

V. I. LENIN

Lenin

OPERE ALESE

VOL. II

EDITURA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Proletari din toate țările, uniți-vă!

V. I. LENIN

V. I. LENIN

OPERE ALESE

IN DOUĂ VOLUME

VOLUMUL II

PARTEA ÎNTÂIA

EDITURA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

1 9 4 6

**PERIOADA
DE PREGĂTIRE ȘI INFĂPTUIRE
A
MARII REVOLUȚII SOCIALISTE
DIN OCTOMBRIE**

Lucrarea de față este tradusă în colectivul de redacție al Editurii Partidului Comunist Român, după originalul din limba rusă : *LENIN vol. II „OPERE ALESE“*, publicat în 1943 de Institutul Marx-Engels-Lenin din Moscova, în Editura de Stat pentru literatura politică.

DESPRE SARCINILE PROLETARIATULUI IN ACTUALA REVOLUȚIE

Sosit la Petrograd abia în noaptea de 3 Aprilie, n'am putut desigur face la adunarea din 4 Aprilie raportul asupra sarcinilor proletariatului revoluționar, decât în numele meu și făcând rezervele impuse de pregătirea mea relativ neîndestulătoare.

Singurul lucru pe care l-am putut face pentru ușurarea muncii mele și a oponentilor de *bună credință*, a fost pregătirea unor *teze scrise*. Le-am citit și am predat textul lor tov-ului Țereteli. Le-am citit foarte răspicat și în *două rânduri*: întâi la adunarea bolșevicilor, apoi la adunarea bolșevicilor și a menșevicilor.

Public aceste teze personale, însoțite numai de foarte scurte note explicative, cari au fost dezvoltate mult mai amănunțit în raport:

TEZE

1. Atitudinea noastră față de război, care rămâne fără îndoială din partea Rusiei și sub noul guvern al lui Lvov și Comp. un război imperialist de jaf, dat fiind caracterul capitalist al acestui guvern, nu permite nici cea mai mică concesiune în sensul „defensismului revoluționar“.

Unui război revoluționar cu adevărat îndreptățit de apărarea națională revoluționară, proletariatul conștient nu-și poate da consimțământul decât cu condiția:

- a) trecerii puterii în mâinile proletariatului și ale păturilor celor mai sărace ale țărânimii apropiate de proletariat;
- b) a renunțării la toate anexiunile, prin fapte și nu prin vorbe;
- c) a rupturii totale în fapt cu toate interesele capitalului.

Având în vedere neîndoelnică bună credință a straturilor largi ale partizanilor ideii apărării naționale revoluționare în masse — cari admit războiul numai din necesitate și nu în vederea cuceririlor — având în vedere că aceștia sunt înșelați de burghezie, este necesar ca greșala lor să le fie explicată deosebit de amănunțit, cu deosebită stăruință și răbdare, să le fie lămurită legătura indisolubilă dintre capital și războiul imperialist, să li se dovedească că, fără doborârea capitalului, isprăvirea războiului printr'o pace cu adevărat democratică, și nu printr'una impusă prin forță, este cu neputință.

Trebue să se organizeze cea mai largă propagare a acestui punct de vedere în sânul armatei de pe front.

Trebue să aibă loc fraternizarea.

2. Trăsătura specifică a momentului actual în Rusia constă în *trecerea* dela prima etapă a revoluției, etapă care, din cauza gradului insuficient de conștiință și de organizare a proletariatului, a predat burgheziei puterea, *la o a doua* etapă a ei, care trebue să dea puterea în mâinile proletariatului și ale păturilor celor mai sărace ale țărânimii.

Această trecere este caracterizată, pe deoparte, printr'o stare de maximă legalitate (dintre toate țările beligerante Rusia este *acum* cea mai liberă țară din lume), prin lipsa violenței împotriva masselor, pe de altă parte, și, înșfârșit, prin atitudinea de încredere inconștientă a masselor față de guvernul capitaliștilor, cei mai răi dușmani ai păcii și ai socialismului.

Această stare specifică ne cere să avem priceperea de a ne adapta la condițiunile *speciale* ale muncii de partid în sân-

nul masselor proletare extrem de largi, cari au fost acum de curând trezite la viața politică.

3. Niciun sprijin nu trebuie să fie dat Guvernului Provisoriu; trebuie să fie arătată întreaga minciună a tuturor făgăduelilor lui, mai ales în ceea ce privește renunțarea la anexiuni. Trebuie să fie demascată guvernul, în loc de a se formula „revendicarea“ inadmisibilă — creatoare de iluzii — ca *acest* guvern, guvernul capitaliștilor, să înceteze de a mai fi imperialist.

4. Trebuie să fie recunoscut faptul că în majoritatea Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor partidul nostru este în minoritate și, deocamdată, în slabă minoritate, în comparație cu *blocul tuturor* elementelor mic-burgheze oportuniste — de la socialiștii-populari, socialiștii-revoluționari și până la Comitetul de Organizare*) (Ciheidze, Țereteli, etc.), Steclov, etc. etc. — elemente cari s'au lăsat influențate de burghezie și cari introduc în sânul proletariatului influența acesteia.

Trebuie să se arate masselor că Sovietele de Deputați ai Muncitorilor constituie *singura* formă *posibilă* de guvernământ revoluționar și că deaceia, atâta vreme cât acest guvernământ se va lăsa influențat de burghezie, sarcina noastră poate fi numai *de a explica* masselor greșelile tactice, de a explica cu răbdare, sistematic, stăruitor, adaptându-ne cu deosebire la nevoile practice ale masselor.

Atâta vreme cât vom fi în minoritate, vom duce o muncă de critică, de analizare a greșelilor, afirmând totodată necesitatea trecerii întregii puteri de stat în mâinile Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, pentru ca masele să se libereze de greșelile lor prin experiență.

5. Nu o republică parlamentară — revenirea dela Sovietele de Deputați ai Muncitorilor la această republică ar fi un pas înapoi — ci republica Sovietelor de Deputați ai

*) Organul central de conducere al menșevicilor.

Muncitorilor, ai Salariaților agricoli și ai Țăranilor din întreaga țară, de jos și până sus.

Suprimarea poliției, armatei*), a aparatului funcționăresc.

Retribuirea tuturor funcționarilor, deveniți eligibili și revocabili în orice moment, cu un salariu care să nu depășească salariul mijlociu al unui bun lucrător.

6. În cadrul programului agrar, centrul de greutate trebuie să fie trecut în Sovietele de Deputați ai Salariaților agricoli.

Confiscarea tuturor pământurilor moșierești.

Naționalizarea tuturor pământurilor din țară, pământul fiind pus la dispoziția Sovietelor locale de Deputați ai Salariaților agricoli și ai Țăranilor. Formarea Sovietelor de Deputați ai țăranilor celor mai săraci. Pe fiecare moșie mare se va crea o gospodărie model (cu o întindere de circa 100 până la 300 desiatine, după împrejurările locale, etc., și după cum vor stabili instituțiile locale), gospodărie întemeiată sub controlul deputaților salariaților agricoli și pe socoteala obștească.

7. Contopirea imediată a tuturor băncilor din țară într-o singură bancă națională și punerea ei sub controlul Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor.

8. Nu „introducerea” socialismului, ca sarcină a noastră directă, ci numai trecerea imediată la *controlul* producției sociale și al distribuției produselor, control exercitat de către Sovietele de Deputați ai Muncitorilor.

9. Sarcinile partidului sunt:

- a) convocarea imediată a congresului partidului;
- b) modificarea programului partidului, în special în ce privește:

1. imperialismul și războiul imperialist;

*) Adică înlocuirea armatelor permanente prin înarmarea generală a poporului.

2. atitudinea față de stat și revendicarea *noastră*: a „statului-comună“*).

3. îndreptarea programului minimal, care s'a învechit;
c) schimbarea denumirii partidului.**)

10. Reînnoirea Internaționalei.

Luarea inițiativei creării Internaționalei revoluționare, a unei Internaționale împotriva *social-șoviniștilor* și împotriva „centrului“***)

Pentru ca cititorul să înțeleagă de ce am trebuit anume să subliniez ca o rară excepție „cazul“ opozanților de bună credință, rog să fie comparată cu aceste teze următoarea întâmpinare a domnului Goldenberg: Lenin a „arborat steagul războiului civil în sânul democrației revoluționare“ (citad din ziarul „Edinstvo“****) [„Unitatea“] Nr. 5, al domnului Plehanov).

Adevărată perlă, nu-i așa ?

Scriu, citesc, explic amănunțit: „Având în vedere neîn-doioasa bună credință a straturilor *largi* ale partizanilor ideii apărării naționale revoluționare în *masse*... având în vedere că aceștia sunt înșelați de burghezie, este necesar ca greșala lor să fie explicată *deosebit de amănunțit*, cu deosebită stăruință și răbdare.

Iar domnii din lagărul burgheziei, ce-și zic social-democrați, cari *nu* aparțin nici straturilor *largi* și nici masei

*) Adică un stat după prototipul înfățișat de Comuna din Paris.

**) În locul denumirii de „social-democrație“, ai cărei conducători oficiali („patriotarzii“ și șovăitorii „kautskiști“) au trădat socialismul în toată lumea, trecând de partea burgheziei, trebuie să purtăm denumirea de *Partid Comunist*.

***) În social-democrația internațională, poartă denumirea de „centru“ curentul care oscilează între șoviniști („patriotarzi“) și internaționaliști, și anume: Kautsky și Comp. în Germania, Longuet și Comp. în Franța, Ciheidze și Comp. în Rusia, Turati și Comp. în Italia, MacDonald și Comp. în Anglia, etc.

****) Gazetă editată de G. V. Plehanov în 1917 la Petrograd. A avut o atitudine ultrașoviniștă, ducând agitație turbată împotriva bolșevicilor și luând apărarea coaliției cu partidul burgheziei liberalo-monarhico-constituțional-democrate (cadeți).

de partizani ai defensismului, redau cu fruntea senină părerile mele astfel: „a fost arborat (!) steagul (!) războiului civil“ (despre care nu există niciun cuvânt în teze, n'a existat niciun cuvânt în raport !) „în sânul (!!) democrației revoluționare“...

Ce este acest fapt ? Prin ce se deosebește aceasta de agitația pogromistă? de atitudinea ziarului „Russcaia Volia“?*)

Scriu, citesc, explic amănunțit: „Societele de Deputați ai Muncitorilor constituie *singura* formă *posibilă* de guvernământ revoluționar și deaceia sarcina noastră poate fi numai *de a explica* masselor greșelile tactice, de a explica cu răbdare, sistematic, stăruitor, adaptându-ne cu deosebire la nevoile practice ale masselor“...

Iar un anumit soi de opozanți prezintă părerile mele drept o chemare la „război civil în sânul democrației revoluționare“!!

Am atacat Guvernul Provizoriu pentru faptul că n'a fixat un termen apropiat, și în general niciun termen pentru convocarea Adunării Constituante, căutând să scape prin fângădueli. Am demonstrat că *fără* Societele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților convocarea Adunării Constituante nu este asigurată, reușita ei este imposibilă.

Mi se atribue părerea că aș fi împotriva convocării cât mai grabnice a Adunării Constituante !!!

Aș spune că aceste expresii sunt „delirante“, dacă zeci de ani de luptă politică nu m'ar fi deprins să privesc buna credință a opozanților ca o rară excepție.

În ziarul său, d. Plehanov a spus că discursul meu este „delirant“! Foarte bine, domnule Plehanov! Iată însă cât de stângaci, cât de neîndemânatec și de lipsit de pătrundere ești d-ta în polemica d-tale. Dacă timp de două ore am ținut un

*) Ziar *bulevardier* apărut în 1916 la Petrograd. A dus campanii calomnioase împotriva bolșevicilor. Interzis după revoluția din Octombrie 1917.

discurs delirant, cum de au răbdat „delirul“ meu sute de ascultători? Mai departe: Dece gazeta d-tale consacră o coloană întreagă expunerii unui „delir“? Este cusut cu ață albă, se vede cât colo.

Este desigur mult mai ușor să strigi, să înjuri, să urli, decât să încerci să expui, să lămurești, să-ți amintești *cum* au cugetat Marx și Engels în 1871, 1872, 1875, asupra experienței Comunei din Paris și asupra faptului de a ști *ce fel* de stat îi trebuie proletariatului.

Fostul marxist d. Plehanov nu vrea, pe semne, să-și mai amintească de marxism.

Am citat cuvintele Rozei Luxemburg, care la 4 August 1914 a numit social-democrația *germană* „un hoit împuțit“. Iar domnii Plehanov, Goldenberg și Comp. „se simt ofensați“... de dragul cui? — de dragul șoviniștilor *germani*, căroro li s'a zis șoviniști!

S'au cam încurcat bieții social-șoviniști ruși, socialiști în vorbe, șoviniști în fapte.

Acest articol cunoscut sub numele de „Tezele din Aprilie“ a fost publicat pentru prima oară în „Pravda“ No. 26 din 7 Aprilie 1917.

DESPRE DUALITATEA PUTERII

Problema fundamentală a oricărei revoluții este problema puterii în stat. Fără lămurirea acestei probleme, nici pomeneală nu poate fi de vreo participare conștientă la revoluție, fără să mai vorbim de conducerea ei.

Caracterul original — remarcabil în cel mai înalt grad — al revoluției noastre constă în faptul că ea a dat naștere *dualității puterii*. Acest lucru trebuie să ni-l lămurim înainte de toate; neînțelegându-l, nu putem pași înainte. Noi trebuie să știm să complectăm și să corectăm vechile „formule” ale bolșevismului, de pildă, căci, precum s'a arătat, ele au fost juste în general, dar realizarea lor concretă s'a vădit a fi alta. La dualitatea puterii nu s'a gândit *nimeni* înainte și nici n'ar fi putut să se gândească.

În ce constă dualitatea puterii? În faptul că alături de Guvernul Provizoriu, guvern al *burgheziei*, s'a constituit un *alt guvern*, slab încă, embrionar, dar care, totuși, există fără îndoială în fapt și se dezvoltă: Societele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților.

Care este compoziția de clasă a acestui al doilea guvern? Proletariatul și țărănimea (îmbrăcată în uniforme soldățești). Care este caracterul politic al acestui guvern? El constituie o dictatură revoluționară, o putere, adică, ce se bizuește direct pe cuceririle revoluționare, pe inițiativa directă, de jos, a masselor populare, *nu pe legile*

dictate de puterea centralizată a statului. El constituie o putere de cu totul alt gen decât aceea care există în general într'o republică burghezo-democratică parlamentară de tip obișnuit și care predomină până în prezent în țările înaintate ale Europei și ale Americii. Adesea uităm acest lucru, adesea nu ne gândim îndeajuns la el, dar el constituie esențialul. Puterea aceasta este o putere de acelaș tip ca și Comuna din Paris din anul 1871. Caracterele esențiale ale acestui tip sunt: (1.) izvorul puterii nu-l constituie legea, în prealabil discutată și aprobată de parlament, ci inițiativa de jos, directă și locală a masselor populare, „lovitura de cucerire a puterii“, pentru a întrebuița expresia devenită curentă; (2.) înlocuirea poliției și a armatei, ca instituții despărțite de popor și opuse poporului, prin înarmarea directă a întregului popor; sub o asemenea putere, ordinea în stat o apără înșiși muncitorii și țărani înarmați, însuși poporul înarmat; (3.) funcționarii înalți, birocrăția, sunt ori înlocuiți tot prin puterea nemijlocită a poporului însuși, ori puși cel puțin sub un control special, devin nu numai eligibili, dar și revocabili la prima cerere a poporului, fiind reduși la situația unor simpli împuterniciți; dintr'o pătură privilegiată, cu „locșoare“ grase, plătite burghezește, ei se transformă în lucrători ai unei „arme speciale“, ale căror lefuri nu depășesc salariul obișnuit al unui bun lucrător.

În aceasta și numai în aceasta constă esența Comunei din Paris, ca tip deosebit de stat. Această esență au uitat-o și au denaturat-o d-nii Plehanov (șoviniștii direcți, cari au trădat marxismul), Kautsky (oamenii „centrului“, adică aceia ce oscilează între șovinism și marxism), și în general toți social-democrații, socialiștii-revoluționari, etc., cari domină în prezent.

Ei se debarasează prin fraze, prin tăcere, se eschivează, se felicită de o mie de ori unul pe altul cu prilejul revoluției, nevoind să se gândească ce sunt Sovietele de

Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților. Ei nu vor să vadă evidentul adevăr că, în măsura în care aceste Soviete există, în măsura în care ele reprezintă puterea, în aceeași măsură există în Rusia un stat *de tipul* Comunei din Paris.

Am subliniat cuvintele „în măsura în care“. Căci este doar o putere embrionară. Ea însăși, atât pe calea acordului direct cu Guvernul Provizoriu burghez, cât și printr'un șir de concesi de fapt, *a cedat și cedează* poziții burgheziei.

Din ce cauză? Oare pentru motivul că Ciheidze, Țereteli, Șteclov și Comp. săvârșesc o „greșală“? Fleacuri. Astfel poate raționa numai un filistin și nu un marxist. *Gradul insuficient de conștiință* și de organizare a proletarilor și a țăranilor, iată cauza. „Greșala“ conducătorilor susnumiți constă în poziția lor mic-burgheză, în faptul că ei *întunecă* conștiința muncitorilor, în loc să o lumineze, că ei *sădesc* iluzii mic-burgheze, în loc să le combată, că ei *întăresc* influența burgheziei asupra masselor, în loc să elibereze masele de sub această influență.

Din însuși acest fapt trebuie să reiasă limpede dece și tovarășii noștri fac atât de multe greșeli, punând „simplu“ chestiunea: trebuie oare răsturnat imediat Guvernul Provizoriu?

Răspund: 1. el trebuie răsturnat, căci este un guvern oligarhic, burghez, nu al întregului popor, el *nu poate da* nici pace, nici pâine, nici libertate deplină; 2. el nu poate fi răsturnat acum, căci el se menține mulțumită unui acord direct și indirect, formal și de fapt, cu Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, și în primul rând cu Sovietul principal, cel din Petrograd; 3. el nu poate fi în general „răsturnat“ în mod obișnuit, căci el se bizue pe „sprijinul“ dat burgheziei de către *cel de-al doilea* guvern, Sovietul de Deputați ai Muncitorilor, iar acest guvern este singurul guvern revoluționar posibil, care exprimă direct

conștiința și voința majorității muncitorilor și a țăranilor. Omenirea n'a creat încă, și noi nu cunoaștem până acum un tip de guvern mai bun, superior Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Salariaților agricoli, ai Țăranilor și ai Soldaților.

Pentru a deveni putere cârmuitoare, muncitorii conștiinți trebuie să-și câștige de partea lor majoritatea: atâta timp cât nu este exercitată vreo violență împotriva masselor, alt drum spre putere nu există. Noi nu suntem blanquiști *), nu suntem partizanii preluării puterii de către o minoritate. Suntem marxști, partizani ai luptei de clasă proletare împotriva exaltărilor mic-burgheze, a șovinismului defensist, a frazei, a dependenței de burghezie.

Să creăm partidul comunist proletar; cei mai buni partizani ai bolșevismului au și creat elementele lui; să ne strângem rândurile în vederea unei acțiuni de clasă proletare, și atunci proletarii, țăranii săraci vor trece de partea noastră în număr tot mai mare. Deoarece, zi cu zi, viața va spulbera iluziile mic-burgheze ale „social-democraților“, ale unor Ciheidze, Țereteli, Steclov ș. a., ale „socialiștilor-revoluționari“. ale micilor burghezi și mai „puri“ încă, etc., etc.

Burghezia este pentru puterea unică a burgheziei.

Muncitorii conștiinți sunt pentru puterea unică a Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Salariaților agricoli, ai Țăranilor și ai Soldaților, pentru această putere unică, pregătită prin limpezirea conștiinței proletare. prin eliberarea ei de sub influența burgheziei, iar nu prin aventuri.

*) Adepții revoluționarului francez Auguste Blanqui (1805—1881) cari contau, precum se exprimase Lenin, „pe izbăvirea omenirii“ de sub jugul robiei salariate, nr: pe calea luptei de clasă a proletariatului, ci pe calea comploturilor unei mici minorități intelectuale“.

Mica burghezie — „social-democrația“, socialiștii-revoluționari, etc., etc. — șovăie, *punând astfel piedici* în calea acestei limpeziri, a acestei eliberări.

Iată raportul real de forțe *de clasă*, care determină sarcinile noastre.

SARCINILE PROLETARIATULUI IN REVOLUȚIA NOASTRĂ

PROECT DE PLATFORMĂ A PARTIDULUI PROLETAR

Momentul istoric prin care trece Rusia se caracterizează prin următoarele caractere esențiale:

CARACTERUL DE CLASĂ AL REVOLUȚIEI CARE A AVUT LOC

1. Vechea putere țaristă, care reprezentase doar mănunchiul de moșieri feudali ce comandau întreaga mașină de stat (armata, poliția, birocrăția), a fost doborâtă și înlăturată, dar nu răpusă. Formal, monarhia nu este nimicită. Banda Romanovilor își continuă intrigile ei monarhiste. Uriașa proprietate agrară a moșierilor feudali nu este lichidată.

2. În Rusia, puterea de stat a trecut în mâinile unei noi clase, și anume în mâinile burgheziei și ale moșierilor burgheziți. În această măsură revoluția burghezo-democratică din Rusia s'a terminat.

Burghezia ajunsă la putere a încheiat un bloc (o alianță) cu elementele vădit monarhiste, cari s'au manifestat în anii 1906-1914 prin sprijinul nemaipomenit de zelos pe care i l-au acordat lui Nicolae-cel-Sângeros*) și

*) Nicolae-cel-Sângeros (1868-1918) — Nicolae Romanov, ultimul țar rus, răsturnat de revoluția din Februarie 1917.

lui Stolipin-Spânzurătorul *) (Gucicov și ceilalți politicieni, situați mai la dreapta decât cadeții). Noul guvern burghez al lui Lvov și Comp. a încercat și a început să ducă tratative cu Romanovii, în privința restaurării monarhiei în Rusia. Sub ameteala frazeologiei revoluționare, acest guvern îi numește în posturile de comandă pe partizanii vechiului regim. Intregul aparat al mașinii de stat (armata, poliția, birocrăția), acest guvern se străduiește să-l reformeze cât mai puțin, dându-l pe mâna burgheziei. În calea inițiativei revoluționare a acțiunilor de masă și a cuceririi puterii de către popor, *de jos în sus* — *unica* garanție a succeselor reale ale revoluției — noul guvern a și început să pună piedici în fel și chip.

Acest guvern nici n'a fixat până acum măcar data convocării Adunării Constituante. De proprietatea moșiilor asupra pământului, baza materială a țarismului feudal, el nu se atinge. Acestui guvern nici prin gând nu-i trece să procedeze la cercetarea operațiilor organizațiilor financiare monopoliste, a marilor bănci, a sindicatelor și cartelurilor capitaliste, etc., la darea în vileag a operațiilor lor, la controlarea acestor organizații.

Principalele și cele mai hotărâtoare posturi ministeriale în noul guvern (ministerul de interne, ministerul de război, așa dar comandamentul armatei, al poliției, al birocrăției, al întregului aparat de asigurare a masselor) sunt în mâna unor notorii monarhiști și partizani ai marii proprietăți moșierești. Cadeților, republicanii de eri, republicani de nevoie, li s'au dat posturi de mâna a doua, cari nu sunt în raport direct cu *comanda* exercitată asu-

*) *Stolipin-Spânzurătorul* — Stolipin P. A. (1862-1911) — ministrul de interne și președinte al Consiliului de miniștri. De numele său este legată înăbușirea primei revoluții ruse din 1905-1907 și perioada de cumplită reacțiune politică ce a urmat („reacțiunea stolipinistă” sau „stolipiniada”). În urma sălbătecelor represiiuni deslănțuite de el împotriva muncitorilor și țăranilor a fost denumit „Spânzurătorul”.

pra poporului și cu aparatul puterii de stat. A. Kerenski, reprezentant al trudovicilor și „socialist și ei“, nu joacă absolut nici un rol, afară de acela de a adormi prin fraze sonore vigilența și atenția poporului.

Pentru toate aceste motive, chiar și în domeniul politicii interne, noul guvern burghez nu merită nicio încredere din partea proletariatului, sprijinirea lui de către acesta din urmă nefiind admisibilă în niciun chip.

POLITICA EXTERNĂ A NOULUI GUVERN

3. În domeniul politicii externe, care din cauza condițiilor obiective apare acum în primul plan, noul guvern este un guvern de continuare a războiului imperialist, a războiului dus în alianță cu puterile imperialiste, Anglia, Franța, etc. în vederea împărțirii prăzii capitaliste, în vederea sugrumării popoarelor mici și slabe.

Subordonat intereselor capitalului rus și ale puternicului protector și stăpân al acestuia, capitalul anglo-francez, cel mai bogat capital imperialist din lume, noul guvern, contrar dorinței exprimate în modul cel mai hotărît de Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților în numele majorității indiscutabile a popoarelor din Rusia, n'a făcut niciun pas real pentru a pune capăt acestui măcel al no-rodurilor de dragul intereselor capitaliștilor. Nici măcar tratatele secrete cu un conținut tâlhăresc notoriu (privitoare la împărțirea Persiei, la jefuirea Chinei, la jefuirea Turciei, la împărțirea Austriei, la acapararea Prusiei Orientale, la acapararea coloniilor germane, etc.) nu le-a publicat, tratate cari leagă în mod vădit Rusia de prădalnicul capital imperialist anglo-francez. El a *confirmat* aceste tratate, cari au fost încheiate de țarism, care a jefuit și asupra dealungul veacurilor mai multe popoare decât oricari alți tirani și despoți, de țarismul care nu numai că a asuprit, dar a și deso-

norat și corupt poporul Rușilor-Mari, prefăcându-l într'un călău al altor popoare.

Confirmând aceste tratate rușinoase și banditești, noul guvern, contrar cererii majorității popoarelor din Rusia, clar exprimate prin Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților, n'a propus imediat armistițiul tuturor popoarelor beligerante. El a căutat să scape prin declarații și fraze solemne, sonore, de paradă, dar cu desăvârșire goale, cari, isvorite din gura diplomaților burghezi, au servit întotdeauna și servesc la înșelarea masselor încrezătoare și naive ale poporului asuprit.

4. Din aceste motive nu numai că noul guvern nu merită nici cea mai mică încredere în domeniul politicii externe, dar a continua de a-i cere lui să proclame voința de pace a popoarelor din Rusia, să renunțe la anexiuni, etc., etc., înseamnă în realitate doar a amăgi poporul, a-i insufla speranțe irealizabile, a întârzia limpezirea conștiinței lui, a-l face indirect să se împace cu continuarea războiului. Adevăratul caracter social al acestuia este determinat nu de bunele intenții, ci de caracterul de clasă al guvernului care duce războiul, de legăturile dintre clasa pe care o reprezintă acest guvern și capitalul financiar imperialist al Rusiei, Angliei, Franței, etc., de *politica reală*, de *politica de fapt* pe care o duce această clasă.

DUALITATEA SUI-GENERIS A PUTERII ȘI SEMNIFICAȚIA EI DE CLASĂ

5. Principalul caracter distinctiv al revoluției noastre, caracterul distinctiv care cere în modul cel mai imperios o atitudine adânc gândită, este *dualitatea puterii*, ivită din primele zile de după victoria revoluției.

Această dualitate a puterii se manifestă prin existența a *două* guverne: un guvern principal, adevărat, real, al burgheziei, „Guvernul Provizoriu“ al lui Lvov și

Comp., care deține în mâinile lui toate organele puterii, și un guvern complimentar, accesoriu, „de control“, reprezentat de Sovietul din Petrograd al Deputaților Muncitorilor și ai Soldaților, care nu deține în mâinile lui organele puterii de stat, dar se sprijină în mod direct pe majoritatea incontestabilă a poporului, pe muncitorii și soldații înarmați.

Isvorul de clasă al acestei dualități, a puterii și semnificația ei de clasă constă în faptul că revoluția rusă din Martie 1917, nu numai că a măturat întreaga monarhie țaristă, nu numai că a dat toată puterea în mâinile burgheziei, ci a și *ajuns în pragul* dictaturii democratice revoluționare a proletariatului și a țărănimii. Sovietul din Petrograd și celelalte Soviete locale de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților reprezintă tocmai o asemenea dictatură (adică o putere care nu se sprijină pe lege, ci pe forța nemijlocită a masselor înarmate ale populației), tocmai o dictatură a claselor arătate.

6. Un alt caracter distinctiv extrem de important al revoluției ruse constă în faptul că Sovietul din Petrograd al Deputaților Soldaților și ai Muncitorilor, cari se bucură, judecând după toate indiciile, de încrederea majorității sovietelor locale, predă puterea de stat *de bună voie* burgheziei și Guvernului ei Provizoriu, îi *cedează* acestuia de bunăvoie întâetatea, încheind cu acesta o înțelegere în vederea susținerii lui, se mărginește la rolul de observator, de controlor al convocării Adunării Constituante (al cărei termen de convocare nici n'a fost până în prezent publicat de Guvernul Provizoriu).

Această împrejurare extrem de originală, nemaivăzută în istorie într'o asemenea formă, a dat naștere *impletirii laolaltă într'un singur tot*, a două dictaturi: a dictaturii burgheziei (căci guvernul lui Lvov și Comp. este o dictatură, adică o putere al cărei sprijin nu este legea și nici exprimarea prealabilă a voinței poporului, ci cucerirea puterii prin

forță, iar această cucerire este săvârșită de o anumită clasă, anume burghezia), și a dictaturii proletariatului și țărănimii (Sovietul de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților).

Nu încape nici cea mai mică îndoială că o asemenea „împietire“ *nu poate* dăinui mult timp. Două puteri într'un stat *nu pot exista*. Una din ele trebuie să fie redusă la zero, și toată burghezia din Rusia lucrează deja din răspuțeri, pretutindeni, în fel și chip, la înlăturarea, sleirea și reducerea la zero a Sovietelor de Deputați ai Soldaților și ai Muncitorilor, la crearea puterii unice a burgheziei.

Dualitatea puterii exprimă numai un moment *de tranziție* al dezvoltării revoluției: aceasta a depășit revoluția burghezo-democratică obișnuită, *dar n'a ajuns încă* la dictatura „pură“ a proletariatului și a țărănimii.

Semnificația de clasă (și explicația de clasă) a acestei situații tranzitorii instabile constă în următoarele: ca orice revoluție, revoluția noastră a cerut din partea maselor un foarte mare eroism, un foarte mare spirit de sacrificiu în lupta împotriva țarismului, *antrenând* deosemeni dintr'odată *în mișcare* o masă de filistini nemaipomenit de mare.

Una din principalele caracteristici științifice și practice politice ale *oricărei* adevărate revoluții constă în sporirea neobișnuit de rapidă, acută, bruscă a masei de locuitori „filistini“ cari încep să participe în mod activ, independent, eficace la viața politică, la *organizarea statului*.

La fel și în Rusia. Rusia se află acum în clocot. Milioanele și zecile de milioane de locuitori, cari au dormit politicește timp de zece ani, cari au fost politicește abrutizați de grozava apăsare a țarismului și de munca silnică în folosul moșierilor și al fabricanților, *s'au trezit, făcându-și apariția* în politică. Și cine sunt aceste

milioane și zeci de milioane de locuitori? În cea mai mare parte mici patronași, mici burghezi, oameni ocupând o poziție de mijloc între capitaliști și muncitorii salariați. Rusia este cea mai mic-burgheză țară dintre toate țările europene.

Un gigantic val mic-burghez s'a revărsat acoperind totul, covârșind proletariatul conștient, nu numai prin dimensiunile sale, ci și ideologicește, molipsind, cu alte cuvinte, împăraștiind păreri mic-burgheze în politica unor cercuri muncitorești foarte largi.

În viață, mica-burghezie depinde de burghezie, traiul ei fiind asemănător cu cel al patronilor și nu cu cel al proletarilor (în sensul *locului* ocupat de ea în *producția* socială), iar prin modul ei de a gândi, ea urmează burghezia.

Inconștienta încredere în capitaliști, cei mai răi dușmani ai păcii și ai socialismului, iată ce caracterizează politica actuală a *masselor* în Rusia, iată ce a *răsărit* cu repeziciune revoluționară în terenul social-economic al celei mai mic-burgheze țări din toate țările europene. Iată baza *de clasă* a „acordului“ (subliniez că am în vedere nu atât acordul formal, cât sprijinirea *de fapt*, acordul tacit, credulitatea inconștientă cu care este cedată puterea) dintre Guvernul Provizoriu și Sovietul de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților, acord care le-a dat celor de-alde Gucikov bucățica grasă, puterea adevărată, iar Sovietului — făgăduelile, onorurile (până una alta), măgulirile, frazele, asigurările, reverențele, celor de-alde Kerenski.

Insuficiența numerică a proletariatului din Rusia, gradul său insuficient de conștiință și de organizare, iată reversul aceleiași medalii.

Toate partidele narodniciste, inclusiv socialiștii-revoluționari, au fost întotdeauna mic-burgheze, partidul Comitetului de Organizare (Ciheidze, Țereteli, etc.) — la

fel; revoluționarii fără-de-partid (Steclov și alții) s'au lăsat și ei târâți de val în aceeași măsură, sau n'au învins, n'au isbutit să învingă valul.

TACTICA SPECIFICĂ CE REZULTĂ DIN CELE PRECEDENTE

7. Din specificul mai sus arătat al situației de fapt, decurge în mod obligatoriu pentru un marxist, care trebuie să țină seamă de faptele obiective, de mase și clase, iar nu de persoane, etc., — specificul tacticii momentului *dat*.

Acest specific pune pe primul plan sarcina de „a turna oțet și fiere în apa dulceagă a frazelor revoluționare democratice“ (precum s'a exprimat minunat de bine tovarășul meu din C. C. al partidului nostru, Teodorovici, la ședința de ieri a Congresului dela Petersburg al Funcționarilor și al Muncitorilor dela Căile Ferate din întreaga Rusie). Acțiune de critică, *de explicare* a greșelilor partidelor mic-burgheze ale socialiștilor-revoluționari și ale social-democraților, de pregătire și de strângere laolaltă a elementelor unui partid proletar *conștient*, comunist, *de eliberare* a proletariatului din ameteala mic-burgheză „generală“.

Aceasta *pare a fi* „numai“ o activitate propagandistică. De fapt însă ea este cea mai *practică* activitate *revoluționară*, căci nu poate fi împinsă înainte revoluția care s'a oprit, care se înecă cu fraze, care „bate piciorul în loc“ *nu din cauza* unor piedici exterioare, *nu din cauza violenței* pe care ar exercita-o burghezia (deocamdată Gucicov amenință doar să recurgă la violență față de masa soldățească), ci *din cauza* inconștienței credule a masselor.

Numai luptând împotriva acestei inconștiențe credule (iar de luptat împotriva ei, putem și trebuie să luptăm ex-

clusiv ideologicește, prin convingere tovărășească, referindu-ne la *experiența vieții*) putem să ne eliberăm de *orgia deslănțuită a frazeologiei revoluționare* și să împingem cu adevărat înainte atât conștiința proletară, cât și conștiința masselor și inițiativa lor *locală* hotărâtă și curagioasă, înfăptuirea cu dela sine putere, desvoltarea și consolidarea libertăților, a democrației, a principiului stăpânirii întregului pământ de către întreg poporul.

8. Experiența mondială a guvernelor burgheze și moșieresti a elaborat *două* procedee de menținere a poporului în asuprire. Prima este violența. Nicolae Romanov I — Nicolae Ciomăgașul, și Nicolae al II-lea — cel-Sângeros, au arătat poporului rus maximum posibil și imposibil în privința aplicării acestui procedeu de călău. Dar mai există și un alt procedeu, elaborat în modul cel mai isbutit de burghezia engleză și de cea franceză, care „au învățat minte“ în urma unui șir de mari revoluții și de mișcări revoluționare ale masselor. Este metoda înșelăciunii, a măgulirii, a frazelor, a milioanei de promisiuni, a pomenilor de nimica-toată, procedeul cedării a ceea ce nu este important și al păstrării a ceea ce este important.

Specificul momentului pe care-l trăește Rusia este constituit de trecerea cu iuțea ameteitoare dela primul procedeu la cel de-al doilea, dela violența împotriva poporului, la *măgulirea* poporului, la înșelarea lui prin promisiuni. Motanul Vasca ascultă și mănâncă *), Miliucov și Gucicov dețin în mâinile lor puterea, păzesc profiturile capitalului, duc războiul imperialist în interesul capitalului rus și anglo-francez și răspund prin promisiuni, declamații, declarații de efect, la cuvântările unor „bucătari“ ca Ciheidze, Tereteli, Steclov, cari amenință, apelează la conștiință, conjură, imploră, cer, proclamă... Motanul Vasca ascultă și mănâncă.

*) E vorba de motanul din fabula lui Krilov, care-și mănâncă li-niștit găina, ascultând morala pe care i-o face bucătarul.

Și, pe zi ce trece, inconștiența încrezătoare și încrederea inconștientă vor dispărea, mai ales în mijlocul proletarilor și al țăranilor *săraci*, pe cari viața (situația lor socială și economică) îi învață să nu dea crezare capitaliștilor.

Conducătorii micii burghezii „trebuie” să-i insufle poporului încredere în burghezie. Proletarii trebuie să-i insufle neîncredere.

DEFENSISMUL REVOLUȚIONAR ȘI SEMNIFICAȚIA LUI DE CLASĂ

9. Trebuie să recunoaștem că cea mai însemnată, cea mai puternică manifestare a valului mic-burghez care s'a revărsat acoperind „aproape totul”, este *defensismul revoluționar*. Acesta este tocmai cel mai rău dușman al mersului înainte și al succesului revoluției ruse.

Cel care în această privință s'a lăsat antrenat și n'a știut să se elibereze, este pierdut pentru revoluție. Dar masele se lasă antrenate altfel decât conducătorii și *altfel*, prin alt proces de dezvoltare, în alt mod, se eliberează ele.

Defensismul revoluționar este, pe de o parte, rodul înșelării masselor de către burghezie, rodul inconștienței încrezătoare a țăranilor și a unei părți dintre muncitori, iar pe de altă parte expresia intereselor și a punctului de vedere al micului patron, pentru care anexiunile și profiturile bancare prezintă, într'o anumită măsură, interes și care păzește „cu sfințenie” tradițiile țarismului, ale aceluia țarism care îi corupea pe Rușii-Mari, dându-le rol de călăi ai altor popoare.

Burghezia înșală poporul, strunind coarda nobilei mândrii a revoluției și prezentând astfel lucrurile, ca și cum odată cu această etapă a revoluției, cu înlocuirea monarhiei țariste prin quasi-republica lui Gușicov și Miliucov, s'ar fi schimbat, în cece privește Rusia, caracterul

politic și social al războiului. Și — câtăva vreme — poporul a crezut-o, datorită în mare parte prejudecăților trecutului, cari îi fac pe Rușii-Mari să vadă în alte popoare din Rusia un fel de proprietate sau moșie a Rușilor-Mari. Coruperea ticăloasă a poporului rus de către țarism, care-l deprinsese să vadă în alte popoare un lucru inferior, un lucru care aparținea „de drept“ Rusiei-Mari, n'a putut să fie spulberată *dintr'odată*.

Se cere din partea noastră *priceperea* de a lămuri masele că nu „bunăvoința“ persoanelor, a grupurilor și chiar a popoarelor determină caracterul politic și social al războiului, ci situația *clasei* care duce războiul, *politica* clasei — politică a cărei continuare este războiul, *legăturile* capitalului ca forță economică dominantă în societatea contemporană, *caracterul imperialist* al capitalului internațional, dependența financiară, bancară, diplomatică a Rusiei față de Anglia, Franța, etc. *Nu este ușor* să explici lucrul acesta cu pricepere, pe înțelesul masselor și niciunul dintre noi n'ar reuși s'o facă *dintr'odată* fără greșeli.

Dar direcția sau, mai exact, conținutul propagandei noastre trebuie să fie acesta și numai acesta. Chiar și cea mai mică concesie făcută defensismului revoluționar constituie o *trădare a socialismului*, o renunțare deplină la *internaționalism*, oricare ar fi frazele frumoase, oricare ar fi considerațiunile „practice“ invocate în scop de justificare.

Lozinca „jos războiul“ este, desigur, justă, dar ea nu ține seamă de specificul sarcinilor momentului, de necesitatea de *a te adresa în mod special* masselor largi. Ea seamănă, după părerea mea, cu lozinca „jos țarul“, cu care agitatorul nepriceput din „bunele vremuri de demult“ se ducea pur și simplu deadreptul la țară și mânca bătae. Oamenii din masă, reprezentanți ai defensismului revoluționar, sunt *de bună credință* — nu în sens perso-

nal, ci în sensul de clasă, ei făcând parte din acele *clase* (muncitorii și țăranii săraci), cari n'au într'adevăr nimic de câștigat din anexiuni și din sugrumarea altor popoare. Ei nu sunt ca burghezii și d-nii „intelectuali“, cari știu foarte bine că *nu poți* renunța la anexiuni fără a renunța la domnia capitalului și cari înșală cu nerușinare masele prin fraze frumoase, prin nemăsurate promisiuni, prin nenumărate făgădueli.

Omul din masă, reprezentant al defensismului, privește lucrurile în mod simplist, ca un mic-burghez filistin: „eu nu vreau anexiuni, neamțul se „năpustește“ asupra mea, apăr deci o cauză dreaptă, și nicidecum interese imperialiste“. Unui asemenea om trebuie să i se lămurească și să i se răslămurească că nu e vorba aci de dorințele lui personale, ci de raporturile și condițiunile de masă, *de clasă*, politice, de legătura ce există între război și interesele capitalului și cele ale rețelei internaționale a băncilor, etc. Numai o asemenea luptă în contra defensismului este serioasă și promite succes, un succes poate nu prea rapid, dar sigur și trainic.

CUM POATE FI TERMINAT RĂZBOIUL ?

10. Războiul nu poate fi terminat „după dorință“. El nu poate fi terminat prin hotărîrea uneia din părți. El nu poate fi terminat, „înfigând baioneta în pământ“, pentru a întrebuița expresia unui soldat-defensist.

Războiul nu poate fi terminat prin „înțelegerea“ intervenită între socialiștii din diferitele țări, prin „acțiunea“ proletarilor din toate țările, prin „voința“ popoarelor, etc. — toate frazele de acest soi, care umplu articolele ziarelor defensiste și semi-defensiste, semi-internaționaliste, ca și nenumăratele rezoluții, apeluri, manifeste, rezoluții ale Sovietului de Deputați ai Soldaților și ai

Muncitorilor, toate aceste fraze nu sunt altceva decât dorințe goale, nevinovate, blajine ale unor mic-burghezi. Nimic nu este mai dăunător decât frazele referitoare la „manifestarea“ (voinței) de pace a popoarelor, la *ordinea* de succedare a acțiunilor revoluționare ale proletariatului (după proletariatul rus este „rândul“ celui german) etc. Toate acestea constituie Louis-Blanc *)-ism, visuri dulci, joc de-a „campania politică“, repetarea de fapt a fanteziei cu motanul Vasca.

Războiul nu este produsul relei voințe a capitaliștilor hrăpăreți, deși el este fără îndoială dus *numai* în interesul lor și-i îmbogățește numai pe ei. Războiul este produsul desvoltării de o jumătate de veac a capitalului mondial, produsul miliardelor de fire și de legături ale acestuia. *Nu se poate* eși din războiul imperialist, *nu se poate* ajunge la o pace democratică și nu la una impusă prin violență, fără ca să fi fost doborâtă puterea capitalului, fără ca să fi trecut puterea de stat în mâinile *altei* clase, în mâinile proletariatului.

Revoluția rusă din Februarie-Martie 1917 a constituit începutul transformării războiului imperialist în război civil. Această revoluție a făcut *primul* pas spre încetarea războiului și numai *cel de al doilea* pas poate *asigura* încetarea lui, și anume, trecerea puterii de stat în mâinile proletariatului. Aceasta va fi începutul „ruperii frontului“ — a frontului intereselor capitalului — pe scară mondială; și numai rupând *acest* front, proletariatul *poate* să izbăvească omenirea de grozăviile războiului, să-i aducă binefacerile unei păci trainice.

*) *Louis-Blanchism* — curent de idei care și-a luat numele de la socialistul mic-burghez francez Louis Blanc (1811-1882). Lenin înțelege prin acest termen părăsirea pozițiilor de clasă ale proletariatului, politica de conciliere cu burghezia, iluziile mic-burgheze și dorințele neputincioase, în locul luptei neîmpăcate împotriva dușmanilor de clasă.

Revoluția rusă a și adus proletariatul din Rusia în pragul unei asemenea „ruperi a frontului“ capitalului, creând Sovietele de Deputați ai Muncitorilor.

NOUL TIP DE STAT PE CARE IL CREEAZĂ REVOLUȚIA NOASTRĂ

11. Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților, ai Țăranilor etc., sunt neînțelese nu numai în sensul că pentru cei mai mulți nu este clară semnificația lor de clasă, rolul lor în revoluția rusă. Ele nu sunt înțelese și în raport cu faptul că ele reprezintă o formă nouă sau, mai exact, un nou *tip de stat*.

Cel mai desăvârșit, cel mai înaintat tip de stat burghez este *republica democratică parlamentară*: puterea aparține parlamentului; mașina de stat, aparatul și organul de guvernare este cel obișnuit: armata permanentă, poliția, birocrăția în fapt irevocabilă, privilegiată și situată *deasupra* poporului.

Dar, începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea, epocile revoluționare fac să apară un tip *superior* de stat democratic, tipul unui stat care încetează în anumite privințe, după expresia lui Engels, de a mai fi stat, „nu este stat în înțelesul propriu al cuvântului“. Este statul de tipul Comunei din Paris — stat care îi *substitue* armatei și poliției, des-părțile de popor, înarmarea directă și nemijlocită a poporului însuși. *In aceasta* constă esența Comunei, pe care au calomniat-o și au bârfit-o scriitorii burghezi și căreia i s'a atribuit în mod greșit, între altele, intenția de a „introduce“ imediat socialismul.

Tocmai un stat de acest tip *a început* să creeze revoluția rusă în 1905 și 1917. Republica Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, etc., reunite de către Adunarea Constituantă a reprezentanților

poporului din întreaga Rusie sau de către Consiliul Sovietelor, etc., iată ce a și început *acum*, în momentul de față, să ia naștere la noi, din inițiativa masselor de milioane ale poporului, cari crează, cu dela sine putere, o democrație în felul lor propriu și cari nu așteaptă ca d-nii profesori cadeți să scrie proiectele lor de legi cu privire la republica burgheză parlamentară și nici ca pedanții și rutinierii „social-democrației” mic-burgheze, ca domnii Plehanov și Kautsky, să renunțe la denaturările învățăturii marxismului în chestiunea statului.

Marxismul se deosebește de anarhism prin faptul că recunoaște *necesitatea* statului și a puterii de stat în perioada de revoluție, în general, și în epoca trecerii dela capitalism la socialism, în special.

Marxismul se deosebește de „social-democratismul” oportunist, mic-burghez al d-lor Plehanov, Kautsky și Comp., prin faptul că el recunoaște, pentru perioada indicată, *necesitatea* unui stat care să nu fie o obișnuită republică burgheză parlamentară, ci a unui stat asemănător cu Comuna din Paris.

Principalele deosebiri dintre acest din urmă tip de stat și cel vechi sunt următoarele:

Revenirea dela republica burgheză parlamentară la monarhie este foarte ușoară (precum a și dovedit istoria), deoarece întreaga mașină de oprinare: armata, poliția, birocrăția rămâne neatinsă. Comuna și Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților, ai Țăranilor, etc., *sfărâmă* și înlătură această mașină.

Republica burgheză parlamentară stingherește, înăbușe viața politică independentă a *masselor*, participarea lor nemijlocită la opera construirii *democratice* a întregii vieți de stat, de jos și până sus. Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților, dimpotrivă.

Acestea din urmă reîntruchipează tipul de stat pe care l-a elaborat Comuna din Paris și pe care Marx l-a

denumit „forma politică, în sfârșit descoperită, în care se poate înlăptui eliberarea economică a celor ce muncesc“.

Se obiectează de obicei: poporul rus nu este încă pregătit în vederea „introducerii“ Comunei. Argumentul acesta este asemănător cu cel al stăpânilor iobagilor, cari au vorbit despre lipsa de pregătire a țăranilor pentru eliberarea lor. Comuna, adică Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Țăranilor, nu „introduce“, nu intenționează să „introducă“ și nici nu trebuie să „introducă“ *niciun soi* de prefaceri, cari să nu fi ajuns la deplină maturitate, atât în realitatea economică, cât și în conștiința covârșitoare majorității a poporului. Cu cât sunt mai puternice crahul economic și criza produsă de război, cu atât mai imperioasă este necesitatea unei cât mai desăvârșite forme politice, care să ușureze vindecarea grozavelor răni pricinuite omenirii de război. Cu cât are mai puțină experiență organizatorică poporul rus, cu atât mai hotărât trebuie să fie *începută* opera construirii organizatorice, *chiar de către popor*, și a nu-l lăsa la cheremul numai al politicianilor burghezi și al birocraților posesori de „sinecure rentabile“.

Cu cât ne vom desbăra mai repede de vechile prejudecăți ale pseudo-marxismului, denaturat de d-nii Plehanov, Kautsky și Comp., cu cât ne vom apuca mai cu râvnă să-i ajutăm poporului să-și clădească îndată și pretutindeni Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Țăranilor, să preia prin acestea în mâinile sale viața *în totalitatea ei*; cu cât vor târăgăni mai mult d-nii Lvov și Comp. convocarea Adunării Constituante, cu atât îi va fi mai ușor poporului să se hotărască (prin intermediul Adunării Constituante, sau fără de ea, dacă Lvov n'o va convoca foarte multă vreme) în favoarea Republicii Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Țăranilor. Greșeli sunt ine-

vitabile la început, atunci când poporul însuși organizează această operă de nouă construcție, dar este mai bine să greșești și să mergi înainte, decât să aștepti până când profesorii juriști, convocați de d. Lvov, vor alcătui legile convocării Adunării Constituante și ale eternizării republicii burgheze parlamentare, ale sugrumării Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Țăranilor.

Dacă ne vom organiza și vom desfășura cu pricepere propaganda noastră, nu numai proletarii, ci și nouă zecimi din țărănime vor fi împotriva restabilirii poliției, împotriva birocrăției irevocabile și privilegiate, împotriva armatei despărțite de popor. Și tocmai în aceasta constă noul tip de stat.

12. Înlocuirea poliției prin miliția populară este o prefacere rezultată din întregul mers al revoluției și ea se înfăptuește acum în cea mai mare parte a Rusiei. Trebuie să lămurim masselor faptul că în majoritatea revoluțiilor burgheze de tip obișnuit această prefacere s'a dovedit a fi de foarte scurtă durată și că burghezia, chiar cea mai democratică și mai republicană, a restabilit poliția de tip vechi, țarist, despărțită de popor, aflată sub comanda burgheziei și capabilă să asuprească poporul în toate felurile.

Pentru a nu îngădui restabilirea poliției, există un singur mijloc: crearea miliției întregului popor, contopirea ei cu armata (înlocuirea armatei permanente prin înarmarea generală a poporului). Dintr'o asemenea miliție trebuie să facă parte toți cetățenii și cetățenele dela 15 până la 65 de ani (dacă poate fi definită participarea adolescenților și a bătrânilor prin aceste vârste luate aproximativ). Capitaliștii trebuie să plătească muncitorilor salariați, servitorilor, etc., salariul pentru zilele închinete serviciului de folos obștească în miliție. Fără atragerea femeilor la o participare de sine stătătoare nu numai la viața politică în general, ci și la serviciul permanent

și universal de folos obștească, nu poate să fie vorba, nu numai de socialism, dar nici de o democrație deplină și trairnică. Iar acele funcțiuni ale „poliției“, precum protecția bolnavilor, a copiilor vagabonzi, a alimentării igienice, etc., nu pot fi în general îndeplinite în chip satisfăcător fără egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul, în fapt și nu numai pe hârtie.

A nu îngădui restabilirea poliției, a atrage forțele organizate ale întregului popor întru crearea miliției populare — iată sarcinile pe cari trebuie să le ducă proletariatul în masse, în interesul apărării, consolidării și dezvoltării revoluției.

PROGRAMUL AGRAR ȘI CEL NAȚIONAL

13. Nu putem ști precis, în momentul de față, dacă se va dezvolta în viitorul apropiat, în satul rusesc, o puternică revoluție agrară. Nu putem ști anume cât de adâncă este împărțirea în clase a țărănimii, în muncitori agricoli, sezonieri și permanenți și țărani săraci („semi-proletari“) pe deoparte, și țărani înstăriți și mijlocii (capitaliști mari și mici) pe de altă parte, împărțire care s'a mai adâncit fără îndoială în ultimul timp. Problemele acestea le va rezolva și poate să le rezolve numai experiența.

Dar noi suntem neapărat datori, ca partid al proletariatului, să venim imediat nu numai cu un program agrar (cu privire la pământ), ci să desfășurăm și propaganda în favoarea unor măsuri practice imediat realizabile în *interesul* revoluției agrare țărănești din Rusia.

Trebuie să cerem naționalizarea *tuturor* pământurilor, trecerea tuturor pământurilor țării în proprietatea puterii centrale a statului. Această putere trebuie să hotărască mărimea, etc. a fondului destinat noilor așezări, să

statornicească legile protejării pădurilor, ale îmbunătățirii pământurilor, etc., să interzică absolut orice mijlocire între proprietarul pământului — statul, și cultivatorul lui — arendașul (să interzică orice rearendare a pământului). Dar întregul *drept de a dispune* de întinderile de pământ, de a determina *condițiile locale* ale stăpânirii și folosirii acestuia trebuie să se afle în întregime și exclusiv în mâinile *Sovietelor regionale și locale ale Deputaților Țăranilor* și nu în mâinile demnitarilor birocrăți.

În interesul ridicării tehnicii producției de grâne și a volumului producției, precum și în interesul dezvoltării marii exploatare raționale și a controlului obștesc asupra ei, trebuie să depunem eforturi în sânul Comitetelor Țărănești în vederea creării, din fiecare moșie confiscată, a unei mari gospodării model, care să se afle sub controlul *Sovietelor de Deputați ai Salariaților Agricoli*.

Contrar frazeologiei și politicii mic-burgheze predominante la socialiștii-revoluționari, mai ales pe tărâmul discuțiilor sterpe cu privire la norma de „consum“ sau de „muncă“, „socializarea pământului“, etc., partidul proletariatului trebuie să explice masselor că sistemul micii gospodării în cadrul producției de mărfuri *nu este în stare* să libereze omenirea de starea de mizerie a masselor și de asuprire a acestora.

Fără a sparge imediat și neapărat Sovietele de Deputați ai Țăranilor, partidul proletariatului trebuie să lămurască necesitatea unor Soviete deosebite de Deputați ai Salariaților Agricoli și a unor Soviete deosebite de Deputați ai Țăranilor săraci (semiproletari) sau, cel puțin a unor consfătuiri permanente, deosebite, ale deputaților *ce aparțin acestor categorii sociale*, consfătuiri având caracter de fracțiuni sau de partide separate în sânul Sovietelor comune de Deputați ai Țăranilor. Altminteri toate frazele dulcege mic-burgheze ale narodnicilor cu privire la țărănime în general, se vor dovedi o mascare a înșelării masselor ne-

avute de către țărănimea înstărită, care nu constituie decât o varietate a *capitaliștilor*.

În opoziție cu propaganda burghezo-liberală sau pur birocratică pe care o duc mulți socialiști-revoluționari și multe Soviete de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților, sfătuindu-i pe țărani să nu ia pământurile moșierești și să nu purceadă la înfăptuirea reformei agrare până la convocarea Adunării Constituante, partidul proletariatului trebuie să se adreseze țăranilor cu apelul să înfăptuiască imediat, cu dela sine putere, reforma agrară și să confiște imediat pământurile moșierești în baza hotărârilor Sovietelor locale de Deputați ai Țăranilor.

Este totodată deosebit de important să se insiste asupra necesității *sporirii* producției produselor alimentare necesare soldaților de pe front și orașelor și să se sublinieze că cea mai mică păgubire sau vătămare adusă vitelor, uneltelor, mașinilor, clădirilor, etc., etc. este absolut inadmisibilă.

14. În chestiunea națională partidul proletar trebuie să susțină înainte de toate proclamarea și înfăptuirea imediată a libertății depline de despărțire de Rusia a tuturor națiunilor și popoarelor asupra de țarism, înglobate cu forța sau ținute cu forța în granițele statului, adică anexate.

Toate afirmațiile, declarațiile și manifestele privitoare la renunțarea la orice anexiuni, cari nu sunt însoțite de înfăptuirea reală a libertății de despărțire, nu înseamnă decât înșelarea burgheză a poporului sau nevinovate dorințe mic-burheze.

Partidul proletar tinde la crearea unui stat cât mai mare posibil, deoarece acest lucru este în avantajul celor ce muncesc, el tinde *la apropierea și continua contopire* a națiunilor, dar el nu vrea să atingă acest scop prin violență, ci exclusiv prin alianța liberă, frățescă a muncitorilor și a ~~maselor~~ *maselor* celor ce muncesc, din toate națiunile.

Cu cât va fi mai democratică republica rusească, cu cât se va organiza ea cu mai mult succes ca republică a Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Țăranilor, cu atât mai puternică va fi atracția *de bunăvoie* pe care o va exercita această republică asupra masselor muncitoare ale *tuturor* națiunilor.

Libertate deplină de despărțire, cea mai largă autonomie locală (și națională), garanții amănunțit elaborate în ceea ce privește drepturile minorităților naționale — iată programul proletariatului revoluționar.

NAȚIONALIZAREA BĂNCILOR ȘI A SINDICATELOR CAPITALISTE

15. Partidul proletariatului nu-și poate în niciun caz pune drept scop „introducerea“ socialismului într'o țară de țărani cu mică proprietate, atâta vreme cât majoritatea covârșitoare a populației n'a ajuns la conștiința necesității revoluției socialiste.

Dar numai sofiștii burghezi, cari se ascund în dosul cuvintelor „quasi-marxiste“, pot deduce din acest adevăr justificarea unei politici care să amâne măsurile revoluționare imediate, pe deplin maturizate din punct de vedere practic, adesea *realizate în timpul războiului de un șir de state burgheze* și imperios necesare pentru a lupta împotriva completei desorganizări economice și a foametei iminente.

Asemenea măsuri, ca de pildă naționalizarea pământului, a tuturor băncilor și a sindicatelor capitaliste sau, cel puțin, stabilirea unui *control imediat*, exercitat asupra acestora de către Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, etc., fără ca ele să constituie câtuși de puțin „introducerea“ socialismului trebuie să fie neapărat preconizate și, pe cât posibil, realizate pe cale revoluționară. Fără de aceste măsuri, cari constituie numai pași spre socialism și cari

sunt în totul realizabile economicește, nu este posibilă vindecarea rănilor aduse de război și preîntâmpinarea crăhului care ne amenință; iar partidul proletariatului revoluționar nu va șovăi niciodată să atenteze la profiturile nemai-pomenit de mari ale capitaliștilor și ale bancherilor, cari se îmbogățesc într'un chip deosebit de scandalos tocmai „datorită războiului“.

SITUAȚIA DIN INTERNAȚIONALA SOCIALISTĂ

16. Tocmai acum se înalță cu o putere deosebită pe primul plan obligațiile internaționale ale clasei muncitoare din Rusia. În zilele noastre toată lumea se bate cu pumnul în piept proclamându-și internaționalismul ei. Chiar și șovinii defensiști, chiar și domnii Plehanov și Potresov, chiar și Kerenski, își zic internaționaliști. Cu atât mai imperioasă este datoria partidului proletar de a opune cu toată claritatea, preciziunea și hotărârea, internaționalismul în fapte, internaționalismului în vorbe.

^ Ajelurile deșarte adresate muncitorilor din toate țările, asigurările eftine de devotament față de internaționalism, încercările de a stabili direct sau indirect „rândul“ în care să se succedă acțiunile proletariatului revoluționar din diferitele țări beligerante, sforțările de a încheia între socialiștii țărilor beligerante „acorduri“ *referitoare* la lupta revoluționară, zarva cu organizarea de congrese socialiste *în vederea* campaniei pentru pace, etc., etc. — toate acestea, oricât de sinceri ar fi autorii unor asemenea idei, ai unor asemenea încercări, ai unor asemenea planuri, nu sunt decât frazeologie, din punctul de vedere al semnificației lor *obiective*, și *în cel mai bun caz*, nevinovate dorințe blajine, bune numai pentru a masca *înșelarea* masselor de către șovinii. Social-șovinii *francezi*, cei mai dibaci, cei mai scusiți în mânuirea metode-

lor șarlatanismului parlamentar, au și bătut de mult recordul în arta de a debita fraze pacifiste și internaționaliste nemaipomenit de sgomotoase și de sonore, însoțite de nemaipomenit de nerușinate trădări comise față de socialism și de Internațională, de intrarea în ministerele cari duc războiul imperialist, de votarea creditelor sau a împrumuturilor (cum au făcut în ultimele zile în Rusia Ciheidze, Scobelev, Țereteli, Steclov), de combaterea luptei revoluționare în *propria lor țară*, etc., etc.

Oamenii cumsecade uită adesea cumplitele, feroasele stări de lucruri ale războiului imperialist mondial. Aceste stări de lucruri nu rabdă fraze, ele își bat joc de dorințele dulcele, nevinovate.

Internaționalismul este în fapt unul și numai unul: activitatea plină de abnegație în vederea desvoltării mișcării revoluționare și a luptei revoluționare în *țara proprie*, sprijinirea (prin propagandă, simpatie, ajutor material) a *aceleiași lupte*, a *aceleiași linii* și *numai a acesteia*, în *toate țările*, fără excepție.

Tot restul este înșelăciune și manilovism. *)

Trei curente au apărut în mișcarea socialistă și muncitorească internațională din *toate țările* în cei peste doi ani de război, și cine părăsește terenul *real* al identificării acestor trei curente, al analizării lor, al luptei consecvente în favoarea curentului internaționalist în fapt acela se condamnă pe sine însuși la o stare de slăbiciune, la neputință și greșeli.

Aceste trei curente sunt următoarele:

1. Social-șoviniștii, adică socialiști în vorbe, șoviniști în fapt — oameni cari admit „apărarea patriei“ în războiul imperialist (și înainte de toate în războiul imperialist actual).

*) Placiditate, inerție, fantezie searbădă. Manilov, personaj din „Suflete moarte“ a lui Gogol (N. T.).

Acești oameni sunt *adversarii noștri de clasă*. Ei au trecut de partea burgheziei.

Astfel se prezintă cei mai mulți dintre conducătorii oficiali ai social-democrației oficiale din *toate* țările. D-nii Plehanov și Comp. în Rusia, Scheidemann în Germania, Renaudel, Guesde, Sembat în Franța, Bissolati și Comp. în Italia, Hyndman, fabienii și „laburiștii“ (conducătorii „partidului muncitoresc“) în Anglia, Branting și Comp. în Suedia, Troelstra și partidul lui în Olanda, Stauning și partidul lui în Danemarca, Victor Berger și alți „apărători ai patriei“ în America, etc.

2. Al doilea curent, așa numitul „centru“, este constituit din oameni care oscilează între social-șoviniști și internaționaliștii în fapt.

Intreg „centrul“ jură și-și face cruce, că aderenții lui sunt marxiști, internaționaliști, că ei sunt pentru pace, pentru tot felul de „presiuni“ asupra guvernelor, pentru tot felul de „revendicări“ tinzând să oblige guvernele lor să „dea curs voinței de pace a poporului“, pentru tot felul de campanii în favoarea păcii, a unei păci fără anexiuni, etc., etc. și *totodată pace cu social-șoviniștii*. „Centrul“ se pronunță pentru „unitate“, centrul este adversarul sciizunii.

„Centrul“ reprezintă domnia frazei mic-burgheze blajine, a internaționalismului în vorbe, a oportunismului laș și a slugărniciei față de social-șoviniști, în fapt.

Fondul problemei constă în faptul că „centrul“ nu este convins de necesitatea revoluției împotriva propriilor guverne respective, n'o propovăduiește, nu duce o luptă revoluționară plină de abnegație, născocind *pretextele* cele mai de rând, dar care sună arhi-„marxist“, pentru a evita această luptă.

Social-șoviniștii sunt *adversarii noștri de clasă, burghezi* aciuiți în sânul mișcării muncitorești. Ei reprezintă o pătură, grupuri, straturi de muncitori, cumpărați *obiec-*

tiv de către burghezie (salariu mai bun, locuri de cinste, etc.) și cari ajută *propriei* lor burghezii să jefuiască și să sugrume popoarele mici și slabe, să desfășoare lupte *pentru* împărțirea prăzii capitaliste.

„Centrul“ întruchipează pe oamenii rutinei, roși de legalism putred, stricați de ambianța parlamentarismului, etc., birocați ordinari obișnuiți cu sinecure calde și având o muncă „tihnită“. Vorbind din punct de vedere istoric și economic, ei nu reprezintă o pătură *deosebită*, ei reprezintă doar *tranziția* dela o perioadă încheiată a mișcării muncitorești, dela perioada anilor 1871 - 1914, fertilă în multe privințe, dar mai ales în arta atât de necesară proletariatului, a muncii organizatorice lente, susținute, sistematice și pe scara cea mai largă, — la o nouă *perioadă*, care a devenit *obiectiv* necesară odată cu începerea primului război imperialist mondial, care a inaugurat *era revoluției socialiste*.

Principalul conducător și reprezentant al „centrului“ este Karl Kautsky, cea mai mare autoritate a Internaționalei a II-a (1889-1914). Din August 1914 el este modelul renegării totale a marxismului, al nemaipomenitei lipse de caracter, al celor mai jalnice șovăeli și trădări. Curentul „centrului“ este reprezentat de Kautsky, Haase, Ledebour, așa numita „ligă a muncitorilor“ sau a „muncii“ în Reichstag; în Franța, de Longuet, Pressemane și în general de așa zișii „minoritari“ (menșevici); în Anglia de Philippe Snowden, Ramsay MacDonald și mulți alți conducători ai „partidului muncitoresc independent“ și în parte ai partidului socialist britanic; de Morris Hillquit și mulți alții în America; de Turati, Treves, Modigliani, etc., în Italia; de Robert Grimm, etc., în Elveția; de Victor Adler și Comp. în Austria; de partidul Comitetului de organizare, Axelrod, Martov, Ciheidze, Tereteli și alții în Rusia, etc.

Bineînțeles, unele persoane trec câteodată fără să-și

dea seama de pe pozițiile social-șovinismului pe pozițiile „centrului“, și invers. Orice marxist știe că clasele se deosebesc între ele, cu toată posibilitatea de liberă trecere a persoanelor dintr'o clasă în alta; tot așa și curentele vieții politice se deosebesc între ele, cu toată posibilitatea de liberă trecere a persoanelor dintr'un curent în altul, cu toate încercările și eforturile depuse în direcția *contopirii* curentelor.

3. Al treilea curent sunt internaționaliștii în fapt; acest curent este exprimat cel mai bine de „Stânga Zimmerwaldiană“*) (reproducem în anexă manifestul ei din Septembrie 1915, pentru ca cititorii să poată cunoaște din documentele originale nașterea acestui curent.**)

Principalul semn distinctiv: ruptura totală și cu social-șovinismul și cu „centrul“. Luptă revoluționară plină de abnegație împotriva *propriului* guvern imperialist și a propriei burghezii imperialiste. Principiul: dușmanul principal este în propria ta țară. Lupta necruțătoare împotriva dulcegei frazeologii social-pacifiste (social-pacifistul este socialist în vorbe, pacifist burghez în fapte; pacifiștii burghezi nutresc visul înscăunării păcii veșnice, *fără* doborârea jugului și a domniei capitalului) și împotriva *pretextelor* de tot felul cari tind spre negarea posibilității, necesității sau oportunității luptei revoluționare a proletariatului și a revoluției proletare socialiste în *legătură* cu războiul actual.

Reprezentanții cei mai de seamă ai acestui curent sunt: în Germania — „Grupul Spartakus“ sau „Grupul Internaționalei“, din care face parte Karl Liebknecht.

*) La prima conferință a internaționaliștilor din diferite țări, convocată în timpul primului război mondial (1914—1918) la Zimmerwald, în Septembrie 1915, Lenin a constituit gruparea de stânga, așa numita „Stânga Zimmerwaldiană“, care a reunit elemente revoluționare ale mișcării socialiste internaționale.

***) Vezi Opere complete, vol. XVIII, ed. rusă.

Karl Liebknecht este cel mai de seamă reprezentant al acestui curent și al *noii*, adevăratei Internaționale proletare.

Karl Liebknecht i-a îndemnat pe muncitorii și pe soldații din Germania să *întoarcă armele împotriva propriului* lor guvern. Karl Liebknecht a săvârșit acest lucru în mod fățiș dela tribuna parlamentului (a Reichstagului). Cu manifeste tipărite în mod clandestin el s'a dus apoi în piața Potsdam — una din cele mai mari piețe ale Berlinului — pentru a participa la o demonstrație în numele lozincii „jos guvernul!”. A fost arestat și condamnat la *muncă silnică*. El este acum închis în Germania, așa cum stau în general la închisoare *sute*, dacă nu mii de *adevărați* socialiști ai Germaniei, pentru faptul de a fi luptat împotriva războiului.

Prin discursuri și scrisori, Karl Liebknecht n'a dus lupta necruțătoare numai împotriva *propriilor* săi Plehanovi, Potresovi, (alde Scheidemann, Legien, David și Comp.), *ci și împotriva propriilor săi oameni ai centrului*, împotriva propriilor săi Ciheidze, Ţereteli (împotriva lui Kautsky, Haase, Ledebour și Comp.).

Karl Liebknecht și prietenul său Otto Rühle, ei doi dintre o sută zece deputați, au călcat disciplina, au distrus „unitatea” cu „centrul” și cu șovinistii, *au pornit împotriva tuturor*. Numai Liebknecht reprezintă socialismul, cauza proletară, revoluția proletară. Tot restul social-democrației germane este, după expresia justă a Rozei Luxemburg (și ea membru și unul dintre conducătorii „Grupului Spartakus”), *un hoit împuștit*.

Alt grup de internaționaliști în fapt este reprezentat în Germania, de ziarul „Arbeiterpolitik” („Politica Muncitorească”) din Brema.

În Franța, cei mai apropiați de internaționaliștii în fapt sunt Lorient și prietenii săi (Bourderon și Merrheim au alunecat spre social-pacifism), precum și francezul

Henri Guillbeaux, care scoate la Geneva revista „De-main“ („Măine“); în Anglia — ziarul „Trade-Unionist“ și o parte dintre membrii Partidului Socialist Britanic și ai Partidului Muncitoresc Independent (William Russel de pildă, care a preconizat în mod fățiș ruptura cu conducătorii cari *au trădat socialismul*), învățătorul scoțian, socialistul *Mac Lean*, condamnat de guvernul burghez al Angliei la *muncă silnică* pentru lupta lui revoluționară împotriva războiului; sute de socialiști se află în Anglia în închisori pentru aceleași crime. Ei și numai ei sunt internaționaliști *în fapt*; în America — „Partidul Muncitoresc Socialist“ și acele elemente dinlăuntrul „Partidului Socialist“ oportunist, cari au început să scoată din Ianuarie 1917 ziarul „The Internationalist“; în Olanda — partidul „tribuniștilor“, cari scot ziarul „De Tribune“ („Tribuna“), (Pannekoek, Herman Gorter, Wijnkoop, Henriette Roland-Holst), cari au constituit la Zimmerwald centrul și au trecut acum de partea noastră; în Suedia — partidul tinerilor sau al stângii, cu conducători ca Lindhagen, Ture Nermann, Carlson, Stroem, ca Z. Hoeglund, care a luat personal parte la Zimmerwald la întemeierea „Stângii Zimmerwaldiene“, iar astăzi este condamnat la închisoare pentru lupta lui revoluționară împotriva războiului; în Danemarca — Trier și prietenii săi, cari au părăsit partidul „social-democrat“ al Danemarcei, devenit cu totul *burghez* și avându-l în frunte pe ministrul Stauning; în Bulgaria — „tesniaki“; în Italia cei mai apropiați prin poziția lor sunt secretarul partidului, Constantin Lazzari, și redactorul organului central „Avanti“ — Serrati; în Polonia — Radek, Hanecki și alți conducători ai social-democrației, grupați în „Conducerea Regională“; Roza Luxemburg, Tyszka și alți conducători ai social-democrației, grupați în „Conducerea Principală“; în Elveția — acea stângă care a întocmit expunerea de motive a „referendumului“ (Ianuarie 1917)

în favoarea luptei împotriva social-șoviniștilor și a „centrului“ din *propria* ei țară și care, la congresul socialist al cantonului Zürich, ținut la Toess în ziua de 11 Februarie 1917, a prezentat o rezoluție principial revoluționară împotriva războiului; în Austria — tinerii prieteni mai de stânga ai lui Friedrich Adler, care au activat în parte la clubul „Karl Marx“ din Viena, club închis astăzi de către cel mai reacționar guvern austriac, care îl nimicește pe Fr. Adler pentru fapta lui eroică, deși puțin chibzuită, de a fi tras într'un ministru, etc., etc.

Importante nu sunt nuanțele, acestea există și printre cei de stânga. Important este *curentul*. Esențial este faptul că nu-i lucru ușor să fii internaționalist în fapte, în vremea groaznicului război imperialist. Atari oameni sunt puțini, dar *numai* ei întruchipează viitorul socialismului, *numai* ei sunt *conducători ai masselor* și nu corupători ai acestora.

Era, obiectiv, inevitabil ca în mijlocul social-democrației, în mijlocul socialiștilor în general, deosebirea dintre reformiști și revoluționari să sufere schimbări în condițiunile războiului imperialist. Cine se mărginește să prezinte „revendicări“ guvernelor burgheze, în sensul ca acestea să încheie pace, „să dea curs voinței de pace a popoarelor“, etc., acela alunecă *de fapt* pe terenul reformelor. *Căci*, obiectiv, *problema războiului* se pune numai *în mod revoluționar*.

Nu există cale de eșire din război spre o pace democratică și nu spre una silnică, spre eliberarea popoarelor din robia procentelor de *miliarde* pentru domnii capitaliști, îmbogățiți de pe urma „războiului“, nu există altă cale decât revoluția proletariatului.

E posibil să fie cerute și trebuie să fie cerute guvernelor burgheze cele mai diferite reforme, dar nu e posibil, fără a cădea în manilovism, în reformism, să se ceară acestor oameni și clase, prinși în miile de fire ale capita-

lului imperialist, *să rupă* aceste fire; iar fără o asemenea rupere, toate discuțiile pe tema războiului împotriva războiului nu sunt decât fraze goale, amăgitoare.

„Kautskiștii“, „centrul“, sunt revoluționari în vorbe, dar reformiști în fapte, — internaționaliști în vorbe, complici ai social-șovinismului, în fapte.

FALIMENTUL INTERNAȚIONALEI DELA ZIMMERWALD. E NECESARĂ CREAREA INTERNAȚIONALEI A TREIA

Internaționala dela Zimmerwald a luat încă dela început o poziție șovăitoare, „kautskistă“, de „centru“, fapt care a și silit *Stânga Zimmerwaldiană* să se desolidarizeze imediat, să se izoleze, să recurgă la un manifest al ei *propriu* (tipărit în Elveția în limbile rusă, germană și franceză).

Principala lacună a Internaționalei dela Zimmerwald, cauza *falimentului* ei (căci ea a dat deja faliment, faliment ideologic și politic) constă în șovăelile, în nehotărîrea ei în chestiunea cea mai importantă, *atotdecisivă* din punct de vedere practic, a rupturii totale cu social-democratismul și cu vechea Internațională social-șovinistă, condusă la Haga (Olanda) de Vandervelde, Huysmans și alții.

La noi nu se știe încă faptul că majoritatea zimmerwaldiană au format-o *tocmai kautskiștii*. Și acesta este tocmai faptul esențial, de care nu se poate să nu ții seamă și care este bine cunoscut azi în Europa apuseană. Chiar șovinistul, ultra-șovinistul german Heilmann, redactorul arhi-șovinistei „Gazete din Chemnitz“ („Chemnitzer Zeitung“), colaborator al publicației arhi-șoviniste a lui Parvus „Die Glocke“ („Clopotul“) și bineînțeles „social-democrat“ și partizan aprig al „unității“ social-democrației, a trebuit să recunoască în presă că centrul sau „kautskis-

mul“ și *majoritatea zimmerwaldiană* constituie unul și acelaș lucru.

Iar sfârșitul anului 1916 și începutul anului 1917 au stabilit definitiv acest fapt. Cu toate că manifestul dela Kienthal *) a condamnat social-pacifismul — *toată* dreapta zimmerwaldiană, *toată* majoritatea zimmerwaldiană a alunecat spre social-pacifism: Kautsky și Comp. printr'un șir de manifestări, în Ianuarie și în Februarie 1917; Bourderon și Merrheim în Franța, votând în *unanimitate*, alături de social-șoviniști, în favoarea rezoluțiilor pacifiste ale partidului socialist (Decembrie 1916) și ale „Confederației Generale a Muncii“ (organizația națională a sindicatelor profesionale franceze, tot în Decembrie 1916); Turati și Comp. în Italia, unde întregul partid a luat o poziție social-pacifistă, iar Turati personal a „alunecat“ (și, desigur, nu întâmplător) în discursul său din 17 Decembrie 1916, până la fraze *naționaliste*, de înfrumusețare a războiului imperialist.

Președintele Zimmerwaldului și Kienthalului, Robert Grimm, a încheiat în Ianuarie 1917 o alianță cu social-șoviniștii din *propriul său partid* (Greulich, Pflüger, Gustav Müller ș. a.) *împotriva* internaționaliștilor în fapt.

La două consfătuiri ale zimmerwaldienilor din diferite țări, în Ianuarie și în Februarie 1917, această atitudine în doi peri, de duplicitate, a majorității zimmerwaldiene, a fost înfierată formal de către internaționaliștii de stânga din câteva țări: de către Münzenberg, secretar al organizației internaționale a tinerilor și redactor al admirabilului ziar internaționalist „Internaționala Tinerețului“; de către Zinoviev, reprezentantul C. C. al partidului nostru; de către K. Radek, reprezentantul partidului

*) *Manifestul dela Kienthal* a fost adoptat la a doua conferință a internaționaliștilor din diferite țări, care a avut loc la Kienthal în 1916.

social-democrat polonez („Conducerea Regională“); de către Harstein, social-democrat german, membru al „Grupului Spartakus“.

Proletariatului rus i-au fost date multe; nicăeri în lume n'a reușit clasa muncitoare să desfășoare o asemenea energie revoluționară ca în Rusia. Dar cui i-au fost date multe, aceluia i se și cer multe.

Nu poate fi tolerată mai departe mlaștina zimmerwaldiană. Este imposibil să rămânem mai departe, din pricina „kautskiștilor“ dela Zimmerwald, în semilegătură cu Internaționala șovinistă a lui Plehanov și Scheidemann. Trebuie s'o rupem numaidecât cu această Internațională. Trebuie să rămânem în cadrul Zimmerwald-ului *numai* în scopuri de informație.

Tocmai noi, și tocmai în această clipă trebuie să întemeiem fără zăbavă o *nouă* Internațională proletară revoluționară, sau mai exact: să nu ne temem de a recunoaște în auzul tuturor că aceasta *a și fost întemeiată* și că ea lucrează.

Ea este Internaționala „internaționaliștilor în fapt“, pe cari i-am enumerat mai sus cu grijă. Ei și numai ei sunt reprezentanții masselor revoluționare internaționaliste, și nu corupători ai masselor.

Dacă socialiștii *de acest fel* sunt puțini, atunci să-și pună fiecare muncitor rus întrebarea: mulți revoluționari conștienți au fost în Rusia în *ajunul* revoluției din Februarie și Martie 1917?

Nu numărul are importanță, ci exprimarea justă a ideilor și a politicii proletariatului cu adevărat revoluționar. Esențială nu este „proclamarea“ internaționalismului, ci capacitatea de a fi internaționalist în fapt chiar și în vremurile cele mai grele.

Să nu ne lăsăm amăgiți de speranța unor acorduri și a unor congrese internaționale. Atât timp cât durează războiul imperialist, raporturile internaționale sunt prinse

în cleștele de fier al dictaturii militare burghezo-imperialiste. Dacă nici „republicanul“ Miliucov, nevoit să tolereze guvernul accesoriu al Sovietului de Deputați ai Muncitorilor, *nu l-a lăsat să intre* în Rusia, în Aprilie 1917, pe socialistul elvețian *Fritz Platten*, secretar al partidului, internaționalist, participant la conferințele dela Zimmerwald și Kienthal, cu toate că acesta este căsătorit cu o rusoaică și se ducea la rudele soției, cu toate că luase parte, în orașul Riga, la revoluția din 1905, că stătuse pentru acest fapt la închisoare în Rusia, că depusese pentru eliberarea sa o cauțiune guvernului țarist și că voia acum să scoată această cauțiune; dacă „republicanul“ Miliucov a putut *să facă* acest lucru în Rusia, în Aprilie 1917, ne putem da seama câte parale fac făgăduelile și asigurările, frazele și declarațiile burgheziei, privitoare la încheerea unei păci fără anexiuni, etc.

Dar arestarea lui Troțki de către guvernul englez? Dar refuzul autorizării plecării lui Martov din Elveția, dar speranțele de a-l momi pe Martov în Anglia, unde îl aștepta soarta lui Troțki?

Să nu ne facem iluzii. Nu trebuie să ne lăsăm singuri amăgiți.

„A aștepta“ congrese sau consfătuiri internaționale înseamnă a fi un *trădător* al internaționalismului. de vreme ce este dovedit faptul că, din cauza interzicerilor, nici măcar din Stockholm nu pot veni la noi socialiști credincioși internaționalismului și *nici măcar nu pot sosi scrisori dela ei*, cu toate posibilitățile nelimitate și ferocitatea cenzurii militare.

Să nu „aștepte“, ci *să întemeze Internaționala a III-a.* iată ce trebuie să facă imediat partidul nostru — și sute de socialiști din închisorile Germaniei și ale Angliei vor răsufla ușurați, mii și mii de muncitori germani, cari fac astăzi greve și demonstrații cari-l înspăimântă pe ticălosul și tâlharul de Wilhelm, vor citi în

manifestele lor *ilegale* și vor afla despre hotărîrea noastră, despre încrederea *noastră frățească* în Karl Liebknecht, și numai în el, despre hotărîrea *noastră* de a lupta și *acum* împotriva „defensismului revoluționar“, vor citi toate acestea și se vor simți întăriți în internaționalismul lor revoluționar.

Dela cel căruia i s'a dat mult, se va și cere mult. Nu-i țară în lume unde să existe *acum* atîta libertate ca în Rusia. Să ne folosim de această libertate, nu în vederea propovăduirii sprijinirii burgheziei sau a „defensismului revoluționar“ burghez, ci în vederea *intemeerii* curajoase și cinstitute, proletare și liebknechtiene a *Internaționalei a treia*, a unei Internaționale irevocabil vrăjmașe atît trădătorilor social-șoviniști, cît și oamenilor șovăitori ai „centrului“.

18. Că unificarea social-democraților din Rusia nici nu poate fi pusă în discuție, se înțelege fără multă vorbă, după cele spuse mai sus.

Este mai bine să rămâi în doi, ca Liebknecht — și *asta înseamnă să rămâi cu proletariatul revoluționar* — decît să admiți, măcar pentru o clipă, ideea unificării cu partidul Comitetului de Organizare, cu Ciheidze și Terețeli, cari tolerează blocul cu Potresov în cadrul ziarului „Raboceaia Gazeta“, *) cari votează pentru împrumut **) în Comitetul Executiv al Sovietului de Deputați ai Municipitorilor și cari s'au rostogolit pînă la poziția „defensismului“.

Să-i lăsăm pe morți să-și îngroape morții.

Cine vrea să-i ajute pe cei ce șovăe, trebuie să înceteze mai întîi de a șovăi el însuși.

*) Raboceaia Gazeta — organ central al Partidului Menșevic. A apărut la Petrograd din Martie pînă în Noembrie 1917.

**) „Imprumutul libertății“ lansat de Guvernul Provizoriu, în vederea continuării războiului imperialist.

CE NUME TREBUE SĂ POARTE PARTIDUL NOSTRU, CARE SĂ FIE JUST ȘTIINȚIFICEȘTE ȘI CARE SĂ AJUTE LA LIMPEZIREA CONȘTIINȚEI POLITICE A PROLETARIATULUI ?

19. Trec la ultimul punct, la denumirea partidului nostru. Noi trebuie să ne denumim *Partid comunist*, precum au făcut și Marx și Engels.

Trebue să repetăm că suntem marxiști și că luăm ca bază „Manifestul Comunist“, care a fost denaturat și trădat de social-democrație în două puncte principale: 1) muncitorii n’au patrie; „apărarea patriei“ în războiul imperialist constituie o trădare față de socialism; 2) doctrina marxismului asupra statului a fost denaturată de Internaționala a II-a.

Cuvântul „social-democrație“ ca denumire este *științificește* injust, precum a arătat Marx în repetate rânduri, printre altele și în „Critica programului dela Gotha“ din 1875, fapt pe care l-a repetat în mod mai popular Engels în 1894. Dela capitalism omenirea poate trece direct numai la socialism, adică la stăpânirea în comun a mijloacelor de producție și la repartiția produselor conform cu munca fiecăruia. Partidul nostru privește și mai departe: în mod inevitabil socialismul trebuie să evolueze treptat spre comunism, pe al cărui steag e scris: „fiecare după capacitățile sale, fiecăruia după trebuințele sale“.

Acesta este primul meu argument.

Al doilea: este științificește nejustă și a doua parte a denumirii partidului nostru (*social-democrați*). Democrația este una din formele *statului*. Pe când noi, marxiștii, suntem adversarii *oricărui* stat.

Conducătorii Internaționalei a II-a (1889-1914), d-nii Plehanov, Kautsky și alții de teapa lor, au degradat și au denaturat marxismul.

Marxismul se deosebește de anarhism prin faptul că el recunoaște *necesitatea statului pentru* trecerea la socialism, dar (și în aceasta constă deosebirea față de Kautsky și Comp.) *nu a unui stat* de genul obișnuitei republici democratice burgheze parlamentare, ci a unuia de tipul Comunei din Paris din 1871, sau al Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor din 1905 și 1917.

Al treilea argument al meu: *viața* a creat, revoluția noastră a creat *deja în fapt*, deși într'o formă slabă, embrionară, tocmai acest nou „stat“, care nu este un stat în înțelesul propriu al cuvântului.

Aceasta este *deja* o chestiune de ordin practic a masselor, și nu numai o teorie a conducătorilor.

În înțelesul propriu al cuvântului, statul este exercitarea comandamentului asupra masselor de către detașamente de oameni înarmați, despărțiți de popor.

Noul nostru stat *care se naște* este și el un stat, deoarece avem nevoie de detașamente de oameni înarmați, avem nevoie de ordinea *cea mai severă*, avem nevoie de reprimarea *necruțătoare*, prin violență, a tot soiul de încercări contrarevoluționare, atât țariste, cât și gucicovoburgheze.

Dar noul nostru stat *care se naște nu mai este* stat în sensul propriu al cuvântului, căci în multe părți din Rusia aceste detașamente de oameni înarmați sunt alcătuite din *înseși masse*, de întreg poporul, și nu de cineva pus deasupra acestuia, despărțit de el, privilegiat, practic irevocabil.

Nu înapoi trebuie să privim, ci înainte, nu spre democrația de tip burghez obișnuit, care a întărit dominația burgheziei cu ajutorul vechilor organe *monarhiste* de guvernare, cu ajutorul poliției, al armatei, al aparatului birocratic.

Trebuie să privim înainte spre noua democrație în naștere, care încetează deja de a mai fi democrație, căci

democrația este domnia poporului, iar poporul înarmat nu poate domni peste sine însuși.

Nu numai din punct de vedere științific este injust cuvântul democrație, în aplicarea sa la partidul comunist. În prezent, după evenimentele din Martie 1917, acest cuvânt joacă rolul unor *ochelari-de-cai*, cari puși pe ochii poporului revoluționar, îl împiedică să clădească liber, curajos, cu dela sine putere, noul edificiu: Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Țăranilor și a tot felul de alți Deputați, ca *putere unică* în „stat“, ca prevestitoare a „pieirii“ oricărui stat.

Al patrulea argument al meu: trebuie să ținem seama de situația mondială obiectivă a socialismului.

Această situație nu este aceeași ca în 1871-1914, când Marx și Engels au acceptat în mod conștient termenul injust, oportunist de „social-democrație“. Căci *atunci*, după înfrângerea Comunei din Paris, istoria pusese la ordinea zilei activitatea lentă de organizare și luminare. Alta nu exista. Nu numai din punct de vedere teoretic au fost (și rămân) anarhiștii fundamental greșiți, atât economiceste cât și politiceste. Anarhiștii au apreciat injust momentul, neînțelegând situația mondială: muncitorul englez, corupt de profiturile imperialiste, Comuna din Paris sdrobită, mișcarea burghezo-națională din Germania deabia de curând biruitoare (în 1871), Rusia semi-iobagă cufundată într'un somn secular.

Marx și Engels au apreciat bine momentul, au înțeles situația internațională, au înțeles sarcinile mersului *lent* spre faza de început a revoluției sociale.

Să înțelegem dar și noi sarcinile și particularitățile epocii noi. Să nu-i imităm pe acei jalnici marxiști, despre cari Marx a spus: „am semănat zmei, și am recoltat doar găngănii“.

Necesitatea obiectivă a capitalismului, care a devenit imperialism, a dat naștere războiului imperialist. Răz-

boiul a adus întreaga omenire *la marginea prăpastiei*, a distrugerii întregii culturi, a sălbăticitirii și nimicirii de milioane, de nenumărate milioane de oameni.

Altă cale de eșire în afară de revoluția proletariatului *nu există*.

Și, în momentul când începe această revoluție, când ea face primii pași, sfioși, nesiguri, neconștienți, prea încrezători față de burghezie, într'un asemenea moment, majoritatea (acesta este adevărul, acesta este faptul) conducătorilor „social-democrați“, a parlamentarilor „social-democrați“, a ziarelor „social-democrate“ — și doar tocmai acestea sunt *organele* de influențare a masselor — majoritatea lor *au părăsit* socialismul, *au trădat* socialismul, au trecut de partea „propriei lor“ burghezii naționale.

Masele sunt desorientate, zăpăcite, înșelate *de acești* conducători.

Și noi vom încuraja această înșelătorie, o vom înlesni, dacă vom rămâne la vechea și învechita noastră denumire, care a putrezit tot așa precum a putrezit și Internaționala a II-a !

Or fi *înțelegând* „mulți“ muncitori în mod cinstit social-democrația. E însă timpul să învățăm deosebirea dintre subiectiv și obiectiv.

Subiectiv, acești muncitori social-democrați sunt cei mai fideli conducători ai masselor proletare.

Situația mondială obiectivă este însă de așa natură, încât vechea denumire a partidului nostru *înlesnește* înșelarea masselor, *frânează* mișcarea înainte, căci la fiecare pas, în fiecare ziar, în fiecare fracțiune parlamentară, masa îi vede pe *conducători*, adică pe oamenii ale căror cuvinte răsună mai puternic, ale căror fapte sunt văzute mai de departe, și toți aceștia sunt „și ei social-democrați“, ei toți sunt „pentru unitate“ cu trădătorii socialis-

mului, cu social-șoviniștii, ei toți prezintă spre încasare vechile polițe emise de „social-democrație“.

Dar contra-argumentele?... „Vom fi confundați cu anarhiștii-comuniști“...

Pentru ce nu ne temem noi să fim confundați cu social-naționali și cu social-liberalii, cu radical-socialiștii, cari sunt partidul burghez cel mai înaintat și cel mai dibace din câte există în republica franceză în meșteșugul înșelării burgheze a masselor?... „Masele s’au obișnuit, muncitorii „au prins dragoste“ de partidul lor social-democrat“...

Iată singurul argument, dar un argument care aruncă în lături și știința marxismului și sarcinile de mâine ale revoluției și situația obiectivă a socialismului mondial și falimentul rușinos al Internaționalei a II-a și pagubele aduse activității practice de către stolurile de „social-democrați și ei“, cari îi înconjoară pe proletari.

Este argumentul rutinei, al somnolenței, al anchilozării.

Noi vrem însă să reconstruim lumea. Noi vrem să punem capăt războiului imperialist mondial, în care sunt atrași sute de milioane de oameni, în care sunt împletite interesele unor capitaluri de sute și sute de miliarde și care nu poate fi terminat printr’o pace cu adevărat democratică, decât pe calea unei revoluții proletare, una din cele mai mari revoluții din istoria omenirii.

Dar noi ne temem de noi înșine. Ne ținem de „vechea“ noastră, „draga noastră“ cămașă murdară...

Este timpul să lepădăm cămașa murdară, este timpul să îmbrăcăm rufe curate.

REZOLUȚIA CONFERINȚEI DIN APRILIE IN CHESTIUNEA AGRARĂ *)

Existența în Rusia a proprietății moșierești asupra pământului constituie sprijinul material al puterii moșierilor feudali și cheazășia unei eventuale restaurări a monarhiei. Massa covârșitoare a populației din Rusia, țărănimea, este condamnată de această proprietate moșierească la o stare de mizerie, de robie și de umilințe, iar țara întreagă la o stare de înapoiere în toate domeniile.

În Rusia, proprietatea țărănească asupra pământului, atât cea atribuită (obștiilor și gospodăriilor), cât și cea privată (pământ arendat și pământ cumpărat), este de sus până jos, în lung și'n lat, prinsă în mrejele vechilor legături și raporturi semi-iobage, ale împărțirii țăranilor în categorii rămase moștenire de pe vremea iobăgiei, ale fărâmițării pământurilor, etc., etc. Necesitatea dărâmării tuturor acestor bariere învechite și dăunătoare, necesitatea „desgrădirii” pământurilor, a reconstruirii pe o nouă bază a tuturor raporturilor de proprietate și de cultivare a pământului, în concordanță cu noile condițiuni ale economiei rusești

*) Rezoluție adoptată cu prilejul referatului lui I. V. Stalin din 29 Aprilie 1917.

și mondiale, — această necesitate constituie baza materială a tendințelor țărănimii spre naționalizarea *tuturor* pământurilor în cadrul statului.

Oricare ar fi utopiile mic-burgheze în cari învăluie toate partidele și grupele narodnice lupta masselor țărănești în contra proprietății moșierești feudale și în general în contra tuturor lanțurilor feudale ale întregului mod de stăpânire și de folosire a pământului în vigoare în Rusia, însăși această luptă exprimă tendința în întregime burghezo-democratică, în mod neîndoelnic progresivă și economiceste necesară, de a sfărâma cu hotărîre toate aceste lanțuri.

Fiind o măsură burgheză, naționalizarea pământului implică cea mai mare libertate a luptei de clasă — posibilă și imaginabilă în societatea capitalistă, — și libertatea folosirii pământului eliberat de toate anexele neburgheze. În afară de aceasta, însemnând suprimarea proprietății private asupra pământului, naționalizarea pământului înseamnă în practică o lovitură atât de puternică dată proprietății private asupra tuturor mijloacelor de producție în general, încât partidul proletariatului trebuie să dea tot concursul unei asemenea prefaceri.

Pe de altă parte, țărănimea înstărită din Rusia a creat încă de mult elementele burgheziei țărănești, și fără îndoială că reforma agrară a lui Stolîpin a întărit, a înmulțit, a consolidat aceste elemente. La celălalt pol al satului, s'au întărit, s'au înmulțit tot atât de mult muncitorii agricoli salariați, proletarii și masa apropiată de ei a țărănimii semi-proletare.

Cu cât sfărâmarea și înlăturarea proprietății moșierești va fi mai hotărîtă și mai consecventă, cu cât mai hotărîtă și mai consecventă va fi în general prefacerea agrară burghezo-democratică din Rusia, cu atât mai mare va

fi forța și repeziciunea cu care se va desvolta lupta de clasă a proletariatului agricol împotriva țărănimii înstărite (a burgheziei țărănești).

De faptul dacă proletariatul orășenesc va reuși să ducă după sine proletariatul sătesc și să-și alătore massa semi-proletarilor dela sate, sau dacă această massă va urma burghezia țărănească, care tinde spre alianța cu Gucicov și Miliucov, cu capitaliștii și moșierii, și care în general tinde înspre contrarevoluție, de acest fapt depinde soarta și rezultatul revoluției ruse, în măsura în care revoluția proletară care începe în Europa nu va exercita eventual asupra țării noastre o influență puternică și nemijlocită.

Având drept punct de pornire această situație a claselor și acest raport al forțelor de clasă, conferința hotărăște:

1. Partidul proletariatului luptă din toate puterile pentru confiscarea imediată și completă a tuturor pământurilor moșierești din Rusia (precum și a celor domeniiale, bisericesti, ale coroanei, etc., etc.).

2. Partidul ia poziție hotărîtă în favoarea predării imediate a tuturor pământurilor în mâinile țărănimii organizate în Societele de Deputați ai Țăranilor, sau în mâinile altor organe de autoadministrare locală, alese realmente în mod cu totul democratic și absolut independente de moșieri și de funcționarii administrativi.

3. Partidul proletarilor cere naționalizarea tuturor pământurilor țării; naționalizarea însemnând trecerea dreptului de proprietate asupra tuturor pământurilor în mâinile statului, predă dreptul de a dispune de pământ instituțiilor democratice locale.

4. Partidul trebuie să lupte cu hotărîre atât împotriva Guvernului Provizoriu, care și prin gura lui Șingarev, cât și prin manifestările sale colective impune țărani-

lor „înțelegeri de bunăvoie cu moșierii“, adică de fapt o reformă cu caracter moșieresc, amenințându-i pe țărani cu pedepsirea „actelor samavolnice“, adică cu trecerea la violența exercitată de o minoritate a populației (moșierii și capitaliștii) împotriva majorității — cât și împotriva șovăelilor mic-burgheze ale majorității narodnicilor și a menșevicilor social-democrați, cari îi sfătuiesc pe țărani să nu ia pământul înainte de Adunarea Constituantă.

5. Partidul îi sfătuiește pe țărani să ia pământul în mod organizat, neadmițând să fie adusă nici cea mai mică stricăciune bunurilor materiale și având grijă să fie mărită producția.

6. În general toate prefacerile agrare pot avea succes și trăinicie numai cu condiția deplinei democratizări a întregului stat, adică pe deoparte cu condiția desființării poliției, a armatei permanente și a funcționării de fapt privilegiate, iar pe de altă parte, cu condiția celei mai largi auto-administrații locale, libere de orice supraveghere și tutelă de sus.

7. Este necesar să se treacă imediat și pretutindeni la organizarea separată și de sine stătătoare a proletariatu-lui agricol, atât sub forma Sovietelor de Deputați ai muncitorilor agricoli (și ai unor Soviete deosebite de Deputați ai țăranimii semi-proletare), cât și sub forma organizării de grupe și fracțiuni proletare în Sovietele comune de Deputați ai Țăranilor, în toate organele de administrare, locale și orășenești, etc., etc.

8. Partidul trebuie să sprijine inițiativa acelor comitete țărănești, cari predau în diverse localități ale Rusiei, inventarul moșieresc viu și mort în mâinile țăranimii organizate în aceste comitete, pentru a-l folosi în mod rațional — pe baza unei reglementări sociale — în vederea lucrării tuturor pământurilor.

9. Partidul proletariatului trebuie să-i sfătuiască pe proletarii și pe semi-proletarii satelor să depună eforturi în vederea formării din fiecare domeniu moșieresc a unei gospodării-model îndeajuns de mari, întreținută pe socoteala obștească de către Sovietele de Deputați ai muncitorilor agricoli, sub conducerea agronomilor și cu folosirea celor mai bune mijloace tehnice.

REZOLUȚIA CONFERINȚEI DIN APRILIE IN CHESTIUNEA NAȚIONALĂ

Politica de asupraire națională, moștenire lăsată de auto-crație și de monarhie, este susținută de moșieri, de capitaliști și de mica burghezie, în interesul apărării privilegiilor lor de clasă și al desbinării muncitorilor de diferite naționalități. Întărind tendințele de subjugare a popoarelor slabe, imperialismul modern constituie un nou factor de înăsprire a asuprairii naționale.

În măsura în care este realizabilă în societatea capitalistă înlăturarea asuprairii naționale, acest lucru este cu putință numai dacă statul este organizat sub regimul republicii democratice consecvente, care să asigure egalitatea deplină în drepturi a tuturor națiunilor și limbilor.

Tuturor națiunilor ce compun Rusia trebuie să le fie recunoscut dreptul de liberă despărțire și de formare a unor state independente. A nega acest drept și a nu lua măsurile menite să garanteze realizarea lui practică este echivalent cu sprijinirea politicii de cuceriri și de anexiuni. Numai recunoașterea de către proletariat a dreptului națiunilor la despărțire asigură solidaritatea deplină a muncitorilor diferitelor națiuni, contribuind la apropierea cu adevărat democratică a națiunilor.

Conflictul ce a izbucnit în momentul de față între Finlanda și Guvernul Provizoriu rus arată deosebit de limpede că negarea dreptului de liberă despărțire duce la continuarea directă a politicii țarismului.

Este inadmisibilă confundarea chestiunii dreptului națiunilor de liberă despărțire cu chestiunea oportunității despărțirii cutărei sau cutărei națiuni, în cutare sau cutare moment. Această din urmă chestiune, partidul proletariatului trebuie s'o hotărască din punctul de vedere al întregii dezvoltări sociale și al intereselor luptei de clasă a proletariatului pentru socialism, în fiecare caz în parte și în mod cu totul independent.

Partidul cere o largă autonomie regională, suprimarea imixtiunii de sus, suprimarea limbii de stat obligatorii și stabilirea granițelor regiunilor cari se autoadministrează, cât și a celor autonome, pe baza luării în considerare de către însăși populația locală a condițiunilor economice și de traiu, a compoziției naționale a populației, etc.

Partidul proletariatului respinge cu hotărâre așa-numita „autonomie cultural-națională“, adică scoaterea operelor școlare, etc. din resortul statului și trecerea lor în mâinile unui fel de diete naționale. Autonomia cultural-națională îi desparte în mod artificial pe muncitorii cari trăesc în aceeași localitate, sau chiar lucrează în aceeași întreprindere, după cum aparțin cutărei sau cutărei „culturi naționale“, cu alte cuvinte ea întărește legătura muncitorilor cu cultura burgheză a unei națiuni sau a alteia, pe când sarcina social-democrației constă în întărirea culturii internaționale a proletariatului mondial.

Partidul cere să se introducă în constituție o lege fundamentală care să anuleze orice fel de privilegii ale uneia dintre națiuni, orice fel de călcare a drepturilor minorităților naționale.

Interesele clasei muncitoare cer unirea muncitorilor tuturor naționalităților Rusiei în organizații proletare unice: politice, profesionale, cooperative, culturale, etc. Numai o asemenea unire a muncitorilor de diferite naționalități în organizații unice dă proletariatului posibilitatea de a duce o luptă victorioasă împotriva capitalului internațional și a naționalismului burghez.

•

•

Rezoluție adoptată la 29 Aprilie 1917, în baza raportului tovarășului Stalin și publicată în ziarul „Soldatskaia Pravda” No. 13 din 16/3 Mai 1917.

*

PRIMUL CONGRES AL DEPUTAȚILOR ȚĂRANILOR DIN ÎNTREAGA RUSIE 4-28 Mai 1917

PROECT DE REZOLUȚIE ÎN CHESTIUNEA AGRARĂ

1. Toate pământurile moșierești și cele aflate în stăpânirea particularilor, precum și cele domeniiale, bisericesti și așa mai departe trebuie să treacă imediat, fără nicio răscumpărare, în mâinile poporului.

2. Țărănimea trebuie să preia imediat, în mod organizat — prin Societele de Deputați ai Țăranilor — întregul pământ, spre a-l pune în exploatare, fără a anticipa prin aceasta regimul definitiv al pământului, care va fi stabilit de către Adunarea Constituantă, sau de către Consiliul Sovietelor din întreaga Rusie, în caz că poporul va preda puterea centrală de stat în mâinile unui asemenea Consiliu al Sovietelor.

3. Proprietatea privată asupra pământului trebuie să fie în general desființată, cu alte cuvinte dreptul de proprietate asupra întregului pământ trebuie să aparțină exclusiv întregului popor, iar dreptul de a dispune de pământ trebuie să-l aibă instituțiile democratice locale.

4. Țăranii trebuie să respingă sfatul dat de capitaliști, de moșieri și de Guvernul Provizoriu al acestora, referitor la „acordul“ ce ar trebui realizat pe loc cu marii proprietari de pământ, pentru reglementarea folosirii ime-

diate a pământurilor; modul de folosire a întregului pământ trebuie să fie stabilit de către hotărîrea luată de majoritatea organizată a țăranilor din localitate, și nu printr'o înțelegere a majorității, adică a țăranilor, cu o minoritate — și încă una infimă — cea a moșierilor.

5. Împotriva trecerii tuturor pământurilor moșierești, fără despăgubire, în mâinile țăranimii, luptă și vor lupta prin toate mijloacele nu numai moșierii, dar și capitaliștii, cari au o foarte mare putere, nu numai aceea a banilor, ci și puterea influenței pe care o exercită ei asupra masselor neluminate încă, prin ziare, prin marele număr de funcționari, slujbași, etc., deprinși cu domnia capitalului. Deaceea trecerea fără despăgubire a tuturor pământurilor moșierești în mâinile țăranimii nu poate fi dusă până la capăt, nici consolidată, fără a se spulbera în sânul masselor țăărănești încrederea în capitaliști, fără alianța strânsă a țăranimii cu muncitorii din orașe, fără trecerea deplină a întregii puteri de stat în mâinile Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților, ai Țăranilor, etc. Numai acea putere de stat care se va afla în mâinile unor astfel de Soviete și care nu va governa statul cu ajutorul poliției, cu ajutorul aparatului birocratic, cu ajutorul armatei permanente rupte de popor, ci cu ajutorul miliției muncitorești și țăărănești înarmate, a întregului popor, numai o asemenea putere de stat va fi în stare să asigure prefacerile agrare mai sus expuse și cerute de întreaga țăărănime.

6. Muncitorii salariați agricoli și țăranii săraci, adică toți acei cari, neavând destul pământ, vite de muncă, unelte, își agonisesc parțial mijloacele de traiu prin muncă salariată, trebuie să tindă din toate puterile la organizarea lor de sine stătătoare în Soviete deosebite sau în grupuri deosebite în sânul Sovietelor comune ale tuturor țăranilor, spre a-și apăra interesele împotriva ță-

ranilor bogați, cari tind în mod inevitabil spre alianța cu capitaliștii și moșierii.

7. În urma războiului, Rusia, ca și toate țările beligerante și multe țări neutre (nebeligerante), este amenințată de ruină, de catastrofă, de foamete, ca urmare a lipsei brațelor de muncă, a lipsei cărbunelui, fierului, etc. Țara va putea fi salvată dacă Deputații Muncitorilor și ai Țăranilor vor pași pe calea supravegherii și diriguirii întregii producții și distribuții a produselor. Deaceea trebuie să fie de pe acum pregătită înțelegerea între Sovietele de Deputați ai Țăranilor și Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, cu privire la schimbul de grâne și de alte produse sătești, cu unelte, încălțăminte, haine și altele, fără mijlocirea capitaliștilor, cari vor trebui înlăturați dela conducerea fabricilor. În acelaș scop trebuie să fie încurajată trecerea vitelor și a uneltelor moșierilor în mâinile comitetelor țărănești în vederea folosirii în comun a acestor unelte și a acestor vite. Trebuie să fie deopotrivă încurajată organizarea din fiecare moșie a unei gospodării model, în care pământul să fie lucrat în comun cu uneltele cele mai bune, sub conducerea agronomilor și conform hotărârilor Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor agricoli.

Proiect de rezoluție publicat în broșura „Materiale în chestia agrară”, 1917. (N. Red.)

PRIMUL CONGRES AL SOVIETELOR DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR ȘI AI SOLDAȚILOR DIN ÎNTREAGA RUSIE

3-23 Iunie 1917

CUVÂNTAREA DIN 4 IUNIE 1917 CU PRIVIRE LA ATITUDINEA
FAȚĂ DE GUVERNUL PROVIZORIU

Tovarăși, în timpul scurt ce mi-a fost rezervat, mă voi putea opri — și cred că așa și este mai rațional — numai la chestiunile principale, fundamentale, ridicate de raportorul Comitetului Executiv și de oratorii cari i-au succedat.

Prima și principala problemă care s'a ivit înaintea noastră este următoarea: *unde* ne aflăm noi în acest moment, ce sunt aceste Soviete cari s'au adunat azi într'un Congres pe întreaga Rusie, ce este această democrație revoluționară, despre care se vorbește peste măsură de mult aici, ascunzându-se totodată complecta ei neînțelegere și totala renunțare la ea. Căci, să vorbești despre democrația revoluționară în fața Congresului Sovietelor din întreaga Rusie, ascunzând totodată caracterul acestei instituții, compoziția ei de clasă, rolul ei în revoluție, să nu suflă despre acest lucru nici un cuvânt și să te pretinzi totodată democrat, e ciudat. Ni se zugrăvește programul unei republici burgheze parlamentare, care a ființat în toată Europa apuseană, ni se zugrăvește programul unor reforme recunoscute astăzi de toate guvernele burgheze.

și, între acestea, și de al nostru, și ni se vorbește **totodată și de democrația revoluționară. Și în fața cui se vorbește ? În fața Sovietelor.** Vă întreb însă: există oare în Europa vreo țară, burgheză, democratică, republicană, în care să existe vreo instituție asemănătoare cu aceste Soviete ? Trebuie să recunoașteți că nu. Nicăieri o asemenea instituție nu există, și nici nu poate exista, pentrucă, una din două: sau există un guvern burghez, cu acele „planuri” de reforme cari ne sunt zugrăvite și cari au fost propuse de zeci de ori în toate țările și au rămas pe hârtie de zeci de ori, sau există instituția la care se face apel acum, „guvernul” de tip nou, care a fost creat de revoluție și care își are pildă numai în istoria celor mai mari avânturi revoluționare, de exemplu în 1792 în Franța, în 1871 tot acolo, în 1905 în Rusia. Sovietele sunt o instituție care nu există în niciun stat burghezo-parlamentar de tip obișnuit și nici nu pot să existe alături de un guvern burghez. Ele reprezintă acel tip nou de stat mai democratic, pe care l-am denumit în rezoluțiile noastre de partid, republică democratică țărănească-proletară și în care puterea, unică, ar aparține Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților. Zadarnic se crede că aceasta este o problemă teoretică, zadarnic se fac încercări de a prezenta astfel chestiunea, ca și cum problema ar putea fi ocolită, în zadar se caută să se scape spunându-se că împreună cu Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Țăranilor există în acest moment cutare sau cutare fel de instituție. Da, ele există simultan. Dar tocmai acest fapt dă naștere unui număr nemaipomenit de mare de neînțelegeri, de conflicte și de fricțiuni. Tocmai aceasta provoacă trecerea revoluției ruse dela avântul ei inițial, dela înaintarea ei inițială, la stagnare și la darea înapoi la care asistăm astăzi în cadrul guvernului nostru de coaliție, în toată politica internă și externă, în legătură cu ofensiva imperialistă care se pregătește.

Una din două: ori un guvern burghez obișnuit — și atunci nu este nevoie de Soviete de țărani, de muncitori, de soldați, etc., acestea ori vor fi gonite de acei generali contrarevoluționari cari țin în mâinile lor armata, fără a da nici o atenție oratoriei ministrului Kerenski, ori vor muri de o moarte fără glorie. Altă cale nu există pentru aceste instituții cari nu pot nici să dea îndărăt, nici să stea pe loc, cari pot să existe numai mergând înainte. Iată tipul de stat care n'a fost născocit de Ruși și pe care revoluția l-a scos la iveală, căci altfel revoluția nu poate birui. În sânul Sovietului pe întreaga Rusie; fricțiunile, lupta partidelor pentru putere sunt inevitabile. Dar aceasta va însemna lichidarea greșelilor și iluziilor posibile, prin propria experiență politică a masselor (*sgomot în sală*) și nu prin rapoartele pe cari le fac miniștrii, referindu-se la cele ce au vorbit eri, ce vor scrie mâine și vor făgădui poi-mâine. Este ridicol acest lucru, tovarăși, din punctul de vedere al instituției care a fost creată de revoluția rusă și în fața căreia se pune în prezent chestiunea: a fi sau a nu fi. Sovietele nu pot continua să existe, așa cum există acum. Oameni în toată firea, muncitori și țărani, trebuie să se adune, să adopte rezoluții și să asculte rapoarte, cari nu pot fi supuse nici unui control pe bază de documente! Instituțiile de acest fel înseamnă tocmai trecerea la acea republică care va crea o putere solidă, fără poliție, fără o armată permanentă — și aceasta nu în vorbe, ci în fapte — la acea putere de stat care nu poate încă exista în Europa occidentală, la acea putere de stat fără de care nu poate avea loc victoria revoluției ruse, în sensul victoriei asupra moșierilor, în sensul victoriei asupra imperialismului.

Fără această putere de stat nici nu poate fi vorba să ne câștigăm noi o asemenea victorie și, cu cât aprofundăm mai mult sensul programului care ne este propus aci și cel al faptelor pe cari le avem în față, cu atât mai stri-

gătoare la cer devine contradicția fundamentală. Ni se spune, precum au afirmat raportorul și alți oratori, că a fost rău primul Guvern Provizoriu ! Dar atunci când bolșevicii, mult huliții bolșevici, spuneau: „nici un sprijin, nici o încredere acestui guvern“, câte acuzații de „anarhism“ n’au fost aruncate împotriva noastră ! Acum toată lumea spune că guvernul trecut a fost rău, dar prin ce se deosebește oare guvernul de coaliție cu miniștrii săi quasi-socialiști, de cel trecut ? Nu sunt oare arhisuficiente discuțiile cu privire la programe, cu privire la proiecte, nu sunt oare arhisuficiente toate acestea, nu este oare timpul să trecem la fapte ? Iată, a trecut o lună dela 6 Mai, când a fost format guvernul de coaliție. Priviți faptele, priviți ruina din Rusia și din toate țările cari au fost atrase în războiul imperialist. Prin ce se explică ruina ? Prin caracterul hrăpăreț al capitaliștilor. Iată adevăratul izvor al anarhiei. Și acest lucru, nu după documentările publicate în ziarul nostru, în vreun ziar bolșevic, doamne ferește, ci în „Raboceaia Gazeta“ („Gazeta Muncitorească“) a guvernului; prețurile industriale ale furniturilor de cărbune au fost *urcate* de guvernul „revoluționar“ !! Și guvernul de coaliție n’a schimbat nimic în această privință. Ni se spune: este oare cu putință să fie introdus în Rusia socialismul și în general să fie săvârșite dintr’odată prefaceri radicale ? Toate acestea sunt pretexte deșarte, tovarăși. Doctrina lui Marx și Engels, precum au explicat-o ei întotdeauna, constă în următorul fapt: „învățătura noastră nu este o dogmă, ci o călăuză pentru acțiune“. Capitalism pur, care să se transforme în socialism pur, nu există nicăeri pe fața pământului și nici nu poate exista într’o vreme de război, ci există ceva intermediar, ceva nou, nemaivăzut, căci pier sute de milioane de oameni, târiți în războiul criminal dintre capitaliști. Chestiunea nu constă în a făgădui re-

forme — acestea nu sunt decât vorbe goale; chestiunea constă în a face pasul de care avem nevoie acum.

Dacă vrei să vă referiți la democrația „*revoluționară*“, trebuie să faceți deosebire între noțiunea aceasta și aceea de democrație *reformistă*, cu un minister capitalist, deoarece a venit, în sfârșit, timpul să se treacă dela frazele referitoare la „democrația revoluționară“, dela felicitările reciproce în legătură cu „democrația revoluționară“, la caracterizarea *de clasă* a acesteia, astfel precum ne-a învățat marxismul și în general socialismul științific. Ceeace ni se propune este trecerea la democrația reformistă cu un minister capitalist. Acest lucru este, poate, admirabil din punctul de vedere al modelelor obișnuite din Europa Occidentală. Acum însă, un șir întreg de țări se află în pragul pieirii lor și măsurile practice, cari ar fi — se spune — atât de complicate, încât ar putea fi greu introduse în viață, încât ar trebui special elaborate — precum a declarat oratorul precedent, cetățeanul ministru al poștelor și al telegrafelor — măsurile acestea sunt cu totul clare. El a spus că nu există în Rusia partid politic care să se declare gata să ia asupra sa întreaga putere. Răspund: Există! Nici un partid nu se poate da în lături dela acest lucru și partidul nostru nu se dă în lături; el este gata în orice moment să ia întreaga putere. (*Aplauze, râsete.*)

Puteți râde cât poțiți, dar dacă cetățeanul ministru ne va pune în fața acestei probleme pe aceeași treaptă cu partidele de dreapta, atunci el va primi răspunsul cuvenit. Nici un partid nu se poate da în lături dela acest lucru. Și atâta timp cât libertățile mai există, atâta timp cât amenințările cu arestarea și cu trimiterea în Siberia — amenințări lansate de contrarevoluționari, în tovarășia cărora se află miniștrii noștri quasi-socialiști — sunt încă numai amenințări, într'un asemenea moment orice

partid spune: acordați-ne încrederea și vă vom da programul nostru.

Programul acesta l-a dat conferința noastră din 29 Aprilie. Din păcate, nu se ține seamă de el și nu este luat ca îndreptar. Acest program trebuie să fie, pe semne, explicat în mod popular. Voi căuta să dau cetățeanului ministru al poștelor și telegrafelor o explicație populară a rezoluției noastre, a programului nostru. În legătură cu criza economică, programul nostru constă în a cere imediat — și pentru acest lucru nu este necesară nici o amânare — publicarea tuturor profiturilor nemaipomenite, care ajung până la 500-800 la sută, și pe care capitaliștii le realizează, nu în calitate de capitaliști pe piața liberă, în capitalismul „pur“, ci cu furniturile de război. Iată în ce direcție este într'adevăr necesar și posibil controlul muncitoresc. Iată măsura pe care d-voastră, denumindu-vă democrație „revoluționară“, trebuie s'o înfăptuiți în numele Sovietului, ea putând fi înfăptuită de azi pe mâine. Acest lucru nu înseamnă socialism. El înseamnă să-i deschizi poporului ochii asupra adevăratei anarhii și asupra adevăratului joc al imperialismului, asupra jocului cu avutul poporului, cu sutele de mii de vieți, cari mâine vor fi nimicite din cauză că noi continuăm să gătuim Grecia. Dați publicității profiturile domnilor capitaliști, arestați 50 sau 100 dintre cei mai mari milionari. Va fi destul ca ei să fie ținuți câteva săptămâni, chiar și în condițiunile privilegiate în care este ținut Nicolae Romanov, în simplul scop de a-i sili să desvăluie firele, manoperele, murdăria, venalitatea, cari, și sub noul guvern, costă zilnic țara mii și milioane. Iată cauza principală a anarhiei și a ruinei. Iată de ce spunem noi: totul a rămas în țara noastră așa cum a fost, ministerul de coaliție n'a schimbat nimic; el a adăugat doar o grămadă de declarații, de declarații pompoase. Oricât de sinceri ar fi oamenii, oricât de sincer ar dori ei binele celor ce mun-

„*cesc*”, lucrurile nu s’au schimbat, la putere a rămas *aceeași clasă*. Politica înfăptuită în prezent nu este o politică democratică.

Ni se vorbește despre „democratizarea puterii centrale și locale”. Nu știți însă oare că aceste cuvinte nu sunt o noutate decât pentru Rusia? Că în alte țări zeci de miniștri quasi-socialiști s’au mai adresat țării lor cu asemenea promisiuni? Ce importanță au ele, atunci când înaintea noastră avem un fapt viu, concret: populația locală alege autoritățile, iar a-b-c-ul democrației este călcat, prin pretenția centrului de a numi sau de a confirma autoritățile locale. Prădarea avutului poporului de către capitaliști continuă. Războiul imperialist continuă. Iar nouă ni se promet reforme, reforme și iar reforme, cari nu pot fi în general realizate în cadrul acesta, căci războiul covârșește totul, determină totul. De ce nu sunteți de acord cu cei ce spun că războiul *nu este dus* pentru profiturile capitaliștilor? În ce constă criteriul? Criteriul constă în faptul de a ști care clasă e la putere, care clasă continuă să fie stăpână, care clasă continuă să câștige sute de miliarde în operațiunile bancare și financiare. Este tot clasa capitalistă, și de aceea războiul continuă rămânând imperialist. Nici primul Guvern Provizoriu, nici guvernul cu miniștri quasi-socialiști n’au schimbat nimic. Tratatetele secrete rămân secrete. Rusia luptă pentru Strâmători, pentru a continua politica lui Leahov *) în Persia, etc.

Știu că nu vreți lucrul acesta, că cei mai mulți dintre d-voastră nu-l vor și că miniștrii nu-l vor, pentru că nu se poate să-l vrea, căci el înseamnă măcelărirea a sute

*) Colonelul Leahov a fost trimis în 1906 în Persia în legătură cu izbucnirea revoluției în această țară având ca misiune înăbușirea „turburărilor”. A condus în 1908 operațiile de reprimare a mișcării revoluționare din Tauris. (N. Red.)

de milioane de oameni. Dar luați ofensiva, despre care vorbesc atât de mult acum alde Miliucov și Maclacov. Ei înțeleg foarte bine despre ce este vorba; ei știu că lucrul acesta este legat de chestiunea puterii, de chestiunea revoluției. Ni se spune că trebuie să se facă deosebire între chestiunile politice și cele strategice. Este ridicol până și faptul de a pune o asemenea chestiune. Cadeții înțeleg foarte bine că problema care se pune este o problemă politică.

Susținerea că lupta revoluționară pentru pace, începută de jos, ar putea să ducă la o pace separată, este o calomnie. Primul pas pe care l-am face, dacă am avea puterea, ar fi arestarea celor mai mari capitaliști, tăierea tuturor firelor intrigilor lor. Altfel, toate frazele referitoare la pacea fără anexiuni și contribuții rămân vorbe goale. Al doilea pas ar fi acela de a declara popoarelor, fără a mai trece pe la guvernele lor, că-i socotim tâlhari pe toți capitaliștii — și pe Terescenco, care nu este cu nimic mai bun decât Miliucov, decât doar ceva mai prost, și pe capitaliștii francezi, și pe cei englezi și pe toți ceilalți.

Propriul vostru ziar „Izvestia“ s'a încurcat și, în loc de o pace fără anexiuni și contribuții, el propune să fie păstrat *statu-quo*. Nu, nu așa înțelegem noi pacea „fără anexiuni“, și în această privință se apropie mai mult de adevăr chiar și Congresul Țărănesc, care vorbește despre o republică „federativă“, exprimând astfel ideea că republica rusă nu vrea să asuprească nici un popor, nici după vechiul sistem, nici după sisteme noi, că ea nu vrea să-și bazeze pe violență relațiile ei cu nici un popor, nici cu Finlanda și nici cu Ucraina, cari sunt atât de hărțuite de ministrul de război și cu cari se crează conflicte inadmisibile, chiar intolerabile. Noi vrem o republică a Rusiei, unică și indivizibilă, cu o putere fermă; dar puterea fermă rezultă din consimțământul de bunăvoie al po-

poarelor. „Democrația revoluționară“ este o vorbă mare, dar această vorbă mare se referă la un guvern care prin șicane meschine complică lucrurile cu Ucraina și Finlanda, cari nici n'au dorit să se despartă și cari declară doar: „nu amânați până la Adunarea Constituantă aplicarea a-b-c-ului democrației!“

Pacea fără anexiuni și contribuții nu poate fi încheiată, atâta timp cât nu veți renunța la propriile voastre anexiuni. Este doar ridicol, este un joc, de lucrul acesta râde în Europa orice muncitor, care își spune: „sunt buni de gură, ei îndeamnă popoarele să-i răstoarne pe bancheri, dar pe bancherii din țara lor îi trimit în fotoliile ministeriale.“ Arestați-i, descoperiți-le manoperele, desvăluți-le sforile! Aceasta nu o faceți, deși aveți organe de autoritate, față de care nu există împotrivire. Ați trăit anii 1905 și 1917 și știți că revoluția nu se face la comandă, că în alte țări revoluțiile s'au făcut pe calea grea, sângeroasă a răscoalelor. În Rusia, însă, nu există grupă, clasă, în stare să se împotrivescă puterii Sovietelor. În Rusia revoluția aceasta este posibilă, în mod excepțional, ca o revoluție pașnică. Dacă această revoluție ar propune azi, mâine, tuturor popoarelor pacea, pe calea rupturii cu toate clasele capitaliștilor, consimțământul ar veni în cel mai scurt timp și din Franța și din Germania, și anume acela al popoarelor lor, fiindcă aceste țări se îndreaptă spre pieirea lor, fiindcă situația Germaniei este disperată, fiindcă ea nu se poate salva și fiindcă Franța...

(Președintele: „*Timpul Dvs. s'a terminat*“.)

Termin într'o jumătate de minut... (Sgomot în sală, strigăte: „*continuați!*“, proteste, aplauze.)

(Președintele: „*Aduc la cunoștința Congresului că prezidiumul propune prelungirea timpului de vorbire al oratorului. Cine se opune? Majoritatea este în favoarea continuării cuvântării*“.)

Spuneam că dacă în Rusia democrația revoluționară

ar fi o democrație în fapt și nu în vorbe, ea ar proceda la împingerea revoluției înainte și nu la înțelegerea cu capitaliștii, nu la discuții referitoare la o pace fără anexiuni și contribuții, ci la desființarea anexiunilor în Rusia și ar declara fără înconjur că socotește criminală și tâlhărească orice anexiune. Ar fi atunci posibilă evitarea ofensivei imperialiste, care amenință să provoace nimicirea a mii și milioane de oameni de dragul împărțirii Persiei și a Balcanilor. Atunci ar fi deschis drumul spre pace, nu un drum ușor — nu susținem așa ceva, — ci drumul care nu exclude și eventualitatea unui război cu adevărat revoluționar.

Noi nu punem această chestiune în modul în care o pune astăzi Bazarov în „Novaia Jizni“ („Viața Nouă“); noi afirmăm doar că Rusia e situată în asemenea condițiuni, încât la sfârșitul războiului imperialist misiunea ei este mai ușoară decât ar putea să pară. Și ea e situată în atari condițiuni geografice, încât puterile cari ar risca, bizuindu-se pe forța capitalului și pe interesele de pradă ale acestuia, să se ridice împotriva clasei muncitoare ruse și a semiproletariatului care merge alături de ea, adică a țăranimii sărace, — dacă ele s'ar hotări la așa ceva, acest lucru ar constitui pentru ele o problemă din cele mai grele. Germania este la marginea dezastrului și, după intrarea în acțiune a Americii, care vrea să înghită Mexicul și care, mâine, va intra probabil în luptă cu Japonia — după această intrare în acțiune, situația Germaniei este disperată — ea va fi nimicită. Franța, care din punct de vedere geografic este astfel situată, încât suferă mai mult decât oricare alt stat, istovirea ei ajungând la maximum, această țară, care suferă mai puțin de foame decât Germania, a pierdut infinit mai multe forțe omenești decât aceasta din urmă. Și dacă, dela primul pas, s'ar fi început cu înfrânarea profiturilor capitaliștilor ruși și li s'ar fi luat orice posibilitate de a încasa câștiguri de sute de

milioane; dacă s'ar fi propus *tuturor* popoarelor pacea, *împotriva* capitaliștilor tuturor țărilor, dacă d-voastră ați fi declarat deschis că nu intrați în niciun fel de discuții și relații cu capitaliștii germani și nici cu aceia cari direct sau indirect îi ajută, sau se încurcă cu aceștia, că refuzați să stați de vorbă cu capitaliștii francezi și englezi, ați fi acționat atunci în așa fel încât ați fi acuzat pe toți aceștia în fața muncitorilor. N'ați fi privit ca o victorie faptul eliberării unui pașaport lui MacDonald *), care niciodată n'a dus luptă revoluționară împotriva capitalului și care este lăsat să treacă pentrucă el nu exprimă nici ideile, nici principiile, nici practica, nici experiența acelei lupte revoluționare împotriva capitaliștilor englezi, pentru care tovarășul nostru Mac Lean și sute de alți socialiști englezi zac în închisori și pentru care este închis tovarășul nostru Liebknecht — condamnat la temniță grea pentru faptul de a fi spus: „soldați germani, trageți împotriva Kaiserului vostru“.

N'ar fi oare mai drept să fie trimiși capitaliștii imperialiști în oca pe care ne-o pregătesc și ne-o făgăduesc zilnic în Duma a treia reconstituită anume în acest scop — în această a treia sau a patra dumă, nici nu mai știu de altfel a câta — cei mai mulți dintre membrii Guvernului Provizoriu, cari au și început să alcătuiască în acest scop, prin ministerul de justiție, noi proiecte de legi? Mac Lean și Liebknecht, iată numele socialiștilor cari pun în practică *ideea* luptei revoluționare împotriva imperialismului. Iată ce trebuie să li se spună tuturor guvernelor. Pentru a lupta pentru pace, ele trebuie să fie *acuzate* în fața popoarelor! Veți pune atunci în încercătură toate guvernele imperialiste. Dar deocamdată voi *înșivă*

*) Este vorba de eliberarea de pașapoarte către „socialiștii“ puterilor aliate, printre cari MacDonald, pentru conferința „socialiștii“ internațională dela Stockholm. — (N. Red.)

v'ați încurcat, căci la 14 Martie v'ați adresat poporului cu un apel în favoarea păcii, zicând: „răsturnați-i pe țarii voștri, pe regii voștri și pe bancherii voștri“, în timp ce noi, având în mâinile noastre această nemaipomenită organizație — bogată ca număr, ca experiență, ca forță materială — Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților, încheiăm bloc cu bancherii noștri, instituim un guvern de coaliție quasi-socialist și întocmim proiecte de reforme, cari au mai fost întocmite în Europa vreme de zeci și zeci de ani. Acolo în Europa se râde de acest fel de a lupta pentru pace. Acolo va fi înțeleasă această luptă numai atunci când Sovietele vor lua puterea și vor porni la acțiune în mod revoluționar.

Numai o singură țară din lume va putea să ia acum măsuri pentru curmarea războiului imperialist pe planul luptei de clasă împotriva capitaliștilor, fără revoluție sângeroasă, numai o singură țară, și această țară este Rusia. Și ea va rămâne ca atare câtă vreme va exista Sovietul de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților. Mult nu va putea acesta să existe alături de un Guvern Provizoriu de tip obișnuit. Și el va rămâne în starea de până acum numai atâta timp cât nu va fi fost încă realizată trecerea la ofensivă. Trecerea la ofensivă va însemna o cotitură în întreaga politică a revoluției ruse, va însemna trecerea dela așteptarea, dela pregătirea păcii prin răscoala revoluționară de jos, la acțiunea de reluare a războiului. Trecerea dela fraternizarea pe un singur front la fraternizarea pe toate fronturile, dela fraternizarea spontană, când oamenii schimbau cu proletarul german flămând o coajă de pâine pe un briceag, pentru care fapt erau amenințați cu ocna, la fraternizarea conștientă — iată drumul ce ni se arată.

Când vom lua puterea în mâinile noastre, vom pune frâu capitaliștilor și atunci va fi un *altfel* de război de-

cât acel care este dus acum, deoarece caracterul unui război este determinat de clasa care îl duce iar nu de ceea ce se scrie prin fițiuci. În fițiuci poți scrie ce poțtești. Dar cât timp clasa capitaliștilor are majoritatea în guvern, orice ați scrie, oricât de elocvenți ați fi, orice echipă de miniștri quasi-socialiști ați avea, războiul rămâne un război imperialist. Lucrul acesta îl știe toată lumea și îl vede toată lumea. Și iată că exemplul Albaniei, exemplul Greciei, al Persiei au arătat acest lucru atât de clar și de evident, încât mă miră, de ce atacă toată lumea declarația noastră scrisă (referitoare la ofensivă) și nu spune nimeni nici un cuvânt cu privire la cazurile concrete! A făgădui proecte e ușor, măsurile concrete sunt însă mereu amânate. Este ușor să scrii o declarație referitoare la pacea fără anexiuni, iată însă că exemplele Albaniei, al Greciei, al Persiei s'au ivit *după* formarea ministerului de coaliție. Referitor la ele a scris doar „Dielo Naroda“ („Cauza poporului“) care nu este un organ al partidului nostru, ci unul guvernamental, un organ al miniștrilor, că democrația rusă este batjocorită, că Grecia este sugrumată. Și acelaș Miliucov, pe care-l prezentați drept cine știe ce — el nefiind decât un simplu membru al partidului său și fără ca să se deosebească prin nimic de Tereșenco — a scris că asupra Greciei a făcut presiuni diplomația aliată. Războiul rămâne război imperialist și, oricât ați dori pacea, oricât de sinceră ar fi simpatia d-voastră pentru cei ce muncesc și oricât de sinceră ar fi dorința d-voastră ca să fie obținută pacea — sunt pe deplin convinși că dorința aceasta nu poate să nu fie sinceră în sânul maselor — sunteți neputincioși, deoarece războiului nu i se poate pune capăt decât prin desvoltarea ulterioară a revoluției. Când revoluția a început în Rusia, a început și lupta revoluționară de jos în favoarea păcii. Dacă ați fi luat puterea în mâinile voastre, dacă puterea ar fi trecut în mâinile organizațiilor revoluționare în vederea

desfășurării luptei împotriva capitaliștilor ruși, masele muncitoare din alte țări v'ar fi crezut și ați fi putut atunci propune pacea. Pacea noastră ar fi fost atunci asigurată din două părți cel puțin, din partea a două popoare cari sângorează și cari se află într'o situație disperată, din partea Germaniei și a Franței. Și dacă împrejurările ne-ar fi pus în situația unui război revoluționar — nimeni nu poate ști acest lucru, și noi nu ne dezicem de acest lucru — am fi spus atunci: „nu suntem pacifiști, noi nu refuzăm să ducem războiul, dacă la putere este clasa revoluționară, dacă aceasta i-a înlăturat realmente pe capitaliști, lipsindu-i de posibilitatea de a influența asupra situației, asupra sporirii ruinei, care să le permită să câștige sute de milioane“. Puterea revoluționară ar fi explicat și declarat tuturor popoarelor, fără excepție, că toate popoarele trebuie să fie libere, că după cum poporului german nu-i este îngăduit să facă război pentru a păstra Alsacia și Lorena, tot așa nici poporului francez nu-i este îngăduit să facă război pentru coloniile lui. Căci dacă Franța luptă pentru coloniile ei, Rusia are și ea Hiva și Buhara, cari sunt și ele tot un fel de colonii, și atunci va începe împărțirea coloniilor. Și cum urmează să fie acestea împărțite, după care normă? În baza forței. Iar forțele s'au schimbat, situația capitaliștilor este de așa natură, încât nu există altă cale de eșire decât războiul. Când veți lua puterea revoluționară, veți avea o cale revoluționară pentru a dobândi pacea: aceea de a vă adresa popoarelor cu un apel revoluționar, de a le explica tactica prin pilda voastră. Drumul păcii cucerite pe cale revoluționară se va deschide atunci înaintea voastră, cu un maximum de probabilitate că veți putea evita pieirea a sute de mii de oameni. Atunci puteți fi siguri că popoarele francez și german se vor pronunța în favoarea voastră. Iar capitaliștii englezi, americani și japonezi, chiar dacă vor dori războiul

împotriva clasei muncitoare revoluționare — ale cărei forțe se vor înzeci atunci când capitaliștii vor fi puși în frâu, când vor fi înlăturați și când controlul va trece în mâinile clasei muncitoare — chiar dacă capitaliștii americani, englezi și japonezi vor dori război, există 99 de șanse la sută că nu-l vor putea duce. Va fi deajuns să declarați că nu sunteți pacifiști, că veți apăra republica voastră, democrația muncitorească, proletară, împotriva capitaliștilor germani, francezi și a celorlalți, va fi deajuns acest lucru pentru ca pacea să fie asigurată.

Iată de ce am dat noi declarației noastre referitoare la ofensivă o importanță atât de fundamentală. Suntem într'un moment de cotitură în întreaga istorie a revoluției ruse. Revoluția rusă a avut la început ajutorul burgheziei imperialiste a Angliei, care a crezut că Rusia nu e decât ceva în genul Chinei sau al Indiei. Când colo, alături de guvern, în care majoritatea o au astăzi moșierii și capitaliștii, au apărut Sovietele — instituție reprezentativă fără precedent, nemaivăzută în lume prin forța ei, instituție pe care d-voastră o omoriți prin participarea la ministerul de alianțe al burgheziei. Când colo, revoluția rusă a făcut ca pretutindeni, în toate țările, lupta revoluționară de jos împotriva guvernului capitalist să înceapă să fie întâmpinată cu întreită simpatie. Problema se pune astfel: a merge înainte, sau înapoi? Nu se poate sta pe loc în timpuri revoluționare. Iată de ce ofensiva constituie o cotitură în întreaga revoluție rusă, nu în sensul strategic al acestei ofensive, ci în sens politic și economic. Azi ofensiva înseamnă — în mod obiectiv, independent de voința sau de conștiința unuia sau altuia dintre miniștri — continuarea măcelului imperialist, continuarea pieirii a sute de mii, a milioane de oameni în vederea sugrumării Persiei și a altor popoare slabe. Trecerea puterii în mâinile proletariatului revoluționar, sprijinit de țărănimea săracă,

reprezintă trecerea la o luptă revoluționară pentru pace în cele mai sigure, în cele mai puțin dureroase forme pe cari le cunoaște omenirea, trecerea la o situație în care muncitorii revoluționari își vor avea asigurate puterea și victoria atât în Rusia, cât și în lumea întreagă. (*Aplauzele unei părți a asistenței*).

Cuvântare publicată în ziarul „Pravda“ No. 82 și 83 din 28 și 29 (15 și 16) Iunie 1917. (N. Red.)

CU PRIVIRE LA LOZINCI

Se întâmplă prea adesea că, atunci când istoria face o cotitură bruscă, chiar și partidele de avangardă să nu se poată acomoda timp mai mult sau mai puțin îndelungat la noua situație, să repete lozincile cari au fost juste ieri, dar cari au pierdut azi orice sens, cari și-au pierdut sensul tot atât de „subit“, pe cât de „subită“ a fost cotitura bruscă a istoriei.

Ceva asemănător se poate întâmpla, pare-se, cu lozincă trecerii întregii puteri de stat în mâinile Sovietelor. Această lozincă a fost justă în decursul precedentei perioade definitiv încheiate a revoluției noastre, cuprinse, să zicem, între 27 Februarie și 4 Iulie. Această lozincă a încetat în mod evident de a mai fi justă acum. Fără să fi înțeles acest lucru, nu poți înțelege niciuna din problemele arzătoare ale clipei actuale. Fiecare lozincă în parte trebuie să fie dedusă din ansamblul particularităților unei anumite situații politice. Iar situația politică din Rusia, acum, după 4 Iulie, se deosebește radical de situația dintre 27 Februarie și 4 Iulie.

Pe atunci, în această perioadă încheiată a revoluției, domnea în cadrul statului așa zisa „dualitate a puterii“, care exprima, atât din punct de vedere material cât și din punct de vedere formal, o stare neprecizată de tranziție a puterii de stat. Să nu uităm că problema puterii este problema fundamentală a oricărei revoluții.

Pe atunci puterea se afla într'o stare de echilibru instabil. O împărțeau între ele, pe baza unei înțelegeri de bună voie, Guvernul Provizoriu și Sovietele. Sovietele erau delegațiuni ale masei de muncitori și de soldați înarmați și liberi, cari nu erau adică supuși niciunei constrângeri din afară. Armele în mâinile poporului, lipsa unei violențe exterioare exercitată împotriva poporului, iată care era *fondul* lucrurilor. Iată ce-i deschidea și-i asigura întregii revoluții calea pașnicei ei dezvoltări înainte. Lozinca „trecerii întregii puteri în mâinile Sovietelor“ a fost lozinca pasului imediat următor, a pasului imediat realizabil, pe această cale pașnică a dezvoltării. A fost lozinca dezvoltării pașnice a revoluției, dezvoltare care din 27 Februarie și până la 4 Iulie a fost posibilă și desigur cea mai de dorit, și care acum a devenit absolut imposibilă.

După toate aparențele, nu toți aderenții lozincii „trecerii întregii puteri în mâinile Sovietelor“ au înțeles îndeajuns că această lozincă a fost aceea a dezvoltării revoluției pe cale pașnică. Pașnică nu numai în sensul că nimeni, nici o clasă, nici o forță serioasă n'ar fi putut pe atunci (din 27 Februarie și până în 4 Iulie) să se împotrivescă trecerii puterii în mâinile Sovietelor și să împiedice această trecere. Mai mult decât atât. Dezvoltarea pașnică ar fi fost atunci posibilă chiar și în sensul că lupta dintre clase și partide în sânul Sovietelor ar fi putut să se desfășoare atunci în cel mai pașnic și cel mai puțin dureros mod, cu condiția trecerii la timpul potrivit a întregii puteri de stat în mâinile Sovietelor.

Nici acestei din urmă laturi a chestiunii nu i s'a acordat încă destulă atenție. Sovietele erau, prin poziția lor de clasă, organe ale mișcării muncitorilor și a țăranilor, o formă gata creată a dictaturii lor. Dacă ele ar fi avut depline puteri, cusurul principal al păturilor mic-burgheze, păcatul lor principal, încrederea în capi-

taliști, s'ar fi lichidat în practică, ar fi fost criticat de însăși experiența realizării propriilor lor măsuri. Succesiunea claselor și a partidelor deținătoare ale puterii ar fi putut să se petreacă în mod pașnic înlăuntrul Sovietelor, pe baza faptului că dețin în mod exclusiv toată puterea; legătura tuturor partidelor sovietice cu masele ar fi putut să rămâie trainică și nesdruncinată. Nu trebuie să fie pierdut din vedere nici o clipă faptul că numai această legătură a partidelor sovietice cu masele — legătură din cele mai strânse — care să se fi lărgit și adâncit în mod liber, ar fi putut să contribuie la lichidarea pașnică a iluziilor colaboraționismului mic-burghez cu burghezia. Simplul fapt al trecerii puterii în mâinile Sovietelor n'ar fi schimbat și n'ar fi putut să schimbe raportul dintre clase; el n'ar fi schimbat nimic din caracterul mic-burghez al țărănimii. Dar ar fi făcut la timp un mare pas pe calea ruperii țăranilor de burghezie, a apropierii și apoi a unirii lor cu muncitorii.

Astfel ar fi putut să se petreacă lucrurile, dacă puterea ar fi trecut la timp în mâinile Sovietelor. Ar fi fost cazul cel mai ușor, cel mai avantajos pentru popor. Drumul acesta ar fi fost cel mai puțin dureros, și deaceia a trebuit să fie dată cea mai energică luptă în favoarea lui. Acum însă această luptă, lupta pentru trecerea la timp a puterii în mâinile Sovietelor, a luat sfârșit. Calea pașnică a dezvoltării a devenit cu neputință. A început calea nepașnică, cea mai dureroasă cale.

Cotitura din 4 Iulie a constat tocmai în faptul că după această dată situația obiectivă s'a schimbat brusc. Starea de echilibru instabil a puterii a încetat; în locul hotărâtor, puterea a trecut în mâinile contrarevoluției. Evoluția partidelor, bazată pe colaboraționismul partidelor mic-burgheze — al socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor — cu cașteii contrarevoluționari, a făcut din amândouă aceste partide mic-burgheze părtașe și com-

plice de fapt ale călăilor contrarevoluționari. Increderea inconstientă a micilor burghezi în capitaliști i-a adus, în procesul dezvoltării luptei dintre partide, până la sprijinirea conștientă a contrarevoluționarilor. Ciclul dezvoltării relațiilor dintre partide s'a încheiat. La 27 Februarie toate clasele au fost unite împotriva monarhiei. După 4 Iulie, burghezia contrarevoluționară, mână'n mână cu monarhiștii și cu Sutele Negre, și-a alăturat pe socialiștii revoluționari și pe menșevicii mic-burghezi, pe cari i-a intimidat în parte, predând puterea reală de stat în mâinile unor Cavaignaci, *) în mâinile bandei militare, care îi împușcă pe front pe cei ce nu se supun, iar la Petrograd deslănțuie represiuni împotriva bolșevicilor.

Lozincă trecerii puterii în mâinile Sovietelor ar apare acum ca un donchișotism, sau ca o batjocură. Obiectiv, această lozincă ar fi o înșelare a poporului, o sugereare a iluziei că și acum ar fi destul ca Sovietele să dozească să ia puterea sau să hotărască acest lucru, pentru ca ele s'o și capete; a iluziei că în Soviete s'ar mai găsi partide cari au rămas nepătate de complicitate cu călăii, că s'ar putea ca cele întâmplăte să fie făcute nule și neavenite.

Ar fi o greșală dintre cele mai grave să credem că proletariatul revoluționar ar putea fi în stare să „refuze“, ca să zicem așa, din „răzbunare“ față de socialiștii-revoluționari și de menșevici, pentru sprijinul acordat de aceștia deslănțuirii represiunilor împotriva bolșevicilor, împușcărilor pe front și dezarmării muncitorilor, — că ar fi în stare să „refuze“ să-i susțină împotriva contrarevoluției. A pune astfel chestiunea ar însemna în primul rând să i se atribue proletariatului concepții morale mic-burgheze (căci, în *interesul cauzei*, proletariatul va susține

*) Cavaignac L. — General francez, ministru de război, care a reprimat cu sălbătice în Iunie 1848 vâșcoala muncitorilor parizieni. (N. Red.)

oricând, nu numai mica burghezie șovăitoare, dar și marea burghezie); aceasta ar constitui, în al doilea rând — și acesta e lucrul principal — o încercare mic-burgheză de a întuneca, prin „precepte morale“, fondul politic al chestiunii.

Acest fond al chestiunii constă în faptul că puterea nu mai poate fi acum luată pe cale pașnică. Ea va putea fi luată numai după ce vor fi înfrânți în luptă hotărâtoare adevărații deținători ai puterii în momentul de față, anume banda militaristilor, a Cavaignacilor, care se bizue pe trupele reacționare aduse la Petrograd, pe cadeți și pe monarhiști.

Fondul chestiunii constă în faptul că acești noi deținători ai puterii de stat pot să fie înfrânți numai de către masele revoluționare ale poporului, cari, pentru a se pune în mișcare, nu trebuie numai să fie conduse de proletariat, ci să se depărteze totodată de partidele socialist-revoluționar și menșevic, cari au trădat cauza revoluției.

Cei ce introduc în politică morala mic-burgheză judecă astfel: să admitem că socialiștii-revoluționari și menșevicii au făcut „o greșală“ dând sprijin Cavaignacilor, cari dezarmează proletariatul și regimentele revoluționare; trebuie să li se dea totuși acestora posibilitatea de a-și „repara“ greșala, să „nu le fie îngreunată“ îndreptarea „greșelii“, să-i fie înlesnită micii burghezii înclinarea de partea muncitorilor. Un asemenea fel de a judeca ar fi o naivitate copilărească sau pur și simplu o prostie, dacă nu și o nouă înșelare a muncitorilor. Căci înclinarea maselor mic-burgheze spre muncitori ar putea să consistă tocmai și numai în faptul că aceste mase s'ar depărta de socialiștii-revoluționari și de menșevici. Indreptarea „greșelii“ de către partidul socialiștilor-revoluționari și de al menșevicilor ar putea acum să consistă numai în aceea ca aceste partide să-i declare pe Țereteli și Cernov, pe Dan și Rakitnicov complici ai călăilor. Suntem cu totul

și fără rezerve în favoarea unei asemenea „îndreptări“ a „greșelii“...

Am spus că problema fundamentală a revoluției este problema puterii. Trebuie să adăugăm: tocmai revoluțiile ne vădese la fiecare pas cât de grea este precizarea faptului în ce mâini anume se află puterea adevărată; ele ne învederează diferența dintre puterea formală și cea reală. Aceasta este una dintre principalele caracteristici ale oricărei perioade revoluționare. În Martie și Aprilie 1917 nu s'a știut în mâinile cui se află puterea reală, în cele ale guvernului, sau în cele ale Sovietului.

Acum este însă deosebit de important ca muncitorii conștienți să privească în chip lucid problema fundamentală a revoluției: în mâinile cui se află în momentul de față puterea de stat. Gândiți-vă cari sunt manifestările materiale ale acesteia, nu luați frazele drept fapte, și nu vă va fi greu să dați răspunsul.

Statul înseamnă, înainte de toate, detașamente de oameni înarmați, având accesoriile materiale, precum sunt închisorile, scria Friedrich Engels. Acestea sunt acum întruchipate de elevii școlilor de ofițeri, cazacii reacționari, anume aduși la Petrograd; sunt cei ce-i țin în închisori pe Camenev și pe alții; cei ce au interzis ziarul „Pravda“^{*)}; cei ce i-au dezarmat pe muncitori și o anumită parte dintre soldați; cei ce împușcă deasemeni o anumită parte a soldaților; cei ce împușcă o anumită parte a trupelor înarmate. Acești călăi sunt cei ce constituie pu-

*) „Pravda“ — Gazetă zilnică bolșevică fondată în 22 Aprilie (5 Mai) 1912, la Petersburg. Organizatorii și conducătorii ziarului au fost Lenin și Stalin. Asupra ziarului, s'a abătut neîntrerupt prigoana guvernelor țariste, ziarul fiind de repetate ori suspendat și nevoit să reapară sub denumiri schimbate.

Din 5 Martie 1917 el apare ca organ al Comitetului Central al Partidului bolșevic. În Iulie 1917 „Pravda“ a fost interzisă de Guvernul Provizoriu burhez continuând să apară în mod semilegal. Cu începerea în 9 Noembrie 1917 „Pravda“ apare ca organ al C. C. al P.M.S.D.R. (b) (N. Red.).

terea reală. Țeretelii și Cernovii nu sunt decât miniștri lipsiți de putere, miniștri-păpuși, conducători ai partidelor cari îi sprijină pe călăi. Iată faptele. Și aceste fapte nu sunt modificate prin aceea că, personal, atât Țereteli cât și Cernov „nu-i aprobă“ de bună seamă pe călăi, că ziarele lor se lea-padă timid de călăi; o asemenea preschimbare a hainei poli-tice nu modifică fondul lucrurilor.

Interzicerea organului a 150.000 de alegători din Petrograd, asasinarea de către elevii școlilor de ofițeri a muncitorului Voinov (6 Iulie) pentru faptul de a fi scos din tipografie „Listoc Pravdi“ („Foaia adevărului“) — nu sunt acestea metodele unor călăi? Nu sunt acestea faptele unor Cavaignaci? Nici guvernul, nici Sovietele „nu poartă vină“ acestor lucruri, ni se va spune.

Cu atât mai rău pentru guvern și pentru Soviete, vom răspunde noi, căci aceasta înseamnă că ele sunt egale cu zero; ele nu sunt decât marionete, puterea reală nu este în mâinile lor.

Înainte de orice și mai mult decât orice, poporul trebuie să știe *adevărul*, să știe în mâinile cui este de fapt puterea de stat. Trebuie să i se spună poporului tot adevărul: puterea este în mâinile clicii militare a Cavaignacilor (a lui Kerenski, a unor generali, ofițeri, etc.), pe cari îi sprijină burghezia, ca clasă socială, în frunte cu partidul cadet și cu toți monarhiștii, cari-și duc acțiunea prin intermediul tuturor ziarelor ultra-reacționare, prin „Novoe Vremia“ („Vremea nouă“), „Jivoe Slovo“ („Graiul viu“), etc. etc.

Puterea aceasta trebuie să fie doborâtă. Altfel, toate frazele cu privire la lupta împotriva contrarevoluției sunt fraze goale, „autoamăgire și amăgire a poporului“.

Puterea aceasta este sprijinită astăzi și de către miniștrii Țereteli și Cernov, și de către partidele lor; trebuie să i se explice poporului rolul de călăi al acestora și faptul că tocmai așa au trebuit în mod inevitabil să „sfâr-

șească“ aceste partide, după „greșelile“ lor din 21 Aprilie, 5 Mai, 9 Iunie, 4 Iulie, după ce au aprobat politica deslănțuirii ofensivei, politică ce a determinat dinainte în proporție de nouă zecimi victoria din Iulie a Cavaignacilor.

Intreaga activitate agitatorică din sânul poporului trebuie să fie reorganizată astfel încât să țină seamă tocmai de experiența concretă a revoluției actuale și mai ales de cea a zilelor din Iulie, cu alte cuvinte, să arate clar cine este adevăratul dușman al poporului — clica militară, cadeții și Sutele Negre — demascând direct partidele mic-burgheze, partidul socialistilor-revoluționari și al menșevicilor, cari au îndeplinit și îndeplinesc rolul de complici ai călăilor.

Intreaga activitate agitatorică din sânul masei populare trebuie să fie reorganizată astfel, încât să arate în mod clar că nu există nici o nădejde ca țărani să capete pământ, cât timp n'a fost încă doborâtă puterea clicii militare, câtă vreme n'au fost demascate și nu și-au pierdut astfel încrederea poporului partidele socialist-revoluționar și menșevic. Acest proces ar fi fost foarte lung și foarte anevoios în condițiunile „normale“ ale dezvoltării capitaliste, dar și războiul și ruina economică vor iuți extrem de mult lucrurile. Războiul și ruina sunt „acceleratori“, datorită cărora o lună sau chiar o săptămână pot face cât n'ar face altădată un an.

Probabil că împotriva celor spuse mai sus vor fi aduse două obiecțiuni: mai întâi că a vorbi astăzi despre lupta hotărâtoare înseamnă a încuraja acțiunile izolate, cari vor putea constitui tocmai un ajutor dat contrarevoluției; apoi că doborârea acesteia va însemna totuși trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

La prima obiecțiune vom răspunde: muncitorii din Rusia sunt deja destul de conștienți, pentru a nu se lăsa provocați într'un moment vădit neprielnic pentru ei. Că

în momentul de față trecerea lor la acțiune și la rezistență ar însemna un ajutor dat contrarevoluției, aceasta este indiscutabil. Că numai în cazul unui nou avânt al revoluției, care ar cuprinde cele mai adânci mase, va fi posibilă lupta hotărîtoare, și aceasta este indiscutabil. Nu este însă deajuns să vorbim în general despre noul avânt al revoluției, despre sporirea ei, despre ajutorul muncitorilor din Apus, etc., ci trebuie să tragem anumite concluzii din trecutul nostru, trebuie să ținem cont tocmai de propriile noastre învățăminte. Iar ținând într'adevăr cont de toate acestea, vom ajunge tocmai la lozinca luptei hotărîtoare împotriva contrarevoluției, care a pus mâna pe putere.

A doua obiecțiune se reduce la înlocuirea unor adevăruri concrete prin raționamente prea generale. Nimic, nici o forță, în afară de proletariatul revoluționar, nu poate doborî contrarevoluția burgheză. Și, după experiența din Iulie 1917, tocmai proletariatul revoluționar trebuie să ia în mâinile lui, în mod independent, puterea de stat; altfel revoluția *nu poate eși* biruitoare. Puterea deținută de proletariet, sprijinirea acestuia de către țărănimea săracă sau de către semiproletari, iată singura cale de eșire. Și am răspuns deja ce anume împrejurări pot s'o grăbească deosebit de mult.

Sovietele pot și vor trebui să apară în această nouă revoluție, dar *nu* Sovietele actuale, nu organe ale concilierii cu burghezia, ci organe ale luptei revoluționare împotriva acesteia. Este adevărat că și atunci vom fi pentru construirea întregului stat în conformitate cu tipul Sovietelor. Nu ridicăm acum problema Sovietelor în general, ci problema luptei împotriva *actualei* contrarevoluții și împotriva trădării *actualelor* Soviete.

Inlocuirea concretului prin abstract este unul din păcatele principale, unul din cele mai periculoase păcate ce se pot săvârși într'o revoluție. Sovietele actuale s'au

prăbușit, au suferit un faliment total, pentru că în ele au predominat partidul socialist-revoluționar și cel menșevic. În momentul de față aceste Soviete seamănă cu niște berbeci, care, aduși la abator și puși sub cuțit, behăie jalnic. Sovietele sunt *astăzi* slabe și neputincioase în fața contrarevoluției, care a biruit și biruește. Lozinca trecerii puterii în mâinile Sovietelor poate fi înțeleasă ca un „simplu“ apel în vederea trecerii puterii tocmai în mâinile Sovietelor actuale, dar a afirma așa ceva, a lansa apeluri în vederea unui asemenea lucru, ar însemna azi să înșelăm poporul. Nu există nimic mai primejdios decât înșelăciunea.

Ciclul dezvoltării luptei de clasă și de partid din Rusia, ciclul 27 Februarie-4 Iulie, s'a încheiat. Incepe un nou ciclu, în care nu intră vechile clase, vechile partide, vechile Soviete, ci clase, partide, Soviete, cari s'au înnoit în focul luptei și cari s'au călit, au căpătat experiență, s'au transformat în decursul luptei. Nu trebuie să privim înapoi, ci înainte. Nu trebuie să operăm cu vechile categorii ale claselor și partidelor, ci cu cele noi, de după Iulie. Trebuie la începutul noului ciclu să avem ca punct de pornire contrarevoluția burgheză biruitoare, contrarevoluția care a biruit datorită politicii de conciliere practică de socialiștii-revoluționari și de menșevici, și care poate fi biruită numai de proletariatul revoluționar. În acest nou ciclu vor mai exista, fără îndoială, etape foarte variate, și până la biruința definitivă a contrarevoluției și până la înfrângerea definitivă (fără de luptă) a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor, și până la noul avânt al noii revoluții. Dar se va putea vorbi despre toate acestea doar mai târziu, când aceste etape se vor schița fiecare în parte...

Această broșură a fost scrisă la jumătatea lui Iulie 1917, puțin după „zilele din Iulie“ și publicată în 1917 de către Comitetul P. M. S. D. R. din Kronstadt. (N. Red.)

INVĂȚĂMINTELE REVOLUȚIEI

Orice revoluție înseamnă o bruscă cotitură în viața uriașelor masse ale poporului. Atâta timp cât condițiile unei asemenea cotituri nu au ajuns la maturitate, nu poate avea loc o adevărată revoluție. Și, precum orice cotitură întâmplată în viața oricărui om îl învață multe pe acesta, îl face să retrăiască și să simtă multe, tot așa și revoluția îi dă întregului popor, într'un timp scurt, învățămintele cele mai prețioase și cele mai pline de conținut.

În decursul revoluției, milioane și zeci de milioane de oameni învață în fiecare săptămână mai mult decât într'un an de viață obișnuită, somnolentă. Căci în clipele săvârșirii unei cotituri brusce în viața unui întreg popor, se evidențiază deosebit de limpede cari anume clase ale poporului urmăresc cutare sau cutare scopuri, cari sunt forțele de cari dispun ele, cari sunt mijloacele prin cari acționează ele.

Orice muncitor, soldat, țăran conștient trebuie să se gândească profund la învățămintele revoluției ruse, mai ales acum la sfârșitul lui Iulie, când s'a vădit limpede că prima etapă a revoluției noastre s'a sfârșit printr'un eșec.

I.

Intr'adevăr, să vedem ce-au voit să obțină massele muncitorilor și ale țăranilor, săvârșind revoluția. Ce-au așteptat ele din partea revoluției? Este știut că ele au așteptat libertate, pace, pâine, pământ.

Și ce vedem acum ?

În locul libertății începe să fie restabilit bunul plac dinainte. Este introdusă pedeapsa cu moartea pentru soldații de pe front, țăranii sunt dați în judecată pentru luarea în stăpânire cu dela sine putere a pământului moșieresc. Sunt devastate tipografiile ziarelor muncitorești. Ziarele muncitorești sunt interzise fără vreo hotărîre judecătorească. Bolșevicii sunt arestați, adeseori fără să li se aducă măcar vreo acuzare, sau în baza unor acuzați vădit calomnioase.

Ni se va obiecta, poate, că prigonirea bolșevicilor nu constituie o călcare a libertății, căci prigonite sunt numai anumite persoane, cărora li se aduc anumite acuzații. Această obiecțiune constituie însă un neadevăr vădit și notoriu, căci cum e posibil faptul devastării unor tipografii și al interzicerii unor ziare, pentru delictele unei persoane izolate, chiar dacă aceste acuzații ar fi fost stabilite și confirmate de justiție ? Altceva ar fi dacă guvernul ar declara prin lege drept criminal întregul partid al bolșevicilor, drept criminale însăși orientarea și vederile acestora. Dar știe oricine că un asemenea lucru guvernul unei Rusii libere nu l-ar fi putut face și nici nu l-a făcut.

Ceeace demască cu deosebire caracterul calomnios al acuzațiilor aduse bolșevicilor, este faptul că ziarele moșierilor și ale capitaliștilor i-au înjurat cu furie pe bolșevici pentru lupta lor împotriva războiului, împotriva moșierilor și a capitaliștilor, cerând pe față arestarea și prigonirea bolșevicilor, chiar atunci când nici o acuzație nu fusese încă născocită împotriva nici unui bolșevic. Poporul vrea pace. Dar guvernul revoluționar al Rusiei libere a pornit din nou război de cucerire, în baza aceluiași tratate secrete, încheiate de fostul țar Nicolae al II-lea cu capitaliștii englezi și francezi, în vederea jefuirii altor popoare de către capitaliștii ruși. Aceste tratate secrete au rămas și până'n ziua de azi nepublicate. Guvernul Ru-

siei libere s'a eschivat cu diferite pretexte și nu a propus până azi o pace dreaptă tuturor popoarelor.

E lipsă de pâine. Foametea se apropie iar. Toată lumea vede cum capitaliștii și bogații jefuesc tezaurul public prin manoperele lor fără de scrupule cu furniturile de război (războiul costă acum poporul 50 milioane de ruble zilnic), că ei realizează nemaipomenite profituri, ridicând prețurile, iar pentru a se avea o evidență serioasă a producției bunurilor de consumație și a distribuirii lor între muncitori, nu s'a făcut absolut nimic. Capitaliștii se obrăznesc tot mai mult, aruncându-i pe muncitori în stradă, și acest lucru într'o vreme în care poporul suferă din pricina lipsei de mărfuri. Enorma majoritate a țăranilor a declarat sus și tare, într'un lung șir de congrese, că ea socotește că proprietatea moșierească asupra pământului este o nedreptate și un jaf. Iar guvernul, care își zice revoluționar și democratic, continuă de luni de zile să-i ducă pe țăranii de nas și să-i înșele cu promisiuni și cu tăgăneli. Luni de zile capitaliștii nu l-au lăsat pe ministrul Cernov să promulge legea în vederea interzicerii cumpărării și vânzării pământului. Iar când, în sfârșit, această lege a fost promulgată, capitaliștii au pornit împotriva lui Cernov o mârșavă și calomnioasă campanie de ațâțări, continuând această campanie și până acum. Guvernul a ajuns atât de departe cu nerușinarea în apărarea moșierilor, încât începe să-i târască pe țăranii în fața justiției pentru luări în stăpânire „cu dela sine putere“ a pământului.

Țăranii sunt duși de nas, li se recomandă să aștepte Adunarea Constituantă. Iar convocarea acestei Adunări, capitaliștii o tot amână. Acum, când această convocare a fost fixată, sub presiunea bolșevicilor, pentru ziua de 30 Septembrie, capitaliștii scot strigăte în gura mare că termenul este „imposibil“ de scurt, cerând amânarea convocării Adunării Constituante... Cei mai influenți membri ai partidului

capitaliștilor și al moșierilor, partidul „cadeților“ sau partidul „libertății poporului“, recomandă direct, ca de pildă Pannin, amânarea convocării Adunării Constituante până la terminarea războiului.

Cu pământul, așteaptă până la Adunarea Constituantă. Cu convocarea Adunării Constituante, așteaptă până la terminarea războiului. Cu terminarea războiului, așteaptă până la victoria deplină. Iată cum se înfățișează lucrurile. Având în guvern majoritatea, capitaliștii și moșierii își bat pur și simplu joc de țărani.

II.

Dar cum s'a putut întâmpla una ca asta, într'o țară liberă, după doborîrea puterii țariste ?

Intr'o țară neliberă, poporul este guvernat de țar și de o mână de moșieri, capitaliști și birocrați nealeși de nimeni.

Intr'o țară liberă, poporul este guvernat numai de acei pe care el însuși îi alege în acest scop. În alegeri poporul se împarte în partide și, de obicei, fiecare clasă a populației își alcătuiește partidul ei aparte; astfel, de pildă, moșierii, capitaliștii, țăranii, muncitorii, își alcătuiesc fiecare partidul lor. Deaceea, în țările libere, poporul este guvernat pe calea luptei fățișe dintre partide și a înțelegerilor libere dintre ele.

După ce a fost doborîată, la 27 Februarie 1917, puterea țaristă, Rusia a fost guvernată timp de aproape patru luni ca o țară liberă, tocmai pe calea luptei fățișe dintre partide liber formate și a înțelegerilor libere dintre ele. Pentru a înțelege dezvoltarea revoluției ruse, lucrul cel mai necesar este deci să studiem: cari au fost principalele partide, interesele căror clase le-au apărut ele, cari au fost relațiile reciproce dintre toate aceste partide.

III.

După doborîrea puterii țariste, puterea de stat a trecut în mâinile primului Guvern Provizoriu. El se compunea din reprezentanții burgheziei, adică din capitaliști, cărora li s'au alăturat și moșierii. Partidul „cadeților“, principalul partid al capitaliștilor, ocupa primul loc în calitate de partid burghez conducător și guvernamental.

Nu este o întâmplare faptul că puterea a încăput pe mâinile acestui partid, cu toate că, desigur, nu capitaliștii au luptat împotriva trupelor țariste, nu ei și-au vărsat sângele pentru cucerirea libertăților, ci muncitorii și țărani, marinarii și soldații. Puterea a încăput pe mâinile partidului capitaliștilor pentru că această clasă avea în mâinile ei puterea bogăției, a organizării și a cunoștințelor. În perioada de după 1905 și în deosebi în decursul războiului, clasa capitaliștilor și a moșierilor strâns legați cu ei a înregistrat în Rusia mai mult ca oricând succese pe terenul organizării sale.

Partidul cadeților a fost întotdeauna un partid monarhist și în 1905 și în răstimpul dintre 1905 și 1917. După biruința repurtată de popor împotriva tiraniei țariste, acest partid s'a declarat partid republican. Experiența istoriei arată că, atunci când poporul a învins monarhia, partidele capitaliștilor s'au declarat întotdeauna republicane, numai și numai pentru a putea apăra privilegiile capitaliștilor și atotputernicia lor asupra poporului.

În vorbe, partidul cadeților este pentru „libertatea poporului“. În fapt, el este pentru capitaliști și de partea lui au trecut imediat toți moșierii, toți monarhiștii și toți ultra-reacționarii Sutelor Negre. Dovada — presa și alegerile. Toate ziarele burgheze și toată presa ultra-reacționară au început după revoluție să cânte pe acelaș ton cu cadeții. Toate partidele monarhiste, neîndrăznind să

se manifeste pe față, au sprijinit în alegeri, la Petrograd de pildă, partidul cadeților.

Luând în mână puterea guvernamentală, cadeții și-au îndreptat toate eforturile în direcția continuării războiului de jaf și de cuceriri început de țarul Nicolae al II-lea, care încheiase tratate secrete de jaf cu capitaliștii englezi și francezi. Prin aceste tratate, capitaliștilor ruși li se făgăduiește că în caz de victorie ei vor pune mâna și pe Constantinopol și pe Galiția și pe Armenia, etc. Iar în fața poporului, guvernul cadeților caută să scape prin pretexte și făgădueli deșarte, amânând până la convocarea Adunării Constituante toate hotărârile privitoare la măsurile importante și neapărat necesare pentru muncitori și țărani, fără să fixeze data acestei convocări.

Folosind libertățile, poporul a început să se organizeze în mod independent. Principala organizație a muncitorilor și a țăranilor, cari alcătuiesc covârșitoarea majoritate a populației din Rusia, erau Societele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor. Aceste Societe începuseră să se formeze încă în timpul revoluției din Februarie și, după câteva săptămâni, în cele mai multe dintre marile orașe și în multe județe din Rusia, toți oamenii conștienți și înaintați ai clasei muncitoare și ai țăranimii erau reuniți în Societe.

Alegerile Sovietelor se făceau în mod cu totul liber. Societele erau adevărate organizații ale masselor poporului, ale muncitorilor și ale țăranilor. Societele erau adevărate organizații ale imensei majorități a poporului. Muncitorii și țăranii, îmbrăcați în uniformă militară, erau înarmați.

Se înțelege dela sine că Societele au putut și au trebuit să preia în mâinile lor toată puterea de stat. Nici o altă putere în stat, în afară de cea a Sovietelor, n'ar fi trebuit să existe până la convocarea Adunării Constituante. Numai atunci revoluția noastră ar fi devenit o revoluție

într'adevăr populară, într'adevăr democratică. Numai atunci masele muncitoare, care vor realmente să obțină pace, care nu sunt realmente interesate în războiul de cuceriri, ar fi putut proceda cu hotărîre și cu tărie la aplicarea unei politici care ar fi pus capăt războiului de cuceriri și ar fi adus pacea. Numai atunci ar fi putut muncitorii și țărani să țină în frâu pe capitaliștii ce câștigă fabuloase sume „de pe urma războiului“ și care au adus țara la ruină și foamete. Dar în sânul Sovietelor, numai minoritatea deputaților era de partea partidului muncitorilor revoluționari, al social-democraților bolșevici, cari cereau trecerea întregii puteri de stat în mâinile Sovietelor, majoritatea deputaților din sânul Sovietelor era de partea partidului social-democraților menșevici și de partea partidului socialiștilor-revoluționari, cari erau împotriva trecerii puterii în mâinile Sovietelor. În locul îndepărtării guvernului burghez și a înlocuirii acestuia printr'un guvern al Sovietelor, aceste partide recomandau sprijinirea guvernului burgheziei, înțelegerea cu acesta și formarea unui guvern comun cu el. Această politică de acorduri cu burghezia, practică de partidele în cari avea încredere majoritatea populației, adică partidul socialiștilor-revoluționari și acela al menșevicilor, reprezintă conținutul esențial al întregii desfășurări a dezvoltării revoluției în cele 5 luni cari s'au scurs dela începutul ei.

IV.

Să vedem în primul rând cum s'a desfășurat această politică de conciliere a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor cu burghezia, căutând apoi explicația faptului că majoritatea poporului le-a acordat acestora încrederea.

Politica de conciliere cu capitaliștii, practică de menșevici și de socialiștii-revoluționari, s'a manifestat în de-

cursul tuturor perioadelor revoluției ruse, ba într'o formă, ba într'alta.

Încă dela sfârșitul lui Februarie 1917, imediat după ce poporul biruise și puterea țaristă fusese doborâtă, Guvernul Provizoriu al capitaliștilor îl cooptă în sânul său pe Kerenski, ca „socialist“. În realitate însă, Kerenski n'a fost niciodată socialist, el n'a fost decât trudovic, iar în rândurile „socialiștilor-revoluționari“ a început să figureze abia în Martie 1917, când acest lucru nu mai era primejdios și nu era lipsit de avantagii. Prin Kerenski, vice-președinte al Sovietului din Petrograd, Guvernul Provizoriu al capitaliștilor încearcă fără zăbavă să-și atașeze Sovietul și să-l domesticească. Sovietul, adică socialiștii-revoluționari și menșevicii, cari predominau în el, s'au lăsat domesticiți, căzând de acord, imediat după crearea Guvernului Provizoriu al capitaliștilor, „să-l sprijine“ pe acesta, „în măsura“ în care el își va îndeplini promisiunile.

Sovietul se considera a fi un organ de verificare și de control al actelor Guvernului Provizoriu. Conducătorii Sovietului instituiră așa numita „comisie de contact“, o comisie care trebuia adică să țină contact, să țină legătură cu guvernul. În această comisie de contact, conducătorii socialiști-revoluționari și menșevici ai Sovietului, duceau în permanență tratative cu guvernul capitaliștilor, având la drept vorbind situația unor miniștri fără portofoliu sau a unor miniștri neoficiali.

Această stare de lucruri a continuat toată luna Martie și aproape toată luna Aprilie. Capitaliștii acționau prin târăgăneli și pretexte, căutând să câștige vreme. În acest timp guvernul capitaliștilor n'a săvârșit nici un pas cât de cât serios, în direcția desvoltării revoluției. Nici măcar în vederea a ceea ce constituia sarcina lui directă și nemijlocită — convocarea Adunării Constituante — n'a făcut guvernul absolut nimic, n'a trimis chestiunea

în fața organizațiilor locale și nici n'a creat măcar o comisie centrală însărcinată cu lucrările pregătitoare în acest domeniu. De un singur lucru a avut grijă guvernul: să reînnoiască pe ascuns tratatele internaționale de jaf încheiate de țară cu capitaliștii din Anglia și din Franța, să frâneze cât mai prudent și mai pe neobservate revoluția, să făgăduiască totul, să nu îndeplinească nimic. Socialiștii-revoluționari și menșevicii au îndeplinit în „comisia de contact“ rolul unor papă-lapte, pe cari-i hrănești cu fraze pompoase, cu făgădueli, cu veșnicul „mâine“. Ca și corbul din cunoscuta fabulă, socialiștii-revoluționari și menșevicii se lăsau măguliți, ascultând cu plăcere asigurările capitaliștilor, cum că ei ar aprecia foarte mult Sovietele și că nu ar întreprinde nici un pas fără ele.

În realitate, însă, vremea trecea și guvernul capitaliștilor nu făcea absolut nimic pentru revoluție. Impotriva revoluției, însă, el isbuti să reînnoiască în acest răstimp tratatele secrete de jaf, sau, mai bine zis, să le confirme și să le „învieze“ prin tratative suplimentare, tot atât de secrete, cu diplomații imperialismului anglo-francez. Impotriva revoluției el isbuti să pună în acest răstimp bazele unei organizații (sau cel puțin ale unei apropieri) contrarevoluționare a generalilor și a ofițerilor din armata de pe front. Impotriva revoluției el reuși să înceapă organizarea industriașilor, a fabricanților, a proprietarilor de uzine, cari fuseseră nevoiți, sub presiunea muncitorilor, să facă concesii după concesii, dar cari începeau în același timp să saboteze producția, pregătind oprirea ei și așteptând pentru acest lucru momentul potrivit.

Dar organizarea, în cadrul Sovietelor, a muncitorilor și a țăranilor mai înaintați progresa fără încetare. Cei mai buni oameni ai claselor asuprite simțeau că guvernul, cu toată înțelegerea lui cu Sovietul din Petrograd, cu toată elocvența sforăitoare a lui Kerenski, cu toată „comisia de contact“, rămâne un dușman al poporului, un

dușman al revoluției. Masele simțeau că, dacă nu va fi zdrobită împotrivirea capitaliștilor, cauza păcii, cauza libertăților, cauza revoluției va fi inevitabil pierdută. În mase creștea nerăbdarea și îndârjirea.

V.

Ea răbufni la 20-21 Aprilie. Mișcarea izbucni spontan, fără să fi fost pregătită de nimeni. Mișcarea era atât de hotărât îndreptată împotriva guvernului, încât un regiment porni înarmat, înfățișându-se la palatul Maria pentru a-i aresta pe miniștri. Pentru toată lumea deveni limpede până la evidență faptul că guvernul nu se mai putea menține. Sovietele puteau (și trebuiau) să ia puterea în mâinile lor, fără cea mai mică împotrivire din partea nimănui. Când colo, socialiștii-revoluționari și menșevicii susținură guvernul capitaliștilor, care era gata să se prăbușească, încurcându-se și mai mult în mrejele politicii lor de conciliere cu acesta și făcând pași periculoși, cari duceau revoluția la pierzanie.

Revoluția instruește toate clasele cu o repeziciune și cu o adâncime neîntâlnite în vremuri obișnuite de pace. Capitaliștii — mai bine organizați și mai experimentați decât oricine în domeniul luptei de clasă și al politicii — au învățat mai repede decât alții. Văzând că guvernul e în situația de a nu se mai putea menține, ei au recurs la un procedeu practicat timp de decenii, după 1848, de capitaliștii altor țări, în vederea înșelării, divizării și slăbirii muncitorilor. Acest procedeu este ministerul comun, unit, așa zis de „coalitiție“, alcătuit, pe bază de uniune, din burghezie și din transfugii socialismului.

În țările în care libertatea și democrația există de mult timp alături de mișcarea muncitorească revoluționară — în Anglia și Franța — capitaliștii au folosit de multe ori și cu mare succes acest procedeu. Intrând în gu-

vernele burgheziei, șefii „socialiști“ se dovedeau în mod inevitabil oameni de paie, păpuși, paravane pentru capitaliști, instrumente de înșelare a muncitorilor. Tocmai acest procedeu a fost lansat de către capitaliștii „democrați și republicani“ din Rusia. Socialiștii-revoluționari și menșevicii s'au lăsat imediat trași pe sfoară, așa încât la 6 Mai ministerul „de coaliție“ cu participarea lui Cernov, Țereteli și Comp. deveni un fapt.

Prostănacii partidului socialist-revoluționar și ai celui menșevic jubilau, scaldându-se, încântați de ei înșiși, în razele gloriei ministeriale a șefilor lor. Capitaliștii, încântați, își frecau mâinile. Ei reușiseră să câștige împotriva poporului concursul „conducătorilor Sovietelor“, cari le făgăduiseră să sprijine „acțiunea ofensivă pe front“, adică reînceperea războiului imperialist, de jaf, care se oprise pentru moment. Capitaliștii cunoșteau prea bine toată neputința îngâmfată a acestor șefi, știau că făgăduelile burgheziei referitoare la controlul, și chiar la organizarea producției, referitoare la politica păcii etc., n'aveau să fie îndeplinite niciodată.

Așa s'a și întâmplat. A doua fază a dezvoltării revoluției — între 6 Mai și 9 sau 18 Iunie — a confirmat pe deplin calculul pe care și-l făcuseră capitaliștii cu privire la ușurința cu care pot fi înșelați socialiștii-revoluționari și menșevicii.

În timp ce Peșonov și Scobelev se amăgeau pe ei înșiși și amăgeau și poporul prin fraze pompoase, cum că le vor fi luate capitaliștilor profiturile în proporție de 100%, că „împotrivirea acestora este zdrobită“, etc., capitaliștii continuau să se întărească. Nu s'a întreprins nimic, dar absolut nimic în realitate, în acest timp, pentru a li se pune frâu capitaliștilor. Miniștri recrutați dintre transfugii socialismului se dovedeau mașini vorbitoare, menite să abată atenția claselor asuprite, în timp ce întregul aparat de cârmuire al statului rămânea în realitate

în mâinile birocrăției (ale funcționarilor) și ale burgheziei. Faimosul Palcinski, secretar de stat la ministerul de industrie, a fost un reprezentant tipic al acestui aparat, unul din acei ce frâneau orice fel de măsuri împotriva capitaliștilor. Miniștrii pălăvrăgeau, totul rămânea însă ca înainte.

În lupta împotriva revoluției, burghezia s'a servit mai ales de ministrul Țereteli. El a fost trimis să „potolească“ Kronstadtul, atunci când revoluționarii din localitate au mers atât de departe cu îndrăzneala, încât au cutezat să-l înlocuiască pe comisarul numit dela centru. Burghezia a pornit în ziarele ei o campanie sgomotoasă, furioasă și înverșunată de minciuni, de calomnii și de ațâțări împotriva Kronstadtului, aducându-i învinuirea că vrea să se „despartă de Rusia“, repetând în mii și mii de chipuri această absurditate și altele la fel, intimidând mica burghezie și pe filistini. Reprezentant tipic al filistinismului obtuz și speriat, Țereteli se lăsă prins mai „conștiincios“ decât oricine în plasa campaniei burgheze de ațâțări, „tună și fulgeră“ mai zelos ca oricine împotriva Kronstadtului, neînțelegând că îndeplinește rolul de lacheu al burgheziei contrarevoluționare. El a servit astfel ca instrument în vederea încheerii unui „acord“ cu Kronstadtul revoluționar, în virtutea căruia comisarul acestui oraș nu era pur și simplu numit de guvern, ci ales pe loc și *confirmat* de guvern. Cu asemenea compromisuri jalnice își pierdeau vremea miniștrii cari trecuseră din lagărul socialismului în lagărul burgheziei.

Acolo unde nu putea să apară un ministru burghez pentru ca să ia apărarea guvernului — în fața muncitorilor revoluționari sau în sânul Sovietelor — acolo apărea (mai bine zis: era trimis de burghezie) un ministru „socialist“, Scobelev, Țereteli, Cernov, etc., care înfăptuia cu conștiinciozitate treaba burgheziei, punându-se luntre și punte pentru a apăra ministerul, scoțându-i basma curată

pe capitaliști și înșelând poporul prin făgădueli repetate la nesfârșit, sfătuindu-l să aștepte, să aștepte și iar să aștepte.

Principala ocupație a ministrului Cernov era aceea de a se târgui cu colegii lui burghezi: chiar până în Iulie, până la noua „criză a puterii“, izbucnită atunci în urma mișcării din 3 și 4 Iulie, până la plecarea din minister a cadeților, ministrul Cernov își consacră tot timpul unei acțiuni folositoare, interesante și pe deplin potrivite aspirațiilor poporului: el se silea să „convingă“ pe colegii săi burghezi de a apela la conștiința lor, pentru ca să se declare de acord măcar cu interzicerea vânzărilor și a cumpărărilor de pământ. Această interdicție le-a fost făgăduită țăranilor în modul cel mai solemn, la Congresul (Sovietul) din întreaga Rusie al Deputaților Țăranilor, ținut la Petrograd. Dar făgăduiala a rămas făgăduială. Cernov n'a putut s'o realizeze nici în Mai, nici în Iunie; abia valul revoluționar din 3-4 Iulie — explozie spontană care a coincis cu plecarea cadeților din guvern — a făcut posibilă îndeplinirea acestei măsuri. Dar și atunci această măsură s'a vădit a fi izolată, neputincioasă să introducă îmbunătățiri serioase în domeniul luptei pentru pământ, dusă de țăranime împotriva moșierilor.

În acest timp, pe front, misiunea contrarevoluționară imperialistă a reîncepterii războiului imperialist de jaf, misiune pe care Gucicov, urit de popor, n'o putuse îndeplini, era împlinită cu succes și strălucire de „democratul revoluționar“ Kerenski, proaspătul membru al partidului socialiștilor-revoluționari. El se îmbăta cu propria lui elocvență, imperialiștii îl tămâiau, manevrându-l ca pe o figură de șah, îl tămâiau, îl linguseau, îl divinizau, toate acestea pentru că el îi slujea cu credință pe capitaliști, convingând „trupele revoluționare“ să accepte reluarea acestui război dus în vederea îndeplinirii tratatelor încheiate de țarul Nicolae al II-lea cu capitaliștii Angliei și ai Franței, război prin care capita-

liştii ruşi urmau să capete Constantinopolul şi Lvovul, Erzerumul şi Trebizonda.

Astfel s'a desfăşurat a doua fază a revoluţiei ruse, faza dintre 6 Mai şi 9 Iunie. Burghezia contrarevoluţionară se în-tări şi se consolidează sub scutul şi sub patronajul miniştrilor „socialişti”; ea îşi pregăteşte ofensiva atât împotriva duşmanului extern, cât şi împotriva celui intern, adică împotriva muncitorilor revoluţionari.

VI.

Partidul muncitorilor revoluţionari — partidul bolşevic — pregătea pentru ziua de 9 Iunie o demonstraţie la Petrograd, pentru a da prilej masselor de a-şi afirma în mod organizat nemulţumirea şi indignarea lor, ce creşteau năvalnic. Incurcaţi în itele acordurilor cu burghezia, legaţi de politica imperialistă a ofensivei, şefii socialişti-revoluţionari şi menşevici fură îngroziţi, simţind că-şi pierd influenţa asupra masselor. Isbucni un urlet general împotriva demonstraţiei, urlet care îi uni de astădată pe cadeţii contrarevoluţionari cu socialiştii-revoluţionari şi cu menşevicii. Sub conducerea acestora, în urma politicii lor de conciliere cu capitalişti, cotitura masselor mic-burgheze spre alianţa cu burghezia contrarevoluţionară se preciză pe deplin, se desemnă cu uimitoare evidenţă. Aceasta este semnificaţia istorică, acesta este sensul de clasă al crizei din 9 Iunie.

Bolşevicii contramandară demonstraţia, nedorind să-i ducă în acel moment pe muncitori la o luptă disperată împotriva cadeţilor, socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor uniţi între ei. Aceştia din urmă însă, pentru a-şi păstra măcar o ultimă rămăşiţă din încrederea masselor, fură nevoiţi să fixeze o demonstraţie comună pentru 18 Iunie. Disperarea burgheziei atinsese culmea, căci vedea în aceasta, pe drept cuvânt, o înclinare a democraţiei mic-burgheze spre

proletariat; ea hotărî să paralizeze acțiunea democrației, prin deslănțuirea ofensivei pe front.

Intr'adevăr, ziua de 18 Iunie aduse victoria cea mai impunătoare lozincilor proletariatului revoluționar, lozincilor bolșevismului în sânul masselor din Petersburg, iar la 19 Iunie, burghezia și bonapartistul *) Kerenski anunțară solemn că ofensiva începuse pe front tocmai în ziua de 18 Iunie.

Ofensiva însemna de fapt reînceperea războiului de jaf în interesul capitaliștilor, împotriva voinței imensei majorități a celor ce muncesc. De ofensivă era de aceea inevitabil legată, pe de o parte, sporirea gigantică a șovinismului și trecerea puterii militare (și prin urmare și a celei de stat) în mâinile bandei militare bonapartiste, iar pe de altă parte, trecerea la violență împotriva masselor, la prigonirea internaționaliștilor, la suprimarea libertății de agitație, la arestarea și împruscarea celor ce sunt împotriva războiului.

Dacă pe socialiștii-revoluționari și pe menșevici ziua de 6 Mai îi prinse cu o funie de carul triumfal al burgheziei, ziua de 19 Iunie îi legă în lanțuri de acesta, ca slugi ale capitaliștilor.

VII.

Indârjirea masselor crescă, firește și mai mult, și mai repede în urma reînceperii războiului de jaf: În 3 și 4 Iulie izbucni revolta masselor, în ciuda străduințelor bolșevicilor de a înfrâna explozia, căreia ei au trebuit de-

*) Bonapartist (de la numele celor doi împărați francezi Bonaparte) se numește guvernul care, folosind lupta extrem de înversunată pe care o duc între ele partidele capitaliștilor și ale muncitorilor, se străduiește să pară că nu este un guvern de partid. Un asemenea guvern, care de fapt se află în slujba capitaliștilor, îi înșală cu atât mai mult pe muncitorii prin făgădueli și mici pomeni.

sigur să caute să-i dea o formă pe cât posibil mai organizată.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii acceptară totul, ca niște sclavi ai burgheziei, ținută în lanț de stăpânii lor: și aducerea trupelor reacționare la Petrograd, și restabilirea pedepsei cu moartea, și desarmarea muncitorilor și a trupelor revoluționare, și arestările și persecuțiile, și interzicerea fără judecare prealabilă a ziarelor. Puterea pe care burghezia n' o putuse căpăta în întregime în sânul guvernului și pe care Sovietele nu voiseră s' o ia, această putere se rostogoli în mâinile clicii militare, bonapartiste, sprijinită în totul, se înțelege, de cadeți, de Sutele Negre, de moșieri și de capitaliști.

Din rău în mai rău. Porniți odată pe panta politicii de înțelegere cu burghezia, socialiștii-revoluționari și menșevicii se rostogoliră, cu o putere irezistibilă, din ce în ce mai jos, până căzură la fund. La 28 Februarie, în Sovietul din Petrograd, ei făgăduiseră guvernului burghez sprijin condiționat. La 6 Mai ei l-au salvat dela faliment și, dându-și consimțământul la începerea ofensivei, s' au lăsat transformați în slugi și apărători ai lui. La 9 Iunie ei s' au reunit cu burghezia contrarevoluționară într' o campanie turbată de furie, minciună și calomnie împotriva proletariatului revoluționar. La 19 Iunie au aprobat reînceperea războiului de jaf, ce devenise un fapt. La 3 Iulie au acceptat chemarea trupelor reacționare: a fost începutul cedării definitive a puterii în mâinile bonapartiștilor. Din rău în mai rău.

Sfârșitul acesta atât de rușinos al partidelor socialist-revoluționar și menșevic nu este o întâmplare, ci un rezultat — confirmat în repetate rânduri de experiența Europei — al situației economice a micilor patroni, a micii burghezii.

VIII.

Toată lumea a observat desigur cum se sbat, cum tind micii patroni „să-și facă o situație“, să ajungă adevărați patroni, să se ridice până la situația de patron „înstărit“, până la nivelul burgheziei. Atât timp cât domnește capitalismul, nu există pentru micii patroni alte căi decât următoarele: fie că ajung ei înșiși în situația capitaliștilor (și acest lucru este cu puțință în cel mai bun caz pentru un singur mic patron dintr'o sută), fie că ajung în situația micului patron ruinat, a semiproletarului, și apoi în a proletarului. La fel și în politică: democrația mic-burgheză vrea — mai ales în persoana conducătorilor ei — să se apropie de burghezie. Conducătorii democrației mic-burgheze ameteșc masele prin făgădueli și asigurări referitoare la posibilitatea unei înțelegeri cu marii capitaliști. În cel mai bun caz ei obțin din partea capitaliștilor, pe foarte scurt timp, mici concesiuni pentru o pătură superioară subțire a masselor muncitoare, dar în toate chestiunile hotărâtoare, în toate chestiunile importante, democrația mic-burgheză s'a târât întotdeauna în coada burgheziei, ca un apendice neputincios al ei, ca o unealtă supusă în mâinile regilor finanței. Experiența Angliei și a Franței a confirmat de multe ori aceasta.

Experiența revoluției ruse, în decursul căreia evenimentele s'au desfășurat cu o repeziciune neobișnuită, datorită mai ales influenței războiului imperialist și crizei extrem de adânci provocate de acest război, experiența aceasta — din Februarie și până în Iulie 1917 — a confirmat într'un chip deosebit de viu și de concret vechiul adevăr marxist privitor la instabilitatea poziției micii burghezii.

Invățămintele revoluției ruse sunt următoarele: pentru masele muncitoare nu există altă scăpare din chinurile de fier ale războiului și ale foametei, din robia mo-

șierilor și a capitaliștilor, decât aceea de a rupe în totul cu partidele socialist-revoluționar și menșevic, de a-și da seama în mod limpede de rolul trădător al acestora, de a refuza orice politică de înțelegere cu burghezia, de a trece în mod hotărât de partea muncitorilor revoluționari. Numai muncitorii revoluționari sunt în stare, susținuți fiind de țărani săraci, să frângă împotrivirea capitaliștilor, să conducă poporul la cucerirea pământului fără de răscum-părare, la libertatea deplină, la victoria asupra foametei, la biruirea războiului, la o pace dreaptă și trainică.

POSTFAȚĂ

Acest articol a fost scris, după cum se și vede din text, la sfârșitul lui Iulie.

Mersul revoluției în luna August a confirmat în întregime cele afirmate în articol. În continuare, la sfârșitul lui August, rebeliunea lui Cornilov *) a adus revoluția la o nouă cotitură, arătând limpede întregului popor că partidul cadeților, în alianță cu generali contrarevoluționari, înțelegea să dizolve Sovietele și să restabilească monarhia. Cât de puternică este această nouă cotitură a revoluției, dacă va reuși sau nu să pună capăt politicii dezastruoase a înțelegerii cu burghezia, toate acestea ne vor fi arătate de viitorul apropiat...

6 Septembrie 1917.

Articol publicat pentru prima oară la 30 și 31 August 1917 în jurnalul „Rabocii“ (Muncitorul), (Pravda) No. 8 și 9.

La începutul lui Octombrie 1917, articolul a apărut în broșură, având o postfață datată 6 Septembrie (N. Red.).

*) *Rebeliunea lui Cornilov* — acțiune contrarevoluționară întreprinsă în August—Septembrie 1917 de generalul Cornilov pentru a înăbuși revoluția, a lichida Sovietele și a crea un Guvern de dictatură militară. Mulțumită acțiunilor energice ale partidului bolșevic, care s'a situat în fruntea reprimării armate a contrarevoluției, rebeliunea lui Cornilov a fost strivită (N. Red.).

CATASTROFA CE NE AMENINȚĂ ȘI MIJLOACELE DE A O EVITA

SE APROPIE FOAMETEA

Rusia este amenințată de o iminentă catastrofă. Transportul pe căile ferate este extrem de desorganizat și se desorganizează tot mai mult. Mișcarea pe căile ferate se va opri. Va înceta aprovizionarea fabricilor cu materii prime și cu cărbuni. Va înceta aprovizionarea cu grâne. Capitaliștii sabotează, deteriorează, opresc, subminează, frânează intenționat și stăruiitor producția, în speranța că această nemaipomenită catastrofă va pricinui prăbușirea republicii și a democratismului, a Sovietelor și în general a asociațiilor proletare și țărănești, înlesnind astfel întoarcerea la regimul monarhic și restabilirea atotputerniciei burgheziei și a moșierilor.

Suntem amenințați, fără îndoială, de o catastrofă de proporții nemaivăzute și de foamete. Despre acest lucru au vorbit de nenumărate ori toate ziarele. Atât partidele, cât și Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, Soldaților și Țăranilor au adoptat nenumărate rezoluții, care recunosc iminența acestei catastrofe, care recunosc că s'a ajuns la un pas de ea, că împotriva ei trebuie să fie dusă o luptă înverșunată, că sunt necesare „sforțări eroice“ din partea poporului pentru a fi preîntâmpinat prăpădul, etc.

Toți o spun. Toți o recunosc. Toți sunt convinși de aceasta.

De făcut însă, nu se face nimic.

A trecut o jumătate de an de revoluție. Catastrofa s'a apropiat și mai mult. S'a ajuns la o stare de șomaj în masă. Gândiți-vă numai: țara duce lipsă de mărfuri, țara pierde din cauza cantității neîndestulătoare a produselor, din cauza efectivului neîndestulător al brațelor de muncă, în timp ce cantitățile existente de grâne și materii prime sunt îndestulătoare; și, într'o asemenea țară, într'un moment atât de critic, s'a ajuns la o stare de șomaj în masă! Mai e oare nevoie de alt fapt pentru a dovedi că într'o jumătate de an de revoluție (pe care unii o numesc mare, dar pe care deocamdată ar fi poate mai just s'o numim putredă), într'o republică democratică, în care mișună asociațiile, organele și instituțiile care își zic cu mândrie „democratico-revoluționare“, *nu s'a întreprins absolut nimic* serios împotriva catastrofei, împotriva foametei? Ne apropiem de dezastru cu pași din ce în ce mai repezi, căci războiul nu așteaptă, și dezorganizarea provocată de el în toate domeniile vieții poporului sporește din ce în ce.

Și cu toate acestea este deajuns puțină atenție și chibzuire pentru a te convinge că există metode de luptă împotriva catastrofei și a foametei, că măsurile de luptă sunt absolut clare și simple, absolut realizabile, absolut accesibile forțelor poporului și că aceste măsuri *nu sunt* luate *numai și numai* pentru că realizarea lor ar știrbi profiturile nemaipomenite ale unui pumn de moșieri și capitaliști.

Intr'adevăr. Vă pot garanta că nu veți găsi niciun discurs, niciun articol într'un ziar, indiferent de orientare, nicio rezoluție a indiferent cărei adunări sau instituții, în care să nu fie recunoscută absolut limpede și precis, fundamentala și esențiala măsură de luptă, măsură de preîntâmpinare a catastrofei și a foametei. Măsura aceasta

este controlul, supravegherea, păstrarea evidenței, reglementarea de către stat, stabilirea unei juste repartizări a forțelor de muncă în producție, precum și distribuirea produselor, înlăturarea risipirii forțelor poporului și economisirea acestor forțe. Control, supraveghere, evidență, iată primul cuvânt al luptei împotriva catastrofei și a foametei. Iată un lucru indiscutabil și unanim recunoscut. Și iată tocmai *ceeace nu se face* de teamă de a nu se atinge atotputernicia moșierilor și a capitaliștilor, profiturile lor uriașe, nemaipomenite, scandaloase, profituri realizate în urma scumpetei, a furniturilor de război (iar pentru război, „lucrează“ astăzi direct sau indirect aproape toți) — profituri știute de toți, văzute de toți și de care se vaită și geme toată lumea.

Iar statul nu face absolut nimic în vederea unui control, a unei supravegheri și a unei evidențe cât de cât serioase.

COMPLECTA INACTIVITATE A GUVERNULUI

Pretutindeni sunt sabotate în mod sistematic și stăruitor, orice control, orice supraveghere, orice evidență, orice încercare a statului de a pune aceste operații la punct. Și trebuie să fii nemaipomenit de naiv ca să nu înțelegi — trebuie să fii din cale afară de ipocrit ca să te faci că nu înțelegi — din ce parte vine acest sabotaj, prin ce mijloace este el înlăturat. Căci acest sabotaj exercitat de bancheri și de capitaliști, această *zădărniciere* de către ei a oricărui control, a oricărei supravegheri, a oricărei evidențe, se adaptează la formele de stat ale republicii democratice, se adaptează la existența instituțiilor „democratice revoluționare“. Domnii capitaliști și-au însușit de minune un adevăr, pe care-l admit în vorbe toți partizanii socialismului științific, dar pe care menșevicii și socialiștii-revoluționari au căutat să-l uite imediat ce prietenii

lor au ocupat locșoare de miniștri, subsecretari de stat, etc., anume că esența economică a exploatării capitaliste nu este câtuși de puțin atinsă prin înlocuirea formelor monarhice de guvernare prin forme republicano-democratice, și că, prin urmare, trebuie să fie modificată doar *forma* luptei în favoarea profiturilor capitaliste, sacre și inviolabile, pentru ca acestea să fie apărate și într'o republică democratică cu acelaș succes cu care erau apărate în regimul monarhiei autocratice.

Sabotajul modern, cel mai recent, sabotajul republican-democratic al oricărui control, al oricărei evidențe și supravegheri constă în următoarele: în vorbe, capitaliștii recunosc „cu căldură“ (ca și toți menșevicii și socialiștii-revoluționari, firește) „principiul“ controlului și necesitatea lui, numai că ei insistă asupra introducerii „treptate“, planificate, „reglementate de către stat“ a acestui control. În realitate însă, în spatele acestor frumoase cuvinte se ascunde *zădărnicierea* controlului, transformarea lui în nimic, într'ó comedie, într'o ficțiune; toate măsurile potrivite și practice sunt amânate la infinit; se creează instituții de control neobișnuit de complicate, de greoaie, birocratice, inerte, care depind de capitaliști prin toată ființa lor, care nu fac și nu pot face absolut nimic.

Pentru ca aceste afirmații să nu pară cuvinte goale, să ne referim la martori din lagărul menșevicilor și al socialiștilor-revoluționari, adică tocmai la acei oameni care au avut majoritatea, în Soviete în primele șase luni ale revoluției, care au participat la „guvernul de coaliție“ și care deci sunt politicește răspunzători în fața muncitorilor și țăranilor ruși pentru îngăduința manifestată față de capitaliști, pentru zădărnicierea de către capitaliști a oricărui control.

Organul oficial al instituției supreme a democrației „revoluționare“, instituție „investită cu depline puteri“ (nu râdeți!) „Izvestia C. E. C.“ (adică a Comitetului Exe-

cutiv Central al Congresului Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, Soldaților și Țăranilor din întreaga Rusie) — a publicat în numărul 164 din 7 Septembrie 1917 o *decizie* a unei instituții speciale create în vederea controlului, de aceiași socialiști-revoluționari și menșevici și care se află în întregime în mâinile lor. „Secția Economică“ a Comitetului Executiv Central — iată această instituție specială. Decizia pomenită recunoaște în mod oficial ca o realitate *„complexa inactivitate a organelor centrale înființate pe lângă guvern, cu misiunea de a reglementa viața economică“*.

Nu e oare adevărat că nici n'ar putea fi închipuită o mai elocventă mărturisire a falimentului politicii menșevice și socialist-revoluționare, mărturisire purtând propria iscălitură a menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari ?

Încă sub țarism fusese recunoscută necesitatea regularizării vieții economice și în acest scop fuseseră create unele instituții, dar sub țarism, desorganizarea nu încetase să sporească atingând proporții monstruoase. După cum s'a recunoscut din primul moment, menirea guvernului republican revoluționar a fost aceea de a lua măsuri serioase și hotărâte în vederea înlăturării ruinei economice. Atunci când a fost alcătuit guvernul „de coaliție“ cu participarea menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari, el făcu, în declarația sa solemnă din 6 Mai către întregul popor promisiunea și-și luă obligația, de a institui controlul și reglementarea de către stat a vieții economice. Și Țeretelii și Cernovii, precum și toți conducătorii menșevici și socialiști-revoluționari jurau pe toți sfinții nu numai că ei au răspunderea guvernului, dar și că „organele democrației revoluționare“ investite cu depline puteri — care se aflau în mâinile lor — urmăresc în mod efectiv activitatea guvernului și o controlează.

Patru luni au trecut din ziua de 6 Mai, patru luni grele, în care timp Rusia a jertfit sute de mii de soldați într'o „ofensivă“ absurdă, imperialistă, în care timp ruina economică și catastrofa s'au apropiat cu pași uriași, în care timp vara oferise posibilități excepționale de a se trage profit de pe urma transporturilor pe apă, a agriculturii și a prospecțiunilor geologice, etc., etc., și iată că după patru luni, menșevicii și socialiștii-revoluționari sunt nevoiți să recunoască oficial „complecta inactivitate“ a instituțiilor de control înființate pe lângă guvern !

Și acești menșevici și socialiști-revoluționari, cu aerul serios al unor bărbați de stat, îndrugă acum la verzi și uscate (scriem aceste rânduri chiar în ajunul Consfătuirii Democratice *) din 12 Septembrie), cum că lucrurile ar putea fi îndreptate, dacă ar fi înlocuită coaliția cu cadeții, prin coaliția cu marii magnați ai comerțului și ai industriei, ca Riabușinski, Bublicov, Tereșenco și Comp. !

Se naște întrebarea: cum se explică această surprinzătoare orbire a menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari ? Trebuie oare ei să fie priviți ca niște prunci politici, care din extremă naivitate și lipsă de rațiune nu știu ce fac, apucând cu bună credință pe o cale greșită ? Sau poate că belșugul locșoarelor de miniștri, de subsecretari de stat, de guvernatori generali, de comisari, etc., pe care le ocupă ei, are darul de a produce o orbire specială, o orbire „politică“ ?

*) Este vorba de așa zisa Consfătuire Democratică a reprezentanților partidelor socialiste, a Sovietelor, a Sindicatelor profesionale etc., convocată în Septembrie 1917 de menșevici și de socialiștii-revoluționari. Această consfătuire a alcătuit așa numitul Preparlament (Sfat Provizoriu al Republicii). Convocarea Consfătuirii Democratice n'a fost decât o încercare nereușită de a abate țara de pe calea Revoluției Sovietice pe calea parlamentarismului burghez, încercare de a opri din mers revoluția ce se apropia (N. Red.).

MĂSURILE DE CONTROL SUNT UNIVERSAL CUNOSCUTE ȘI UȘOR DE ÎNFĂPTUIT

Ne-am putea întreba: nu înseamnă oare metodele și măsurile de control un lucru extrem de complicat, anevoios, neîncercat încă, ba chiar necunoscut? Nu se explică oare târăgănelile prin faptul că oamenii de stat ai partidului cadet, ai clasei comercianților și industriașilor, ai partidelor socialist-revoluționar și menșevic se trudesesc de o jumătate de an cu sudoarea frunții lor să găsească, să studieze, să descopere măsuri și mijloace de control, dar că problema, dovedindu-se extraordinar de grea, rămâne încă nerezolvată?

Din păcate, astfel încearcă ei să prezinte lucrurile, astfel încearcă ei să „arunce praf în ochi” mușicilor neluminați, incuți, și oropsiți, și filistinilor, cari cred total și nu aprofundează nimic. În realitate însă, prin faptul creării „comitetelor industriale de război”, chiar țarismul, chiar „vechiul regim”, a făcut dovadă că *avea cunoștința* de măsura esențială, principala metodă și cale de control: asocierea populației după diferitele profesii, după obiectivele muncii, după ramuri de activitate, etc. Dar țarismul *s'a temut* de asocierea populației și de aceea a limitat în fel și chip, a stânjenit în mod artificial acest procedeu și mijloc de control bine cunoscut, extrem de ușor și cu totul aplicabil.

Toate statele beligerante, care au suferit de pe urma războiului cele mai mari greutăți și mizerii, cari suferă, într'o măsură mai mare sau mai mică, de ruină economică și de foamete, au trasat, au stabilit, au aplicat, au încercat încă demult *un șir întreg* de măsuri de control, care se reduc aproape întotdeauna la asocierea populației, la crearea sau încurajarea asociațiilor de tot felul, cu participarea reprezentanților statului, sub supravegherea lui, etc. Toate aceste măsuri de control sunt universal cunos-

cute, s'a vorbit și s'a scris mult despre ele; legile privitoare la control, introduse de puterile beligerante înaintate, au fost traduse în limba rusă sau amănunțit expuse în presa rusă.

Dacă statul nostru *ar vrea* să înfăptuiască într'adevăr controlul într'un mod efectiv și serios, dacă instituțiile lui nu s'ar condamna ele înseși, prin slugărnicia lor față de capitaliști, la „complectă inactivitate“, statului nu i-ar mai rămâne decât să se înfrupte cu amândouă mâinile din colecția îmbelșugată a măsurilor de control deja cunoscute, deja aplicate. Singura piedică în acest sens, piedică pe care cadeții, socialiștii-revoluționari și menșevicii o ascund de ochii poporului, a fost și rămâne faptul că acest control ar scoate la iveală enormele profituri ale capitaliștilor și le-ar lovi.

Pentru a lămuri în chip mai concret această problemă, una dintre cele mai importante (echivalentă în fond cu problema programului *oricărui* guvern cu adevărat revoluționar, care ar voi să salveze Rusia din ghiarele războiului și ale foametei), să enumerăm aceste principale măsuri de control și să le examinăm pe fiecare din ele.

Vom vedea că unui guvern căruia nu i s'ar zice numai în derâdere „democratico-revoluționar“, i-ar fi fost deajus să decreteze (să decidă, să ordone), încă din prima săptămână a formării lui, aplicarea principalelor măsuri de control, să stabilească o pedeapsă serioasă, nu glumă, pentru capitaliștii cari s'ar da înlături în mod fraudulos dela acest control, și să facă apel la populație pentru a-i supraveghia pe capitaliști, pentru a veghea la îndeplinirea conștiințioasă de către aceștia a hotărîrilor privitoare la control și controlul ar fi fost demult realizat în Rusia.

Iată aceste principale măsuri:

1) Fuziunea tuturor băncilor într'una singură și con-

trolul de stat asupra operațiunilor ei, sau naționalizarea băncilor.

2) Naționalizarea sindicatelor capitaliste, adică a celor mai mari uniuni monopoliste ale capitaliștilor (sindicatul zahărului, petrolului, cărbunelui, metalurgiei, etc.).

3) Desființarea secretului comercial.

4) Cartelarea obligatorie, adică gruparea obligatorie în carteluri și sindicate a industriașilor, a comercianților și a patronilor în general.

5) Asocierea obligatorie a populației în societăți de consum sau încurajarea acestei asocieri precum și controlarea societăților.

Să vedem ce însemnătate ar putea avea fiecare dintre aceste măsuri, dacă ele ar fi realizate în spirit revoluționar și democratic.

NAȚIONALIZAREA BĂNCILOR

Precum se știe, băncile reprezintă focarele vieții economice moderne, principalele centre nervoase ale întregului sistem capitalist al economiei naționale. Să vorbești despre „reglementarea vieții economice“, ocolind chestiunea naționalizării băncilor, înseamnă sau să dai dovadă de cea mai grosolană ignoranță, sau să înșeli „poporul de jos“ prin cuvinte pompoase și făgădueli umflate, fiind dinainte hotărât să nu îndeplinești aceste promisiuni.

Controlarea și reglementarea aprovizionării cu grâne sau în general a producției și distribuției produselor, fără controlarea și fără reglementarea operațiunilor bancare, constituie un non-sens. E ca și cum ai fugi după o „copeică“ problematică, închizând ochii la milioane de ruble. Băncile din ziua de azi s'au sudat atât de strâns și de indisolubil cu comerțul (de grâne și de orice alte produse) și cu industria, încât fără a „pune mâna“ pe aceste bănci

nu poate fi săvârșit absolut nimic serios, absolut nimic „democratic-revoluționar“.

Dar poate că acest act al statului de a „pune mâna“ pe bănci constituie o operație extrem de grea și încurcată? Astfel zugrăvesc lucrurile, pentru a-i speria pe filistini, capitaliștii și apărătorii lor, căci aceasta este în avantajul lor.

În realitate naționalizarea băncilor — care nu ia nicio copeică niciunui deținător de fonduri — nu prezintă absolut nicio greutate de ordin tehnic sau cultural, fiind frânată *numai și numai* de interesele lăcomiei murdare ale unui mănunchiu neînsemnat de bogătași. Dacă naționalizarea băncilor este atât de des confundată cu confiscarea averilor particulare, vina răspândirii acestei confuzii de noțiuni cade în sarcina presei burgheze, al cărei interes este înșelarea publicului.

Proprietatea capitalurilor cu care operează băncile și care se concentrează în bănci, este adevărată prin certificate tipărite și scrise, numite acțiuni, obligațiuni, polițe, chitanțe, etc. Niciunul dintre aceste certificate nu este nici anulat și nici modificat prin naționalizarea băncilor, adică, prin contopirea tuturor băncilor într'o singură bancă de stat. Cine a avut 15 ruble în carnetul de economii rămâne posesorul a 15 ruble și după naționalizarea băncilor, iar cel ce a avut 15 milioane rămâne după naționalizarea băncilor tot cu 15 milioane, sub formă de acțiuni, obligațiuni, polițe, certificate de mărfuri, etc.

Care e dar rostul naționalizării băncilor?

Acela că asupra băncilor izolate și asupra operațiilor lor (chiar dacă s'ar desființa secretul comercial, etc.) este imposibilă stabilirea vreunui control real, căci e imposibilă urmărirea procedeeleor extrem de complicate, de încâlcite și de ingenioase întrebuințate la întocmirea bilanțurilor, la întemeierea întreprinderilor și a filialelor fictive, la folosirea unor oameni de paie, etc., etc. Numai

unificarea tuturor băncilor într'una singură, fără ca acest fapt să însemne prin el însuși nici cea mai mică modificare a raporturilor de proprietate, fără a i se lua, repetăm, niciun ban niciunii deținător de fonduri, numai această unificare crează *posibilitatea* unui control real, cu condiția desigur a aplicării tuturor celorlalte măsuri sus arătate. Numai prin naționalizarea băncilor *se va putea obține* ca statul să știe încotro și cum, de unde și în ce moment se pompează milioanele și miliardele. Și numai controlul băncilor, al centrului, al axei principale și al mecanismului esențial al circulației capitaliste va permite organizarea efectivă, și nu în vorbe, a controlului întregii vieți economice, a producției și distribuției celor mai importante produse, organizarea „reglementării vieții economice“, care altfel este condamnată inevitabil să rămână o frază ministerială de înșelare a poporului. Numai controlul operațiunilor băncilor, cu condiția unificării acestora într'o singură bancă de stat, va permite organizarea prin intermediul unor măsuri ulterioare ușor realizabile, perceperea reală a impozitului pe venit fără ca bunurile și veniturile să poată fi ascunse, căci astăzi impozitul pe venit rămâne în cea mai mare parte o ficțiune.

Ar fi deajuns să fie decretată naționalizarea băncilor, pentru ca directorii și funcționarii s'o poată ei înșiși înfăptui. Nu este nevoie în acest caz de niciun aparat special, de niciun fel de măsuri pregătitoare speciale din partea statului; această măsură poate fi realizată printr'un singur decret, „cu o singură lovitură de baghetă“. Căci posibilitatea economică a realizării unei astfel de măsuri a fost creată tocmai de mersul capitalismului, care a ajuns în desvoltarea sa până la polițe, acțiuni, obligațiuni, etc. A mai rămas *de făcut doar unificarea contabilității*, și dacă statul democratic revoluționar ar hotărî convocarea imediată — telegrafică — în fiecare oraș, a unor adunări, iar în regiuni și în țara întregă a unor congrese

ale directorilor și ale funcționarilor, în vederea neîntârzierii unificării a tuturor băncilor într'o singură bancă de stat, această reformă ar putea fi îndeplinită în câteva săptămâni. Bine înțeles că tocmai directorii și funcționarii superiori ar opune rezistență, ar căuta să tragă statul pe sfoară, să târăgăneze lucrurile, etc., căci acești domni ar pierde si- necurile lor deosebit de bănoase, ar pierde puțința de a face operațiuni necinstite deosebit de rentabile; *acesta este tot fondul chestiunii*. Unificarea băncilor nu reprezintă însă nici cea mai mică dificultate de ordin tehnic. Dacă puterea de stat nu este revoluționară numai prin vorbe (dacă ea nu se teme adică s'o rupă cu inerția și cu rutina), dacă nu e democratică numai prin vorbe (dacă acționează adică în interesul majorității poporului și nu în cel al unui pumn de bogătași), atunci ar fi deajuns să decreteze confiscarea averii și închisoarea ca pedeapsă, pentru directorii, membrii consiliilor de administrație, marii acționari, care s'ar face vinovați de cea mai mică târăgăneală sau de încercări de a ascunde documente și dări de seamă, ar fi deajuns, de pildă, ca funcționarii săraci să se constituie în asociații *aparte*, dându-li-se premii pentru descoperirea înșelătoriilor și a târăgănelilor funcționarilor bogăți, pentru ca naționalizarea băncilor să se îndeplinească fără sdruncinări și cât se poate de repede.

Avantagiile care ar decurge pentru întreg poporul din naționalizarea băncilor, și în primul rând *nu* pentru muncitori, (căci muncitorii au puțin de-a-face cu băncile), ci pentru masa țăranilor și a micilor industriași, ar fi uriașe. Ar rezulta o economie uriașă de muncă și presupunând că statul ar păstra vechiul număr de funcționari de bancă, s'ar putea face un foarte mare pas înainte în direcția universalizării (generalizării) folosirii băncilor, în direcția sporirii numărului filialelor lor, în sensul de a face operațiunile lor mai accesibile, etc., etc. Creditul ar

deveni — tocmai pentru *micii* patroni, pentru țărănime — mult mai accesibil și mai ușor de obținut. Iar statul ar căpăta pentru prima dată puțința, în primul rând de a *examina* toate principalele operațiuni bănești fără ca acestea să poată fi tănuite, apoi de a le *controla*, de a *reglementa* viața economică și, în sfârșit, de a *primi* milioane și miliarde pentru marile operațiuni de stat, fără a plăti domnilor capitaliști „pentru serviciile aduse“, „comisioane“ excesive. Iată de ce — și numai din această pricină — toți capitaliștii, toți profesorii burghezi, toată burghezia și valeții ei — toți Plehanovii, Potresovii și Comp. — sunt gata să facă spume la gură luptând împotriva naționalizării băncilor, să născocoască mii de pretexte împotriva acestei măsuri arzător de necesare și extrem de ușor de înfăptuit, deși *chiar* din punctul de vedere al „apărării“ țării, din punct de vedere militar, această măsură ar constitui un pas gigantic, căci ea ar spori „puterea militară“ a țării în proporții uriașe.

Ni s'ar putea obiecta aici: de ce atunci state înaintate, ca Germania și Statele-Unite ale Americii, realizează o admirabilă „reglementare a vieții economice“, fără măcar să se gândească la înfăptuirea naționalizării băncilor ?

Pentru că — vom răspunde noi — aceste state, deși primul monarhie, celălalt republică, nu sunt *amândouă* numai state capitaliste, ci și imperialiste. Astfel stând lucrurile, ele înfăptuiesc prefacerile necesare pe o cale reacționară birocratică, pe când noi vorbim aici despre calea revoluționară democratică.

Această „mică deosebire“ are o însemnătate esențială. În general nici nu se „obișnuiește“ să se gândească la ea. Cuvintele „democrație revoluționară“ au devenit la noi (mai ales la socialiștii-revoluționari și la menșevici) o expresie aproape convențională, în genul expresiei: „slavă domnului“, care este întrebuințată și de oameni nu atât de ignorați încât să creadă în Dumnezeu, în ge-

nul expresiei: „onorabile cetățean“, cu care se adresează lumea câteodată chiar și colaboratorilor dela „Deni“ sau „Edinstvo“, deși aproape toată lumea cam bănuiește că aceste ziare sunt înființate și întreținute de capitaliști în interesul capitaliștilor și că deaceia participarea la ele a așa zișilor socialiști n'are în ea nimic „onorabil“.

Dacă nu întrebuițăm cuvintele „democrație revoluționară“ ca o frază șablon, de paradă, ca o denumire convențională, dacă ne *gândim* la semnificația lor, atunci vedem că a fi democrat înseamnă a ține seama de fapt de interesele majorității poporului, și nu de cele ale minorității lui, că a fi revoluționar înseamnă a sdrobi în modul cel mai hotărît și mai necruțător tot ce este dăunător, perimat.

Nici în America, nici în Germania, nici guvernele și nici clasele guvernante nu revendică, pe cât știu, titlul de „democrație revoluționară“, pe care-l revendică (și pe care-l prostituează) socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri. În Germania există numai *patru* mari bănci private de însemnătate generală națională, în America, numai *două*: le e mai ușor regilor finanței din aceste bănci, mai comod, mai convenabil, să se unească pe cale particulară, în ascuns, în mod reacționar, și nu revoluționar, în mod birocratic, și nu democratic, mituindu-i pe funcționarii de stat (aceasta e regula generală și în America și în Germania), păstrând caracterul privat al băncilor tocmai pentru a păstra secretul operațiunilor, tocmai pentru a încasa într'una dela acelaș stat „supra-profituri“ de milioane și milioane, tocmai pentru a asigura reușita veroaselor lor combinații financiare.

Și America, și Germania își „reglementează viața economică“ în așa fel încât să fie creată pentru muncitori (și parțial și pentru țărani) o *adevărată ocnă militară*, iar pentru bancheri și capitaliști un *rai*. Această reglementare constă în faptul că în privința muncitorilor este „strâns șurubul“

până la înfometare, pe când capitaliștilor le sunt asigurate (pe ascuns, în mod reacționar, birocratic) profituri *mai mari* decât cele dinainte de război.

O asemenea cale este foarte posibilă și pentru Rusia republicană-imperialistă; ea a și fost înfăptuită nu numai de Miliucovi și Șingarevi, ci și de Kerenski, devalma cu Tereșenco, Necrasov, Bernațki, Procopovici și Comp. care și ei protejează în mod reacționar, birocratic, „intangibilitatea“ băncilor, dreptul sfânt al acestora la profituri imense. Hai să spunem mai bine *adevărul*: în Rusia republicană se încearcă reglementarea vieții economice în mod reacționar-birocratic, însă lucrul acesta este „deseori“ greu de înfăptuit din cauza existenței „Sovietelor“, pe care Cornilov numărul unu n'a reușit să le disolve, dar pe care va încerca să le disolve Cornilov numărul doi...

Ei, da, acesta este adevărul. Și acest adevăr simplu, deși amar, este mai util pentru luminarea poporului decât minciuna dulceagă cu privire la „marea“ „noastră“ democrație „revoluționară“...

* * *

Naționalizarea băncilor ar ușura extrem de mult naționalizarea simultană a asigurărilor, adică reunirea tuturor companiilor de asigurare într'una singură, centralizarea activității lor, punerea acesteia din urmă sub controlul statului. Și aci, congresele funcționarilor societăților de asigurare ar putea înfăptui această reunire imediat și fără nicio greutate, dacă statul revoluționar-democratic ar decreta acest lucru, prescriind directorilor generali, marilor acționari, sub răspunderea strictă a fiecăruia, să înfăptuiască reunirea fără cea mai mică întârziere. În domeniul asigurărilor, capitaliștii au investit sute de milioane; toată munca este îndeplinită de către funcționari. În acest caz, reunirea acestei ramuri ar scădea prima de asigurare, ar

avea ca rezultat o mulțime de înlesniri pentru toți asigurații, ar permite cu aceeași cheltuială de forțe și de mijloace lărgirea cercului de activitate al asigurărilor. Absolut niciun alt factor, în afară de conservatismul, rutina și lăcomia unui mănunchiu de deținători de sinecure rentabile, nu împiedică această reformă, care și ea ar spori „capacitatea de apărare” a țării, economisind munca poporului, deschizând un șir de posibilități dintre cele mai serioase pentru „reglementarea vieții economice” în domeniul faptelor și nu în cel al vorbelor.

NAȚIONALIZAREA SINDICATELOR CAPITALISTE

Capitalismul se deosebește de vechile sisteme economice, precapitaliste, prin faptul că a creat cea mai strânsă legătură și interdependență între diferitele ramuri ale economiei naționale. În trecut fie zis, dacă n’ar fi fost această stare de lucruri, n’ar fi fost tehnicește realizabil nici cel mai mic pas spre socialism. Capitalismul contemporan, caracterizat prin dominația băncilor asupra producției, a dus până la cel mai înalt grad această interdependență între diferitele ramuri ale economiei naționale. Băncile și cele mai importante ramuri ale industriei și ale comerțului s’au sudat în mod indisolubil. Pe de o parte, această stare de lucruri înseamnă că nu pot fi naționalizate numai băncile, fără să se ia în acelaș timp măsuri în vederea creării unui monopol de stat al sindicatelor comerciale și industriale (al zahărului, al cărbunelui, al fierului, al petrolului, etc.), fără să se naționalizeze aceste sindicate. Pe de altă parte, această stare de lucruri înseamnă că pentru a fi înfăptuită serios reglementarea vieții economice, se impune naționalizarea simultană și a băncilor și a sindicatelor capitaliste.

Să luăm, de pildă, sindicatul zahărului. El a fost creat încă pe vremea țarismului, ducând atunci la una din cele

mai vaste reuniri capitaliste de fabrici și de uzine admirabil utilizate; această reunire fusese, firește, în întregime impregnată de spiritul cel mai reacționar și birocratic; ea asigura capitaliștilor profituri scandalos de mari, împingând pe funcționari și pe muncitori într'o situație de absolută lipsă de drepturi, situație de înjosire, de umilință și de sclavie. Încă de pe atunci statul controla și reglementa producția în folosul magnaților, al bogătaşilor.

Mai rămâne doar să fie înfăptuită transformarea reglementării reacționar-birocratice într'una revoluționară-democratică prin simple decrete de convocare a unor congrese ale funcționarilor, ale inginerilor, ale directorilor, ale acționarilor, introducându-se totodată o contabilitate uniformă, control din partea sindicatelor muncitorești, etc. Acesta este lucrul cel mai simplu și tocmai acesta rămâne nefăcut!! În regimul republicii democratice, industria zahărului a rămas *in fapt* supusă unei reglementări reacționare, birocratice; totul a rămas precum a fost: prădarea muncii poporului, rutina și stagnarea, îmbogățirea celor de-alde Bobrinski și Tereșenco. Mobilizarea inițiativei proprii a democrației și nu a birocrăției, a muncitorilor și a funcționarilor, și nu a „regilor zahărului” — această mobilizare ar putea și ar trebui să fie săvârșită în decurs de câteva zile, dintr'o singură lovitură, dacă socialiștii-revoluționari și menșevicii n'ar întuneca conștiința poporului prin planurile încheierii unei „coaliții” tocmai cu acești regi ai zahărului, adică tocmai a coaliției cu cei bogați, care determină în mod absolut inevitabil „complexa inactivitate” a guvernului pe tărâmul reglementării vieții economice. *)

*) Aceste rânduri erau deja scrise când am citit în ziare că guvernul Kerenski introduce monopolul zahărului și, bine înțeles, îl introduce în mod reacționar-birocratic fără congrese ale funcționarilor și ale muncitorilor, fără publicitate, fără înfrânarea capitaliștilor!

Să luăm industria petrolului. Ea a și fost „socializată“ în proporții uriașe, prin dezvoltarea anterioară a capitalismului. Câțiva regi ai petrolului, iată cine mănuește milioane și sute de milioane, ocupându-se cu tăierea cupoanelor și cu adunarea unor profituri fabuloase dintr'o „afacere“ care e organizată de fapt *încă de pe acum*, din punct de vedere tehnic și social, pe scară națională și care e condusă *încă de pe acum* de sute și mii de funcționari, ingineri, etc. Naționalizarea industriei petrolului este posibilă *de îndată* și e obligatorie pentru un stat revoluționar democratic, mai ales atunci când acesta trece printr'o criză atât de gravă, atunci când trebuie să fie economisită cu orice preț munca poporului și să fie mărită producția combustibilului. Se înțelege că în acest domeniu, controlul birocratic nu va duce la nimic, nu va schimba nimic, căci și cu oameni ca Tereșenco, Kerenski Avxentiev și Scobelev, „regii petrolului“ o vor scoate la capăt tot atât de ușor precum o scoteau la capăt cu miniștrii țariști, prin târăgăneli, pretexte, făgădueli, ca și prin mituirea directă și indirectă a presei burgheze (care poartă numele de „opinie publică“ și de care țin seama toți acești Kerenski și Avxentiev), prin mituirea funcționarilor (lăsați de către toți acești Kerenski și Avxentiev în vechile posturi, în vechiul, intangibilul aparat de stat).

Pentru a se face ceva serios, trebuie să se treacă — și să se treacă în mod cu adevărat revoluționar — dela birocrație la democrație, să fie adică declarat război regilor și acționarilor petrolului, să fie decretată confiscarea averii lor și pedeapsa cu închisoarea pentru împiedicarea naționalizării industriei de petrol, pentru tănuirea veniturilor sau a conturilor, pentru sabotarea producției, pentru neluarea măsurilor de mărire a producției. Trebuie să se facă apel la inițiativa muncitorilor și a funcționarilor — ei să fie convocați imediat la consfătuiri și congrese, pe

mâinile lor să fie dată cutare parte a profiturilor, cu condiția ca ei să institue un control atotcuprinzător și să mărească producția. Dacă acești pași revoluționar-democratici ar fi fost făcuți imediat, dintr'odată, încă din Aprilie 1917, Rusia, una din țările cele mai bogate din lume în rezerve de combustibil lichid, ar fi fost în stare, folosind transportul pe apă, să facă în timpul verii extrem de multe pe tărâmul aprovizionării poporului cu cantitățile necesare de combustibil.

Nici guvernul burghez și nici guvernul coaliției dintre socialiști-revoluționari, menșevici și cadeți n'au făcut absolut nimic, mărginindu-se la jocul birocratic de-a reformele. Aceste guverne n'au îndrăznit să întreprindă niciun pas revoluționar-democratic. Aceiași regi ai petrolului, aceeași stagnare, aceeași ură a muncitorilor și a funcționarilor împotriva exploatatorilor, aceeași destrămare datorită acestei situații, aceeași prădare a muncii poporului, toate sunt așa precum au fost sub țarism, de schimbat s'au schimbat numai *anteturile* hârtiilor care poartă număr de ieșire sau de intrare în cancelariile „republicane“ !

În ce privește industria cărbunelui, tot atât de „pregătită“ din punct de vedere tehnic și cultural pentru naționalizare, tot atât de nerușinat administrată de jefuitoarii poporului — de regii cărbunelui — avem un șir de *fapte* foarte concrete de sabotaj direct, de directă *provocare a unor stricăciuni* și de oprire a producției de către industriași. Până și menșevica și ministeriala „Rabociaia Gazeta“ a recunoscut aceste fapte. Ei bine ! În afară de vechile consfătuiri reacționaro-birocratice „paritare“, cu un număr egal de reprezentanți ai muncitorilor și ai bandiților dela sindicatul cărbunelui, nu s'a făcut absolut nimic !! Niciun pas revoluționar-democratic, nici umbra vreunei încercări de a se stabili singurul control real — controlul *de jos* — prin sindicatele funcționarilor, prin

muncitori, folosind teroarea împotriva industriaşilor cărbunelui, care duc țara la pierzanie și care opresc producția! Dar cum se poate? Suntem doar cu „toții“ pentru „coalitje“, dacă nu cu cadeții, cel puțin cu cercurile comerciale și industriale, iar coaliția înseamnă doar să le lași capitaliștilor puterea, să-i lași nepedepsiți, să le permiți să frâneze producția, să arunce totul în spinarea muncitorilor, să sporească ruina economică, pregătind *astfel* o nouă lovitură cornilovistă!

DESFIINȚAREA SECRETULUI COMERCIAL

Fără desființarea secretului comercial, controlul asupra producției și a distribuției, fie că rămâne o făgăduială goală, bună numai pentru păcălirea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor de către cadeți și a claselor muncitoare de către socialiști-revoluționari și menșevici, fie că acest control poate fi înfăptuit numai prin metode și măsuri reacționar-birocratice. Oricât de evident este acest lucru pentru orice om lipsit de idei preconcepute, oricât de stăruitor a insistat asupra desființării secretului comercial „Pravda“ (interzisă în mare măsură tocmai din această cauză de guvernul Kerenski, care slujește capitalul), nici guvernul nostru republican și nici „organele democrației revoluționare investite cu depline puteri“ nu s’au gândit la acest *prim cuvânt* al oricărui control real.

Tocmai aici este cheia oricărui control. Tocmai aici este punctul cel mai sensibil al capitalului, care jefuește poporul și oare sabotează producția. Și tocmai din această pricină se și tem socialiștii-revoluționari și menșevicii să atingă această chestiune.

Argumentul obișnuit al capitaliștilor, repetat fără multă gândire de către mica burghezie, constă în aceea că în general desființarea secretului comercial este absolut imposibilă în cadrul economiei capitaliste, căci pro-

prietatea privată asupra mijloacelor de producție, dependența de piață a fiecărei întreprinderi face necesară „sfânta intangibilitate“ a registrelor comerciale și secretul operațiunilor comerciale, și printre acestea desigur, și a celor bancare.

Oamenii care repetă sub o formă sau alta acest argument și altele asemănătoare se lasă înșelați și înșeală poporul ei înșiși, nevoind să vadă două fapte fundamentale, extrem de însemnate și universal cunoscute, ale vieții economice contemporane. Primul fapt: marele capitalism, adică trăsăturile caracteristice ale economiei băncilor, ale sindicatelor, ale marilor fabrici, etc. Al doilea fapt: războiul.

Tocmai marele capitalism de astăzi, care se transformă pretutindeni în capitalism monopolist, înlătură orice umbră de îndreptățire a secretului comercial, face ca acesta să nu fie decât o ipocrizie și în mod exclusiv un instrument de tănuire a escrocheriilor financiare și a profiturilor nemaipomenite ale marelui capital. Marea întreprindere capitalistă este prin însăși natura ei tehnică o întreprindere socializată, lucrând pentru milioane de oameni și reunind direct și indirect prin operațiunile ei, sute, mii și zeci de mii de familii. Ea nu e nicidecum asemănătoare întreprinderii micului meseriaș sau gospodăriei țărânului mijlociu, care nu țin în general niciun fel de registre comerciale și pe care prin urmare nici nu-i atinge desființarea secretului comercial!

Intr'o mare întreprindere, operațiunile sunt oricum cunoscute de sute de persoane și chiar de și mai multe. Legea care apără secretul comercial servește în acest caz nu nevoilor producției sau ale schimbului, ci speculei și câștigurilor nemuncite, sub forma lor cea mai brutală, șarlataniilor directe, care capătă, precum se știe, în societățile pe acțiuni, deosebită răspândire, fiind totodată ascunse în mod iscusit

prin dări de seamă și bilanțuri, combinate anume pentru tragerea pe sfoară a publicului.

Dacă secretul comercial este inevitabil în mica economie de mărfuri, adică în sfera micilor țărani și mese-riași, unde producția însăși nu este socializată, unde ea este pulverizată, fărâmițată, apoi, în marea întreprindere capitalistă păstrarea acestui secret înseamnă păstrarea privilegiilor și a profiturilor aparținând literalmente unui pumn de oameni, *împotriva* întregului popor. Lucrul acesta a fost recunoscut și prin lege, de vreme ce a fost introdusă publicarea dărilor de seamă ale societăților pe acțiuni, dar *acest* control, aplicat deja în toate țările înaintate, ca și în Rusia, este tocmai controlul reacționar-birocratic, care nu-i deschide *poporului* ochii, care nu-i *per-mite* aflarea *întregului adevăr* asupra operațiunilor societăților pe acțiuni.

Acționându-se în mod revoluționar-democratic, ar fi trebuit să fie făcută imediat o nouă lege care să desființeze secretul comercial, care să ceară marilor întreprinderi și bogătașilor dările de seamă cele mai complete și care să acorde oricărui grup de cetățeni, uniți pe bază democratică și reprezentând un număr destul de impunător (să zicem o mie sau 10 mii de alegători), dreptul de a cerceta *toate* documentele oricărei mari întreprinderi. O asemenea măsură este în totul și ușor realizabilă pe cale de simplu decret; *numai* ea ar putea stimula desfășurarea inițiativei *populare* în domeniul exercitării controlului prin intermediul sindicatelor funcționărești, prin intermediul sindicatelor muncitorești, prin intermediul tuturor partidelor politice; numai ea ar putea face ca acest control să devină serios și democratic.

Mai adăugați la aceasta și războiul. Enorma majoritate a întreprinderilor comerciale și industriale lucrează acum nu pentru „piața liberă“, ci *pentru Stat*, pentru război. Am mai afirmat deaceia în „*Pravda*“, că oamenii care ne opun argu-

mentul imposibilității introducerii socialismului mint, și mint cu nerușinare, căci este vorba nu de a introduce socialismul acum, imediat, de azi pe mâine, ci de a *desvălui furtul banului public*.

Intreprinderile capitaliste „de război“ (adică întreprinderile legate direct sau indirect cu furniturile de război) acumulează în prezent profituri nemaipomenite, și astfel se îmbogățesc domnii cadeți împreună cu menșevicii și socialiștii-revoluționari, care se împotrivesc desființării secretului comercial și care nu sunt nimic altceva decât *complici și tăinuitori ai furtului banului public*.

Războiul costă acum Rusia zilnic 50 de milioane de ruble. Aceste 50 de milioane zilnic merg în cea mai mare parte în buzunarul furnizorilor armatei. Din aceste 50 de milioane de ruble, cel puțin 5 milioane zilnic, și mai probabil 10 milioane și chiar mai mult, constituie „veniturile nevinovate“ ale capitaliștilor și ale funcționarilor de stat, care lucrează, într'un fel sau altul, mână în mână cu aceștia. Mai ales marile firme și bănci, care avansează bani pentru operațiunile prilejuite de furniturile militare, realizează în aceste operațiuni profituri fabuloase, tocmai prin furtul banului public, căci altfel nu poate fi numită această înșelare și jecmănire a poporului cu „prilejul“ nenorocirilor războiului, cu „prilejul“ pieirii a sute de mii și milioane de oameni.

Profiturile acestea scandaloase realizate cu furniturile; „scrisorile de garanție“ dosite de către bănci; numele celor ce se îmbogățesc de pe urma scumpetei crescânde — toate acestea sunt cunoscute de „toată lumea“, despre ele se vorbește în „societate“ zâmbindu-se ironic; indicațiuni izolate, precise, în privința lor pot fi găsite în număr destul de mare chiar și în presa burgheză, care trece de regulă sub tăcere faptele „neplăcute“ și ocolește chestiunile „delicate“. Toată lumea știe și toată lumea tace, tole-

rcază, se împacă cu guvernul, care vorbește cu elocvență despre „control“ și „reglementare“ !

Dacă democrații revoluționari ar fi fost într'adevăr revoluționari și democrați, ei ar fi făcut imediat o lege a desființării secretului comercial, care să fi stabilit pentru furnizori și comercianți obligativitatea dărilor de seamă; care să fi interzis acestora părăsirea genului lor de activitate fără permisiunea autorităților, care să fi introdus confiscarea averii și împușcarea *) pentru tănuiri și pentru acte de înșelare a poporului; care să fi organizat verificarea și controlul *de jos*, democratic, exercitat de însuși poporul, de asociațiile de funcționari, muncitori, consumatori, etc.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri merită pe deplin denumirea de democrați speriați, deoarece în această chestiune ei repetă afirmația tuturor micilor burghezi speriați, și anume că în cazul aplicării unor măsuri „prea severe“, capitaliștii „vor fugi“, că fără de capitaliști „noi“ nu vom putea face față situației, că se vor simți poate „jigniți“ și milionarii anglo-francezi, care „ne susțin“ doar, etc. S'ar putea crede că bolșevicii propun lucruri nemaivăzute în istoria omenirii, lucruri ce n'au mai fost nicicând încercate, lucruri „utopice“, pe când în realitate, acum 125 de ani încă, în Franța, oamenii care au fost adevărați „democrați revoluționari“, oameni convinși într'adevăr că războiul lor avea un caracter drept, un caracter defensiv și care se bizuiau într'adevăr pe masele populare convinse și ele de acest lucru, oamenii aceștia au știut să institue un control *revoluționar* asupra bogătașilor, ajungând astfel la rezul-

*) Am mai avut prilejul să arăt în presa bolșevică că dintre argumentele ce se aduc în contra pedepsei cu moartea, singurul care ar putea fi admis ca just este acela al aplicării ei de către exploatarea maselor muncitoare, pentru apărarea exploatarei. Fără pedeapsa cu moartea împotriva *exploataților* (adică a moșierilor și a capitaliștilor), cu greu va face față situației un guvern cât de cât revoluționar.

tate în fața cărora s'a înclinat lumea întreagă. În cele cinci pătrare de veac care s'au scurs de atunci, dezvoltarea capitalismului a ușurat și a simplificat de sute de ori măsurile de control cu adevărat democratic exercitate de muncitori și de țărani asupra exploatatorilor, moșierilor și capitaliștilor, făcând aceasta prin crearea de bănci, de syndicate capitaliste, de căi ferate, etc., etc...

Intreaga problemă a controlului se reduce în fond la întrebarea cine pe cine controlează, cu alte cuvinte: care este clasa care controlează și care este clasa controlată. La noi, în Rusia republicană, odată cu participarea la control a „organelor investite cu depline puteri“ ale democrației așa zise revoluționare, se recunoaște și se lasă până acum moșierilor și capitaliștilor, funcțiunea de control. Rezultatul inevitabil este jaful practicat de capitaliști, care provoacă indignarea generală a poporului și ruina economică menținută artificial de capitaliști. Trebuie să se treacă în mod hotărît și irevocabil, fără teamă de a o rupe cu cele vechi, fără teama de a se clădi în chip curajos cele noi, la controlul *asupra* moșierilor și a capitaliștilor, *exercitat de către* muncitori și țărani. Și de acest lucru, socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri se tem ca de foc.

GRUPAREA FORȚATĂ ÎN CARTELURI

Cartelarea forțată, adică gruparea forțată a industriașilor, de exemplu, în carteluri, s'a și pus în practică în Germania. În această privință nu preconizăm nimic nou. Și în această privință vedem, din vina socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor, o stagnare totală a Rusiei republicane, pe care aceste puțin onorabile partide o „distrează“ cu cadrulul dansat de ei cu cadeții, sau cu oameni ca Bublicov, sau ca Tereșcenco și Kerenski.

Pe de o parte cartelarea forțată este, în felul ei, un imbold dat de către stat dezvoltării capitaliste, care duce pretutindeni la organizarea luptei de clasă, la creșterea numărului, a varietății și a însemnătății cartelurilor. Iar, pe de altă parte, „cartelarea“ forțată este o condiție preliminară necesară oricărui control cât de cât de serios și oricărei economisiri a muncii poporului.

Legea germană îi obligă, de pildă, pe fabricanții pie-lari ai unei anumite localități sau ai întregului stat să se asocieze într'un cartel, reprezentantul statului intrând pentru control în conducerea acestui cartel. Direct, adică în sine, o asemenea lege nu atinge câtuși de puțin relațiile de proprietate, nu-i ia niciunui proprietar nicio copeică și nu decide dinainte faptul, dacă acțiunea de control va fi realizată în sens, în spirit și în forme reacționare-birocratice sau revoluționare-democratice.

La noi asemenea legi ar putea și ar trebui să fie decretate imediat, fără a se pierde nici măcar o săptămână din timpul prețios, lăsând ca *împrejurările sociale* să definească *ele înseși* formele mai concrete ale realizării legii, rapiditatea realizării ei, metodele de supraveghere ale acestei realizări, etc. Pentru decretarea unei asemenea legi, statul nu are nevoie nici de un aparat special, nici de cercetări speciale, nici de vreun fel de studii preliminare; e nevoie doar de hotărîrea de a rupe cu unele interese private ale capitaliștilor, ce „nu sunt deprinși“ cu un asemenea amestec și care nu vor să-și piardă supraprofiturile procurate de vechiul sistem de conducere a afacerilor, împerechiat cu lipsa oricărui control.

Nu e nevoie de niciun aparat și de nicio „statistică“ (cu care vroia Cernov să înlocuiască inițiativa revoluționară a țărănimii) *pentru* a întocmi o asemenea lege, deoarece aplicarea ei urmează să fie asigurată de înșiși fabricanții și industriașii, de forțele sociale *existente* sub un control exercitat deasemenea de forțe sociale (adică

neguvernamentale, nebirocratice) existente, dar care trebuie să fie neapărat acelea ale așa numitelor „pături de jos“, adică ale claselor asuprite, exploatate, care s'au dovedit întotdeauna în istorie incomparabil *superioare* exploatatorilor prin eroismul, spiritul de sacrificiu și disciplina tovărășească, de care sunt capabile.

Să presupunem că avem un guvern cu adevărat revoluționar-democratic și că acesta hotărăște: toți fabricanții și industriașii din fiecare ramură de producție, care întrebuințează, să zicem, cel puțin doi lucrători, sunt obligați să se asocieze imediat în asociații județene și guberniale. Răspunderea pentru înfăptuirea strictă a legii revine în primul rând fabricanților, directorilor, membrilor consiliilor de administrație, marilor acționari (căci ei sunt adevărații conducători ai industriei moderne, adevărații ei stăpâni). În cazul în care ei ar refuza să coopereze la aplicarea imediată a legii, ar urma să fie priviți ca dezertori dela serviciul militar și pedepsiți ca atare, răspunzând solidar, toți pentru unul și unul pentru toți, cu toată averea lor. Răspunderea cade apoi asupra tuturor funcționarilor, obligați să formeze și ei *un singur* sindicat, și asupra tuturor muncitorilor cu sindicatul lor. Scopul „cartelării“ este instituirea unei contabilități cât mai complete, cât mai stricte și cât mai amănunțite, și mai ales *concentrarea operațiunilor* de cumpărare a materiilor prime, de desfacere a fabricatelor, *de economisire* a resurselor și a forțelor poporului. Această economisire realizată prin unificarea întreprinderilor răzlețe într'un singur sindicat, atinge — după cum ne învață știința economică, după cum arată pilda tuturor sindicatelor, cartelurilor și trusturilor — proporții uriașe. Trebuie să repetăm cu acest prilej încă odată că prin ea însăși această cartelare nu schimbă cu o iotă relațiile de proprietate, ea nu-i ia niciunui proprietar nicio copecică. Faptul acesta trebuie subliniat în deosebi, căci

presa burgheză îi „sperie” mereu pe patronii mici și mijlocii, cu afirmația că socialiștii în general și bolșevicii în special, ar voi să-i „exproprieze”: afirmație intenționat mincinoasă, deoarece *chiar și în cazul revoluției socialiste depline* socialiștii nu vor să-i exproprieze pe micii țărani, nu pot face și nu vor face acest lucru. Iar noi avem tot timpul în vedere *numai* măsurile imediate și arzătoare care au și fost realizate în Europa occidentală, și pe care o democrație cât de cât consecventă ar trebui să le înfăptuiască neîntârziat și la noi, în interesul combaterii catastrofei inevitabile, de care suntem amenințați.

Gruparea în uniuni a micilor și a foarte micilor patroni ar întâmpina greutăți serioase de ordin tehnic, cât și cultural, datorită mării fărâmițări a întreprinderilor lor, primitivității tehnice, analfabetismului sau lipsei de cultură a patronilor. Dar tocmai aceste întreprinderi ar putea să fie excluse din prevederile legii (după cum am și indicat în exemplul ipotetic de mai sus), iar neasocierea lor și cu atât mai puțin întârzierea acestei asocieri, n'ar putea constitui o piedică serioasă, căci micile întreprinderi, deși foarte numeroase, nu joacă decât un rol *infim* în ansamblul producției și în economia națională în general, în afară de faptul că ele depind adesea într'un fel sau altul de marile întreprinderi.

Hotărâtoare însemnătate au numai marile întreprinderi; în cadrul lor, mijloacele și forțele de ordin tehnic și cultural ale „cartelării” *există*; pentru ca aceste forțe și mijloace să fie puse în mișcare, lipsește numai inițiativa fermă a puterii revoluționare, hotărâtă și necruțătoare față de exploatare.

Cu cât e mai săracă țara în cadre cu pregătire tehnică și în general în forțe intelectuale, cu atât *mai arzătoare* este nevoia de a decreta cât mai repede și mai hotărât gruparea forțată și de a porni la realizarea ei, înce-

pând cu întreprinderile mari și foarte mari, deoarece tocmai gruparea *va economisi* forțele intelectuale, va da posibilitatea de a le folosi *pe deplin* și de a le repartiza mai just. Dacă până și țărănimea rusă — în colțișoarele ei pierdute, sub guvernul țarist, și lucrând în contra miilor de piedici pe care i le crea acesta — a știut după 1905, să facă un pas uriaș înainte pe tărâmul creării a fel de fel de uniuni, se înțelege că gruparea industriei și a comerțului mare și mijlociu ar putea fi realizată în decurs de câteva luni și chiar mai repede, cu condiția constrângerii exercitate de un guvern cu adevărat revoluționar-democratic, care să se bizue pe sprijinul, participarea, interesul, avantajile „poporului de jos“, ale democrației, ale funcționarilor și ale muncitorilor, guvern care să facă apel *la toți aceștia* în vederea exercitării controlului.

REGLEMENTAREA CONSUMAȚIEI

Războiul a silit toate statele beligerante și multe din statele neutre să reglementeze consumația. Cartela de pâine și-a făcut apariția, devenind un fenomen obișnuit și aducând după sine și alte cartele. Rusia n'a rămas nici ea mai prejos, introducând și ea cartela de pâine.

Dar tocmai acest exemplu ne permite să comparăm în modul cel mai concret, poate, metodele reacționare și birocratice de luptă împotriva catastrofei, metode care tind să se mărginească la un minimum de prefaceri, cu metodele revoluționare și democratice, care, pentru a-și merita numele, trebuie să-și pună ca sarcină directă ruperea violentă cu tot ce e vechi, perimat, și accelerarea cea mai mare posibilă a mersului înainte.

Cartela de pâine, acest prototip al metodelor de reglementare a consumației în statele capitaliste moderne, are ca menire și realizează (în cel mai bun caz) un singur

lucru: distribuirea cantității existente de pâine astfel încât să ajungă pentru toată lumea. Sunt introduse cote maximale de consumație, dar nici pe departe la toate produsele, ci numai la cele principale, la cele „populare“. Și atâta tot. De altceva oficialitatea nu are grijă. Este făcută în mod birocratic socoteala rezervelor existente de grâne, rezervele se împart la numărul de suflete, este stabilită rația, această rație e introdusă, și la aceasta se reduce totul. Obiectele de lux nu sunt atinse, căci „și așa“ ele sunt într’atât de scumpe, încât sunt inaccesibile „poporului“. De aceea în *toate* țările beligerante, fără excepție, și *până și* în Germania — care poate fi, pare-se, socotită, fără a stârni obiecțiuni, drept un model de reglementare extrem de ordonată, de pedantă și de severă a consumației — *până și* în Germania vedem bogătașii *ocolind* în permanență orice „rații“ de consum. Și acest lucru îl știe „toată lumea“, despre acest lucru „toată lumea“ vorbește zâmbind ironic, iar în presa germană socialistă, ba câteodată chiar și în cea burgheză, se întâlnesc mereu — cu toată severitatea cazonă și cu toată ferocitatea cenzurii germane — notițe și informațiuni cu privire la „menu“-ul bogătașilor, la faptul că în cutare localitate balneară (pe care, sub pretext de boală, o vizitează toți... cei ce au multe parale), bogătașii obțin pâine albă în orice cantitate; ei consumă, în locul produselor populare, articole de lux, din cele mai rafinate și mai rare.

Statul capitalist reacționar, care se teme să surpe temeliile capitalismului, temeliile robiei salariate, temeliile stăpânirii economice a celor bogați, care se teme să desvolte activitatea proprie a muncitorilor și în general a celor ce muncesc, care se teme „să ațâțe“ pretențiile lor, un asemenea stat n’are nevoie de altceva decât de cartela de pâine. Nicio clipă, la fiecare pas, nu pierde din vedere un asemenea stat scopul *reacționar*: acela de a întări capitalismul, de a nu îngădui surparea lui, de a limita

„reglementarea vieții economice“, în general, și reglementarea consumației, în special, numai la acele măsuri, care — absolut necesare pentru hrănirea poporului — *nu atențază* câtuși de puțin la reglementarea reală a consumației în sensul instituirii *controlului asupra celor bogați*, în sensul svârlirii pe seama acestora — mai bine situați, privilegiați, sătui, ghiftuiți în timp de pace — a unor poveri *mai mari* în timp de război.

Soluția reacționară și birocratică a problemei, pe care războiul a pus-o în fața popoarelor, se mărginește la cartela de pâine, la repartiția egală a produselor „populare“, absolut necesare pentru hrană, ea nedepărtându-se cu o iotă măcar de cadrul birocratismului și al reacționarismului, adică de scopul care urmărește să nu deștepte inițiativa proprie a celor săraci, a proletariatului, a masei poporului (a „demos“-ului), să *nu admită controlul lor* asupra celor bogați, să lase *cât mai multe* porțițe pentru răsfățarea bogaților cu tot felul de articole de lux. Și în *toate* țările și, repetăm, până și în Germania — fără a mai vorbi de Rusia — sunt lăsate o mulțime de porțițe, „poporul de rând“ flămânzește, iar cei bogați vizitează locațiunile balneare, își complectează pe de lături sărăcioasa rație oficială prin tot felul de „suplimente“, și *nu se lasă controlați*.

În Rusia, care și-a făcut acum de curând revoluția în contra țarismului în numele libertății și al egalității, în Rusia, devenită dintr’odată, de fapt, din punctul de vedere al instituțiilor ei politice, o republică democratică, ceea ce sare mai mult în ochii poporului, ceea ce stârnește mai ales nemulțumirea, iritarea, îndârjirea și revolta maselor este ușurința cu care pot cei bogați să ocolească „cartela de pâine“, ușurință de care își dă seama *toată lumea*. Și această ușurință este deosebit de mare. „Pe sub mână“ și la prețuri foarte mari, având mai ales „*relații*“ (și „relații“ au numai bogătașii), aceștia găsesc de

toate, în cantități mari. Poporul flămânzește. Reglementarea consumației e redusă la un cadru extrem de strâmt, birocratic-reacționar. Iar din partea guvernului nu se poate observa nici umbră de intenție, nici umbră de grijă de a așeza această reglementare pe principii cu adevărat revoluționar-democratice.

Din pricina cozilor, suferă „toată lumea“, dar... cei bogați trimit pe servitorii lor să stea la coadă, ba chiar angajează în acest scop servitori speciali ! Poftim „democratism“ !

În această vreme de nemaipomenite nenorociri prin care trece țara, o politică revoluționar-democratică nu s'ar mărgini — în lupta împotriva catastrofei ce se apropie — numai la cartela de pâine, ci ar adăuga, în primul rând, asocierea forțată a întregii populații în societăți de consum, căci fără o asemenea asociere controlul asupra consumației nu poate fi îndeplinit pe deplin; în al doilea rând, obligativitatea muncii pentru cei bogați, astfel încât aceștia să îndeplinească fără plată în aceste societăți de consum îndatoririle de secretari, etc.; în al treilea rând, împărțirea tuturor — realmente a tuturor — produselor de consumație, în mod egal în sânul populației, astfel încât poverile războiului să fie repartizate realmente în mod egal; în al patrulea rând, o astfel de organizare a controlului, încât consumația celor bogați să fie controlată de clasele sărace ale populației.

Crearea în acest domeniu a unui democratism real, manifestarea unui real spirit revoluționar în organizarea controlului exercitat tocmai de către cele mai nevoiașe clase ale poporului, ar constitui un imens imbold în sensul încordării fiecărei forțe intelectuale existente, al dezvoltării energiei cu adevărat revoluționare a întregului popor. Pe când acum miniștrii Rusiei republicane revoluționaro-democratice îndrugă, întocmai ca și confrății lor din toate celelalte țări imperialiste, cuvinte pompoase pe te-

ua „muncii comune pentru binele poporului“, a „încordării tuturor forțelor“; și tocmai poporul vede, simte, pipăie ipocrizia acestor cuvinte.

Rezultatul este că se bate pasul pe loc și că desorganizarea crește vertiginos; rezultă că dezastrul devine iminent, dat fiind că guvernul nostru nu poate încă introduce pentru muncitori un regim de ocnă militară à la Cornilov sau Hindenburg, după modelul imperialist general. Prea sunt încă vii în sânul poporului tradițiile, amintirile, urmele, deprinderile, instituțiile *revoluției*; iar pași realmente serioși pe drumul revoluționar-democratic guvernul nostru nu vrea să înfăptuiască, fiind pătruns până în măduva oaselor și legat de mâini și de picioare de raporturi de dependență față de burghezie, de „coaliția“ cu ea, de teama de a se atinge de privilegiile reale ale acesteia.

SUBMINAREA DE CĂTRE GUVERN A ACTIVITĂȚII ORGANIZAȚIILOR DEMOCRATICE

Am examinat diferite mijloace și metode de combatere a catastrofei și a foametei. Am văzut tot timpul contradicția de neîmpăcat dintre democrație, pe de o parte, și guvernul și blocul socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor, care-l susține, pe de altă parte. Pentru a dovedi că aceste contradicții există în realitate, și nu numai în expunerea noastră, și că antagonismul lor ireductibil este dovedit în *practică* de conflicte de o însemnătate generală pentru întreg poporul, este de ajuns să amintim două „concluzii“ deosebit de tipice, două învățăminte ce se desprind din istoria acestor șase luni ale revoluției noastre. Istoria „domniei“ lui Palcinski e prima lecție. Istoria „domniei“ și a căderii lui Peșonov — a doua.

În fond, măsurile descrise mai sus în vederea combaterii catastrofei și a foametei se reduc la încurajarea în toate chipurile (mergând chiar până la constrângere) a

„asocierii“ populației, și în primul rând a democrației, adică a majorității populației, și deci, în primă linie a claselor asuprite, a muncitorilor și a țăranilor, și mai ales a celor săraci. Pe această cale a și pornit în chip spontan populația, pentru a lupta împotriva greutăților, a poverilor și a nenorocirilor nemaipomenite ale războiului.

Țarismul puna tot felul de piedici în calea „asocierii“ independente și libere a populației. Dar după căderea monarhiei țariste, organizațiile democratice au început să apară și să se desvolte rapid pe întreg cuprinsul Rusiei. Împotriva catastrofei au început să lupte organizațiile democratice, create din proprie inițiativă, tot felul de comitete de aprovizionare, de alimentare, comitetele privind alimentarea cu combustibil, etc., etc.

Și iată că, din punctul de vedere al chestiunii cercetate, cel mai remarcabil fapt al întregii istorii de o jumătate de an a revoluției noastre constă tocmai în aceea că *guvernul* care își zice republican și revoluționar, *guvernul susținut* de menșevici și socialiștii-revoluționari în numele „organelor investite cu depline puteri“ ale „democrației revoluționare“, *guvernul acesta a luptat împotriva* organizațiilor democratice, biruindu-le.

În această luptă, Palcinski și-a câștigat cea mai tristă și cea mai largă popularitate în întreaga Rusie. El lucra ascunzându-se în dosul guvernului, fără să apară deschis în fața poporului (exact cum preferau în general să procedeze cadeții, care îl împingeau bucuros înainte „pentru popor“ pe Țereteli, în timp ce toate treburile importante le aranjau singuri pe tăcute). Palcinski frâna și zădărnicea toate măsurile serioase ale organizațiilor democratice create din proprie inițiativă, de jos, dat fiind că nicio măsură serioasă nu putea fi pusă în practică, fără să se „stirbească“ profiturile nemăsurate și arbitrarul marilor rechini. Și Palcinski nu era decât tocmai apărătorul credincios și sluga marilor rechini. Lucrurile ajunseseră până

acolo — fapt relatat în ziare — încât Palciski *anula* pur și simplu dispozițiile organizațiilor democratice create din proprie inițiativă, de jos !!

Intreaga istorie a „domniei“ lui Palcinski — și el a „domnit“ luni de zile, tocmai în epoca în care Tereteli, Scobelev, Cernov erau „miniștrii“ — constituie un neîntre-rapt, un revoltător scandal, sabotarea voinței poporului, a hotărârilor democrației, *în favoarea* capitaliștilor, de dragul murdarei lor lăcomii. Se înțelege că a putut apare în ziare numai o parte infimă, din „eroicele isprăvi“ ale lui Palcinski și că cercetarea complectă a mijloacelor întrebuințate de el pentru a *pune piedici* în calea luptei împotriva foametei va reuși s'o facă numai un guvern realmente democratic al proletariatului, atunci când, cuce-rind puterea, proletariatul va aduce *în fața judecății* poporului, fără a ascunde nimic, faptele lui Palcinski și ale celor de teapa lui.

Se va obiecta, poate, că Palcinski a fost doar o excepție și că, precum se vede, a și fost înlăturat... Dar adevărul e tocmai că Palcinski nu constituie o excepție, ci o *regulă*, că prin înlăturarea lui Palcinski stările de lucruri nu s'au îmbunătățit câtuși de puțin, că locul lui Palcinski l-au luat alți Palcinski, doar cu alte nume, că întreaga „*influență*“ a capitaliștilor, întreaga politică de *zădărnire a luptei împotriva foametei în favoarea capitaliștilor*, a rămas neatinsă. Căci Kerenski și Comp. nu reprezintă decât un paravan al apărării intereselor capitaliștilor.

Cea mai evidentă dovadă în acest sens este plecarea din guvern a lui Peșehonov, ministru al aprovizionării. Precum se știe, Peșehonov este un narodnic, foarte, foarte moderat. În domeniul organizării aprovizionării el a vrut însă să lucreze conștiincios, mână'n mână cu organizațiile democratice, sprijinindu-se pe acestea. *Experiența* activității lui Peșehonov, ca și *plecarea lui*, sunt cu atât

mai interesante cu cât acest foarte moderat narodnic, membru al partidului „popular socialist“, gata să admită orice compromis cu burghezia, a fost totuși nevoit să plece ! Deoarece, spre a fi pe placul capitaliștilor, al moșierilor și al chiaburilor, guvernul lui Kerenski a urcat prețurile fixe la grâne !!

Îată cum descrie M. Smith în ziarul „Svobodnaia Jizni“ *) („Viața Liberă“) Nr. 1, din 2 Septembrie, acest „pas“ și semnificația lui:

„Cu câteva zile înainte de hotărîrea guvernului de a urca prețurile fixe, s'a petrecut în Comitetul Național al aprovizionării următoarea scenă: reprezentantul dreptei, Rolovici, apărător îndârjit al intereselor comerțului privat și dușman neîmpăcat al monopolului grânelor și al amestecului Statului în viața economică, a declarat în auzul tuturor, cu un zâmbet mulțumit, că, după cum e informat, prețurile fixe la grâne vor fi în curând urcate.

„Ca răspuns la această declarație, reprezentantul Sovietului de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților a declarat că el nu are cunoștință de un asemenea lucru, că atât timp cât va dura în Rusia revoluția un asemenea act nu poate avea loc, că în orice caz guvernul nu poate proceda la acest act fără a se consfătui cu organele calificate ale democrației și anume: Consiliul economic și Comitetul aprovizionării pe întreaga țară. Cu această declarație s'a solidarizat și reprezentantul Sovietului de Deputați ai Țărănilor.

„Dar vai ! Realitatea a adus în această controversă o foarte crudă punere la punct: dreptate au avut nu reprezentanții democrației, ci reprezentantul elementelor censitate. Acesta s'a dovedit foarte bine informat cu privire la atentatul ce se pregătea împotriva drepturilor democrației, cu toate că reprezentanții acesteia respinseseră cu indignare până și ideea unui asemenea atentat“.

*) „Svobodnaia Jizni“ — gazetă menșevică, apărută în Septembrie 1917 la Petrograd. (N. Red.)

Deci, atât reprezentantul muncitorilor, cât și reprezentantul țărănimii își rostesc limpede părerea în numele imensei majorități a poporului, iar guvernul Kerenski face contrariul, în interesul capitaliștilor !

Rolovici, reprezentantul capitaliștilor, s'a dovedit a fi foarte bine informat fără știrea democrației, precum de altfel am observat totdeauna și observăm și acum, că ziarele burgheze de teapa gazetelor „Reci“ și „Birjevca“ *) sunt cele mai bine informate cu privire la cele ce se petrec în guvernul lui Kerenski.

Ce indică această stare de perfectă informare ? E limpede: capitaliștii au „căile lor“, și țin de fapt puterea în mâinile lor. Kerenski nu e decât un om de paie, pus în mișcare de ei cum și când au nevoie. Interesele a zeci de milioane de muncitori și de țărani sunt jertfite pe altarul profiturilor câtorva bogătași.

Și cum răspund socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri la această batjocorire revoltătoare a poporului ? S'au adresat ei poate muncitorilor și țăranilor printr'un apel, prin care să arate că, după cele petrecute, locul lui Kerenski și al colegilor săi nu poate fi decât la închisoare ?

Doamne ferește ! Prin „Secția economică“ ce se află în mâinile lor, socialiștii-revoluționari și menșevicii s'au mărginit să adopte teribila rezoluție de care am mai pomenit ! In această rezoluție ei declară că urcarea prețurilor la grâne, hotărîtă de guvernul Kerenski, este „o măsură nefastă, care dă o lovitură foarte puternică atât aprovizionării cât și întregii vieți economice a țării“, și că aceste măsuri nefaste au fost realizate printr'o directă „călcare“ a legii !!

Iată rezultatele politicii de împăciuire, ale politicii

*) „Birjevca“ — Denumire prescurtată a gazetel zilnice burgheze „Birjevâie Vedomosti“ (Știri bursiere) care a apărut în cursul anilor 1880—1918. (N. Red.)

de cochetărie cu Kerenski și ale dorinței de a-l „cruța“ !

Guvernul calcă legea, luând în favoarea bogătaşilor, a moșierilor și a capitaliștilor o măsură care *distruge* toată opera de control, de organizare a aprovizionării și de asanare a finanțelor sdruncinate până la extrem, iar socialiștii-revoluționari și menșevicii continuă totuși să propună înțelegerea cu cercurile comerciale și industriale, continuă să se consfătuiască cu Tereșcenco și să-l cruțe pe Kerenski, mărgininându-se la o rezoluție de protest pe hârtie, pe care guvernul, foarte liniștit, o pune la dosar !!

Iată în ce chip se vedește deosebit de limpede adevărul că socialiștii-revoluționari și menșevicii au trădat poporul și revoluția și că adevărații conducători ai masselor, chiar și acei ai masselor socialiste-revoluționare și menșevice, devin bolșevicii.

Căci tocmai cucerirea puterii de către proletariat, în faunțe cu partidul bolșevic, ar fi singura în stare să pună capăt ticăloșiilor pe care le săvârșesc Kerenski și Comp., și să *restabilească* activitatea organizațiilor democratice în domeniul aprovizionării, al alimentației, etc., activitate pe care o *sabotează* Kerenski și guvernul lui.

Bolșevicii se ridică — din exemplul dat, acest lucru se vede deosebit de limpede — ca reprezentanți ai intereselor *întregului* popor, spre a asigura alimentarea și aprovizionarea, spre a satisface nevoile cele mai arzătoare ale muncitorilor și ale *țărănilor*, în ciuda politicii șovăelnice, nehotărîte, cu adevărat trădătoare, a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor, a politicii care a dus țara la rușinosul fenomen al urcării prețului grânelor !

CRAHUL FINANCIAR ȘI COMBATEREA LUI

Chestiunea urcării prețurilor fixe la grâne are și o altă latură. Această urcare înseamnă o nouă sporire hao-

tică a emisiunii de bani-hârtie, un pas înainte în procesul de scumpire a vieții, de agravare a desorganizării financiare și de propiere a crahului financiar. Toată lumea recunoaște că emiterea banilor-hârtie constituie cea mai rea formă de împrumut forțat, că aceasta înrăutățește mai mult decât orice tocmai situația muncitorilor, situația păturilor celor mai sărace ale populației, că ea constituie principalul factor al desorganizării financiare.

Și tocmai la această măsură recurge guvernul Kerenski, susținut de socialiștii-revoluționari și de menșevici !

În vederea luptei serioase împotriva desorganizării financiare și a inevitabilului crah financiar nu există altă cale decât ruptura revoluționară cu interesele capitalului și organizarea controlului realmente democratic, adică „de jos“, a controlului muncitorilor și al țăranilor săraci *asupra capitaliștilor*, acea cale despre care vorbește întreaga noastră expunere de până acum.

Emiterea nețarmurită a banilor-hârtie încurajează specula, îngăduie capitaliștilor să câștige milioane, creând totodată greutăți enorme în calea lărgirii atât de necesare a producției, căci scumpetea materialelor, a mașinilor, etc., crește și progresează în salturi. Cum ar putea fi îndreptate lucrurile, din moment ce bogățiile adunate prin speclă de cei bogăți sunt tănuite ?

Poate fi introdus un impozit pe venit, cu cote progresive și foarte ridicate pentru veniturile mari și foarte mari. Urmând pilda altor guverne imperialiste, guvernul nostru l-a și introdus. Dar el rămâne în mare parte o ficțiune, literă moartă, deoarece, în primul rând, valoarea banilor scade din ce în ce mai repede, iar în al doilea rând, tănuirea veniturilor este cu atât mai întinsă cu cât aceste venituri sunt în mai mare măsură izvorâte din speclă și cu cât secretul comercial este mai bine păzit.

Pentru ca impozitul să fie real, nu fictiv, e necesar

un control real și nu unul care să rămână pe hârtie. Iar controlul activității capitaliștilor este cu neputință atât timp cât el rămâne birocratic, căci birocrația este ea însăși legată și împletită cu burghezia prin mii de fire. De aceea, în statele imperialiste din Europa occidentală, indiferent dacă e vorba de monarhii sau de republici, asanarea finanțelor este obținută numai cu prețul introducerii unui „serviciu al muncii obligatorii“, care creează pentru muncitori condiții de *ocnă militară* sau de *sclavie militară*.

Controlul reacționar-birocratic, iată singurul mijloc pe care-l cunosc statele imperialiste, inclusiv republicile democratice, Franța și America, pentru a arunca sarcinile războiului în spinarea proletariatului și a maseilor muncitoare.

Contradicția fundamentală a politicii duse de guvernul nostru constă tocmai în faptul că — pentru a nu se certa cu burghezia, pentru a nu rupe „coaliția“ cu aceasta — el trebuie să institue controlul reacționar-birocratic, denumindu-l „revoluționar-democratic“, înșelând mereu poporul, iritând și îndârjind masele care au doborât recent țarismul.

Or, tocmai măsurile revoluționare democratice, care unesc în asociații tocmai clasele asuprite, muncitorii și țăranii, adică masele înseși, ar da putința de a stabili cel mai real control asupra bogătaşilor și de a duce cu cel mai mare succes lupta împotriva tăinuirii veniturilor.

Se încearcă încurajarea circulației cecurilor pentru a se combate emiterea exagerată a banilor-hârtie. Pentru mulțimea celor săraci această măsură n'are importanță, deoarece sărăcimea trăiește în orice caz de pe o zi pe alta, și își încheie în orice caz într'o săptămână „ciclul ei economic“, înapoind capitaliștilor cei câțiva golo-gani pe care a reușit să-i câștige. Pentru cei bogați circulația cecurilor ar putea avea o însemnătate enormă; ea

ar da statului, mai ales dacă ar fi legată cu măsuri ca naționalizarea băncilor și desființarea secretului comercial, posibilitatea de a *controla efectiv* veniturile capitaliștilor, de a le stabili efectiv impozitele, de a „democratiza“ efectiv sistemul financiar (și totodată de a pune ordine în el).

Dar piedica ce se ivește e tocmai teama de a călca privilegiile burgheziei, de a rupe „coaliția“ cu ea. Căci fără măsuri cu adevărat revoluționare, fără constrângerea cea mai serioasă, capitaliștii nu se vor supune niciunui control, nu vor desvălui bugetele lor, nu vor pune stocurile lor de bancnote „sub controlul“ statului democratic.

Naționalizând băncile, introducând prin lege circulația obligatorie a cecurilor pentru toți oamenii bogați, desființând secretul comercial, stabilind confiscarea averii pentru vina de tănuire a veniturilor, etc., le-ar fi cât se poate de ușor muncitorilor și țăranilor uniți în asociații, să exercite acest control — real și universal — un control tocmai al celor bogați, un control care ar *restitui tezaurului* banii-lârtie emiși, acesta luându-i înapoi *dela cei ce-i au, dela cei ce-i ascund*.

Pentru toate acestea e necesară dictatura revoluționară a democrației, condusă de proletariatul revoluționar, adică pentru toate acestea, democrația trebuie să devină revoluționară *în fapt*. Iată miezul problemei. Și tocmai acest lucru nu-l vor socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri, cari înșeală poporul *cu stindardul* „democrației revoluționare“, sprijinind în fapt politica reacționară birocratică a burgheziei, a cărei deviză este, ca întotdeauna: „*après nous, le déluge*“ *) — după noi, și popoul !

Nici nu observăm, de obicei, cât de adânc s'au cui-

*) In franțuzește în original. (N. Red.)

bărit în noi deprinderile și prejudecățile antidemocratice cu privire la „sfințenia“ proprietății burgheze. Când un inginer sau un bancher dă publicității date asupra veniturilor și cheltuielilor muncitorului, asupra câștigurilor și a productivității muncii acestuia, lucrul este privit ca arhi-legal și drept. Nimeni nu se gândește să vadă în aceasta un atentat la „viața particulară“ a muncitorului, un „act de polițism sau un denunț“ din partea inginerului. Munca și câștigul muncitorilor salariați sunt privite de societatea burgheză ca o carte deschisă *ce-i aparține ei* și în care orice burghez este în drept să-și arunce privirea oricând, să demaște oricând cutare „lux“ al muncitorului, cutare așa zisă „lene“ a lui, etc.

Da, dar controlul invers? Ce ar fi dacă sindicatele funcționarilor, ale funcționarilor de birou, ale *servitorilor* ar fi invitate de statul *democratic* să verifice veniturile și cheltuielile capitaliștilor, să publice date în această privință, să dea concurs guvernului în lupta contra tăinuirii veniturilor?

Ce urlet sălbatic ar mai scoate atunci burghezia împotriva „actelor de polițism“, împotriva „denunțurilor“! Când „stăpânii“ îi controlează pe servitori și capitaliștii pe muncitori, lucrul acesta e socotit ca ceva firesc — viața particulară a celui ce muncește, a celui exploatat, *nu* este socotită inviolabilă. Burghezia este în drept să ceară socoteală fiecărui „rob salariat“, ea poate să dea întotdeauna în vileag veniturile și cheltuielile lui. Dar încercarea celor asupriți de a-l controla pe asupritor, de a face lumină în veniturile și cheltuielile *acestuia*, de a desvălui luxul *acestuia* măcar în timp de război, când acest lux provoacă de-a-dreptul foamete și pieirea armatelor pe front, o, nu, „acte de polițism“ și „denunțuri“, burghezia nu permite!

Chestiunea se reduce la acelaș lucru: dominația burgheziei este incompatibilă cu adevăratul democratism, de-

mocratism cu adevărat revoluționar. În secolul al XX-lea, într-o țară capitalistă, nu poți fi democrat revoluționar, *dacă te temi să pășești spre socialism.*

PUTEM OARE PĂȘI ÎNAINTE DACĂ NE E TEAMĂ DE A MERGE SPRE SOCIALISM ?

Unui cititor educat în ideile oportuniste curente ale socialistilor-revoluționari și ale menșevicilor, expunerea de mai sus îi poate ușor provoca următoarea obiecțiune: cele mai multe dintre măsurile descrise aci nu mai sunt în fond democratice, ci *deja* măsuri socialiste !

Această obiecțiune curentă, des întâlnită (sub o formă sau alta) în presa burgheză, socialist-revoluționară și menșevică, constituie apărarea reacționară a capitalismului înapoiat, apărare îmbrăcată în haină struvistă. Se pretinde că n'am fi copți pentru socialism: ar fi prea devreme să „introducem“ socialismul, revoluția noastră este burgheză, trebuie de aceea să fim robii burgheziei (deși încă acum 125 de ani marii revoluționari burghezi din Franța au făcut ca revoluția lor să fie mare prin *terorrea* împotriva tuturor asupritorilor, atât a moșierilor cât și a capitaliștilor).

Jalnicii marxiști cari servesc burghezia, cărora li s'au alăturat și socialistii-revoluționari și cari judecă în felul acesta, nu înțeleg ei oare (dacă e vorba să cercetăm bazele teoretice ale opiniei lor) ce este imperialismul ? ce sunt monopoliurile capitaliste ? ce este statul ? ce este democrația revoluționară ? Căci înțelegându-se rostul tuturor, este imposibil să nu fie recunoscut faptul că e cu neputință să se meargă înainte nepășindu-se spre socialism.

Toată lumea vorbește despre imperialism. Dar imperialismul nu este altceva decât capitalismul monopolist.

Că și în Rusia capitalismul a devenit monopolist, o dovedesc destul de concret sindicatul cărbunelui „Prodogol“*), acela al metodelor „Prodameta“**), sindicatul zahărului, etc. Și tot sindicatul zahărului ne arată limpede transformarea capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat.

Și statul ce este? Este organizația clasei dominante; în Germania, de pildă, a junkerilor și a capitaliștilor. Din această cauză, ceeace Plehanovii germani (Scheidemann, Lensch, ș. a.) numesc „socialism de război“ nu este în realitate decât un capitalism de război — capitalism monopolist de stat, sau mai simplu și mai limpede, ocnă militară pentru muncitori, paza militară a profiturilor capitaliștilor.

Dar încercați, vă rog, să puneți în locul statului junkero-capitalist, în locul statului moșieresc-capitalist, statul *revoluționar-democratic*, adică un stat care nimicește în mod revoluționar *orice* privilegiu, care nu se teme să înfăptuiască în mod revoluționar democratismul cel mai deplin. Veți vedea că într'un stat realmente revoluționar-democratic, capitalismul monopolist de stat înseamnă, fatal, inevitabil, un pas spre socialism!

Căci dacă o foarte mare întreprindere capitalistă devine monopol, asta înseamnă că ea deservește poporul întreg. Dacă ea a devenit monopol de stat, asta înseamnă că statul (adică organizația înarmată a populației și în primul rând a muncitorilor și a țăranilor, în cazul democratismului revoluționar) conduce întreaga întreprindere. În interesul cui?

— Fie în interesul moșierilor și al capitaliștilor, și

*) „Prodogol“ — numele prescurtat al sindicatului „Societatea rusă pentru comerțul cu combustibil mineral din Bazinul Donețului“, societate fondată în 1906. (N. Red.)

**) „Prodameta“ — „Societatea pentru vânzarea articolelor uzinelor metalurgice din Rusia“, întemeiată în 1901. (N. Red.)

atunci avem nu un stat revoluționar-democratic, ci unul reacționar-birocrațic, o republică imperialistă;

— fie în interesul democrației revoluționare, și atunci tocmai *acest fapt constituie un pas spre socialism*.

Căci socialismul nu este altceva decât pasul imediat următor monopolului capitalist de stat. Sau, cu alte cuvinte: socialismul nu este altceva decât monopolul capitalist de stat, *utilizat în folosul întregului popor și care în aceeași măsură a încetat de a mai fi monopol capitalist*.

Aici, cale de mijloc nu există. Mersul obiectiv al dezvoltării face ca dela *monopoluri* (și războiul a înzecit numărul, rolul și importanța acestora) să *nu se poată* merge înainte fără a se pași spre socialism.

Ori ești democrat revoluționar, în fapt. Și atunci nu te temi să te îndrepti spre socialism.

Ori te temi să te îndrepti spre socialism, condamnăm pașii făcuți în această direcție, pretinzând, cum fac Plehanovii, Danii, Cernovii, că revoluția noastră e burgheză, că nu poate fi „introdus” socialismul, etc., și atunci aluneci inevitabil până la tagma lui Kerenski, Miliucov și Cornilov, înăbuși adică în mod *reacționar-birocrațic* tenițele „revoluționar-democratice” ale masselor muncitorești și țărănești.

Cale de mijloc nu există.

Și aceasta este contradicția fundamentală a revoluției noastre.

În istorie în general, în timpul războiului în special, nu se poate sta locului. Trebuie să se meargă ori înainte, ori înapoi. În Rusia secolului al XX-lea, care a cucerit pe cale revoluționară republica și democratismul, *nu se poate* merge înainte, fără a se merge spre socialism, fără a se lua *măsuri* tinzând spre socialism (măsuri condiționate și determinate de nivelul tehnic și cultural: marea exploatare mecanizată nu poate fi „introdusă” în agri-

cultura țărănească și nu poate fi desființată în producția zahărului).

Iar teama de a merge înainte *înseamnă* a merge înapoi, lucru cu care se și îndeletnicesc domnii Kerenski, aplaudați cu entuziasm de Miliucovi și Plehanovi, cu complicitatea prostească a celor de alde Țereteli și Cernov.

Tocmai aceasta e dialectica istoriei: *prin însuși faptul* că războiul a accelerat deosebit de mult transformarea capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat, el a apropiat extrem de mult omenirea de socialism.

Războiul imperialist este ajunul revoluției socialiste. Și aceasta nu numai pentru că războiul cu grozăviile lui stârnește răscoala proletară — nicio răscoală nu va crea socialismul, dacă acesta nu e copt economic — dar deoarece capitalismul monopolist de stat reprezintă cea mai deplină pregătire *materiale* a socialismului, constituie *prefața* lui, este acea treaptă a scării istorice pe care *nicio altă treaptă intermediară nu o desparte* de treapta denumită socialism.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri privesc problema socialismului în chip doctrinar din punctul de vedere al doctrinei învățate pe de rost și prost înțelese. Ei înfățișează socialismul drept ceva îndepărtat, necunoscut, ca un viitor învăluit în neguri.

Socialismul însă privește azi spre noi prin toate ferestrele capitalismului contemporan, socialismul se profilează în mod direct, în mod *practic*, în fiecare măsură importantă ce constituie un pas înainte pe baza capitalismului modern.

Ce este serviciul muncii universale obligatorii ?

El constituie un pas înainte făcut pe baza capitalismului monopolist modern, un pas în direcția reglemen-

tării vieții economice în totalitatea ei, în conformitate cu un anumit plan general, un pas spre economisirea muncii poporului, spre preîntâmpinarea risipirii fără rost a acesteia de către capitalism.

În Germania, junkerii (moșierii) și capitaliștii introduc serviciul muncii universale obligatorii, care devine în mod inevitabil ocnă militară pentru muncitori.

Luăți însă aceeași instituție și cugetați asupra semnificației pe care ar avea-o într'un stat revoluționar-democratic. Sistemul muncii universale obligatorii, introdus, îndrumat, reglementat de către Sovietele de Deputați ai Muncitorilor ai Soldaților și ai Țăranilor, *nu va fi încă socialism, dar nu va mai fi nici capitalism. El va constitui un pas uriaș spre socialism, pas dela care, în condițiile menținerii democrației depline, nu ar mai fi posibilă calea întoarsă spre capitalism, decât doar cu nemaipomenite acte de violență comise împotriva masselor.*

LUPTA ÎMPOTRIVA RUINEI ECONOMICE ȘI RĂZBOIUL

Chestiunea măsurilor necesare pentru combaterea catastrofei ce se apropie ne conduce la examinarea unei alte chestiuni foarte importante: chestiunea legăturii dintre politica internă și cea externă, sau, cu alte cuvinte, a raportului dintre războiul de cucerire, imperialist, și războiul revoluționar, proletar, dintre războiul criminal de jaf și războiul drept, democratic.

Toate măsurile de combatere a catastrofei, pe care le-am descris mai sus, ar mări extraordinar, după cum am mai amintit, capacitatea de apărare sau, cu alte cuvinte, forța militară a țării. Aceasta pe de o parte. Iar pe de altă parte, aceste măsuri nu pot fi puse în practică fără a se transforma războiul de cucerire într'un război drept, adică transformarea războiului dus de capitaliști

în interesul capitaliștilor, într'un război dus de proletariat în interesul tuturor celor ce muncesc și al tuturor exploataților.

Și, într'adevăr, naționalizarea băncilor și a sindicatelor capitaliste, însoțită de desființarea secretului comercial și de introducerea controlului muncitoresc asupra capitaliștilor, ar însemna nu numai o uriașă economisire a muncii poporului și posibilitatea de a face economii de forțe și de mijloace, ci ar însemna de asemenea îmbunătățirea situației *masselor* muncitoare, adică a majorității populației. Precum toată lumea știe, organizarea economică are în războiul modern o însemnătate hotărâtoare. Rusia are destule grâne, cărbuni, petrol, fier; în această privință situația noastră este mai bună decât aceea a oricăreia dintre țările europene beligerante. Și, dacă ar lupta împotriva ruinii economice prin mijloacele indicate mai sus, atrăgând în această luptă activitatea *masselor*, îmbunătățind situația acestora, naționalizând băncile și sindicatele capitaliste, Rusia s'ar folosi de revoluția ei și de democratismul ei pentru a ridica țara întregă la o treaptă înfinit mai înaltă de organizare economică.

Dacă în locul „coalitiei“ cu burghezia, care frânează toate măsurile de control și sabotează producția, socialității-revoluționari și menșevicii ar fi realizat în Aprilie trecerea puterii în mâinile Sovietelor și și-ar fi îndreptat forțele nu în jocul „de-a baba oarba ministerială“ și în uzarea — ca birocrați ce erau — alături de cadeți, a fotoliilor de miniștri, de subsecretari de stat, etc., etc., ci în cadrul misiunii de a conduce pe muncitori și pe țărani în exercițiul controlului exercitat de *aceștia asupra* capitaliștilor, în *războiul* acestora *împotriva* capitaliștilor, Rusia ar fi acum o țară în complectă prefacere economică, cu pământul dat țăranilor, cu băncile naționalizate (și acestea sunt baze economice extrem de importante ale

vieții contemporane) ceea ce ar însemna că, în această măsură, ea ar fi superioară tuturor celorlalte țări capitaliste.

Capacitatea de apărare, forța militară a unei țări în care băncile sunt naționalizate este superioară aceleia a unei țări în care băncile rămân în mâinile particularilor. Forța militară a unei țări de țărani, cu pământul trecut în mâinile comitetelor țărănești, este superioară aceleia a unei țări cu pământul aflat în stăpânirea moșierilor.

Unii se referă mereu la patriotismul eroic și la minunile de vitejie săvârșite de francezi în 1792-1793. Ei uită însă condițiunile materiale, istorico-economice care numai ele au făcut posibile aceste minuni. Doborârea cu adevărat revoluționară a feudalismului care-și trăise traiul, trecerea țării întregi — și aceasta cu o rapiditate, cu o hotărâre, cu o energie, cu o abnegație veritabil revoluționar-democratică — la un mod superior de producție, la stăpânirea liberă a pământului de către țărani, iată condițiunile materiale economice care au salvat „miraculos“ de repede Franța, *regenerându-i, reînnoindu-i* baza economică.

Pilda Franței ne învață un singur lucru și numai unul: pentru a-i fi asigurată Rusiei capacitatea de apărare, pentru a se obține și în acest caz „minuni“ de eroism în masă, trebuie să se măture cu o necruțare „iacobină“ tot ce este vechi; Rusia trebuie să fie reînnoită, regenerată *economiceste*. Și, în secolul al XX-lea, acest lucru nu poate fi săvârșit prin simpla măturare a țarismului (acum 125 de ani Franța nu s'a mărginit numai la atât). Lucrul acesta nu poate fi săvârșit nici chiar prin simpla nimicire revoluționară a proprietății moșierești asupra pământului (nici măcar atâta n'am făcut noi, căci socialiștii-revoluționari și menșevicii au trădat țărânimia!), prin simpla trecere a pământului în mâinile țărânimii. Căci trăim în secolul al XX-lea; stăpânirea pă-

mântului *fără stăpânirea băncilor* nu e în stare să aducă regenerarea, reînnoirea vieții unui popor.

Reînnoirea bazei materiale, a bazei de producție a Franței, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, a fost legată de reînnoirea politică și spirituală, de dictatura democrației revoluționare și a proletariatului revoluționar (de care democrația nu se izolase și care mai era încă pe atunci aproape contopit cu ea), de deslănțuirea unui război necrușător împotriva a tot ce era reacționar. Intregul popor, și în deosebi masele, adică clasele *asuprite*, fuseseră cuprinse de un nemărginit entuziasm revoluționar; *toată lumea* socotea drept războiul, îl socotea război de apărare, și așa a și fost în fapt. Franța revoluționară se apăra împotriva Europei reacționar-monarhiste. Nu în 1792-1793, ci mulți ani după aceea, *după* victoria reacțiunii înlăuntrul țării, dictatura contrarevoluționară a lui Napoleon a transformat războaiele duse de Franța, din războaie de apărare, în războaie de cucerire.

Dar în Rusia? Noi continuăm să ducem un război imperialist în interesul capitaliștilor, în alianță cu imperialiștii, în conformitate cu tratatele secrete încheiate de țară cu capitaliștii Angliei, etc., care făgăduiau capitaliștilor ruși prin aceste tratate jefuirea altor țări, făgăduindu-le Constantinopolul, Lvovul, Armenia, etc.

Atâta timp cât Rusia nu va fi propus o pace dreaptă și nu va fi rupt cu imperialismul, acest război rămâne, în ce o privește, un război nedrept, reacționar, un război de cucerire. Determinarea caracterului social al războiului, a adevăratei lui semnificații, nu e în funcție de locul în care se găsesc trupele inamicului (după cum cred socialiștii-revoluționari și menșevicii, căzuți în concepția vulgară a unui mujic neluminat). Caracterul social al războiului este determinat prin chestiunea de a se ști: *Care este politica* pe care o continuă războiul („războiul este continuarea politicii“), care clasă duce războiul și în ce scop.

Nu poți să târăști masele într'un război de jaf pe baza unor tratate secrete și să pui speranțe în entuziasmul lor. Clasa de avangardă a Rusiei revoluționare, proletariatul, își dă seama tot mai limpede de caracterul criminal al războiului și burghezia nu numai că n'a putut schimba această convingere a masselor, dar, dimpotrivă, conștiința asupra caracterului criminal al războiului e în creștere. În Rusia proletariatul *ambelor capitale* a devenit în mod definitiv internaționalist !

Nici nu mai poate fi vorba, așa dar, de vreun entuziasm al masselor pentru război !

Una e indisolubil legată de cealaltă, politica internă de cea externă. Este imposibil să asiguri țării capacitatea de apărare, fără un sublim eroism din partea poporului, a unui popor care realizează cu curaj și cu hotărîre mari prefaceri economice. Nu se poate face să se nască eroismul în casse, fără a se rupe cu imperialismul, fără a se propune tuturor popoarelor o pace democratică, fără a se transforma astfel războiul criminal de cucerire și de jaf într'unul drept, de apărare, revoluționar.

Numai ruptura consecventă, fără de rezerve, cu capitaliștii, atât în ce privește politica internă cât și cea externă, poate salva revoluția noastră și țara noastră, strânse acum în chingile de fier ale imperialismului.

DEMOCRAȚIA REVOLUȚIONARĂ ȘI PROLETARIATUL REVOLUȚIONAR

Pentru a fi cu adevărat revoluționară, democrația Rusiei contemporane trebuie să meargă în cea mai strânsă alianță cu proletariatul, sprijinind lupta proletariatului, singura clasă care e revoluționară până la capăt.

Acesta este bilanțul studiului problemei mijloacelor de luptă împotriva catastrofei de nemaipomenite proporții care ne amenință în mod inevitabil.

Războiul a dat naștere unei crize atât de uriașe, a încordat atât de mult forțele materiale și morale ale poporului, a dat atât de grele lovituri întregii organizații sociale contemporane, încât omenirea s'a pomenit în fața alternativei: ori să piară, ori să-și încredințeze soarta clasei celei mai revoluționare, în vederea trecerii cât mai grabnice și mai radicale la un mod superior de producție.

Datorită unui șir de cauze istorice — starea mai înăpoiată a Rusiei, greutățile ei deosebit de mari în ducerea războiului, extrema descompunere a țarismului, deosebita vioiciune a tradițiilor anului 1905 — revoluția a izbucnit în Rusia înainte de a izbucni în alte țări. Revoluția a avut drept urmare faptul că în câteva luni Rusia a ajuns din urmă, ca regim *politic*, țările înaintate.

Dar nu e suficient acest lucru. Războiul e neînduplecat, el pune problema necruțător de tăios: ori vom pieri, ori vom ajunge din urmă țările înaintate și le vom întrece și *din punct de vedere economic*.

Acest lucru e cu putință, căci în fața noastră avem de-a-gata experiența unui mare număr de țări înaintate, avem de-a-gata rezultatele tehnicii și culturii lor. Creșterea în Europa a protestelor împotriva războiului, atmosfera revoluției muncitorești mondiale în plin proces de maturizare, ne oferă un sprijin moral. Ne îmboldește, ne dă biciu libertatea revoluționară-democratică, excepțional de rară în timpul unui război imperialist.

Vom pieri, ori ne vom avânta înainte cu toată viteza. Astfel pune istoria chestiunea.

Și atitudinea proletariatului față de țărănime într'un asemenea moment confirmă — modificându-l în consecință — vechiul principiu bolșevic: țărănimea trebuie să fie smulșă de sub influența burgheziei. Iată singura cheazășie a salvării revoluției.

Iar țărănimea e cel mai numeros reprezentant al întregii mase mic-burgheze.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri și-au asumat un rol reacționar, acela de a menține țărănimea sub influența burgheziei, de a călăuzi țărănimea pe calea coaliției cu burghezia și nu cu proletariatul.

Din experiența revoluției masele învață repede. Și politica reacționară a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor dă faliment: ei au fost bătuți în Sovietele ambelor capitale. În ambele partide democratice mic-burgheze crește opoziția „de stânga“. În ziua de 10 Septembrie 1917, conferința orășenească a socialiștilor-revoluționari din Petrograd a dat o majoritate de două treimi socialiștilor-revoluționari *de stânga*, cari tind la alianță cu proletariatul și resping alianța (coaliția) cu burghezia.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii repetă antiteza atât de mult îndrăgită de burghezie: burghezie și democrație. Dar această antiteză este în fond tot atât de absurdă ca și o eventuală comparație între kilograme și metri.

Există burghezie democratică, există democrație burgheză: trebuie să fii cu totul ignorant, atât în materie de istorie, cât și în materie de economie politică, ca să negi acest lucru.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii au avut nevoie de această antiteză falsă pentru a ascunde faptul indiscutabil, că între burghezie și proletariat se află *mica-burghezie*. Datorită situației ei economice de clasă, ea oscilează inevitabil între burghezie și proletariat.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii trag mica burghezie în direcția alianței cu burghezia. Acesta este fondul întregii lor „coaliții“, al întregului guvern de coaliție, al întregii politici pe care o duce Kerenski, semi-cadet tipic. După o jumătate de an de revoluție, această politică a dat complet faliment.

Cadeții jubilează: revoluția, zic ei, a dat faliment,

revoluția n'a putut face față nici războiului, nici ruinii economice.

Nu este adevărat. Faliment au dat *cadeții* și *sociaștii-revoluționari laolaltă cu menșevicii*, dat fiind că acest bloc (alianță) a guvernat Rusia timp de o jumătate de an; în aceste șase luni el a agravat ruina economică, încurcând și agravând situația militară.

Cu cât va fi mai complet falimentul *alianței* burgheziei cu *sociaștii-revoluționari* și cu *menșevicii*, cu atât mai repede va *învăța* poporul. Cu atât mai ușor va găsi el calea cea *justă*: alianța țăranimii sărace, adică a majorității țăranilor, cu proletariatul.

Text scris în 10-14 Septembrie 1917. Publicat la finele lui Octombrie 1917, în broșură, în editura „Biblioteca soldatului și a țăranului” (N. Red.).

MARXISMUL ȘI INSURECȚIA

SCRISOARE CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P. M. S. D. R.

Una din cele mai răuvoitoare și poate și din cele mai răspândite denaturări ale marxismului de către partidele „socialiste“ dominante este minciuna oportunistă care pretinde că pregătirea insurecției și în general considerarea insurecției ca o artă n'ar fi decât „blanquism“.

Șeful oportunismului, Bernstein, și-a câștigat încă de mult o tristă glorie aducând marxismului învinuiri de blanquism, iar oportuniștii de azi nu înprospătează și nu „îmbogățesc“, în fond, prin țipetele lor pe tema blanquismului, nici măcar cu o iotă sărăcăcioasele „idei“ ale lui Bernstein.

Să învinuești pe marxiști de blanquism pentru faptul că ei consideră insurecția ca o artă ! Poate exista o denaturare mai strigătoare la cer a adevărului, din moment ce niciun marxist nu va tăgădui că tocmai în această chestiune Marx s'a exprimat în modul cel mai precis, mai sigur și mai categoric, calificând insurecția drept *o artă*, afirmând că insurecția trebuie considerată ca atare, că trebuie *cucerit* primul succes și mers din succes în succes, fără a se întrerupe *cfensiva* împotriva dușmanului, folosindu-se faptul că acesta și-a pierdut capul, etc., etc.

Pentru a avea succes, insurecția trebuie să aibă ca reazăm nu un complot, nu un partid, ci clasa de avant-

gardă. Aceasta în primul rând. Insurecția trebuie să aibă ca reazăm avântul revoluționar al poporului. Aceasta în al doilea rând. Insurecția trebuie să aibă ca reazăm acel moment *crucial* din istoria revoluției ascendente, când activitatea rândurilor înaintate ale poporului devine maximă, când *șovăelile* în rândurile dușmanilor și în *rândurile prietenilor slabi, nesiguri și nehotărâți ai revoluției* devin cât mai puternice. Aceasta în al treilea rând. Inșă tocmai prin aceste trei condițiuni ale modului de a pune problema insurecției, se deosebește *marxismul de blanquism*.

Dar odată ce aceste condițiuni sunt reunite, refuzul de a considera insurecția ca *o artă* înseamnă trădarea marxismului și trădarea revoluției.

Pentru a dovedi că momentul actual este tocmai acela în care partidul trebuie să recunoască *în mod necesar* că mersul evenimentelor obiective a pus la ordinea zilei *insurecția*, și că trebuie să considerăm insurecția ca pe o artă, pentru a dovedi aceasta ar fi poate cel mai nimerit lucru să folosim metoda comparației, punând față în față zilele de 3-4 Iulie și zilele din Septembrie.

La 3-4 Iulie, s'ar fi putut, fără a se păcătui față de adevăr, pune chestiunea astfel: ar fi mai just să luăm puterea, căci, oricum, dușmanii tot ne vor acuza că am deslănțuit răscoala și ne vor reprima ca pe niște insurgenți. Dar din aceasta nu se puteau trage concluzii în favoarea luării puterii în acel moment, dat fiind că nu existau atunci condițiuni obiective pentru biruința insurecției:

1) Nu aveam încă cu noi clasa care constituie avantgarda revoluției.

N'aveam încă majoritatea printre muncitorii și soldații capitalelor. Avem acum această majoritate în ambele Soviete. Ea ne-a fost creată *numai* de istoria lunilor Iulie și August, de experiența „răfueții“ cu bolșevicii și de experiența loviturii corniloviste.

2) Entuziasmul revoluționar nu câștigase încă întregul popor. Astăzi, după lovitură cornilovistă, aceasta s'a îmfăptuit. Dovadă: provincia și faptul că în multe locuri Sovietele au și luat puterea.

3) Nu existau pe atunci *șovăeli* de serioasă importanță politică generală în sânul dușmanilor noștri și în sânul micii burghezii neconsecvente. Șovăelile sunt acum uriase: dușmanul nostru principal, imperialismul aliat și mondial — căci „aliații“ se află în fruntea imperialismului mondial — *a început să șovăe* între războiul până la victorie și pacea separată împotriva Rusiei. Iar democrații noștri mic-burghezi, după ce și-au pierdut în mod vădit majoritatea în sânul poporului, au căzut pradă unor șovăeli tot atât de mari: ei au renunțat la blocul lor, adică la coaliția lor cu cadeții.

4) De aceea la 3 și 4 Iulie răscoala ar fi fost o greșală: nici fizicește, nici politicește noi n'am fi putut păstra puterea. Fizicește, deși în unele momente Petrogradul a fost în mâinile noastre, nici chiar muncitorii și soldații noștri nu s'ar fi *bătut* și nici nu și-ar fi *dat viața* pentru Petrograd: nu izbucnise încă atâta „furie“, atâta ură clo-cotitoare *împotriva* Kerenski-lor și *împotriva* Tereteli-lor și a Cernov-ilor. Oamenii noștri nu fuseseră încă maturizați de experiența prigoanei deslănțuite, cu concursul menșevicilor și al socialiștilor-revoluționari, *împotriva* bolșevicilor.

Politicește n'am fi putut păstra puterea în zilele de 3 și 4 Iulie, pentru că *până la lovitură cornilovistă* armata și provincia ar fi putut să meargă și ar fi mers *împotriva* Petrogradului.

Acum tabloul este cu totul diferit.

Majoritatea *clasei* care constituie avantgarda revoluționară, avantgarda poporului, capabilă de a antrena masele, e cu noi.

Cu noi e *majoritatea* poporului, căci demisia lui Cernov constituie semnul cel mai vizibil, cel mai concret, și nici pe departe singurul, că țărănimea *nu va primi pământ* din partea blocului socialiștilor-revoluționari (și nici din partea a înșiși socialiștilor-revoluționari). Și tocmai această împrejurare îi dă revoluției caracterul ei popular general.

Suntem în situația avantajoasă a unui partid care-și cunoaște bine drumul, într'un moment în care *întregul imperialism* și întregul bloc menșevic-socialisto-revoluționar dă dovadă de nemaipomenite șovăeli.

Suntem *siguri de victorie*, deoarece poporul este în pragul desnădejzii, iar noi îi arătăm întregului popor o cale sigură, după ce am dovedit întregului popor în „zilele loviturii corniloviste“ însemnătatea conducerii noastre, *propunând* apoi blochiștilor un compromis, pe care aceștia *l-au refuzat*, continuând totodată să-și manifeste șovăelile.

Ar fi cea mai mare greșală să credem că propunerea noastră de compromis n'a fost *încă respinsă*, că ea ar *mai putea fi încă primită* de Conferința Democratică. Compromisul a fost propus *de un partid unor partide*, altfel nici n'ar fi putut fi propus. *Partidele l-au respins* *). Conferința Democratică nu-i decât o *conferință* și nimic mai mult. Nu trebuie uitat un lucru: în ea nu este reprezentată *majoritatea* poporului revoluționar, țărănimea săracă și îndârjită. Ea este o conferință a *minorității poporului*, acest adevăr evident nu ne e îngăduit să-l uităm. Ar fi din partea noastră cea mai mare greșală, o dovadă de cel mai mare cretinism parlamentar dacă am considera Conferința Democratică drept un parlament, deoarece *chiar dacă* ea s'ar proclama parlament — parlament suveran al revoluției — și tot n'ar putea ea să *hotărască* nimic;

*) Vezi în această chestiune articolul lui Lenin „Despre compromisuri“ (*Lenin*, Opere, vol. XXI, pag. 132-136 ed. rusă). (N. Red.)

hotărîrea nu *depinde de ea*, ci de cartierele muncitorești ale Petrogradului și ale Moscovei.

Avem în fața noastră toate premisele obiective ale victoriei insurecției. Avem în fața noastră avantajile excepționale ale unei situații în care *numai* victoria noastră în decursul insurecției va pune capăt șovăelilor care au chinuit poporul, acestea fiind pentru el lucrul cel mai chinător din lume; în care *numai* victoria noastră în decursul insurecției va *zădărnici* jocul cu pacea separată împotriva revoluției, îl va *zădărnici* prin propunerea deschisă a unei păci mai complete, mai drepte, mai apropiate, a unei păci *în folosul* revoluției.

În sfârșit, numai partidul nostru *va putea*, după ce va fi dobândit biruința în insurecție, să salveze Petrogradul, căci dacă propunerea noastră de pace va fi respinsă și nu vom obține nici măcar un armistițiu, vom deveni *noi* atunci „apărători ai patriei“; ne vom pune noi atunci *în fruntea* *partidelor beligerante*, vom fi *cel mai* „beligerant“ partid, vom duce războiul într'un mod realmente revoluționar. Le vom lua capitaliștilor toată pâinea și toate cizmele. Le vom lăsa numai coji, și vom încălța cu opinci. Toată pâinea și toată încălțăminte a o vom trimite pe front.

Și atunci vom ține Petrogradul.

Resursele materiale, ca și cele spirituale, pentru un război cu adevărat revoluționar sunt încă nemărginit de mari în Rusia; există 99 șanse din 100 că Nemții ne vor da cel puțin un armistițiu. Și a obține acum un armistițiu înseamnă a birui *lumea întreagă*.

Din moment ce am recunoscut necesitatea absolută a insurecției muncitorilor din Petrograd și din Moscova, în vederea salvării revoluției și a salvării Rusiei dela o împărțire „separată“ între imperialiștii ambelor coaliții, suntem

datori în primul rând să adaptăm la condițiunile insurecției, care se maturizează, tactica noastră politică din sânul Conferinței; trebuie în al doilea rând să dovedim că nu recunoaștem numai prin vorbe ideea lui Marx a necesității de a considera insurecția ca o artă.

Trebuie să înjghebăm imediat la Conferință fracțiunea bolșevică, fără să alergăm după număr, fără teama de a lăsa pe cei șovăitori în lagărul șovăitorilor: pentru cauza revoluției, aceștia sunt mai folositori *acolo* decât în tabăra lup-tătorilor hotărâți și devotați.

Trebuie să întocmim o declarație scurtă în numele bolșevicilor, subliniind în modul cel mai apăsător inoportunitatea discursurilor lungi și a „discursurilor“ în general, necesitatea unei acțiuni imediate în vederea salvării revoluției, necesitatea absolută a rupturii depline cu burghezia, a îndepărtării totale a întregului guvern actual, a rupturii depline cu imperialiștii anglo-francezi, cari pregătesc împărțirea „separată“ a Rusiei, necesitatea trecerii imediate a întregii puteri în mâinile *democrației revoluționare în frunte cu proletariatul revoluționar*.

Declarația noastră trebuie să fie formularea cât mai scurtă și mai răspicată a acestei concluzii, în legătură cu proiectul nostru de program: pace popoarelor, pământ țăranilor, confiscarea profiturilor scandaloase și înfrânarea sabotării scandaloase a producției de către capitaliști.

Cu cât va fi mai scurtă și mai răspicată această declarație, cu atât va fi mai bine. În ea trebuie numai să arătăm limpede încă două puncte de cea mai mare însemnătate: poporul e istovit de șovăielile socialiștilor-revoluționari și ale menșevicilor, hărțuit de nehotărîrea lor; noi o rupem definitiv cu aceste *partide*, căci au trădat revoluția.

Al doilea punct: propunând imediat o pace fără ane-xiuni, rupând imediat cu imperialiștii aliați și cu toți imperialiștii, vom obține imediat fie armistițiul, fie ac-

ceptarea de către întregul proletariat revoluționar a ideii de apărare națională, proletariat sub conducerea căruia democrația revoluționară va face un război realmente drept, realmente revoluționar.

După ce vom fi citit această declarație, după ce vom fi cerut *hotăriri* și nu vorbe, *acțiune* și nu redactări de rezoluții, vom trebui să *concentrăm* întreaga noastră fracțiune în *mijlocul uzinelor și al cazărmilor*: acolo e locul ei, acolo e centrul vital, de acolo va veni salvarea revoluției, acolo e motorul Conferinței Democratice.

Acolo vom trebui să lămurim prin cuvântări calde, pasionate, programul nostru, punând chestiunea astfel: ori acceptarea lui totală de către Conferință, ori deslănțuirea insurecției. Cale de mijloc nu există. Timp de așteptat nu e. Revoluția e în primejdie.

Punând în felul acesta chestiunea, concentrând întreaga fracțiune în uzine și în cazărmi, *vom putea calcula just momentul începerii insurecției*.

Și pentru a avea, în ceea ce privește insurecția, o atitudine marxistă, pentru a o considera ca o artă, trebuie să organizăm totodată, fără a pierde o clipă, *statul-major* al detașamentelor de insurgenți, să repartizăm forțele, să trimitem regimente fidele în punctele cele mai importante, să înconjurăm Alexandrinca *), să ocupăm Petro-pavlovca **), să arestăm Marele Stat-Major și guvernul, să trimitem împotriva elevilor-ofițeri și a Diviziei Sălbatică ***), detașamente care să fie gata să-și dea mai degrabă viața decât să-l lase pe dușman să înainteze spre punctele centrale ale orașului; trebuie să-i mobilizăm pe

*) Teatrul lui Alexandru din Petrograd, în care și-a ținut ședințele Consfătuirea Democrată. (N. Red.)

***) Fortăreața lui Petru și Pavel. Sub țarism ea a servit ca temniță, în care erau închiși luptătorii revoluționari. (N. Red.)

****) Divizie formată din unități caucaziene, pe care Cornilov (vezi nota p. 110) încercase s'o folosească pentru a porni la atac împotriva Petrogradului revoluționar. (N. Red.)

muncitorii înarmați, să-i chemăm la o ultimă luptă disperată, să ocupăm din primul moment oficiul de telegraf și de telefon, să stabilim statul *nostru* major insurecțional lângă centrala telefonică, să-l legăm prin telefon cu toate uzinele, cu toate regimentele, cu toate punctele de desfășurare a luptei armate, etc.

Toate acestea sunt indicate, desigur, numai ca exemplu, **numai ca *ilustrare*** a faptului că în momentul de față nu poți rămâne fidel marxismului, nu poți rămâne fidel revoluției, ***fără a privi insurecția ca o artă.***

Scrisoare scrisă în 26-27 (13-14) Septembrie 1917. Publicată pentru prima oară în revista „Revoluția proletară”, Nr. 2. (N. Red.)

SARCINILE REVOLUȚIEI

Rusia este o țară mic-burgheză. Uriașa majoritate a populației aparține acestei clase. Șovăclile acesteia din urmă între burghozie și proletariat sunt inevitabile. Numai atunci când mica burghozie se va fi alăturat proletariatului va putea fi asigurată ușor, repede, pașnic și liniștit izbânda revoluției, a păcii, a libertăților, precum și trecerea pământului în mâna celor ce-l muncesc.

Mersul revoluției noastre ne arată în practică aceste șovăeli. Să nu ne facem deci iluzii cu privire la partidele socialist-revoluționar și menșevic; să rămânem cu tărie pe drumul nostru proletar de clasă. Mizeria țăranilor săraci, grozăviile războiului, grozăviile foamei, toate acestea vădesc masselor din ce în ce mai concret justețea drumului pe care merge proletariatul, necesitatea sprijinirii revoluției proletare.

Speranțele „pașnice“ mic-burgheze ale unei „coaliții“ cu burghozia, ale unei politici de înțelegere cu ea, ale posibilității de a aștepta „în mod liniștit“, „apropiată“ Adunare Constituantă, etc., toate acestea sunt sfărâmate fără milă, crud, neînduplecat de mersul revoluției. Lovitura cornilovistă a fost ultima lecție de mari proporții — lecție cruntă, ce completează mii și mii de lecții mici, de lecții legate de amăgirea, în fiecare oraș și fiecare sat, a muncitorilor și țăranilor de către capitaliști și moșieri, lecții legate de amăgirea soldaților de către ofițeri, etc., etc.

Nemulțumirea, revolta, îndârjirea, cresc în armată, în sânul țărănimii și printre muncitori. „Coaliția“ socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor cu burghezia, coaliție care făgăduiește totul și nu înfăptuește nimic, enervează masele, deschizându-le ochii și împingându-le la insurecție.

Opoziția de stânga e în creștere printre socialiștii-revoluționari (Spiridonova, ș. a.) și printre menșevici (Martov, ș. a.), cuprinzând până la 40 la sută din membrii „Comitului“ și ai „Congresului“ acestor partide. Iar jos, în sânul proletariatului și al țărănimii, în deosebi a celei sărace, *majoritatea* socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor este „de stânga“.

Lovitura cornilovistă e instructivă. Ea este bogată în învățăminte.

Nu se poate ști dacă Sovietele vor putea acum pași mai departe decât conducătorii socialiștilor-revoluționari și ai menșevicilor, asigurând astfel desvoltarea pașnică a revoluției, sau vor bate pasul pe loc, făcând astfel inevitabilă insurecția proletară. Aceasta nu se poate ști.

Nouă ne revine sarcina de a contribui la îndeplinirea a tot ce e posibil pentru a se asigura o „ultimă“ șansă desvoltării pașnice a revoluției, de a contribui la acest lucru expunând programul nostru, lămurind caracterul lui popular, deplina sa conformitate cu interesele și revendicările uriașei majorități a populației.

Rândurile ce urmează constituie tocmai o încercare de expunere a acestui program.

Să coborâm cu el și mai mult în „jos“, în mase, printre funcționari, muncitori, și țărani, nu numai printre ai noștri, ci mai ales printre cei ce-i urmează pe socialiștii-revoluționari, printre cei fără de partid, printre cei neluminați. Să ne străduim să-i ridicăm la un asemenea nivel, încât să judece ei singuri, încât să ia ei hotărâri cu adevărat ale lor, încât să-și trimită delegațiile

lor la Conferință, în Soviete, în guvern, și atunci activitatea noastră nu va fi fost cheltuită în zadar, *oricare va fi rezultatul conferinței*. Atunci expunerea aceasta va fi de folos și pentru Conferință și pentru alegerile în Adunarea Constituantă și în general pentru orice activitate politică.

Viața dovedește justetea programului și a tacticii bolșevice. Dela 20 Aprilie și până la lovitura cornilovistă — cât de puțin a trecut și prin câte n'am trecut !

În acest răstimp masele, clasele asuprite, au câștigat o mulțime de învățăminte prin propria lor experiență, iar conducătorii socialiștilor-revoluționari și ai menșevicilor s'au despărțit cu totul de mase. Or, tocmai un program foarte concret — în măsura în care vom reuși să ducem desbaterăa asupra lui în sânul maseleor — va vădi acest lucru mai bine ca orice.

POLITICA DE ÎNȚELEGERE CU CAPITALIȘTII DUCE LA DEZASTRU

1. A-i lăsa la putere pe reprezentanții burgheziei, fie și în număr neînsemnat, a lăsa corniloviști notorii ca generalii Alexeev, Clembovski, Bagration, Gagarin, etc., sau oameni cari s'au dovedit complet neputincioși în fața burgheziei și capabili de acțiuni bonapartiste, ca de pildă Kerenski, înseamnă a deschide larg ușa, pe deoparte, foametei și catastrofei economice inevitabile, grăbite și adâncite intenționat de capitaliști, iar pe de altă parte, catastrofei militare, căci armata urăște comandamentul și nu poate lua parte cu entuziasm la războiul imperialist. În afară de aceasta, nu încapă îndoială că, rămânând la putere, generalii și ofițerii corniloviști le vor deschide *Nemților frontul în mod intenționat*, precum au și făcut în Galiția și la Riga. Lucrul acesta poate fi pre-

întâmpinat numai prin alcătuirea unui nou guvern, bazat pe principii noi, principii expuse mai jos. După toate cele întâmplate dela 20 Aprilie și până actum, continuarea oricărei politici de înțelegere cu burghezia ar fi din partea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor nu numai o greșală, ci și o trădare directă a poporului și a revoluției.

TRECEREA PUTERII ÎN MĂINILE SOVIETELOR

2. Toată puterea existentă în stat trebuie să treacă exclusiv în mâinile reprezentanților Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, în baza unui anumit program și a deplinei răspunderi din partea organelor puterii, față de Soviete. Trebuie să fie făcute imediat noi alegeri în Soviete, atât pentru a se folosi întreaga experiență a poporului dobândită în ultimele săptămâni ale revoluției, atât de bogate în conținut, cât și în vederea înlăturării unor nedreptăți strigătoare la cer (reprezentarea neproporțională, inegalitatea votului, etc.) care mai există încă pe alocuri.

Acolo unde nu există încă instituții alese în mod democratic, și în armată, toată puterea trebuie să treacă exclusiv în mâinile Sovietelor locale și ale comisarilor aleși de acestea și în ale altor instituții neapărat alese.

Cu sprijinul deplin al statului trebuie să fie neapărat înfăptuită pretutindeni înarmarea muncitorilor și a trupelor revoluționare, adică a acelor trupe care au dovedit prin fapte capacitatea lor de a-i zdrobi pe corniloviști.

PACE POPOARELOR

3. Guvernul sovietic trebuie să propună *imediat tuturor* popoarelor beligerante (adică în acelaș timp atât guvernelor lor, cât și masselor muncitorești și țărănești)

încheierea fără întârziere a unei păci generale pe baze democratice, precum și un armistițiu imediat (pe un termen de cel puțin trei luni).

Condiția principală a unei păci democratice este renunțarea la anexiuni (cuceriri) nu în sensul fals al recăpătării de către diferitele puteri a tot ceea ce au pierdut, ci în sensul — singurul just — că atât în Europa, cât și în colonii, *fiecare* naționalitate, fără excepție, va trebui să capete libertatea și posibilitatea de a hotărî ea singură dacă va forma un stat *separat* sau dacă va intra în alcătuirea unui alt stat, ales de ea.

Propunând condițiuni de pace, Guvernul sovietic va trebui el însuși să treacă imediat, în fapte, la aplicarea lor, publicând și denunțând tratatele secrete, prin care mai suntem încă legați până acum, care au fost încheiate încă de țar și care promet capitaliștilor ruși jefuirea Turciei, a Austriei, etc. Apoi suntem datori să satisfacem neîntârziat condițiile Ucrainenilor și ale Finlandezilor, asigurându-le acestora, ca și tuturor celorlalte naționalități din Rusia, depline libertăți, inclusiv cea a despărțirii; să aplicăm acelaș lucru și cu privire la *întreaga* Armenia, luându-ne obligația de a evacua Armenia și pământurile turcești ocupate de noi, etc.

Condițiile de pace de acest fel nu vor fi primite cu bunăvoință de către capitaliști, dar în sânul tuturor popoarelor ele vor întâmpina o simpatie atât de mare și vor stârni o explozie de entuziasm și de revoltă generală atât de formidabilă în toată lumea împotriva prelungirii războiului de jaf, încât vom obține îndată, după toate probabilitățile, încheierea unui armistițiu și consimțământul pentru începerea tratativelor de pace. Căci revoluția muncitorească împotriva războiului crește irezistibil pretutindeni, și nu fraze despre pace (fraze cu care de mult sunt înșelați muncitorii și țărani de către *toate* guvernele imperialiste, inclusiv guvernul nostru Kerenski), ci

numai ruptura cu capitaliștii și propunerile de pace sunt în stare să împingă înainte revoluția.

Dacă se va realiza lucrul cel mai puțin probabil, adică dacă niciunul dintre statele beligerante nu va consimți nici măcar să încheie armistițiu, atunci, în ce ne privește, războiul va deveni un război cu adevărat impus, un război cu adevărat drept, un război de apărare. Chiar și simplul fapt că proletariatul și țărănimea săracă vor fi conștiente de acest lucru, va face Rusia cu mult mai puternică și din punct de vedere militar, mai ales după ruptura totală cu capitaliștii jefuitori ai poporului, fără a mai socoti că războiul va fi atunci, din partea noastră, nu în vorbe, ci în fapt, un război purtat în alianță cu clasele asuprite din toate țările, un război purtat în alianță cu popoarele asuprite din toată lumea.

Trebue în special ca poporul să fie pus în gardă împotriva unei afirmații făcute de capitaliști, afirmație de care se lasă uneori influențate elementele cele mai intimidate și filistinii, — anume afirmația că în cazul ruperii actualei noastre alianțe de jaf cu capitaliștii englezi, etc., aceștia vor fi capabili să aducă un prejudiciu serios revoluției ruse. Această afirmație este dela început până la sfârșit o minciună, căci „sprijinul financiar al aliaților“ îi îmbogățește pe bancheri, iar pe muncitorii și pe țărani ruși îi „susține“ ca funia pe spânzurat. Rusia are destule grâne, destui cărbuni, destul petrol și fier, iar pentru distribuirea justă a acestor produse e nevoie numai să scape de stăpânirea moșierilor și a capitaliștilor cari jefuiesc poporul. Cât despre amenințarea de război pe care ar avea eventual s'o înfrunte poporul rus din partea aliaților săi de astăzi, presupunerea că Francezii și Italienii ar putea să-și unească trupele cu cele germane pentru a le porni împotriva unei Rusii care va fi propus o pace dreaptă, este vădit absurdă; și chiar dacă Anglia, America, Japonia ar declara război Rusiei (lucru extrem de

greu pentru ele, atât din cauza extraordinarei impopularități în mase a unui asemenea război, cât și din cauza divergențelor materiale de interese între capitaliștii acestor țări, cu privire la împărțirea Asiei, și mai ales la jefuirea Chinei), ele n'ar putea să-i pricinuiască Rusiei nici a suta parte din pagubele și nenorocirile pe care i le pricinuește războiul cu Germania, Austria și Turcia.

PĂMÂNT CELOR CE MUNCESC

4. Guvernul sovietic trebuie imediat să declare desființată fără răscumpărare proprietatea privată asupra pământurilor moșierești, trecând aceste pământuri, până la hotărîrea Adunării Constituante, în administrația comitetelor țărănești. Tot în administrația comitetelor țărănești trebuie să fie trecut și inventarul moșieresc, pentru ca acesta să fie pus în mod incontestabil în primul rând și cu totul fără plată, la dispoziția țăranilor săraci.

Aceste măsuri, de mult cerute de marea majoritate a țărănimii, atât prin rezoluțiile congreselor țărănești, cât și prin sutele de mandate imperative date de alegători (după cum se poate vedea printre altele și din examinarea a 242 de mandate imperative, publicate în „Izvestia“ „Sovietului de Deputați ai Țăranilor“), sunt absolut și urgent necesare. Niciuna din acele amânări de pe urma cărora țărăniimea a suferit atât de mult sub ministerul de „coalitie“ nu mai poate fi tolerată.

Orice guvern care ar târăgăni aplicarea acestor măsuri trebuie să fie considerat guvern *antipopular*, demn de a fi doborât și strivit de insurecția muncitorilor și a țăranilor. Și invers, numai guvernul care va înfăptui aceste măsuri va fi un guvern al întregului popor.

LUPTA IMPOTRIVA FOAMETEI ȘI A RUINEI

5. Guvernul sovietic trebuie să introducă imediat, pe scară națională, controlul muncitoresc asupra producției și a consumației. În lipsa acestuia — după cum a și arătat experiența răstimpului scurs dela 6 Mai și până acum — toate promisiunile și încercările de reformă sunt neputincioase și întreaga țară e amenințată de foamete și de o nemaipomenită catastrofă, care poate izbucni dela o săp-tămână la alta.

E necesară naționalizarea imediată a băncilor și a asigurărilor, precum și a celor mai importante ramuri industriale (petrolul, cărbunele, metalurgia, zahărul, etc.), paralel cu desființarea deplină a secretului comercial și cu stabilirea unei supravegheri riguroase, exercitate de muncitori și de țărani, asupra minorității infime a capitaliștilor, cari se îmbogățesc din furniturile pentru stat și cari se eschivează dela controlul și dela impunerea justă a profiturilor și a averilor lor.

Aceste măsuri — fără să înghită o copeică măcar nici din proprietatea țăranilor mijlocași, nici din a cazacilor și nici din aceea a micilor meseriași — sunt absolut echitabile din punctul de vedere al repartizării egale a poverilor războiului și sunt de neamânat în lupta împotriva foametei. Numai prin înfrânarea speculei făcute de capitaliști și pînând capăt acțiunii lor de oprire intenționată a producției se va putea obține sporirea productivității muncii, instituirea serviciului de muncă obligatorie universală, un schimb just al grânelor pe produse industriale și se va face să reintre în tezaur miliardele de bani-hârtie, tănuite de bogătași.

Fără aceste măsuri, desființarea fără răscumpărare a proprietății asupra pământurilor moșierești este și ea cu neputință, căci pământurile moșierești sunt în cea

mai mare parte ipotecate la bănci, iar interesele moșierilor și ale capitaliștilor sunt indisolubil legate între ele.

Ultima rezoluție a Secției economice a Comitetului Executiv Central al Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților din întreaga Rusie („Rabociaia Gazeta“ Nr. 152) nu numai că recunoaște ca „dezastruoase“ măsurile guvernului (de pildă urcarea prețurilor la grâne în vederea îmbogățirii moșierilor și a chiaburilor); nu numai că recunoaște „faptul *completei inactivități* a organelor centrale înființate pe lângă guvern pentru reglementarea vieții economice“, dar recunoaște și „*călcarea legilor*“ de către acest guvern. Această mărturisire a partidelor guvernamentale, al socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor, arată încă odată caracterul criminal al politicii de înțelegere cu burghezia.

LUPTA ÎMPOTRIVA CONTRAREVOLUȚIEI MOȘIERILOR ȘI A CAPITALIȘTILOR

6. Rebeliunea lui Cornilov și a lui Caledin *) a fost sprijinită de *întreaga clasă* a moșierilor și a capitaliștilor, în frunte cu partidul constituțional-democrat („al libertății populare“). Acest lucru a și fost complet dovedit de faptele publicate în „Izvestia“ a Comitetului Executiv Central.

Dar nici pentru reprimarea deplină a acestei contra-revoluții, nici pentru anchetarea ei, nu s'a făcut și nu se poate face nimic serios atâta timp cât puterea n'a trecut încă în mâinile Sovietelor. Nicio comisie care nu dispune de prerogativele puterii de stat nu poate să facă cercetări complete, să-i aresteze pe vinovați, etc. Numai Guvernul sovietic va putea și va trebui să ia aceste măsuri. Numai

*) Rebeliune contrarevoluționară a păturii de sus a căzăcimii dela Don, izbucnită la sfârșitul lui 1917 și începutul lui 1918 sub conducerea generalului A. M. Caledin. (N. Red.)

el va putea, arestându-i pe generalii corniloviști și pe capii contrarevoluției burgheze (Gucicov, Miliucov, Riabusinski, Maclacov și Comp.), disolvând organizațiile contrarevoluționare (Duma de stat, uniunile de ofițeri etc.), luându-i pe membrii acestora sub supravegherea Sovietelor locale, disolvând unitățile contrarevoluționare — numai el va putea pune Rusia la adăpostul unei repetări inevitabile a unor încercări „corniloviste“.

Numai el va putea crea o comisie care să treacă la o amplă cercetare publică a cazului corniloviștilor, precum și a tuturor celorlalte cazuri, chiar dacă de unele din acestea s'a sesizat și burghezia. Numai unei astfel de comisii, va îndemna partidul bolșevic la rândul său pe muncitori să-i dea toată ascultarea și tot concursul.

Numai un guvern sovietic va putea lupta cu succes împotriva unei nedreptăți atât de strigătoare la cer, cum e acapararea de către capitaliști a celor mai mari tipografii și a celor mai multe ziare, cu ajutorul milioanei, stoarse prin jefuirea poporului. Trebuie să fie interzise ziarele contrarevoluționare burgheze („Reci“ [„Graiul“], „Russkoie Slovo“ [„Cuvântul Rus“], etc.), confiscate tipografiile lor, iar publicitatea particulară în ziare declarată monopol de stat și dată în sarcina unei gazete oficiale, editată de Soviete și menită a spune țăranilor adevărul. Numai așa vom putea și vom trebui să-i smulgem d'n mâini burgheziei puternicul instrument al minciunii și al calomniei nepedepsite, al amăgirii poporului, al inducerii în eroare a țăranimii, al pregătirii contrarevoluției.

DESVOLTAREA PAȘNICĂ A REVOLUȚIEI

7. În fața democrației din Rusia, în fața Sovietelor, în fața partidului socialist-revoluționar și a celui menșevic se deschide acum o posibilitate foarte rar întâlnită

în istoria revoluțiilor: posibilitatea de a asigura convocarea Adunării Constituante la data stabilită, fără nicio nouă amânare, posibilitatea de a feri țara de o catastrofă militară și economică, posibilitatea de a asigura dezvoltarea pașnică a revoluției.

Dacă Sovietele vor lua acum, în mod complet și exclusiv, în mâinile lor puterea de stat, pentru a înlăptui programul mai sus arătat, nu numai că se vor bucura de sprijinul a nouă zecimi din populația Rusiei, al clasei muncitoare și al imensei majorități a țărănimii, dar vor beneficia și de cel mai mare entuziasm revoluționar al armatei și al majorității poporului, entuziasm fără de care biruirea foamei și a războiului este imposibilă.

Nici vorbă n'ar putea fi acum de vreo rezistență împotriva Sovietelor, dacă ele înșile, la rândul lor, n'ar șovăi. Nicio clasă nu va îndrăzni să se răscoale împotriva Sovietelor; moșierii și capitaliștii au învățat minte din experiența loviturii corniloviste, astfel că puși în fața cererii ultimative a Sovietelor vor ceda puterea în mod pașnic. Pentru a învinge rezistența capitaliștilor împotriva realizării programului Sovietelor, va fi suficientă supravegherea exploatatorilor de către muncitori și țărani și luarea unor anumite măsuri de pedepsire a contravențiilor, ca, de pildă, confiscarea întregii averi, însoțită de o scurtă arestare.

Preluând toată puterea, Sovietele ar mai putea încă și azi — și aceasta este probabil ultima lor șansă — să asigure dezvoltarea pașnică a revoluției, alegerea pașnică de către popor a deputaților săi, lupta pașnică între partide înăuntrul Sovietelor, verificarea în practică a programului diferitelor partide, trecerea pașnică a puterii din mâinile unuia dintre partide în mâinile altuia.

Dacă și această posibilitate va fi lăsată să treacă, întregul mers al dezvoltării revoluției, începând cu mișcarea din 20 Aprilie și sfârșind cu lovitura cornilovistă, vă-

dește că izbucnirea celui mai aprig război civil între burghezie și proletariat este inevitabilă. Catastrofa iminentă va grăbi izbucnirea acestui război. El va trebui să se termine, după cum arată toate datele și considerațiunile accesibile minții omenești, cu victoria deplină a clasei muncitoare sprijinită de către țărănimea săracă în vederea îmfăptuirii programului mai sus arătat. Dar el va putea fi extrem de greu și sângeros, ei va putea costa viața a zeci de mii de moșieri, de capitaliști, și de ofițeri ce se alătură acestora. Proletariatul nu se va opri în fața niciunei jertfe pentru salvarea revoluției, salvare imposibilă în afara programului arătat. Proletariatul însă ar sprijini din răzputeri Sovietele, dacă acestea și-ar realiza ultima lor șansă de a asigura revoluției o dezvoltare pașnică.

Articol publicat în ziarul „Rabocii Puti” („Calea muncitorului”), No. 20 și 21 din 9 și 10 Octombrie (26 și 27 Septembrie) 1917. (N. Red.)

SFATURILE UNUIA CARE E DEPARTE

Scriu aceste rânduri în ziua de 8 Octombrie și am puțină speranță că ele vor parveni deja în ziua de 9 în mâinile tovarășilor din Petrograd. Se prea poate ca ele să sosească cu întârziere, dat fiind că congresul Sovietelor din regiunile nordice este convocat pentru ziua de 10 Octombrie. Voiu încerca totuși să prezint aceste ale mele „Sfaturi ale unuia care e departe“, pentru cazul în care acțiunea probabilă a muncitorilor și a soldaților din Petrograd și din „împrejurimi“ va avea loc în curând și n'a avut încă loc până acum.

Că întreaga putere trebuie să treacă în mâinile Sovietelor, acest lucru este limpede. Trebuie deasemeni să fie lucru sigur pentru fiecare bolșevic faptul că puterea revoluționară proletară (sau bolșevică — ceea ce este acum unul și acelaș lucru) are asigurată cea mai mare simpatie și sprijinul neprecupețit al tuturor oamenilor muncii și al tuturor exploataților din întreaga lume în general, din țările beligerante în particular, și al țărănimii ruse în special. Aceste adevăruri sunt prea universal cunoscute și de mult dovedite ca să mai merite osteneala de a insista.

Trebuie să reținem o chestiune, care nu este poate pe deplin limpede pentru toți tovarășii, și anume că trecerea puterii în mâinile Sovietelor înseamnă acum, în practică, insurecția armată. S'ar părea că acest lucru este evident, dar nu toată lumea a meditat și meditează asupra lui. A renunța în momentul de față la insurecția armată, ar însemna a renunța la principala lozincă a bolșevismului (toată puterea

pentru Soviete) și în general la întregul internaționalism proletar revoluționar.

Dar insurecția armată este un gen *deosebit* de luptă politică, supus unor legi deosebite, asupra cărora trebuie să se mediteze cu atenție. Cu o admirabilă plasticitate a exprimat acest adevăr Karl Marx, care a scris că „*insurecția este, ca și războiul, o artă*“.

Dintre principalele reguli ale acestei arte, Marx a relevat următoarele:

1) Nu te juca niciodată cu insurecția, și din moment ce ai început-o, trebuie să fii pătruns de ideea că trebuie să mergi până la capăt.

2) Este necesar să concentrezi o mare superioritate de forțe în locul hotărîtor și în clipa hotărîtoare, pentru că altfel inamicul, care posedă o mai bună pregătire și organizare, îi va distruge pe răsculați.

3) Din moment ce a început insurecția, trebuie să acționezi cu cea mai mare hotărîre și să treci neapărat la ofensivă. „Defensiva este moartea insurecției armate“.

4) Trebuie să te străduiești să iei inamicul prin surprindere, să exploatezi momentul în care trupele lui sunt răslețite.

5) Trebuie să obții zilnic fie și succese mici (s'ar putea spune: în fiecare ceas, dacă e vorba de un singur oraș), menținând astfel cu orice preț „superioritatea morală“.

Marx a rezumat învățămintele tuturor revoluțiilor asupra insurecției armate prin cuvintele lui Danton, cel mai mare maestru al tacticii revoluționare pe care l-a cunoscut istoria: „îndrăzneală, îndrăzneală și încă odată îndrăzneală“.

Aplicate Rusiei și lui Octombrie 1917, aceste cuvinte înseamnă: ofensiva simultană, cât se poate de neașteptată și de rapidă, împotriva Petrogradului, venind neapărat atât din afară cât și dinăuntru, din cartierele muncitorești și din Finlanda, din Reval și din Kronstadt, ofensiva

întregii flote, îngrămădirea unei *gigantice superiorități* de forțe față de cele 15-20 de mii (și poate chiar și mai mult) de oameni ai „gărzii“ noastre „burgheze“ (elevii școalelor militare), ai „trupelor“ noastre „vendéene“*) (o parte a cazacilor) etc.

Combinarea celor *trei* forțe principale ale noastre: flota, muncitorii și unitățile militare, pentru a fi neapărat ocupate și menținute cu prețul *oricăror pierderi*: a) telefonul, b) telegraful, c) gările, d) podurile, în primul rând.

Alcătuirea, din *cele mai hotărâte* elemente (alese printre luptătorii noștri „de șoc“, în *tineretul* nostru *muncitoresc*, precum și printre cei mai buni marinari) a unor mici detașamente, în vederea ocupării de către acestea a punctelor de cea mai mare importanță și în *vederea participării* lor pretutindeni, în toate operațiile importante, ca de pildă:

Incercuirea și izolarea Petrogradului, cucerirea lui printr'un atac combinat al flotei, al muncitorilor și al trupelor — sarcină care cere *artă și îndrăzneală triplă*.

Alcătuirea unor detașamente din cei mai buni muncitori, înarmați cu arme și bombe, în vederea atacării și încercuirii „centrelor“ inamicului (școalele de ofițeri, telegraful, telefonul și altele) având deviza: *mai bine să pierim cu toții decât să lăsăm să treacă dușmanul*.

Să sperăm că în cazul în care se va hotărî să se treacă la acțiune, conducătorii vor aplica cu succes marile povețe ale lui Danton și ale lui Marx.

Succesul revoluției, și al celei ruse și al celei mondiale, depinde de două sau trei zile de luptă.

Rânduri scrise în 21 (8) Octombrie 1917 și publicate pentru prima oară în ziarul „Pravda“ No. 250, din 7 Noembrie 1920.

*) Cu alte cuvinte, trupe contrarevoluționare. Departamentul Vendée, situat în partea de Nord-Vest a Franței, a fost în vremea revoluției franceze dela sfârșitul sec. XVIII-lea unul din focarele răscoalelor țărănești contrarevoluționare (N. Red.).

REZOLUȚIE ASUPRA INSURECȚIEI ARMATE

Comitetul Central recunoaște că atât situația internațională a revoluției ruse (răscoala din flota germană, ca manifestare extremă a creșterii revoluției socialiste mondiale în întreaga Europă; pericolul unei păci între imperialiști în vederea sugrumării revoluției din Rusia), cât și situația militară (hotărîrea nefindoelnică a burgheziei ruse și a lui Kerenski și Comp. de a da Nemților Petrogradul), precum și faptul că partidul proletar a câștigat majoritatea în sânul Sovietelor, toate acestea adăugate răscoalei țărănești și revirimentului încrederii poporului față de partidul nostru (alegerile dela Moscova); în sfârșit, pregătirea fățișă a unei a doua loviturii corniloviste (retragerea trupelor din Petrograd, transportarea cazacilor spre acest oraș, încercuirea Minscului cu cazaci, etc.), toate acestea pun la ordinea zilei insurecția armată.

Constatând astfel că insurecția armată este inevitabilă și pe deplin ajunsă la maturitate, Comitetul Central invită toate organizațiile de partid să se inspire din acest fapt și să examineze și să soluționeze din acest punct de vedere toate chestiunile practice (ale congresului Sovietelor din regiunea de Nord, ale retragerii trupelor din Petrograd, ale acțiunilor dela Moscova și dela Minsc, etc.).

Rezoluție scrisă în 10 Octombrie 1917 și publicată în revista „Proletor” No. 12 din 31 Octombrie 1924.
(N. Red.)

SCRISOARE CĂTRE MEMBRII PARTIDULUI BOLȘEVIC

Tovarăși ! Nu mi-a fost încă cu puțință să primesc zia-
rele din Petrograd cu data de Miercuri 18 Octombrie.
Comunicându-mi-se telefonic textul complet al declara-
ției publicate de Camenev și de Zinoviev în ziarul „Novaia
Jizni“ („Viața Nouă“), care nu e un ziar al partidului, am
refuzat să cred. Dar îndoelile au devenit imposibile și sunt
nevoit să profit de prima ocazie, pentru ca scrisoarea mea să
poată ajunge la membrii partidului până Joi seara sau Vineri
dimineața, căci a tăcea în fața unei *trădări* atât de nemaipo-
menite ar fi o crimă.

Cu cât mai serioasă e chestiunea practică, cu cât mai res-
ponsabili și mai „marcanți“ sunt oamenii cari au săvârșit
acest act de trădare, cu atât mai primejdios este acesta, cu
atât mai energic trebuie să fie dați afară trădătorii, cu atât
mai de neiertat ar fi să șovăim din cauza unor „merite“ din
trecut ale trădătorilor.

Gândiți-vă numai ! Se știe în cercurile de partid că
din Septembrie partidul discută chestiunea insurecției.
Nimeni n'a auzit nimic despre vreo scrisoare sau despre
alt document al vreunora dintre persoanele de mai sus !
Și azi, putem spune în ajunul Congresului Sovietelor, doi
bolșevici marcanți se ridică *împotriva* majorității și, evi-
dent, *împotriva* *Comitetului Central*. Lucrul acesta nu
este exprimat deadreptul și deaceia răul pricinuit cauzei

este și mai mare, căci faptul de a vorbi în aluzii este și mai primejdios.

Din textul declarației lui Camenev și a lui Zinoviev rezultă cât se poate de limpede că au luat atitudine împotriva Comitetului Central, căci altfel declarația lor n'ar avea sens; dar *care* anume hotărîre a Comitetului Central e combătută de ei, textul lor nu spune.

Pentruce ?

E limpede: deoarece Comitetul Central n'a publicat-o.

Ce înseamnă asta ?

Intr'o foarte importantă chestiune de luptă, în ajunul zilei critice de 20 Octombrie, doi „bolșevici marcanți“ atacă o hotărîre nepublicată a organului conducător al partidului ! O atacă într'un ziar care *nu* e al partidului, și anume într'unul care merge în această chestiune *la braț cu burghezia împotriva partidului muncitoresc*.

Dar asta-i de o mie de ori mai josnic și de un milion de ori mai dăunător, chiar decât toate manifestările lui Plehanov din presa străină partidului între anii 1906-1907, manifestări pe care partidul le condamnăse atât de vehement ! Căci atunci fusese vorba numai de problema algerilor, iar acum e vorba de insurecția în vederea cucririi puterii !

Și într'o asemenea chestiune — *după ce* Comitetul Central a luat o hotărîre — să vii să ataci această hotărîre *nepublicată*, în fața tuturor acestor Rodzianko și Kerenski, într'un ziar care nu e al partidului — e oare de închipuit un act mai perfid, mai trădător ?

Aș socoti ca o rușine pentru mine, dacă din cauza relațiilor apropiate în care am fost în trecut cu acești foști tovarăși, aș sta la îndoială să-i condamn. Declar deschis că nu-i mai socotesc tovarăși pe aceștia doi și că voi lupta din toate puterile, atât în sânul Comitetului Central cât și în fața Congresului, în vederea excluderii amândurora din partid.

Căci un partid muncitoresc, pe care viața îl pune din ce în ce mai des în fața problemei insurecției, nu poate fi în stare să rezolve această grea problemă, dacă hotărârile nepublicate ale organului său de conducere sunt atacate, după ce au fost adoptate, în presa străină partidului și dacă se seamănă, astfel, turburarea și șovăiala în rândurile luptătorilor.

Domnii Zinoviev și Camenev n'au decât să-și întemeieze un partid al lor, cu zeci de desorientați sau de candidați la Adunarea Constituantă. Muncitorii nu vor intra într'un asemenea partid, căci prima lozincă a acestuia va fi:

„Membrilor Comitetului Central învinși pe chestiunea luptei hotărîtoare, la ședința Comitetului Central, le este îngăduit să recurgă la presa străină partidului pentru a ataca hotărârile nepublicate ale acestuia.“

N'au decât să-și creeze *după acest model*, propriul lor partid; partidul nostru muncitoresc bolșevic nu poate decât câștiga în urma acestui fapt.

Atunci când vor fi publicate toate documentele, actul de trădare al lui Zinoviev și Camenev va ieși și mai limpede în evidență. Iar până atunci muncitorii trebuie să-și pună în-trebarea:

„Să presupunem că conducerea Sindicatelor profesionale din întreaga Rusie ar fi hotărît, după o discuție de o lună și cu o majoritate de peste 80 la sută, că trebuie să fie pregătită o grevă, fără a se da deocamdată publicității nici data acesteia și nici nimic altceva. Să presupunem că, după ce fusese luată hotărîrea, doi membri, sub pretextul mincinos al unei „opinii separate“, nu numai că ar fi început să se adreseze în scris grupelor locale în vederea revizuirii acestei hotărîri, dar ar fi permis chiar comunicarea scrisorilor lor în presa străină partidului. Să admitem, în sfârșit, că ei înșiși ar fi atacat hotărîrea în ziare străine

partidului, deși această hotărîre nu fusese încă publicată, și ar fi început să bârfească greva în fața capitaliștilor.

Se pune întrebarea: ar șovăi oare muncitorii să excludă din mijlocul lor pe asemenea trădători ?“

În ce privește stadiul în care se află chestiunea insurecției acum, când ne aflăm atât de aproape de 20 Octombrie, nu-mi pot da seama din depărtare, cât de mare e răul pricinuit de trădători prin manifestarea lor în presa străină partidului. Fără îndoială că din punct de vedere *practic* dauna pricinuită e foarte mare. Pentru a îndrepta lucrurile, trebuie să fie în primul rând restabilită unitatea frontului bolșevic prin excluderea trădătorilor.

Slăbiciunea argumentelor ideologice aduse împotriva insurecției va fi cu atât mai evidentă cu cât acestea vor fi scoase de noi mai mult la lumina zilei. Am trimis zilele acestea gazetei „Rabocii Puti“*) un articol în această privință, și dacă redacția va socoti că nu e cu puțință să-l publice, membrii partidului îl vor citi, probabil, în manuscris **).

Aceste argumente „ideologice“, scuzați-mi expresia, se reduc la două: în primul rând „așteptarea“ Adunării Constituante. Să așteptăm, poate om apuca-o și pe asta, iată tot argumentul. Poate că, în ciuda foametei, în ciuda ruinii economice, în ciuda exasperării la care au ajuns soldații, în ciuda celor întreprinse de Rodzianko pentru a preda Nemților Petrogradul, în ciuda lock-out-urilor, poate că totuși vom apuca-o și pe asta.

Poate, să sperăm, iată toată forța argumentului.

*) Organ Central al P. M. S. D. R. (bolșevic) care a apărut între 16 Septembrie și 8 Noembrie 1917. (N. Red.)

***) Vezi *Lenin*, Opere, vol. XXI, pag. 334, ed. rusă. (N. Red.)

În al doilea rând, un pesimism gălăgios. În tabăra burgheziei și a lui Kerenski totul merge de minune, la noi totul merge prost. În tabăra capitaliștilor toate sunt pregătite de minune, la muncitori toate stau prost. „Pesimiștii“ în cecece privește latura militară a chestiunii strigă cât îi ține gura. „optimiștii“ însă tac, căci numai unor trădători le poate fi plăcut să divulge câte ceva față de Rodzianko și Kerenski.

Grele vremuri. Grea misiune. Grea trădare.

Și totuși problema va fi rezolvată, muncitorii își vor strânge rândurile, răscoalele țărănești și extrema nerăbdare a soldaților de pe front își vor îndeplini opera! Să strângem și mai mult rândurile, proletariatul trebuie să birue !

Rânduri scrise în 31 (18) Octombrie 1917 și publicate în ziarul „Pravda“ Nr. 250 din 1 Noiembrie 1927 (N. Red.)

SCRISOARE CĂTRE MEMBRII COMITETULUI CENTRAL

Tovarăși ! Scriu aceste rânduri în seara zilei de 24; situația e cât se poate de critică. Este limpede ca lumina zilei că orice întârziere a insurecției este acum cu adevărat echivalentă cu moartea.

Vă conjur, tovarăși, să înțelegeți că totul atârnă acum de un fir de păr; că la ordinea zilei sunt probleme pe care nu le pot rezolva nici conferințele și nici congresele (fie ele chiar congrese ale Sovietelor), ci exclusiv popoarele, masele, lupta masselor înarmate.

Asaltul cornilovist al burgheziei, înlăturarea lui Verhovski dovedesc că nu se mai poate aștepta. Guvernul trebuie să fie arestat, cu orice preț, astă seară, astă noapte, desarmând (înfrângând, în caz de împotrivire) detașamentele de cîcvi-ofițeri, etc.

Nu mai putem aștepta ! Putem pierde totul !!

Pentru ce trebuie să punem imediat mîna pe putere ?

Pentru a apăra *poporul* (nu congresul, ci poporul, în primul rând armata și țărani) împotriva guvernului cornilovist, care l-a gonit pe Verhovski *) și a pus la cale al doilea complot cornilovist.

Cine trebuie să ia puterea ?

*) E vorba de înlăturarea din guvern a ministrului de război Verhovski, ca urmare a declarației făcute de el în sensul că armata rusă nu va mai putea lupta. (N. Red.)

Asta n'are acum importanță: s'e ia Comitetul Militar Revoluționar, „sau altă instituție“, care să declare că va preda puterea numai în mâinile adevăraților reprezentanți ai intereselor poporului, ai intereselor armatei (propunere imediată de pace), ai intereselor țăranilor (pământul trebuie să fie preluat imediat, desființându-se proprietatea privată), ai intereselor celor flămânzi.

Toate sectoarele, toate regimentele, toate forțele trebuie să mobilizeze numaidecât, pentru a trimite imediat delegațiunii Comitetului Militar Revoluționar, Comitetului Central al bolșevicilor, cerând insistent ca în niciun caz și cu niciun chip puterea să nu fie lăsată în mâinile lui Kerenski și Comp., până în ziua de 25; chestiunea trebuie să fie neapărat rezolvată chiar astăzi, seara sau în cursul nopții.

Istoria nu va ierta vreo întârziere revoluționarilor care au putut să învingă astăzi (și cu siguranță că azi vor învinge), dar cari mâine ar risca să piardă mult, ar risca să piardă totul.

Luând puterea azi, noi o luăm nu împotriva Sovietelor, ci pentru ele.

Luarea puterii, iată obiectivul insurecției; scopul ei politic se va preciza după luarea puterii.

A aștepta votul șovăelnic din 25 Octombrie înseamnă a pierde totul pentru o formalitate; poporul are dreptul și datoria să decidă chestiunile de acest fel nu prin vot, ci prin forță; poporul are dreptul și datoria ca în momentele critice ale revoluției să-și îndrumeze reprezentanții, chiar și pe cei mai buni, în loc să-i aștepte.

Lucrul acesta a fost dovedit de istoria tuturor revoluțiilor și infinit de mare ar fi crima revoluționarilor, dacă ar scăpa momentul, știind că de ei depinde *salvarea revoluției*, propunerea păcii, salvarea Petrogradului, salvarea din ghiarele foametei, trecerea pământului în mâinile țăranilor.

**Guvernul se clatină. Trebuie să-i fie dată cu orice preț
lovitura de grație!**

**Orice întârziere în acțiune este echivalentă cu
moartea.**

*Rânduri scrise în 6 Noembrie (24
Octombrie) 1917 și publicate în 1925.
(N. Red.)*

STATUL ȘI REVOLUȚIA'

PREFAȚĂ LA EDIȚIA ÎNȚĂIA

Problema statului capătă în momentul de față o deosebită însemnătate atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere politic practic. Războiul imperialist a grăbit și a înăsprit în mod extraordinar procesul transformării capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat. Tot mai monstruoasă devine monstruoasa asuprire de către stat a masselor muncitoare, stat ce se contopește din ce în ce mai strâns cu uniunile atotputernice ale capitaliștilor. Țările înaintate se transformă — e vorba de „spatele frontului“ lor — în ocne și în închisori militare pentru muncitori.

Nemaipomenitele grozăvii și dezastre ale războiului, care se prelungește, fac situația masselor de nesuportat, sporesc revolta lor. Revoluția proletară internațională se coace în chip vădit. Problema raporturilor dintre ea și stat capătă însemnătate practică.

Elementele oportunistului, acumulate în decurs de zeci de ani de dezvoltare relativ pașnică, au dat naștere curentului social-șovinist, care domină în partidele socialiste oficiale din toată lumea. Acest curent (Plehanov, Potresov, Breșkovskaia, Rubanovici, și într'o formă putintel acoperită domnii Tereteli, Cernov și Comp., în Rusia; Scheidemann, Legien, David și alții, în Germania; Renaudei, Guesde, Vandervelde, în Franța și Belgia; Hynd-

man și fabienii*) în Anglia, etc.) — socialism în vorbe, șovinism în fapte — se distinge prin faptul adaptării ticăloase, slugarnice a „conducătorilor“ „socialismului“ la interesele nu numai ale burgheziei „lor“ naționale, dar și ale statului „lor“, căci majoritatea așa numitelor mari puteri exploatează de mult și țin sub jug un șir întreg de popoare mici și slabe. Iar războiul imperialist este tocmai un război pentru împărțirea și reîmpărțirea prăzilor de acest fel. Lupta pentru eliberarea maselor muncitoare de sub influența burgheziei în general și a burgheziei imperialiste în special, nu este cu puțință fără lupta împotriva prejudecăților oportuniste în privința „statului“.

Vom examina mai întâi doctrina lui Marx și Engels asupra statului, oprindu-ne deosebit de amănunțit asupra acelor laturi ale acestei doctrine, care au fost uitate sau au suferit denaturări oportuniste. Il vom analiza apoi în mod special pe reprezentantul de căpetenie al acestor denaturări, Karl Kautsky, cel mai cunoscut conducător al Internaționalei a II-a (1889-1914), Internațională care a dat un atât de jalnic faliment în decursul războiului actual. În sfârșit, vom trage principalele concluzii din experiența revoluțiilor ruse din 1905 și mai ales din cea din 1917. Aceasta din urmă, pe cât se pare, își încheie în momentul de față (începutul lunii August 1917) prima fază a dezvoltării ei; în general însă toată această revoluție poate fi înțeleasă numai ca o verigă în lanțul revoluțiilor proletare socialiste provocate de războiul imperialist. Problema raporturilor dintre revoluția socialistă a proletariatului și stat capătă astfel nu numai o însemnătate po-

*) *Fabieni* — membri ai „Societății fabiene“ reformiste, întemeiate în 1884 în Anglia de un grup de intelectuali burghezi, cari au arborat steagul socialismului. Denumirea societății provine dela numele comandantului militar roman Fabius Cunctator (temporizatorul), devenit faimos prin tactica sa de tergiversări și evitări a unor lupte decisive. Fabienii propovăduesc trecerea pașnică dela capitalism la socialism pe calea realizării micilor reforme. (N. Red.)

litică-practică, ci și o însemnătate din cele mai actuale, ca problemă a lămuririi masselor cu privire la ceea ce vor trebui ele să facă în viitorul apropiat, pentru eliberarea lor de sub jugul capitalului.

August 1917.

Autorul

PREFAȚĂ LA EDIȚIA A DOUA

Această a doua ediție se tipărește aproape fără schimbări. Adăugat e numai paragraful 3 din capitolul al II-lea.

Moscova, 17 Decembrie 1918.

Autorul

CAPITOLUL I

SOCIETATEA BAZATĂ PE CLASE ȘI STATUL

1. Statul — Produsul ireductibilității antagonismelor de clasă

Cu doctrina lui Marx se petrece acum, ceea ce s'a petrecut nu odată în istorie cu doctrinele cugetătorilor și ale conducătorilor revoluționari ai claselor asuprite, în lupta lor de eliberare. Cât timp marii revoluționari erau în viață, ei erau supuși de clasele asupritoare la persecuții necurmate, doctrina lor era întâmpinată cu cea mai sălbatică furie, cu cea mai turbată ură, prin cea mai deșănțată campanie de minciuni și de defăimări. După moartea lor se încearcă prefacerea lor în icoane inofensive, canonizarea lor, ca să zicem așa, înconjurarea *numelui* lor cu o oarecare glorie pentru „consolarea“ claselor asuprite și pentru înșelarea acestora, golind doctrina revoluționară de *conținutul* ei, tocindu-i ascuțișul revoluționar și vulgarizând-o. Burghezia și oportuniștii din sânul mișcării muncitorești converg astăzi întru „prelucrarea“ marxismului. Este uitată, ștearsă, denaturată, latura revoluționară a doctrinei, sufletul ei revoluționar. Sunt puse pe planul întâi, sunt proslăvite cele ce sunt acceptabile sau par acceptabile burgheziei. Toți social-șoviniștii sunt astăzi „marxiști“, fără glumă ! Și din ce în ce mai des vorbesc învățații burghezi germani, până mai ieri specialiști în materie de stârpire a marxismului, despre un Marx „na-

țional-german“, care ar fi educat asociațiile muncitorești, ce sunt atât de minunat organizate, în vederea războiului. de jaf !

Față de o asemenea stare de lucruri, față de nemai-pomenita răspândire a denaturărilor marxismului, sarcina noastră este înainte de toate aceea de a *restabili* adevărata învățătură a lui Marx asupra statului. E necesar pentru acest lucru să aducem un șir întreg de lungi citate din înseși operele lui Marx și Engels. De bună seamă, lungile citate vor face expunerea greoaie și nu vor contribui deloc s'o facă mai populară. A ne lipsi însă de ele este absolut cu neputință. Toate pasagiile, sau cel puțin toate pasagiile hotărâtoare, din operele lui Marx și Engels, privitoare la problema statului trebuie neapărat citate cât se poate mai complet, pentru ca cititorul să-și poată face în mod independent o idee asupra totalității concepțiilor întencietorilor socialismului științific și asupra dezvoltării acestor concepții, cât și pentru ca denaturarea de către „kautskismul“ predominant astăzi a acestor concepții să fie dovedită în mod documentat și arătată negru pe alb.

Să începem cu cea mai răspândită operă a lui F. Engels: „Origina familiei, a proprietății private și a statului“, care a apărut în 1894 la Stuttgart, în a 6-a ei ediție. Va trebui să traducem citatele din originalele germane, căci traducerile rusești, deși numeroase, sunt în cea mai mare parte ori incomplete, ori făcute extrem de nesatisfăcător.

„Statul — spune Engels, rezumându-și analiza istorică — nu este deci deloc o putere impusă societății din afara ei; el nu este nici „realitatea ideii morale“, „imaginea și realitatea rațiunii“, precum susține Hegel. El este, mai curând, un produs al societății la o anumită treaptă de dezvoltare; el este o mărturie a faptului că această societate s'a încurcat cu sine însăși într'o contradicție de nerezolvat, că s'a scizionat în antagonisme de neîmpăcat, pe cari nu este în stare să le înlăture. Dar pentru ca aceste antagonisme, aceste clase cu interese economice contra-

dictorii, să nu se consume între ele și să nu consume societatea într-o luptă stearpă a fost nevoie de o putere, care stând în aparență deasupra societății să modereze conflictul, să-l țină în limitele „ordinii”. Și această putere ieșită din sânul societății, dar care punându-se deasupra ei, se înstrăinează din ce în ce mai mult de ea, este statul”. (Pag. 177-178, ediția a 6-a germană).

Este exprimată astfel cât se poate de limpede ideea fundamentală a marxismului în chestiunea rolului istoric și a însemnătății statului. Statul este produsul și manifestarea *caracterului de neîmpăcat* al antagonismelor de clasă. Statul apare acolo, unde, atunci, când și în măsura în care, antagonismele de clasă *nu pot* fi obiectiv împăcate. Și invers: existența statului dovedește că antagonismele de clasă sunt de neîmpăcat.

Tocmai în acest punct foarte important și esențial începe denaturarea marxismului, denaturare care merge pe două linii principale.

Pe de o parte, ideologii burghezi și mai ales cei mic-burghezi — siliți sub presiunea faptelor istorice de netăgăduit să recunoască că statul există numai acolo unde există antagonisme de clasă și lupte de clasă — îl „corectează” pe Marx în așa fel încât statul apare ca un organ de *împăciuire* a claselor. După Marx, statul n’ar fi putut nici să apară, nici să se mențină, dacă ar fi fost cu puțință împăcarea claselor. După profesorii și publiciștii mic-burghezi și filistini s’ar părea — invocat fiind cu bună voință, la tot pasul, Marx — că statul tocmai împacă clasele. După Marx statul este un organ al *dominației* de clasă, un organ al *asupririi* unei clase de către o altă clasă, el este crearea „ordinii”, care legalizează și consolidează această asupraire, moderând conflictul dintre clase. După părerea politicianilor mic-burghezi, ordinea înseamnă tocmai împăciuirea claselor și nu asuprairea unei clase de către o altă clasă; a modera conflictul înseamnă a face împăciuire și nu faptul de a răpi claselor asuprite anu-

mite mijloace și metode de luptă pentru doborîrea asupritorilor.

În revoluția din 1917, de pildă, tocmai atunci când problema însemnătății și rolului statului s'a pus în toată amploarea ei, tocmai atunci când ea s'a pus în mod practic, ca o problemă a acțiunii imediate și încă a acțiunii de masă, toți eserii (socialiștii-revoluționari) și menșevicii au alunecat deodată și complet spre teoria mic-burgheză a „împăciuirii“ de către „stat“ a claselor. Nenumăratele rezoluții și articole ale oamenilor politici din aceste două partide sunt adânc îmbibate de această teorie mic-burgheză și filistină a „împăciuirii“. Că statul este un organ de dominare al unei clase anumite, clasă ce *nu poate* fi împăcată cu antipodul ei (cu clasa opusă ei), lucrul acesta nicicând nu este în stare democrația mic-burgheză să-l înțeleagă. Atitudinea față de stat este una din cele mai vădite manifestări ale faptului că socialiștii-revoluționari și menșevicii noștri nu sunt cătuși de puțin socialiști, (cecece noi, bolșevicii, am demonstrat-o întotdeauna), ci democrați mic-burghezi cu frazeologie quasi-socialistă.

Denaturarea „kautskistă“ a marxismului este pe de altă parte mult mai subtilă. „Teoretic“ kautskismul nu neagă nici faptul că statul este un organ al dominației de clasă, nici faptul că antagonismele de clasă sunt de neîmpăcat. Este pierdut însă din vedere sau trecut în surdina următorul fapt: dacă statul este produsul caracterului de neîmpăcat al antagonismelor de clasă, dacă el este o putere ce stă *deasupra* societății și care „se înstrăinează din ce în ce mai mult de societate“, este limpede că eliberarea clasei asuprite este cu neputință, nu numai fără o revoluție violentă, dar și fără nimicirea acestui aparat al puterii de stat, pe care l-a creat clasa dominantă și în care este întruchipată această „înstrăinare“. Această concluzie, prin ea însăși limpede teoreticește, a fost formulată de Marx, după cum vom vedea în continuare, în modul cel mai pre-

cis, pe temeiul analizei istorice concrete a problemelor revoluției. Și această concluzie tocmai — precum vom arăta amănunțit în cele ce urmează — Kautsky a... „uitat-o“ și a denaturat-o.

2. Detașamentele speciale de oameni înarmați, închisorile, etc.

„In comparație cu vechea organizație gentilică — continuă Engels — statul se caracterizează în primul rând prin divizarea supușilor lui într'un cadru teritorial“...

Ni se pare nouă „firească“ această divizare, dar ca să se ajungă la ea a fost nevoie de o îndelungată luptă împotriva vechii organizații a triburilor și a ginților.

„A doua trăsătură caracteristică a statului este instituirea unei *forțe publice*, care nu mai coincide direct cu populația ce se organizează ea însăși ca forță armată. Această forță publică specială e necesară, fiindcă organizarea armată a populației ce acționează dela sine a devenit cu neputință din momentul împărțirii societății în clase... Această forță publică există în fiecare stat; ea constă nu numai din oameni înarmați, ci și din accesoriile materiale, închisori și tot felul de instituții de constrângere, pe cari nu le-a știut societatea gentilică“...

Engels dezvoltă conținutul noțiunii „forță“, ce a fost denumită stat, forță provenită din societate, dar care se situează deasupra acesteia și se înstrăinează din ce în ce mai mult de ea. Din ce constă mai ales această forță? Din detașamente speciale de oameni înarmați, cari au la dispoziția lor închisori, etc...

Suntem îndreptățiți să vorbim despre existența unor detașamente deosebite de oameni înarmați, pentru că forța publică, inerentă oricărui stat, „nu coincide în mod direct“ cu populația înarmată, cu „organizarea armată ce acționează dela sine“ a populației.

Ca toți marii cugetători revoluționari, Engels se străduiește să atragă atenția muncitorilor conștienți tocmai asupra faptului care pare în ochii filistinismului predominant a me-

rita cea mai mică atenție, a fi lucrul cel mai obișnuit, consfințit de prejudecăți nu numai trainice, ci, s'ar putea spune, pietrificate. Armata permanentă și poliția sunt principalele instrumente de constrângere ale puterii de stat, dar ar putea oare sta lucrurile și altfel ?

Din punctul de vedere al mării majorități a europenilor dela sfârșitul veacului al XIX-lea, cărora li se adresase Engels, și cari n'au trăit și n'au observat deaproape nicio mare revoluție, lucrurile nici nu puteau sta altfel. Pentru ei era cu totul de neînțeles: ce o mai fi și această „organizare armată a populației ce acționează dela sine ?“ La întrebarea: de ce s'a ivit nevoia unor detașamente speciale de oameni înarmați (poliția, armata permanentă) situate deasupra societății și care se înstrăinază de societate, filistinul din apusul Europei și din Rusia este înclinat să răspundă cu câteva fraze luate dela Spencer *) sau dela Mihailovski**), să invoce complicarea vieții sociale, diferențierea funcțiilor, etc.

Astfel de invocări par „științifice“ și-l adorm de minune pe micul-burghez mărginit, aruncând întuneric asupra lucrului principal și fundamental: sciziunea societății în clase ireductibil dușmane.

De n'ar fi fost această sciziune, „organizarea armată a populației ce acționează dela sine“ s'ar fi deosebit prin complexitatea ei, prin înalta ei tehnică, etc. — de organizarea primitivă a cetei de maimuțe, cari pun mâna pe

*) *Spencer Herbert* (1820-1903) — sociolog burghez englez. După teoria lui Spencer statul n'a luat naștere ca urmare a ivirii claselor și a luptei de clasă, ci în urma „complicării funcțiilor sociale“ (N. Red.)

**) *Mihailovski N. K.* (1842-1904) — ideolog de mare vază al curentului poporanist liberal rus din anii 80-90 ai veacului trecut. Reprezentant al așa numitei „metode subiective în sociologie“. În lucrările sale „Ce sunt prietenii poporului“, „Conținutul economic al poporanismului“ și „Desvoltarea capitalismului în Rusia“, V. I. Lenin a făcut o critică temelnică a vederilor lui Mihailovski. (N. Red.)

ciomag, sau de oamenii primitivi, sau de oamenii reuniți în clanuri, — dar o asemenea organizare ar fi fost cu puțință.

Ea este cu neputință, deoarece societatea civilizată e scizionată în clase dușmane, ba chiar în clase ireductibil dușmane, în clase a căror înarmare ce „acționează dela sine“ ar fi dus la lupta armată între ele. Se ivește statul, este creată o forță specială, detașamente speciale de oameni înarmați; și fiecare revoluție, nimicind aparatul de stat, ne arată în modul cel mai vădit faptul că clasa dominantă tinde să-și refacă detașamentele speciale de oameni înarmați, care-i slujesc ei, și că clasa asuprită tinde să creeze o nouă organizație de acest fel, în stare să slujească nu exploataților, ci exploataților.

În cadrul raționamentului citat, Engels prezintă teoretic aceeași chestiune, pe care o prezintă — practic — în fața noastră în mod evident fiecare mare revoluție, și încă pe planul acțiunilor de masă; anume, chestiunea relațiilor reciproce dintre detașamentele „speciale“ de oameni înarmați și „organizarea armată a populației ce acționează dela sine“. Vom vedea că această problemă este concret ilustrată de către experiența revoluțiilor europene și ruse.

Să ne întoarcem însă la expunerea lui Engels.

Acesta arată că uneori, ca de pildă în unele locuri din America de Nord, această forță publică este slabă (e vorba de o rară excepție în cadrul societății capitaliste și de acele părți ale Americii de Nord, în cari în perioada preimperialistă a Americii a precumpănit colonistul liber), în general vorbind însă forța publică se întărește:

„...Forța publică se întărește însă pe măsură ce se ascut contradicțiile de clasă dinăuntru statului și pe măsură ce statele învecinate devin mai mari și mai populate; priviți doar Europa noastră de astăzi, în care lupta de clasă și concurența pe tărâmul cuceririlor au ridicat forța publică la o înălțime, dela care ea amenință să înghită întreaga societate și chiar statul“.

Aceste rânduri au fost scrise încă la începutul ultimului deceniu al veacului trecut. Ultima prefață a lui Engels poartă data de 16 Iunie 1891. Pe atunci turnura înspre imperialism — atât în sensul domniei depline a trusturilor, în sensul atotputerniciei marilor bănci, cât și în sensul unei politici coloniale grandioase, etc. — abia-abia începuse în Franța, iar în America de Nord și în Germania ea era și mai slabă. De atunci „concurența pe tărâmul cuceririlor“ a făcut un pas uriaș înainte, cu atât mai mult cu cât la începutul celui de-al doilea deceniu al veacului al XX-lea, globul pământesc era definitiv împărțit între acești „cuceritori concurenți“, adică între marile puteri jefuitoare. Inarmările pe uscat și pe apă au crescut de atunci extraordinar de mult, iar războiul de pradă din 1914-1917 în vederea stăpânirii lumii de către Anglia sau de către Germania, pentru împărțirea prăzii, a făcut ca „înghițirea“ de către puterea prădalnică de stat a tuturor forțelor societății să ajungă până în preajma unei catastrofe totale.

Engels a știut încă în 1891 să indice „concurența pe tărâmul cuceririlor“ drept una din cele mai însemnate trăsături distinctive ale politicii externe a marilor puteri; în 1914-1917 însă, atunci când această concurență, care se înăsprise foarte mult, dădu naștere războiului imperialist, netrebnicii social-șovinismului înfășoară apărarea intereselor de pradă ale burgheziei „lor“ în fraze asupra „apărării patriei“, asupra „apărării republicii și a revoluției“, etc. !

3. Statul — Instrument de exploatare a clasei asuprite

Pentru întreținerea unei forțe publice speciale, care stă deasupra societății, sunt necesare birurile și datoria publică.

„Având în mâinile lor forța publică și dreptul de a strânge biruri, funcționarii — a scris Engels — se înfățișează ca organe ale societății ce stau *deasupra* societății. Respectul liber, de bună voie ce fusese manifestat față de organele alcătuirii gentilice, nu le mai e îndestulător acestor funcționari chiar dacă ei l-ar putea dobândi...“ Sunt făurite legi speciale privitoare la sfințenia și inviolabilitatea funcționarilor. „Cel mai ticălos agent de poliție din statul civilizat are mai multă „autoritate“ decât toate organele societății gentilice luate la un loc; dar chiar și cel mai puternic prinț și cel mai mare comandant de stat sau căpitan de oaste din epoca civilizației îl poate invidia pe cel mai neînsemnat șef de gîntă pentru respectul nesilit și necontestat de care se bucura acesta“.

E înfățișată în rândurile de mai sus chestiunea situației privilegiate a funcționarilor în calitatea lor de organe ale puterii de stat. Ca punct esențial este formulată întrebarea: ce nume îi pune pe aceștia *deasupra* societății? Vom vedea că în 1871 Comuna din Paris a rezolvat în mod practic această chestiune teoretică și că în 1912 Kautsky a cocoloșit-o în chip reacționar.

„Dat fiind că statul a luat ființă din nevoia ținerii în frâu a antagonismelor de clasă: dat fiind însă că în același timp el a luat ființă chiar din conflictul dintre aceste clase, el este în general statul clasei celei mai puternice, al clasei economice dominante, clasă care prin mijlocirea lui devine și politiceste clasa dominantă, căpătând astfel noi mijloace în vederea ingenunchierii și exploatării clasei asuprite...“ N-au fost numai statul antic și cel feudal organe de exploatare a sclavilor și iobagilor; și „statul reprezentativ modern este un instrument de exploatare a muncii salariate de către capital. În mod excepțional se lvesc însă perioade, în cursul cărora clasele aflate în luptă sunt atât de aproape de a se echilibra prin forțele lor una pe alta, încât puterea de stat capătă pentru un moment ca mijlocitoare aparentă între clase o anumită independență față de amândouă clasele“ ...Astfel a fost cazul cu monarhia absolută din veacul al XVII-lea și al XVIII-lea, astfel a fost cazul cu bonapartismul din timpul primului și celui de-al doilea imperiu francez, astfel a fost cazul cu Bismarck în Germania.

Astfel — adăugăm noi — este cazul și cu guvernul Kerenski în Rusia republicană, după ce s'a trecut la prigonirea proletariatului revoluționar, într'un moment în care datorită conducerii democraților mic-burghezi, Sovietele au devenit *deja* neputincioase, iar burghezia *încă* insuficient de puternică pentru a le disolva de-a dreptul.

În republica democratică — continuă Engels — „bogăția își exercită puterea indirect, dar cu atât mai sigur“, și anume în primul rând, prin „coruperea directă a funcționarilor“ (America) și în al doilea rând prin „alianța dintre guvern și bursă“ (Franța și America).

În prezent imperialismul și dominația băncilor au „desvoltat“ cu neobișnuită măiestrie amândouă aceste metode ale apărării și înfăptuirii atotputerniciei bogăției în orice republică democratică. Dacă, de pildă, chiar în primele luni ale republicii democratice din Rusia, în luna de miere cum s'ar zice, a căsniciei dintre „socialiștii“ eseromenșevici și burghezie, d. Palcinski a sabotat în sânul guvernului de coaliție *) toate măsurile de înfrânare a capitaliștilor și a prădăciunilor lor, a jefuirii de către ei a victoriei statului în legătură cu furniturile de război, dacă după aceea d. Palcinski, plecat din guvern (și înlocuit, desigur, cu un alt Palcinski absolut la fel) a fost „răsplătit“ de capitaliști cu o slujbuliță de 120.000 ruble salariu anual, ce este acest lucru? mituire directă sau indirectă? — alianță între guvern și sindicatele capitaliste, sau „numai“ relații prietenești? Ce rol joacă oameni ca Cernov și Tereteli, Avxentiev și Scobelev? Sunt ei aliații „directi“ sau numai indirecti ai milionarilor jefuitori ai banului public?

Atotputernicia „bogăției“ e mai sigură în republica democratică, tocmai pentru că ea nu depinde în acest caz de un rău înveliș politic al capitalismului. Republica democratică constituie învelișul politic cel mai bun cu putință al capitalismului și deaceia capitalul, punând stăpânire (cu ajutorul unor oameni ca Palcinski, Cernov, Tereteli și Comp.) pe acest cel mai bun înveliș, își așează puterea pe o temelie atât de solidă, atât de sigură. încât

*) *Guvernul de coaliție* — e vorba de guvernul constituit în 5 Mai 1917, adică două luni după răsturnarea țarismului (Februarie 1917). Din acest guvern au făcut parte alături de miniștri capitaliști și menșevicii Scobelev și Tereteli, socialiștii-revoluționari Cernov, Kerenski și alții. (N. Red.)

niciun fel de schimbare fie a persoanelor, fie a instituțiilor, fie a partidelor republicii burgheze democratice nu-i „druncină această putere.

Trebue să mai notăm că Engels dă votului universal în modul cel mai categoric denumirea de instrument de dominație al burghezicii. Votul universal, spune el, având fără îndoială în vedere experiența îndelungată a social-democrației germane, este

„indicatorul maturității clasei muncitoare. Mai mult el nu poate fi și nu va fi niciodată în statul actual“.

Democrații mic-burghezi, de soiul socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor noștri, ca și bunii lor frați, toți social-șoviniștii și oportuniștii din Europa apuseană. așteaptă însă ceva „mai mult“ din partea votului universal. Ei împărtășesc în sinea lor și sugerează și poporului ideea falsă cum că „în statul *actual*“ votul universal ar fi într-adevăr în stare să exprime voința majorității poporului muncitor și să asigure înfăptuirea ei.

Nu putem decât nota în acest loc această idee falsă, arăta că afirmația absolut limpede, precisă și concretă a lui Engels e denaturată la fiecare pas de propaganda și de agitația partidelor socialiste „oficiale“ (adică oportuniste). Lămurirea amănunțită a întregii falsități a ideii pe care o respinge Engels în pasagiul citat este dată în expunerea noastră ulterioară relativă la concepțiile lui Marx și Engels asupra statului „*actual*“.

Rezumatul general al concepțiilor sale și-l încheie Engels în cea mai populară lucrare a sa prin următoarele cuvinte:

„Așa dar statul nu există de când e lumea. Au fost societăți cari au scos-o la capăt fără el, societăți cari n'au avut nici idee de stat și de puterea de stat. La o anumită treaptă a dezvoltării economice, care a fost în mod necesar legată de divizarea societății în clase, statul deveni, ca urmare a acestei divizări, o necesitate. Ne apropiem acum cu pași repezi de acea treaptă de dezvoltare a producției, treaptă în care existența acestor clase nu numai că încetează a fi o necesitate, dar ea devine o adevărată piedică în calea producției. Clasele vor dispărea tot atât de

inevitabil, precum au luat ele ființă în trecut. Odată cu ele va dispărea în mod inevitabil și statul. Societatea care își va organiza într'un nou mod producția, în baza asocierii libere și egale a producătorilor, va trimite întreaga mașină de stat acolo unde îi va fi atunci locul — la muzeul de antichități, alături de roata de tors și de toporul de bronz.“

Nu deseori se întâmplă să fie întâlnit acest citat în literatura de propagandă și de agitație a social-democrației contemporane. Dar chiar atunci când este întâlnit, citatul acesta e prezentat de cele mai multe ori ca și cum s'ar bate mățanii înaintea unei icoane, cu alte cuvinte în vederea exprimării oficiale a venerației față de Engels, fără cea mai mică sfortare de a se concepe în mod serios marile proporții în lărgime și în adâncime ale revoluției, pe care o presupune această „trimitere a întregii mașini de stat la muzeul de antichități“. Nu se vede, de cele mai multe ori, nici măcar înțelegerea a ceea ce Engels denumește mașină de stat.

4. „Pieirea“ Statului și Revoluția violentă

Cuvintele lui Engels cu privire la „pieirea“ statului sunt atât de cunoscute, sunt atât de des citate, ele arată atât de expresiv în ce constă esența falsificării curente a marxismului, transformat în oportunism, încât e necesar să ne oprim mai amănunțit asupra lor. Reproducem întreg raționamentul, din contextul căruia sunt ele luate:

„Proletariatul preia puterea de stat și preface întâi mijloacele de producție în proprietate de stat. Prin aceasta el se desființează însă pe sine însuși ca proletariat, el nimicește prin aceasta toate deosebirile și antagonismele de clasă, și totodată și statul ca stat. Societatea de până acum, care se mișca în cadrul antagonismelor de clasă, avea nevoie de stat, cu alte cuvinte de o organizație a clasei exploatoare respective, în vederea menținerii condițiilor ei exterioare de producție, pentru a ține adică prin forță clasa exploatată în condițiile de asuprire (sclavie, iobăgie, muncă salariată) determinate de modul de producție dat. Statul era reprezentantul oficial al întregii societăți, sintetizarea ei într'un corp vizibil și avea această calitate numai în măsura în care el era statul clasei, care reprezenta ea singură în epoca ei întreaga societate; în antichitate, sta-

tul cetățenilor proprietari de sclavi, în evul-mediu, statul nobilimii feudale, în zilele noastre, cel al burgheziei. Când în sfârșit statul devine realmente reprezentantul întregii societăți, el se face pe sine însuși de prisos. Din moment ce nu va mai exista nicio clasă socială ce trebuie să fie ținută sub asuprire, din moment ce odată cu dominația de clasă și cu lupta pentru existența individuală, care-și are temelia în anarhia de până acum a producției, vor dispărea acele ciocniri și excese ce izvorăsc din această luptă, din acest moment nu va mai fi nimic de reprimat, nimic care să facă necesară o forță specială de represiune, un stat. Primul act prin care statul se manifestă într'adevăr ca reprezentant al întregii societății — luarea în stăpânire a mijloacelor de producție în numele societății — este în acelaș timp și ultimul său act independent ca stat. Intervenția puterii de stat în relațiile sociale devine succesiv de prisos în toate domeniile, adormind apoi dela sine. În locul guvernării exercitate asupra persoanelor apare administrarea lucrurilor și diriguirea proceselor de producție. Statul nu este „desființat“, el *piere*. În lumina celor ce preced trebuie apreciată expresia „statul popular liber“, și anume atât din punctul de vedere al vremelnicei ei îndreptățiri agitatorice, cât și din punctul de vedere al definitivei ei insuficiențe științifice; tot în această lumină trebuie apreciată și revendicarea așa numiților anarhiști, constând în aceea ca statul să fie suprimat de azi pe mâine“. („Anti-Dühring — Domnul Eugen Dühring revoluționează știința“, pag. 301-303. ed. 3-a germ. Stuttgart 1894).

Se poate spune fără teamă de a greși, că din acest raționament de o minunată bogăție de idei al lui Engels a intrat cu adevărat în patrimoniul gândirii socialiste a partidelor socialiste contemporane doar faptul că, spre deosebire de teoria anarhistă a „desființării“ statului, după Marx statul „piere“. A mutila astfel marxismul înseamnă a-l reduce și a-l transforma în oportunism, căci cu o astfel de „interpretare“ rămâne în picioare numai ideea vagă a unei schimbări lente, uniforme, treptate, a inexistenței salturilor și furtunilor, a inexistenței revoluției. „Pieirea“ statului în înțelesul obișnuit, general răspândit, de masă, dacă se poate spune astfel, al acestei expresii, înseamnă fără îndoială cocoloșirea, dacă nu chiar negarea revoluției.

O asemenea „interpretare“ constituie însă cea mai grosolană mutilare a marxismului, plină de avantagii numai pentru burghezie și bazată teoreticește pe uitarea celor

mai importante împrejurări și considerente, cari sunt indicate și în raționamentul „rezumativ“ al lui Engels reprodus de noi în întregime.

1. Chiar la începutul acestui raționament, Engels spune că preluând puterea de stat, proletariatul „nimizește prin aceasta statul ca stat“. Ce înseamnă acest lucru, „nu e uzul“ să se reflecteze. Acest lucru e de obicei fie cu totul ignorat, fie considerat ca un fel de „slăbiciune“ „hegeliană“ a lui Engels. De fapt însă în aceste cuvinte e exprimată pe scurt experiența uneia din cele mai mari revoluții proletare, experiența Comunei din Paris din 1871, chestiune de care ne vom ocupa mai amănunțit la locul cuvenit. Engels vorbește de fapt aici de „nimicirea“ de către revoluția proletară a statului *burgheziei*, pe când cele ce spune el relativ la pieire se referă la rămășițele statului *proletar de după* revoluția socialistă. După Engels, statul burghez nu „piere“, ci este „nimit“ de către proletariat prin revoluție. Ceea ce piere după această revoluție este statul sau semi-statul proletar.

2. Statul este „o forță specială de represiune“. Această minunată și foarte adâncă definiție a lui Engels e înfățișată aici de el cu cea mai deplină claritate. Și rezultă din ea că „forța specială de represiune“ a *burgheziei* împotriva proletariatului, a unei mâini de bogătași împotriva milioanele celor ce muncesc în orașe și în sate trebuie să fie înlocuită cu „o forță specială de represiune“ a proletariatului împotriva *burgheziei* (dictatura proletariatului). Tocmai în aceasta constă „nimicirea statului ca stat“. Tocmai în aceasta constă „actul“ luării în stăpânire a mijloacelor de producție în numele societății. Și e dela sine înțeles că o *astfel* de înlocuire a unei „forțe speciale“ (*burgheze*) cu o altă „forță specială“ (*proletară*), nu poate avea nicidecum loc în forma „pieirii“.

3. Vorbind despre „pieirea“ statului sau mai expresiv încă, mai pitoresc, despre „adormirea“ lui, Engels se

referă absolut limpede și categoric la epoca *posterioră* „luării în stăpânire a mijloacelor de producție de către stat în numele întregii societăți“, *posterioră* adică revoluției socialiste. Știm cu toții că forma politică a „statului“ în această epocă este democrația cea mai deplină. Dar niciunui dintre oportuniștii cari denaturează fără rușine marxismul nu-i vine în minte că e vorba, prin urmare, în acest loc, la Engels de „adormirea“ și de „pierea“ *democrației*. Pare acest lucru foarte ciudat la prima vedere. Dar „de neînțeles“ e el numai pentru acela, care nu s'a gândit bine că democrația este și ea un stat și că prin urmare și democrația va dispărea (când va dispărea statul). Statul burghez poate fi „nimicit“ numai de revoluție. Statul în general, adică cea mai deplină democrație poate numai să „piară“.

4. Formulând celebra sa teză: „statul piere“, Engels explică imediat în mod concret, că această teză e îndreptată atât în contra oportuniștilor, cât și în contra anarhiștilor. Și e pusă la Engels pe primul plan acea concluzie a tezei „statul piere“, care este îndreptată împotriva oportuniștilor.

Se poate pune prinsoare că din 10.000 de oameni cari au citit sau au auzit că „statul piere“, 9.990 nu știu de loc sau nu-și amintesc că Engels și-a îndreptat concluziile pe care le-a scos din această teză *nu numai* împotriva anarhiștilor. Iar din restul de 10 oameni, cu siguranță că 9 nu știu ce este „statul popular liber“, și dece în atacul îndreptat împotriva acestei lozinci este inclus un atac împotriva oportuniștilor. Astfel este scrisă istoria! Astfel este înfăptuită pe furiș falsificarea măreței doctrine revoluționare, prin infiltrarea în ea a filistinismului predominant. Concluzia îndreptată în contra anarhiștilor a fost de mii de ori repetată, banalizată, băgată tuturor în cap sub o formă cât mai simplistă; ea a căpătat tăria unei pre-

judecăți. Iar concluzia îndreptată în contra oportuniștilor a fost lăsată în umbră și „uitată“.

„Statul popular liber“ a constituit o revendicare programatică și o lozincă curentă a social-democraților germani din deceniul al 8-lea al veacului trecut. În afara unei prezentări bombastice mic-burgheze a noțiunii de democrație, această lozincă nu are niciun conținut politic. În măsura în care se putea face prin această lozincă în mod legal aluzie la republica democratică, în aceeași măsură era gata Engels să admită „vremelnic“ „îndreptățirca“ acestei lozinci din punct de vedere agitatoric. Dar această lozincă era oportunistă, căci ea nu reflecta numai sulemenirea democrației burgheze, ci și neînțelegerea criticii socialiste a oricărui stat în general. Noi suntem pentru republica democratică, deoarece sub capitalism ea este pentru proletariat cea mai bună formă de stat, dar n'avem dreptul să uităm că și în cea mai democratică republică burgheză, robia salariată este soarta poporului. Mai departe. Orice stat este „o forță specială a reprimării“ unei clase asuprite. De aceea *niciun fel* de stat *nu* este liber și *nu* este popular. În cursul deceniului al 8-lea al veacului trecut, Marx și Engels au explicat tovarășilor lor de partid de nenumărate ori acest lucru.

5. Aceeași lucrare a lui Engels, din contextul căreia toată lumea își amintește raționamentul privitor la pieirea statului, conține un raționament privitor la însemnătatea revoluției violente. Aprecierea din punctul de vedere istoric a rolului acesteia din urmă devine sub pana lui Engels un adevărat panegiric al revoluției violente. De acest lucru „nu-și aduce nimeni aminte“, semnificația acestei idei nu constituie un subiect uzitat de discuții și nici măcar de reflecție în sânul partidelor socialiste de azi; în propaganda și agitația de toate zilele în sânul masselor, aceste idei nu joacă niciun rol. Și cu toate acestea, ele

sunt strâns legate într'un tot armonic de „pieirea“ statului. Iată acest raționament al lui Engels:

„...Dar că violența joacă în istorie și un alt rol“ (afară de acela de executor al răului) „și anume un rol revoluționar, că după spusele lui Marx, ea este moașa oricărei societăți vechi, ce poartă în pânțele ei una nouă, că violența este uncalta cu ajutorul căreia mișcarea societății își croaște drum, sfărâmând formele politice înțepenite, moarte, despre toate acestea d. Dühring nu suflă niciun cuvânt. Numai oftând și gemând admite el ca posibilitate faptul că pentru doborîrea orânduirii economice bazate pe exploatare va fi, poate, nevoie de violență — din nenorocire! căci orice întrebunțare a violenței îl demoralizează cică pe cel ce o folosește. Și aceasta în ciuda marelui avânt spiritual și moral, ce a urmat după fiecare revoluție biruitoare! Și aceasta în Germania, în care o ciocnire violentă, care ar putea foarte bine să-i fie impusă poporului, ar avea cel puțin avantajul de a stârpi din rădăcina spiritul de slugărnicie care a pătruns în conștiința națională în urma umilințelor războiului de treizeci de ani *). Și oare această concepție popească, fără aflu, lipsită de vlagă, de energie, are pretenția de a fi oferită celui mai revoluționar partid din câte a cunoscut istoria?“ (pag. 193, ed. a 3-a germ., sfârșitul capitolului al 4-lea al părții a II-a).

Cum poate fi întrunit într'o singură teorie acest pagnegiric al revoluției violente, care a fost oferit cu stăruință de Engels social-democraților germani din 1878 până în 1894, adică până la moartea sa, împreună cu teoria „pieirii“ statului?

Sunt împerechiate de obicei aceste două lucruri pe cale de eclecticism, scoțându-se în evidență fără discernământ sau în mod sofisticat un raționament, ba celălalt, în chip arbitrar (sau pentru a fi pe placul deținătorilor puterii) și în 99 de cazuri din 100, dacă nu și mai des, se pune pe primul plan tocmai „pieirea“. Dialecticii îi este substituit eclecticismul: iată, în cece privește marxismul, fenomenul cel mai obișnuit, cel mai răspândit în litera-

*) *Războiul de treizeci de ani* (1618-1648) — s'a iscat în Germania din pricina luptei duse de prinții feudali germani împotriva puterii împărătești. luând după aceea caracter internațional, ca urmare a atragerii în el a majorității țărilor europene. Războiul de 30 de ani a avut drept urmare întărirea puterii prinților feudali, desmembrarea Germaniei în 360 de mici principate, extrema ruinare și pustiire a țării. (N. Trad.)

tura oficială social-democrată din zilele noastre. Asemenea substituiri nu constituie firește o noutate, ea a fost observată chiar și în istoria filosofiei clasice grecești. Cu prilejul falsificării oportuniste a marxismului, falsificarea eclectică a dialecticii înșală în modul cel mai lesnicios masele, ea dă o satisfacție aparentă, pare a ține socoteală de toate laturile procesului, de toate tendințele de dezvoltare, de toate influențele contradictorii, etc.; în realitate însă, ea nu oferă nicio concepție unitară și revoluționară asupra procesului dezvoltării sociale.

Am spus în cele ce preced și vom arăta mai amănunțit în expunerea noastră ulterioară, că doctrina lui Marx și a lui Engels cu privire la caracterul inevitabil al revoluției violente are drept obiect statul burghez. Acesta *nu poate fi înlocuit* prin statul proletar (prin dictatura proletariatului) pe calea „pieirii“, ci în regulă generală numai pe calea revoluției violente. Panegiricul pe care l-a făcut Engels și care corespunde întru totul numeroaselor declarații ale lui Marx (să ne amintim de concluziile „Mizeriei filosofiei“ și cele ale „Manifestului Comunist“, cari conțin declarația mândră, fățișă, că revoluția violentă este inevitabilă; să ne amintim de critica programului dela Gotha *), din 1875, — aproape 30 de ani mai târziu — prin care Marx a biciuit fără cruțare oportunismul acestui program), acest panegiric nu constituie de loc „o izbucnire plină de entuziasm“, nu constituie de loc o declamație sau o ieșire polemică. Necesitatea educării sistematice a masselor în spiritul *acestei* și tocmai a acestei concepții a revoluției violente se află la baza *întregii* doctrine a lui Marx și Engels. Trădarea comisă împotriva doctrinei acestora

*) *Programul dela Gotha din 1875* — programul partidului muncitoresc social-democrat german, adoptat la congresul din Gotha, la care a avut loc unirea a două partide: a partidului marxist, în frunte cu W. Liebknecht și A. Bebel, și a „Uniunii generale muncitorești germane“ de nuanță lassalliană. (N. Red.)

de către curente, predominante acum, ale social-șovinismului și kautskismului, este exprimată în mod deosebit de izbitor de uitarea atât de către unii, cât și de către ceilalți a *acestei* propagande, a *acestei* agitații.

Inlocuirea statului burghez prin cel proletar este cu neputință fără revoluția violentă. Desființarea statului proletar, adică desființarea oricărui fel de stat, e cu neputință altfel decât pe calea „pieirii“.

Marx și Engels au dat o dezvoltare amănunțită și concretă a acestor concepții, studiind în mod special fiecare situație revoluționară, analizând în mod special învățămintele experienței fiecărei revoluții. La această parte, indiscutabil cea mai importantă a doctrinei lor, trecem acum.

CAPITOLUL II

STATUL ȘI REVOLUȚIA. EXPERIENȚA ANILOR 1848—1851

I. Ajunul revoluției

Primele opere ale marxismului devenit matur, „Mizeria filosofiei“ și „Manifestul Comunist“, se referă tocmai la perioada ajunului revoluției din 1848. Datorită acestei împrejurări, împreună cu expunerea bazelor generale ale marxismului, găsim într’o anumită măsură în aceste opere oglindirea situației concrete revoluționare de atunci și de aceea ar fi, cred, mai potrivit să examinăm cele ce au spus despre stat autorii acestor opere, imediat înainte de a fi tras ei concluzii din experiența anilor 1848-1851.

„Clasa muncitoare — a scris Marx în „Mizeria filosofiei“ — va așeza în decursul dezvoltării ei ulterioare, în locul vechii societăți burgheze, o asociație care exclude clasele și antagonismul dintre ele; nu va mai exista putere politică propriu zisă, căci tocmai puterea politică este expresia oficială a antagonismului de clasă dinăuntru societății burgheze“ (pag. 182, ed. germ. 1885).

Este instructivă compararea acestei expuneri generale a ideii dispariției statului după desființarea claselor, cu expunerea făcută în „Manifestul Comunist“, ce a fost scris de Marx și Engels cu câteva luni mai târziu, anume în Noembrie 1847:

„Descriind cele mai generale faze ale dezvoltării proletariatului, am urmărit fenomenul războiului civil, mai mult sau mai puțin ascuns, din sânul societății existente până în momentul când acesta izbucnește,

transformându-se în revoluție fâțișă, și când prin răsturnarea violentă a burgheziei proletariatul pune bazele dominației sale...

Am văzut mai sus că primul pas al revoluției muncitorești e prefacerea (textual: înălțarea) proletariatului la rangul de clasă dominantă, cucerirea democrației.

Proletariatul va folosi dominația sa politică, pentru a-l smulge treptat burgheziei întreg capitalul, pentru a centraliza toate instrumentele de producție în mâinile statului, adică ale proletariatului organizat ca clasă dominantă, și pentru a mări cât mai repede cantitatea forțelor de producție" (pag. 31 și 37, ed. 7 germ., 1906).

Vedem aici formulată una din cele mai remarcabile și mai importante idei ale marxismului cu privire la problema statului, și anume ideea „dictaturii proletariatului“ (cum au început să se exprime Marx și Engels după Comuna din Paris), precum și definiția statului, interesantă în cel mai înalt grad, definiție care face parte și ea dintre „cuvintele uitate“ ale marxismului: „*Statul, adică proletariatul organizat ca clasă dominantă*“.

Această definiție a statului nu numai că n'a fost explicată niciodată în literatura propagandistică și agitatorică predominantă a partidelor social-democrate oficiale. Ceva mai mult. Ea a fost de-a-dreptul uitată pentru că nu se împacă nicidecum cu reformismul, pentru că palmuește prejudecățile oportuniste curente și iluziile mic-burgheze privitoare la „desvoltarea pașnică a democrației“.

Proletariatului îi e necesar statul — acest lucru îl repetă toți oportuniștii, social-șoviniștii și kautskiștii, încredințându-ne că în aceasta constă doctrina lui Marx; ei „uită“ însă să adauge, în primul rând, că după Marx, proletariatului îi e necesar numai un stat ce e pe cale de a pieri, care adică e astfel alcătuit, încât pășește imediat pe calea pieirii și nu poate să nu pășească pe această cale. Iar în al doilea rând, poporului muncitor îi e necesar „statul“, cu alte cuvinte „proletariatul organizat ca clasă dominantă“.

Statul este o organizare specială a forței, o organizare a violeței în vederea reprimării unei anumite clase.

Dar care clasă trebuie să fie reprimată de către proletariat ? De bunăseamă numai clasa exploatoare, burghezia. Poporului muncitor îi e necesar statul numai în vederea reprimării împotrivirii exploatatorilor; și să conducă această reprimare, s'o înfăptuiască, e în stare numai proletariatul, care e unica clasă revoluționară până la capăt, unica clasă în stare să reunească întreg poporul muncitor și exploatat în cadrul luptei împotriva burgheziei, în cadrul acțiunii pentru complecta înlăturare a acesteia.

Claselor exploatoare le e necesară dominația politică în vederea menținerii exploatării, adică în interesul egoist al unei minorități infime și împotriva majorității covârșitoare a poporului. Claselor exploatate le e necesară dominația politică în vederea nimicirii depline a oricărei exploatări, cu alte cuvinte, în interesul majorității covârșitoare a poporului și împotriva minorității infime a proprietarilor moderni de sclavi, a moșierilor și a capitaliștilor.

Democrații mic-burghezi, acești preținși socialiști cari au substituit luptei de clasă visurile de împăcare a claselor, și-au închipuit și prefacerea socialistă tot ca un fel de vis, nu în forma doborârii dominației clasei exploatoare, ci în forma supunerii pașnice manifestate de minoritate față de majoritatea devenită conștientă de misiunile ei. Această utopie mic-burgheză, indisolubil legată de acceptarea ideii statului aflat deasupra claselor, a dat naștere în practică trădării intereselor claselor celor ce muncesc, precum a și arătat de pildă istoria revoluțiilor franceze din 1848 și 1871, precum a arătat experiența participării „socialiste“ în ministerele burgheze din Anglia, Franța, Italia și din alte țări, la sfârșitul veacului al XIX-lea și la începutul veacului al XX-lea.

Marx a luptat toată viața împotriva acestui socialism mic-burghez, ce e reînviat acum în Rusia de către partidul socialist-revoluționar și de către cel menșevic,

Marx a dezvoltat în mod consecvent teoria luptei de clasă, ducând-o până la teoria puterii politice, până la teoria statului.

Doborîrea dominației burgheziei poate fi îndeplinită numai de către proletariat, clasă deosebită, ale cărei condițiuni economice de existență îi dau acesteia pregătirea necesară în vederea acestei doborîri, îi dau posibilitatea și puterea de a o realiza. Burghezia care fărâmițează, răzlețește țărănimea și toate păturile mic-burgheze, adună în același timp la un loc, unește, organizează proletariatul. Numai proletariatul e capabil, datorită rolului său economic în marea producție, să fie conducătorul *tuturor* maselor poporului muncitor și exploatat, masse deseori exploatate, subjugate, asuprite de burghezie nu mai puțin, ci chiar mai mult decât sunt proletarii, dar incapabile de luptă *independentă* în vederea eliberării lor.

Doctrina luptei de clasă, ce a fost aplicată de Marx în cadrul problemei statului și a revoluției socialiste, duce neapărat la recunoașterea *dominației politice* a proletariatului, la recunoașterea dictaturii lui, adică a unei puteri neîmpărțite cu nimeni și care se sprijină în mod direct pe forța armată a maselor. Doborîrea burgheziei poate fi îndeplinită numai prin prefacerea proletariatului în *clasă dominantă*, aceasta din urmă fiind capabilă să reprime împotrivirea inevitabilă, disperată, a burgheziei și să organizeze în vederea noului regim economic *toate* masele poporului muncitor și exploatat.

Proletariatul are nevoie de puterea de stat, de organizația centralizată a forței, de o organizație a violenței, atât pentru reprimarea împotrivirii exploatatorilor, cât și în vederea *conducerii* uriașei mase a populației, a țărânimii, a micii burghezii, a semiproletarilor, în cadrul „organizării” economiei socialiste.

Educând partidul muncitoresc, marxismul face educația unei avangarde a proletariatului, care să fie în

stare să preia puterea și să ducă întreg poporul spre socialism, să îndrumeze și să organizeze noua orânduire, să fie dascălul, conducătorul, șeful întregului popor muncitor și exploatat, în opera de organizare a vieții sociale a acestuia fără burghezie și împotriva burgheziei. Dimpotrivă, oportunistul predominant de astăzi educă în sânul partidului muncitoresc reprezentanți ai lucrătorilor mai bine plătiți, ce se desprind de masse, „aranjându-se“ convenabil sub capitalism, vânzându-și pe un blid de linte dreptul lor de întâi-născuți, renunțând astfel la rolul de conducători revoluționari ai poporului împotriva burgheziei.

„Statul, adică proletariatul organizat ca clasă dominantă“, teoria aceasta a lui Marx este indisolubil legată de toată doctrina lui asupra rolului revoluționar ce-i incumbă proletariatul în istorie. Incoronarea acestui rol este dictatura proletariatului, dominația politică a proletariatului.

Dar dacă proletariatul îi e necesar statul ca o organizație specială a violenței împotriva burgheziei, se impune dela sine următoarea concluzie: poate fi oare închipuită crearea unei asemenea organizații, fără ca să fi fost în prealabil nimicită, distrusă mașina de stat, pe care și-a creat-o pentru sine burghezia? „Manifestul Comunist“ ne apropie foarte mult de această concluzie, și despre această concluzie vorbește Marx făcând bilanțul experienței revoluției din anii 1848-1851.

2. Bilanțul Revoluției

Cu privire la chestiunea care ne interesează, chestiunea statului, Marx face bilanțul revoluției din 1848-1851, în următoarele considerațiuni ale lucrării sale „18 Brumar al lui Louis Bonaparte“:

„Dar revoluția e adâncă. Ea se află încă pe drumul purgatoriu-lui. Ea își îndeplinește opera în chip metodic. Până în 2 Decembrie 1851“

(ziua loviturii de stat a lui Louis Bonaparte) „ea și-a terminat jumătate din pregătirile ei, ea își termină acum a doua jumătate. Ea a desăvârșit întâi puterea parlamentară pentru a o putea răsturna. Când acest scop a fost acum atins, ea desăvârșește *puterea executivă*, o reduce la expresia ei cea mai pură, o izolează și și-o pune în față drept unic obiect *pentru a-și concentra împotriva ei toate forțele de distrugere*“ (subliniat de noi). „Și când revoluția va fi terminat și aceasta a doua jumătate a pregătirilor ei, Europa va sălta dela locul ei și va exclama triumfătoare: bine mai scormonești, cârțiță bătrână!

Această putere executivă cu uriașa ei organizație birocratică și militară, cu mașinăria ei de stat complicată și artificială, cu această armată de funcționari de o jumătate de milion de oameni, alături de o oștire de încă o jumătate de milion, acest grozav organism parazitar, care înfășoară ca în mreje tot corpul societății franceze, astupându-i toți porii, s'a ivit în epoca monarhiei absolute, în vremea decăderii feudalismului, decădere pe care acest organism a grăbit-o“. Prima revoluție franceză a dezvoltat centralizarea, „ea a mărit însă în acelaș timp și amploarea, atribuțiile și numărul auxiliarilor puterii guvernamentale. Napoleon a desăvârșit această mașină de stat. Monarhia legitimă și monarhia din Iulie n'au adăugat nimic, în afară de o mai mare diviziune a muncii...

În sfârșit, republica parlamentară s'a văzut silită în lupta ei împotriva revoluției, să întărească odată cu măsurile de represiune și mijloacele și centralizarea forței guvernamentale. *Toate răsturnările au perfecționat această mașină în loc de a o sfărâma*“ (subliniat de noi). „Partidele cari, perindându-se unul după altul, au luptat pentru putere, au văzut în cucerirea acestui uriaș edificiu de stat principala pradă a biruitorului“ („18 Brumar al lui Louis Bonaparte“, pag. 98-99, ed. 4. Hamburg. 1907).

Față de „Manifestul Comunist“, marxismul a făcut cu aceste minunate cugetări un pas uriaș înainte. În „Manifestul Comunist“ problema statului este pusă în mod încă foarte abstract, în noțiuni și expresii din cele mai generale. În pasagiul de mai sus chestiunea este pusă concret și concluzia este trasă extraordinar de precis, de categoric, de direct, de palpabil: toate revoluțiile de până acum au perfecționat mașinăria de stat, ea trebuie însă sdrobotită, sfărâmată.

Această concluzie este lucrul principal, fundamental al doctrinei marxiste a statului. Și tocmai acest lucru fundamental nu e numai *uitat* cu totul de către partidele predominante social-democrate oficiale, dar și *denaturat* deadreptul (precum vom vedea în continuare) de către

teoreticianul cel mai de văză al Internaționalei a II-a, K. Kautsky.

„Manifestul Comunist“ face un bilanț general al istoriei, bilanț ce ne obligă să vedem în stat un organ al dominației de clasă, dând naștere următoarei concluzii necesare: proletariatul nu poate doborî burghezia fără a fi cucerit mai întâi puterea politică, fără a fi căpătat în mâini dominația politică, fără a fi prefăcut statul în „proletariat organizat ca clasă dominantă“, care stat proletar își va începe, îndată după izbândă, procesul pieirii sale, căci în societatea lipsită de contradicții de clasă, statul e de prisos și cu neputință. N'a fost însă pusă chestiunea în ce trebuia să constea, din punctul de vedere al dezvoltării istorice, această înlocuire a statului burghez prin cel proletar.

Tocmai această chestiune a pus-o și a rezolvat-o Marx în 1852. Credincios filosofiei sale, materialismul dialectic, Marx ia ca bază experiența istorică a măreților ani ai revoluției din 1848-1851. Și în acest caz, ca și ori-când, doctrina lui Marx constituie o *sintetizare a experienței*, sintetizare luminată de o profundă concepție filosofică și de o bogată cunoaștere a istoriei.

Problema statului este pusă în mod concret: cum a apărut istoricește statul burghez, mașina de stat necesară dominației burgheziei? Prin ce fel de schimbări a trecut ea? Cum a evoluat ea în decursul revoluțiilor burgheze și față în față cu acțiunile independente ale claselor asuprite? Ce sarcini îi incumbă proletariatului în fața acestei mașini de stat?

Puterea de stat centralizată, inerentă societății burgheze, a apărut în epoca decăderii absolutismului. Cele două instituții, cele mai caracteristice, ale acestei mașini de stat sunt: birocrația și armata permanentă. Marx și Engels au arătat în repetate rânduri în operele lor, că aceste instituții sunt legate prin mii de fire de burghezie.

Experiența fiecărui muncitor învederează această legătură într'un mod extraordinar de concret și de sugestiv. Pe pielea ei învață clasa muncitoare să identifice această legătură și de aceea prinde ea atât de ușor și își însușește atât de temeinic știința care pune în lumină caracterul ineluctabil al acestei legături, știința pe care democrații mic-burghezi fie că o neagă din ignoranță și în mod ușuratic, fie că o recunosc „în general“ într'un mod și mai ușuratic, uitând să tragă concluziile practice corespunzătoare.

Birocrația și armata permanentă sunt niște „paraziți“ pe corpul societății burgheze, paraziți născuți din contradicțiile lăuntrice cari sfâșie această societate, și anume, paraziți cari „astupă“ porii ei vitali. Oportunismul kautskist, care predomină acum în sânul social-democrației oficiale, vede în concepția statului considerat ca un *organism parazitar*, un atribut special și exclusiv al anarhismului. Desigur, această denaturare a marxismului este extraordinar de avantajoasă pentru micii-burghezi, cari au târît socialismul în nemaipomenita rușine a justificării și înfrumusețării războiului imperialist, căruia ei i-au aplicat noțiunea de „apărare a patriei“, dar ea nu este pentru aceasta mai puțin o incontestabilă denaturare.

Dealungul tuturor revoluțiilor burgheze pe care le-a văzut cu duiumul Europa dela căderea feudalismului, se desvoltă, se desăvârșește și se întărește acest aparat birocratic și militar. În special, tocmai mica burghezie este atrasă de partea marii burghezii și supusă acesteia din urmă, în mare măsură cu ajutorul acestui aparat, care oferă păturilor superioare ale țărănimii, ale micilor meseriași, ale negustorilor, etc., slujbulițe relativ comode, liniștite și onorabile, în virtutea cărora cei ce le posedă se situează *deasupra* poporului. Luați de pildă cecece s'a întâmplat în Rusia, în jumătatea de an ce a urmat după 27 Februarie 1917: slujbele de stat cari erau înainte date

cu precădere membrilor Sutelor Negre, au devenit obiectele de pradă ale cadeților, ale menșevicilor și ale socialiștilor revoluționari. Nici gând, în fond, de vreo reformă serioasă; se urmărea amânarea reformelor „până la Adunarea Constituantă”, iar Adunarea Constituantă era amânată, puțin câte puțin, până la sfârșitul războiului! Pentru a fi împărțită prada, a fi ocupate slujbulețele miniștrilor, ale subsecretarilor de stat, ale guvernatorilor generali, etc., etc. nu s'a zăbovit, n'a fost așteptată nicio Adunare Constituantă! Jocul combinațiilor în legătură cu compoziția guvernului nu era în fond decât expresia acestor împărțiri și reîmpărțiri ale „prăzii”, cari erau făcute atât sus cât și jos, în toată țara, în toată administrația centrală și locală. Bilanțul, bilanțul obiectiv din jumătatea de aa dela 27 Februarie până la 27 August 1917 e limpede: reformele au fost amânate, împărțirea slujbulețelor publice a fost făcută, iar „greșelile” săvârșite cu prilejul împărțirii au fost îndreptate prin câteva reîmpărțiri.

Dar cu cât au loc mai multe „reîmpărțiri” ale aparatului birocratic între diferitele partide burgheze și mic-burgheze (între cadeți, socialiști-revoluționari și menșevici, dacă luăm exemplul Rusiei), cu atât mai limpede le devine claselor asuprite și proletariatului, care se află în fruntea lor, dușmănia de neîmpăcat dintre ele și *toată* societatea burgheză. Din acest fapt decurge necesitatea pentru toate partidele burgheze, chiar și pentru cele mai democratice, inclusiv cele „revoluționar-democratice”, de a înăspri represaliile împotriva proletariatului revoluționar, de a întări aparatul de represiune, adică aceeași mașină de stat. Acest mers al evenimentelor silește revoluția „să concentreze toate forțele de distrugere” împotriva puterii de stat, o silește să-și pună nu sarcina îmbunătățirii mașinii de stat, ci pe aceea a *distrugerii, a nimicirii* acesteia.

Nu raționamente logice, ci dezvoltarea reală a eveni-

mentelor, experiența vie a anilor 1848-1851 a dus la o astfel de punere a chestiunii. Cât de riguros s'a menținut Marx pe terenul faptelor furnizate de experiența istorică, se vede din aceea că în 1852 el n'a pus încă în mod concret problema de a ști *prin ce* trebuia să fie înlocuită această mașină de stat, care urmează să fie distrusă. Experiența nu dăduse încă pe atunci materialul documentar necesar pentru această problemă, pe care istoria n'a pus-o la ordinea zilei decât mai târziu, în 1871. Se putea constata cu precizie științifică în 1852, doar faptul că revoluția proletară *ajunsesese* să aibă în fața ei misiunea „concentrării tuturor forțelor de distrugere“ împotriva puterii de stat, misiunea „sfărâmării“ mașinii de stat.

Poate că în acest loc se naște întrebarea: este oare justă generalizarea experienței, a observațiilor și a concluziilor lui Marx, transpunerea lor pe un teren mai larg decât al celor trei ani din istoria Franței, anii 1848-1851? Să amintim mai întâi, în vederea lămuririi acestei chestiuni, o observație a lui Engels, pentru a trece apoi la examinarea datelor de fapt.

„Franța — a scris Engels în prefața întocmită de el pentru ediția a 3-a a lui „18 Brumar“ — este țara în care, mai mult ca oriunde luptele istorice de clasă au fost duse de fiecare dată până la capăt; țara deci în care formele politice succesive, în cadrul cărora se desfășoară aceste lupte de clasă și în cari se închegă rezultatele lor, au fost făurite cu maximum de relief. Centru al feudalismului în evul-mediu, țară tipică a monarhiei unitare bazată pe stări începând din vremea Renașterii, Franța a sfărâmat, în cursul mării ei Revoluții, feudalismul și a întemeiat domnia pură a burgheziei sub o formă atât de clasică ca nicio altă țară europeană. Și lupta proletariatului ce-și ridică capul împotriva burgheziei dominante la în ea o formă acută, necunoscută în alte țări“ (pag. 4. ed. 1907).

Ultima observație s'a învechit, întrucât după 1871 a urmat o întrerupere în lupta revoluționară a proletariatului francez, deși această întrerupere, oricât de lungă va fi ea, nu înlătură de loc posibilitatea ca în revoluția proletară ce se apropie, Franța să se manifeste ca țară clasică a luptei de clasă duse până la capăt.

Dar să aruncăm o privire generală asupra istoriei țărilor avansate, la sfârșitul veacului al XIX-lea și la începutul veacului al XX-lea. Vom vedea că, mai încet, sub forme mai variate, pe o arenă mult mai largă, a avut loc acelaș proces, pe deoparte procesul elaborării „puterii parlamentare“, atât în țările republicane (Franța, America, Elveția), cât și în țările monarhice (Anglia, într'o anumită măsură Germania, Italia, țările scandinave, etc.), pe de altă parte procesul luptei pentru putere a diferitelor partide burgheze și mic-burgheze, cari își împărțeau și își reîmpărțeau „prada“ slujbulețelor de stat, fără ca bazele orânduirii burgheze să fie modificate, și în sfârșit procesul perfecționării și întăririi „puterii executive“ a aparatului ei birocratic și militar.

Nu încape nicio îndoială că trăsăturile acestea sunt comune întregii evoluții recente a statelor capitaliste în general. În decurs de 3 ani, 1848-1851, Franța a manifestat într'o formă rapidă, bruscă, concentrată, procesele de dezvoltare, ce sunt caracteristice întregii lumi capitaliste.

Imperialismul mai ales — epocă a capitalului bancar, epocă a monopolurilor capitaliste gigantice, epocă a prefacerii capitalismului monopolist în capitalismul monopolist de stat — prezintă în legătură cu întărirea represiunilor îndreptate împotriva proletariatului o extraordinară întărire a „mașinii de stat“, o nemaipomenită sporire a aparatului ei birocratic și militar, atât în țările monarhice, cât și în țările republicane cele mai libere.

Istoria universală ne apropie astăzi neîndoios, pe o scară incomparabil mai largă decât în 1852, de „concentrarea tuturor forțelor“ revoluției proletare în vederea „distrugerii“ mașinii de stat.

Cu ce o va înlocui proletariatul pe aceasta din urmă? Comuna din Paris a dat în această privință cea mai instructivă documentare.

3. Cum a pus Marx chestiunea în 1852*)

În anul 1907, Mehring a publicat în revista „Neue Zeit“ (XXV, 2, pag. 164) extrase din scrisoarea lui Marx către Weydemeyer, din 5 Martie 1852. Această scrisoare conține printre altele următoarele remarcabile considerațiuni:

„In ce mă privește, nu-mi aparține nici meritul de a fi descoperit existența claselor în societatea modernă, nici acela de a fi descoperit lupta dintre ele. Cu mult înaintea mea, istoricii burghezi au descris dezvoltarea istorică a acestei lupte dintre clase, iar economiștii burghezi, anatomia economică a claselor. Lucrul nou făcut de mine a constatat în aceea de a fi dovedit: 1. că *existența claselor* nu e de fapt decât legată de anumite faze istorice de dezvoltare a producției (*historische Entwicklungsphasen der Produktion*), 2. că lupta de clasă duce în mod necesar la *dictatura proletariatului*, 3. că această dictatură însăși nu alcătuiește decât tranziția spre *desființarea tuturor claselor și spre o societate fără clase*“.

Prin aceste cuvinte Marx a izbutit să exprime într'un mod uimitor de expresiv în primul rând deosebirea principală și radicală dintre teoria sa și teoriile cugetătorilor celor mai avansați și mai profunzi ai burgheziei, și în al doilea rând, esența doctrinei sale cu privire la stat.

Elementul esențial al doctrinei lui Marx este lupta de clasă. Este spus și scris foarte adesea acest lucru. Dar el nu este adevărat. Și rezultă de foarte multe ori din acest neadevăr denaturarea oportunistă a marxismului, falsificarea lui într'un sens acceptabil pentru burghezie. Căci teoria luptei de clasă n'a fost creată de Marx, ci de burghezie, înainte lui Marx, și este, în general vorbind, *acceptabilă* pentru burghezie. Cine recunoaște doar lupta de clasă, acela nu e încă marxist, acela poate să nu fi ieșit încă din cadrul cugetării burgheze și al politicii burgheze. A mărgini marxismul la teoria luptei de clasă — înseamnă a ciunti marxismul, a-l denatura, a-l reduce la ceea ce este acceptabil pentru burghezie. Marxist e nu-

*) Paragraf adăugat la ediția a doua din 1919 (N. Red.).

mai acela care *extinde* recunoașterea luptei de clasă până la recunoașterea *dictaturii proletariatului*. În acest fapt rezidă marea deosebire dintre un marxist și micul (ba chiar și marele) burghez de duzină. Acest fapt constituie piatra de încercare a *adevăratei* înțelegeri și recunoașteri a marxismului. Și nu este de mirare faptul că atunci când istoria Europei a adus *in mod practic* clasa muncitoare în fața acestei probleme, nu numai toți oportuniștii și reformiștii, dar și toți „kautskiștii“ (oameni cari oscilează între reformism și marxism) s’au dovedit a fi jalnici filistini și democrați mic-burghezi, cari *neagă* dictatura proletariatului. Broșura lui Kautsky „Dictatura proletariatului“, apărută în August 1918, mult timp adică după prima ediție a cărții de față, constituie un model de denaturare mic-burgheză a marxismului și de ticăloasă decizie *în fapt*, de marxism, decizie îmbinată cu recunoașterea fățarnică a acestuia *în vorbe* (vezi broșura mea: „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“, Petrograd și Moscova, 1918).

Oportunismul contemporan întruchipat în persoana principalului lui reprezentant, fostul marxist K. Kautsky, intră cu totul în cadrul caracterizării poziției *burgheze*, ce a fost dată de Marx, deoarece acest oportunism limitează domeniul recunoașterii luptei de clasă la domeniul relațiilor burgheze. (Iar înăuntrul acestui domeniu, în cadrul lui, niciun liberal cult nu va refuza să recunoască „principial“ lupta de clasă!) Oportunismul *nu extinde* recunoașterea luptei de clasă tocmai la cel mai esențial fapt, la perioada de *tranziție* dela capitalism la comunism, la perioada *doborîrii* burgheziei și a deplinei ei nimiciri. Această perioadă este, în realitate, neapărat perioada unei lupte de clasă nemaipomenit de înverșunate, perioada unor forme nemaipomenit de ascuțite ale acesteia și, prin urmare, și statul acestei perioade trebuie să fie neapărat, *intr’un mod nou*, un stat democratic (pentru proletari și ne-

posedanți în general) și, într'un mod nou, dictatorial (împotriva burghezici).

Mai departe. Esența doctrinei lui Marx cu privire la stat și-a însușit-o numai acela care a înțeles că dictatura unei singure clase e necesară, nu numai oricărei societăți de clasă în general, nu numai *proletariatului* care a răsturnat burghezia, dar și pentru întreaga *perioadă istorică* ce desparte capitalismul de „societatea fără clase“, de comunism. Formele statelor burgheze sunt extrem de variate, esența lor este însă aceeași, toate aceste state sunt într'un fel sau altul, în ultimă instanță, neapărat *dictaturi ale burgheziei*. Tranziția dela capitalism la comunism nu va putea să nu dea, firește, o abundență și o diversitate enormă de forme politice, esența lor va fi însă inevitabil aceeași: *dictatura proletariatului*.

CAPITOLUL III

STATUL ȘI REVOLUȚIA. EXPERIENȚA COMUNEI DIN PARIS DIN 1871. ANALIZA LUI MARX

1. În ce constă eroismul încercării comunarzilor ?

Se știe că cu câteva luni înaintea Comunei, în toamna anului 1870, Marx îi prevenise pe muncitorii parizieni, arătându-le că încercarea de a răsturna guvernul ar fi o prostie, fruct al disperării. Dar în Martie 1871, când muncitorilor le fusese *impusă* lupta hotărîtoare și când ei o primiră, când răscoala deveni fapt, Marx, cu toate auspiciile defavorabile, salută în modul cel mai entuziast revoluția proletară. Marx nu s'a încăpățânat într'o condamnare pedantă a mișcării „inoportune“, precum a procedat renegatul rus al marxismului, Plehanov, renegat de tristă celebritate, care în Noembrie 1905 a pledat prin scris în sensul încurajării luptei muncitorilor și țărănilor, iar după Decembrie 1905 a strigat ca un liberal — „N'a trebuit să punem mâna pe arme“.

Marx însă nu s'a mulțumit să fie numai entuziasmat de eroismul comunarzilor cari, după expresia lui, „dăduseră asalt cerului“. În această mișcare revoluționară de masă, el a văzut, cu toate că ea nu-și atinsese țelul, o experiență istorică de uriașă însemnătate, un anumit pas înainte al revoluției proletare mondiale, un pas practic, mai important decât sute de programe și de raționamente. Să analizeze această ex-

periență, să tragă din ea învățăminte tactice, să-și reexamineze pe baza ei teoria lui, iată sarcina pe care și-a fixat-o Marx.

Singura „corectare“, pe care a socotit Marx necesar s'o facă „Manifestului Comunist“, a fost făcută de el pe baza experienței revoluționare a comunarzilor parizieni.

Ultima prefață la noua ediție germană a „Manifestului Comunist“, iscălită de ambii lui autori, poartă data de 24 Iunie 1872. În această prefață, autorii Karl Marx și Friedrich Engels, afirmă că programul „Manifestului Comunist“ e „astăzi pe alocuri învechit“ :

„...*In special* — continuă el — *Comuna a dovedit că «clasa muncitoare nu poate pune pur și simplu stăpânire pe mașina de stat existentă, pentru a o pune în mișcare în vederea propriilor ei scopuri»*...”

Cuvintele acestui citat puse în ghilimele duble sunt luate de către autori din opera lui Marx „Războiul civil din Franța“.

Așa dar unul din învățămintele fundamentale și principale ale Comunei din Paris a fost socotit de Marx și Engels de o atât de uriașă însemnătate, încât l-au introdus ca o corectare esențială în „Manifestul Comunist“.

Extrem de caracteristic este faptul că tocmai această corectare esențială a fost denaturată de către oportuniști și că sensul ei este fără doar și poate necunoscut pentru nouă zecimi, dacă nu chiar pentru nouăzeci și nouă la sută dintre cititorii „Manifestului Comunist“. Vom vorbi mai amănunțit despre această denaturare în cele ce urmează, în capitolul închinat în mod special denaturărilor. E destul să notăm acum că obișnuita, vulgara „interpretare“ a celebrei afirmații a lui Marx, reproducă în citatul de mai sus, constă în aceea că Marx ar fi subliniat în acest caz ideea evoluției lente, în opoziție cu ideea cuceririi puterii, etc.

În realitate lucrurile stau *exact invers*. Ideea lui Marx constă în faptul că clasa muncitoare trebuie să *sdro-*

bească, să sfârâme „mașina existentă a statului“, nemărginindu-se la simpla ei cucerire.

În 12 Aprilie 1871, adică tocmai în timpul Comunei, Marx i-a scris lui Kugelmann:

„Dacă vei răsfoi ultimul capitol al lui „18 Brumar“ al meu, vei vedea că eu afirm, că viitoarea încercare a revoluției franceze nu va fi ca până acum trecerea mașinării birocratico-militare dintr'o mână într'alta, ci sfârâmarea ei“ (subliniat de Marx; *zerbrechen* în original), „și în aceasta constă actul pregătitor al oricărei revoluții cu adevărat populare pe continent. Tocmai acest lucru au încercat să-l facă eroicii noștri tovarăși parizieni“ (pag. 709, „Neue Zeit“, *) XX, I, 1901-1902). (Scrisorile lui Marx către Kugelmann au apărut în rusește în cel puțin două ediții; una din ele sub redacția mea și cu o prefață a mea **).

Aceste cuvinte: „sfârâmarea mașinării de stat birocrato-militare“ cuprind, exprimat pe scurt, lecția principală a marxismului cu privire la sarcinile proletariatului față de stat în decursul revoluției. Și tocmai această lecție nu e numai cu totul uitată, ci și deadreptul denaturată de „interpretarea“ predominantă, kautskistă, a marxismului !

Cât privește referirea lui Marx la „18 Brumar“, am reprodus în cele ce preced în întregime pasagiul corespunzător.

Interesant de notat sunt în deosebi două lucruri din contextul acestui raționament citat de Marx. Marx își limitează în primul rând concluzia numai în privința continentului. Era de înțeles acest lucru în 1871, când Anglia constituia încă modelul unei țări pur capitaliste, fără militarism însă și în mare măsură fără birocrație. De aceea a făcut Marx excepție în privința Angliei, în sânul căreia revoluția, și chiar revoluția populară, era pe atunci imaginabilă și posibilă fără condițiunea prealabilă a distrugerii „mașinii de stat existente“.

*) „Neue Zeit“ („Timpuri noi“) -- organ teoretic al social-democrației germane, care a apărut din 1883 până în 1922. (N. Red.)

***) Vezi Lenin, Opere, vol. X, pag. 361, ed. rusă. (N. Red.)

În prezent, în anul 1917, în epoca primului mare război imperialist, această limitare a lui Marx cade; atât Anglia cât și America, cei mai mari și cei din urmă reprezentanți — în întreaga lume — ai „libertății“ anglo-saxone, în sensul absenței militarismului și a birocrației, au alunecat cu totul în murdara și sângeroasa mlaștină a instituțiilor birocratico-militare, inerente întregii Europe, instituții ce-și subordonează totul, înăbușă totul. În prezent, în Anglia ca și în America, „condiția prealabilă a oricărei revoluții în adevăr populare“ este *sfărâmarea, distrugerea* „mașinii de stat existente“ (adusă, în 1914-1917, și în aceste țări până la perfecțiunea „europeană“ pan-imperialistă).

Deosebită luare aminte merită, în al doilea rând, extrem de adâncă observație a lui Marx relativă la faptul că distrugerea mașinii de stat birocratico-militare este „condiția prealabilă a oricărei revoluții cu adevărat *populare*“. Această noțiune de revoluție „populară“ pare ciudată în gura lui Marx; atât plehanoviștii cât și menșevicii ruși, acești discipoli ai lui Struve, cari doresc să fie considerați drept marxiști, ar putea eventual să declare că o asemenea expresie aflată la Marx constituie o „greșală de exprimare“. Ei au redus marxismul la o atât de jalnică denaturare liberală, încât în afară de antinomia dintre revoluția burgheză și cea proletară, nu există nimic pentru ei, și chiar și această antinomie este înțeleasă de ei într'un mod extrem de inert.

Luând drept pildă revoluțiile veacului al XX-lea, și cea portugheză și cea turcă, trebuiesc desigur recunoscute ca revoluții burgheze *). Dar „populară“ n'a fost niciuna, nici cealaltă, căci în mod activ, independent, cu propriile ei revendicări economice și politice, nu s'a manifestat în

*) Este vorba de revoluțiile burgheze din Portugalia (Februarie 1908) și Turcia (August 1908). (N. Red.)

mod simțitor masa poporului, majoritatea lui covârșitoare nici într'una, nici în cealaltă. Dimpotrivă, revoluția burgheză rusă din 1905-1907, deși n'a avut succese atât de „strălucite“ ca acelea ce au fost înregistrate în anumite momente de revoluția portugheză și de cea turcă, a fost totuși fără îndoială o revoluție „cu adevărat populară“, căci masa poporului, majoritatea lui, cele mai „de jos“ păături sociale, strivite de povara asupririi și a exploatării, s'au ridicat în mod independent și au imprimat întregului mers al revoluției pecetea revendicărilor lor, a încercărilor lor de a clădi în felul lor o nouă orânduire în locul celei vechi pe care o dărau.

În Europa anului 1871, proletariatul nu alcătuia în nicio țară de pe continent majoritatea poporului. O revoluție „populară“ care să fi antrenat în mișcare într'adevăr majoritatea poporului, ar fi putut fi populară numai dacă ar fi cuprins proletariatul și țărănimea. Amândouă aceste clase alcătuiau atunci „poporul“. Amândouă aceste clase sunt unite prin faptul că sunt asuprite, apăsate, exploătate de „mașinăria de stat birocratico-militară“. *Sdrobirea* acestei mașini, sfărâmarea ei, acesta este adevăratul interes al „poporului“, al majorității lui, muncitorimea și majoritatea țăranilor; în aceasta constă „condiția prealabilă“ a alianței libere a țăranilor săraci cu proletarii: fără o asemenea alianță, democrația nu este solidă, și nu e cu puțință prefacerea socialistă.

Tocmai spre o asemenea alianță și-a croit drum, precum se știe, Comuna din Paris, care nu și-a ajuns scopul din cauza unui șir de factori interni și externi.

Vorbind prin urmare despre o „revoluție cu adevărat populară“, Marx, fără să uite câtuși de puțin particularitățile micii burghezii (despre ele a vorbit el mult și deseori), a ținut seama în mod riguros de raportul real dintre clase din majoritatea statelor continentale din Europa anului 1871. Iar pe de altă parte el a constatat că „sdrobirea“

mașinii de stat e necesară în interesul atât al muncitorilor, cât și al țăranilor, că ea îi unește pe aceștia, punându-le în față misiunea comună a înlăturării „parazitului“ și a înlocuirii lui prin ceva nou.

Prin ce anume ?

2. *Prin ce trebuie să fie înlocuită mașina de stat sfărâmată ?*

La această întrebare Marx a dat, în 1847, în „Manifestul Comunist“ un răspuns cu totul abstract, mai bine zis un răspuns care indica sarcinile, dar nu și mijloacele întru realizarea acestora. Înlocuirea trebuie să fie făcută prin „organizarea proletariatului ca clasă dominantă“, prin „cucerirea democrației“. acesta a fost răspunsul „Manifestului Comunist“.

Nelăsându-se furat de utopii, Marx a așteptat ca *experiența* mișcării de masă să dea răspuns la întrebarea, ce forme concrete va lua această organizare a proletariatului ca clasă dominantă, în ce mod anume va fi împreunată această organizare cu o cât mai deplină și mai consecventă „cucerire a democrației“.

Oricât de mică ar fi fost experiența Comunei, Marx o supune în „Războiul civil din Franța“ celei mai atente analize. Vom cita cele mai importante pasagii ale acestei lucrări:

În veacul al XIX-lea s'a dezvoltat, avându-și origina încă în evul mediu, „puterea centralizată de stat, cu organele ei pretutindeni prezente: armata permanentă, poliția, birocrăția, clerul, magistratura“. Odată cu dezvoltarea antagonismului de clasă dintre capital și muncă „puterea de stat capătă din ce în ce mai mult caracterul unei forțe publice în vederea asupririi clasei muncitoare, caracterul unei mașini a dominației de clasă. După fiecare revoluție ce marchează un pas înainte al luptei de clasă, caracterul pur asupritor al puterii de stat iese tot mai fățiș la iveală“. După revoluția din 1848-1849 puterea de stat devine

„Instrumentul național de război al capitalului împotriva muncii“. Al doilea imperiu *) o consolidează.

„Antipodul direct al imperiului a fost Comuna“. „Ea a constituit o formă anumită“, a „unei republici ,care trebuia să înlăture, nu numai forma monarhică a dominației de clasă, ci însăși dominația de clasă..“

In ce anume a constat această „anumită“ formă a republicii proletare, socialiste ? Cum era statul, pe care începuse ea să-l făurească ?

„...Primul decret al Comunei a fost desființarea armatei permanente și înlocuirea ei prin poporul înarmat...“

Această revendicare se găsește acum în programele tuturor partidelor cari vor să aibă denumirea de socialiste. Dar cât valorează programele acestor partide dovedește nici că se poate mai bine purtarea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor noștri, cari au renunțat de fapt, tocmai după revoluția din 27 Februarie, la introducerea în viață a acestei revendicări !

„Comuna era alcătuită din consilieri municipali, aleși prin vot universal în diferitele circumscripții ale Parisului. Ei erau responsabili și oricând revocabili. Majoritatea lor se compunea, bineînțeles, din muncitori sau din reprezentanți recunoscuți ai clasei muncitoare...“

„...Politia, care până atunci era o unealtă a guvernului fu imediat lipsită de toate funcțiunile ei politice și prefăcută în organul responsabil și oricând revocabil al Comunei. Tot așa și funcționarii celorlalte ramuri ale administrației. Incepând cu membrii Comunei și până la organele de jos, serviciul public a trebuit să fie îndeplinit în schimbul unui salariu de lucrător. Drepturile câștigate și alocațiile pentru cheltuelle de reprezentare ale înalților demnitari ai statului dispărură odată cu acești demnitari... După înlăturarea armatei permanente și a poliției, instrumente ale puterii materiale a vechiului guvern, Comuna trecu imediat la sfărâmarea instrumentului asupraii spirituale, puterea popilor... Magistratii pierdură independența lor aparentă... ei urmau în viitor să fie aleși, responsabili și revocabili...“

In aparență Comuna a înlocuit așa dar mașina sfărâmată a statului „numai“ printr’o democrație mai deplină: desființarea armatei permanente, eligibilitatea și revoca-

*) Al doilea imperiu — imperiul lui Louis Bonaparte (Napoleon al III-lea) — din anul 1852-1870, spre deosebire de primul imperiu al lui Napoleon I (1804-1814). (N. Red.)

bilitatea deplină a tuturor funcționarilor. De fapt însă, acest „numai“ înseamnă o operă uriașă de înlocuire a unui gen de instituții prin instituții cari diferă de acestea în mod principal. E de observat tocmai aici unul din cazurile „transformării cantității în calitate“: democrația înfăptuită în cel mai complex și mai consecvent mod ce se poate închipui, se transformă din democrație burgheză în democrația proletară, din stat (forță specială în vederea asuprașării unei anumite clase) în ceva ce nu mai este propriu zis stat.

Reprimarea burghezicii și a împotrivirii ei mai era încă necesară. În cazul Comunei acest lucru a fost deosebit de necesar, și una din cauzele înfrângerii ei este faptul că ea n'a săvârșit acest lucru într'un chip destul de hotărât. Dar în acest caz organul represiv este alcătuit de majoritatea populației și nu de o minoritate, precum a fost totdeauna, și pe vremea sclavajului, și pe vremea iobăgiei și pe vremea robiei salariate. Și din moment ce majoritatea poporului îi reprimă *ea însăși* pe asuprașitorii ei, *numai e nevoie*, în vederea reprimării de o „forță specială“ ! În acest sens *începe să piară* statul. În locul instituțiilor speciale ale unei minorități privilegiate (birocrația privilegiată, șefii armatei permanente), majoritatea însăși poate îndeplini în mod direct diferitele sarcini, și pe măsură ce funcțiunile puterii de stat ajung să fie îndeplinite de către întreg poporul, puterea aceasta devine tot mai puțin necesară.

Deosebit de remarcabilă este în această privință o măsură a Comunei, subliniată de Marx: desființarea oricăror alocații de reprezentare, a oricăror privilegii bănești ale birocrației, reducerea lefurilor tuturor deținătorilor funcțiunilor statului până la nivelul „salarului lucrătorului“. Tocmai acest fapt vădește cât se poate de limpede *turnura* dela democrația burgheză la democrația proletară, dela democrația asuprașitoare la democrația claselor asu-

prite, dela stat ca „*forță specială*“ în vederea reprimării unei anumite clase, la reprimarea asupritorilor prin *forța obștească* a majorității poporului, a muncitorilor și țăranilor. Și tocmai în acest punct deosebit de sugestiv — și, cu privire la stat, poate chiar cel mai însemnat — învățămintele lui Marx sunt cel mai mult uitate ! Comentariile de popularizare — și nesfârșit e numărul lor — nu grăesc nimic despre acest lucru. E „uzul“ ca să fie trecut sub tăcere acest lucru, ca o „naivitate“ ce și-a trăit traiul — cam în acelaș fel ca și creștinii, cari după ce au ajuns în situația de religie de stat, „au uitat“ „naivitățile“ creștinismului primitiv ca spiritul lui democratic revoluționar.

Reducerea lefurilor înalților funcționari ai statului pare a fi „pur și simplu“ o revendicare a unui democratism naiv, primitiv. Unul din „întemeietorii“ celui mai recent oportunist, fostul social-democrat Ed. Bernstein, a făcut nu odată exerciții de repetare a vulgarelor ironii burgheze la adresa democratismului „primitiv“. Ca și toți oportuniștii, ca și kautskiștii de astăzi, el n'a înțeles de loc. în primul rând, că trecerea dela capitalism la socialism e *cu neputință* fără o oarecare „revenire“ la democratismul „primitiv“ (căci altfel cum s'ar putea trece la exercitarea funcțiunilor statului de către majoritatea populației și de către absolut toată populația?), și în al doilea rând, că „democratismul primitiv“ fondat pe baza capitalismului și a culturii capitaliste nu e tot una cu democratismul primitiv din timpurile preistorice sau din cele precapitaliste. Cultura capitalistă *a creat* marea producție, fabricile, căile ferate, poșta, telefonul etc., și *pe această bază* marea majoritate a funcțiunilor vechii „puteri de stat“ s'au simplificat până într'atât și pot fi reduse la atât de simple operațiuni de înregistrare, de înscriere, de control, încât aceste funcțiuni vor deveni pe deplin accesibile tuturor oamenilor știutori de carte, aceste funcțiuni vor putea fi întru totul îndeplinite pentru un obișnuit „salariu de lucrător“

și se va putea (și va trebui) să le fie luată acestor funcțiuni orice umbră de privilegiu, de „șefie“.

Eligibilitatea completă, revocabilitatea *în orice clipă* a tuturor deținătorilor de funcțiuni publice, fără excepție, reducerea lefurilor acestora la un obișnuit „salariu de lucrător“, aceste măsuri democratice simple și „dela sine înțelese“, cari reunesc pe deplin interesele muncitorilor cu cele ale majorității țăranilor, servesc în acelaș timp drept puncte de trecere dela capitalism la socialism. Aceste măsuri se referă la reorganizarea structurii de stat a societății, la reorganizarea ei pur politică, ele capătă, însă se înțelege, tot sensul și însemnătatea lor, numai în legătură cu „exproprierea expropriatorilor“, aflată în curs de înfăptuire sau de pregătire, în legătură adică cu transformarea proprietății private capitaliste asupra mijloacelor de producție în proprietate socială.

„Comuna, a scris¹ Marx, a înfăptuit guvernul eftin, această lozincă a tuturor revoluțiilor burgheze, suprimând cele două mari capitole de cheltuell, armata și aparatul birocratic.“

Din sânul țăranimii, ca și din sânul altor pături ale miciei burghezii, numai o minoritate infimă „se ridică“, „își face o situație“ în sensul burghez, se transformă adică fie în oameni cu stare, în burghezi, fie în funcționari cu existența asigurată și privilegiați prin situația lor. Majoritatea covârșitoare a țăranimii din orice țară capitalistă, în care există țăranime (și aceste țări capitaliste constituie majoritatea), e asuprită de guverne și dorește doborîrea lor, dorește cu putere un „guvern eftin“. Acest lucru îl poate înfăptui *numai* proletariatul și înfăptuindu-l, el face totodată un pas spre reorganizarea socialistă a statului.

3. Desființarea parlamentarismului

„Comuna — a scris Marx — nu trebuia să fie un corp parlamentar, ci unul de lucru, care să legifereze și să execute în acelaș timp...”

„In loc de a hotărî odată în trei sau în șase ani, care membru al clasei dominante va reprezenta și va și oprîna (*ver-und zertreten*) poporul în parlament, votul universal trebuia să-i servească poporul constituit în comune tot așa precum îi servește votul individual oricărui alt proprietar de întreprindere în alegerea lucrătorilor, a supraveghetorilor și a contabililor din întreprinderea lui.”

Această minunată critică a parlamentarismului, formulată în 1871, face și ea parte acum, mulțumită predominanței social-șovinismului și a oportunismului, dintre „cuvintele uitate” ale marxismului. Miniștrii și parlamentarii de profesie, trădătorii proletariatului și socialiștii „de afaceri” din zilele noastre, au lăsat în întregime critica parlamentarismului pe seama anarhiștilor, și pe acest temei grozav de cuminte, au declarat *orice* critică a parlamentarismului drept „anarhism” !! Nu e nimic ciudat în faptul că proletariatul țărilor parlamentare „avansate”, scârbit de „socialiștii” de felul lui Scheidemann, David, Legien, Sembat, Renaudel, Henderson, Vandervelde, Stauning, Branting, Bissolati și Comp., își dădea tot mai des simpatia sa anarho-sindicalismului, cu toate că acesta era un frate bun al oportunismului.

Pentru Marx însă dialectica revoluționară n'a fost niciodată acea frază goală la modă, acea jucărie gălăgioasă în care a fost ea transformată de către Plehanov, Kautsky și alții. Marx a știut s'o rupă fără milă cu anarhismul, în urma incapacității acestuia de a utiliza chiar și „grajdul” parlamentarismului burghez, mai ales atunci când e vădit faptul că nu există o situație revoluționară; în acelaș timp însă Marx a știut să dea și o critică cu adevărat revoluționar-proletară a parlamentarismului.

A hotărî odată în câțiva ani care membru al clasei dominante va reprîna și strivi poporul în parlament, iată adevărata esență a parlamentarismului burghez, nu numai în

monarhiile constituționale parlamentare, ci și în republicile cele mai democratice.

Dar dacă punem problema statului, dacă privim parlamentarismul ca una din instituțiile statului, din punctul de vedere al sarcinilor proletariatului în acest domeniu, care este atunci calea de ieșire din parlamentarism? Cum ne putem lipsi de el?

Mereu, mereu, trebuie să spunem: învățămintele lui Marx, bazate pe studiul Comunei, sunt atât de uitate, încât „social-democratul“ din zilele noastre (citește: trădătorul de azi al socialismului) e deadreptul incapabil să înțeleagă altă critică a parlamentarismului, în afara celei anarhiste sau reacționare.

Calea de ieșire din parlamentarism nu constă, se înțelege, în desființarea instituțiilor reprezentative și a electivității, ci în prefacerea instituțiilor reprezentative, din centre de vorbărie în instituții „de lucru“. „Comuna trebuia să fie nu o instituție parlamentară, ci una de lucru, legiuitoare și executivă în acelaș timp“.

O instituție „nu parlamentară, ci de lucru“, iată o afirmație ce-i nimerește în plin pe parlamentarii de azi și pe „cățelușii lor de salo“, parlamentarii social-democrației! Uitați-vă la orice țară parlamentară, începând cu America și terminând cu Elveția, din Franța până în Anglia, Norvegia, etc.: adevărata activitate de „stat“ este dusă între culise și îndeplinită de departamente, cancelarii, State-Majore. În parlament se pălăvrăgește doar, urmărindu-se în mod special scopul de a se înșela „poporul simplu“. Lucrul acesta e atât de adevărat încât chiar și în republica rusă, republică burghezo-democratică, încă înainte de a fi izbutit ea să creeze un adevărat parlament, s'au și manifestat imediat toate aceste păcate ale parlamentarismului. Eroii putredului mic-burghezism, toți acești Scobelevi și Țereteli, Cernovi și Avxentievi, au izbutit să pângărească și Sovietele în maniera celui mai respingător

parlamentarism burghez, prefăcându-le într'un centru de goală vorbărie. În Soviets domnii miniștri „socialiști“ îi înșeală pe țărani creduli prin frazeologie și rezoluții. În guvern se joacă un permanent cadril, pentru ca pe de o parte să se înfrupte pe rând din „cașcavalul“ slujbulițelor rentabile și onorabile cât mai mulți socialiști-revoluționari și menșevici, și să fie pe de altă parte „ocupată atenția“ poporului. Iar în cancelarii, în statele-majore, se „lucrează“, este făcută „munca de stat“.

Nu de mult „Delo Naroda“ („Cauza Poporului“), organul partidului guvernant al „socialiștilor-revoluționari“ a recunoscut într'un articol de fond, cu acea sinceritate fără de seamă a oamenilor din „lumea bună“, unde „toți“ se îndeletnicesc cu prostituția politică — că până și în ministerele cari aparțin „socialiștilor“ (iertăți-mi expresia!) până și în acestea, întregul aparat birocratic continuă de fapt a fi cel vechiu, funcționează după vechile obiceiuri, sabotează în mod absolut „liber“ inițiativele revoluționare! Și chiar dacă n'ar fi fost această mărturisire, oare istoria reală a participării socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor la guvern nu dovedește acest lucru? Caracteristic este în acest caz numai faptul că aflându-se în tovărășie ministerială cu cadeții, domnii Cernov, Rusanov, Zenzinov și ceilalți redactori dela „Delo Naroda“ și-au pierdut până într'atât rușinea, încât nu se jenează să povestească în mod public, ca despre o nimica toată, fără să roșească măcar, faptul că „la ei“ în ministere totul a rămas precum a fost!! Frazeologie revoluționar-democratică pentru a-i păcăli pe Tândalii dela țară, și tărăgăneală birocratică de cancelarie pentru „a le intra în voie“ capitaliștilor. iată esența „onestei“ coaliții.

Parlamentarismul corupt și putred al societății burgheze este înlocuit de Comună prin instituții, în cadrul cărora libertatea de opinie și de discuție nu degenerază în înșelăciune, căci parlamentarii trebuie să lucreze ei în-

și, să aplice ei înșiși legile lor, să controleze ei înșiși rezultatul practic al acestor legi, să răspundă ei înșiși direct în fața alegătorilor lor. Instituțiile reprezentative rămân, dar parlamentarismul, ca sistem special, ca separare a muncii legislative de cea executivă, ca situație privilegiată a deputaților, dispare în acest caz. Fără instituții reprezentative nu putem să ne închipuim democrația, nici chiar democrația proletară; fără parlamentarism putem și *trebuie* să ne-o închipuim, dacă critica societății burgheze nu rămâne pentru noi o frază goală, dacă străduința de a doborî stăpânirea burgheziei este din partea noastră o străduință serioasă și sinceră, și nu o frază „electorală“ în vederea pesouirii voturilor muncitorilor, ca la menșevici și la socialiștii-revoluționari, ca la de-alde Scheidemann și Legien, Sembat și Vandervelde.

Este extrem de instructiv faptul că, vorbind despre funcțiunile *acelui* aparat funcționăresc, de care are nevoie atât Comuna cât și democrația proletară. Marx îi ia ca termen de comparație pe salariații „oricărui alt proprietar de întreprindere“, adică o întreprindere capitalistă obișnuită cu „lucrători, supraveghetori și contabili“.

Nu poate fi găsită la Marx nici măcar o picătură de utopism, în sensul ca el să inventeze, să născocoască din fantezia sa „noua“ societate. Nu, el studiază *nașterea* noii societăți *din* cea veche, formele de trecere dela una la cealaltă, ca pe un proces din domeniul științelor naturale. El ia experiența reală a mișcării proletare de masă, străduindu-se să extragă dintr'însa învățăminte practice. El ia „învățăminte“ dela Comună, astfel precum toți marii cugețatori revoluționari nu s'au temut să învețe din experiența marilor mișcări ale clasei asupraite neluând niciodată față de ele atitudine pedantă de „moralist“ (ca de pildă Plehanov, cu exclamația lui: „N'a trebuit să punem mâna pe arme“ sau Tereteli: „o clasă trebuie să știe să se limiteze pe sine însăși“).

Despre desființarea birocrăției dintr'odată, pretutindenii, până la capăt, nu poate fi vorba. Ar fi o utopie. Dar să *sfărâmi* dintr'odată vechea mașină birocratică și să începim imediat a clădi una nouă, care să îngăduie desființarea treptată a oricărui birocratism, acest lucru *nu este* o utopie, astfel glăsuiește experiența Comunei, acest lucru constituie misiunea directă imediată a proletariatului revoluționar.

Capitalismul simplifică funcțiunile guvernării „statului“, îngăduie înlăturarea „ierarhiei“ și reducerea întregii chestiuni la cadrul unei organizații a proletarilor (în calitate de clasă dominantă), care angajează „lucrători, supraveghetori, contabili“ în numele întregii societăți.

Noi nu suntem utopiști. Noi nu „visăm“ să ne lipsim *dintr'odată* de orice cârmuire, de orice subordonare; aceste visuri anarhiste bazate pe neînțelegerea sarcinilor dictaturii proletariatului sunt absolut străine de marxism, slujind de fapt numai în direcția amânării revoluției socialiste până în ziua în care oamenii vor fi devenit alții. Nu, noi vrem revoluția socialistă cu oameni dintre cei ce există acum, cari nu se vor putea lipsi de subordonare, de control, de „supraveghetori și de contabili“.

Dar subordonarea trebuie să existe în raport cu avantgarda înarmată a întregului popor muncitor și exploatat — proletariatul. Poate și trebuie să fie începută, de îndată, dela o zi la alta, înlocuirea „ierarhiei“ specifice birocratice de stat, prin funcțiuni simple de „supraveghetori și contabili“, prin funcțiuni cari sunt de pe acum cu totul accesibile nivelului de dezvoltare al orășenilor în general și cari pot fi într-unu totul îndeplinite în schimbul unui „salariu de lucrător“.

Să organizăm marea producție pornind dela cele ce au fost deja create de capitalism, s'o organizăm *noi înșine*, muncitorii, bizuindu-ne pe experiența noastră muncito-

rească, făurind disciplina cea mai severă, o disciplină de fier, susținută de puterea de stat a muncitorilor înarmați, să-i reducem pe funcționarii statului la rolul de simpli executori ai însărcinărilor noastre, la rolul de „supraveghetori și contabili“ (se înțelege, împreună cu tehnicienii de toate felurile, specialitățile și gradele) responsabili, revocabili, modest plătiți, iată sarcina *noastră* proletară, iată cu ce e posibil și trebuie să începem atunci când înfăptuim revoluția proletară. Un asemenea început, care se bazează pe marea producție, duce dela sine la „pieirea“ treptată a oricărui birocratism, la făurirea treptată a unei ordini, ordine fără ghilimele, ordine care să nu semene cu robia salariată, a unei ordini în care funcțiunile de supraveghere și de contabilitate, din ce în ce mai simplificate, vor fi îndeplinite pe rând de toată lumea, vor deveni apoi deprindere și vor dispărea în cele din urmă ca funcțiuni *speciale* ale unui strat special de oameni.

Un social-democrat german spiritual din deceniul al 8-lea al veacului trecut a spus că *poșta* e un model de gospodărie socialistă. E foarte just acest lucru. Poșta este acum o exploatare organizată în chip de monopol *capitalist* de stat. Imperialismul prefăce treptat toate trusturile în organizații de acest tip. Deasupra salariaților „de rând“ copleșiți de muncă și flămânzi, se află și în cazul poștei aceeași birocrăție burgheză. Dar mecanismul gospodăririi sociale e aici deja gata. Să-i răsturnăm pe capitaliști, să zdrobim cu mâna de fier a muncitorilor înarmați împotrivirea acestor exploatatori, să sfărâmăm mașina birocratică a statului de azi — și vom avea în fața noastră un mecanism înzestrat cu o tehnică superioară, izbăvit de elementul „parazit“, și pe care îl pot pune în mișcare înșiși muncitorii uniți, angajând tehnicieni, supraveghetori, contabili, retribuind munca *tuturor* acestora, ca și în general cea a *tuturor* funcționarilor „de stat“, printr'un salariu de lucrător. Iată sarcina concretă, practică, imediat realizabilă

în raport cu toate trusturile, și care izbăvește poporul muncitor de povara exploatării, ținând seama de experiența practică deja începută (mai ales în domeniul clădirii statului) de către Comună.

Toată economia națională organizată după chipul poștei, și anume în așa fel, încât tehnicienii, supravegheatorii, contabilii, ca și *toți* deținătorii vreunei funcțiuni publice să nu primească o leafă mai mare decât „salariul lucrătorului“, sub controlul și conducerea proletariatului înarmat, iată ținta noastră cea mai apropiată. Iată ce stat, iată baza economică a statului de care avem noi nevoie. Iată ce ne va da desființarea parlamentarismului și menținerea instituțiilor reprezentative, iată ce va izbăvi clasele muncitoare de prostituirea acestor instituții de către burghezie.

4. Organizarea Unității Națiunii

„...O scurtă schiță a organizării naționale, pe care Comuna n'a avut timp s'o desvolte mai pe larg, indica în mod categoric, că Comuna urma.. să devină forma politică chiar și a celui mai mic sat“... Tot Comunele urmau să aleagă și „Delegația Națională“ dela Paris.

„...Puținele dar foarte însemnatele funcțiuni cari ar mai fi rămas atunci pentru un guvern central, nu urmau să fie desființate, — afirmația aceasta a constituit o falsificare intenționată — ci trecute funcționarilor comunelor, adică unor funcționari strict responsabili.

„Unitatea națiunii nu urma să fie sfărâmată, ci dimpotrivă organizată prin orânduirea comunelor. Unitatea națiunii urma să devină o realitate prin nimicirea acelei puteri de stat, care se dădea drept întruchipare a acestei unități, dar care voia să fie independentă de națiune și superioară națiunii, pe al cărui corp ea nu era decât o excrescență parazită. În timp ce organele de pură asuprire ale vechii puteri de stat urmau să fie amputate, funcțiunile justificate ale acesteia urmau să fie smulse unei puteri care pretindea să stea deasupra societății și să fie redate slujitorilor responsabili ai societății“.

În ce măsură n'au înțeles — ar fi poate mai just să se spună: n'au vrut să înțeleagă — oportunității social-democrației contemporane aceste considerațiuni ale lui Marx, aceasta o dovedește cum nu se poate mai bine cartea de o

faimă erostratică *) a renegatului Bernstein: „Premizele socialismului și sarcinile social-democrației“. Referindu-se tocmai la cuvintele lui Marx, citate în rândurile precedente, Bernstein scrie că „acest program prezintă, în ce privește conținutul său politic, în toate trăsăturile sale esențiale, cea mai mare asemănare cu federalismul lui Proudhon... Cu toate celelalte divergențe dintre Marx și „mic-burghezul“ Proudhon (Bernstein pune cuvântul „mic-burghez“ în ghilimele, cari ar trebui după părerea lui să însemne ironie), în aceste puncte mersul ideilor lor este cât se poate de apropiat“. De bună seamă, continuă Bernstein, însemnătatea municipalităților crește, dar „mie mi se pare îndoelnic faptul că prima sarcină a democrației ar consta într’o lichidare (textual *Auflösung* — dizolvare) a statelor contemporane și într’o deplină transformare (*Umwandlung*) a organizației lor, așa cum și le reprezintă Marx și Proudhon: formarea Adunării Naționale din delegații adunărilor provinciale sau de district, cari la rândul lor ar fi alcătuite din delegați ai comunelor, astfel încât întreaga formă de până acum a reprezentanțelor naționale să dispară cu desăvârșire“ (Bernstein, „Premizele“, pag. 134 și 136, ed. germană din 1899).

Faptul e deadreptul monstruos: să confunzi vederile lui Marx relative la „nimicirea puterii statului parazit“ cu federalismul lui Proudhon ! Dar nu este întâmplător acest lucru, căci nici prin gând nu-i trece oportunistului că Marx are în vedere aici nu federalismul în opoziție cu centralismul, ci sfărâmarea vechii mașini de stat burgheze, ce ființează în toate statele burgheze.

Oportunistului îi trec prin minte numai cele văzute de el în jurul său, în mediul filistinismului mic-burghez și al stăgării „reformiste“, adică numai „municipalitățile“ ! Cât pri-

*) *Erostrat* — personajul din vechea Grece, care a dat foc unui templu pentru a deveni celebru. (N. Red.)

vește revoluția proletariatului, oportunistul s'a desvățat până să se și gândească la așa ceva.

E ridicol. Dar vrednic de subliniat este faptul că această teză a lui Bernstein n'a fost combătută. Bernstein a fost în general combătut de mulți, mai ales de Plehanov, în literatura rusă, de Kautsky în cea europeană, și totuși, despre această denaturare a lui Marx comisă de Bernstein n'au vorbit nici unul, nici celălalt.

Intr'atât s'a desvățat oportunistul să cugete în spirit revoluționar și să cugete asupra revoluției încât el îi atribue lui Marx „federalismul“, confundându-l pe Marx cu Proudhon, întemeietorul anarhismului. Iar Kautsky și Plehanov, cari doresc să fie marxiști ortodoksi și să apere teoria marxismului revoluționar, trec sub tăcere acest lucru! Iată una din originile aceluia caracter nemai-pomenit de vulgar al modului de a înțelege diferența dintre marxism și anarhism, caracter propriu atât kautskiștilor, cât și oportuniștilor, și despre care vom mai avea prilejul să vorbim.

Nici urmă de federalism în considerațiunile mai sus reproduse ale lui Marx asupra Comunei. Intre Marx și Proudhon există acord tocmai într'un sens pe care nu-l vede oportunistul Bernstein. Marx e în desacord cu Proudhon tocmai în cadrul, în care Bernstein vede asemănarea lor.

Intre Marx și Proudhon există acord în sensul că amândoi sunt pentru „sfărâmarea“ mașinii de stat contemporane. Această asemănare a marxismului cu anarhismul (atât cu Proudhon, cât și cu Bakunin) nu vor s'o vadă nici oportuniștii, nici kautskiștii, căci ei s'au abătut de pe calea marxismului în această privință.

Marx e în desacord și cu Proudhon și cu Bakunin tocmai pe chestiunea federalismului (fără să mai vorbim de dictatura proletariatului). Federalismul rezultă în mod

principial din concepțiile mic-burgheze ale anarhismului. Marx e centralist. Și în considerațiunile lui, reproduse în cele ce preced, nu există nicio abatere dela centralism. Numai oameni îmbuibăți cu „credința superstițioasă“ în stat a micului burghez pot lua nimicirea mașinii burgheze drept nimicire a centralismului !

Intr'adevăr, dacă proletariatul și țărănimea săracă vor prelua în mâinile lor puterea de stat, se vor organiza în mod absolut liber în comune și vor *reuni* acțiunea tuturor comunelor în planul loviturilor ce vor trebui să fie date capitalului, în acel al zdrobirii rezistenței capitaliștilor, al trecerii căilor ferate, a fabricilor, a pământului etc., din domeniul proprietății private în acela al proprietății *întregii* națiuni, a întregii societăți, acest lucru nu va constitui el oare centralism ? Acest lucru nu va constitui el oare cel mai consecvent centralism democratic ? și încă în plus centralism proletar ?

Lui Bernstein nici nu-i poate veni în minte faptul, că ar fi cu puțință un centralism liber consimțit, unirea de bunăvoie a comunelor în națiune, contopirea de bunăvoie a comunelor proletare în cadrul acțiunii de nimicire a dominației burgheze și a mașinii de stat burgheze. Lui Bernstein ca și oricărui filistin, centralismul îi pare un lucru ce poate fi impus și menținut numai de sus, numai prin aparatul birocratic și militar.

Prevăzând parcă posibilitatea denaturării vederilor lui, Marx subliniază dinadins că a aduce învinuiri Comunei, că ea ar fi vrut să nimiccască unitatea națiunii, să desființeze puterea centrală, înseamnă a comite cu bună știință o falsificare. Marx a întrebuițat dinadins această expresie: „a organiza unitatea națiunii“, pentru a opune centralismul proletar, democratic, conștient, centralismului burghez, militar și birocratic.

Dar... mai rău decât orice surd e cel ce nu vrea să audă. Și oportuniștii social-democrației de astăzi nu vor tocmai nici măcar să audă de nimicirea puterii de stat, de extirparea parazitului.

5. Nimicirea statului parazit

Am citat deja pașagiile corespunzătoare ale lui Marx asupra acestui punct și vom da acum complectări.

„E soarta obișnuită a noilor creațiuni istorice — scrie Marx — ca ele să fie socotite copia unor forme mai vechi, ba chiar perimate, ale vieții sociale, forme cu cari aceste noi instituții seamănă intrucâtva. La fel și această nouă Comună, care sfărâmă (*bricht* — sparge) puterea de stat contemporană, a fost considerată ca o reinviere a comunelor medievale... ca o uniune de mici state precum o visau Montesquieu și Girondinii *)... ca o formă exagerată a vechii lupte împotriva centralizării excesive...

Orânduirea comunală ar fi redat, dimpotrivă, corpului social toate puterile supte până acum de excrescența parazitară, ce poartă numele de „stat“, care se hrănește pe socoteala societății și care împiedică libera ei mișcare. De ar fi fost numai acest fapt, și încă ar fi fost de ajuns pentru ca orânduirea comunală să fi dat impuls renașterii Franței...

Orânduirea comunală i-ar fi adus pe producătorii dela sate sub conducerea spirituală a capitalelor fiecărui district și le-ar fi asigurat acestora în persoana muncitorilor din orașe reprezentanți firești ai intereselor lor. Inșăși existența Comunei implică auto-administrarea locală ca un lucru dela sine înțeles, de astă dată însă nu ca o contrapondere a puterilor de stat, devenită acum de prisos“...

„Nimicirea puterii de stat“, care a fost „o excrescență parazitară“, „extirparea“ ei, „distrugerea“ ei, „puterea de stat devine acum de prisos“ — iată cu ce expresii a tratat Marx statul, apreciind și analizând experiența Comunei.

Toate acestea au fost scrise în urmă cu aproape o jumătate de veac, iar acum, pentru a se aduce la cunoștința masselor largi marxismul nedenaturat, trebuie să fie întreprinse adevărate săpături arheologice. Concluziile trase

*) *Girondini* — dela cuvântul „Gironde“ — reprezentanți ai partidului marii burghezii comercialo-industriale din epoca revoluției burgheze franceze, dela sfârșitul veacului al XVIII-lea. (N. Red.)

din observarea ultimei mari revoluții, pe care a trăit-o Marx, au fost uitate tocmai atunci când a venit timpul noilor mari revoluții ale proletariatului.

„Diversitatea interpretărilor pe care le-a provocat Comuna și diversitatea intereselor cari și-au găsit expresie într'însa dovedesc că ea a fost o formă politică cât se poate de mlădioasă, pe când toate formele de guvernare de mai înainte fuseseră în fond asupritoare. Adevăratul ei secret, iată-l: ea a fost în esență un *guvern al clasei muncitoare*, rezultatul luptei clasei care produce, contra clasei care-și însușește, ea a constituit forma politică în sfârșit descoperită în care putea fi înfăptuită desrobirea economică a muncii.

Fără această din urmă condiție, orânduirea comunală ar fi fost o imposibilitate și o amăgire“.

Utopiștii s'au îndeletnicit cu „descoperirea“ formelor politice, în cari trebuia să aibă loc prefacerea socialistă a societății. Anarhiștii nu voiau în general să știe de problema formelor politice. Oportuniștii social-democrației contemporane au acceptat formele politice burgheze ale statului democratic parlamentar ca o limită dincolo de care nu se poate trece, și-au făcut cucuie în cap bătând la mătănii în fața acestui „model“ și au declarat anarhism orice tendință de a *sfărâma* aceste forme.

Marx a dedus din toată istoria socialismului și a luptei politice că statul va trebui să dispară, că forma tranzitivă a dispariției lui (tranziția dela stat la nestat) va fi „proletariatul organizat ca clasă dominantă“. La *descoperirea formelor politice* ale acestui viitor, Marx n'a purces însă. El s'a mărginit să observe în mod exact istoria Franței, să facă analiza acesteia și să tragă concluzia învederată de anul 1851: lucrurile merg spre *distrugerea* mașinii burgheze de stat.

Și atunci când s'a deslănțuit mișcarea revoluționară de masă a proletariatului, cu toată nereușita acestei mișcări, cu toată durata ei scurtă, cu toată slăbiciunea ei bătătoare la ochi, Marx a început să studieze formele *descoperite* de ea.

Comuna — iată forma ce a fost „în sfârșit descoperită“ de către revoluția proletară, acea formă în care poate avea loc desrobirea economică a muncii.

Comuna a constituit prima încercare a revoluției proletare de a sfărâma mașina burgheză de stat și forma politică „în sfârșit descoperită“, prin care pot și trebuie să fie înlocuite cele ce au fost sfărâmate.

Vom vedea în expunerea ce urmează, că revoluțiile ruse din 1905 și 1917. continuă, în alte situații și în alte împrejurări, opera Comunei, confirmând geniala analiză istorică a lui Marx.

CAPITOLUL IV

CONTINUARE. LĂMURIRILE SUPLIMENTARE ALE LUI ENGELS

Marx a expus esențialul în ce privește însemnătatea experienței Comunei. Engels a revenit în repetate rânduri asupra acestei teme, lămurind analiza și concluziile lui Marx și aruncând uneori o lumină atât de puternică și de vie asupra altor laturi ale chestiunii, încât asupra acestor lămuriri trebuie să ne oprim în mod deosebit.

1. „Problema locuințelor“

În lucrarea sa asupra problemei locuințelor (din 1872), Engels ține deja seama de experiența Comunei, oprindu-se de câteva ori asupra sarcinilor ce-i incumbă revoluției cu privire la stat. Este interesant faptul că în legătură cu această temă concretă se evidențiază plastic, pe de o parte trăsăturile de asemănare ale statului proletar cu cele ale statului actual, trăsături cari îndreptățesc să se vorbească în ambele cazuri despre stat, și pe de altă parte, trăsăturile de deosebire sau de tranziție spre desființarea statului.

„Cum poate fi rezolvată problema locuințelor? În societatea actuală ea se rezolvă exact ca și orice altă problemă socială: prin echilibrarea economică treptată a cererii și a ofertei, această rezolvare făcând mereu să renască problema și neconstituind deci o soluție. Cum ar rezolva această problemă revoluția socială, iată un lucru ce nu depinde numai de împrejurările concrete ale fiecărei revoluții, iată un

lucru legat de probleme, cari merg mult mai departe și printre cari una din cele mai esențiale e problema suprimării contrastului dintre oraș și sat. Deoarece noi nu trebuie să făurim sisteme utopice în vederea întocmirii societății viitoare, ar fi cu totul de prisos să ne oprim asupra acestei chestiuni. Un lucru este însă cert și anume că de pe acum există în marile orașe destule case de locuit, pentru ca imediat, printr'o folosire rațională a acestora, să poată fi împlinită *lipsa reală a locuințelor*. Acest lucru poate fi făcut firește numai prin exproprierea actualilor proprietari și prin instalarea în aceste case a celor lipsiți de adăpost sau a muncitorilor, înghesuiți peste măsură în locuințele lor de până acum. Și imediat ce va fi cucerit proletariatul puterea politică, o asemenea măsură, dictată de interese de utilitate publică, va fi tot atât de ușor de împlinit ca și toate expropriările și încartirurile ce sunt făcute de către statul actual" (pag. 22, ediția germană din 1887).

Nu este examinată aici schimbarea formei puterii de stat, ci luat în considerare numai conținutul activității ei. Exproprieri și ocupări de locuințe au loc și în baza dispozițiilor statului actual. Din punctul de vedere formal al chestiunii, statul proletar va „dispune“ și el ocupări de locuințe și exproprieri de case. Este însă limpede faptul că vechiul aparat executiv, birocrația legată cu burghezia, ar fi pur și simplu incapabil să aplice dispozițiile statului proletar.

„Trebuie să se constate de altfel că „luarea reală în stăpânire“ a tuturor instrumentelor de muncă, luarea în stăpânire a întregii industrie de către poporul muncitor, este direct contrarie „răscumpărării“ proudhoniste. Prin aceasta din urmă *fiecare lucrător* în parte devine proprietarul locuinței, al gospodăriei țărănești, al unei de muncă; prin cea dintâi, „poporul muncitor“ rămâne proprietar colectiv al caselor, al fabricilor și al instrumentelor de muncă, iar folosirea acestora, cel puțin în epoca de tranziție, nu prea va fi lăsată indivizilor sau asociațiilor fără a li se cere acoperirea cheltuelilor. Tot așa precum desființarea proprietății funciare nu presupune desființarea rentei funciare, ci trecerea acesteia, într'o formă ce-i drept modificată, în mâna societății. Luarea reală în stăpânire a tuturor instrumentelor de muncă de către poporul muncitor nu exclude de loc prin urmare menținerea luării și dării cu chirie“ (pag. 69).

Chestiunea atinsă în cele expuse mai sus, și anume chestiunea bazelor economice ale pieirii statului, o vom cerceta în capitolul următor. Engels se exprimă extrem de prudent, spunând că statul proletar „cel puțin în epoca de tranziție“ nu „prea“ va împărți locuințe fără plată.

Faptul că locuințele, cari aparțin poporului întreg vor fi închiriate cu plată fiecărei familii în parte, presupune și încasarea acestei plăți, precum și un anumit control și o anumită reglementare a împărțirii locuințelor. Toate acestea cer o anumită formă de stat, dar nicidecum un aparat militar și birocratic special, cu o situație specială privilegiată a deținătorilor funcțiunilor publice. Trecerea la acea stare de lucruri, când locuințele vor putea fi date fără plată, e însă legată de „pieirea“ deplină a statului.

Vorbind de trecerea blanquiștilor *), după Comună și sub înrâurirea experienței acesteia, pe pozițiile principale ale marxismului, Engels formulează astfel în treacăt aceste poziții:

„...Necesitatea acțiunii politice a proletariatului și a dictaturii lui ca tranziție spre desființarea claselor și odată cu ele, și a statului...” (pag. 55).

Unii amatori ai criticii buchelor sau „distrugători ai marxismului“ din lagărul burghez, vor găsi poate că e o contradicție între această *recunoaștere* a „desființării statului“ și combaterea acestei formule ca anarhiste în pasagiul citat din „Anti-Dühring“. N'ar fi de mirare dacă oportuniștii l-ar număra și pe Engels printre „anarhiști“; tot mai răspândită devine în prezent învinuirea de anarhism adusă de social-șoviști internaționaliștilor.

Că odată cu desființarea claselor va fi desființat și statul, acest lucru l-a susținut întotdeauna doctrina marxistă. În vestitul pasagiu din „Anti-Dühring“ asupra „pieirii statului“ sunt aduse învinuiri anarhiștilor nu pentru simplul fapt că ei susțin desființarea statului, ci pentru faptul că propovăduesc că ar fi cu putință desființarea statului „de azi pe mâine“.

Dat fiind că doctrina „social-democrată“ predominantă

*) Vezi nota dela pag. 15. (N. Red.)

în prezent denaturează cu desăvârșire atitudinea marxismului față de anarhism în chestiunea desființării statului, va fi deosebit de folositor să amintim o polemică pe care au avut-o Marx și Engels cu anarhiștii.

2. Polemica cu anarhiștii

Această polemică a avut loc în anul 1873. Marx și Engels publicaseră într'un almanah socialist italian articole împotriva proudhoniștilor „autonomiști“ sau „antiautoritari“ și abia în 1913 aceste articole au apărut în traducere germană, în „Neue Zeit“.

„Dacă lupta politică a clasei muncitoare ia forme revoluționare — a scris Marx, bătându-și joc de anarhiști și de atitudinea lor negativă față de politică — dacă muncitorii înscăunează dictatura lor revoluționară în locul dictaturii burgheziei, ei săvârșesc grozava crimă a ofensării principiilor, căci pentru a-și satisface mizerabilele lor necesități zilnice, materiale, pentru a frânge împotrivirea burgheziei, muncitorii îi dau statului o formă revoluționară și tranzitorie, în loc de a depune armele și a desființa statul...” („Neue Zeit“ 1913-1914, anul 32. vol. I, pag. 40).

Iată împotriva cărui fel de „desființare“ a statului s'a ridicat exclusiv Marx, combătându-i pe anarhiști! Nicidecum împotriva faptului că statul va dispărea odată cu dispariția claselor, sau va fi desființat odată cu desființarea lor, ci împotriva faptului ca muncitorii să renunțe la folosirea armelor, la violența organizată *adică la statul* ce trebuie să servească scopului „sdrobirii împotrivirii burgheziei“.

Marx subliniază înadins — pentru ca să nu poată fi denaturat sensul real al luptei sale împotriva anarhismului — „forma revoluționară și *tranzitorie*“ a statului necesar proletariatului. Proletariatul are numai în mod vremelnic nevoie de stat. Noi nu suntem nicidecum în divergență cu anarhiștii pe chestiunea desființării statului, *ca scop*. Noi afirmăm că pentru atingerea acestui scop e necesară întrebuițarea vremelnică a instrumentelor. a

mijloacelor și a metodelor puterii de stat *împotriva* exploatatorilor, precum pentru desființarea claselor e necesară dictatura vremelnică a clasei asuprite. Marx alege cel mai categoric și mai limpede mod de a pune chestiunea împotriva anarhiștilor: doborând jugul capitaliștilor, trebuie oare muncitorii „să depuie armele“, sau să le folosească în contra capitaliștilor spre a sdrobi împotrivirea lor? Iar întrebuințarea sistematică a armelor de către o clasă împotriva altei clase, ce constituie acest lucru dacă nu o „formă tranzitorie“ a statului?

Intreabă-se fiecare social-democrat: așa a pus el oare chestiunea statului, în polemica cu anarhiștii? Așa a pus oare această chestiune, imensa majoritate a partidelor socialiste oficiale ale Internaționalei a II-a?

Aceleași idei Engels le expune într'un mod și mai amănunțit și mai popular. El își bate joc, înainte de toate, de confuzia ce domnea în capetele proudhoniștilor, cari se intitulau „anti-autoritarii“, negau adică orice autoritate, orice subordonare, orice putere publică. Luați o fabrică, luați căile ferate, un vas în largul mării — spune Engels — nu e oare limpede că fără o anumită subordonare, deci fără o anumită autoritate sau putere, nu e cu putință funcționarea niciunuia din aceste stabilimente tehnice complicate, bazate pe întrebuințarea mașinilor și pe conlucrarea planificată a numeroase persoane?

„...Când opun — scrie Engels — aceste argumente celor mai turbați anti-autoritari, ei îmi pot da numai următorul răspuns: „Da! Adevărat, dar nu e vorba aici de o autoritate oarecare, cu care i-am înzestra noi pe delegații noștri, ci de o anumită însărcinare“. Acești oameni cred că pot schimba un lucru, schimbându-l denumirea...“

După ce Engels arată astfel că autoritatea și autonomia sunt noțiuni relative, că domeniul aplicării lor se modifică împreună cu diferitele faze ale dezvoltării sociale, că ar fi absurd ca ele să fie luate ca ceva absolut, după ce adaugă că domeniul aplicării mașinilor și a mării

producției se lărgeste mereu, el trece dela considerațiunile generale asupra autorității, la chestiunea statului.

„Dacă autonomiștii — scrie el — s'ar fi mulțumit să spună că organizația socială a viitorului va admite autoritatea numai în limitele trasate în mod inevitabil de condițiile de producție, ne-am fi putut înțelege cu ei; dar ei sunt orbi în fața tuturor faptelor cari fac necesară autoritatea și luptă cu patimă împotriva cuvântului.

Dece nu se mărginesc anti-autoritarii să vocifereze în contra autorității politice, în contra statului? Toți socialiștii sunt de acord că statul și împreună cu el și autoritatea politică vor dispărea în urma revoluției sociale viitoare; cu alte cuvinte, funcțiunile publice își vor pierde caracterul politic și se vor preface în simple funcțiuni administrative, ce vor veghea asupra intereselor sociale. Dar anti-autoritarii cer ca statul politic să fie desființat dintr'odată, încă înainte ca relațiile sociale cari i-au dat naștere, să fi fost desființate. Ei cer ca primul act al revoluției sociale să fie suprimarea autorității.

Văzut-au oare vreodată o revoluție acești domni? Revoluția este fără îndoială lucrul cel mai autoritar cu putință. Revoluția e un act prin care o parte a populației impune voința sa celeilalte părți, cu ajutorul puștilor, a balonetelor și a tunurilor, toate acestea fiind mijloace foarte autoritare; iar partidul învingător trebuie să-și mențină domnia prin groaza pe care armele lui o însuflă reacționarilor. Dacă Comuna din Paris nu s'ar fi folosit împotriva burgheziei de autoritatea poporului înarmat, s'ar fi menținut ea oare timp de mai mult de o zi? Nu suntem, dimpotrivă, îndreptățiți să-i reproșăm Comunei că s'a folosit prea puțin de această autoritate? Așa dar: ori, ori. Ori anti-autoritarii nu știu singuri ce vorbesc, și în acest caz ei creează numai confuzie, ori ei știu ce vorbesc, și în acest caz ei trădează cauza proletariatului. În ambele cazuri ei servesc numai reacțiunea“ (pag. 39).

În cele de mai sus sunt atinse chestiunile ce trebuie să fie cercetate în legătură cu tema corelației dintre politică și economie în procesul pieirii statului (temei acesteia îi este închinat capitolul următor). Atari chestiuni sunt prefacerea funcțiunilor publice din funcțiuni politice în simple funcțiuni administrative și chestiunea „statului politic“. Această din urmă expresie, care poate în mod special să provoace neînțelegere, se referă la procesul pieirii statului: în procesul pieirii sale statul poate fi numit, la o anumită treaptă a acestei pieiri, stat nepolitic.

Partea cea mai remarcabilă a acestui raționament al lui Engels este tot modul în care este pusă chestiunea împotriva anarhiștilor. Social-democrații care doresc să se

socoată discipoli ai lui Engels, au polemizat de milioane de ori cu anarhiștii, dela 1873 încoace, dar n'au polemizat chiar în felul în care pot și trebuie să polemizeze marxiștii. Concepția anarhistă asupra desființării statului e confuză și *nerevoluționară*, astfel a pus Engels chestiunea. Ceeace nu vor anarhiștii să vadă e tocmai revoluția în procesul ei de apariție și de dezvoltare, în lumina sarcinilor ei specifice cu privire la violență, la autoritate, la putere publică, la stat.

Social-democrații contemporani au redus critica curentă a anarhismului la o pură banalitate mic-burgheză: „Noi — zic ei — recunoaștem statul, anarhiștii nu!” Se înțelege că o astfel de banalitate nu poate să nu inspire repulsiuni muncitorilor, care gândesc cât de cât și care sunt revoluționari. Engels spune altceva: el subliniază că toți socialiștii recunosc dispariția statului ca urmare a revoluției socialiste. El pune apoi în mod concret chestiunea revoluției, tocmai acea chestiune pe care din oportunism social-democrații o ocolesc de obicei, lăsând, ca să zicem așa, „prelucrarea” ei exclusiv în seama anarhiștilor. Și punând această chestiune, Engels ia taurul de coarne: n'ar fi trebuit oare Comuna să se servească *mai mult* de puterea *revoluționară a statului*, adică a proletariatului înarmat organizat ca clasă dominantă ?

De obicei social-democrația oficială predominantă se leapădă de problema sarcinilor concrete ale proletariatului în cursul revoluției, fie prin simple ironii filistine, fie în cel mai bun caz, prin fraza evazivă sofistică: „Om vedea atunci”. Și astfel au căpătat anarhiștii dreptul să spună despre o asemenea social-democrație, că ea trădează sarcina de educare revoluționară a muncitorilor, ce-i incumbă ei. Engels folosește experiența ultimei revoluții proletare, tocmai pentru a studia în modul cel mai concret, ce și cum trebuie să facă proletariatul, atât în ceea ce privește băncile, cât și în ceea ce privește statul.

3. Scrisoare către Bebel

Una din cugetările cele mai remarcabile, dacă nu chiar cea mai remarcabilă din operele lui Marx și Engels cu privire la cheștiunea statului, e cuprinsă în următorul pasaj din scrisoarea lui Engels către Bebel, din 18-28 Martie 1875. Această scrisoare — în paranteză fie zis — a fost, pe câte știm, publicată pentru prima dată de Bebel în volumul al doilea din memoriile lui („Din viața mea“), apărut în 1911, adică 36 de ani după ce a fost scrisă și expediată.

Engels, criticând acelaș proiect al programului dela Gotha, pe care-l critică și Marx în vestita scrisoare către Bracke, și referindu-se în deosebi la problema statului, i-a scris lui Bebel următoarele:

„Statul popular liber e transformat în stat liber. După înțelesul gramatical al acestor cuvinte, un stat liber este acel stat, care e liber în raport cu cetățenii săi, adică un stat cu guvernare despotică. Ar trebui să se termine cu toată această vorbărie despre stat, mai ales acum după Comună, care n'a mai fost stat în înțelesul propriu al cuvântului. Anarhiștii ne-au scos ochii cu „statul popular“, deși deja lucrarea lui Marx împotriva lui Proudhon și apoi „Manifestul Comunist“ au spus în mod explicit că prin introducerea orânduirii socialiste a societății, statul se dizolvă (sich auflöst) și dispăre dela sine. Deoarece „statul“ este numai o instituție tranzitorie, de care te servești în luptă, a revoluției, pentru a-ți ține la pământ adversarul prin forță, este curată absurditate să se vorbească de statul popular liber; atâta timp cât proletariatul mai folosește statul, el îl folosește nu în interesul libertății, ci pentru a-și ține la pământ adversarii, iar deindată ce poate fi vorba de libertate, statul încetează de a mai fi nița ca atare. Noi am propune leaceea să fie pus pretutindeni în locul cuvântului *stat* cuvântul: „comunitate“ („*Gemeinwesen*“), minunat vechi cuvânt german, ce corespunde cuvântului francez „comună“ (pag. 322 a originalului german).

Trebue să se aibă în vedere că această scrisoare se referă la programul de partid, pe care îl critică Marx într'o scrisoare datată doar cu câteva săptămâni mai târziu (scrisoarea lui Marx, din 5 Mai 1875), și că Engels locuia atunci la Londra împreună cu Marx. Spunând de aceea în fraza dela urmă „noi“, Engels propune fără îndoială

în numele său și al lui Marx, conducătorului partidului muncitoresc german, să scoată din program cuvântul „stat“ și să-l înlocuiască prin cuvântul „comunitate“.

Ce urlete: „anarhism, anarhism!“ ar mai scoate conducătorii „marxismului“ de astăzi, falsificat pentru uzul comod al oportuniștilor, dacă li s'ar propune o astfel de îndreptare a programului !

N'au decât să urle ! Ii va lăuda pentru aceasta burghezia.

Noi însă, ne vom continua opera noastră. Cu prilejul reexaminării programului partidului nostru, va trebui să ținem neapărat seama de sfatul lui Engels și al lui Marx, pentru ca să fim mai aproape de adevăr, pentru ca să restabilim marxismul, curățindu-l de denaturări, pentru ca să îndrumăm în mod mai sigur lupta de desrobire a clasei muncitoare. Printre bolșevici nu se vor găsi desigur protivnici ai sfatului lui Engels și al lui Marx. Greutatea va consta, cred, numai în alegerea cuvântului. În nemțește există două cuvinte pentru noțiunea de „comunitate“, dintre cari Engels a ales acel cuvânt care *nu* înseamnă o comunitate luată în parte, ci totalitatea lor, sistemul comunităților. În limba rusă nu există un astfel de cuvânt și va trebui poate să fie ales cuvântul francez „comună“ deși acesta are și el inconveniente lui.

„Comuna nu mai era stat în înțelesul propriu al cuvântului“, iată o afirmație a lui Engels, extrem de importantă din punct de vedere teoretic. După cele arătate mai sus, această afirmație e cât se poate de limpede. Comuna *înceta* de a mai fi stat, în măsura în care ea avea de reprimat nu majoritatea populației, ci minoritatea ei (exploatatorii); ea sfărâmasese mașina de stat burgheză; în locul unei puteri represive *speciale*, intrase în scenă însăși populația. Toate acestea au constituit abateri dela firea statului, în înțelesul propriu al cuvântului. Și dacă Comuna s'ar fi întărit, ar fi „pierit“ dela sine într'înșa ur-

mele statului, ea n'ar fi trebuit să „desființeze“ instituțiile lui: acestea ar fi încetat de a funcționa pe măsură ce n'ar fi avut ce face.

„Anarhiștii ne scot ochii cu «statul popular»“; spunând acest lucru, Engels îl are în vedere, înainte de toate, pe Bakunin cu atacurile lui împotriva social-democraților germani. Engels admite justetea acestor atacuri, în măsura în care „statul popular“ este și el o absurditate și o deviere dela socialism, ca și „statul popular liber“. Engels își dă silința să corecteze lupta social-democraților germani împotriva anarhiștilor, s'o facă justă din punct de vedere principial, s'o curețe de prejudecățile oportuniste cu privire la „stat“. Dar vai ! Scrisoarea lui Engels a stat în sîpet timp de 36 de ani. Vom vedea mai jos că și după publicarea acestei scrisori Kautsky repetă cu încăpăținare, în fond, aceleași greșeli, împotriva cărora ne-a prevenit Engels.

Bebel i-a răspuns lui Engels prin scrisoarea sa din 21 Septembrie 1875, în care el scria între altele că este „cu totul de acord“ cu observațiile lui Engels asupra proiectului de program și că i-a reproșat lui Liebknecht lipsa lui de fermitate (pag. 304, ediția germană a memoriilor lui Bebel, vol. II). Luând însă broșura lui Bebel „Țelurile noastre“, întâlnim într'însa considerațiuni cu totul greșite asupra statului.

„Statul trebuie să fie așa dar prefăcut dintr'un stat bazat pe dominația de clasă, într'un stat popular“, („Unsere Ziele“, ed. germ., 1886, pag. 14).

Astfel glăsuește ediția *a noua* (a noua !) a broșurii lui Bebel. Nu e de mirare faptul că raționamentele oportuniste cu privire la stat, atât de insistenț repetate, au îmbibat social-democrația germană, mai ales că lămuririle revoluționare ale lui Engels au fost ținute în sîpet și că toate condițiunile vieții au „desvățat“ pentru multă vreme masele de revoluție.

4. Critica proiectului programului dela Erfurt

Critica proiectului programului dela Erfurt *) trimisă de către Engels lui Kautsky, în 29 Iunie 1891 și publicată abia după 10 ani în „Neue Zeit“, nu poate fi ocolită atunci când este făcută analiza teoriei marxiste a statului, deoarece ea e consacrată în primul rând tocmai criticii concepțiilor *oportuniste* ale social-democrației în chestiunile orânduirii *de stat*.

Notăm în treacăt că Engels dă și în chestiunile economice o indicație extrem de prețioasă, care arată cu câtă atenție și cu câtă chibzuință urmărea el tocmai schimbările pe cari le suferea capitalismul vremurilor din urmă, și cum e știut el să anticipeze într'o anumită măsură problemele epocii noastre, ale epocii imperialiste. Iată această indicație: cu privire la cuvintele „lipsă de plan“ (Planlosigkeit), întrebunțate pentru caracterizarea capitalismului în proiectul de program, Engels scrie:

„Dacă trecem dela societățile pe acțiuni la trusturi, cari domină și monopolizează ramuri întregi ale industriei, apoi aici încetează nu numai producția privată, dar și lipsa de plan.“ („Neue Zeit“, anul 20, vol. I, 1901-1902, pag. 8).

Avem aci elementul esențial al aprecierii teoretice a capitalismului modern, adică a imperialismului, și anume transformarea capitalismului în *capitalism* monopolist. Penultimul cuvânt trebuie subliniat, deoarece cea mai răspândită greșală este afirmația reformistă-burgheză că capitalismul monopolist sau monopolist de stat *nu mai este* capitalism și poate fi numit deja „socialism de stat“ etc. Desigur că trusturile n'au oferit, nu oferă nici acum și nu pot oferi o planificare deplină. Dar în măsura în care ele fac planificarea, în măsura în care magnații capitalului sunt cei ce evaluează dinainte volumul producției

*) *Programul dela Erfurt* — a fost adoptat la congresul partidului social-democrat german, care a avut loc la Erfurt în 1891. (N. Red.)

în cadrul național sau chiar internațional, în măsura în care ei regulează producția după un plan, rămânem sub *capitalism*, într'un nou stadiu al lui, ce e drept, dar fără îndoială sub *capitalism*. „Apropierea“ dintre un *asemenea* *capitalism* și *socialism* trebuie să fie pentru adevărații reprezentanți ai proletariatului un argument în favoarea apropierii, a ușurinței, a posibilității înlăptuirii, a urgenței revoluției socialiste, și nicidecum un argument în favoarea unei atitudini îngăduitoare față de negarea acestei revoluții și față de înfrumusețarea *capitalismului*, lucru cu care se îndeletnicesc toți reformiștii.

Dar să ne întoarcem la chestiunea statului. Engels dă aici trei feluri de indicații extrem de prețioase: în primul rând în chestiunea republicii; în al doilea rând, cu privire la legătura dintre chestiunea națională și structura statului; în al treilea rând, cu privire la auto-administrația locală.

Cât privește republica, Engels a făcut din această chestiune punctul central al criticii aduse de el proiectului programului dela Erfurt. Și dacă ne amintim de semnificația pe care a căpătat-o programul dela Erfurt în toată social-democrația internațională, de faptul că el a devenit un model pentru întreaga Internațională a II-a, se poate spune fără exagerare că Engels critică în acest caz oportunismul întregii Internaționale a II-a.

„Revendicările politice ale proiectului — scrie Engels — au un mare defect. Tocmai ceea ce ar fi trebuit să fie spus *nu se găsește acolo*“ (subliniat de Engels).

Și el lămurește mai departe că constituția germană este de fapt o copie a constituției profund reacționare din 1850, că Reichstagul este, precum s'a exprimat Wilhelm Liebknecht, numai o „frunză de viță a absolutismului“, că a voi să înlăptuești „prefacerea tuturor uneltelor de *muncă în proprietate obștească*“ în baza constituției care

a sancționat existența micilor state și a uniunii micilor state germane, constituie o „evidentă absurditate“.

„E primejdios să atingi această chestiune“, adaugă Engels, care știa foarte bine că nu se putea pune în program în mod legal, în Germania, revendicarea republicii. Dar Engels nu se declară pur și simplu satisfăcut cu această constatare evidentă, cu care se mulțumește „toată lumea“. Engels continuă : „Și totuși, într'un fel sau altul chestiunea trebuie să fie pusă. Cât de necesar este acest lucru, ne arată tocmai acum oportunismul ce răzbate (einreissende) într'o mare parte a presei social-democrate. De frica unei eventuale reînnoiri a legii împotriva socialiștilor *), și ținându-se minte că tot felul de declarații premature au căzut sub prevederile acestei legi, se pretinde așa, deodată, că actuala ordine legală din Germania ar fi devenit suficientă pentru ca partidul să-și poată cuceri pe cale pașnică toate revendicările lui...“

Faptul că social-democrații germani au luat această atitudine de frica reînnoirii legii excepționale, acest fapt esențial este pus de Engels pe planul întâi și denumit fără înconjur oportunism. El declară că, datorită tocmai faptului că în Germania lipsesc și republica și libertatea, vi-surile referitoare la calea „pașnică“ sunt cu totul absurde. Engels e destul de prudent pentru a nu-și lega mâinile. El recunoaște că în țările cu regim republican sau cu foarte largă libertate „ne putem închipui“ („închipui“ numai) o dezvoltare pașnică spre socialism; în Germania însă, repetă el:

„...în Germania, unde guvernul e aproape atotputernic, iar Reichstagul și toate celelalte corpuri reprezentative sunt lipsite de reală putere, a proclama în Germania așa ceva, și încă fără nicio nevoie, înseamnă a lua frunza de viță de pe absolutism și a acoperi goliciunea acestuia cu tine însuți.“

Acoperitori ai absolutismului s'au și dovedit în realitate majoritatea covârșitoare a conducătorilor oficiali ai partidului social-democrat german, care a pus „la dosar“ aceste indicații.

*) *Legea împotriva socialiștilor* — așa numita „lege excepțională împotriva socialiștilor din Germania“ — a fost adoptată la propunerea cancelarului Bismarck în 1878, în vederea combaterii social-democrației germane. A fost abrogată în 1890. (N. Red.)

„O asemenea politică nu poate decât să inducă în eroare, pe timp îndelungat, propriul tău partid. Sunt împinse pe primul plan chestiuni politice generale abstracte, fiind astfel disimulate problemele concrete imediate, acele probleme, cari la primele mari evenimente, la prima criză politică, vor apare singure la ordinea zilei. Ce altceva poate rezulta, decât faptul că în momentul hotărâtor partidul se va pomeni deodată dezorientat, că în chestiunile hotărâtoare va domni în sânul partidului confuzie și lipsă de unitate, fiindcă aceste chestiuni n'au fost niciodată discutate.

Această uitare a marilor considerente, fundamentale, de dragul intereselor momentane ale zilei, această luptă și goană după succese de moment fără a se ține seamă de urmările ulterioare, această sacrificare a viitorului mișcării de dragul prezentului, pot să aibă la bază intenții „cinstite“, dar constituie și rămân oportunism, iar oportunismul „cinstit“ e poate cel mai primejdios dintre toate...

„Un fapt în afara oricărei îndoieli e acela că partidul nostru și clasa muncitoare pot ajunge să devie dominante numai în forma republicii democratice. Aceasta din urmă este chiar forma specifică a dictaturii proletarietului, precum a și arătat acest lucru marea revoluție franceză...“

Engels repetă aici într'o formă deosebit de izbitoare ideea fundamentală care străbate ca un fir roșu prin toate operele lui Marx și anume aceea că republica democratică este cel mai apropiat drum spre dictatura proletarietului. Căci o asemenea republică, neînălăturând câtuși de puțin dominația capitalului și, prin urmare, nici asuprirea masselor și nici lupta de clasă, duce inevitabil la o asemenea lărgire, dezvoltare, desvelire și înăsprire a acestei lupte, încât, din moment ce se ivește posibilitatea satisfacerii intereselor fundamentale ale masselor asuprite, această posibilitate se realizează întruchipată neapărat și exclusiv în dictatura proletarietului, în conducerea acestor mase de către proletariat. Pentru toată Internaționala a II-a și aceste lucruri sunt „cuvinte uitate“ ale marxismului, și această uitare a apărut în mod deosebit de evident în istoria partidului menșevic, în timpul primei jumătăți de an a revoluției ruse din 1917.

Cu privire la chestiunea republicii federative în legătură cu compoziția națională a populației, Engels a scris:

„Ce urmează să ia locu! Germaniei actuale (cu constituția ei monarhică reacționară și cu împărțirea ei tot atât de reacționară în state

mici, care eternizează „specificul prusac“ în loc să-l dizolve într'o Germanie unică)? După mine, proletariatul poate folosi numai forma republicii unice și indivizibile. Republica federativă mai este și astăzi, în linii mari, o necesitate, pe teritoriul imens al Statelor Unite, deși în ținuturile răsăritene ea a devenit deja o piedică. Ea ar fi un progres în Anglia, unde în cele două insule trăiesc patru națiuni și unde cu toată existența unui singur parlament, filințează unul lângă altul trei sisteme de legislație. În mica Elveție ea a devenit de mult o piedică, suportabilă numai pentru că Elveția se mulțumește să fie un membru absolut pasiv în sistemul statelor europene. Pentru Germania, federalizarea în gen elvețian ar fi un imens pas îndărăt. Două lucruri deosebesc statul federativ de statul unitar: faptul că fiecare stat confederat, fiecare canton, își are propria lui legislație civilă și penală, propria lui organizare judecătorească; și apoi faptul că alături de camera reprezentanților poporului există și o cameră a reprezentanților statelor, în care fiecare canton votează ca atare, indiferent dacă e mare sau mic. În Germania statul federativ reprezintă trecerea la un stat absolut unitar, și „revoluția de sus“ *) din 1866 și 1870 nu trebuie anulată, ci complectată printr'o „mişcare de jos“.

Nu numai că Engels nu se arată indiferent față de chestiunea formelor statului, ba dimpotrivă, cu o minuțiozitate extraordinară, el caută să analizeze tocmai formele de tranziție, pentru a stabili, în legătură cu particularitățile istorice concrete ale fiecărui caz în parte, *dela ce anume la ce anume* este făcută tranziția prin fiecare formă tranzitorie dată.

Ca și Marx, Engels apără din punctul de vedere al proletariatului și al revoluției proletare centralismul democratic, republica unitară și indivizibilă. Republica federativă este considerată de el, fie ca o excepție și o piedică în calea dezvoltării, fie ca o tranziție dela monarhie la republica centralistă, ca un „pas înainte“ în anumite condițiuni speciale. Și printre aceste condițiuni speciale este scoasă în evidență chestiunea națională.

*) Engels are în vedere unirea într'un stat unic a statelor germane desmembrate, realizată de clasa dominantă a Prusiei pe căi violente, „de sus“, prin folosirea forței armate. În urma războiului Prusiei împotriva Austriei (1866) a fost alcătuită Uniunea germană nordică a statelor germane, iar după războiul franco-prusian din 1870, a fost creat imperiul german în frunte cu Prusia. (N. Red.)

La Engels ca și la Marx, cu toată critica lor nemiloasă împotriva reacționarismului statelor mici și împotriva învăluirii în anumite cazuri concrete a acestui reacționarism cu ajutorul chestiunii naționale, nu există nicăieri nici umbra vreunei tendințe de a ocoli chestiunea națională, tendință prin care păcătuiesc adesea marxistii olandezi și polonezi, pornind dela lupta absolut îndreptățită împotriva strâmtului naționalism mic-burghez al micilor „lor“ state.

Chiar și în Anglia, unde și condițiunile geografice și comunitatea de limbă, și istoria multor sute de ani s'ar părea că au „pus capăt“ chestiunii naționale a micilor subîmpărțiri ale Angliei, chiar și aici ține seamă Engels de faptul vădit, că chestiunea națională nu e încă lichidată, și de aceea recunoaște el republica federativă ca „un pas înainte“. Se înțelege, nu există aici nici umbră a vreunei renunțări la criticarea neajunsurilor republicii federative și la cea mai hotărâtă propagandă și luptă pentru republica unitară centralistă-democratică.

Centralismul democratic nu-l înțelege Engels nicidecum în sensul birocratic, în care utilizează această noțiune ideologiei burghezi și mic-burghezi, și printre aceștia din urmă și anarhiștii. Pentru Engels centralismul nu exclude de fel o largă auto-administrație locală, care prin faptul apărării de bunăvoie a unității statului de către „comune“ și regiuni, înlătură desigur orice birocratism și orice „spirit de comandă“ de sus.

„Așa dar, republică unitară“, scrie Engels, dezvoltând vederile programatice ale marxismului cu privire la stat, „dar nu în sensul republicii franceze actuale, care nu e decât imperiul întemeiat în 1798, doar fără împărat. Din 1792 până în 1798 fiecare departament francez, fiecare comunitate (*Gemeinde*) avea o deplină autonomie administrativă după modelul american, și acest lucru trebuie să-l avem și noi. Cum trebuie organizată auto-administrația și cum o putem scoate la capăt fără birocrație, acest lucru ni l-au arătat și ni l-au dovedit America și prima republică franceză, și ni-l dovedesc încă și azi Canada, Australia și alte colonii engleze.

„Și o astfel de auto-administrație provincială (regională) și comu-

nală este mult mai liberă decât federalismul elvețian de pildă, unde cantonul e într'adevăr foarte independent față de Bund" (adică față de statul federal în întregime), „dar și față de district (Bezirk) și de comune. Guvernele cantonale numesc guvernatori de district (Statthalter) și prefecți, de cari nici nu se pomeneste în țările de limbă engleză, și pe cari ca și pe Landsrat-ii și Regierungsrat-ii prusaci" (comisarii, chestorii de poliție, guvernatorii, în general funcționarii numiți de sus) „și vom pofti frumos ca pe viitor să ne scutească de prezența lor". Engels propune în consecință ca punctul de program privitor la auto-administrație să fie astfel formulat : „Auto-administrare deplină în provincii" (guvernăminte sau regiuni), „județe și comune, exercitată de către funcționari aleși prin vot universal ; desființarea tuturor autorităților locale și provinciale numite de stat".

În „Pravda" (Nr. 68 din 28 Mai 1917), ziar ce a fost interzis de guvernul lui Kerenski și al celorlalți miniștri „socialiști", am mai avut prilejul să arăt *), cum în aceasta — reprezentanții noștri așa ziși socialiști ai așa zisei democrații așa zis revoluționare au săvârșit abateri strigătoare la cer *dela democratism*. Se înțelege că acești oameni, ce s'au legat prin „coaliția" lor cu burghezia imperialistă, au rămas surzi la aceste indicații.

Este foarte important de notat faptul că Engels combate pe bază de fapte concrete, cu exemple foarte precise, prejudecata deosebit de răspândită mai ales în sânul democrației mic-burgheze, cum că republica federativă înseamnă neapărat mai multă libertate decât cea centralistă. Nu este just acest lucru. Faptele citate de Engels în privința republicii centraliste franceze din 1792-1798 și a celei federaliste elvețiene desmint acest lucru. Mai multă libertate a dat în realitate republica democratică centralistă decât cea federalistă. Sau, cu alte cuvinte: *cea mai mare* libertate locală, regională, etc., cunoscută în istorie a dat-o republica *centralistă* și nu cea federativă.

Acestui fapt, ca și în general întregii probleme a republicii federative și centraliste, precum și a auto-adminis-

*) Vezi Lenin, Opere, vol. XX, pag. 437, ed. rusă.

trației locale, nu i s'a dat și nu i se dă destulă atenție în propaganda și agitația noastră de partid.

5. Prefața din 1891 la „Războiul civil“ al lui Marx

În prefața ediției a 3-a a „Războiului civil din Franța“ — prefață datată 18 Martie 1891 și publicată pentru prima dată în revista „Neue Zeit“ — Engels, pe lângă unele observațiuni interesante, făcute în treacăt, cu privire la chestiuni ce stau în legătură cu atitudinea față de stat, dă un rezumat minunat de sugestiv al învățămintelor Comunei. Acest rezumat, îmbogățit de toată experiența perioadei de 20 de ani care-l despărțea pe autor de Comună, și îndreptat în special împotriva „credinței superstițioase în stat“ răspândite în Germania, poate fi numit pe bună dreptate *ultimul cuvânt* al marxismului în chestiunea pe care o analizăm.

În Franța — observă Engels — după fiecare revoluție muncitorii erau înarmați; „de aceea pentru burghezii aflați la cârma statului, prima și cea mai însemnată grijă era aceea a dezarmării muncitorilor. Din acest motiv, după fiecare revoluție câștigată de muncitori, începea o nouă luptă, care se sfârșea cu înfrângerea muncitorilor“.

Bilanțul experienței revoluțiilor burgheze este pe cât de scurt, pe atât de elocvent. Fondul chestiunii — printre altele și în problema statului (*posedă clasa asupra armelor?*) — e prins aici în chip minunat. Tocmai acest fond este ocolit cât mai des, atât de profesorii, ce se găsesc sub influența ideologiei burgheze, cât și de democrații mic-burghezi. În revoluția rusă din 1917, „menșevicului“, „marxist-și-el“, Terețeli, i-a revenit onoarea (onoare de Cavaignac) de a lăsa să-i scape acest secret al revoluțiilor burgheze. În discursul său „istoric“ din 9 Iunie, Terețeli a lăsat să-i scape câteva cuvinte cu privire la hotărî-

rea luată de burghezie de a-i desarma pe muncitorii din Petrograd, prezentând bine înțeles această hotărîre atît ca fiind a sa proprie, cît și în general ca o necesitate „de stat !“

Discursul istoric din 9 Iunie al lui Țereteli va fi de sigur pentru orice istoriograf al revoluției din 1917 una din cele mai izbitoare ilustrări ale modului în care blocul socialiştilor-revoluționari și al menșevicilor, condus de domnul Țereteli, a trecut de partea burgheziei și *împotriva* proletariatului revoluționar.

O altă observație a lui Engels, făcută în treacăt, tot în legătură cu problema statului, se referă la religie. Se știe că pe măsură ce putrezea, devenind tot mai oportunistă, social-democrația germană aluneca tot mai des spre răstălmăcirea filistină a celebrei formule a „declarării religiei ca o chestiune privată“. Și anume această formulă era astfel interpretată, ca și cum și *pentru* partidul proletariatului revoluționar chestiunea religiei ar fi una de ordin privat ! Tocmai în contra acestei complete trădări a programului revoluționar al proletariatului s'a și ridicat Engels. care, observând în 1891 în partidul său numai *foarte mici* germeni ai oportunismului, s'a exprimat de aceea cît se poate de prudent:

„Deoarece Comuna era alcătuită aproape exclusiv din muncitori sau din reprezentanții recunoscuți ai muncitorilor, hotărîrile ei aveau și ele un hotărît caracter proletar. Ori erau prin ele decretate reforme la cari burghezia republicană renunșase numai din lașitate, dar cari constituiau pentru activitatea liberă a clasei muncitoare o bază necesară, precum a fost înfăptuirea principiului că *în raport cu statul* religia este o chestiune pur privată, ori Comuna decreta hotărîri ce erau direct în interesul clasei muncitoare, hotărîri cari în parte, tălau adânc în vechea orânduire socială“.

Engels a subliniat intenționat cuvintele „în raport cu statul“ căutând să lovească în plin oportunismul german, care declara religia chestiune privată *în raport cu parti-*

dul, coborînd astfel partidul proletariatului revoluționar până la nivelul celui mai vulgar mic-burghezism „liber-cugetător“, care e gata să admită ca cineva să rămână în afara religiei, dar care se dezice de sarcina luptei *de partid* împotriva opiumului religios ce prostește poporul.

Cel ce va scrie istoria social-democrației germane va găsi, căutând cauzele profunde ale prăbușirii ei rușinoase din 1914, destul material interesant asupra acestei chestiuni, începând cu declarațiile în doi peri din articolele lui Kautsky, conducătorul ideologic al partidului, declarații cari deschidau drum larg oportunismului, și terminând cu atitudinea partidului față de „Los-von-Kirche-Bewegung“ (mișcarea pentru despărțirea de biserică) în 1913.

Dar să vedem acum în ce fel făcea Engels, douăzeci de ani după Comună, bilanțul învățămintelor acesteia, pentru proletariatul luptător. Iată ce învățăminte punea Engels pe primul plan:

„...Tocmai puterea asupritoare a vechiului guvern centralizat, armata, poliția politică, birocrăția pe care o crease în 1798 Napoleon și pe care, de atunci, fiecare nou guvern a preluat-o ca pe o unealtă binevenită și a întrebuițat-o împotriva adversarilor săi, tocmai această putere urma să cadă pretutindeni, precum căzuse la Paris.

„Comuna trebui să recunoască din capul locului faptul că ajungând în situația de clasă dominantă, clasa muncitoare nu poate gospodări mai departe cu vechea mașină de stat; că pentru a nu pierde din nou frânela dominației abia cucerite, această clasă muncitoare trebuie să înlăture pe de o parte toată vechea mașinărie a asupririi, ce a fost întrebuițată până acum împotriva ei, și să se asigure pe de altă parte împotriva propriilor ei deputați și funcționari, declarându-i pe toți aceștia, fără excepție, revocabili în orice moment...“

Engels subliniază iar și iar, că nu numai sub monarhie, ci și în *republica democratică* statul rămâne stat, își păstrează adică trăsătura specifică esențială, aceea de a-i preface pe deținătorii funcțiilor publice, „slujitorii societății“, organele societății, în *stăpâni* ai acesteia.

„Impotriva acestei transformări a statului și a organelor statului din slujitori ai societății în stăpâni ai societății, transformare inevitabilă în toate statele cari au existat până azi, Comuna aplică două mijloace sigure. Ea a pus în primul rând în toate funcțiunile administrației, ale justiției și ale învățământului, persoane alese prin vot universal și cari puteau fi în orice moment revocate de alegătorii lor. Ea a plătit în al doilea rând tuturor deținătorilor funcțiunilor publice, atât a celor superioare cât și a celor inferioare, numai salariul pe care-l primeau alți lucrători. Cel mai mare salariu pe care l-a plătit în general Comuna a fost de 6000 de franci. *) A fost ridicată prin aceasta o barieră sigură în calea goanei după slujburi și a carierismului, fără a mai vorbi de adăogirea în plus a mandatelor imperative, atribuite deputaților în instituțiile reprezentative“...

Engels se apropie aici de acea interesantă linie de demarcație, de unde pe de o parte democrația consecventă se transformă în socialism, și de unde pe de altă parte ea reclamă socialismul. Căci pentru nimicirea statului este necesară prefacerea funcțiunilor serviciului de stat în operații de control și de evidență atât de simple, încât să fie accesibile și potrivite imensei majorități iar apoi absolut întregii populații. Iar înlăturarea complectă a carierismului cere ca „onorabila“ slujburi a statului, fie ea chiar și neaducătoare de câștiguri, să nu poată servi drept trambulină pentru a sări în funcțiunile foarte mănoase ale băncilor și ale societăților pe acțiuni, precum se întâmplă permanent în toate țările capitaliste, chiar și în cele mai libere.

Dar Engels nu săvârșește greșala pe care o săvârșesc de exemplu alți marxiști, în chestiunea dreptului națiunilor la autodeterminare: se pretinde că acest drept ar fi sub regimul capitalist, cu neputință, iar sub cel socialist, de prisos. O atare argumentare, spirituală în aparență, dar falsă în realitate, ar putea fi repetată cu privire la

*) Nominal această sumă reprezintă aproape 2.400 ruble, iar după cursul de acum, circa 6.000 ruble. Într'un mod cu totul de neiertat procedează acei bolșevici cari propun de exemplu pentru consilierii comunali un salariu de 8.000 ruble, în loc de a propune introducerea în întregul stat a unui maximum de 6.000 ruble, sumă îndestulătoare (Nota autorului). — E vorba de August 1917. — N. Ed.)

oricare din instituțiile democratice și printre acestea și cu privire la retribuirea modestă a funcționarilor, căci democratismul consecvent până la capăt este cu neputință sub capitalism, iar sub socialism *va pieri* orice democrație.

Acesta este un sofism care seamănă cu vechea glumă: a chelit omul dacă i-a mai căzut un fir de păr?

Desvoltarea democrației *până la capăt*, căutarea *formelor* unei atări desvoltări, verificarea acestora *în activitatea practică* etc., toate acestea alcătuiesc una din sarcinile componente ale luptei pentru revoluția socială. Luată izolat, niciun fel de democrație nu va aduce socialismul, dar în viața reală democrația nu va fi niciodată „luată izolat“, ci va fi „luată împreună“, va înrâuri și asupra economiei; va împinge înainte prefacerea *acesteia*, va suferi influența desvoltării economice etc. Aceasta e dialectica istoriei vii.

Engels continuă:

„Această explozie (Sprengung) a vechii puteri de stat și înlocuirea ei cu una nouă, în adevăr democratică, e zugrăvită amănunțit în partea a treia a „Războiului civil“. Era însă necesar să ne mai oprim în acest loc încă odată, pe scurt, asupra câtorva trăsături ale acestei înlocuirii, căci tocmai în Germania credința superstițioasă în stat a trecut din domeniul filosofiei în conștiința generală a burgheziei și chiar a multor muncitori. Precum ne învață filosofii, „statul este realizarea ideii“ sau împărăția lui Dumnezeu pe pământ tradusă în limbaj filosofic, terenul în care se realizează sau trebuie să se realizeze adevărul și dreptatea veșnică. Și de aici rezultă un respect superstițios față de stat și față de tot ce e în legătură cu statul, respect superstițios care intervine cu atât mai ușor, cu cât oamenii s’au deprins din copilărie să-și închipue că treburile și interesele comune ale întregii societăți nu pot fi îndeplinite altfel decât ca până acum, și anume cu ajutorul statului și al funcționarilor cu posturi mănoase. Iar unii își închipue că au săvârșit un grozav de îndrăzneț pas înainte, dacă s’au desbărat de credința în monarhia ereditară și au devenit partizanii înfocați ai republicii democratice. În realitate însă, statul nu e decât o mașină a asupririi unei clase de către alta, și anume nu mai puțin în republica democratică decât sub monarhie; în cel mai bun caz statul este un rău, lăsat moștenire proletarietului ce a ieșit biruitor în lupta pentru dominația de clasă, un rău cărui proletarietul victorios va fi nevoit, ca și Comuna,

să-l rezeze imediat, cât mai mult cu putință părțile cele mai dăunătoare, până când o generație crescută în condițiuni sociale noi, libere, va fi în stare să se descotorosească de toată această vechitură a statului“.

Engels i-a prevenit pe Germani că în cazul înlocuirii monarhiei prin republică, să nu uite principiile socialismului în chestiunea statului în general. Avertismentele lui pot fi citite acum ca o lecție dată direct domnilor Tereteli și Cernov, cari au manifestat în practica lor „de coaliție“ o credință superstițioasă în stat și un respect superstițios față de acesta !

Încă două observațiuni: 1) Dacă Engels spune că în republica democratică statul rămâne „nu mai puțin“ decât sub monarhie o „mașină a asupririi unei clase de către alta“, acest lucru nu înseamnă deloc că *forma* de asuprire îi este indiferentă proletariatului, precum „predică“ unii anarhiști. O *formă* mai largă, mai liberă, mai deschisă a luptei de clasă și a asupririi de clasă constituie pentru proletariat o înlesnire uriașă în lupta pentru desființarea claselor în general.

2) Dece nu va fi decât o nouă generație în stare să se descotorosească de toată această vechitură a statului ? Această chestiune este legată de chestiunea depășirii democrației, la care trecem acum.

6. Engels despre depășirea democrației

Engels a trebuit să se pronunțe în această chestiune în legătură cu inexactitatea științifică a denumirii de „social-democrat“.

În prefața scrisă pentru o culegere a articolelor sale, din deceniul al 8-lea al veacului trecut, cuprinzând diferite teme și având conținut mai ales „internațional“ („*Internationales aus dem Volksstaat*“), în această prefață datată 3 Ianuarie 1894, scrisă prin urmare cu un an și jumătate înainte de moartea sa, Engels arăta că în toate ar-

ticolele sale este întrebuițat cuvântul „comunist“ și nu „social-democrat“, pentru că social-democrații se numeau pe atunci proudhoniștii în Franța și lassallienii în Germania.

„...De aceea — continuă Engels — lui Marx și mie ne-a fost pur și simplu cu neputință să întrebuițăm pentru a desemna punctul nostru special de vedere o expresie atât de elastică. Astăzi lucrurile stau altfel și cuvântul acesta („social-democrat“) ar putea să meargă (mag passieren), oricât ar rămâne el de nepotrivit (unpassend) pentru un partid al cărui program economic nu este numai socialist în general, ci de dreptul comunist, pentru un partid al cărui țel politic final este depășirea întregului stat și deci și a democrației. Dar *adevăratelor* (subliniat de Engels) partid² politice, denumirile nu li se potrivesc niciodată pe de-a-ntregul ; partidul se dezvoltă, numele rămâne“.

La apusul vieții sale dialecticianul Engels rămâne credincios dialecticii. Noi, Marx și cu mine, spune el, am avut o denumire minunată, științificește exactă, pentru partid, dar n'am avut un partid adevărat, adică proletar și de masă. Acum (sfârșitul veacului al XIX-lea) există un partid adevărat, dar numirea lui este științificește inexactă. Nu-i nimic, „o să meargă“, numai să se *desvolte* partidul și să nu-i fie tăinuită lui însuși inexactitatea științifică a denumirii, pentru a nu-l împiedica să se desvolte în direcția justă !

Se prea poate ca un om cu haz să vrea să ne consoleze și pe noi bolșevicii, precum o face Engels: avem un partid adevărat, care se dezvoltă foarte bine; „o să meargă“ chiar și un cuvânt atât de pocit și fără de sens, precum e cuvântul „bolșevic“, care nu exprimă absolut nimic, afară de împrejurarea pur întâmplătoare, că la congresul din 1903 dela Bruxelles-Londra am avut majoritatea *) ...Poate acum, când prigoana deslănțuită în

*) El vorba de congresul al doilea al P. M. S. D. R., care a avut loc în Iulie-August 1903. Congresul și-a început lucrările la Bruxelles, fiind nevoit după aceea, din cauza prigonirilor polițienești, să se mute la Londra. Congresul al doilea a jucat un rol uriaș în istoria partidului. El a întemeiat de fapt Partidul Muncitoresc Social-Democrat Rus, adoptând

Iulie și în August *) împotriva partidului nostru de către republicani și de către democrația „revoluționară” mic-burgheză, a făcut ca în ochii întregului popor cuvântul „bolșevic” să devină o denumire de cinste, și când pri-goana a mai marcat pe lângă aceasta un atât de uriaș pas istoric înainte, săvârșit de partidul nostru în dezvoltarea lui *reală*, poate că și eu aș șovăi în legătură cu propunerea mea din Aprilie, de a schimba denumirea partidului nostru. Poate că aș propune tovarășilor mei un „compromis”: să ne numim partid comunist și să lăsăm în paranteză cuvântul bolșevic...

Dar chestiunea denumirii partidului este incomparabil mai puțin importantă decât chestiunea atitudinii proletariatului revoluționar față de stat.

În raționamentele obișnuite asupra statului este mereu făcută greșala împotriva căreia ne previne Engels aici și pe care noi am notat-o, în treacăt, în expunerea de mai sus și anume: este uitat mereu faptul că desființarea statului este în același timp și desființarea democrației, că pieirea statului înseamnă pieirea democrației.

La prima vedere o atare afirmație pare foarte ciudată și de neînțeles; s'ar putea chiar să se nască la unii

programul și statutul partidului și alcătuiind organele conducătoare centrale ale partidului. Lupta dintre cele două curente din sânul P. M. S. D. R. (a curentului revoluționar, condus de Lenin, și a celui oportunist condus de Martov), ce s'a deslășurat în cadrul congresului, cu deosebire pe chestiunile organizatorice, a avut drept urmare sciziunea partidului în două grupări: cea a bolșevicilor și cea a menșevicilor. Aceste denumiri s'au ivit în legătură cu alegerea organelor centrale ale partidului, cu care prilej partizanii lui Lenin căpătaseră majoritatea, iar adversarii lui, minoritatea voturilor. (N. Red.)

*) Este vorba despre evenimentele din 3-5 Iulie 1917, care au avut loc la Petrograd. În aceste zile s'au desfășurat demonstrații grandioase ale muncitorilor și ale soldaților în favoarea lozincii trecerii puterii în mâinile Sovietelor. Cu tot caracterul pașnic al demonstrațiilor, guvernul provizoriu burghez al lui Kerenski trimise armată împotriva demonstranților și apoi începu prigonirea partidului bolșevic. (N. Red.)

temerea: nu așteptăm noi oare ivirea unei orânduiri sociale în care nu va fi respectat principiul supunerii minorității în raport cu majoritatea, dat fiind că democrația constituie tocmai recunoașterea acestui principiu ?⁶

Nu. Democrația *nu e* identică cu supunerea minorității în raport cu majoritatea. Democrația este *un stat*, care recunoaște supunerea minorității în raport cu majoritatea, adică o organizare a *constrângerii* sistematice prin forță a unei clase de către o alta, a unei părți din populație de către o alta.

Noi ne punem drept țel final desființarea statului, adică a oricărei constrângeri prin forță organizată și sistematică și în general a oricărei constrângeri prin forță a oamenilor. Noi nu așteptăm ivirea unei orânduiri sociale, în care nu va fi respectat principiul supunerii minorității în raport cu majoritatea. Dar tinzând spre socialism, noi suntem convinși că acesta va evolua spre comunism, și că în legătură cu acest fapt va dispărea în general orice nevoie de a recurge la constrângerea oamenilor prin forță, orice nevoie de *subordonare* a unui om față de altul, a unei părți a populației față de alta, căci oamenii *se vor deprinde* să respecte condițiunile elementare ale vieții sociale *fără constrângere* prin forță și *fără subordonare*.

Tocmai pentru a sublinia acest element al deprinderii, Engels vorbește de o *nouă generație*, care „crescută în condițiuni sociale noi, libere, va fi în stare să se descotorosească de toată această vechitură a statului“, de orice stat, inclusiv statul democratic-republican.

Pentru a limpezi acest lucru este necesar să analizăm chestiunea bazelor economice ale pieirii statului.

CAPITOLUL V

BAZELE ECONOMICE ALE PIEIRII STATULUI

Cea mai largă explicare a acestei chestiuni este dată de Marx în „Critica programului dela Gotha“ (Scrisoarea către Bracke din 5 Mai 1875, publicată abia în 1891 în „Neue Zeit“, IX, I, și apărută în rusește în broșură aparte). Partea polemică a acestei remarcabile lucrări, constând în critica lassalleanismului, a lăsat, ca să zicem așa, în umbră partea ei pozitivă, și anume analiza legăturii dintre dezvoltarea comunismului și pieirea statului.

1. Cum pune Marx chestiunea

Comparând superficial scrisoarea lui Marx din 5 Mai 1875 către Bracke cu scrisoarea examinată mai sus a lui Engels către Bebel, din 28 Martie 1875, s'ar părea că Marx e mult mai „etatist“ decât Engels și că deosebirea dintre concepțiile celor doi scriitori cu privire la stat e foarte însemnată.

Engels îi propune lui Bebel să lase cu totul la o parte vorbăria despre stat, să îndeparteze cu totul cuvântul „stat“ din program, pentru a-l înlocui prin cuvântul „comunitate“; ba chiar Engels declară că Comuna nu mai fusese un stat în înțelesul propriu al cuvântului. În timp ce Marx vorbește chiar de „viitoarea orânduire de stat a societății comuniste“, ca și cum ar recunoaște necesitatea statului chiar și sub comunism.

Dar o asemenea părere ar fi fundamental greșită. O cercetare mai de aproape arată că vederile lui Marx și Engels cu privire la stat și cu privire la pieirea lui coincid în totul și că expresia sus-citată a lui Marx se referă tocmai la această orânduire de stat, în curs de pieire.

E limpede că nici vorbă nu poate fi de fixarea momentului viitoarei „pieiri“, mai ales că ea reprezintă în mod evident un proces îndelungat. Deosebirea aparentă dintre Marx și Engels se explică prin deosebirea temelor pe cari le tratează ei, a sarcinilor pe cari și le-au pus ei. Engels și-a pus sarcina de a-i arăta lui Bebel într'un mod limpede, izbitor și în trăsături largi, toată absurditatea judecăților curente (împărtășite în mare măsură și de Lassalle) cu privire la stat. Această chestiune Marx o atinge însă numai în treacăt, el interesându-se de o altă temă: de dezvoltarea societății comuniste.

Intreaga teorie a lui Marx constituie aplicarea la capitalismul contemporan a teoriei evoluției în forma ei cea mai consecventă, mai complectă, mai adânc gândită și mai bogată în conținut. Se înțelege deci că lui Marx i s'a pus chestiunea aplicării acestei teorii și la prăbușirea apropiată a capitalismului și la dezvoltarea viitoare a viitorului comunism.

În baza căror date poate fi însă pusă chestiunea dezvoltării viitoare a viitorului comunism ?

În baza faptului că acesta își are obârșia în capitalism, că se dezvoltă istoricește din capitalism, că este rezultatul acțiunii unei forțe sociale căreia i-a dat naștere capitalismul. Nu poate fi descoperită la Marx nici măcar umbra unei încercări de a născoci utopii, de a ghici în gol ceea ce nu se poate ști. Marx pune chestiunea comunismului, întocmai așa cum ar pune un cercetător al naturii problema dezvoltării, de pildă, a unei noi varietăți biologice, despre care știm că a apărut în cutare și cutare mod și că se modifică în cutare și cutare direcție determinată.

Marx înlătură în primul rând confuzia introdusă de programul dela Gotha în chestiunea corelației dintre stat și societate.

„Societatea actuală — scrie el — este societatea capitalistă care există în toate țările civilizate, mai mult sau mai puțin curățată de adaosuri medievale, mai mult sau mai puțin modificată de particularitățile dezvoltării istorice a fiecărei țări și mai mult sau mai puțin dezvoltată. Dimpotrivă, „statul actual“ diferă dela o frontieră la alta. El e altul în imperiul pruso-german decât în Elveția, altul în Anglia decât în Statele-Unite. „Statul actual“ este așa dar o ficțiune.

Și totuși, cu toată varietatea pestriță a formelor lor, diferitele state ale diferitelor țări civilizate au între ele ceva comun și anume faptul că la baza lor se află societatea burgheză modernă, ajunsă doar la o dezvoltare capitalistă mai mult sau mai puțin înaintată. Ele au deaceia și anumite caractere esențiale comune. În acest sens se poate vorbi de „orânduirea actuală de stat“ în opoziție cu viitorul, atunci când rădăcina de azi a acestei orânduiri, societatea burgheză, va fi pierit.

Se pune atunci întrebarea : ce transformare va suferi statul într-o societate comunistă ? Cu alte cuvinte : ce funcțiuni sociale analoage actualelor funcțiuni ale statului vor mai rămâne atunci ? La această întrebare nu poate fi decât un singur răspuns științific, și combinând de mii de ori cuvântul „popor“ cu cuvântul „stat“ nu te apropii de rezolvirea ei nici cu o iotă“.

Bătându-și joc în acest chip de toate discuțiile referitoare la „statul popular“, Marx indică modul de a pune chestiunea, prevenind oarecum, că pentru a se da acestei întrebări un răspuns științific trebuie să se opereze numai cu date științifice bine stabilite.

Primul lucru, ce a fost stabilit în mod cu totul precis de întreaga teorie a evoluției și în general de întreaga știință, și care a fost uitat de utopiști și e uitat de oportuniștii de azi, cărora le e teamă de revoluția socialistă, este faptul — din punct de vedere istoric, neîndoelnic — că trebuie să existe un stadiu deosebit sau o etapă deosebită de *tranziție* dela capitalism la comunism.

2. *Tranziția dela capitalism la comunism*

„Intre societatea capitalistă și cea comunistă — continuă Marx — se află perioada transformării revoluționare a celei dintâi în cea de a doua. Acestei perioade îi corespunde și o perioadă politică de tranziție, al cărei stat nu poate fi decât *dictatura revoluționară a proletariatului*“.

Această concluzie se sprijină la Marx pe analiza rolului ce-l joacă proletariatul în societatea capitalistă contemporană, pe datele privitoare la dezvoltarea acestei societăți și la caracterul de neîmpăcat al intereselor antagoniste ale proletariatului și ale burgheziei.

Înainte chestiunea era pusă astfel: pentru a se elibera, proletariatul trebuie să răstoarne burghezia, să cucerească puterea politică, să întroneze dictatura sa revoluționară.

Acum chestiunea este pusă oarecum altfel: trecerea dela societatea capitalistă care se dezvoltă spre comunism, la societatea comunistă, e cu neputință fără o „perioadă politică de tranziție“, iar statul acestei perioade poate fi numai dictatura revoluționară a proletariatului.

Și care e atitudinea acestei dictaturi față de democrație ?

Am văzut că „Manifestul Comunist“ pune simplu alături două noțiuni: „prefacerea proletariatului în clasă dominantă“ și „cucerirea democrației“. Pe baza celor expuse mai sus pot fi stabilite mai exact modificările democrației în cursul tranziției dela capitalism la comunism.

În societatea capitalistă, considerată în condițiile ei de dezvoltare cele mai favorabile, avem un democratism mai mult sau mai puțin deplin în republica democratică. Dar acest democratism este întotdeauna strâns în cadrul strâmt al exploatării capitaliste, și de aceea el rămâne întotdeauna, în fond, democratismul unei minorități, numai al claselor avute, numai al celor bogați. Libertatea societății capitaliste este totdeauna aproximativ aceeași ca și libertatea republicilor grecești antice: libertatea proprietarilor de sclavi. Datorită condițiunilor exploatării capitaliste, sclavii salariați din vremea noastră rămân atât de apăsați de sărăcie și de nevoi, „încât nu le arde de democrație“, „nu le arde de politică“, încât atunci când evenimentele se desfășoară în mod pașnic, obișnuit, majorita-

tea populației este înlăturată din cadrul participării la viața social-politică.

Justețea acestei afirmațiuni e confirmată poate în chipul cel mai vădit în Germania, tocmai pentru că în acest stat legalitatea constituțională s'a păstrat uimitor de mult și de stabil aproape o jumătate de veac (1871-1914). În care timp social-democrația a știut să se „folosească de legalitate“ mult mai mult decât în alte țări și să realizeze într'o proporție mai mare ca oriunde organizarea muncitorilor în partidul lor politic.

Cât de mare este însă această proporție — cea mai mare din cele observate în societatea capitalistă — această proporție a sclavilor salariați, activi și conștienți din punctul de vedere politic? Un milion de membri ai partidului social-democrat din 15 milioane de muncitori salariați! Trei milioane de muncitori organizați în sindicate din 15 milioane!

Democrația unei minorități infime, democrația celor bogați, iată democratismul societății capitaliste. Examinând mai de aproape mecanismul democrației capitaliste, se poate vedea peste tot, atât în amănuntele „mărunte“, așa-zis mărunte, ale dreptului de vot (vechimea domiciliului stabil, excluderea femeilor, etc.), cât și în tehnica instituțiilor reprezentative, atât în piedicile de fapt contra dreptului de adunare (clădirile publice nu-s pentru „săraci“!), cât și în organizarea pur capitalistă a presei zilnice, etc., etc., peste tot pot fi văzute numai îngrădiri și iar îngrădiri ale democratismului. Aceste îngrădiri, excepții, excluderi, piedici în calea celor săraci, par mărunte, mai ales în ochii aceluia, care n'a știut el însuși niciodată ce este nevoia și nu s'a simțit aproape de viața de masă a claselor asuprite (și acesta este cazul cu nouă zecimi, dacă nu cu nouăzeci și nouă de sutimi din politicienii și publiciștii burghezi), însă luate în total aceste îngrădiri exclud,

înlătură sărăcimea din cadrul politicii, al participării active la viața democrației.

Marx a prins de minune *esența* aceasta a democrației capitaliste, spunând în decursul analizei experienței Comunei: *asupriții sunt lăsați să hotărască odată la câțiva ani, cari a-nume din reprezentanții clasei asupra toare îi va reprezenta și îi va oprima în parlament.*

Dar evoluția acestei democrații capitaliste, inevitabil *strâmte*, care înlătură pe ascuns sărăcimea și care de aceea e mincinoasă și ipocrită până în măduva oaselor, nu are loc în mod simplu, drept și neted, „spre o democrație din ce în ce mai mare“, cum își închipuie profesorii liberali și oportuniștii mic-burghezi. Nu. Mersul înainte, adică spre comunism, trece prin dictatura proletariatului și altfel nici nu se poate, căci nimic altceva nu poate *frânge împotrivirea* exploatativilor capitaliști, nu există altă cale.

Dar dictatura proletariatului, adică organizarea avangardei celor *asupriți* în clasă dominantă, în vederea reprimării *asupritivilor*, nu poate da naștere numai unei simple lărgiri a democrației. *Impreună* cu uriașa lărgire a democratismului, care devine *pentru prima dată* un democratism al celor săraci, un democratism al poporului și nu un democratism al celor cu stare, dictatura proletariatului aduce totodată un șir de *mărginiri* ale libertății, în raport cu *asupritorii*, *exploatativilor*, *capitaliștii*. Pe aceștia trebuie noi să-i reprimăm spre a libera omenirea de robia salariată, împotrivirea lor trebuie noi s'o înfrângem cu forța, și este limpede că acolo unde există reprimare, unde există violență, nu există libertate, nici democrație.

Engels a exprimat minunat acest lucru în scrisoarea sa către Bebel, spunând, după cum își amintește cititorul, că „atâta timp cât proletariatul mai folosește statul, el îl folosește, nu în interesul libertății, ci pentru a-și ține la pământ adversarii, iar deîndată ce poate fi vorba de libertate, statul încetează de a mai ființa ca atare“.

Democrația pentru majoritatea uriașă a poporului și reprimarea cu forța, adică excluderea dela democrație a exploatatorilor și asupritorilor poporului, iată în ce constă schimbarea pe care o suferă democrația, în perioada de *tranzitie* dela capitalism la comunism.

Numai în societatea comunistă, când împotrivirea capitaliștilor va fi fost frântă cu desăvârșire, când capitaliștii vor fi dispărut, când nu vor mai exista clase, atunci când nu vor mai exista adică deosebiri între membrii societății în ce privește poziția lor față de mijloacele sociale de producție, *numai* atunci „va dispărea statul și se va putea vorbi de libertate“. Numai atunci va fi posibilă și va fi înfăptuită democrația cu adevărat deplină, cu adevărat fără niciun fel de excepție. Și numai atunci va începe democrația să *piară* datorită simplei împrejurări că, izbăviți de robia capitalistă, de grozăviile, sălbăticiile, absurditățile, mișeliile fără de număr ale exploatării capitaliste, oamenii *se vor deprinde* treptat să respecte regulile elementare de conviețuire, cunoscute de veacuri, repetate de mii de ani în toate preceptele, să le respecte fără recurgere la forță, fără constrângere, fără subordonare, *fără aparatul special* de constrângere ce se numește stat.

Expresia „statul *piere*“ este foarte reușit aleasă, căci ea vădește și faptul că procesul e treptat, și că e un proces natural. Numai deprinderea poate exercita și va exercita fără îndoială o asemenea influență, dat fiind că în jurul nostru observăm de milioane de ori cât de ușor se deprind oamenii să respecte regulile de conviețuire ce le sunt necesare, dacă nu există exploatare, dacă nu există nimic care să le stârnească indignarea, să provoace protest și revoltă, să facă necesară *reprimarea*.

În societatea capitalistă noi avem așa dar o democrație ciuntită, sărăcăcioasă, falsă, o democrație numai a celor bogați, a unei minorități. Dictatura proletariatului,

perioadă de tranziție spre comunism, va da naștere pentru prima dată democrației poporului, a majorității, și totodată și a reprimării necesare a minorității, a exploatatorilor. Numai comunismul e în stare să aducă o democrație cu adevărat deplină, și cu cât mai deplină va fi ea, cu atât mai repede va deveni ea de prisos, va pieri dela sine.

Sub capitalism avem cu alte cuvinte statul în înțelesul propriu al cuvântului, o mașină specială a reprimării unei clase de către alta, și încă a majorității de către minoritate. Se înțelege că în vederea încununării cu succes a unei acțiuni, precum e reprimarea sistematică a majorității exploatate de către minoritatea exploatatorilor, e nevoie de o extremă cruzime, de sălbăticie în represiune, e nevoie de oceane de sânge, prin cari își și urmează calea omenirea, în cadrul stării sclavajului, a iobăgiei, a muncii salariate.

Ulterior, în decursul *tranziției* dela capitalism la comunism, mai e încă necesară reprimarea, de astă dată însă reprimarea minorității exploatatorilor de către majoritatea exploatată. Un aparat special, o mașină specială de reprimare, „statul“, mai este încă necesar, acesta din urmă este însă deja un stat de tranziție, el nu mai este un stat în înțelesul propriu al cuvântului, căci reprimarea minorității exploatatorilor de către majoritatea robilor salariați *de eri* este un lucru relativ atât de ușor, de simplu și de firesc, încât va costa mult mai puțin sânge decât reprimarea răscoalelor sclavilor, a iobagilor și a muncitorilor salariați, va costa mult mai ieftin omenirea. Și ea este compatibilă cu extinderea democrației asupra unei majorități atât de covârșitoare a populației, încât necesitatea *unei mașini speciale* de reprimare începe să dispară. Exploatatorii, firește, nu sunt în stare să reprime poporul fără o foarte complicată mașină necesară pentru îndeplinirea acestei sarcini, dar *poporul* poate reprima pe exploatatori numai cu o „mașină“ foarte simplă, aproape

fără nicio „mașină“, fără vreun aparat special, prin simpla *organizare a masselor înarmate* (precum sunt Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților — vom nota noi cu anticipație).

În sfârșit numai comunismul creează situația în care statul devine cu totul inutil, nefiind *cine* să fie reprimat, „cine“ în înțelesul de *clasă*, în înțelesul luptei sistematice cu o anumită parte a populației. Noi nu suntem utopiști și nu negăm de loc posibilitatea și caracterul inevitabil al unor excese *individuale*, nici necesitatea reprimării unor *asemenea* excese. Dar în primul rând, pentru acest lucru nu este nevoie de o mașină specială, de un aparat special de represiune; acest lucru va fi făcut de către însuși poporul înarmat, cu aceeași simplitate și ușurință, cu care chiar și în societatea de azi un grup de oameni civilizați desparte pe cei ce s’au luat la bătaie, sau nu îngăduie brutalizarea unei femei. Iar în al doilea rând, noi știm că rădăcina socială a exceselor cari constau în călcarea regulilor conviețuirii sociale, este exploatarea masselor, viața plină de lipsuri și de mizerie a acestora. Odată cu înlăturarea acestei cauze de căpetenie va începe în mod inevitabil „*pieirea*“ exceselor. Nu știm cât de repede și cu ce gradație vor pieri acestea, știm însă că ele vor pieri. Și paralel cu pieirea lor *va pieri* și statul.

Fără a se lansa în utopii, Marx a stabilit mai amănunțit ceea ce se poate stabili *de pe acum* cu privire la acest viitor, și anume deosebirea dintre faza (treapta, etapa) inferioară și cea superioară a societății comuniste.

3. Prima fază a societății comuniste

În „Critica programului dela Gotha“, Marx combate amănunțit ideea lui Lassalle, după care sub socialism muncitorii vor primi „produsul neciuntit“, sau „produsul întreg al muncii lor“. Marx arată că din toată munca socială

a întregii societăți trebuie să fie pus la o parte un fond de rezervă, un fond în vederea lărgirii producției, și ceea ce este necesar pentru înlocuirea mașinilor „uzate” etc., iar apoi din bunurile de consumație un fond pentru cheltuielile de administrație, pentru școli, spitale, aziluri de bătrâni, etc.

În locul frazeologiei nebuloase, neclare și generale a lui Lassalle („întregul produs al muncii să revină muncitorului”), Marx face cercetarea lucidă a felului în care va fi nevoită să gospodărească societatea socialistă. Marx trece la analiza *concretă* a condițiilor de viață ale unei societăți în care nu va mai exista capitalismul, spunând cu acest prilej:

„Avem de a face aci” (cuprinzând programul partidului muncitoresc) „nu cu societatea comunistă, astfel cum se va fi dezvoltat ea pe propria ei bază, ci dimpotrivă, astfel cum a ieșit ea tocmă din societatea capitalistă; cu o societate care mai poartă deaceia în toate privințele — economică, morală și spirituală — stigmatele vechii societăți, din sânul căreia a provenit ea.”

Această societate comunistă, care abia a ieșit la lumina zilei din sânul capitalismului și care poartă încă în toate privințele stigmatele vechii societăți, Marx o și denumește faza „întâia”, sau faza inferioară a societății comuniste.

Mijloacele de producție au încetat de a mai fi proprietatea privată a indivizilor. Mijloacele de producție aparțin întregii societăți. Fiecare membru al societății, îndeplinind o anumită parte din munca socialmente necesară, capătă din partea societății o dovadă că a îndeplinit cutare cantitate de muncă. El primește în baza acestei dovezii, din depozitele publice ale bunurilor de consumație, o cantitate corespunzătoare de produse. După ce a fost scăzută cantitatea de muncă ce intră în fondul social, fiecare muncitor primește așa dar din partea societății tot atât cât i-a dat el.

Domnește, s'ar părea, „egalitatea“.

Dar având în vedere o asemenea orânduire socială (numită de obicei socialism, la Marx însă purtând denumirea de faza întâia a comunismului), și afirmând că ea constituie o „repartiție dreaptă“, că ea reprezintă „dreptul egal al fiecăruia la produsul egal al muncii“, Lassalle se înșală și Marx explică greșala lui.

„Drept egal“ — spune Marx — avem într'adevăr aici, dar acesta este încă „dreptul burghez“, care ca orice drept *presupune inegalitate*. Orice drept este aplicarea *aceleiași* măsuri la *diferiți* indivizi, cari în realitate nu sunt la fel, nu sunt egali între ei; „dreptul egal“ înseamnă așa dar călcarea egalității, înseamnă nedreptate. În adevăr, după ce a îndeplinit aceeași parte a muncii sociale ca și un altul, fiecare primește o parte egală din producția socială (minus scaderile mai sus arătate).

Dar indivizii nu sunt egali; unul este mai puternic, altul mai slab; unul este căsătorit, altul nu; unul are mai mulți copii, altul mai puțini, etc.

„La muncă egală“ — încheie Marx — „și prin urmare la egală participare la fondul social de consum, unul primește de fapt mai mult decât altul, unul reiese mai bogat decât celălalt, etc. Pentru a evita toate aceste nepotriviri, dreptul, în loc de a fi egal, ar trebui să fie inegal.“

Prin urmare, dreptate și egalitate prima fază a comunismului nu va putea încă da: deosebiri de bogăție — deosebiri nedrepte — rămân, *dar exploatarea* omului de către om e cu neputință, căci nu mai pot fi acaparate ca proprietate privată *mijloacele de producție*, fabricile, mașinile, pământul, etc. Spulberând frazeologia *nicburgheză* neclară a lui Lassalle cu privire la „egalitate“ și „dreptate“ în general, Marx ne arată *mersul dezvoltării societății comuniste*, care la început este *nevoită să desființeze numai o „nedreptate“* — faptul *acaparării mij-*

loacelor de producție de către unii indivizi — și care *nu e în stare să desființeze* dintr'odată și cealaltă nedreptate, împărțirea obiectelor de consumație „după muncă“ (nu după trebuințe).

Economiștii vulgari, inclusiv profesorii burghezi, inclusiv Tugan „al nostru“, îi învinuiesc mereu pe socialiști că uită inegalitatea oamenilor, „visând“ să desființeze această inegalitate. Invinuirea aceasta arată, după cum vedem, numai nemărginita ignoranță a d-lor ideologi burghezi.

Marx nu numai că ține seama în modul cel mai precis de inegalitatea inevitabilă a oamenilor, dar el ține seama și de faptul că numai trecerea mijloacelor de producție în proprietatea comună a întregii societăți („socialismul“ în sensul obișnuit al cuvântului) *nu înlătură* încă neajunsurile repartiției și inegalitatea „dreptului burghez“, care *continuă să domnească* în măsura în care produsele se împart „după muncă“.

„Dar aceste neajunsuri — continuă Marx — sunt inevitabile în prima fază a societății comuniste, așa cum abia a ieșit ea după îndelungate dureri ale facerii, din societatea capitalistă. Dreptul nu poate fi niciodată mai înaintat decât regimul economic și decât dezvoltarea culturală a societății, corespunzătoare acestui regim.“

Incât, în prima fază a societății comuniste (denumită de obicei socialism) „dreptul burghez“ *nu este deci desființat* în întregime, ci numai în parte, numai în măsura în care a fost săvârșită revoluția economică, adică numai în ceea ce privește mijloacele de producție. „Dreptul burghez“ le recunoaște pe acestea din urmă drept proprietate privată a unor indivizi. Socialismul le prefăce în proprietate comună. În această măsură — și numai în această măsură — dispăre „dreptul burghez“.

Dar el rămâne totuși în cealaltă parte a lui, rămâne ca regulator (determinator) al repartiției produselor și al

distribuirii muncii între membrii societății. „Cine nu muncește, acela nu mănâncă“, acest principiu socialist este deja realizat ; „la egală cantitate de muncă“ cantitate egală de produse“, — acest principiu socialist este și el deja realizat. Dar acest fapt nu reprezintă încă comunismul și nu înălătură încă „dreptul burghez“, care dă unor oameni inegali, pentru cantități inegale de muncă (inegale în fapt) o cantitate egală de produse.

Acesta este un „neajuns“, spune Marx, inevitabil în prima fază a comunismului, căci nu ne putem închipui fără a cădea în utopie că doborând capitalismul, oamenii se vor deprinde dintr'odată să lucreze pentru societate, *fără niciun fel de norme de drept*; și în afară de aceasta desființarea capitalismului nici nu creează dintr'odată premisele economice ale unei astfel de schimbări.

Alte norme însă, în afară de cele ale „dreptului burghez“, nu există. Și de aceea mai continuă să fie încă nevoie de stat, care, ocrotind proprietatea comună asupra mijloacelor de producție, trebuie să ocrotească totodată și egalitatea muncii și egalitatea împărțirii produselor.

Statul pierе în măsura în care nu vor mai exista capitaliști, nu vor mai exista clase, și nu mai poate fi prin urmare reprimată vreo clasă oarecare.

Dar statul n'a pierit încă pe deantregul, căci rămâne ocrotirea „dreptului burghez“, care consfințește inegalitatea de fapt. Pentru pieirea deplină a statului este necesară realizarea comunismului deplin.

4. Faza superioară a societății comuniste

Marx continuă:

„Intr'o fază superioară a societății comuniste, după ce va fi dispărut subordonarea roboare a indivizilor față de diviziunea muncii, astfel încât să fi dispărut și contrastul dintre munca intelectuală și cea fizică; după ce munca va fi încetat de a mai fi un mijloc de traiu și va fi devenit cea dintâi necesitate a vieții; după ce odată cu dezvoltarea multilaterală a indivizilor, vor fi crescut și forțele de producție, curgând

din plin ca izvoare ale bogăției colective, — abia atunci va putea fi depășit cu totul orizontul strâmt al dreptului burghez, iar societatea va putea înscrie pe al ei steag: „fiecăre după capacitățile sale, fiecăruia după trebuințele sale !“

Abia acum putem aprecia toată justețea observațiilor pe cari le-a făcut Engels, atunci când și-a bătut joc fără cruțare de absurditatea împerecherii cuvintelor „libertate“ și „stat“. Atâta timp cât există statul, nu există libertatea. Când va exista libertatea, nu va exista statul.

Baza economică a pieirii complete a statului este constituită de acel grad de dezvoltare a comunismului atât de înalt încât dispăre antagonismul dintre munca intelectuală și cea fizică, dispăre, prin urmare, unul din principalele izvoare ale inegalității *sociale* de astăzi, și anume un izvor, ce nu poate fi înlăturat deodată, numai prin socializarea mijloacelor de producție, numai prin exproprierea capitaliștilor.

Această expropriere va face *cu puțință* o uriașă dezvoltare a forțelor de producție. Și văzând în ce extraordinară măsură *împiedică* încă depe acum capitalismul această dezvoltare, văzând cât de mari progrese ar putea fi făcute în baza nivelului deja atins al tehnicii moderne, suntem în drept să afirmăm cu cea mai mare siguranță că exproprierea capitaliștilor va pricinui în mod inevitabil o uriașă dezvoltare a forțelor de producție ale societății omenești. Dar cât de repede va păși mai departe această dezvoltare, cât de repede va atinge ea faza suprimării diviziunii muncii, a nimicirii contrastului dintre munca intelectuală și cea fizică, a prefacerii muncii în „cea dintâi necesitate a vieții“, lucrul acesta nu-l știm și *nu-l putem ști*.

Suntem în drept de aceea să vorbim numai despre pieirea inevitabilă a statului, subliniind caracterul îndelungat al acestui proces, faptul că el va depinde de iu-

țeala de dezvoltare a *fazei superioare* a comunismului, și lăsând cu totul deschisă chestiunea termenelor sau a formelor concrete ale pieirii lui, căci date în vederea rezolvării acestor chestiuni *nu există*.

Statul va putea să piară în întregime, atunci când societatea va îndeplini principiul: „fiecare după capacitatea sa, fiecăruia după trebuințele sale“, cu alte cuvinte, atunci când oamenii se vor obișnui până într'atât cu respectarea regulilor fundamentale ale conviețuirii sociale și când munca lor va fi atât de productivă, încât ei vor munci de bună voie, *conform cu capacitățile lor*. „Orizontul strâmt al dreptului burghez“ care îl silește pe om să calculeze cu strășnicia unui Shylok,^{*)} ca nu cumva să lucreze cu o jumătate de oră mai mult decât altul, ca nu cumva să primească mai puțină plată decât altul, acest orizont strâmt va fi atunci depășit. Distribuirea produselor nu va necesita atunci reglementarea de către societate a cantității de produse pe care o are de primit fiecare; fiecare va lua în mod liber, „după trebuință“.

Este ușor din punctul de vedere burghez să declari o astfel de alcătuire socială „pură utopie“ și să rânjești când socialiștii făgăduesc fiecăruia dreptul de a primi din partea societății, fără niciun control al muncii fiecărui cetățean în parte, orice cantitate de trufandale, de automobile, de pianе, etc. Cu astfel de rânjete se mulțumesc și până în ziua de azi majoritatea „savanților“ burghezi, cari trădează prin aceasta doar propria lor ignoranță și faptul că iau în mod interesat apărarea capitalismului.

Ignoranța, căci să „făgăduiască“ venirea fazei superioare a comunismului, niciunui socialist nu i-a trecut prin minte, iar *prognosticul* marilor socialiști că această fază va veni, nu presupune nici productivitatea de aș-

^{*)} *Shylok* — tip de cămătar, înfățișat în drama lui Shakespeare „Neguțătorul din Venetia“. (N. Red.)

tăzi a muncii și nu-l presupune *nici* pe filistinul de *astăzi* în stare să prăpădească „așa, într'o doară“, la fel ca și seminariștii lui Pomialovski *), depozitele de bunuri publice și să ceară imposibilul.

Până la faza „superioară“ a comunismului, socialiștii cer ca societatea și *statul* să controleze în modul *cel mai riguros*, cât muncește și cât consumă fiecare; acest control trebuie însă să *înceapă* prin exproprierea capitaliștilor, prin controlul exercitat de muncitori asupra capitaliștilor și exercitat nu de statul birocratic, ci de statul *muncitorilor înarmați*.

Luarea interesată a apărării capitalismului de către ideologia burghezi (și de către ciracii lor de teapa domnilor Țereteli, Cernov și Comp.) constă tocmai în faptul că ei *substitue* discuțiile și controversele referitoare la viitorul îndepărtat, chestiunii arzătoare și actuale a politicii zilei de azi: exproprierea capitaliștilor, prefacerea *tuturor* cetățenilor în lucrători și slujbași ai *unui singur* mare „trust“, și anume ai statului întreg și subordonarea completă a întregii activități a acestui trust, statului cu adevărat democratic, *statului Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și Soldaților*.

Atunci când profesorul savant, și după el și mic-burghezul mărginit, iar, în urma acestuia, domni ca Țereteli și Cernov, vorbesc de absurde utopii, de făgăduelile demagogice ale bolșevicilor, de imposibilitatea „introducerii“ socialismului, ei au de fapt în vedere tocmai etapa sau faza superioară a comunismului, pe care nu numai că nimeni n'a făgăduit s'o „introducă“, dar nici de gândit

*) Este vorba de opera scriitorului rus Pomialovski „Insemnări bursiere“, consacrată demascării sistemului absurd al educației cum și grosolăniei moravurilor cari au domnit în seminarele ruse prin anii 1850—1880. (N. Red.)

nu s'a gândit s'o „introducă“, dat fiind că în general ea nu poate fi „introdusă“.

Și am ajuns aci la chestiunea deosebirii științifice dintre socialism și comunism, pe care a atins-o Engels în considerațiunile susmenționate asupra caracterului impropriu al denumirii de „social-democrat“. Din punctul de vedere politic, deosebirea dintre faza întâia sau cea inferioară a comunismului și cea superioară, va fi, probabil, cu timpul foarte mare, dar ar fi ridicol s'o subliniem acum, sub capitalism; pe primul plan pot s'o pună doar unii dintre anarhiști (în cazul în care au mai rămas printre anarhiști oameni cari n'au învățat nimic în urma metamorfozei „plehanoviste“ a unor oameni ca Kropotkin, Grave, Cornelissen și a celorlalți „ași“ ai anarhismului, deveniți social-șoviniști sau anarhiști de tranșee, precum s'a exprimat Ge, unul din puținii anarhiști, cari și-au mai păstrat cinstea și conștiința).

Deosebirea științifică însă dintre socialism și comunism este clară. Ceeace este de obicei denumit socialism, poartă la Marx denumirea de faza „întâia“ sau faza inferioară a societății comuniste. În măsura în care mijloacele de producție devin proprietate comună, în aceeași măsură poate fi întrebuițat și în acest caz cuvântul „comunism“, neuitându-se că acesta *nu e* comunismul deplin. Marea însemnătate a explicațiilor lui Marx constă în faptul că el aplică și aci în mod consecvent dialectica materialistă, teoria evoluției, văzând în comunism o entitate ce se desvoltă *din* capitalism. În locul definițiilor scolastice născocite, „ticluite“, și în locul certurilor sterpe asupra cuvintelor ce e comunismul și ce e socialismul, Marx dă o analiză a ceea ce s'ar putea denumi treptele maturizării economice a comunismului.

În prima fază, la prima lui treaptă, comunismul *nu* poate fi încă economiceste cu totul matur, cu totul liberat

de tradițiile sau de urmele capitalismului. De aci și fenomenul atât de interesant al menținerii, în prima fază a comunismului, a „orizontului strâmt al dreptului *burghez*“. În ce privește repartitia produselor de *consum*, dreptul *burghez* presupune desigur în mod inevitabil și un *stat burghez*, căci dreptul nu reprezintă nimic în lipsa unui aparat în stare să *impună prin constrângere* respectarea normelor de drept.

Urmează deci că sub comunism continuă să rămână, un anumit timp, nu numai dreptul *burghez*, ci și statul *burghez* — fără *burghezie* !

Poate părea paradoxal acest lucru sau pur și simplu un joc dialectic al minții, învinuire deseori adusă marxismului de către unii oameni, ce nu și-au dat câtuși de puțin osteneala de a studia conținutul lui extraordinar de adânc.

În realitate însă, viața arată la fiecare pas, atât în natură cât și în societate, rămășițe ale stării celei vechi în mijlocul celor noi. Și Marx n'a vârit în mod arbitrar în comunism o felie a „dreptului *burghez*“, ci a constatat doar lucruri inevitabile din punctul de vedere economic și politic în societatea ce iese *din sânul* capitalismului.

Democrația are o uriașă însemnătate în lupta dusă de clasa muncitoare contra capitaliștilor în vederea eliberării ei. Dar democrația nu constituie nicidecum o limită, dincolo de care nu se poate trece, ci numai una din etapele drumului dela feudalism la capitalism și dela capitalism la comunism.

Democrație înseamnă egalitate. E limpede uriașa însemnătate pe care o are lupta proletariatului pentru egalitate și pentru lozinca egalității, dacă aceasta este just înțeleasă în sensul desființării *claselor*. Dar democrația înseamnă numai o egalitate *formală*. Și imediat ce a fost înfăptuită egalitatea tuturor membrilor societății în *ceea-*

ce privește stăpânirea mijloacelor de producție, adică egalitatea muncii, egalitatea salariului, răsare în mod inevitabil înaintea omenirii problema de a păși și mai departe, dela egalitatea formală la cea de fapt, la înfăptuirea adică a principiului: „fiecare după capacitatea sa, fiecăruia după trebuințele sale“. Prin ce etape, pe calea căror măsuri practice va păși omenirea spre acest scop superior, nu știm și nu putem ști. Este însă important faptul să fim lămuriți, cât de nemărginit de mincinoasă este concepția burgheză obișnuită, după care socialismul este ceva mort, înțepenit, fixat odată pentru totdeauna, atunci când de fapt odată cu socialismul *abia* începe pe toate tărâmurile vieții sociale și private un progres rapid, adevărat, cu caracter real de masă, cu participarea *majorității* populației, și pe urmă a întregii populații.

Democrația este o formă a statului, una din varietățile statului. Ea reprezintă prin urmare ca orice stat aplicarea organizată, sistematică a constrângerii față de oameni. Aceasta pe de o parte. Pe de altă parte însă ea înseamnă recunoașterea formală a egalității dintre cetățeni, a dreptului egal al tuturor de a determina structura statului și de a-l cârmui. Iar acest lucru e legat, la rândul său, de faptul că ajungând la o anumită treaptă de dezvoltare, democrația strânge în primul rând laolaltă proletariatul, clasa revoluționară, împotriva capitalismului, dându-i acesteia putința să sfărâme, să facă țândări, să șteargă de pe fața pământului, mașina de stat burgheză, fie ea și burgheză-republicană — armata permanentă, poliția și aparatul birocratic — să le înlocuiască printr'o mașină de stat *mai* democratică — și totuși încă mașină de stat — întruchipată în masele muncitorești înarmate cari duc apoi spre o participare totală la miliție a poporului.

În acest moment „cantitatea se transformă în calitate“: o asemenea treaptă a democratismului este legată

de ieșirea din cadrul societății burgheze, de începutul reconstruirii socialiste a societății. Din moment ce la cârmuirea statului ia parte într'adevăr toată lumea, capitalismul nu se mai poate menține. Iar dezvoltarea capitalismului creează la rândul ei *premizele* necesare pentru ca într'adevăr „toată lumea“ să poată lua parte la cârmuirea statului. Fac parte dintre aceste premize știința de carte a întregii populații — deja înfăptuită într'un șir de țări capitaliste avansate — „instruirea și disciplinarea“ milioanelor de muncitori cu ajutorul vastului și complicatului aparat socializat al poștei, al căilor ferate, al marilor fabrici, al marelui comerț, al băncilor, etc., etc.

Date fiind aceste premize *economice*, din moment ce capitaliștii și birocrații au fost doborâți, este pe deplin posibil să se treacă imediat, dela o zi la alta, la înlocuirea acestora în domeniul *controlului* producției și repartiției, în domeniul *evidenței* muncii și a produselor, prin muncitorii înarmați, prin întreg poporul înarmat. (Nu trebuie confundată chestiunea controlului și a evidenței cu chestiunea personalului înzestrat cu pregătire științifică: ingineri, agronomi, etc.; acești domni lucrează astăzi subordonându-se capitaliștilor, și vor lucra și mai bine mâine subordonându-se muncitorilor înarmați).

Evidență și control, iată *lucrul de căpetenie* necesar în vederea organizării, în vederea bunei funcționări a *primei faze* a societății comuniste. *Toți* cetățenii devin acum slujbași salariați ai statului, care este constituit de însăși muncitorimea înarmată. *Toți* cetățenii devin acum slujbașii și lucrătorii *unui singur* „sindicat“ de stat, ce cuprinde întreg poporul. Totul constă acum în aceea, ca ei să lucreze deopotrivă, respectând exact normele muncii, retribuți fiind deopotrivă. În acest domeniu evidența și controlul sunt *simplificate* de capitalism până la extrem, reduse până la operații de supraveghere și de în-

registrare neobișnuit de simple, accesibile oricărui om cu știință de carte, mergând până la cunoașterea celor patru operațiuni aritmetice și la eliberarea unor chitanțe corespunzătoare *).

Atunci când *majoritatea* poporului va începe să îndeplinească pretutindeni în mod independent asemenea evidență, asemenea control asupra capitaliștilor (prefăcuți acum în slujbași) și a domnilor intelectuali cari vor fi păstrat încă apucături capitaliste, controlul acesta va deveni într'adevăr universal, general, exercitat de întregul popor, și în niciun chip nu va putea fi el ocolit, va fi imposibil să „scapi“ de el.

Întreaga societate va fi un singur birou și o singură fabrică, cu egalitate de muncă și egalitate de salarizare.

Dar această disciplină „de fabrică“, pe care proletariatul, care i-a învins pe capitaliști și i-a doborât pe exploatare, o va extinde asupra întregii societăți, nu este câtuși de puțin idealul nostru, nici scopul nostru final, ci numai o *treaptă* necesară în vederea curățirii radicale a societății de mișeliile și de ticăloșiile exploatării capitaliste, spre a putea pași *mai departe*.

Din momentul în care toți membrii societății, sau cel puțin marea lor majoritate, vor fi învățat să conducă *singuri* treburile statului, vor fi luat ei înșiși în mâinile lor aceste treburi de stat, vor fi „aranjat“ controlarea minorității infime a capitaliștilor, a domnișorilor cari doresc să-și păstreze apucăturile capitaliste, a acelor muncitori cari au fost adânc corupți de capitalism, din acest moment va începe să dispară în general necesitatea oricărei guver-

*) Când statul este redus în funcțiunile sale principale până la asemenea operații de evidență și de control, îndeplinite de către muncitorii înșiși, el încetează de a mai fi un „stat politic“, „funcțiunile sociale transformându-se din funcțiuni politice în simple funcțiuni administrative“. (Vezi în cele ce preced, cap. IV, § 2 polemica lui Engels cu anarhiștii).

nări. Cu cât mai deplină devine democrația, cu atât mai apropiat devine momentul, în care nu va mai fi nevoie de ea. Cu cât mai democratic e „statul“ alcătuit din muncitorii înarmați, statul ce nu mai este stat în înțelesul propriu al cuvântului, cu atât mai repede începe să piară orice stat.

Căci atunci când *toată lumea* va fi învățată să administreze și va administra realmente în mod independent producția socială, când toată lumea va îndeplini în mod independent ținerea evidenței și controlarea trântorilor, a coconășilor, a escrocilor și a celorlalți „păzitori ai tradițiilor capitalismului“, ocolirea acestei evidențe și a acestui control exercitat de întregul popor va deveni în mod inevitabil atât de anevoioasă, va deveni o excepție atât de rară, va fi însoțită probabil de o pedepsire atât de rapidă și de aspră (căci muncitorii înarmați sunt oameni ai vieții practice și nu intelectuali sentimentali și ei nu vor prea îngădui să se glumească cu dânșii), încât *necesitatea* respectării regulilor simple, fundamentale ale oricărei conviețuiri omenești va deveni foarte repede o *deprindere*.

Și se va deschide atunci larg drumul spre trecerea dela prima fază a societății comuniste la faza superioară a acesteia, și deci totodată înspre pieirea deplină a statului. *)

*) Făcându-și în Martie 1939 raportul său în fața Congresului al XVIII-lea al P. C. (b) al U. R. S. S. și referindu-se la doctrina lui Marx și Engels asupra statului, tovarășul Stalin a spus: „Este pusă uneori întrebarea:... „clasele exploatare au fost deja nimicite în țara noastră, socialismul este construit în fond, mergem spre comunism; or, învățătura marxistă a statului afirmă că în regimul comunist nu va mai exista niciun fel de stat. Dece nu contribuim noi la pieirea statului nostru socialist, n'a sosit oare timpul să aruncăm statul la muzeul de anticități?“

„Aceste întrebări dovedesc că autorii lor au învățat în mod conștient unele teze ale doctrinei lui Marx și Engels asupra statului. Ele mai arată însă că acești tovarăși n'au înțeles esența acestei doctrine,

CAPITOLUL VI

INȚELESUL VULGAR DAT MARXISMULUI DE CĂTRE OPORTUNIȘTI

Problema atitudinii statului față de revoluția socială și cea a atitudinii revoluției sociale față de stat, i-a preocupat foarte puțin pe teoreticienii și pe publiciștii de vază ai Internaționalei a II-a (1889-1914), ca și de altfel problema revoluției în general. Dar mai caracteristic ca orice în procesul sporirii treptate a oportunismului, ce a adus în 1914 la falimentul Internaționalei a II-a, este faptul că chiar atunci când această problemă se ivea în mod direct, erau făcute eforturi în vederea *ocolirii* ei, sau ea nu era observată.

Se poate spune, în linii mari, că din *tendința de aocoli* problema atitudinii revoluției proletare față de stat, tendință ce era în avantajul oportunismului alimentat de ea, a izvorât *denaturarea* marxismului și reducerea lui la un înțeles cu totul vulgar.

Pentru a caracteriza, cel puțin pe scurt, acest trist proces să-i luăm pe cei mai însemnați teoreticieni ai marxismului, pe Plehanov și Pe Kautsky.

nu și-au lămurit în ce condiții istorice au fost elaborate unele teze ale acestui doctrine, și n'au înțeles mai ales situația internațională actuală, au pierdut din vedere faptul încercuirii capitaliste și pericolele care decurg din acest fapt pentru țara socialismului...

„Mergem mai departe, înainte, spre comunism. Va subsista la noi statul și în perioada comunismului?”

1. Polemica lui Plehanov cu anarhiștii

Plehanov a consacrat chestiunii atitudinii anarhismului față de socialism o broșură specială, „Anarhism și socialism“, care a apărut în limba germană în 1894.

Plehanov a avut ingeniozitatea de a trata această temă ocolind cu totul ceea ce era mai actual, mai la ordinea zilei și mai important din punctul de vedere politic în lupta contra anarhismului, și anume atitudinea revoluției față de stat și în general problema statului! În broșura lui se evidențiază două părți: una, istorico-literară, cu un material prețios asupra istoriei ideilor lui Stirner, Proudhon, etc.; iar cea de-a doua, filistină, cu considerațiuni de prost gust pe tema că nu-l poți deosebi pe un anarhist de un bandit.

Este o extrem de nostimă îmbinare de teme, cât se poate de caracteristică pentru toată activitatea lui Plehanov din ajunul revoluției și din cursul perioadei revoluționare din Rusia: astfel s'a și manifestat Plehanov în 1905-1917, pe jumătate doctrinar, pe jumătate filistin, târîndu-se pe tărâmul politic în coada burgheziei.

Am văzut că Marx și Engels, polemizând cu anarhiștii, au lămurit cu toată preciziunea punctul lor de vedere cu privire la atitudinea revoluției față de stat. Publicând în 1891 „Critica programului dela Gotha“ a lui Marx, Engels scrisese că „noi (adică Engels și Marx) ne aflam atunci, după ce trecuseră abia doi ani dela Congresul dela Haga al Internaționalei (Intâia), în lupta cea mai violentă cu Bakunin și cu anarhiștii lui“.

„Da, va subsista, dacă nu va fi lichidată încercuirea capitalistă, dacă nu va fi înlăturat pericolul agresiunilor militare din afară și se înțelege că formele statului nostru se vor schimba mereu, în conformitate cu schimbarea situației interne și externe.

„Nu, el nu va subsista, va pieri, dacă încercuirea capitalistă va fi lichidată, dacă ea va fi înlocuită printr'o încercuire socialistă“. (I. Stalin „Problemele leninismului“, ed. a XI-a rusă, pag. 600-601 și 606.) (N. Red.)

Tocmai Comuna din Paris încercaseră anarhiștii s'o declara, ca să zicem așa, „a lor“, o confirmare a învățăturii lor, în timp ce ei n'au înțeles câtuși de puțin învățămintele Comunei și analiza acestor învățăminte ce fuseseră „făcută“ de Marx. În cadrul problemelor politice concrete, trebuie oare să fie *sfărâmată* vechea mașină de stat? și *cu ce* trebuie să fie oare ea înlocuită? — anarhismul n'a dat nimic care să se apropie fie și în mod aproximativ, de adevăr.

Dar să vorbești despre „anarhism și socialism“, ocotind toată problema statului și *neobservând* toată dezvoltarea marxismului înainte și după Comună, acest lucru înseamnă să aluneci inevitabil spre oportunism. Căci oportunismului îi e necesar, mai mult decât orice, tocmai faptul ca cele două probleme menționate de noi acum să *nu* fie de fel puse. Acest lucru, el singur, constituie *deja* o izbândă a oportunismului.

2. Polemica lui Kautsky cu oportuniștii

Există în limba rusă fără îndoială un număr mult mai mare de traduceri din operele lui Kautsky, decât în orice altă limbă. Nu în zadar fac unii social-democrați germani gluma că, în Rusia, Kautsky e mult mai citit decât în Germania (în paranteză fie spus, această glumă are un conținut istoric mult mai adânc decât bănuiesc cei ce au lansat-o: printre muncitorii ruși s'a manifestat în 1905 o cerere extraordinară de mare, nemaivăzută până atunci, pentru cele mai bune opere ale celei mai bune literaturi social-democrate din lume și obținând un număr de traduceri și de ediții ale acestor opere, nemaipomenit în alte țări, muncitorii au transplantat, ca să zicem așa, în mod accelerat, experiența uriașă a țării vecine, mult mai înaintate, în pământul tânăr al mișcării noastre proletare).

Kautsky e foarte cunoscut la noi, nu numai prin operele sale de popularizare a marxismului ci și prin polemica lui împotriva oportuniștilor și a lui Bernstein care se află în fruntea acestora. Un fapt este încă necunoscut și acest fapt nu poate fi ocolit atunci când ne luăm sarcina de a urmări modul în care a alunecat Kautsky până la o neînchipuit de rușinoasă pierdere a minții și până la apărarea social-șovinismului în timpul uriașei crize din anii 1914-1915; acest fapt constă tocmai în aceea că înainte de a fi luat atitudine împotriva reprezentanților celor mai de văză ai oportunismului din Franța (Millerand și Jaurès) și din Germania (Bernstein), Kautsky a manifestat foarte mari șovăeli. Revista marxistă „Zarea“, care a apărut în 1901-1902 la Stuttgart și care apăra vederi proletare revoluționare, s'a văzut silită să *polemizeze* cu Kautsky, să dea denumirea de rezoluție „de cauciuc“ rezoluției prezentate de dânsul la Congresul socialist internațional din 1900 *) dela Paris, rezoluție echivocă, evasivă, împăciuitoare față de oportuniști. În literatura germană au fost publicate scrisori de-ale lui Kautsky, care au desvăluit șovăeli nu mai mici din partea lui, înainte de a fi pornit campania împotriva lui Bernstein.

O semnificație mult mai mare are însă faptul că în însăși polemica lui cu oportuniștii, în felul lui de a pune și de a trata chestiunea, observăm acum, când studiem *istoria* trădării recente a marxismului comisă de Kautsky, o abatere sistematică spre oportunism, tocmai în chestiunea statului.

Să luăm prima mare lucrare a lui Kautsky împotriva oportunismului, cartea sa „Bernstein și programul social-democrat“. Kautsky îl combate în mod amănunțit pe Bernstein. Dar iată un fapt caracteristic. În cartea sa

*) După propunerea lui Kautsky, congresul a adoptat o rezoluție care permitea, deși cu rezerve, participarea socialiștilor într'un guvern burghez. (N. Red.)

„Premizele socialismului“, Bernstein, care căpătase o faimă erostratică *) aduce marxismului învinuirea de „*blanquism*“ (învinuire de mii de ori repetată de atunci încolo în Rusia de oportuniștii și de burghezii liberali împotriva reprezentanților marxismului revoluționar, împotriva bolșevicilor). Cu acest prilej, Bernstein se oprește în mod special asupra operii lui Marx „Războiul civil din Franța“, încercând într'un mod, precum am văzut, foarte nereușit să identifice punctul de vedere al lui Marx cu privire la învățămintele Comunei, cu punctul de vedere al lui Proudhon. Deosebită atenție dă Bernstein concluziei lui Marx, pe care a subliniat-o acesta în prefața din 1872 a „Manifestului Comunist“ și care glăsuște: „clasa muncitoare nu poate să ia pur și simplu în stăpânire mașina existentă a statului pentru a o pune în mișcare în vederea propriilor sale scopuri“.

Atât de mult i-a „plăcut“ lui Bernstein această frază, încât el o citează în cartea lui cel puțin de trei ori, interpretând-o în sensul cel mai denaturat și mai oportunist.

Marx, după cum am văzut, vrea să spună că clasa muncitoare trebuie să *sfărâme*, să *sdrobească*, să *arunce în aer* (*Sprengung*, explozie, expresie întrebuințată de Engels) întreaga mașină de stat. După Bernstein rezultă însă că prin aceste cuvinte Marx ar fi prevenit clasa muncitoare *contra* unui revoluționarism exagerat în momentul cuceririi puterii.

Mai grosolană și mai nerușinată denaturare a ideii lui Marx nu se poate închipui.

Și cum a procedat oare Kautsky în acțiunea lui foarte minuțioasă de combatere a bernsteiniadei ?

El s'a eschivat dela cercetarea, în toată adâncimea ei, a falsificării marxismului, săvârșită de oportunism în această chestiune. Reproducând din prefața lui Engels la

*) Vezi nota dela pag. 250. (N. Red.)

„Războiul civil“ al lui Marx, fragmentul citat în paginile precedente, el a afirmat că, după Marx, clasa muncitoare nu poate lua *pur și simplu*, în stăpânire mașina de stat existentă, în general însă o *poate* lua în stăpânire, și atâta tot. Că Bernstein i-a atribuit lui Marx un lucru *exact contrar* adevăratei idei a lui Marx, că începând din 1852 Marx a desemnat ca sarcină a revoluției proletare „sfărâmarea“ mașinii de stat, despre toate acestea nu este de găsit niciun cuvânt la Kautsky.

Aceasta înseamnă că deosebirea esențială dintre marxism și oportunism în chestiunea sarcinilor revoluției proletare, a fost escamotată de Kautsky.

„Rezolvarea problemei dictaturii proletare“, a scris Kautsky „*împotriva*“ lui Bernstein — „o putem lăsa fără nici o grijă în seama viitorului“ (pag. 172 ediție germ.).

Aceasta nu înseamnă polemică *împotriva* lui Bernstein, ci înseamnă a-i face, în fond, *concesii*, o capitulare în fața oportunismului, căci oportuniștilor nici nu le trebuie deocamdată mai mult decât faptul de „a lăsa fără nicio grijă în seama viitorului“ toate chestiunile fundamentale privitoare la sarcinile revoluției proletare.

Timp de patruzeci de ani, din 1852 și până în 1891, proletariatul a fost învățat de către Marx și Engels că el trebuie să sfărâme mașina de stat. Iar în 1899, față în față cu trădarea completă a marxismului comisă în acest punct de către oportuniști, Kautsky *escamotează* problema, dacă trebuie sau nu să fie sfărâmată această mașină, substituindu-i problema formelor concrete ale sfărâmării și refugiindu-se sub scutul „incontestabilului“ (și sterpului) adevăr filistin, după care formele concrete nu pot fi cunoscute dinainte !!

O adevărată prăpastie este între Marx și Kautsky în ce privește atitudinea lor față de sarcina partidului proletar de a pregăti clasa muncitoare pentru revoluție.

Să luăm următoarea lucrare mai matură a lui Kautsky, consacrată într'o însemnată măsură combaterii greșelilor oportunistului. Este vorba de broșura lui asupra „Revoluției sociale“. Autorul și-a luat în acest caz ca temă specială chestiunea „revoluției proletare“ și a „regimului proletar“. El aduce aci o mare și extrem de prețioasă contribuție, și totuși *ocolește* tocmai chestiunea statului. Se vorbește în broșură peste tot de cucerirea puterii de stat, și doar atât; a fost aleasă adică acea formulare care face concesiile oportuniștilor, întrucât ea *admite* cucerirea puterii, *fără* distrugerea mașinii de stat. Tocmai ceea ce Marx declara drept „învechit“ în 1872 în programul „Manifestului Comunist“ era *reînviat* de Kautsky în 1902.

Broșura consacră un paragraf special „formelor și armelor revoluției sociale“. Se vorbește în el și despre greva politică de masă, și despre războiul civil, și despre acele „instrumente ale puterii într'un mare stat modern, cari sunt birocrăția și armata“, dar despre cele ce i-a învățat deja pe muncitori Comuna, niciun cuvânt. Nu în zadar i-a prevenit Engels, evident, mai ales pe socialiștii germani, împotriva „respectului superstițios“ față de stat.

Kautsky pune lucrurile astfel: proletariatul învingător „va înfăptui programul democratic“, și el expune tot odată punctele acestuia. Despre elementele noi, pe cari le-a adus anul 1871 în chestiunea înlocuirii democrației burgheze prin democrația proletară, niciun cuvânt. Kautsky se eschivează prin banalități cari sună tot atât de „solid“ ca, de pildă, cele următoare:

„E delà sine înțeles că nu vom veni la putere în cadrul împrejurărilor actuale. Revoluția presupune ea însăși lupte îndelungate și adânc răscolitoare, cari vor modifica chiar ele structura noastră politică și socială de azi.“

Fără îndoială că acest lucru este „delà sine înțeles“, dealtfel ca și adevărul după care calul mănâncă ovăz și

Volga se varsă în Marea Caspică. Păcat însă numai că printr'o frază goală și umflată asupra luptei „adânc răscolitoare“ este *ocolită* o chestiune capitală pentru proletariatul revoluționar, anume, ca acesta să știe *prin ce anume* se exprimă „adâncimea“ revoluției *lui* în raport cu statul, în raport cu democrația, spre deosebire de revoluțiile precedente, neproletare.

Ocolind această chestiune, Kautsky face *de fapt* concesiile oportunismului în acest punct cel mai esențial; și aceasta deși *în vorbe*, el declară oportunismului război înverșunat subliniind importanța „ideii revoluției“ (ce valoare poate avea această „idee“ din moment ce te temi să propagi printre muncitori învățămintele concrete ale revoluției?) sau proclamând: „idealism revoluționar înainte de toate“, sau declarând că astăzi muncitorii englezi aproape că „nu sunt mult mai mult decât niște mici burghezi“.

„Intr'o societate socialistă — scrie Kautsky — pot ființa alături... cele mai deosebite forme de întreprinderi: birocratice (??), trade-unioniste, cooperatiste, individuale... Există de pildă întreprinderi, cari nu se pot lipsi de o organizație birocratică (??), căile ferate de pildă. Organizația democratică poate lua în acest caz următoarea înfățișare: lucrătorii aleg delegați cari alcătuiesc un fel de parlament și acest parlament stabilește regimul de lucru și supraveghează modul în care administrează aparatul birocratic. Alte întreprinderi pot fi încredințate spre administrare sindicatelor muncitorești, iar altele pot fi organizate pe baze cooperatiste“ (pag. 148 și 115 din traducerea rusă, ediția geneveză din 1903).

Aceste considerațiuni sunt greșite și ele reprezintă un pas înapoi față de explicațiile date în deceniul al 8-lea al veacului trecut de Marx și de Engels în lumina experienței Comunei.

Căile ferate nu se deosebesc absolut cu nimic din punctul de vedere al organizației „birocratice“, cică necesară, de toate întreprinderile marii industriei mecanizate în general, de orice fabrică, de orice mare magazin, de orice mare întreprindere agricolă capitalistă. În toate aceste întreprinderi, tehnica cere neapărat cea mai severă

disciplină, cea mai mare precizie în îndeplinirea de către fiecare persoană a părții de muncă, ce-i este încredințată, sub primejdia opririi întregii întreprinderi sau a stricării mecanismului, a stricării produsului. În toate întreprinderile de acest fel, de bună seamă că lucrătorii „vor alege delegați cari vor alcătui „*un fel de parlament*“.

Dar tocmai aceasta-i toată chestiunea: faptul că acest „fel de parlament“ *nu* va fi un parlament în sensul instituțiilor burghezo-parlamentare. Toată chestiunea e aici faptul că acest „fel de parlament“ *nu* se va mărgini numai „să stabilească regimul de lucru și să supravegheze modul în care administrează aparatul birocratic“, precum își închipuie Kautsky, a cărui gândire nu depășește cadrul parlamentarismului burghez. În societatea socialistă, desigur că acest „fel de parlament“, alcătuit din deputații muncitorilor, „va stabili regimul de lucru și va supraveghea modul în care administrează“ „aparatul“ *dar* aparatul acesta *nu* va fi un aparat „birocratic“. Cucerind puterea politică muncitorii vor sfărâma vechiul aparat birocratic, îl vor dărâma până la temelie, nu vor lăsa dintr'însul piatră peste piatră, îl vor înlocui cu un aparat nou, alcătuit din aceiași lucrători și funcționari, împotriva *prefacerii* cărora în birocrăție se vor lua însă imediat măsurile, ce au fost amănunțit examinate de Marx și Engels : 1) nu numai eligibilitatea dar și revocabilitatea acestora în orice moment; 2) salariu care să nu depășească pe acela al unui lucrător; 3) trecerea neîntârziată la sistemul exercitării funcțiilor de control și de supraveghere de către *toată* lumea, încât *toată* lumea să devină pentru câtva timp „birocrată“ și astfel să nu poată *nimeni* deveni „birocrat“.

Kautsky n'a adâncit de loc sensul cuvintelor lui Marx: „Comuna n'a fost un corp parlamentar, ci unul de lucru, care decreta legi și le executa în acelaș timp“.

Kautsky n'a înțeles de loc deosebirea dintre parlamentarismul burghez, care reunește democrația (*nu pen-*

tru popor), cu birocratismul (*împotriva poporului*), și democratismul proletar, care va lua îndată măsuri pentru a smulge cu rădăcini cu tot birocratismul și care va fi capabil să ducă aceste măsuri până la capăt, până la nimicirea deplină a birocratismului, până la introducerea deplină a unei democrații pentru popor.

Kautsky a dat aci dovadă de același „respect” superstițios față de stat, de aceeași „credință superstițioasă” în birocratism.

Să trecem la ultima și cea mai bună lucrare a lui Kautsky împotriva oportuniștilor, la broșura sa „Drumul spre cucerirea puterii”, (nepublicată pare-mi-se în rusește căci ea a apărut în 1909, atunci când reacțiunea era la noi în toi). Această broșură constituie un mare pas înainte, căci într’însa nu se vorbește despre programul revoluționar, în genere, ca în broșura din 1899 îndreptată împotriva lui Bernstein, despre sarcinile revoluției sociale indiferent de momentul izbucnirii ei, ca în broșura „Revoluția socială” din 1902, ci despre împrejurările concrete, cari ne silesc să recunoaștem că „era revoluțiilor” *începe*.

Autorul arată în mod categoric că antagonismele de clasă se înăspresc în general și că imperialismul are un rol deosebit de însemnat în această privință. După „perioada revoluționară 1789-1871” a Europei apusene, a început delă 1905 o perioadă analoagă în Răsărit. Războiul mondial se apropie cu o repeziciune amenințătoare. „Proletariatul nu mai poate vorbi acum de o revoluție prematură”. „Am intrat într’o perioadă revoluționară”. „Era revoluționară *începe*”.

Aceste declarații sunt absolut clare. Broșura aceasta a lui Kautsky poate servi ca măsură de comparație a ceea ce *făgăduise să fie* social-democrația germană înainte de războiul imperialist, și a treptei extrem de joase la care a decăzut ea (împreună cu Kautsky însuși) la izbucnirea războiului.

lui. „Situția actuală — scrisese Kautsky în această broșură — prezintă primejdia ca noi (social-democrația germană) să putem fi ușor considerați mai moderați decât suntem în realitate“. În realitate însă partidul social-democrat german s'a dovedit incomparabil mai moderat și mai oportunist decât păru-se că este !

Cu atât mai caracteristic este faptul că în ciuda acestor declarațiuni categorice cari proclamă începutul erei revoluțiilor, până și în broșura consacrată, după cum spune el însuși, tocmai analizării problemei „revoluției *politice*“, Kautsky a lăsat iarăși cu totul la o parte chestiunea statului.

Din toate aceste ocoliri ale chestiunii, treceri sub tăcere, eschivări, a și rezultat în mod inevitabil acea tranziție totală spre oportunism, despre care trebuie să vorbim acum.

În persoana lui Kautsky, social-democrația germană declarase parcă: rămân la concepțiile revoluționare (1899). Recunosc în special că revoluția socială a proletariatului e inevitabilă (1902). Recunosc că a început o nouă eră a revoluțiilor (1902). Dar dau îndărăt în comparație cu cele spuse de Marx încă în 1852, imediat ce se pune chestiunea sarcinilor revoluțiilor proletare față de stat (1912).

Tocmai astfel a și fost pusă în mod foarte net chestiunea în polemica lui Kautsky cu Pannekoek.

3. Polemica lui Kautsky cu Pannekoek

Pannekoek luase atitudine împotriva lui Kautsky, în calitate de reprezentant al curentului „radical de stânga“, în rândurile căruia se aflau Roza Luxemburg, Karl Radek și alții. Susținând tactica revoluționară, aceștia erau uniți prin convingerea că Kautsky adopta poziția „centrului“, poziția oscilării lipsite de principii între marxism și oportu-

tunism. Justețea acestei păreri a dovedit-o pe deplin războiul, atunci când curentul „centrist“ (pe nedrept denumit marxist) sau „kautskist“ s'a manifestat în toată desgustătoarea lui ne-trebnicie.

În articolul său „Acțiunile de masă și revoluția“ („Neue Zeit“, 1912, XXX, 2), în care era atinsă și problema statului, Pannekoek caracteriza poziția lui Kautsky „drept radicalism pasiv“, „teorie a așteptării inactive“. „Kautsky nu vrea să vadă procesul revoluției“ (pag. 616). Punând astfel chestiunea, Pannekoek s'a referit la tema ce ne interesează pe noi, și anume cea a sarcinilor revoluției proletare cu privire la stat.

„Lupta proletariatului — scria el — nu este pur și simplu o luptă împotriva burgheziei pentru cucerirea puterii de stat, ci o luptă împotriva puterii de stat... Conținutul revoluției proletare constă în nimicirea și dizolvarea (textual: *Auflösung*) instrumentelor puterii statului, prin instrumentele puterii proletariatului... Lupta încetează abia atunci când se ajunge ca rezultat final la complectă distrugere a organizației de stat. Organizația majorității își dovedește superioritatea, nimicind organizația minorității dominante“ (pag. 548).

Formularea în care și-a îmbrăcat Pannekoek ideile are foarte mari neajunsuri. Dar cu toate acestea ideea e limpede, și e interesant de văzut *cum* a fost ea combătută de Kautsky.

„Până acum — a scris acesta — divergența dintre social-democrați și anarhiști a constat în faptul că primii voiau să cucerească puterea de stat, iar cei din urmă — s'o distrugă. Pannekoek vrea și una și alta“ (pag. 724).

Expunerea lui Pannekoek nu e destul de deslușită și de concretă (fără să mai vorbim aici de alte neajunsuri, ale articolului lui, neajunsuri cari nu privesc tema în discuție), Kautsky însă s'a legat tocmai de fondul *principal* indicat de Pannekoek, iar în ceea ce privește chestiunea

principială fundamentală, Kautsky a părăsit complet pozițiile marxismului, trecând cu totul la oportunism. Deosebirea dintre social-democrați și anarhiști e definită de el într'un mod cu totul injust, marxismul e la el definitiv desfiurată și degradat.

Deosebirea dintre marxiști și anarhiști constă în următoarele: 1) Marxiștii, punându-și ca țel desființarea deplină a statului, admit că acest țel e realizabil numai după desființarea claselor de către revoluția socialistă, ca rezultat al întronării socialismului, care duce la pieirea statului; anarhiștii vor desființarea completă a statului dela o zi la alta, fără să înțeleagă condițiile în cari această desființare e realizabilă. 2) Marxiștii recunosc necesitatea ca proletariatul, cucerind puterea politică, să distrugă complet vechea mașină de stat, înlocuind-o cu una nouă, alcătuită din organizația muncitorilor înarmați după tipul Comunei; anarhiștii, apărând ideea distrugerii mașinii de stat, își reprezintă în mod cu totul neclar *cu ce* va fi aceasta înlocuită de proletariat și *cum* se va servi acesta din urmă de puterea revoluționară; ei neagă chiar necesitatea întrebuirii puterii de stat de către proletariatul revoluționar, neagă dictatura revoluționară a acestuia. 3) Marxiștii preconizează pregătirea proletariatului pentru revoluție pe calea folosirii statului actual; anarhiștii resping acest lucru.

În această discuție, Pannekoek a fost acela care a reprezentat marxismul contra lui Kautsky, căci Marx ne-a învățat tocmai că proletariatul nu poate cuceri pur și simplu puterea de stat în sensul trecerii vechiului aparat al statului în mâini noi, ci trebuie să sdrobească, să sfărâme acest aparat, să-l înlocuiască printr'unul nou.

Kautsky părăsește terenul marxismului trecând la oportuniști, căci la el dispare cu totul tocmai această nimicire a mașinii de stat, nimicire cu totul inacceptabilă pentru

oportuniști, încât acestora le rămâne o porțiță de ieșire în sensul că s'ar putea interpreta „cucerirea“ ca o simplă obținere a majorității.

Pentru a masca această denaturare a marxismului, Kautsky procedează ca un adevărat scolastic: el aduce un „citat“ din Marx. În 1850, Marx scrisese despre necesitatea „centralizării hotărâte a forței în mâinile puterii de stat“. Și Kautsky întrebă solemn: nu vrea oare Pannekoek să distrugă „centralismul“ ?

Dar aceasta-i pur și simplu o scamatorie, asemănătoare cu cea a lui Bernstein, care identificase vederile marxiste cu cele proudhoniste asupra federalismului pe care îl opunea centralismului.

„Citatul“ adus de Kautsky se potrivește aici ca nuca în perete. Centralismul e posibil și cu vechea mașină de stat, și cu cea nouă. Dacă muncitorii își vor uni de bună voie forțele lor armate, va exista centralism, dar acesta se va sprijini pe „distrugerea completă“ a aparatului centralist de stat, a armatei permanente, a poliției, a birocrăției. Kautsky procedează într'un mod cu desăvârșire șarlătănesc, ocolind binecunoscutele idei exprimate de Marx și Engels asupra Comunei și aducând un citat care n'are nicio legătură cu chestiunea dată.

„Vrea poate Pannekoek să desființeze funcțiunile de stat ale funcționarilor?“ — continuă Kautsky. „Dar de funcționari nu ne putem lipsi nici în organizațiile de partid, nici în cele sindicale, cu atât mai puțin în administrația statului. Programul nostru cere nu desființarea funcționarilor de stat, ci alegerea funcționarilor de către popor... În discuția noastră de acum, întrebarea nu este ce formă va lua aparatul administrativ al „statului viitor“, ci dacă lupta noastră politică va desființa (textual: va dizolva, *auföst*) puterea de stat încă înainte ca noi s'o fi cucerit (cursivul lui Kautsky). Care minister cu funcționarul săi ar putea fi desființat?“ Și aci sunt enumerate ministerele instrucțiunii, justiției, finanțelor, războiului. „Nu, niciunul din ministerele de astăzi nu va fi înlăturat de lupta noastră politică împotriva guvernului... Repet, pentru a evita neînțelegeri: nu e vorba aici de forma pe care o va da „statului viitor“ social-democrația victorioasă, ci de felul în care opoziția noastră modifică statul actual“ (pag. 725).

Aceasta-i curată falsificare. Pânekoek a pus tocmai problema *revoluției*. Este spus limpede acest lucru și în titlul articolului său și în pasajele citate. Sărind la chestiunea „opozității“, Kautsky nu face altceva decât să înlocuiască punctul de vedere revoluționar prin cel oportunist. Argumentarea lui se reduce în fond la următoarele: acum opoziție ; despre celelalte vom sta de vorbă *după* cucerirea puterii. *Dispare* astfel *revoluția*.. Adică tocmai ce au cerut oportuniștii.

Nu e vorba nici despre opoziție și nici despre lupta politică în general, ci tocmai despre *revoluție*. Revoluția constă în faptul că proletariatul *distruge* „aparatură administrativă“ și *întreg* aparatul de stat, înlocuindu-l printr'unul nou, alcătuit din muncitori înarmați. Kautsky dă dovadă de un „respect superstițios“ față de „ministere“; dar de ce n'ar putea fi ele înlocuite, să zicem, cu comisiunile de specialiști de pe lângă Sovietele de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților, Soviete cari ar deține în mod suveran toată puterea ?

Fondul chestiunii nu este acela de a ști dacă vor rămâne „ministerele“ sau dacă vor exista „comisiuni de specialiști“, ori altfel de instituții, acest lucru n'are nicio importanță. Fondul chestiunii constă în faptul, dacă va fi păstrată vechea mașină de stat (legată prin mii de fire de burghezie și îmbibată în întregime de rutină și de conservatism) sau dacă ea va fi *distrusă* și înlocuită printr'una *nouă*. Revoluția nu trebuie să constea în faptul că o nouă clasă va comanda, va cârmui cu ajutorul *vechii* mașini de stat, ci în faptul că ea va *sfărâma* această mașină și va comanda, va cârmui cu ajutorul unei *noi* mașini, — această idee *fundamentală* a marxismului Kautsky o cocoloșește ori n'o înțelege de loc.

Întrebarea lui cu privire la funcționari arată limpede că el n'a înțeles învățămintele Comunei și doctrina lui

Marx. „De funcționari nu ne putem lipsi nici în organizațiile de partid, nici în cele sindicale“.

Nu ne putem lipsi de funcționari *sub capitalism*, sub *dominația burgheziei*. Proletariatul e asuprit, masele poporului muncitor sunt subjugate de capitalism. Sub capitalism, democratismul e îngustat, comprimat, ciuntit, mutilat de către întreaga ambianță a robiei salariate, a sărăciei și a mizeriei maselor. De aceea și numai de aceea, în organizațiile noastre politice și sindicale funcționarii sunt corupți (sau mai exact spus, au tendința de a fi) de către ambianța capitalismului, și manifestă tendința de a se transforma în birocrați, adică în persoane privilegiate, izolate de mase, stând *deasupra* maselor.

În aceasta constă *esența* birocratismului și până nu vor fi expropriați capitaliștii, până nu va fi doborâtă burghezia, până atunci e inevitabilă o anumită „birocrațizare“ *chiar și* a funcționarilor mișcării proletare.

Kautsky spune în fond următoarele: din moment ce rămân persoane eligibile deținătoare de funcțiuni, înseamnă că rămân sub socialism și funcționarii, rămâne și birocrația! Tocmai acest lucru nu-i adevărat. În baza exemplului Comunei, Marx a arătat că tocmai sub socialism deținătorii de funcțiuni publice încetează a mai fi „birocrați“, a mai fi „funcționari“ și aceasta pe *măsură* ce este introdusă, în afară de electivitatea lor, și revocabilitatea lor în orice moment, precum și reducerea salariului lor la salariul mijlociu al unui lucrător; și înlocuirea instituțiilor parlamentare prin instituții „de lucru, cari decretează legi și le și aplică“.

În fond toată argumentarea lui Kautsky împotriva lui Pannekoek și mai ales splendidul argument al lui Kautsky, că nici în organizațiile sindicale, nici în cele de partid nu ne putem lipsi de funcționari, nu este decât repetarea de către Kautsky a vechilor „argumente“ ale lui

Bernstein în contra marxismului în general. În cartea lui, „Premizele socialismului“ — operă de renegat — Bernstein se războește cu ideile democrației „primitive“, cu ceea ce numește el „democratismul doctrinar“: mandatele imperative *), deținătorii de funcțiuni publice cari nu primesc retribuții, reprezentanța centrală fără forță, etc. Pentru a dovedi netemeinicia acestui democratism „primitiv“, Bernstein se referă la experiența trade-union-urilor engleze, în interpretarea dată acesteia de soții Webb. După șaptezeci de ani de dezvoltare, trade-union-urile, cari s'ar fi dezvoltat, pasă-mi-te, „în deplină libertate“ (pag. 137, ed. germ.), s'ar fi convins cică de ineficacitatea democrației primitive și ar fi înlocuit-o prin cea obișnuită: parlamentarismul împerechiat cu birocrațismul.

În realitate însă trade-union-urile nu s'au dezvoltat „în deplină libertate“, ci în *deplină robie capitalistă*, în care se înțelege, „nu te poți lipsi“ de a face un șir întreg de concesii răului, violenței, nedreptății, ce domnesc, îndepărtării sărăcimii dela treburile administrației „superioare“. Sub socialism vor reinvia în mod inevitabil multe trăsături ale democrației „primitive“, căci masa populației se va înălța pentru prima dată în istoria societăților civilizate până la participarea *independentă* nu numai la vot și la alegeri, ci și la *administrarea de toate zilele*. Sub socialism *toate* persoanele vor administra, vor governa pe rând, și lumea se va obișnui repede ca nimeni să nu guverneze.

Cu genialul său spirit critic și analitic, Marx a văzut în măsurile practice ale Comunei acea *cotitură*, de care

*) Mandate, cari îl obligă pe deputat să pună în practică în mod strict linia și instrucțiunile căpătate din partea alegătorilor. Neîndeplinirea instrucțiunilor, abaterea dela linia dictată de alegători are drept urmare retragerea imputernicirii deputatului. (N. Red.)

se tem și pe care nu vor s'o recunoască oportuniștii, atât din cauza lașității lor, cât și pentru că n'au nicio dorință de a rupe definitiv cu burghezia, și pe care nu vor s'o vadă anarhiștii, fie din cauza grabei lor, fie pentru că nu înțeleg condițiile în cari au loc în general schimbările sociale cu caracter de masă. „Nici gând nu poate fi de distrugere a vechii mașini de stat: cum s'o scoatem la capăt fără ministere și fără funcționari?“ — astfel cugetă oportunistul îmbibat până în măduva oaselor de filistinism și care nu numai că nu crede în fond în revoluție, în puterea creatoare a revoluției, dar se și teme de ea ca de foc (precum se tem de ea menșevicii și socialiștii-revoluționari ai noștri).

„Trebuie să avem un *singur* gând: distrugerea vechii mașini de stat; nu-i nevoie să aprofundăm sensul învățămintelor *concrete* ale revoluțiilor proletare de până acum și să analizăm *prin ce* și *cum* trebuie să fie înlocuit ceea ce se distruge“ — astfel judecă anarhistul (cel mai bun dintre anarhiști, se înțelege, și nu acela care urmând pilda d-lor Kropotkin și Comp., se târăște în coada burgheziei); deaceia anarhistul ajunge la o tactică a *disperării*, și nu la o acțiune revoluționară necruțată de îndrăzneală, care ține totodată seamă de condițiunile practice ale mișcării de masă și care e desfășurată în jurul sarcinilor concrete.

Marx ne învață să evităm ambele aceste greșeli, ne învață să dăm dovadă de o îndrăzneală fără rezervă în opera de nimicire a întregii mașini vechi a statului și ne învață în acelaș timp să punem chestiunile în mod concret: Comuna a putut în câteva săptămâni să *inceapă* construirea unei *noi* mașini proletare de stat, pentru că a pus în aplicare în cutare sau cutare mod măsurile menționate menite să realizeze mai multă democrație și să stărpească birocratismul. Să luăm dela comunarzi lecții de îndrăzneală revoluționară, să vedem în măsurile lor prac-

tice o *schiață* a măsurilor practice urgente și imediat posibile și atunci vom ajunge, *mergând pe această cale*, la distrugerea completă a birocrațismului.

Posibilitatea unei asemenea distrugerii e asigurată prin faptul că socialismul va reduce ziua de lucru, va ridica *masele* la o nouă viață, va pune *majoritatea* populației în condițiuni ce vor permite *tuturor*, fără excepție, să îndeplinească „funcțiuni de stat” și acest lucru va duce la *pieirea totală* a oricărui stat în general.

„...Sarcina grevei de masă — continuă Kautsky — nu poate niciodată să conștă în a *distruge* puterea de stat, ci numai în a constrânge guvernul la o atitudine conciliantă într-o anumită chestiune, sau în a înlocui un guvern dușmănos proletariatului printr'un guvern binevoitor (*entgegenkommende*) față de el... Dar niciodată și în niciun caz acest lucru” (adică biruința proletariatului împotriva guvernului dușmănos) „nu poate duce la *distrugerea* puterii de stat, ci numai la o anumită *deplasare* (*Verschiebung*) a raporturilor de forță *înăuntrul puterii de stat*... Și țelul luptei noastre politice rămâne atunci același ca și până acum, anume cucerirea puterii de stat prin obținerea majorității în parlament și prefacerea parlamentului în stăpân al guvernului” (pag. 726, 727, 732).

Acesta este oportunism pur și de cea mai vulgară specie; este negarea revoluției în fapte, în dosul aparentei recunoașteri a ei în vorbe. Gândirea lui Kautsky nu pășește dincolo de ideea „unui guvern binevoitor față de proletariet”, ceea ce reprezintă un pas înapoi spre filistinism, în comparație cu anul 1847, când „Manifestul Comunist” proclamase „organizarea proletariatului ca clasă dominantă”.

Lui Kautsky nu-i rămâne decât să înfăptuiască mult iubită lui „unitate” cu oameni ca Scheidemann, Plehanov, Vandervelde, cari sunt de acord cu toții să lupte pentru un guvern „binevoitor față de proletariet”.

Noi însă o vom rupe cu acești trădători ai socialismului și vom lupta pentru distrugerea în întregime a vechii mașini de stat, astfel încât însuși proletariatul înarmat

să devină guvernul. Iată două lucruri „cu totul deosebite“.

Kautsky va rămâne în plăcuta tovărășie a celor alde Legien și David, Plehanov, Potresov, Țereteli, Cernov, cari sunt întru totul de acord să lupte în vederea „deplasării raportului de forțe înăuntrul puterii de stat“, în vederea „obținerii majorității în parlament și a atotputerniciei parlamentului asupra guvernului“, țel foarte nobil, în toate privințele acceptabil pentru oportuniști, totul rămânând în cadrul republicii burgheze parlamentare.

Noi însă, o vom rupe cu oportuniștii; și tot proletariatul conștient va fi alături de noi în lupta dată, nu pentru „deplasarea raportului de forță“, ci pentru *doborîrea burgheziei*, pentru *distrugerea* parlamentarismului burghez, pentru o republică democratică de tipul Comunei sau pentru o republică a Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților, pentru dictatura revoluționară a proletariatului.

*

* *

Și mai la dreapta decât Kautsky se află, în cadrul socialismului internațional, curente precum: „Sozialistische Monatshefte“ în Germania (Legien, David, Kolb și mulți alții, inclusiv scandinavii Stauning și Branting), jauresiștii și Vandervelde în Franța și Belgia, Turati, Treves și alți reprezentanți ai aripei drepte a partidului italian, fabienii și „independenții“ („partidul muncitoresc independent“, în realitate totdeauna dependent de liberali) în Anglia și alții la fel. Toți acești domni, jucând un rol imens, foarte adesea predominant în activitatea parlamentară și în publicistica partidului, neagă deadreptul dictatura proletariatului, duc o politică fățiș oportunistă. Pentru acești domni, „dictatura“ proletariatului e în „contradicție“ cu

democrația !! Nu se deosebeșc, în fond, prin nimic serios de democrații mic-burghezi.

Luând în considerație această stare de lucruri, suntem în drept să tragem încheerea că în persoana sdrobitoarei majorități a reprezentanților ei oficiali, Internaționala a II-a a alunecat cu totul pe tărâmul oportunismului. Experiența Comunei n'a fost numai uitată, dar și denaturată. Nu numai că nu li s'a insuflat masselor muncitorești ideea că se apropie vremea când ele vor trebui să se ridice și să sfărâme vechea mașină a statului, spre a o înlocui cu una nouă și a prefăce astfel dominația lor politică într'o bază a reconstruirii socialiste a societății, dar li s'a insuflat masselor tocmai contrarul, și „cucerirea puterii“ le-a fost în așa fel înfățișată, încât oportunismului i-au rămas mii de porțițe.

Denaturarea și trecerea sub tăcere a problemei atitudinii revoluției proletare față de stat n'a putut să nu joace un rol uriaș, atunci când cu aparatul lor militar — întărit în urma rivalității imperialiste — statele s'au transformat în monștri militari, cari duc la nimicire milioane de oameni pentru a decide care din doi, Anglia ori Germania, unul sau celălalt capital financiar, va stăpâni lumea. *)

*) In manuscris urmează :

•

CAPITOLUL VII

EXPERIENȚA REVOLUȚIILOR RUSE DIN 1905 ȘI 1917

Tema indicată în titlul acestui capitol este atât de nemărginit de vastă, încât despre ea pot fi și trebuie să fie scrise volume întregi. În broșura de față trebuie să ne mărginim, bineînțeles, numai la cele mai importante învățăminte ale experienței, la acelea care privesc în mod direct sarcinile ce-i incumbă proletariatului în cursul revoluției, în raport cu puterea de stat. *(In acest loc manuscrisul se întrerupe. Nota Red.)*

POSTFAȚĂ LA EDIȚIA ÎNTÂIA

Broșura de față a fost scrisă în August și Septembrie 1917. Alcătuisem deja planul capitolului următor, al șaptelea: „Experiența revoluțiilor ruse din 1905 și 1917“. Dar în afară de titlu n'am mai izbutit să scriu din acest capitol niciun rând: m'a „împiedicat“ criza politică, ajunul revoluției din Octombrie 1917. O astfel de „piedică“ poate numai să bucure. A doua parte a broșurii (închinată „Experienței revoluțiilor ruse din 1905 și 1917“) va trebui însă probabil amânată pentru multă vreme; e mai plăcut și mai folositor să înfăptuiești „experiența revoluției“ decât să scrii despre ea.

Autorul

Petrograd

30 Noembrie 1917

Opera de față a fost scrisă

în August 1917 și tipărită în 1918. (N. Red.)

AL DOILEA CONGRES AL SOVIETELOR DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR ȘI AI SOLDAȚILOR DIN ÎNTREAGA RUSIE

25 - 26 OCTOMBRIE (7-8 NOEMBRIE) 1917

1

CĂTRE MUNCITORI, SOLDAȚI ȘI ȚĂRANI !

S'a deschis al doilea Congres al Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților din întreaga Rusie. În el este reprezentată imensa majoritate a Sovietelor. La Congres asistă și un șir de delegați ai Sovietelor Țărănești. Mandatul Comitetului Executiv Central conciliator, a luat sfârșit. Buzuindu-se pe voința imensei majorități a muncitorilor, a soldaților și a țăranilor, buzuindu-se pe insurecția victorioasă din Petrograd a muncitorilor și a garnizoanei, Congresul preia puterea în mâinile lui.

Guvernul Provizoriu a fost doborât. Cei mai mulți dintre membrii Guvernului Provizoriu au și fost arestați.

Puterea Sovietică va propune o pace democratică imediată tuturor popoarelor și armistițiul imediat pe toate fronturile. Ea va asigura trecerea fără plată a pământurilor moșierești, mănăstirești și a celor de apanagiu la dispoziția comitetelor țărănești, va apăra drepturile soldatului, înfăptuind democratizarea deplină a armatei, va institui controlul muncitoresc asupra producției, va asigura convocarea la timp a Adunării Constituante, va îngriji de aprovizionarea orașelor cu cereale și a satelor cu articole de primă necesitate, va asigura

tuturor națiunilor cari trăesc în Rusia dreptul efectiv la auto-determinare.

Congresul hotărăște: întreaga putere de stat trece pretutindeni în mâinile Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, cari sunt datoare să asigure adevărata ordine revoluționară.

Congresul face apel la soldații din tranșee să dea dovadă de vigilență și de tărie. Congresul Sovietelor e sigur că până în clipa în care noul guvern va obține încheierea păcii democratice, pe care o va propune imediat tuturor popoarelor, armata revoluționară va ști să apere revoluția împotriva tuturor tentativelor imperialismului. Printr'o politică hotărâtă de rechiziții și de impunere a claselor avute, noul guvern va lua toate măsurile spre a asigura armatei revoluționare toate cele necesare și spre a îmbunătăți în acelaș timp situația familiilor soldaților.

Corniloviștii — Kerenski, Caledin și alții — fac încercări de a arunca trupe împotriva Petrogradului. Câteva detașamente ce fuseseră pornite prin înșelăciune de către Kerenski au trecut de partea poporului răsculat.

Soldați, opuneți o rezistență energică cornilovistului Kerenski ! Fiți în gardă !

Lucrători dela căile ferate, opriți toate eșaloanele trimise de Kerenski împotriva Petrogradului !

Soldați, muncitori, slujbași, soarta revoluției și soarta păcii democratice este în mâinile voastre !

Trăiască Revoluția !

*Congresul Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților din întreaga Rusie.
Delegații sovietelor țărănești.*

Apcl. publicat în ziarul „Rabocii soldat” („Muncitorul și soldatul”) Nr. 9 din 8 Noembrie (26 Octombrie) 1917. (N. Red.)

RAPORT ASUPRA CHESTIUNII PĂCII, FĂCUT ÎN ZIUA DE 26 OCTOMBRIE 1917

Chestiunea păcii este o chestiune arzătoare, o chestiune acută a actualității. S'a vorbit și s'a scris mult pe această temă și e probabil că și dv. toți ați desbătut-o de multe ori. Permiteți-mi deaceea să trec la citirea declarației pe care va trebui s'o publice guvernul ales de d-voastră.

Decret asupra păcii

Guvernul muncitoresc și țărănesc, creat de revoluția din 24—25 Octombrie și care se bizue pe Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, propune tuturor popoarelor beligerante și guvernelor lor începerea imediată a tratativelor în vederea încheierii unei păci democratice, drepte.

Guvernul consideră că pacea dreaptă sau democratică de care este însetată, în toate țările beligerante, majoritatea zdrobitoare a muncitorimii și a claselor celor ce muncesc, istovite, chinuite și sfârșite de război, pacea pe care muncitorii și țăranii ruși au cerut-o în modul cel mai hotărît și mai stăruitor, după doborîrea monarhiei țariste, este o pace imediată, fără anexiuni (adică fără acapararea unor teritorii străine, fără alipirea cu forța a altor naționalități) și fără despăgubiri de război.

Iată pacea a cărei încheiere imediată guvernul Rusiei o propune tuturor popoarelor beligerante, declarându-se

el însuși gata să întreprindă imediat, fără cea mai mică întârziere, toate acțiunile necesare până în clipa în care toate condițiunile unei asemenea păci vor fi fost definitiv ratificate de către adunările împuternicite ale reprezentanților populari din toate țările și ai tuturor națiunilor.

Prin anexiune sau prin acaparare a unor pământuri străine, guvernul înțelege, potrivit cu concepțiile despre drept ale democrației în general și a claselor celor ce muncesc în special, orice alipire la un stat mare sau puternic a unei naționalități mici sau slabe, fără consimțământul și dorința acestei naționalități, dorință exprimată precis, limpede și de bunăvoie, indiferent când a fost săvârșită cu forța această alipire și indiferent cât de dezvoltată sau de înapoiată este națiunea alipită cu forța sau ținută cu forța în cadrul hotarelor statului în chestiune. Indiferent, în sfârșit, dacă această națiune trăește în Europa sau în depărtate țări transoceanice.

Dacă o națiune oarecare este ținută cu forța în cadrul hotarelor unui anumit stat; dacă în ciuda dorinței exprimate de ea — indiferent dacă această dorință este exprimată prin presă, prin adunări populare, prin hotărâri ale partidelor, sau prin revolte și răscoale împotriva asupririi naționale, — dacă în ciuda acestei dorințe nu i se acordă națiunii dreptul de a soluționa prin vot liber, și numai după complectă retragere a trupelor națiunii anexante sau în general ale națiunii mai puternice, de a soluționa fără cea mai mică constrângere problema formei existenței ei de stat, atunci alipirea ei constituie o anexiune, adică un act de cucerire și de silnicie.

Guvernul consideră că ar fi cea mai mare crimă împotriva omenirii continuarea acestui război, purtat pentru a se hotărî cum să fie împărțite între națiunile puternice și bogate naționalitățile slabe cotropite de acestea, și declară solemn că este hotărît să semneze imediat condițiunile unei păci care să pună capăt acestui război în condițiunile mai sus

arătate, deopotrivă de drepte pentru toate naționalitățile fără excepție.

Totodată guvernul declară că el nu consideră deloc condițiunile de pace mai sus arătate ca ultimative, cu alte cuvinte, că este de acord să examineze și orice altă condițiuni de pace, insistând doar ca ele să fie cât mai grabnic propuse de către oricare din țările beligerante, și ca propunerile privitoare la condițiunile de pace să fie făcute cu cea mai mare claritate și cu excluderea absolută a oricărui echivoc și a oricărui secret.

Guvernul desființează diplomația secretă, exprimând, în ceea ce îl privește, intenția fermă de a duce toate tratativele în mod absolut deschis, înaintea întregului popor, începând imediat publicarea în întregime a tratatelor secrete confirmate sau încheiate din Februarie și până la 25 Octombrie 1917 de guvernul moșierilor și al capitaliștilor. Întreg conținutul acestor tratate secrete, în măsura în care se urmărește prin ele — cum e cazul celor mai multe dintre ele — procurarea unor foloase și privilegii în favoarea moșierilor și a capitaliștilor ruși, menținerea sau sporirea anexiunilor Marilor-Ruși, este declarat de guvern ca anulat, imediat și fără rezerve.

Adresându-se guvernelor și popoarelor tuturor țărilor cu propunerea de a începe imediat și în mod deschis tratative pentru încheierea păcii guvernul se declară, în ceea ce-l privește, gata să ducă aceste tratative atât prin corespondență, prin telegraf, cât și pe cale de contact direct între reprezentanții diferitelor țări sau într'o conferință a acestor reprezentanți. Pentru înlesnirea unor asemenea tratative, guvernul numește un reprezentant plenipotențiar al său în țările neutre.

Guvernul propune tuturor guvernelor și popoarelor tuturor țărilor beligerante încheierea imediată a unui armistițiu, socotind de dorit, în ceea ce-l privește, ca acest armistițiu să fie încheiat pe cel puțin trei luni, adică pe

un răstimp în decursul căruia ar fi absolut cu putință atât terminarea tratativilor de pace duse cu participarea reprezentanților tuturor popoarelor și națiunilor, fără excepție, angajate în război sau silite să ia parte la el, cât și convocarea, în toate țările, a unor adunări autorizate ale reprezentanților poporului, în vederea ratificării definitive a condițiilor de pace.

Adresându-se cu aceste propuneri de pace guvernelor și popoarelor tuturor țărilor beligerante, Guvernul Provizoriu Muncitoresc și Țărănesc al Rusiei se adresează totodată, și în deosebi, muncitorilor conștienți ai celor trei națiuni mai înaintate ale omenirii și ai celor mai însemnate state ce participă la actualul război — Anglia, Franța și Germania. Muncitorii acestor țări au adus cele mai mari servicii cauzei progresului și socialismului; pilde mărețe ale mișcării chartiste din Anglia *), seria de revoluții de o însemnătate istorică mondială săvârșite de proletariatul francez, în sfârșit, lupta eroică împotriva legii excepționale în Germania, ca și activitatea îndelungată, stăruitoare, disciplinată, în vederea creării organizațiilor proletare de masă în Germania — activitate vrednică de a fi luată drept pildă de muncitorii din toată lumea — toate aceste pilde de eroism proletar și de creații istorice sunt pentru noi o cheazășie că muncitorii acestor țări vor înțelege misiunea ivită acum în fața lor: este misiunea de a izbăvi omenirea de grozăviile războiului și de urmările lui, căci acești muncitori, prin activitatea lor multilaterală, hotărâtă, plină de energie, ne vor ajuta să ducem la bun sfârșit cauza păcii și totodată cauza eliberării masselor munci-

*) *Mișcarea chartistă din Anglia* — „prima mișcare proletară revoluționară largă, într'adevăr de masă, politiceste formată“ (Lenin), care s'a ivit în al treilea și al patrulea deceniu al veacului al XIX-lea în Anglia. Ea și-a primit denumirea dela petiția (în englezește charter-chartă) prezentată în 1838 în Parlament, petiție în care erau expuse revendicările politice ale muncitorilor englezi.

toare și exploatare ale populației de sub orice robie și de sub orice exploatare.

Guvernul muncitoresc și țărănesc creat de revoluția din 24—25 Octombrie și care se bizue pe Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, trebuie să înceapă imediat tratative de pace. Apelul nostru trebuie să fie adresat și guvernelor, și popoarelor. Noi nu putem ignora guvernele, căci s'ar amâna astfel posibilitatea încheierii păcii, iar unui guvern popular nu-i este îngăduit să săvârșească un asemenea lucru; noi n'avem însă niciun drept să nu ne adresăm în acelaș timp și popoarelor. Pretutindeni guvernele și popoarele sunt în desacord și deaceea trebuie să dăm ajutor popoarelor ca să intervină în chestiunile războiului și ale păcii. Noi vom apăra, desigur, din rășputeri întregul nostru program de pace, fără anexiuni și fără despăgubiri. Nu ne vom abate dela linia acestui program, dar trebuie să răpim dușmanilor noștri posibilitatea de a declara că condițiunile lor sunt diferite și că deaceea n'are rost ca ei să intre în tratative cu noi. Nu, trebuie să-i lipsim de această situație avantajoasă, abținându-ne de a prezenta condițiunile noastre sub formă de ultimatum. Deaceea a și fost inclusă în decret teza că vom cerceta orice condițiuni de pace, orice propuneri. A cerceta nu înseamnă încă a primi. Vom aduce aceste condiții în discuția Adunării Constituante și aceasta va avea împuternicirea să hotărască ce se poate și ce nu se poate ceda. Noi luptăm împotriva minciunii guvernelor, cari, în vorbe, sunt toate pentru pace și pentru dreptate, dar în fapt duc războaie de cotropire și de jaf. Niciun guvern nu va spune tot ceea ce crede. Noi, însă, suntem împotriva diplomației secrete și vom lucra pe față înaintea întregului popor. Noi nu închidem și n'am închis ochii asupra greutăților. Războiul nu poate fi curmat printr'un refuz, războiul nu-l poate curma numai una din

părți. Noi propunem un armistițiu de trei luni, nu respingem însă chiar și un termen mai scurt, pentru ca armata istovită să poată răsufla în mod liber măcar câțva timp ; pe de altă parte, în toate țările civilizate trebuie să fie convocate adunări populare în vederea discutării condițiilor.

Propunând încheierea imediată a unui armistițiu, ne adresăm muncitorilor conștienți ai acelor țări cari au făcut mult pentru dezvoltarea mișcării proletare. Ne adresăm muncitorilor din Anglia, unde a existat mișcarea char-tistă, muncitorilor din Franța, cari au arătat în repetate rânduri, prin insurecțiile lor, toată tăria conștiinței lor de clasă, și muncitorilor din Germania, cari au trecut prin lupta împotriva legii privitoare la socialiști și cari au creat organizații puternice.

În manifestul din 14 Martie, noi propuneam doborârea bancherilor ; dar, în ce ne privește, nu numai că nu-i doborâsem pe ai noștri, ci intrasem chiar în alianță cu ei. Acum am doborât guvernul bancherilor.

Guvernul și burghezia vor face toate eforturile pentru a se uni și pentru a înăbuși în sânge revoluția muncitorească și țărănească. Dar cei trei ani de război au dat maseslor suficiente învățăminte. Dovadă : mișcarea sovietică din alte țări, răscoala flotei germane, înăbușită de junkerii călăului Wilhelm. În sfârșit, trebuie să ținem minte că trăim nu în fundul Africei, ci în Europa, unde toate se află cu repeziciune.

Mișcarea muncitorească va birui, croind calea păcii și a socialismului.

Raport publicat în ziarele „Izvestia“ al Comitetului Executiv Central, Nr. 208, și „Pravda“ Nr. 171, din 9-10 Noembrie (27-28 Octombrie) 1917.
(N. Red.)

CUVÂNT DE INCHEERE LA DISCUȚIA RAPORTULUI ASUPRA CHESTIUNII PĂCII

26 OCTOMBRIE (8 NOEMBRIE) 1917

Nu mă voi ocupa de caracterul general al declarației. Guvernul pe care-l va crea congresul vostru va putea să modifice punctele neesențiale.

Mă declar hotărât împotriva faptului de a i se da cererii noastre de încheiere a păcii un caracter ultimativ. Caracterul ultimativ ar putea fi dezastruos pentru întreaga noastră cauză. Noi nu putem admite ca o abatere oarecare, neînsemnată, dela linia condițiilor noastre să dea guvernelor imperialiste puțința de a declara că nu s'a putut intra în tratative de pace din cauza intransigenței noastre.

Noi vom trimite apelul nostru pretutindeni; toată lumea îl va cunoaște. Condițiunile propuse de guvernul nostru muncitoresc-țărănesc nu vor putea fi tănuite.

Nu poate fi tănuită revoluția noastră muncitorească-țărănească, o revoluție care a doborât guvernul bancherilor și al moșierilor.

Dacă cererea ar fi ultimativă, guvernele ar putea să nu răspundă; așa cum am redactat-o însă, ele vor trebui să răspundă. Să știe fiecare ce gândește guvernul său. Noi nu vrem ca lucrurile să fie ținute în secret. Noi vrem ca guvernul să fie întotdeauna sub controlul opiniei publice din țara lui.

Ce va zice țăranul din vreo gubernie depărtată, dacă din cauza atitudinii noastre ultimative el nu va ști ce vor

celelalte guverne. El va zice: tovarăși, de ce ați exclus posibilitatea de a se propune orice condițiuni de pace? Eu le-aș fi judecat, le-aș fi cercetat, apoi aș fi dat mandat reprezentanților mei în Adunarea Constituantă, cum să procedeze. Sunt gata să duc o luptă revoluționară pentru condițiuni drepte, dacă guvernele nu vor cădea de acord; dar s'ar putea ca unele țări să se afle în asemenea condițiuni, încât eu să fiu gata să îndemn aceste guverne să continue lupta. Realizarea deplină a aspirațiilor noastre nu poate fi înfăptuită decât prin răsturnarea întregului sistem capitalist. Iată ce ar putea să ne spună țăranul, și el ne-ar aduce învinuirea că dăm dovadă de o intransigență inutilă și că ne pierdem în mărunțișuri, atunci când pentru noi lucrul principal este desvăluirea întregii mârșăvii, a întregii nemernicii a burgheziei și a călăilor ei încoronați și neîncoronați, cocoțați în fruntea guvernului.

Nu ne e îngăduit acest lucru, nu trebuie să oferim guvernelor posibilitatea de a se pune la adăpost în dosul intransigenței noastre și de a tăinui în fața popoarelor motivele pentru cari sunt trimise la abator. Este vorba doar de o picătură, dar nu ne e îngăduit, nu trebuie să renunțăm la această picătură care găurește piatra politicii burgheze de pradă. Caracterul ultimativ ar ușura situația adversarilor noștri. Noi însă vom înfățișa poporului toate condițiunile. Vom pune toate guvernele în fața condițiunilor noastre; n'au decât să dea ele răspuns popoarelor lor. Toate propunerile de pace vor fi supuse de noi hotărârii Adunării Constituante.

Mai este un punct căruia voi, tovarăși, trebuie să-i acordați o mare atenție. Tratatetele secrete trebuiesc publicate. Trebuiesc anulate clauzele cu privire la anexiuni și la despăgubiri. Sunt clauze și clauze, tovarăși; guvernele de jaf nu încheiau contracte doar cu privire la jafuri, dar în convențiile lor ele introduceau și acorduri economice și diferite alte clauze privitoare la relațiile de bună vecinătate.

Noi nu ne lăsăm legați prin tratate. Nu ne vom lăsa prinși în mrejele tratatelor. Noi respingem toate punctele privitoare la jafuri și la violențe, dar nu putem respinge toate clauzele cari conțin condițiuni de bună vecinătate și acorduri economice; pe acestea le vom primi cu bucurie. Noi propunem un armistițiu de trei luni — alegem un termen lung pentrucă popoarele sunt obosite, pentrucă după acest măcel sângeros, care durează de mai bine de trei ani, popoarele sunt însetate de odihnă. Trebuie să înțelegem necesitatea ca popoarele să chibzuiască asupra condițiilor de pace, să-și exprime voința prin parlament; or, pentru toate acestea trebuie să le fie dat timp. Noi cerem un armistițiu lung pentru ca armata ce se află în tranșee să se odihnească după acest coșmar al veșnicului omor, dar nu respingem nici propunerile în vederea încheierii unui armistițiu mai scurt; vom cerceta și va trebui să primim asemenea propuneri, chiar dacă ni se va propune un armistițiu de o lună sau de o lună și jumătate. Propunerea noastră de armistițiu nu trebuie nici ea să fie ultimativă, căci nu înțelegem să oferim dușmanilor noștri puțința de a tăinui popoarelor adevărul întreg, ascunzându-se în dosul intransigenței noastre. Ea nu trebuie să fie ultimativă, căci este criminal guvernul care nu dorește încheierea armistițiului. Și dacă propunerea noastră de armistițiu nu va avea caracter ultimativ, vom sili prin aceasta guvernele să apară criminale în ochii popoarelor lor, iar cu asemenea criminali popoarele nu se vor purta cu mânuși. Ni se obiectează că a nu pune chestiunea în mod ultimativ înseamnă a da dovadă de neputință; este însă timpul să lepădăm toată falsitatea burgheză în discuțiile noastre asupra forței poporului. Forța, în concepția burgheză, este prezentă atunci când masele merg orbește la abator, supunându-se ordinelor guvernelor imperialiste. Burghezia recunoaște că un stat este puternic numai atunci când acesta este în stare ca folosind întreaga putere a aparatului guvernamental, să împingă masele într-acolo unde vor guvernanții burghezi. Alta e ideea noastră despre forță.

În concepția noastră un stat este tare prin conștiința maseilor. El este tare atunci când masele știu totul, când sunt în stare să judece toate și când fac totul în mod conștient. Nu trebuie să ne temem să spunem adevărul în privința oboseii. Într'adevăr, care este oare statul care nu e obosit acum, care este poporul care nu vorbește deschis de acest lucru? Iată Italia, unde această oboseală a dat naștere unei mișcări revoluționare de lungă durată, care cere încetarea măcelului. Dar în Germania nu se produc oare demonstrații de masă ale muncitorilor, cu care prilej sunt lansate lozinci în vederea încetării războiului? Oare nu oboseala a provocat răscoala flotei germane, atât de crunt reprimată de călăul Wilhelm și de slugile lui? Dacă sunt cu puțință asemenea fenomene într'o țară atât de disciplinată ca Germania, unde oboseala, încetarea războiului încep să fie subiect de conversație, n'are de ce să ne fie teamă de a spune pe față acelaș lucru, căci acesta-i adevărul, deopotrivă de just atât pentru noi, cât și pentru toate țările beligerante sau chiar nebeligerante.

Cuvântare publicată în ziarul „Pravda” Nr. 171, din 10 Noembrie (28 Octombrie) 1917. (N. Red.)

RAPORT ASUPRA CHESTIUNII PĂMÂNTULUI, FĂCUT IN ZIUA DE 26 OCTOMBRIE 1917

Credem că revoluția a dovedit și a arătat cât de important este faptul ca problema pământului să fie pusă limpede. Deslănțuirea insurecției armate, a celei de a doua revoluții — Revoluția din Octombrie — dovedește cu claritate că pământul trebuie să fie remis în mâinile țăranilor. A fost o crimă fapta guvernului răsturnat azi și a partidelor conciliatoare, menșevic și socialist-revoluționar, de a amâna sub diferite pretexte rezolvarea problemei pământului, ducând astfel țara la ruină și la izbucnirea răscoalelor țărănești. Spusele lor pe tema pogromurilor și a anarhiei dela sate sună fals, sună a minciună lașă. Unde și când s'a mai întâmplat ca măsuri înțelepte să provoace pogromuri și anarhie? Dacă guvernul ar fi procedat cu înțelepciune și dacă măsurile lui ar fi avut drept obiect satisfacerea nevoilor sărăcimii sătești, s'ar mai fi agitat oare masa țărănească? Dar toate măsurile guvernului, aprobate de Sovietele lui Avxentiev și Dan, au fost îndreptate împotriva țăranilor, împingându-i pe calea răscoalelor.

Provocând răscoala, guvernul începu să vocifereze despre pogromurile și actele de anarhie pe care el însuși le provocase. El voia să înăbușe răscoalele prin foc și sânge, dar a fost el însuși măturat de insurecția armată a soldaților, marinarilor și muncitorilor revoluționari. Guvernul revoluției muncitorești-țăărănești trebuie să rezolve în primul rând chestiunea pământului, chestiune care va liniști și va satisface masele uriașe ale sărăcimii sătești.

Vă voi citi punctele decretului pe care trebuie să-l dea guvernul vostru sovietic. Într'unul din punctele acestui decret găsiți mandatul imperativ pentru comitetele agrare, întocmit în baza celor 242 de mandate imperative ale Sovietelor locale de Deputați ai Țăranilor.

Decret asupra pământului

1. Proprietatea moșierească asupra pământului se desființează imediat, fără nicio despăgubire.

2. Pământurile moșierești precum și toate pământurile de apanagiu, cele mănăstirești și cele bisericesti, cu tot inventarul lor viu sau mort, cu toate acareturile și accesoriile lor trec, până la întrunirea Adunării Constituante, la dispoziția comitetelor agrare de plasă și a Sovietelor județene de Deputați ai Țăranilor.

3. Orice stricăciune adusă averii confiscate, care aparține de acum înainte întregului popor, este declarată crimă gravă și pedepsită de justiția revoluționară. Sovietele județene de Deputați ai Țăranilor iau toate măsurile necesare în vederea respectării celei mai severe ordini cu prilejul confiscării pământurilor moșierești, în vederea stabilirii terenurilor supuse confiscării și a întinderilor lor, în vederea inventarierii exacte a întregii averi confiscate și în vederea instituirii celei mai severe paze revoluționare a întregii economii agricole, care trece în mâinile poporului împreună cu toate clădirile, uneltele, vitele, rezervele de produse, etc.

4. Ca îndreptar pentru înfăptuirea marilor prefaceri agrare trebuie să servească pretutindeni — până în clipa în care Adunarea Constituantă va fi luat în această privință o hotărâre definitivă — următorul mandat imperativ țărănesc, întocmit de redacția ziarului „Izvestia“ al Sovietului de Deputați ai Țăranilor din întreaga Rusie, în baza a 242 de mandate imperative țărănești locale, și publicat

în numărul 88 al acestui ziar (Petrograd, nr. 88, 19 August 1917).

5. Pământurile țăranilor de rând și ale cazacilor de rând nu se confiscă.

MANDATUL IMPERATIV AL ȚĂRANILOR CU PRIVIRE LA PĂMÂNT

„Problema pământului poate fi soluționată în toată amploarea ei numai de către Adunarea Constituantă a întregului popor.

Cea mai dreaptă soluționare a problemei pământului trebuie să fie următoarea :

1) *Dreptul privat de proprietate asupra pământului se desființează pentru totdeauna*; pământul nu poate fi nici vândut, nici cumpărat, nici dat în arendă sau ipotecat, nici înstrăinat în vreun alt mod.

Intregul pământ : *al statului, cel de apanagiu, al coroanei, cel mănăstiresc, cel bisericesc, al posesiunilor, al majoratelor, cel aflat în proprietate privată, cel obștesc și țărănesc, etc., se expropriază fără despăgubiri, devenind avuția întregului popor și trecând în folosința tuturor celor ce-l muncesc.*

Celor ce au suferit de pe urma răsturnării relațiilor de proprietate li se recunoaște numai dreptul la sprijin obștesc pe timpul ce le este necesar pentru a se adapta la noile condițiuni de existență.

2) Toate bogățiile subsolului, minereurile, petrolul, cărbunele, sarea, etc. precum și pădurile și apele de însemnătate națională, trec în folosința exclusivă a statului. Toate râurile mici, lacurile, pădurile, etc., trec în folosința comunităților rurale, cu condiția ca ele să fie administrate de organele locale de administrație autonomă.

3) Terenurile pe cari există gospodăria de *cultură superioară* : grădini, plantații, răsadnițe, pepiniere, sere, etc., *nu sunt supuse împărțirii, ele transformându-se în exploatare model date în folosință exclusivă a statului sau a comunităților, după întinderea și însemnătatea lor.*

Pământul din jurul casei, împreună cu grădinile de fructe și de zarzavaturi de pe lângă case rămâne atât în orașe cât și la sate în folosința proprietarilor actuali, iar întinderea acestor terenuri și mărimea impozitului plătit pentru folosința lor se stabilesc prin lege.

4) Crescătoriile de cai, crescătoriile de vite și de păsări de rasă în regie și particulare, etc., se confiscă, devenind avuția întregului popor și trecând în folosința exclusivă a statului sau a comunității, după mărimea și însemnătatea lor.

Chestiunea răscumpărării urmează să fie examinată de Adunarea Constituantă.

5) Intregul inventar gospodăresc viu sau mort al terenurilor confiscate, trece fără răscumpărare în folosința exclusivă a statului său a comunității, după mărimea și însemnătatea lor.

Confiscarea inventarului nu privește pe țaranii cu pământ puțin.

6) Dreptul de folosință a pământului îl capătă toți cetățenii statului rus (fără deosebire de sex) cari doresc să-l lucreze prin munca lor, cu ajutorul familiei lor, sau în tovărășie, și aceasta numai atâta timp cât sunt în stare să-l lucreze. Munca salariată nu se admite.

În cazul incapacității vremelnice de muncă a vreunuia dintre membrii comunității sătești pe un răstimp până la 2 ani, comunitatea sătească se obligă ca în această perioadă, până la restabilirea capacității sale de muncă, să-i vie în ajutor prin cultivarea colectivă a pământului.

Agricultorii cari, din cauza bătrâneții sau a invalidității, au pierdut pentru totdeauna posibilitatea de a lucra personal pământul, pierd dreptul la folosința lui, câpătând în schimb din partea statului o asigurare sub formă de pensie.

7) Folosința pământului trebuie să fie egalitară, adică pământul trebuie să fie repartizat între cei ce muncesc, după condițiunile locale, potrivit cu norma de muncă sau de consum.

Formele de folosință a pământului trebuie să fie cu desăvârșire libere: în gospodării individuale, pe cătune, pe obști, arteluri, după cum se va hotări în fiecare sat sau cătun.

8) După exproprierea lui, tot pământul intră în fondul agrar al întregului popor. Repartizarea lui între cei ce muncesc este asigurată de auto-administrațiile locale și centrale, începând cu comunitățile sătești și orașenești — organizate pe baze democratice, fără deosebire de stare socială — și sfârșind cu instituțiile centrale ale regiunilor.

Fondul agrar este supus unor reimpărțiri periodice în funcție de creșterea populației și de ridicarea productivității și nivelului agriculturii.

La modificarea hotarelor dintre loturi, sămburele inițial al lotului trebuie să rămână neatins.

Pământul membrilor cari pleacă reintră în fondul agrar; pentru primirea acestor loturi au prioritate rudele cele mai apropiate ale celor plecați și persoanele indicate de aceștia.

Sumele investite în pământ pentru îngrășăminte și ameliorări (îmbunătățiri radicale) trebuie să fie restituite în măsura în care ele n'au fost utilizate înainte de reîntoarcerea lotului în fondul agrar.

Dacă în unele localități fondul agrar existent va fi neîndestulător pentru satisfacerea nevoilor întregii populații locale, prisosul de populație trebuie să fie mutat în alte locuri.

Organizarea mutării, precum și cheltuelile de mutare și de dotare cu inventar, etc. trebuie să fie luate de către stat asupra sa.

Mutarea se face în ordinea următoare: mai întâi țaranii fără pământ cari doresc să se mute, apoi elementele stricate ale obștiilor sătești, dezertorii, etc., și, în sfârșit, prin tragere la sorți, sau prin bună învoială.

Intreg cuprinsul acestui mandat imperativ, fiind expresia voinței absolute a imensei majorități a țăranilor

conştienţi din întreaga Rusie, este declarat, până la întrunirea Adunării Constituante, lege provizorie, care va fi pusă în aplicare pe cât posibil imediat, iar în ceea ce priveşte anumite prevederi ale sale, în mod treptat, în conformitate cu deciziunile Sovietelor judeţene de Deputaţi ai Țăranilor.

Se aud glasuri, după cari decretul însuşi ca şi mandatul imperativ au fost întocmite de socialiştii-revoluţionari. Fie. Nu e oare indiferent cine le-a întocmit? Noi însă, ca guvern democratic, nu putem trece peste o hotărîre a masselor largi ale poporului, chiar dacă n'am fi de acord cu ea. În focul vieţii, punând-o în practică, înfăptuind-o la faţa locului, țăranii vor înţelege singuri care e adevărul. Şi chiar dacă țăranii îi vor urma şi mai departe pe socialiştii-revoluţionari, chiar dacă şi în Adunarea Constituantă tot acestui partid îi vor da ei majoritatea, chiar şi atunci vom spune la fel: fie. Viaţa este cel mai bun dascăl, ea va arăta cine are dreptate, şi nu-i nimic dacă la soluţionarea acestei probleme vom porni noi dela un capăt, iar țăranii dela celălalt. Viaţa ne va sili să ne apropiem în torentul comun al creaţiei revoluţionare, în elaborarea unor noi forme de stat. Trebuie să urmăm viaţa, trebuie să lăsăm masselor populare toată libertatea de creaţie. Vechiul guvern doborât de insurecţia armată voia să soluţioneze problema agrară prin intermediul vechii birocrăţii țariste, care nu fusese înlocuită. Dar, în loc să se ocupe de soluţionarea acestei probleme, birocrăţia nu făcea altceva decât să lupte împotriva țăranilor. În decursul celor opt luni ale revoluţiei noastre țăranii au învăţat multe, ei vor să hotărască singuri toate chestiunile referitoare la pământ. Noi ne pronunţăm deaceia împotriva oricăror amendamente la acest proiect de lege; noi nu vrem să intrăm în amănunte, căci ceea ce întocmim aici e un decret şi nu un program de acţiune. Rusia este întinsă

și condițiunile locale din cuprinsul ei sunt variate; noi credem că țărănimea va ști ea însăși mai bine decât noi să soluționeze problema în mod just, așa cum se cuvine. Dacă o va soluționa în spiritul nostru ori în spiritul programului socialiștilor-revoluționari, nu acesta-i esențialul. Esențialul este ca țărănimea să se convingă de faptul că la țară nu mai există moșieri, că ea însăși, țăranii înșiși, trebuie să soluționeze toate chestiunile, să-și organizeze ei înșiși viața.

*Raport publicat în ziarele „Izvestia”,
al Comitetului Executiv Central Nr.
209 și „Pravda” Nr. 171 din 10 No-
embrie (28 Octombrie) 1917. (N.
Red.)*

PROECT DE REGULAMENT ASUPRA CONTROLULUI MUNCITORESC

1. In toate întreprinderile industriale, comerciale, bancare, agricole și altele, cu un număr de cel puțin 5 muncitori și funcționari (în total) sau cu un rulaș de cel puțin 10.000 rube pe an, se introduce *controlul muncitoresc* al producției, depozitării, vânzării și cumpărării tuturor produselor și materiilor prime.

2. Controlul muncitoresc îl exercită toți muncitorii și funcționarii întreprinderii, fie direct, dacă întreprinderea este destul de mică pentru ca acest lucru să fie posibil, fie prin reprezentanții lor, cari trebuie să fie *imediat* aleși în adunări generale, alcătuiuindu-se procese verbale de alegere și comunicându-se guvernului și Sovietelor locale de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor numele celor aleși.

3. Oprirea unei întreprinderi sau a unei industrii de importanță națională (vezi § 7), precum și orice modificări în mersul lor fără permisiunea reprezentanților aleși de muncitori și de funcționari, sunt cu desăvârșire interzise.

4. Acestor reprezentanți aleși trebuie să le fie prezentate *toate* registrele și documentele, fără excepție, precum și *toate* depozitele și stocurile de materiale, de unelte și de produse, fără nicio excepție.

5. Hotărârile reprezentanților aleși ai muncitorilor și ai funcționarilor sunt obligatorii pentru proprietarii întreprinderilor și pot fi anulate numai de către sindicate și de către congresele lor.

6. În toate întreprinderile de importanță națională, *toți* proprietarii și *toți* reprezentanții muncitorilor și ai funcționarilor, aleși pentru îndeplinirea controlului muncitoresc, sunt declarați răspunzători față de stat pentru menținerea celei mai severe ordini, discipline, precum și pentru paza patrimoniului. Cei ce se vor face vinovați de neglijență, de tănuire a rezervelor, a dărilor de seamă etc., se pedepsesc cu confiscarea întregii averi și cu închisoare până la 5 ani.

7. Sunt considerate întreprinderi de importanță națională toate întreprinderile cari lucrează pentru nevoile apărării, precum și cele cari au un raport oarecare cu producția articolelor de primă necesitate pentru existența maselor populației.

8. Regulile mai amănunțite ale controlului muncitoresc se stabilesc de către Sovietele locale de Deputați ai Muncitorilor și de către conferințele comitetelor de fabrici și de uzine, precum și de către comitetele funcționarilor, la adunările generale ale reprezentanților lor.

*Proiect publicat în ziarul „Pravda”
Nr. 178 din 16 (3) Noembrie 1917.
(N. Red.)*

•

APEL AL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI MUNCITORESC SOCIAL- DEMOCRAT (BOLȘEVIC) DIN RUSIA

*Către toți membrii partidului și către toate clasele celor
ce muncesc din Rusia*

Tovarăși!

Toată lumea știe că la Congresul al doilea al Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților din întreaga Rusie majoritatea delegaților aparțineau partidului bolșevic.

Acest fapt este esențial pentru înțelegerea revoluției care s'a desfășurat, și a obținut biruința, acum de curând, la Petrograd și la Moscova, ca și în toată Rusia. Tocmai acest fapt este uitat și ocolit mereu de toți partizanii capitaliștilor și de complicii lor inconștienți, cari subminează principiul de bază al noii revoluții și anume: *toată puterea către Soviete*. Rusia nu trebuie să mai aibă alt guvern decât *guvernul sovietic*. În Rusia puterea sovietică a fost cucerită, iar trecerea guvernului din mâinile unui partid sovietic în mâinile altui partid este asigurată fără revoluție, prin simpla hotărîre a Sovietelor, prin simple noi alegeri de deputați în Soviete.

Congresul al II-lea al Sovietelor din întreaga Rusie i-a dat partidului bolșevic majoritatea. Prin urmare, numai un guvern constituit de acest partid este un guvern sovietic. Precum se știe, cu câteva ore înainte ca noul guvern să fi fost format și ca lista membrilor lui să fi fost prezentată Congresului al doilea al Sovietelor din întreaga

Rusie, Comitetul Central al partidului bolșevic a invitat la ședința sa trei membri de seamă ai grupului socialistilor-revoluționari de stânga, pe tovarășii Camcov, Spiro și Carelin, *făcându-le propunerea* de a intra în noul guvern. Regretăm foarte mult că tovarășii socialiști-revoluționari de stânga au refuzat; socotim refuzul lor ca inadmisibil din partea unor revoluționari, a unor partizani ai oamenilor muncii; suntem gata, în orice moment, să-i introducem pe socialiștii-revoluționari de stânga în guvern, dar declarăm că, în calitatea noastră de partid ce a avut majoritatea la Congresul al doilea al Sovietelor din întreaga Rusie, avem dreptul și *datoria*, față de popor, de a consiliu guvernul.

Întrucum se știe, Comitetul Central al partidului nostru a propus Congresului al doilea al Sovietelor din întreaga Rusie o listă de comisari ai poporului pur bolșevică, iar *Congresul a aprobat lista aceasta, lista unui guvern pur bolșevic.*

Deaceea sunt absolut mincinoase afirmațiile după cari guvernul bolșevic *nu ar fi* un guvern sovietic. Astfel de afirmații nu pot porni decât dela dușmanii poporului, dela dușmanii puterii sovietice. Dimpotrivă, *numai* un guvern bolșevic poate fi considerat acum, după Congresul al doilea al Sovietelor din întreaga Rusie, și până la convocarea celui de al treilea, sau până la noi alegeri în Soviete, sau până la constituirea unui nou guvern de către Comitetul Executiv Central, *numai* un guvern bolșevic poate fi considerat acum guvern *sovietic.*

*
*
*

Tovarășii! Câțiva membri ai Comitetului Central al partidului nostru și ai Consiliului Comisarilor Poporului, Camenev, Zinoviev, Noghin, Ricov, Miliutin și alții, au demisionat ieri, 4 Noembrie, din C. C. al partidului nostru, iar ultimii trei din Consiliul Comisarilor Poporului. In-

tr'un partid atât de mare ca al nostru, nu se putea să nu se găsească, cu toată linia proletară revoluționară a politicii noastre, și unii tovarăși insuficient de tari și de hotărâți în lupta împotriva dușmanilor poporului. Sarcinile în fața cărora se află acum partidul nostru sunt cu adevărat imense, greutățile uriașe, — și câțiva membri ai partidului nostru, cari ocupau înainte posturi de răspundere, au cedat sub presiunea burgheziei, fugind din mijlocul nostru. Intreaga burghezie și toți complicii ei jubilează cu acest prilej, exultă, proclamând cu sgomot descompunerea noastră și proorocind dezastrul guvernului bolșevic.

Tovarăși! Nu dați crezare acestei minciuni. Tovarășii cari au plecat au procedat ca niște dezertori, nu numai prin faptul că au părăsit posturile ce le fuseseră încredințate, dar și prin aceea că au călcat hotărîrea expresă a Comitetului Central al partidului nostru, care le cerea să aștepte cu plecarea măcar până la luarea unei hotărîri de către organizațiile de partid din Petrograd și din Moscova. Condamnăm cu toată hotărîrea această dezertare. Suntem adânc convinși că toți muncitorii, soldații și țărani conștienți cari fac parte din partidul nostru sau cari simpatizează cu el, vor condamna tot atât de hotărît fapta dezertorilor.

Declarăm totodată că faptul dezertării câtorva oameni din cercurile conducătoare ale partidului nostru nu va sdruncina nicio clipă și nici cât un fir de păr unitatea *masselor* cari urmează partidul nostru, și, deci, nu va sdruncina partidul nostru.

Amintiți-vă, tovarăși, că doi dintre dezertori, Camenev și Zinoviev, s'au manifestat încă înaintea insurecției din Petrograd ca dezertori și ca spărgători de grevă, căci ei nu numai că au votat în ședința hotărîtoare din 10 Octombrie 1917 a Comitetului Central, împotriva insurecției, dar și *după* luarea hotărîrii de către C. C. au făcut printre militanții de partid agitație împotriva insurecției.

Toată lumea știe că ziarele cari se tem să îmbrățișeze cauza muncitorilor și cari trag mai mult spre burghezie (de pildă „Novaia Jizn“) au pornit atunci, împreună cu toată presa burgheză, un război grozav, cum că partidul nostru „se destramă“, că „insurecția a eșuat“, etc. Dar viața a desmintit repede minciunile și calomniile unora, îndoelile, șovăelile și lașitatea altora. „Furtuna“ pe care voiseră s'o stârnească aceștia în legătură cu cele întreprinse de Camenev și de Zinoviev în vederea zădărnicii răscoalei din Petrograd s'a dovedit a fi doar o *furtună într'un pahar cu apă*, și marele avânt al masselor, sublimul eroism al milioanele de muncitori, de soldați și de țărani, la Petrograd și la Moscova, pe front, în tranșee și la sate, i-a înlăturat pe dezertori cu aceeași ușurință cu care aruncă un tren din drumul lui niște surcele.

Rușine tuturor scepticilor, tuturor celor ce șovăe, tuturor celor ce se îndoesc, tuturor celor ce s'au lăsat intimidați de burghezie sau influențați de strigătele complicilor ei direcți și indirecti. *In masele* muncitorilor și ale soldaților din Petrograd, din Moscova și din alte părți, *nu găsești nici umbră* de șovăială. Partidul nostru stă ferm și unit ca un singur om, strajă a puterii sovietice, strajă a intereselor tuturor celor ce muncesc, în primul rând ale muncitorilor și ale țăranilor săraci !

Scribii burgheziei și oamenii cari s'au lăsat intimidați de burghezie ne acuză în cor că suntem neconcilianți, că suntem intransigenți, că nu vrem să împărțim puterea cu un alt partid. Nu e adevărat, tovarăși ! *Noi am propus și propunem și acum socialiștilor-revoluționari de stânga să împartă cu noi puterea*. Nu e vina noastră dacă *ei au refuzat*. Noi am intrat în tratative și, după închiderea celui de al doilea Congres al Sovietelor, am făcut în cursul acestor tratative tot felul de concesiuni, consimțind chiar, în anumite condițiuni, să acceptăm și reprezentanți ai unei părți a Dumei municipale din Petrograd — acest

ouib de corniloviști, care va fi cel dintâi măturat de popor, dacă nemernicii corniloviști, dacă odraslele capitaliștilor și ale moșierilor, dacă elevii-ofițeri vor încerca iar să se împotrivescă voinței poporului, cum au încercat Dumineca trecută la Petrograd și cum intenționează să facă din nou (dovadă descoperirea complotului lui Purișkevici și hârtiile găsite la el ieri, 3 Noembrie). Atitudinea noastră conciliantă a fost însă interpretată de domnii ce se află în spatele socialiștilor-revoluționari de stânga și cari lucrează prin mijlocirea acestora în interesul burgheziei, drept slăbiciune, și folosită pentru a ni se prezenta noi ultimatumuri. La consfătuirea din 3 Noembrie domnii Abramovici și Martov au venit și ne-au prezentat un ultimatum: niciun fel de tratative, până ce guvernul nostru nu va înceta cu areștările și cu interzicerea ziarelor burgheze.

Atât partidul nostru cât și Comitetul Executiv Central al Congresului Sovietelor *au refuzat* să se conformeze acestui ultimatum pornit în mod vădit din sânul aderenților lui Caledin, ai burgheziei, ai lui Kerenski și ai lui Cornilov. Complotul lui Purișkevici *) și apariția la Petrograd, în ziua de 5 Noembrie, a unei delegații trimise de o fracțiune a corpului 17 de armată, care ne amenința cu o expediție împotriva Petrogradului (amenințare ridiculă, căci detașamentele de avangardă ale acestor corniloviști au și fost zdrobite și puse pe fugă lângă Gaticina, refuzând de altfel în cea mai mare parte să meargă împotriva Sovietelor), toate aceste evenimente au arătat dela cine pornea de fapt ultimatumul domnilor Abramovici și Martov, au arătat pe cine serveau *de fapt* acești oameni.

Fie dar liniștiți și fermi toți oamenii muncii! Partidul nostru nu va ceda niciodată în fața unui ultimatum

*) Este vorba de complotul contrarevoluționar care a fost organizat, puțin timp după Revoluția din Octombrie 1917, de monarhistul Purișkevici, în vederea doborârii puterii sovietice.

al minorității Sovietelor, al unei minorități care s'a lăsat intimidată de burghezie și care în fapt, în realitate, în ciuda „bunelor ei intenții“, nu este decât o păpușă în mâinile corniloviștilor.

Noi stăm cu fermitate pe principiul Puterii Sovietice, adică al puterii *majorității* alcătuite la ultimul Congres al Sovietelor; noi am fost și *rămânem de acord* să împărțim puterea cu minoritatea din sânul Sovietelor, cu condiția ca această minoritate să-și ia obligația de a se supune în mod leal, cinstit, majorității și de a aplica programul *aprobat de întreg* Congresul al doilea al Sovietelor din întreaga Rusie, program care prevede pași măsurati, dar fermi și consecvenți, spre socialism. Nu ne vom supune însă niciunui ultimatum al grupulețelor de intelectuali, în dosul cărora nu se află masele, în dosul cărora nu se află *de fapt* decât corniloviștii, savincoviștii, elevii-ofițeri, etc.

Fie dar liniștiți și fermi toți oamenii muncii ! Partidul nostru, partidul majorității sovietice, veghează cu rândurile strâns unite întru apărarea intereselor lor, iar partidul nostru este susținut, ca și înainte, de milioane de muncitori în orașe, de soldați în tranșee, de țărani la sate, gata să înfăptuiască cu orice preț victoria păcii și victoria socialismului.

Apel redactat între 4 și 6 Noembrie 1917 ; publicat în ziarul „Pravda“ Nr. 182 din 20 (7) Noembrie 1917. (N. Red.)

ALIANȚA DINTRE MUNCITORIME ȘI ȚĂRANIMEA MUNCITOARE ȘI EXPLOATATĂ

Scrisoare către redacția „Pravdei”

Astăzi, Sâmbătă 18 Noembrie, luând cuvântul la Congresul țărănesc, mi s'a pus în mod public o întrebare la care am răspuns imediat. E necesar ca această întrebare și răspunsul meu să ajungă neîntârziat la cunoștința întregului public cititor, căci deși formal am vorbit numai în numele meu, de fapt am vorbit în numele întregului partid bolșevic.

Lucrurile s'au petrecut în modul următor:

Tratând în cuvântarea mea chestiunea alianței muncitorilor bolșevici cu socialiștii-revoluționari de stânga, cari se bucură azi de încrederea unui mare număr de țărani, am demonstrat că această alianță *poate* fi o „coalitie cinstită“, o alianță cinstită, căci *nu există* divergențe fundamentale între interesele muncitorilor salariați și interesele țărănimii muncitoare și exploatare. Socialismul poate satisface *pe deplin* și interesele unora și interesele celorlalți. *Nu*mai socialismul poate satisface aceste interese. De aici posibilitatea și necesitatea unei „coalitii cinstite“ între proletari și țărănimia muncitoare și exploatare. Dimpotrivă, „coalitia“ (alianța) dintre clasele muncitoare și exploatare, pe de o parte, și burghezie, pe de altă parte, *nu* poate fi o „coalitie cinstită“, din cauza divergenței fundamentale ce există între interesele acestor clase.

Inchipuiți-vă — spuneam eu — că în guvern ar fi o majoritate bolșevică și o minoritate a socialiștilor-revoluționari de stânga; să presupunem chiar un singur socialist-revoluționar de stânga, comisarul la agricultură. Pot bolșevicii înfăptui în acest caz o coaliție cinstită ?

Pot, căci rămânând intransigenți în lupta împotriva elementelor contrarevoluționare (inclusiv socialiștii-revoluționari de dreapta și patriotarii), bolșevicii ar fi însă datori să se abțină de la vot în chestiunile privitoare la punctele pur socialiste-revoluționare ale programului agrar aprobat de Congresul al doilea al Sovietelor din întreaga Rusie. De pildă, punctul privitor la folosința egalitară a pământului și la reîmpărțirea pământului între micii gospodari.

Abținându-se cu prilejul votării unui asemenea punct, bolșevicii nu-și trădează cătuși de puțin programul. Căci, cu condiția victoriei socialismului (controlul muncitoresc asupra fabricilor și apoi exproprierea lor, naționalizarea băncilor, crearea consiliului economic superior, care să reglementeze întreaga economie a țării), muncitorii *sunt datori să accepte* măsurile de tranziție pe cari le propune mica țărănime muncitoare și exploatată, dacă aceste măsuri nu *dăunează* cauzei socialismului. Chiar Kautsky — am spus eu — pe vremea când era încă marxist (în anii 1899—1909) a recunoscut în repetate rânduri că măsurile de tranziție spre socialism nu pot fi aceleași în țările marii și micii exploatari agricole.

În Consiliul Comisarilor Poporului sau în Comitetul Executiv Central, noi, bolșevicii, am fi datori să ne abținem cu prilejul votării unui astfel de punct, căci dacă socialiștii-revoluționari de stânga (ca și țărani, cari merg cu ei) acceptă controlul muncitoresc, naționalizarea băncilor, etc., folosința egalitară a pământului n'ar fi decât una din măsurile de *tranziție* spre socialismul integral. Ar fi absurd ca proletariatul să impună asemenea măsuri. În in-

terusul victoriei socialismului, el este dator să *facă concesii* micilor țărani muncitori și exploatați, în ce privește alegerea acestor măsuri de tranziție, dat fiind că ele n'ar provoca nicio *pagubă* cauzei socialismului.

Un socialist-revoluționar de stânga (dacă nu mă înșel, tovarășul Feofilactov) mi-a pus atunci următoarea întrebare:

„Dar cum vor proceda bolșevicii, dacă în Adunarea Constituantă țărani vor voi să treacă legea folosinței egalitare a pământului, dacă burghezia va fi împotriva țărănilor, iar hotărârea va depinde de bolșevici?”

Am răspuns: din moment ce cauza socialismului ar fi asigurată prin introducerea controlului muncitoresc, prin naționalizarea băncilor, etc., alianța muncitorilor cu țărani muncitori și exploatați ar obliga partidul proletariatului să voteze în favoarea țăranilor și împotriva burgheziei.

După părerea mea, bolșevicii ar fi atunci în drept să facă, cu prilejul votării, o declarație separată, să arate că ei nu sunt totuși de acord, etc.; dar abținerea ar însemna, într'un asemenea caz, ca din cauza unei divergențe de a-mănunt să-ți trădezi aliații *în lupta pentru socialism*. În niciun caz bolșevicii nu i-ar trăda pe țărani într'o asemenea situație. În niciun caz folosința egalitară a pământului și alte asemenea măsuri *nu* vor dăuna socialismului, din moment ce puterea e în mâinile guvernului muncitoresc și țărănesc, din moment ce controlul muncitoresc și naționalizarea băncilor au fost introduse, din moment ce a fost creată o instituție economică superioară muncitorească și țărănească, menită să îndrumeze (să reglementeze) *întreaga* economie națională, etc.

Acesta mi-a fost răspunsul.

*Scrisoare publicată în ziarul „Pravda”
Nr. 194 din 2 Decembrie (19 Noembrie)
1917. (N. Red.)*

TEZE ASUPRA ADUNĂRII CONSTITUANTE

1. Cererea de a se convoca Adunarea Constituantă făcuse pe drept cuvânt parte din programul social-democrației revoluționare, deoarece, într'o republică burgheză, Adunarea Constituantă este cea mai înaltă formă a democratismului și deoarece, creând Parlamentul *), republica imperialistă ce avea în frunte pe Kerenski pregătea falsificarea alegerilor și un șir de încălcări ale democratismului.

2. Formulând cererea de a se convoca Adunarea Constituantă, social-democrația revoluționară a subliniat în repetate rânduri, chiar dela începutul revoluției din 1917, că Republica Sovietelor reprezintă o formă mai înaltă a democratismului decât obișnuita republică burgheză cu Adunarea ei Constituantă.

3. Pentru trecerea dela sistemul burghez la cel socialist, pentru a se asigura dictatura proletariatului, Republica Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor reprezintă nu numai forma unor instituții democratice de tip superior (în comparație cu obișnuita republică burgheză, a cărei încoronare este Adunarea Constituantă), dar și singura formă în stare să asigure o trecere cât mai puțin dureroasă spre socialism.

4. În revoluția noastră, convocarea Adunării Constituante pe baza listelor prezentate pe la mijlocul lunii Octombrie 1917 are loc în condițiuni cari exclud posibilitatea ca voința poporului în general, și cea a masselor muncitoare în special, să fie just exprimată în alegerile pentru această Adunare Constituantă.

*) In „Pravda“ : Preparlament. — (N. Red.)

5. În primul rând, sistemul reprezentării proporționale exprimă cu adevărat voința poporului numai atunci când listele partidelor corespund modului real în care e împărțit poporul în grupările politice pe cari le oglindesc aceste liste. La noi însă, după cum se știe, partidul care din Mai până în Octombrie a avut cei mai mulți aderenți în sânul maselor populare și mai ales în mijlocul țărănimii — partidul socialiștilor-revoluționari — a pus, la mijlocul lui Octombrie 1917, liste unice pentru Adunarea Constituantă dar s'a scizionat după alegerile pentru Adunarea Constituantă, și înaintea convocării acesteia.

Deaceea, nici măcar formal, compoziția celor aleși în Adunarea Constituantă nu corespunde și nu poate corespunde voinței mării mase a alegătorilor.

6. În al doilea rând, un izvor și mai important — nu formal, nu juridic, ci social-economic, de clasă — al nepotrivirii dintre voința poporului, și în special cea a claselor poporului muncitor, pe de o parte, și compoziția Adunării Constituante, pe de altă parte, e faptul că alegerile în Adunarea Constituantă au avut loc atunci când majoritatea covârșitoare a poporului nu putea încă cunoaște tot conținutul și întreaga semnificație a revoluției sovietice, proletaro-țăărănești, din Octombrie, revoluție care a început la 25 Octombrie 1917, adică după ce fuseseră prezentate listele de candidați pentru Adunarea Constituantă.

7. Revoluția din Octombrie, care a cucerit puterea în favoarea Sovietelor, smulgând dominația politică din mâinile burgheziei și trecând-o în mâinile proletariatului și ale țărănimii sărace, străbate sub ochii noștri etapele succesive ale dezvoltării ei.

8. Ea a început cu victoria obținută la 24—25 Octombrie în Capitală, când Congresul al doilea al Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților din întreaga Rusie — această avantgardă a proletarilor și a părții

cele mai active politicește a țărănimii — a dat precumpănire partidului bolșevic, aducându-l la putere.

9. Revoluția a cuprins apoi în cursul lunii Noiembrie și Decembrie întreaga masă a armatei și a țărănimii, găsimu-și expresia mai ales în revocarea și reînnoirea prin alegeri a vechilor organe superioare (comitetele din armată, comitetele guberniale, comitetele țărănești, Comitetul Executiv Central al Sovietului de Deputați ai Țăranilor din întreaga Rusie, etc.), cari reprezentau faza depășită, conciliatoare a revoluției, etapa ei burgheză, nu pe cea proletară, și cari trebuiau deaceia să părăsească în mod inevitabil arena sub presiunea masselor populare mai adânci și mai largi.

10. Această mișcare viguroasă a masselor exploatate, pentru primenirea organelor conducătoare ale organizațiilor lor, nu s'a terminat încă nici acum, în mijlocul lui Decembrie 1917, și congresul, neterminat încă, al lucrătorilor dela căile ferate constituie una din etapele acestei mișcări.

11. Prin urmare, modul în care se grupează forțele de clasă în Rusia, în lupta de clasă dintre ele, este în fapt în Noiembrie și Decembrie 1917, principial diferit de cel care-și putea găsi expresie în listele de partid ale candidaților pentru Adunarea Constituantă, la mijlocul lunii Octombrie 1917.

12. Ultimele evenimente din Ucraina (în parte și din Finlanda și din Bielorusia, precum și din Caucaz) indică și ele o nouă grupare a forțelor de clasă, care se produce în cursul luptei dintre naționalismul burghez al Radei ucrainene *), al Seimului finlandez, etc., pe de o parte, și

*) *Rada ucraineană* — guvern contrarevoluționar al burgheziei naționaliste ucrainene, care a încheiat în Februarie 1918 pace separată cu Germania, cerând intrarea în Ucraina a armatelor imperialiștilor austro-germani, în vederea înăbușirii revoluției sovietice. (N. Red.)

puterea sovietică, revoluția proletaro-țărănească a fiecăreia dintre aceste republici naționale, pe de altă parte.

13. În sfârșit, războiul civil, început prin răscoala contrarevoluționară a cadeților și a calediniștilor împotriva autorităților sovietice, împotriva guvernului muncitoresc și țărănesc, a adus în mod definitiv lupta de clasă în faza acută, răpind orice posibilitate de a se rezolva pe cale democratică formală problemele arzătoare pe cari istoria le-a pus în fața popoarelor din Rusia și, în primul rând, în fața clasei muncitoare și a țărănimii.

14. Numai biruința deplină a muncitorilor și a țăranilor împotriva răscoalei burgheze și moșierești (care și-a găsit expresia în mișcarea cadeto-caledinistă), numai reprimarea necruțătoare, pe calea armelor, a acestei răscoale a proprietarilor de sclavi poate asigura în mod real izbânda revoluției proletaro-țărănești. Mersul evenimentelor și dezvoltarea luptei de clasă în cursul revoluției a făcut ca lozincă „toată puterea în mâna Adunării Constituante”, — care nu ține seamă de cuceririle revoluției muncitorești-țărănești, care nu ține seamă de puterea sovietică, nici de hotărîrea Congresului al doilea al Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor și ai Soldaților din întreaga Rusie și de cea a Congresului al doilea al Deputaților Țăranilor din întreaga Rusie, etc. — ca această lozincă să devină în fapt cuvântul de ordine al cadeților și al calediniștilor, și al complicilor lor. Devine limpede pentru întreg poporul că această lozincă înscamnă în fapt desfășurarea luptei în vederea înlăturării puterii sovietice și că, dacă Adunarea Constituantă s'ar pune în contradicție cu puterea sovietică, ca ar fi inevitabil condamnată la moarte politică.

15. Una din problemele deosebit de acute ale vieții poporului este problema păcii. Lupta cu adevărat revoluționară pentru pace a început în Rusia numai după victoria revoluției din 25 Octombrie, și această victorie și-a

și dat primele ei roade, precum publicarea tratatelor secrete, încheierea armistițiului și începerea tratativelor publice în vederea unei păci generale, fără anexiuni și fără contribuții.

Abia acum masele largi populare capătă în mod efectiv, pe deplin și pe față, posibilitatea de a vedea desfășurându-se politica luptei revoluționare pentru pace și de a studia rezultatele ei.

În timpul alegerilor pentru Adunarea Constituantă, masele populare au fost lipsite de această posibilitate.

E limpede că și din acest punct de vedere este inevitabilă prăpastia dintre compoziția celor aleși în Adunarea Constituantă și adevărata voință a poporului în chestiunea terminării războiului.

16. Totalitatea împrejurărilor expuse mai sus are drept rezultat faptul că Adunarea Constituantă, convocată în conformitate cu listele unor partide cari existau înaintea revoluției proletaro-țărănești, în condițiunile dominației burgheziei, vine în mod inevitabil în conflict cu voința și cu interesele claselor exploatare ale celor ce muncesc, clase cari au pornit la 25 Octombrie revoluția socialistă împotriva burgheziei. În mod firesc, interesele acestei revoluții se plasează mai presus de drepturile formale ale Adunării Constituante, chiar dacă aceste drepturi formale n'ar fi fost deja infirmate prin faptul că legea Adunării Constituante nu recunoaște poporului dreptul de a-și înlocui în orice moment deputații.

17. Orice încercare, directă sau indirectă, de a privi chestiunea Adunării Constituante din punct de vedere juridic formal, în cadrul obișnuitei democrații burgheze, fără a se ține cont de lupta de clasă și de războiul civil, constituie o trădare a cauzei proletariatului și o adoptare a punctului de vedere al burgheziei. A pune în gardă pe absolut toți militanții împotriva acestei greșeli, în care cad unii membri din forurile conducătoare ale bolșevis-

mului, membri cari n'au știut să aprecieze în mod just insurecția din Octombrie și sarcinile dictaturii proletariatu-lui, constitue datoria indiscutabilă a social-democrației revoluționare.

18. Singura șansă a unei soluționări fără durere a crizei datorite nepotrivirii dintre alegerile pentru Adunarea Constituantă, de o parte, și voința poporului și interesele claselor exploatate ale celor ce muncesc, de altă parte, constă în aceea ca poporul să-și exercite în mod cât mai larg și mai rapid dreptul de a înlocui prin noi alegeri pe membrii Adunării Constituante, ca Adunarea Constituantă să adere ea însăși la legea Comitetului Executiv Central relativă la aceste noi alegeri, ca Adunarea Constituantă să declare fără rezerve că recunoaște puterea sovietică, revoluția sovietică, politica ei în chestiunea păcii, a pământului și a controlului muncitoresc, ca Adunarea Constituantă să se alăture în mod hotărît taberei adversarilor contrarevoluției cadeto-calediniste.

19. Fără aceste condițiuni, criza ivită în legătură cu Adunarea Constituantă poate fi rezolvată numai pe cale revoluționară, pe calea celor mai energice, mai rapide, mai ferme și mai hotărîte măsuri revoluționare ale puterii sovietice împotriva contrarevoluției cadeto-calediniste, indiferent în dosul căror lozinci și instituții (fie chiar și în dosul calității de membru al Adunării Constituante) s'ar ascunde această contrarevoluție. Orice încercare de a lega mâinile puterii sovietice în această luptă ar constitui un ajutor dat contrarevoluției.

Teze redactate la 11 și 12 Decembrie 1917 și publicate în ziarul „Pravda“ Nr. 213 din 26 (13) Decembrie 1917. (N. Red.)

PROECT DE DECRET ASUPRA SOCIALIZARII ECONOMIEI NAȚIONALE

Situația critică a aprovizionării cu produse alimentare, pericolul foametei, creat de speculă, de sabotajul capitaliștilor și al funcționarilor, ca și ruina generală, fac necesare măsuri revoluționare extraordinare în vederea combaterii răului.

Pentru ca, sub conducerea Sovietelor lor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, toți cetățenii statului și în primul rând toate clasele celor ce muncesc să poată porni imediat și din toate părțile, fără a se lăsa oprți de nimic și acționând pe calea cea mai revoluționară, la această luptă și la organizarea vieții economice normale a țării, se stabilesc următoarele reguli:

PROECT DE DECRET PRIVITOR LA INFĂPTUIREA NAȚIONALIZĂRII BĂNCILOR ȘI LA MĂSURILE NECESARE ÎN LEGĂTURĂ CU ACEASTA

1. Toate întreprinderile pe acțiuni sunt declarate proprietate a statului.

2. Membrii consiliilor de administrație și directorii societăților pe acțiuni, ca și toți acționarii aparținând claselor bogate (adică cu o avere de peste 5.000 de ruble, sau cu un venit lunar de peste 500 de ruble) au obligația de a continua să conducă mai departe în deplină ordine treburile întreprinderii, conformându-se legii controlului muncitoresc, prezentând Băncii de Stat toate acțiunile și înaintând Sovietelor locale de Deputați ai Muncitorilor, ai

Soldaților și ai Țăranilor dări de seamă săptămânale asupra activității lor.

3. Imprumuturile de stat, externe și interne, sunt anulate.

4. Se garantează în întregime dobânzile micilor deținători de obligații și de acțiuni de orice fel, adică interesele deținătorilor aparținând claselor celor ce muncesc.

5. Se introduce munca obligatorie generală: toți cetățenii de ambele sexe, între 16 și 55 ani, sunt obligați să îndeplinească muncile ce vor fi hotărâte de către Societetele locale de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, sau de către alte organe ale Puterii Sovietice.

6. Ca prim pas pentru aplicarea în practică a muncii obștești obligatorii se hotărăște: persoanele ce fac parte din clasele bogate (vezi § 2) vor fi obligate să aibă și să țină în regulă carnete de muncă și de consum, sau carnete de muncă și de buget, pe care vor trebui să le prezinte organizațiilor muncitorești respective sau Sovietelor locale și organelor lor, în vederea notării săptămânale a modului în care fiecare persoană și-a îndeplinit munca cu care a fost însărcinată.

7. În vederea unei evidențe și distribuirii juste atât a alimentelor cât și a altor produse de primă necesitate, toți cetățenii statului sunt obligați să facă parte dintr'o asociație de consum. Serviciile de aprovizionare cu produse alimentare, comitetele de aprovizionare și alte organizații similare, ca și sindicatele căilor ferate și ale transporturilor, exercită sub conducerea Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, controlul aplicării acestei legi. Persoanele din clasele bogate sunt îndeosebi obligate să îndeplinească acele lucrări de organizare și de administrare a societăților de consum ce li se vor încredința de către Soviete.

8. Sindicatele muncitorilor și ale funcționarilor dela căile ferate sunt obligate să elaboreze urgent și să înceapă imediat să pună în practică măsuri *extraordinare* pentru o mai bună organizare a transportului, mai ales în vederea aducerii alimentelor, a combustibilului și a altor articole de primă necesitate, dând urmare în primul rând comenzilor și bonurilor emise de Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor și apoi celor ale instituțiilor împuternicite de Soviete, ca și de Consiliul Superior al Economiei Naționale. Totodată sindicatele muncitorilor dela căile ferate au datoria de a lupta — în colaborare cu Sovietele locale, în modul cel mai energic și recurgând chiar la măsuri revoluționare — împotriva speculanților ambulanti și de a urmări fără cruțare pe orice fel de speculanți.

9. Pentru întreprinderile cari se închid sau cari sunt demobilizate, precum și pentru șomeri, organizațiile muncitorești, sindicatele funcționarilor și ale Sovietelor locale sunt datoare să înceapă imediat să organizeze lucrări utile, precum și lucrări de producere a unor articole de primă necesitate, să treacă la procurarea de comenzi de materii prime și de combustibil. Fără a amâna în niciun caz această activitate și pășind deasemeni, până la primirea unor ordine speciale de sus, la schimbul dintre produsele sătești și cele orășenești, sindicatele și Sovietele locale sunt obligate să se conformeze cu strictete indicațiilor și prescripțiilor Consiliului Superior al Economiei Naționale.

10. Persoanele din clasele bogate sunt obligate să păstreze la Banca de Stat și la sucursalele ei, precum și la casele de economie, toate sumele de bani de cari dispun, primind cel mult 100—125 ruble pe săptămână (după cum vor hotărî Sovietele locale), pentru nevoile lor de consum, iar pentru nevoile de producție și de comerț, numai în baza unor dovezi scrise ale instituțiilor de control muncitoresc.

În vederea supravegherii aplicării reale a acestui decret, se vor introduce norme de înlocuire a bancnotelor cari circulă acum, cu alte băncnote, iar cei vinovați de a fi înșelat statul și poporul vor fi pedepsiți cu confiscarea întregii lor averi.

11. Aceeași pedeapsă, precum și aceea a detențiunii sau a trimiterii pe front sau la muncă forțată, vor fi aplicate tuturor celor ce vor fi călcat această lege, tuturor sabotorilor și funcționarilor de stat ce fac grevă, precum și speculanților. Sovietele locale și instituțiile de pe lângă ele sunt obligate să elaboreze urgent cele mai revoluționare măsuri de luptă împotriva acestor adevărați dușmani ai popoului.

12. Sindicatele, precum și alte organizații ale celor ce muncesc, organizează — în colaborare cu Sovietele locale și cu participarea persoanelor celor mai demne de încredere, recomandate de organizațiile de partid și de alte organizații — grupuri volante de controlori, menite să vegheze la aplicarea acestei legi, să controleze cantitatea și calitatea muncii și să trimită în fața judecății revoluționare pe cei vinovați de călcarea sau de ocolirea legii.

*Proect redactat în Decembrie 1917.
Publicat în ziarul „Narodnoie Ho-
ziaistvo“ („Economia Națională“)
Nr. 11, 1918. (N. Red.)*

INTREBĂRI PUSE DELEGAȚILOR PRIMULUI CONGRES GENERAL AL ARMATEI, IN VEDEREA DEMOBILIZĂRII ARMATEI

1. Este oare probabil sau puțin probabil ca Nemții să înceapă ofensiva într'un viitor apropiat; aceasta a) din punctul de vedere al posibilităților fizice și tehnice de a desfășura ofensiva în timpul iernii și b) din punctul de vedere al stării de spirit a soldaților germani? Ar putea această stare de spirit să împiedice ofensiva sau cel puțin să o întârzie?

2. În cazul în care noi am rupe imediat tratativele de pace și Nemții ar trece imediat la ofensivă cu armatele lor, ar fi ei oare în stare să provoace înfrângerea hotărâtoare a noastră? Sunt ei în stare să ia Petrogradul?

3. Trebuie să nutrim temeri că vestea ruperii tratativelor de pace ar putea provoca în sânul armatei anarhia generală și fuga de pe front, sau putem fi siguri că armata va ține cu tărie frontul chiar și după primirea unei asemenea știri?

4. Va fi în stare din punct de vedere militar armata noastră să opună rezistență ofensivei germane, dacă aceasta ar începe în 14(1) Ianuarie? Dacă nu, după cât timp ar putea armata noastră să opună rezistență ofensivei germane?

5. Ar putea armata noastră, în cazul unei rapide ofensive germane, să se retragă în ordine, păstrându-și artileria și, dacă da, mult timp ar putea fi, în asemenea condițiuni, întârziată înaintarea Nemților în adâncul Rusiei?

6. Concluzia generală: din punctul de vedere al situației armatei, trebuie oare să ne străduim să prelungim tratativele de pace, sau, dimpotrivă, e preferabil ruperea imediată și bruscă, revoluționară, a tratativelor de pace, datorită tendințelor anexioniste germane, acest act trebuind să însemne pasul hotărît și ferm spre pregătirea terenului în vederea unui eventual război revoluționar ?

7. N'ar trebui oare să începem de pe acum o intensă agitație împotriva tendințelor anexioniste germane și o agitație în favoarea războiului revoluționar ?

8. S'ar putea oare organiza, într'un termen foarte scurt (de pildă în 5—10 zile), cercetarea unor unități destul de largi ale armatei operative, pentru a se obține răspunsuri complete și corespunzătoare întrebărilor puse mai sus ?

9. Putem spera oare că atunci când vor deveni cunoscute tendințele anexioniste germane, neînțelegerile cu Ucrainenii se vor atenua sau chiar vor dispărea, cedând locul unei închegări mai strânse a tuturor forțelor, sau ne putem aștepta ca Ucrainenii să folosească situația mai grea a Rușilor Mari în vederea întăririi luptei lor împotriva acestora din urmă ?

10. Dacă armata ar putea vota, s'ar pronunța ea în favoarea încheierii imediate a păcii pe baza unor condiții anexioniste și, din punct de vedere economic, extrem de grele pentru Rusia, sau în favoarea încordării extreme a forțelor pentru un război revoluționar, tinzând adică la respingerea armatelor germane ?

Redactate la sfârșitul lui Decembrie 1917 și publicate în 1927, în „Insemnări ale Institutului Lenin”, II. (N. Red.)

CUM TREBUE SĂ FIE ORGANIZATĂ EMULAȚIA

Scriitorii burghezi au scris și scriu maldăre de hârtie întru preamărirea concurenței, a inițiativei private și a altor minunate calități și virtuți ale capitaliștilor și ale ordinii capitaliste. Socialiștilor le e adusă învinuirea că nu vor să înțeleagă însemnătatea acestor virtuți și să țină seamă de „firea omenească“. În realitate însă, capitalismul a înlocuit de mult mica producție independentă de mărfuri — în cadrul căreia concurența putea să desvolte, pe o scară oarecum *largă*, spiritul de întreprindere, energia, inițiativa îndrăzneată — prin producția mare, ba chiar gigantică, de fabrică, prin întreprinderi pe acțiuni, prin sindicate și prin alte monopoluri. Într'un asemenea capitalism, concurența înseamnă o înăbușire nemaipomenit de bestială a spiritului de întreprindere, a energiei, a inițiativei îndrăznețe desfășurate de *masa* populației, de uriașa majoritate a acesteia, de nouăzeci și nouă la sută din cei ce muncesc; înseamnă totodată înlocuirea întrecerii prin șarlatanie financiară, despotism și servilitate, puse în vârful piramidei sociale.

Socialismul nu numai că nu înăbușe întrecerea, ci, dimpotrivă, creează pentru prima dată posibilitatea aplicării ei pe scară cu adevărat *largă*, *de masă*, creează într'adevăr posibilitatea pentru atragerea majorității celor ce muncesc, în arena unei activități în care ei să se poată manifesta, să-și desfășoare aptitudinile, în care să apară la iveală talentele ce zac ascunse în popor — izvor neatins —

și pe cari capitalismul le apăsa, le strivea și le înăbușea cu miile și cu milioanele.

Acum, când la putere este un guvern socialist, sarcina noastră este de a organiza întrecerea.

Lacheii și lingăii burgheziei au zugrăvit socialismul ca o cazarmă monotonă, uniformă, oficială și cenușie. Lacheii sacului cu bani, slugoii exploatatorilor — domnii intelectuali burghezi — făceau din socialism o „sperietoare“ pentru popor, pentru acest popor care tocmai sub capitalism este osândit la o viață de ocnă și de cazarmă, la o muncă istovitoare și plicticoasă, la o viață de semiflămânzire, de mizerie grea. Primul pas spre eliberarea din această ocnă a celor ce muncesc, este confiscarea pământurilor moșierești, introducerea controlului muncitoresc, naționalizarea băncilor. Măsurile cari vor urma vor fi naționalizarea fabricilor și a uzinelor, organizarea obligatorie a întregii populații în societăți de consum menite să fie totodată și societăți de desfacere a produselor, apoi monopolul statului asupra comerțului de grâne și a altor articole de primă necesitate.

Abia acum se ivesc în proporții largi, cu adevărat de masă, posibilitățile de manifestare a spiritului de întreprindere, de emulație, de inițiativă îndrăzneată. Fiecare fabrică din care a fost dat afară capitalistul sau în care acesta este cel puțin ținut în frâu de un adevărat control muncitoresc, fiecare sat din care a fost alungat moșierul exploatator, luându-i-se pământul, constituie acum, și abia acum, un teren pe care omul muncii se va putea manifesta, își va putea desdoi spinarea, va putea sta drept, se va putea simți om. Pentru întâia oară, după secole de muncă pentru alții, de muncă aservită în folosul exploatatorilor, se ivește posibilitatea *muncii omului pentru el însuși*, a unei munci care să se bizue pe toate cuceririle tehnicii și ale culturii moderne.

Desigur, această înlocuire — cea mai grandioasă din

istoria omenirii — a muncii aservite, prin munca omului pentru sine însuși, nu poate avea loc fără fricțiuni, fără dificultăți, fără conflicte, fără întrebuintărea violenței împotriva trântorilor încarnați și a slugilor lor. Printre muncitori nimeni nu-și face iluzii în această privință: căliți de anii îndelungați ai unei munci de ocași în folosul exploataților, căliți de nenumăratele batjocoriri și umilințe suferite din partea acestora și de greaua mizerie îndurată, muncitorii și țăranii săraci știu că este nevoie de timp pentru a frânge împotrivirea exploataților. Muncitorii și țăranii nu sunt cătuși de puțin molipsiți de iluziile sentimentale ale acelor jalnici intelectuali, ale întregii mocirle dela „Novaia Jizn“ sau ale altora cari au „vociferat“ până la răgușire împotriva capitaliștilor, au „gesticulat“, „au tunat și fulgerat“ împotriva lor, pentru ca acuma, când s'a ajuns la *fapte*, la înlăptuirea amenințărilor, la aplicarea în viață a *destituirii* capitaliștilor, să izbucnească în plânsete și să se comporte ca niște cățeluși bătuți.

Măreța înlocuire a muncii aservite, prin munca omului pentru sine însuși, prin munca organizată metodic pe o scară uriașă, pe scară națională (și în oarecare măsură și pe scară internațională, mondială) cere — în afara măsurilor „militare“ de reprimare a împotrivirii exploataților — uriașe eforturi *organizatorice* din partea proletariatului și a țăranimii sărace. Sarcina organizatorică se împletește într'un tot indisolubil cu sarcina reprimării militare necruțătoare a proprietarilor de sclavi de până mai ieri (a capitaliștilor) și a clicii lor de lachei — domnii intelectuali burghezi. Noi am fost întotdeauna organizatorii și șefii, noi am comandat întotdeauna — așa vorbesc și gândesc proprietarii de sclavi de până mai ieri și trepădușii lor din rândurile intelectualilor — și vrem să rămânem ce-am fost; nu vom da ascultare „prostimii“ — muncitorilor și țăranilor —, nu ne vom subordona acestora ci vom transforma cunoștințele noastre într'o armă de apă-

rare a privilegiilor sacului cu bani și a domniei capitalului asupra poporului.

Astfel vorbesc, gândesc, procedează burghezii și intelectualii burghezi. Dintr'un punct de vedere *pur egoist*, atitudinea lor este explicabilă: atât celor ce trăiseră de pe urma moșierilor iobăgiști, cât și celor ce linseseră blidurile acestora — popii, conțopiștii, funcționarii descriși de Gogol, „intelectualii“ cari l-au urât pe Belinski *) — acestora le-a fost „greu“ să se despartă de sistemul iobăgiei. Cauza exploataților și a slugilor lor intelectuale este însă o cauză pierdută. Muncitorii și țăranii frâng împotrivirea lor, dar din păcate nu încă destul de ferm, de hotărât și de necruțător, și o vor frânge până la capăt.

„Ei“ cred că poporul „de rând“, muncitorii „de rând“ și țăranii săraci nu vor putea face față sarcinii mărețe, cu adevărat eroice, în interesul istorico-mondial al cuvântului, sarcinii cu caracter organizatoric pe care revoluția socialistă a pus-o pe umerii celor ce muncesc. „Nu se vor putea lipsi de noi“ — se consolează intelectualii deprinși să se afle în slujba capitaliștilor și a statului capitalist. Nerușinata lor socoteală nu se adevărește: încă de pe acum oamenii culți se desprind și trec de partea poporului, de partea celor ce muncesc, dând ajutor în vederea sfărâmării rezistenței slugilor capitalului. Iar în sânul țăranimii și al clasei muncitoare talentele organizatorice sunt numeroase. Și aceste talente abia acum încep să devină conștiente de ele înșile, abia acum încep să se trezească, să tindă la o muncă vie, creatoare, măreață, să treacă în mod independent la construirea societății socialiste.

Acum, una din sarcinile de căpetenie, dacă nu chiar cea mai de căpetenie, este aceea de a da o cât mai largă dezvoltare acestei inițiative independente a muncitorilor,

*) *Belinski V. G.* (1811—1848) — eminent critic și publicist rus, pasionat adversar al iobăgiei. Rolul lui în dezvoltarea gândirii sociale revoluționare ruse a fost uriaș.

și în general a tuturor celor ce muncesc și a exploataților, în munca lor *organizatorică* creatoare. Trebuie cu orice preț, distrusă vechea prejudecată *absurdă, barbară, mârșavă și ticăloasă*, după care numai așa zisele „clase superioare“, numai cei bogați, sau cei cari au trecut prin școala claselor bogate ar putea cârmui statul și conduce construcția organizatorică a societății socialiste.

Aceasta-i o prejudecată. Ea este întreținută de rutina viciată, de anchilozarea, de deprinderile de sclav, și, mai mult încă, de lăcomia murdară a capitaliștilor, interesați să guverneze jefuind și să jefuiască guvernând. Nu, muncitorii nu vor uita nicio clipă că ei au nevoie de forța cunoștințelor. Râvna neobișnuită de care dau dovadă muncitorii pe tărâmul învățaturii, de care dau dovadă tocmai acum, arată că în această privință nu există și nu pot exista în sânul proletariatului concepții greșite. Dar munca *de organizare* este tot atât de accesibilă și unui *simplic* muncitor sau țăran știutor de carte, cunoscător de oameni și având experiență practică. Asemenea oameni formează o masă compactă în sânul „prostimii“, despre care vorbesc de sus și cu dispreț intelectualii burghezi. Clasa muncitoare și țăranimea constituie un izvor nesecat de asemenea talente.

Muncitorii și țăranii sunt încă „sfioși“, ei nu sunt încă deprinși cu faptul că ei sunt acum clasă *dominantă*, ei nu dau încă dovadă de destulă hotărîre. Răsturnarea socială n'a putut făuri *dintr'odată* aceste însușiri, în sânul milioanei și milioanei de oameni, pe cari foametea și mizeria i-a silit toată viața să lucreze sub amenințarea ciomagului. Dar forța Revoluției din Octombrie 1917, vitalitatea ei, invincibilitatea ei, constă tocmai în faptul că ea *trezește* aceste însușiri, că rupe toate zăgazurile vechi, că sfarmă vechile obstacole și că îi scoate pe oamenii muncii pe acel drum pe care pot crea *în mod independent* o viață nouă.

Evidență și control, iată sarcina economică de *căpetenie* a fiecărui Soviet de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, a fiecărei societăți de consum, a fiecărei asociații sau a fiecărui comitet de aprovizionare, a fiecărui comitet de fabrică, sau în general a fiecărui organ de control muncitoresc.

Lupta împotriva vechiului obicei de a privi munca și mijloacele de producție din punctul de vedere al omului rob, care se întrebă cum să mai arunce din povară, cum să-i smulgă *burgheziei* măcar cât de puțin, această luptă este neapărat necesară. Muncitorii înaintați, conștienți, au și început această luptă, dând o ripostă hotărâtă noilor veniți în mediul industrial al fabricilor, iviți în număr deosebit de mare în timpul războiului și cari ar vrea să aibă acum față de fabrica ce aparține *poporului*, față de fabrica devenită proprietatea *poporului* aceeași atitudine izvorită dintr'un singur gând, acela de „a smulge o bucațică cât mai mare și de a o șterge“. Tot ce e conștient, tot ce e cinstit, tot ce gândește, în mijlocul țăranimii și al maseilor muncitoare, va fi, în această luptă, de partea muncitorilor înaintați.

Evidența și controlul, *dacă* sunt exercitate de către Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, ca putere supremă de stat, sau în baza indicațiilor și a împuternicirilor date de *această* putere — evidență și control exercitate pretutindeni, în mod general și universal — evidența și controlul muncii și al distribuirii produselor, iată *miezul* prefacerii socialiste, din clipa în care dominația politică a proletariatului este realizată și asigurată.

Evidența și controlul, necesare pentru trecerea la socialism, pot fi numai opera maseilor. Numai colaborarea conștiințioasă și voluntară — colaborare plină de entuziasm revoluționar — a *masei* muncitorilor și a țăranilor la acțiunea de control și de evidență *asupra bogătaşilor*, e

pungașilor, a trântorilor și a huliganilor, poate birui aceste rămășițe ale blestematei societăți capitaliste, aceste lepădături ale omenirii, aceste mădulare cu totul putrede și atrofiate, această molimă, ciumă, plagă lăsată de către capitalism drept moștenire socialismului.

Muncitori și țărani, masse muncitoare și exploatare ! Pământul, băncile, fabricile, uzinele, au devenit proprietatea întregului popor ! Luați voi înșivă în mână evidența și controlul producției și al distribuției produselor: acesta și numai acesta este drumul ce duce la victoria socialismului, chezașia victoriei lui, chezașia biruirii oricărei exploatare, a oricăror mizerii și nevoi ! Căci în Rusia grânele, fierul, lemnul, lâna, bumbacul și inul ar ajunge pentru toată lumea, cu condiția îndeplinirii unei juste distribuiri a muncii și a produselor, cu condiția ca în domeniul acestei distribuiri, întregul popor să exercite un control eficace și practic, cu condiția biruirii nu numai în politică, ci și în viața economică de toate zilele, a dușmanilor poporului: a bogătașilor, a lingăilor acestora, și apoi a pungășilor, a trântorilor și a huliganilor.

Niciun pic de cruțare față de acești dușmani ai poporului, față de dușmanii socialismului, dușmani ai celor ce muncesc. Război pe viață și pe moarte împotriva bogătașilor și a lingăilor lor, împotriva intelectualilor burghezi: război pungășilor, trântorilor și huliganilor. Și unii și alții, cei dintâi ca și cei din urmă, sunt frați de sânge, odrasle ale capitalismului, copii ai societății boerești și burgheze, ai unei societăți în care o mână de oameni jefuiau și batjocoreau poporul, ai unei societăți în care mizeria și nevoia împingeau mii și mii de oameni în brațele huliganismului, ale corupției, ale pungășiei, ale pierderii oricărei aparențe omenești; ai unei societăți care făcea să se nască, în mod inevitabil în conștiința oamenilor muncii dorința de a scăpa de exploatare chiar și prin înșelăciune, de a se strecura, de a se elibera, fie și pentru o clipă, de munca

devenită de nesuferit, de a smulge în orice chip, cu orice preț, fie și o bucățică de pâine, numai pentru a nu flămânzi, pentru a nu se ști, pe ei și pe ai lor, mereu pradă foamei.

Bogătașii și pungașii nu sunt decât cele două fețe ale aceleiași medalii. Ei sunt cele două categorii principale de *paraziți*, crescuți de capitalism la sânul său, sunt principalii dușmani ai socialismului. Acești dușmani trebuie să fie supuși unei supravegheri speciale din partea întregii populații, trebuie să fie reprimați fără cruțare la cea mai mică nerespectare a regulilor și a legilor societății socialiste. În această privință, orice slăbiciune, orice șovăială, orice sentimentalism ar constitui cea mai mare crimă față de socialism.

Pentru a feri societatea socialistă de acești paraziți, trebuie să organizăm evidența și controlul — aflate în mâna întregului popor — asupra cantității muncii, asupra producției și distribuției produselor, evidență și control cari ar fi susținute în mod voluntar, cu energie și cu entuziasm revoluționar, de milioane și milioane de muncitori și de țărani. Iar în vederea organizării acestei evidențe și a acestui control, cari sunt *perfect accesibile* și perfect proporționate puterilor oricărui muncitor sau țăran cinstit, inteligent, având spirit gospodăresc, trebuiesc deșteptate talentele de organizare, ivite din propriile lor rânduri; trebuie stimulată în sânul lor și organizată pe scară națională *emulația* privind succesele de organizare; e necesar ca muncitorii și țăranii să înțeleagă în mod limpede deosebirea dintre sfatul necesar al omului cult și controlul necesar al muncitorului și al țăranului „de rând“ asupra *indolenței*, atât de des întâlnită la oamenii „culți“.

Această indolență, neglijență, desordine și lipsă de punctualitate, această pripă nervoasă, această tendință de a înlocui acțiunea prin discuții, munca prin vorbărie, această înclinare de a se apuca de toate și de a nu duce la capăt

nimic, toate acestea constituie una din însușirile „oamenilor culti“ și nu se datoresc câtuși de puțin unui fond înrăit și cu atât mai puțin relei voințe, ci tuturor obiceiurilor lor de viață, condițiilor lor de muncă, surmenajului, anormalei separațiuni dintre munca intelectuală și cea fizică, și așa mai departe.

Printre greșelile, insuficiențele, gafele produse în cursul revoluției noastre, un rol important revine greșelilor, etc. provocate de aceste particularități supărătoare — dar inevitabile în momentul de față — ale intelectualilor din mijlocul nostru și, totodată, *lipsei* unui suficient control din partea *muncitorilor* asupra muncii *organizatorice* a intelectualilor.

Muncitorii și țărani „se sfiesc“ încă, dar ei trebuie să se scuture de acest cusur, și se vor scutura *cu siguranță*. De sfaturile, de îndrumările oamenilor culti, ale intelectualilor, ale specialiștilor, este cu neputință să ne lipsim. Orice muncitor, orice țăran, oricât de puțin priceput, înțelege prea bine lucrul acesta, iar intelectualii din mijlocul nostru nu se pot plânge că muncitorii și țărani nu le acordă destulă atenție și stimă tovarășească. Dar una este sfatul și îndrumarea, și alta organizarea *practică* a evidenței și a controlului. Intelectualii dau foarte adesea cele mai admirabile sfaturi și îndrumări, dar se dovedesc ridicul, *absurd*, rușinos de „neîndemânatici“, de incapabili să *înfăptuiască* aceste sfaturi și îndrumări, să *înfăptuiască controlul practic*, astfel ca vorbele să se transforme în fapte.

Iată în ce privință nu ne putem lipsi în niciun caz de ajutorul și de *rolul conducător* al organizatorilor practici ieșiți din „popor“, din sânul muncitorimii și al țărănimii muncitoare. „Nu zeei sunt aceia cari ard oalele în cup-tor“,*) adevărul acesta trebuie să le intre muncitorilor și

*) Proverb rusesc. — (N. Red.)

țăranilor bine în cap. Ei trebuie să înțeleagă că *practica* e acum totul, că a sosit momentul istoric când teoria se transformă în practică, când ea e înviorată de practică, e corectată de practică, e verificată prin practică, momentul când devin deosebit de juste cuvintele lui Marx: „orice mișcare de ordin practic e mai importantă decât zece programe“.

Orice măsură de ordin practic luată în vederea înfrânării și restrângerii reale a puterii bogătașilor și a pungașilor, în vederea supunerii lor unui control sever și unei evidențe severe, este mai importantă decât zece disertații frumoase pe tema socialismului.

Căci „teoria, dragă prietene, este cenușie, dar copacul vieții este veșnic verde“*).

Trebuie organizată emulația între organizatorii-practicieni ieșiți din rândurile muncitorilor și ale țăranilor. Trebuie combătută orice tendință de a se lucra după șablon și orice încercare de uniformizare de sus în jos, lucru către care înclină atât de mult intelectualii. Toate tendințele acestea n'au nimic comun cu centralismul democratic și socialist. Unitatea în chestiunile fundamentale, capitale, esențiale, nu este știrbită, ci este asigurată prin *varietația* în amănunte, în particularitățile locale, în modul de a *aborda* chestiunile, în *metodele* înfăptuirii controlului, în *mijloacele* de a se stârpi și a se face inofensivi paraziții (bogații și pungașii, indolenții și istericii din sânul intelectualilor, etc., etc.).

Comuna din Paris a dat o pildă minunată de îmbinare a inițiativei, a independenței, a libertății de mișcare, a desfășurării energiei de jos, cu un centralism acceptat de bună voie, străin de orice șablon. Sovietele noastre pășesc pe acelaș drum. Ele se mai „sfiesc“ încă, ele nu și-au desfășurat încă toate posibilitățile, nu s'au „angrenat“ încă

*) Proverb rusesc. — (N. Red.)

în noua, minunata lor activitate constructivă de creare a orânduirii socialiste. Sovietele trebuie să se apuce de lucru cu mai multă îndrăzneală, cu mai multă inițiativă. Fiecare „comună” — fabrici, sate, societăți de consum, comitete de aprovizionare — trebuie să se manifeste, *luându-se la întrecere*, ca organizatori-practicieni ai evidenței și ai controlului muncii și ai distribuirii produselor. Programul acestei evidențe și al acestui control este simplu, limpede, pe înțelesul tuturor; toată lumea să aibă pâine, să poarte încălțăminte solidă și haine în bună stare, să aibă locuințe încălzite, să lucreze conștiincios; niciun pungaș (inclusiv cel ce se eschivează dela muncă) să nu se plimbe liber, ci să stea la închisoare sau să-și execute pedeapsa prin muncă silnică din cea mai grea; niciun bogătaș care calcă regulile și legile socialismului să nu poată scăpa de soarta pungașului, care trebuie pe drept cuvânt să fie și soarta bogătașului. „Cine nu muncește, acela nu mănâncă”, iată preceptul *practic* al socialismului. Iată ce trebuie organizat în mod *practic*. Iată cu ce fel de succese *practice* trebuie să se mândrească „comunele” noastre și organizatorii noștri ieșiți din rândurile muncitorilor și ale țăranilor, și cu atât mai mult organizatorii noștri intelectuali (*cu atât mai mult*, deoarece ei *prea* s’au deprins, *prea mult* s’au deprins să se mândrească cu indicațiile și cu rezoluțiile lor generale).

Comunele înseși, nucleeele mărunte ale satelor și ale orașelor trebuie să găsească și să verifice în realitatea practică mii de forme și de metode de evidență și de control practic asupra bogătașilor, a pungașilor și a trântorilor. Varietatea este în acest domeniu o garanție de vitalitate, o cheazășie de succes în sfortșarea de a atinge țelul unic și comun: *de a curăți* pământul rus de toate insectele dăunătoare, de purecii-pungași, de ploșnițele-bogătași, etc., etc. Ioi vor fi băgați la închisoare vreo zece bogătași,

vreo doisprezece pungași, vreo cinci-șase muncitori cari se sustrag dela muncă (în modul tot atât de nerușinat precum o fac și mulți zetari din Petrograd, mai ales din tipografiile partidului). Colo, vor fi puși să curețe closetele. Intr'un alt loc, vor primi, după ce își vor fi făcut pedeapsa, legitimații galbene, pentru ca, până când se vor îndrepta, tot poporul să-i supravegheze ca pe niște elemente *dăunătoare*. Intr'un al patrulea loc, va fi împușcat pe loc câte unul din fiecare zece indivizi vinovați de trândăvie. In al cincilea, se vor găsi combinații între diferitele mijloace și se va practica, de pildă, eliberarea condiționată, pentru a se obține grabnica îndreptare a elementelor corigibile dintre bogătași, intelectualii burghezi, pungași și huligani. Cu cât va fi mai variată experiența generală, cu atât va fi ea mai bună și mai bogată, cu atât va fi mai sigur și mai rapid succesul socialismului; cu atât mai ușor va elabora practica — căci numai practica poate elabora — *cele mai bune* metode și mijloace de luptă.

In care comună, în care cartier de oraș mare, în care fabrică, în care sat *nu mai există* flămânzi, *nu mai există* șomeri, *nu mai există* trântori bogăți, *nu mai există* nemernici proveniți din rândurile lacheilor burgheziei, sabotori ce-și zic intelectuali? In care din ele s'a făcut mai mult în vederea ridicării productivității muncii? In vederea clădirii de case noi și bune destinate săracilor, în vederea instalării acestora în casele bogătaşilor? In vederea aprovizionării regulate a fiecărui copil de familie săracă cu câte o sticlă de lapte? — iată chestiunile în jurul cărora trebuie să se desfășoare *emulația* între obștii, între comunități, între societățile și cooperativele de consum și de producție, între Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor. Iată terenul de muncă pe care trebuie să se evidențieze în mod *practic*

și să se ridice până la posturi de conducere în stat *organizatorii de talent*. Aceștia sunt numeroși în popor; numai că au fost împiedicați să se manifeste. Ei trebuie ajutați să-și desfășoare posibilitățile. Ei și numai ei sunt aceia cari, cu sprijinul masselor, vor putea să salveze Rusia, să salveze cauza socialismului.

*Articol scris la 7—10 Ianuarie 1918
(25-28 Decembrie 1917) și publicat
în ziarul „Pravda“ Nr. 17 din 20 Ianuarie 1929. — (N. Red.)*

PROECT DE DECLARAȚIE A DREPTURILOR POPORULUI MUNCITOR ȘI EXPLOATAT *)

Adunarea Constituantă hotărăște:

I. 1. Rusia se declară Republică a Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor. Toată puterea centrală și locală aparține acestor Soviete.

2. Republica Sovietică Rusă se constituie pe baza uniunii libere a unor națiuni libere, ca federație a Republicilor Sovietice naționale.

II. Fixându-și ca sarcină principală desființarea oricărei exploatări a omului de către om, complectă înlăturare a împărțirii societății în clase, reprimarea necruțătoare a rezistenței exploataților, instaurarea organizării socialiste a societății și victoria socialismului în toate țările, Adunarea Constituantă hotărăște deasemenea:

1. Proprietatea privată asupra pământului este desființată. Întregul pământ, împreună cu toate clădirile, inventarul și alte accesorii ale producției agricole, este declarat bun al întregului popor muncitor.

*) Proiectul de declarație a fost redactat de Lenin la începutul lunii Ianuarie 1918. În acest proiect tovarășul Stalin a introdus cu simțământul lui Lenin, câteva amendamente. În forma aceasta proiectul a constituit baza declarației Comitetului Executiv Central al Sovietelor din întreaga Rusie, citită la ședința Adunării Constituante din 5 Ianuarie. Majoritatea contrarevoluționară din Adunarea Constituantă a refuzat să discute declarația. Declarația a fost aprobată de Congresul al III-lea al Sovietelor din întreaga Rusie la 11 Ianuarie 1918 și a format mai târziu o parte integrantă din Constituția R.S.F.S.R. adoptată de al V-lea Congres al Sovietelor din întreaga Rusie la 10 Iulie 1918. (N. Red.)

2. Se confirmă legea sovietică cu privire la controlul muncitoresc și la Consiliul Superior al Economiei Naționale, atât în scopul asigurării puterii poporului muncitor asupra exploatatorilor cât și ca prim pas spre trecerea deplină a fabricilor, a uzinelor, a minelor, a căilor ferate și a celorlalte mijloace de producție și de transport în proprietatea statului muncitoresc-țăărănesc.

3. Se confirmă trecerea tuturor băncilor în proprietatea statului muncitoresc-țăărănesc, aceasta fiind una din condițiile eliberării maselor muncitoare de sub jugul capitalului.

4. În vederea desființării păturilor parazitare ale societății, se introduce munca obligatorie pentru toată lumea.

5. Pentru a se garanta maselor muncitoare plinătatea puterii și pentru a se înlătura orice posibilitate de restabilire a puterii exploatatorilor, se decretează înarmarea celor ce muncesc, formarea Armatei Roșii socialiste a muncitorilor și a țăranilor și desarmarea totală a claselor avute.

III. 1. Exprimându-și hotărîrea neclintită de a smulge omenirea din ghiarele capitalului financiar și ale imperialismului, cari prin acest război — cel mai criminal dintre toate — au înecat pământul în sânge, Adunarea Constituantă se solidarizează în întregime cu politica Puterii Sovietice, politică constând în ruperea tratatelor secrete, în organizarea cea mai largă a fraternizării cu muncitorii și cu țăranii armatelor beligerante și în obținerea cu orice preț, prin măsuri revoluționare, a unei păci democratice între popoare, a unei păci fără anexiuni și fără contribuții, întemeiată pe libera autodeterminare a națiunilor.

2. În acelaș scop, Adunarea Constituantă insistă asupra rupturii totale cu politica barbară a civilizației burgheze, care a întemeiat bunăstarea exploatatorilor, ce a

partin câtorva națiuni alese, pe aservirea populației muncitoare de sute de milioane de suflete din Asia, din colonii în general, ca și din țările mici.

Adunarea Constituantă salută politica Consiliului Comisarilor Poporului, care a proclamat independența deplină a Finlandei, a început retragerea trupelor din Persia și a proclamat dreptul Armeniei la liberă autodeterminare.

3. Adunarea Constituantă consideră legea sovietică cu privire la anularea împrumuturilor contractate de guvernele țarului, moșierilor și burgheziei, ca o primă lovitură dată capitalului internațional, bancar și financiar, exprimându-și convingerea că puterea sovietică va păși în mod hotărât pe acest drum până la victoria deplină a insurecției internaționale a muncitorilor împotriva jugului capitalului.

IV. Fiind aleasă pe baza unor liste de partid întocmite înaintea Revoluției din Octombrie, când poporul nu putuse încă să se răscoale în întreaga lui masă împotriva exploatatorilor, când poporul nu cunoscuse încă toată puterea de rezistență a acestora pentru apărarea privilegiilor lor de clasă, când el încă nu pornise în mod practic la clădirea societății socialiste, Adunarea Constituantă consideră că ar fi profund greșit, chiar și din punct de vedere formal, să se opună puterii sovietice.

Iar în fond, Adunarea Constituantă consideră că în prezent, în clipele luptei finale a poporului împotriva exploatatorilor săi, nu poate fi loc pentru exploatatori în niciunul dintre organele puterii de stat. Puterea de stat trebuie să aparțină în întregime și exclusiv masei muncitoare și reprezentanței lor investite cu depline puteri, adică Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor.

Sprijinind puterea sovietică și decretele Consiliului Comisarilor Poporului, Adunarea Constituantă consideră

că misiunea ei se limitează la stabilirea bazelor principale ale prefacerii socialiste a societății.

Totodată, în dorința de a crea o uniune cu adevărat liberă și voluntară, și deci cu atât mai strânsă și mai trainică, a claselor oamenilor muncii din toate națiunile Rusiei, Adunarea Constituantă își limitează sarcina la stabilirea principiilor fundamentale ale Federației Republicilor Sovietice din Rusia, lăsând muncitorilor și țăranilor fiecărei națiuni libertatea de a hotărî în mod independent, prin propriul lor Congres Sovietic, investit cu depline puteri, dacă vor să participe, și pe ce baze anume, la guvernul federal și la celelalte instituții sovietice federale.

*Proiect publicat în ziarul „Pravda”
Nr. 2, din 17 (4) Ianuarie 1918.
(N. Red.)*

PROECT DE DECRET PENTRU DISOLVAREA ADUNĂRII CONSTITUANTE

Încă dela începuturile ei, revoluția rusă a pus pe primul plan Sovietele de Deputați ai Muncitorilor, ai Soldaților și ai Țăranilor, organizația de massă a tuturor claselor exploatare ale celor ce muncesc, singură în stare să conducă lupta acestor clase pentru deplina lor eliberare politică și economică.

În tot cursul primei perioade a revoluției ruse, Sovietele s'au înmulțit, s'au dezvoltat și s'au întărit, descolorându-se prin propria lor experiență de iluziile politicii de conciliere cu burghezia, de formele amăgitoare ale parlamentarismului burghezo-democratic, și ajungând în mod practic la concluzia că, fără a rupe cu aceste forme și cu orice împăciutorism, desrobirea claselor asuprite este imposibilă. Asemenea ruptură a și fost Revoluția din Octombrie, care a predat întreaga putere în mâinile Sovietelor.

Adunarea Constituantă, aleasă pe baza unor liste întocmite înainte de Revoluția din Octombrie, era expresia vechiului raport al forțelor politice, când la putere erau împăciuitorii și cadeții. Votând pentru candidații partidului socialiștilor-revoluționari, poporul nu putea face alegere între socialiștii-revoluționari de dreapta, partizani ai burgheziei, și cei de stânga, partizani ai socialismului.

Astfel că această Adunare Constituantă, care trebuia să constituie o încununare a republicii parlamentare burgheze, nu putea să nu se pună deacurmezișul drumului Revoluției din Octombrie și al puterii sovietice.

Revoluția din Octombrie, dând puterea Sovietelor și — prin Soviete — claselor exploatate ale celor ce muncesc, a stârnit împotrivirea înverșunată a exploatatorilor, și în reprimarea acestei împotriviri ea s'a afirmat ca un adevărat început al revoluției socialiste. Clasele celor ce muncesc s'au putut convinge, prin experiența lor, că vechiul parlamentarism burghez este perimat, că este cu desăvârșire incompatibil cu sarcinile realizării socialismului, că nu instituțiile întregii națiuni, ci numai instituțiile de clasă (în genul Sovietelor) sunt în stare să înfrângă împotrivirea claselor avute și să pună bazele societății socialiste. Orice renunțare la plenitudinea puterii Sovietelor, la Republica Sovietică cucerită de popor, în folosul parlamentarismului burghez și al Adunării Constituante, ar însemna acum un pas înapoi, ar însemna falimentul întregii Revoluții muncitorești-țărănești din Octombrie.

Datorită împrejurărilor sus-arătate, în Adunarea Constituantă ce s'a întrunit la 5 Ianuarie, majoritatea a fost obținută de partidul socialiștilor-revoluționari de dreapta, partidul lui Kerenski, Avxentiev și Cernov. Firește că acest partid a refuzat să ia în discuție propunerea absolut precisă, limpede și fără putință de răstălmăcire, făcută de organul suprem al Puterii Sovietice, de Comitetul Executiv Central al Sovietelor, pentru recunoașterea programului puterii sovietice, recunoașterea „Declarației drepturilor poporului muncitor și exploatat“, recunoașterea Revoluției din Octombrie și a puterii sovietice. Prin acest fapt Adunarea Constituantă a rupt orice legătură dintre ea și Republica Sovietică a Rusiei. Părăsirea unei asemenea Adunări Constituante de către fracțiunea bolșevică și de către fracțiunea socialiștilor-revoluționari de stânga, fracțiuni care constitue acum în mod vădit imensa majoritate în Soviete, bucurându-se de încrederea muncitorilor și a majorității țăranilor, era inevitabilă.

De fapt, partidul socialist-revoluționar de dreapta și partidul menșevic duc în afara Adunării Constituante cea mai înverșunată luptă împotriva puterii sovietice, făcând apel pe față, prin ziarele lor, la răsturnarea acesteia, denumind bun plac și ilegalitate reprimarea rezistenței exploatativilor prin forța claselor celor ce muncesc — reprimare necesară în vederea eliberării de sub jugul exploatării, — luând apărarea sabotivilor ce se află în slujba capitalului și mergând până la apeluri fățișe la teroare, pe care „grupuri necunoscute“ au și început să o exercite *).

E limpede, așa dar, că cei rămași în Adunarea Constituantă n'ar putea să joace decât un rol de paravan al luptei pe care o desfășoară contrarevoluționarii în vederea răsturnării puterii sovietice.

Deaceia Comitetul Executiv Central hotărăște:

Adunarea Constituantă este dizolvată.

Proiect redactat la 6 Ianuarie 1918, cu colaborarea lui Stalin. Adoptat în aceeași zi de Comitetul Executiv Central al Sovietelor din întreaga Rusie și publicat în ziarul „Izvestia“ Nr. 5, din 7 Ianuarie 1918. (N. Red.)

*) Aliniatul care începe cu cuvintele : „De fapt, partidul“ și se termină cu cuvintele : „au și început să o exercite“ a fost formulat de tovarășul Stalin precum urmează : „Iar în afara zidurilor Adunării Constituante partidul majorității din Adunarea Constituantă, partidul socialistilor-revoluționari de dreapta, duce o luptă fățișă împotriva puterii sovietice, făcând apel prin ziarele sale la răsturnarea acesteia, sprijinind rezistența exploatativilor împotriva trecerii pământului și a fabricilor în mâinile celor ce muncesc, luând apărarea sabotivilor cari servesc capitalul și mergând până la apeluri fățișe la teroare, pe care „grupuri necunoscute“ o exercită deja. (N. Red.)

TEZE ASUPRA INCHEERII IMEDIATE A UNEI PĂCI SEPARATE ȘI ANEXIONISTE

1. Situația revoluției ruse este, în momentul de față, de asemenea natură, încât aproape toți muncitorii și imensa majoritate a țăranilor sunt, fără îndoială, de partea puterii sovietice și a revoluției socialiste începute de aceasta. În acest sens, succesul revoluției socialiste din Rusia este asigurat.

2. Pe de altă parte, războiul civil, provocat de împotrivirea turbată a claselor avute, deplin conștiente că au de dat lupta finală, hotăritoare, pentru păstrarea proprietății private asupra pământului și asupra mijloacelor de producție, n'a ajuns încă la punctul lui culminant. În acest război, victoria puterii sovietice este asigurată, dar până în clipa în care va fi înăbușită rezistența burgheziei va mai trece, în mod inevitabil, o bună bucată de vreme, va fi în mod inevitabil necesară o mare încordare de forțe: va fi inevitabilă o anumită perioadă de profundă desorganizare și de haos, inerente oricărui război și mai ales unui război civil.

3. În afară de aceasta, împotrivirea burgheziei, în formele ei mai puțin active și cu caracter nemilitar, precum sabotajul, corupția elementelor de clasă, corupția agenților burgheziei ce se strecoară în rândurile socialiştilor pentru a duce cauza acestora la pierzanie, etc., etc., împotrivirea aceasta s'a dovedit atât de îndârjită, într'atât s'a dovedit ea capabilă de a îmbrăca forme foarte variate, încât lupta împotriva ei va mai dura în mod inevitabil câțeva vreme și este puțin probabil ca ea să se termine,

în formele ei principale, înainte de câteva luni. Și, fără dobândirea unei victorii hotărâtoare împotriva rezistenței pasive, deghizate, a burgheziei și a aderenților ei, succesul revoluției socialiste este cu neputință.

4. În sfârșit, sarcinile organizatorice ale prefacerii socialiste din Rusia sunt atât de vaste și de anevoioase, încât pentru realizarea lor — având în vedere marele număr al tovarășilor de drum mic-burghezi ai proletariatului socialist și nivelul cultural scăzut al acestuia — este deasemenea nevoie de un timp destul de îndelungat.

5. Din toate aceste împrejurări privite în ansamblu, rezultă în chip foarte precis faptul că izbânda socialismului în Rusia necesită câtăva vreme, cel puțin câteva luni, în cursul cărora guvernul socialist trebuie să aibă mâinile cu totul libere, spre a obține victoria împotriva burgheziei mai întâi în propria lui țară și pentru a porni o largă și adâncă muncă organizatorică de masă.

6. Situația actuală a revoluției socialiste din Rusia trebuie să constituie baza oricărei formulări a sarcinilor internaționale ale puterii noastre sovietice, dat fiind că în al 4-lea an al războiului situația internațională e de asemenea natură, încât este absolut cu neputință să se prevadă momentul probabil al exploziei revoluționare și al doborârii vreunuia din guvernele imperialiste europene (inclusiv a celui german). Nu încapă îndoială că revoluția socialistă din Europa va trebui să vină și că ea va veni. Toate speranțele noastre în victoria *definitivă* a socialismului se bazează pe această convingere și pe această prezivziune științifică. Activitatea noastră propagandistică în general și organizarea fraternizării în special trebuie să fie sporite și dezvoltate. Dar ar fi o greșală să întemeiem tactica guvernului socialist din Rusia pe încercarea de a determina dacă revoluția socialistă va izbucni sau nu în Europa și mai ales în Germania în viitoarele șase luni (sau în alt termen mai scurt). Intrucât lucrul acesta nu poate fi

nicidecum precizat, toate încercările de acest fel s'ar reduce, din punct de vedere obiectiv, la un orb joc de noroc.

7. Tratatul de pace dela Brest-Litovsc vădesc în mod limpede că în momentul de față — 7 Ianuarie 1918 — în sânul guvernului german (care duce de căpăstru toate celelalte guverne ale quadruplei alianțe), a biruit în mod incontestabil partidul militar, care în fond a și înaintat Rusiei un ultimatum (a cărui prezentare formală e de așteptat, trebuie să fie așteptată de noi dela o zi ia alta). Acest ultimatum conține: ori continuarea războiului, ori semnarea unei păci anexioniste, adică a unei păci conținând clauza după care noi restituim toate teritoriile ocupate de noi; Nemții păstrează *toate* teritoriile ocupate de ei și ne impun plata unei contribuții (măscată sub aparența unei plăți făcute pentru întreținerea prizonierilor), contribuție de aproximativ 3 miliarde de *ruble*, plătită în câteva rate anuale.

8. În fața guvernului socialist din Rusia se pune o problemă care cere o grabnică soluție, fie pe aceea de a accepta această pace anexionistă, fie de a porni imediat la un război revoluționar. În acest caz nu este posibilă, în fond, nicio soluție de mijloc. Nu mai poate fi obținută nicio nouă amânare, căci pentru tărăgănarea artificială a tratatelor am făcut *deja* tot ce a fost posibil și imposibil.

9. Examinând argumentele în favoarea unui război revoluționar imediat, dăm în primul rând de argumentul după care o pace separată va fi acum, în mod obiectiv, o înțelegere încheiată cu imperialiștii germani, „un târg imperialist“, etc., și că, prin urmare, acceptarea unei asemenea păci ar însemna o ruptură completă cu principiile de bază ale internaționalismului proletar.

Acest argument este însă vădit injust. Muncitorii cari, pierzând o grevă, semnează condițiuni de reîncepere a lucrului desavantajoase pentru ei și avantajoase pentru capitaliști, nu trădează socialismul. Trădează socialismul

doar acei cari, în schimbul unor avantagii ce favorizează o parte a muncitorilor, acceptă condițiuni avantajoase pentru capitaliști; numai asemenea acorduri sunt în principiu inadmisibile.

Acela care definește războiul împotriva imperialismului german un război defensiv și drept, dar în realitate primește sprijin din partea imperialiștilor anglo-francezi și ascunde poporului tratatele secrete încheiate cu aceștia, acela trădează socialismul. Acela care fără a-i tăinui nimic poporului, fără a încheia niciun fel de tratate secrete cu imperialiștii, acceptă semnarea unor condițiuni de pace desavantajoase pentru o națiune slabă și avantajoase pentru una din grupările imperialiste, atunci când, la un moment dat, îi lipsesc forțele necesare pentru continuarea războiului, acela nu săvârșește nici cea mai mică trădare a socialismului.

10. Un alt argument în favoarea războiului imediat constă în faptul că, încheind pacea, devenim în mod obiectiv agenții imperialismului german, deoarece eliberăm acestuia trupele de pe frontul nostru și milioane de prizonieri, etc. Dar și acest argument este vădit injust, căci un război revoluționar, în momentul de față, ar face din noi, în mod obiectiv, agenții imperialismului anglo-francez, punându-i acestuia la dispoziție forțe ce i-ar ajuta să-și atingă scopurile. Englezii i-au propus de-a-dreptul comandantului nostru suprem Crîlenco câte o sută de ruble lunar de fiecare soldat al nostru, în cazul continuării războiului. Chiar dacă nu le-am lua nicio copeică anglo-francezilor, în mod obiectiv noi tot le-am ajuta, prin reținerea unei părți din trupele germane.

Așa dar, în ambele cazuri nu ne putem smulge cu totul din relația cu una sau cu alta din taberele imperialiste și este de altfel evident faptul că nu ne putem smulge cu totul din asemenea relații, fără a fi răsturnat imperialismul mondial. Concluzia justă ce se desprinde de aici este

aceea că din moment ce într'una din țări a biruit guvernul socialist, problemele trebuiesc rezolvate nu din punctul de vedere al preferinței pentru unul dintre imperialismele sau pentru celălalt, ci exclusiv din punctul de vedere al celor mai favorabile condițiuni pentru dezvoltarea și consolidarea revoluției socialiste deja începute.

Cu alte cuvinte, la baza tacticii noastre trebuie să se afle acum nu chestiunea de a ști care anume dintre cele două imperialismele ar fi mai avantajos de ajutat acum, ci faptul de a se asigura mai bine și mai temeinic revoluției socialiste posibilitatea de a se consolida sau măcar de a se menține într'o singură țară, până când i se vor alătura și alte țări.

11. Se afirmă că adversarii din rândurile social-democrației germane ai războiului ar fi devenit acum „defețiști“ și că ne roagă să nu cedăm imperialismului german. Dar noi admitem defetismul numai în raport cu burghezia imperialistă a *propriei* țări, iar biruința reputată împotriva unui imperialism străin — biruință obținută în alianță formală sau de fapt cu imperialismul „amic“ — noi am respins-o întotdeauna ca pe o metodă principial inadmisibilă și în general nepotrivită.

Argumentul acesta este deci numai o variantă a celui precedent. Dacă social-democrații germani de stânga ne-ar propune amânarea păcii separate pentru un timp *determinat*, dând garanții că în acest timp se va produce în Germania o acțiune revoluționară, problema s'ar putea pune altfel pentru noi. Dar stânga germană nu numai că nu afirmă asemenea lucru, ci, dimpotrivă, ea ne declară în mod formal: „Rezistați cât puteți, dar decideți chestiunea luând în considerație situația în care se află revoluția socialistă rusă, căci în ceea ce privește revoluția germană nu se poate făgădui nimic pozitiv“.

12. Se afirmă că, într'un șir de declarații ale partidului, noi am fi „făgăduit“ direct ducerea războiului re-

voluționar și că încheierea unei păci separate ar fi o călcare a cuvântului dat.

Lucrul acesta este greșit. Noi am vorbit despre *necesitatea* pentru un guvern socialist „*de a pregăti și de a purta*” războiul revoluționar, în epoca imperialismului; noi am afirmat lucrul acesta pentru a combate pacifismul abstract, teoria negării complete a „apărării patriei” în epoca imperialismului și pentru a combate, în fine, instinctele pur egoiste ale unei părți a soldaților; dar nu ne-am luat obligația de a începe un război revoluționar fără a ține seama de posibilitățile de a-l purta în cutare sau în cutare moment.

Desigur că noi trebuie și acum să *pregătim* războiul revoluționar. Noi ne îndeplinim acest angajament așa cum ne-am îndeplinit în general toate angajamentele cari au putut fi imediat îndeplinite: am anulat tratatele secrete, am propus tuturor popoarelor o pace dreaptă, am amânat în fel și chip și în câteva rânduri tratativele de pace, pentru a da timp și altor popoare să ni se alăture.

Dar problema, dacă poate fi dus *acum, imediat*, un război revoluționar, trebuie să fie soluționată ținându-se exclusiv seama de condițiunile materiale ale înfăptuirii acestuia și de interesele revoluției socialiste deja începute.

13. Rezumând aprecierea argumentelor aduse în favoarea unui război revoluționar imediat, trebuie să ajungem la concluzia că o asemenea politică ar corespunde poate năzuinței omului spre tot ceace e frumos, strălucitor și de efect, dar n'ar ține cătuși de puțin seamă de raportul obiectiv al forțelor de clasă și de factorii materiali, în momentul actual al revoluției socialiste începute.

14. Nu începe îndoială că în momentul de față și în săptămânile viitoare (și probabil și în lunile viitoare) armata noastră va fi absolut incapabilă sa respingă cu succes ofensiva germană: în primul rând, datorită epuizării și istovirii extreme a majorității soldaților, dată fiind nemai-

pomenita desorganizare în aprovizionarea cu alimente, și înlocuirea în mod desorganizat a trupelor istovite, etc.; în al doilea rând, datorită stării cu totul jalnice a efectivului de cai, care sortește artileria noastră unei pieiri sigure; în al treilea rând, datorită imposibilității totale de a apăra litoralul dintre Riga și Reval, ceea ce îi oferă inamicului cea mai sigură șansă de a cuceri restul Letoniei, apoi Estonia, de a ataca pe la spate o parte însemnată a trupelor noastre și, în sfârșit, de a lua Petrogradul.

15. Mai departe. Nu începe îndoială nici asupra faptului că, în momentul de față, majoritatea țărănească a armatei noastre s'ar pronunța negreșit în favoarea unei păci anexioniste, și nu în favoarea unui război revoluționar imediat, căci munca de reorganizare socialistă a armatei, integrarea în ea a detașamentelor Gărzii Roșii etc., sunt abia la un prim început.

Armata fiind complet democratizată, ar fi o aventură să purtăm războiul împotriva voinței majorității soldaților, iar pentru a crea o armată socialistă muncitorească-țărănească cu adevărat solidă și puternică din punct de vedere ideologic, avem nevoie de luni și luni de zile, cel puțin.

16. Țărănimea săracă din Rusia este în stare să sprijine revoluția socialistă condusă de clasa muncitoare, dar nu e în stare să pornească imediat, chiar în acest moment, un război revoluționar serios. Am săvârși o greșală funestă dacă am ignora acest raport obiectiv al forțelor de clasă în această chestiune.

17. Prin urmare, în ce privește războiul revoluționar, lucrurile se prezintă în acest moment precum urmează:

Dacă revoluția germană ar izbucni și ar birui în viitoarele trei-patru luni, tactica războiului revoluționar imediat n'ar distruge poate revoluția noastră socialistă.

Dar dacă revoluția germană nu se produce în lunile viitoare, iar războiul continuă, evenimentele s'ar desfășura

În mod inevitabil în așa fel, încât înfrângeri grele ar sili Rusia să încheie o pace separată și mai desavantajoasă încă, și această pace ar fi încheiată nu de un guvern socialist, ci de un alt guvern (cum ar fi, de pildă, blocul dintre Rada burgheză și partidul lui Cernov sau ceva analog). Căci dela primele înfrângeri, armata țărănească, extrem de istovită de război, ar răsturna guvernul muncitoresc socialist, și aceasta, probabil, nu după trecere de luni, ci numai de câteva săptămâni.

18. În asemenea condițiuni, ar fi cu totul inadmisibilă tactica de a pune pe o singură carte toată soarta revoluției socialiste deja începute în Rusia, numai pe temeiul speranței că revoluția germană ar putea izbucni la o dată foarte apropiată, într'un răstimp extrem de scurt, nu mai mare decât câteva săptămâni. O asemenea tactică ar fi o aventură. Nu avem dreptul să riscăm în felul acesta.

19. Și nici revoluția germană nu va fi cu nimic stingerită, ținând seama de condițiunile ei obiective, prin faptul că noi vom încheia o pace separată. Beția șovinismului o va slăbi probabil pentru un timp, dar situația Germaniei va rămâne extrem de grea, războiul împotriva Angliei și a Americii va fi de lungă durată, imperialismul agresiv e complet și definitiv demascat în ambele tabere. Republica Sovietică Socialistă din Rusia va constitui o pildă vie pentru popoarele din toate țările, iar acțiunea propagandistică, influența revoluționară a acestei pilde, va fi gigantică. De o parte, regimul burghez și războiul de cuceriri — complet demascat — a două grupuri de piraiți. De alta, pacea și republica socialistă a Sovietelor.

20. Încheind o pace separată, ne descotorosim, pe cât este posibil în acest moment, de ambele grupări imperialiste adversare, profitând de dușmănia și de războiul dintre ele — care îngreuiază încheierea unui târg împotriva

noastră — și obținem astfel un anumit răgaz, în răstimpul căruia vom avea mâinile libere, în vederea continuării și consolidării revoluției socialiste. Reorganizarea Rusiei pe baza dictaturii proletariatului, pe baza naționalizării băncilor și a marii industrii, în condițiile unui regim de schimburi în natură între oraș și cooperativele sătești de consum ale micilor țărani, este absolut posibilă din punct de vedere economic, cu condiția numai de a ne fi asigurate câteva luni de activitate pașnică. Iar o asemenea reorganizare va face ca socialismul să devină de nebiruit atât în Rusia cât și în lumea întreagă, creând totodată o bază economică solidă pentru o puternică armată roșie muncitorească-țăărănească.

21. Un război cu adevărat revoluționar ar fi în momentul de față războiul republicii socialiste împotriva țărilor burgheze, cu țelul precis și pe deplin aprobat de armata socialistă de a răsturna burghezia din alte țări. Este însă *evident* că în momentul de față nu ne putem propune asemenea țel. În mod obiectiv, noi am duce acum războiul pentru eliberarea Poloniei, a Lituaniei și a Curlandei. Dar niciun marxist nu va putea nega, fără a rupe în general cu principiile de bază ale marxismului și ale socialismului, că interesele socialismului se situează mai presus de interesele dreptului națiunilor la autodeterminare. Republica noastră socialistă a făcut și continuă să facă tot ce poate, în vederea realizării dreptului la autodeterminare al Finlandei, al Ucrainei, etc. Dar, dacă situația concretă este de așa natură încât existența republicii socialiste este amenințată în momentul de față din cauza călcării dreptului de autodeterminare al câtorva națiuni (Polonia, Lituania, Curlanda etc.), se înțelege dela sine că interesele păstrării republicii socialiste au întâietate.

Deaceia cel ce spune: „nu putem semna o pace rușinoasă, infamantă, etc., nu putem trăda Polonia etc.“, nu

observă că, încheind pacea cu condiția eliberării Poloniei, el n'ar face decât să întărească și mai mult imperialismul german împotriva Angliei, împotriva Belgiei, a Serbiei și a altor țări. Pacea obținută cu condiția eliberării Poloniei, a Lituaniei, a Curlandei ar fi o pace „patriotică” din punctul de vedere al Rusiei, dar n'ar înceta nicidecum de a fi o pace încheiată cu anexioniștii, cu imperialiștii germani.

Teze scrise la 7 Ianuarie 1918. Publicate în ziarul „Pravda” Nr. 34, din 24 Februarie 1918. (N. Red.)

CONVORBIRE TELEFONICĂ A LUI V. I. LENIN ȘI I. V. STALIN CU MEMBRII SOVIETULUI DIN DVINSC

18 Februarie 1918.

Dvinsc. La aparat membrii Sovietului din Dvinsc.

Lenin și Stalin. Vă rugăm să ne comunicați ce directive ați primit dela Smolnâi în legătură cu iminenta ofensivă a Nemților ? Spuneți cine vorbește, numele Dvs. ?

Dvinsc. Vorbesc Pavlov și Beliaev.

Lenin și Stalin. Chiar în acest moment comandantul suprem v'a expediat o telegramă în sensul că ar fi trebuit să vă retrageți, nimicind totul în urma voastră. Va trebui să părăsiți Dvinscul. Ce noutăți puteți comunica asupra acțiunii Nemților ?

Dvinsc. Deocamdată Nemții nu întreprind nicio acțiune. În oraș domnește panică. Avioanele germane zboară deasupra orașului la foarte mică înălțime, aruncând proclamații. N'am reușit însă să le citim, deoarece au fost duse departe de vânt. Sovietul a hotărât să rămână în oraș până în momentul intrării Nemților. Au fost organizate comitete cetățenești pentru asigurarea ordinii în oraș. Cari sunt directivele de urmat ulterior ?

Lenin și Stalin. Luați măsuri ca serviciul de transmisiuni să funcționeze și în timpul retragerii. Instalați în vagon aparatele Hughes precum și o echipă de telegrafisti, cu un mecanic experimentat. Comunicați comisa-

riatului că înaintea retragerii totul trebuie nimicit. Luați măsuri ca să fie posibilă evacuarea în ultimul moment a organizațiilor, deoarece e de presupus că Nemții vor urmări să pună mână pe centrele revoluționare. Dacă veți reuși să citiți proclamațiile aruncate de Nemți, comunicați-ne conținutul lor. Străduiți-vă să țineți cât mai des legătură cu noi.

Dvinsc. Spuneți-ne, vă rugăm, cum să procedăm cu podurile în momentul retragerii.

Lenin și Stalin. Desigur că trebuiesc aruncate în aer!

Dvinsc. Vă vom comunica eventualele noutăți. Nu mai avem nimic de comunicat. La revedere.

Lenin și Stalin. La revedere.

*Rânduri publicate în „Culegera
Lenin“, vol. XXXIV, 1943, ed. rusă
(N. Red.)*

PATRIA SOCIALISTĂ ESTE IN PRIMEJDIE !

21 Februarie 1918

Pentru a cruța țara, istovită și sfâșiată, de noi încercări grele provocate de război, am făcut unul din cele mai mari sacrificii, comunicând nemților că acceptăm semnarea condițiilor lor de pace. Parlamentarii noștri au plecat în seara zilei de 20 (7) Februarie dela Rejița la Dvinsc, și până acum n'am primit încă niciun răspuns. Pe cât se pare, guvernul german nu se grăbește să răspundă. E vădit faptul că el nu dorește încheierea păcii. Indeplinind însărcinarea capitaliștilor din întreaga lume, militarismul german vrea să-i strângă de gât pe muncitorii și pe țărani ruși și ucraineni, să restituie moșierilor pământurile, bancherilor fabricile și uzinele și monarhiei puterea. Generalii germani vor să-și înscăuneze „ordinea“ lor la Petrograd și la Kiev. Republica Socialistă Sovietică e în foarte mare primejdie. Până în clipa în care se va ridica și va învinge proletariatul Germaniei, muncitorii și țărani Rușiei au sfânta datorie de a apăra fără preget Republica Sovietelor împotriva hoardelor Germaniei burgheze imperialiste.

Consiliul Comisarilor Poporului hotărăște: 1) Toate forțele și mijloacele țării vor fi subordonate în întregime cauzei apărării revoluționare. 2) Toate Sovietele și organizațiile revoluționare sunt obligate să apere orice poziție până la ultima picătură de sânge. 3) Organizațiile căilor ferate, ca și Sovietele ce au legături cu ele, sunt obligate

ca, punând în joc toate forțele lor, să-l împiedice pe inamic să folosească rețeaua căilor de comunicație; în caz de retragere vor fi nimicite drumurile, incendiate și aruncate în aer clădirile căilor ferate; întregul material rulant, vagoanele și locomotivele, vor fi imediat dirijate spre Răsărit, în adâncul țării. 4) Toate rezervele de grâne și de alimente, în general, precum și orice bunuri de valoare cari ar putea încăpea pe mâna dușmanului vor fi neapărat nimicite; supravegherea acestor operații cade în sarcina Sovietelor locale, sub responsabilitatea personală a președinților lor. 5) Muncitorii și țărani Petrogradului, ai Kievului și ai tuturor orașelor, ai comunelor urbane și rurale, situate în zona prin care trece linia noului front, vor mobiliza batalioane pentru săparea tranșelor, sub conducerea unor specialiști militari. 6) În aceste batalioane vor fi recrutați, sub supravegherea soldaților din garda roșie, toți bărbații și femeile, apti de muncă, aparținând clasei burgheze; cei ce se vor opune vor fi împușcați. 7) Va fi suspendată apariția tuturor publicațiilor cari susțin acțiunile îndreptate împotriva apărării revoluției, cari se situează de partea burgheziei germane și cari tind să folosească invazia hoardelor imperialiste pentru răsturnarea puterii sovietice; redactorii și colaboratorii apti de muncă ai acestor publicații vor fi mobilizați la săparea tranșelor și pentru alte lucrări defensive. 8) Agenții inamicului, speculanții, spărgătorii, huliganii, agitatorii contrarevoluționari, spionii germani prinși în flagrant delict, vor fi executați pe loc.

Patria socialistă este în primejdie! Trăiască Patria noastră socialistă! Trăiască revoluția socialistă internațională!

Consiliul Comisarilor Poporului.

Apel publicat în volumul: V. I. LENIN, „Din epoca războiului civil“, 1934, pag. 29-30, ed. rusă. (N. Red.)

UN LUCRU STRANIU ȘI MONSTRUOS

Prin rezoluția sa adoptată la 24 Februarie 1918, biroul regional din Moscova al partidului nostru și-a exprimat neîncrederea în Comitetul Central, refuzând totodată să se supună aceluia dintre hotărârile acestuia „legate de aplicarea condițiilor tratatului de pace cu Austro-Germania“ și declarând într’o „expunere de motive“ a rezoluției că „i se pare inevitabilă sciziunea partidului într’un viitor apropiat“. *)

Nu este în toate astea nimic monstruos, și nu numai atât, dar nici măcar ceva straniu. Este cât se poate de firesc ca niște tovarăși cari sunt într’un adânc desacord cu Comitetul Central pe chestiunea păcii separate, să condamne aspru Comitetul Central și să-și exprime convingerea că sciziunea este inevitabilă. Toate acestea constituie cel mai legitim drept al membrilor de partid, toate acestea sunt foarte de înțeles.

Dar iată ce este ciudat și monstruos. Rezoluției îi este alăturată o „expunere de motive“. Iat-o în întregime:

„Biroul regional din Moscova consideră inevitabilă sci-

*) Iată textul complet al rezoluției: „Luând în discuție activitatea Comitetului Central și având în vedere linia politică și compoziția acestuia, biroul regional din Moscova al P. M. S. D. R. își exprimă neîncrederea în Comitetul Central, declarând că la prima ocazie va cere alegerea unui nou Comitet Central. În afară de aceasta, biroul regional din Moscova nu se consideră obligat să se supună în mod necondiționat aceluia dintre hotărârile Comitetului Central legate de aplicarea condițiilor tratatului de pace cu Austro-Germania“. Rezoluția a fost adoptată în unanimitate.

ziunea partidului într'un viitor apropiat; el își ia sarcina de a acționa în vederea unificării tuturor elementelor revoluționare comuniste consecvente, cari luptă atât împotriva partizanilor încheierii unei păci separate, cât și împotriva tuturor elementelor oportuniste moderate din partid. *În interesul revoluției internaționale, credem că este necesar să acceptăm posibilitatea pierderii puterii sovietice, care a devenit acum pur formală.* Ca și până acum, considerăm că sarcina noastră principală este propagarea ideilor revoluției socialiste în toate celelalte țări, realizarea hotărâtă a dictaturii muncitorești, reprimarea necruțătoare a contrarevoluției burgheze din Rusia“.

Am subliniat acele cuvinte cari sunt... stranii și monstruoase.

În cuvintele acestea stă nodul chestiunii.

Aceste cuvinte duc până la absurd întreaga linie politică a autorilor rezoluției. Aceste cuvinte desvăluie cu neobișnuită claritate fondul greșelii lor.

„În interesul revoluției internaționale credem că e necesar să acceptăm posibilitatea pierderii puterii sovietice“... Stranie este această afirmație, căci lipsește până și legătura dintre premise și concluzie. „În interesul revoluției internaționale este necesară acceptarea *înfrângerii militare* a puterii sovietice“, o asemenea teză ar putea fi justă sau falsă, dar n'am putea-o denumi stranie. Aceasta în primul rând.

În al doilea rând: puterea sovietică „a devenit acum pur formală“. Această afirmație este nu numai stranie, dar de-a-dreptul monstruoasă. E limpede că autorii s'au rătăcit în labirintul confuziilor. Și suntem nevoiți deaceia să descercăm noi lucrurile.

În cece privește prima chestiune, ideea evidentă a autorilor e aceea că interesul revoluției internaționale impune acceptarea posibilității unei înfrângeri în război, a unei înfrângeri care ar duce la pierderea puterii sovie-

ție, adică la victoria burgheziei în Rusia. Exprimând această idee, autorii recunosc în mod indirect dreptatea celor spuse de mine în tezele mele (din 7 Ianuarie 1918, publicate în „Pravda“ din 24 Februarie 1918), și anume că neacceptarea condițiilor de pace ce ne-au fost propuse de Germania ar duce Rusia pe calea înfrângerii și a răsturnării puterii sovietice.

Deci, *la raison finit toujours par avoir raison* *), adevărul biruște totdeauna! Adversarii mei „extremiști“ din Moscova, cari amenință cu sciziunea, au trebuit — tocmai pentru că au ajuns să preconizeze în mod deschis sciziunea — să formuleze până la capăt considerațiunile lor *concrete*, tocmai acele considerațiuni pe cari cei ce eaută să se eschiveze prin fraze generale pe tema războiului revoluționar preferă să le ocolească. Sensul tezelor și al argumentelor mele (după cum își poate da seama oricine va citi cu atenție tezele mele din 7 Ianuarie 1918) îl formează ideea necesității acceptării unei păci arhi-grele *acum*, în momentul acesta. *pregătind* totodată, în mod serios, războiul revoluționar (și de altfel tocmai în *interesul* acestei pregătiri serioase). Cei ce se mărgineau la fraze generale pe tema războiului revoluționar ocoleau sensul argumentelor mele, sau nu-l observau, nu voiau să-l observe. Și iată că acum trebuie să aduc mulțumiri din toată inima tocmai adversarilor mei „extremiști“ din Moscova, pentru faptul că au rupt „conspirația tăcerii“, țesută în jurul *fondului* argumentărilor mele. Moscoviții au fost *primii* cari au răspuns.

Și care a fost răspunsul lor ?

Răspunsul lor a fost *recunoașterea justeții* argumentului meu *concret*. — Da, au recunoscut Moscoviții, ne așteaptă într'adevăr o înfrângere, dacă acceptăm acum bă-

*) În franțuzește în original. (N. Red.)

tălia cu nemții *). Da, această înfrângere va duce într'adevăr la căderea puterii sovietice.

Încă și încă odată: aduc mulțumiri din toată inima adversarilor mei „extremiști“ din Moscova, pentru faptul de a fi rupt „conspirația tăcerii“, țesută împotriva esenței argumentărilor mele, adică împotriva indicațiilor mele concrete asupra condițiunilor în cari s'ar desfășura războiul, dacă l-am accepta acum; le aduc mulțumiri pentru faptul de a fi recunoscut fără înconjur justetea indicațiilor mele concrete.

Mai departe. În ce constă respingerea argumentelor mele, a căror justete Moscoviții au fost în fond nevoiți s'o recunoască ?

În afirmația că, în interesul revoluției internaționale, *trebuie* să fie acceptată pierderea puterii sovietice.

Dece cer acest lucru interesele revoluției internaționale? Iată nodul, iată esența argumentării acelor care ar dori să răstoarne argumentele mele. Și tocmai asupra acestui punct — punct capital, esențial, radical — nici rezoluția și nici expunerea de motive nu suflă un singur cuvânt. Autorii rezoluției au găsit timpul și locul pentru a se referi la lucruri cunoscute și admise ca indiscutabile de toată lumea, și la „reprimarea necruțătoare a contrarevoluției burgheze în Rusia“ (cu mijloacele și cu metodele unei politici care duce la pierderea puterii sovietice?), și la lupta împotriva tuturor elementelor oportuniste moderate din partid; iar cu privire tocmai la ceea ce este discutabil, cu privire tocmai la însăși poziția adversarilor păcii, nicio vorbuliță !

*) Argumentul contrariu, că bătălia nu putea fi ocolită în niciun caz, este respins de înseși faptele : tezele mele au fost citite la 8 Ianuarie; pe la 15 Ianuarie *am fi putut* avea pacea. Am fi obținut cu siguranță un răgaz (iar pentru noi, chiar și cel mai mic răgaz avea o uriașă însemnătate atât materială, cât și morală, deoarece *Neamțul* ar fi fost nevoit să declare un *nou* război) dacă... dacă nu era la mijloc frazeologia revoluționară.

Straniu. Cât se poate de straniu. Oare nu cumva tocmai din cauză că s'au simțit deosebit de slabi în acest punct au trecut sub tăcere autorii rezoluției această chestiune? A spune limpede *dece anume* (cer interesele revoluției internaționale acest lucru), ar fi însemnat, poate, propria demascare...

Oricum ar fi, suntem nevoiți să *căutăm* argumentele de cari ar fi *putut* să se lase călăuziți autorii rezoluției.

Cred, poate, autorii că interesele revoluției internaționale interzic orice fel de pace cu imperialiștii? Părerea aceasta a fost exprimată la o consfătuire din Petrograd, de către unii adversari ai păcii, dar n'a fost susținută decât de infima minoritate a celor ce se ridică împotriva păcii separate. Este limpede că această părere duce la negarea utilității tratativelor dela Brest-Litovsc și la negarea păcii „chiar și“ cu condiția restituirii Poloniei, a Letoniei și a Curlandei. Falsitatea unor asemenea păreri (respinse, de pildă, de majoritatea adversarilor petersburghezi ai păcii) bate la ochi. În conformitate cu acest punct de vedere o republică socialistă înconjurată de puteri imperialiste n'ar putea să închee niciun fel de tratate economice, n'ar putea să existe decât doar dacă ar sbura în lună.

Socot cumva autorii că interesele revoluției internaționale cer ca aceasta să fie *stimulată* și că acest rol stimulant l-ar avea numai războiul și nicidecum pacea, care ar putea da masei impresia unei „legitimări“ a imperialismului? O asemenea „teorie“ ar fi în completă contradicție cu marxismul, care a negat întotdeauna că s'ar putea „stimula“ revoluțiile; acestea se dezvoltă pe măsură ce se maturizează și se înăspresc contradicțiile de clasă cari dau naștere revoluției. O asemenea teorie ar echivala cu părerea că insurecția armată este o formă de luptă obligatorie totdeauna și în orice împrejurări. În realitate, interesele revoluției internaționale cer ca puterea sovietică, care a doborât burghezia propriei sale țări, să *dea o*

jutor acestei revoluții, alegând însă *forma* de asistență potrivită cu forțele ei. A veni în ajutorul revoluției socialiste pe scară internațională, admițând posibilitatea înfrângerii acestei revoluții într'o anumită țară, o asemenea părere nici măcar nu decurge din teoria stimulării.

Iși închipue cumva autorii rezoluției că revoluția a și început în Germania, că ea a și ajuns la război civil deschis, pe scară națională, că e necesar deci să închinăm forțele noastre ajutorului ce urmează să fie acordat muncitorilor germani, că trebuie să pierim noi înșine („pierderea puterii sovietice“), *salvând* revoluția germană, care, începând lupta ei decisivă, primește lovituri grele? Din acest punct de vedere, pieirea noastră ar atrage asupra noastră o parte din forțele contrarevoluției germane și am salva astfel revoluția germană.

S'ar putea pe deplin admite că în cazul unor asemenea premize nu e numai „necesar“ (după cum s'au exprimat autorii rezoluției), ci chiar *obligatoriu* să acceptăm posibilitatea unei înfrângeri și posibilitatea pierderii puterii sovietice. Este însă limpede că nu există asemenea premize. Revoluția germană este în curs de maturizare, dar e lucru evident că nu s'a ajuns încă în Germania la punctul exploziei, că nu s'a ajuns încă la război civil. E clar că, „acceptând posibilitatea pierderii puterii sovietice“, n'am veni în ajutorul procesului de maturizare al revoluției germane, ci *l-am împiedica*. Noi am veni prin aceasta în ajutorul reacțiunii germane, am face jocul ei, am crea greutăți mișcării socialiste din Germania, am îndepărta de socialism masele largi ale proletarilor și ale semiproletarilor din Germania cari n'au trecut încă de partea socialismului și cari ar fi înspăimântați de zdrobirea Rusiei Sovietice, așa cum au fost înspăimântați muncitorii englezi, în 1871, de zdrobirea Comunci.

Oricum ai suci-o, n'ai să găsești nicio logică în raționamentul autorului. Argumente raționale în favoarea

tezei că „în interesul revoluției internaționale este necesar să acceptăm posibilitatea pierderii puterii sovietice“ nu există.

„Puterea sovietică devine acum pur formală“, iată teza monstruoasă la care au ajuns, precum am văzut, autorii rezoluției dela Moscova.

Datoriță faptului că imperialiștii germani vor ridica un tribut dela noi, datorită faptului că ne vor interzice propaganda și agitația împotriva Germaniei, puterea sovietică își pierde orice însemnătate, spun ei, „devine pur formală“. Acesta e probabil șirul „ideilor“ autorilor rezoluției. Spunem „probabil“, deoarece autorii n'au înfățișat nimic clar și precis în sprijinul tezei pe care o examinăm.

O stare de spirit plină de cel mai adânc și mai desnădăjduit pesimism, o disperare fără margini, iată conținutul „teoriei“ care vorbește de o însemnătate așa zis formală a puterii sovietice și care admite o tactică ce acceptă posibilitatea pierderii puterii sovietice. Orice am face, scăpare nu există; piară chiar și puterea sovietică ! — iată sentimentul care a dictat această monstruoasă rezoluție. Argumentele așa zise „economice“, în cari sunt uneori învăluite asemenea idei, se reduc la acelaș pesimism desnădăjduit: ce republică sovietică mai e și aceasta, zic ei, dacă e cu puțință să ni se ia tribut atât și atât, și încă atât !

Disperare și numai disperare : oricum ar fi, suntem pierduți !

Sentiment explicabil în situația arhi-grea în care se găsește Rusia. Dar care nu este „explicabil“ printre revoluționarii conștiinți. Sentimentul acesta este caracteristic tocmai prin aceea că duce la absurd părerile Moscoviților. Francezii din 1793 n'ar fi spus niciodată despre cuceririle lor. republica și democratismul, că devin pur formale, că trebuie să se accepte posibilitatea pierderii republicii. Ei au fost plini nu de disperare, ci de încredere în victorie.

Dar să lansezi apeluri în favoarea războiului revoluționar, vorbind totodată, într'o rezoluție oficială, despre „acceptarea posibilității pierderii puterii sovietice“, nu înseamnă decât complectă autodemascare.

La începutul secolului al XVIII-lea, în timpul războaielor napoleoniene, Prusia și un șir de alte țări au suferit înfrângeri, invazii, umilințe, asupra, incomparabil, infinit mai apăsătoare și mai grele decât cele suferite de Rusia anulului 1918. Și totuși, în timp ce Napoleon îi strivea sub cizma lui militară de sute de ori mai greu decât suntem striviți noi acum, oamenii cei mai buni ai Prusiei n'au disperat, n'au vorbit despre însemnătatea „pur formală“ a instituțiilor lor politice naționale. Ei nu și-au pierdut nădejdea, nu s'au lăsat duși de sentimentul: „oricum ar fi, suntem pierduți“. Ei au iscălit tratate de pace infinit mai grele, mai crude, mai rușinoase și mai asupraitoare decât cel dela Brest-Litovsc; dar apoi știau să aștepte, suportau cu tărie jugul cuceritorului, reîncepeau războiul, cădeau din nou sub jugul cuceritorului, iscăleau din nou tratate de pace rușinoase și chiar mai mult decât atât, apoi se ridicau din nou, până ce, *în cele din urmă, s'au eliberat* (folosind, între altele, vrajba dintre cei mai puternici cuceritori concurenți).

Pentru ce nu s'ar putea repeta oare lucrul acesta și în istoria noastră ?

Pentru ce să ne lăsam copleșiți de desnădejde și să redactăm rezoluții indiscutabil mai rușinoase decât cea mai rușinoasă pace, rezoluții cari spun că „puterea sovietică devine pur formală“ ?

Pentru ce înfrângeri militare dintre cele mai grele, suferite în luptele purtate împotriva coloșilor imperialismului contemporan, n'ar putea să călească și în Rusia sufletește poporul, să-i mărească autodisciplina, să extermine lăudăroșenia și frazeologia, să formeze tăria de caracter, să ducă masele la tactica justă a Prusienilor striviți de

Napoleon: iscălește tratatele de pace cele mai rușinoase atâta timp cât n'ai armată, adună-ți apoi puterile și ridică-te mereu și mereu ?

Pentruce primul tratat de pace nemaipomenit de greu să ne asvârle în brațele desnădejdiei, atunci când alte popoare au știut să suporte cu tărie nenorociri și mai mari ?

Oare tăria de caracter a proletarului, care știe că trebuie să se supună dacă-i lipsesc forțele, dar care pe urmă știe totuși să se ridice cu orice preț, mereu și mereu, acumulând forțe în orice împrejurare, oare acestei țării de caracter a proletarului îi corespunde această tactică a disperării, sau mai degrabă lipsei de caracter a micului burghez, care, reprezentat la noi de partidul socialiștilor-revoluționari de stânga, a bătut recordul frazeologiei pe tema războiului revoluționar ?

Nu, dragi tovarăși „extremiști“ din Moscova ! Fiecare zi de noi încercări va face să se depărteze de voi tocmai muncitorii cei mai conștienți, cu mai multă tărie de caracter. Puterea sovietică, vor spune ei, nu *devine* și nu *va deveni* pur formală, nu numai dacă cuceritorul se află la Pscov și ne ia un tribut de 10 miliarde, în grâne, minereu și bani, dar nici dacă inamicul ar fi la Nijni și la Rostov-pe-Don și ne-ar lua un tribut de 20 de miliarde.

Niciodată o cucerire străină nu va putea face ca o instituție politică populară să devie „pur formală“ (iar puterea sovietică *nu* este numai o instituție politică mult superioară celor pe care le-a cunoscut vreodată istoria). Dimpotrivă, cucerirea străină nu va face decât să întărească simpatiile populare pentru puterea sovietică, dacă... dacă ea nu se va lansa în aventuri.

Refuzul de a iscăli chiar și cea mai rușinoasă pace, atunci când n'ai armată, ar constitui o aventură de care poporul ar fi în drept să acuze guvernul care a pronunțat acest refuz.

Au fost în istorie cazuri de iscălire a unor păci infinite mai grele și mai rușinoase decât cea dela Brest-Litovsk (s'au dat exemple în rândurile de mai sus), și acest fapt n'a dus la pierderea prestigiului puterii de stat, n'a făcut-o să devină formală, n'a zdrobit nici puterea de stat și nici poporul, ci a oțelit poporul, *învățându-l* știința grea și anevoioasă de a pregăti o armată serioasă chiar și într'o situație disperat de grea, sub cizma cuceritorului.

Rusia se îndreaptă spre un nou și adevărat război de apărare a patriei, spre războiul menținerii și consolidării puterii sovietice. Se prea poate ca o nouă epocă — așa precum a fost aceea a războaielor napoleoniene — să fie epoca *războaielor* de eliberare (a războaielor și nu a unui singur război) ce vor fi impuse de cuceritori Rusiei Sovietice. Se prea poate.

Și tocmai de aceea, mai rușinoasă decât orice pace grea și arhi-grea dictată de lipsa unei armate, mai rușinoasă decât orice pace rușinoasă este rușinoasa disperare. Nici zece tratate de pace arhi-grele nu ne vor distruge, dacă vom cântări cu *seriozitate* insurecția și războiul. Nu vom pieri sub loviturile cuceritorilor, dacă nu vom lăsa ca disperarea și frazeologia să ne ducă ele la pierzanie.

*Articol publicat în ziarul „Pravda”
Nr. 37 și 38 din 28 Februarie și 1
Martie 1918. (N. Red.)*

PE TERENUL PRACTIC

Avântul revoluționar stârnit de incursiunea trădătoare a gărzilor albe germane împotriva revoluției ruse este un fapt. De pretutindeni ne sosesc telegrame cari exprimă hotărîrea masselor de a face zid de apărare în jurul puterii sovietice și de a lupta până la ultimul om. Altă atitudine față de propria lor putere muncitorească-țărănească nici nu era de așteptat.

Dar numai entuziasmul nu este deajuns pentru a purta război împotriva unui adversar asemenea imperialismului german. Atitudinea ușuratică față de acest război *veritabil, îndârjit, sângeros*, ar fi cea mai mare naivitate, o crimă chiar.

Războiul trebuie dus cu seriozitate sau deloc. Cale de mijloc nu poate exista. Din moment ce imperialiștii germani ne impun războiul, avem datoria sfântă de a judeca situația cu luciditate, de a face inventarul forțelor noastre, de a ne verifica mecanismul economic. Toate acestea trebuie să fie făcute cu repeziciunea timpurilor de război, căci în situația noastră de azi orice **întârziere este într'adevăr „echivalentă cu moartea“**. Hanibal e la porțile noastre ! Lucrul acesta nu trebuie să-l uităm nicio clipă.

Pentru a duce războiul *cu seriozitate*, spatele frontului trebuie să fie bine organizat, puternic. Cea mai bună armată, oamenii cei mai devotați revoluției vor fi imediat exterminați de adversar, dacă nu vor fi deajuns de înarmați, de aprovizionați cu alimente și de instruiți.

Lucrul acesta este atât de limpede, încât n'are nevoie de explicații.

În ce stare se găsește spatele armatei noastre revoluționare ? În starea cea mai de plâns, ca să nu spun mai mult. Transporturile noastre au fost cu totul desorganizate de războiul precedent, schimbul de mărfuri între oraș și sat desorganizat și el, ceea ce are ca urmare directă și imediată foamea în orașele mari.

Sub loviturile inamicului, armata noastră se reorganizează în modul cel mai radical. Vechea armată, familiarizată cu condițiunile războiului modern, nu mai există. Complect istovită de războiul precedent, obosită de moarte după cei trei ani și jumătate petrecuți în tranșee, ea este, ca valoare militară, egală cu zero. Armata Roșie este, în mod incontestabil, un admirabil material de luptă; ea reprezintă însă o materie brută neprelucrată încă. Ca să nu facem din ea carne de tun pentru artileria germană, trebuie s'o instruiem, s'o disciplinăm.

Greutăți uriașe stau în fața noastră. Imediat după trimiterea telegramelor prin cari se declară gata să lupte împotriva dușmanului extern, toate sovietele locale trebuie să ne comunice câte vagoane de grâne au fost expediate la Petrograd, ce trupe sunt ele în stare să trimită de îndată pe front, ce număr de soldați roșii fac instrucție militară. Trebuie să se înregistreze toate armele și munițiile, trebuie reîncepută imediat producția de arme și de munițiuni. Căile ferate trebuie să fie curățate de boccegi^{*}) și de huligani. Pretutindeni trebuie să fie restabilită cea mai severă disciplină revoluționară. Numai îndeplinind toate aceste condițiuni se va putea vorbi în mod serios de război. Altfel, toate discuțiile pe tema „războiului celui mai revoluționar“ nu vor fi decât *vorbe goale*. Și vorbele goale

^{*}) În vremea războiului civil din 1918-1920, în Rusia, micii speculanți transportau în boccele (de unde și denumirea) dintr'un loc într'altul pâine și alte produse alimentare pentru a fi revândute. (N. Dcd.)

sunt întotdeauna dăunătoare; iar în acest moment critic, ele pot juca un rol funest.

Sunt adânc convins că revoluția noastră va face față greutăților uriașe ale momentului actual. Ea a și realizat o muncă grandioasă, dar pentru a duce cauza noastră la izbândă trebuie să fie desfășurată și mai multă energie.

Numai așa vom învinge.

*Articol publicat în ziarul „Pravda”
Nr. 38, din 1 Martie 1918. (N. Red.)*

O LECTIE SERIOASĂ ȘI RĂSPUNDERI SERIOASE

Jalnicii noștri „stângiști“, cari au scos ieri un ziar propriu, „Comunistul“ *) (comunist al epocii premarxiste, am trebui noi să adăugăm), se sustrag dela lecția și dela învățămintele istoriei și caută să scape de răspundere.

Zadarnice încercări. Ei nu vor reuși să scape.

Ei îngrămădesc nenumărate coloane de gazetă, se trudesesc în sudoarea frunții lor, nu fac economie nici „măcar“ de cerneală de tipar, se fac luntre și punte pentru a prezenta „teoria“ „răgazului“ drept o „teorie“ proastă și lipsită de temei.

Dar vai ! Sforțările lor sunt neputincioase să desmință faptele. Faptele sunt încăpățânate, spune pe drept cuvânt un proverb englez. Fapt este că, din 3 Martie, de când, la ora 1 ziua, Germanii au încetat operațiunile militare, și până la 5 Martie, ora 7 seara, când scriu aceste rânduri, avem un răgaz și *am și folosit* aceste două zile în slujba apărării *practice* (care se manifestă nu prin fraze, ci prin fapte) a patriei socialiste. Acesta este un fapt care din zi în zi va deveni tot mai evident în ochii masselor. Este fapt că într'un moment în care armata de pe front, incapabilă de luptă, fuge în panică, părăsind tunurile și ne mai izbutind să arunce în aer podurile, apărarea patriei și *sporirea* capacității ei de apărare nu trebuie să fie ●

*) „Comunistul“ — gazetă care a apărut dela 5 până la 19 Martie 1918 la Petrograd. A fost organul fracționist al „comuniștilor de stânga“. (N. Red.)

pălăvrăgeală pe tema războiului revoluționar (pălăvrăgeală de-a-dreptul rușinoasă în momentul acestei fugi pline de panică a armatei, din care partizanii războiului revoluționar *n'au fost în stare să oprească* măcar un *singur* detașament), ci trebuie să însemne o retragere ordonată în vederea salvării rămășițelor armatei, urmând a se folosi în acest scop fiecare zi de răgaz.

Faptele sunt încăpățânate.

Fugind de realitatea faptelor, de învățămintele acestora, de problema răspunderii, jalnicii noștri „stângiști“ încearcă să ascundă cititorului un trecut apropiat, foarte proaspăt și important istoricește, și să-l escamoteze, referindu-se la lucruri de mult trecute și neimportante. O pildă: K. Radec amintește într'un articol că în Decembrie (în Decembrie!) a scris cu privire la necesitatea de a se ajuta armatei să reziste, și că a scris acest lucru într'un „memoriu adresat Consiliului Comisarilor Poporului“. N'am avut posibilitatea să citesc acest memoriu și mă întreb: de ce nu-l publică oare Karl Radec în *întregime*? De ce nu explică în mod precis și direct ce anume înțelegea el atunci printr'o „pace de compromis“? De ce nu-și amintește el de trecutul mai apropiat, când exprima în „Pravda“ iluzia lui (cea mai rea dintre toate iluziile lui) că ar fi posibil să se încheie pace cu imperialiștii germani, cu condiția ca să ne fie restituită Polonia.

Pentru ce?

Pentru că jalnicii „stângiști“ sunt nevoiți să ascundă acele fapte ce dau la iveală răspunderea lor, a „stângiștilor“, de a fi semănat iluzii, cari au constituit în fapt *un ajutor pentru imperialiștii germani și cari au împiedicat creșterea și dezvoltarea revoluției în Germania.*

N. Buharin încearcă acum să nege chiar și faptul că el și prietenii lui ar fi afirmat că Neamțul nu va putea trece la ofensivă. Cu toate acestea, mulți, foarte mulți știu că Buharin și prietenii lui au afirmat acest lucru și că,

semănând asemenea iluzii, ei *au dat ajutor* imperialismului german și *au împiedicat* creșterea revoluției germane, slăbită acum din cauză că Republicii Sovietice a Rusiei i-au fost luate — de când cu fuga plină de panică a armatei țărănești — mii și mii de tunuri și bogății de sute și sute de milioane. Lucrul acesta l-am prezis în mod clar și precis, în tezele din 7 Ianuarie. Dacă N. Buharin este acum nevoit să „tăgăduiască“, cu atât mai rău pentru el. Toți cei ce țin minte cuvintele lui Buharin și ale amicilor săi, cu privire la imposibilitatea în care s'ar afla Germania de a trece la ofensivă, vor da din umeri văzând că N. Buharin a fost nevoit să-și „tăgăduiască“ propriile sale cuvinte.

Iar pentru cei ce nu țin minte aceste cuvinte, pentru cei ce nu le-au auzit, ne vom referi la un document ceva mai prețios, mai interesant și mai plin de învățăminte, în *momentul actual*, decât rândurile svârlite pe hârtie de K. Radec în luna Decembrie. Documentul acesta, pe care „stângiștii“ îl ascund din păcate cititorilor lor, este rezultatul: a) al voturilor din 21 Ianuarie 1918, la consfătuirea comună a Comitetului Central al partidului nostru cu actuala opoziție „de stânga“, și b) al votului din Comitetul Central, la 17 Februarie 1918.

La 21 Ianuarie 1918, la întrebarea dacă trebuie sau nu trebuie rupte imediat tratativele cu Nemții, a votat *pentru* (dintre colaboratorii jalnicului „Comunist“ stângist) numai Stucov. Toți ceilalți au votat *contra*.

La întrebarea dacă este *admisibilă* acceptarea semnării unei păci anexioniste, în cazul ruperii de către Germani a tratatelor sau al unui ultimatum din partea lor, au votat *contra* numai Obolenski (când vor fi oare publicate tezele „Jui“ ? Dece tace „Comunistul“ în privința lor ?) și Stucov. *Pentru* au votat toți ceilalți.

La întrebarea dacă *trebuie* semnată în cazul acesta pacea ce ne fusese propusă, au votat *contra* numai Obo-

lenski și Stucov; ceilalți „militanți de stânga“ s'au abținut !! Iată un fapt !

La 17 Februarie 1918, la întrebarea cine este pentru un război revoluționar, Buharin și Lomov „refuză să ia parte la vot dacă chestiunea este astfel pusă“. Pentru, nu votează nimeni. Iată alt fapt.

La întrebarea dacă trebuie „să se aștepte cu reluarea tratativelor de pace până când ofensiva germană se va fi manifestat îndeajuns (așa cum vă spun!) și până când se va fi vădit influența ei asupra mișcării muncitorești germane“, votează pentru, dintre actualii colaboratori ai ziarului „de stânga“, Buharin, Lomov și Urițki.

La întrebarea „încheiem ori nu pace în caz că ofensiva germană devine fapt, iar în Germania și în Austria nu se manifestă niciun avânt revoluționar“, s'au abținut dela vot Lomov, Buharin și Urițki.

Faptele sunt încăpățânate. Iar faptele glăsuesc că Buharin nega posibilitatea unei ofensive germane, semăna iluzii prin cari, fără să vrea, dădea *de fapt ajutor* imperialiștilor germani și împiedica creșterea revoluției germane. Iată care este esența frazeologiei revoluționare. Asta înseamnă a ni-meri cu oiștea în gard.

N. Buharin îmi aduce învinuirea că nu analizez în mod concret condițiunile păcii actuale. Nu e însă greu de înțeles că nici argumentarea mea și nici fondul chestiunii nu cereau și nu cer câtuși de puțin așa ceva. Era destul să dovedesc că, pentru noi, dilema reală, nu fantezistă, este una și numai una: ori aceste condițiuni care ne dau un răgaz fie el și de câteva zile, ori situația Belgiei și a Serbiei. Și lucrul acesta Buharin nu l-a contestat nici măcar în ceea ce privește Petrogradul. Lucrul acesta l-a recunoscut colegul lui, M. N. Pocrovski.

Iar dacă noile condițiuni sunt mai grele, mai rele, mai umilitoare decât condițiile dela Brest-Litovsc, de acest lucru sunt *vinovați*, în fața mării Republici Sovietice

Ruse, jalnicii *noștri stângiști*: Buharin, Lomov, Urițki și Comp. Acesta este un fapt istoric, dovedit prin voturile sus pomenite. De acest fapt nu poți fugi, nu te poți ascunde. *Vi se ofereau* condițiunile dela Brest-Litovsc, iar voi ați răspuns prin fanfaronadă și laudăroșenie, ceeace *a dus* la condițiuni și mai grele. Acesta este faptul. Și de răspunderea ce rezultă din el nu vă puteți scutura.

În tezele mele din 7 Ianuarie 1918, am prezis cât se poate de limpede că din cauza stării în care se găsește armata noastră (stare pe care n'a putut-o schimba frazeologia „*contra*“ masselor țărănești obosite), Rusia *va trebui* să închee o pace separată *mai rea*, dacă nu va primi pacea dela Brest-Litovsc.

„Stângiștii“ au căzut în capcana burgheziei ruse, care *avea nevoie* să ne împingă într'un război *cât se poate mai* desavantajos pentru noi.

Fapt este că, pronunțându-se pentru un război *imediat*, „socialiștii-revoluționari de stânga“ s'au pus în desacord vădit cu țărănimea. Și acest fapt dovedește *nseriozitatea* politiciii socialiștilor-revoluționari de stânga, după cum nserioasă a fost politica aparent „*revoluționară*“ a tuturor socialiștilor-revoluționari în vara anului 1917.

Pilda Petrogradului și a Moscovei arată că muncitorii cei mai conștienți, cei mai înaintați se smulg repede din beția frazeologiei revoluționare. La Petrograd, cele mai bune raioane muncitorești — Viborg și Vasilii-Ostrov — s'au și desmeticit. Sovietul de Deputați ai Muncitorilor din Petrograd nu este pentru războiul *imediat*, el a înțeles necesitatea *pregătirii* războiului și procedează la pregătirea lui. La Moscova, la conferința orășenească a bolșevicilor, care s'a ținut la 3 și 4 Martie 1918, au și biruit adversarii frazeologiei revoluționare.

Cât este de monstruoasă auto-amăgirea de care au dat dovadă „stângiștii“, ne dovedește următoarea frază dintr'un articol al lui Pocrovski: „Dacă e vorba de luptă,

apoi să luptăm *acum*“ (subliniat de Pocrovski), acum, când — ascultați !, ascultați ! — când armata rusă, inclusiv unitățile ei recent constituite, e încă nedemobilizată“.

Cel ce nu disprețuește faptele știe însă că în Februarie 1918 cea mai mare piedică în calea rezistenței împotriva Germanilor, și în Rusia, și în Ucraina, și în Finlanda, a fost *armata noastră nedemobilizată*. Iată realitatea, iată faptul. Căci ea n'a putut să nu fugă plină de panică, târînd după ea și detașamentele de soldați roșii.

Cel ce vrea să învețe ceva din lecțiile istoriei, cel ce nu fuge de răspunderea lor, cel ce nu le disprețuește își va aminti cel puțin de războaiele lui Napoleon I cu Germania.

Prusia și Germania au încheiat de mai multe ori cu cuceritorul tratate de pace *de zece ori* mai grele și mai umilitoare (decît al nostru), mergînd pînă la admiterea poliției străine, pînă la obligația de a da ajutor — trimițînd trupe proprii — campaniilor de cucerire ale lui Napoleon I. Tratatetele lui Napoleon I cu Prusia au sfîșiat și au fărâmițat Germania de zece ori mai rău decît condițiile apăsătoare pe care ni le-au impus acum Hindenburg și Wilhelm. Și cu toate acestea s'au găsit în Prusia oameni cari, în loc să facă fanfaronadă, au iscălit tratate de pace *arhi-„rușinoase“*, au iscălit pentru că n'au avut armată, au iscălit condițiuni de zece ori mai asupritoare și mai umilitoare, ridicînd *totuși* apoi steagul insurecției și al războiului. S'au întîmplat asemenea lucruri nu odată, ci de mai multe ori. Istoria cunoaște mai multe asemenea tratate de pace și asemenea războaie; mai multe cazuri în cari s'au obținut răgazuri; mai multe noi declarații de război din partea cuceritorului; mai multe cazuri de alianță a națiunii asuprite cu o națiune asupritoare, rivală a națiunii cuceritoare și tot atît de cuceritoare ca și aceasta (aviz partizaniilor unui „război revoluționar“ purtat *fără* a recurge la ajutorul imperialiștilor !).

Acesta a fost mersul istoriei.

Așa a fost. Așa va fi. Am intrat în epoca unui *șir* de războaie. Ne îndreptăm spre un nou război *de apărare a patriei*. Ne apropiem de el în condițiunile maturizării revoluției socialiste. Și, pe acest drum greu, proletariatul rus și revoluția rusă vor ști să se vindece de boala fanfaronadelor, a frazeologiei revoluționare, vor ști să accepte și tratate de pace arhi-grele și vor ști să se ridice din nou.

Am încheiat o *pace dela Tilsit*. Și vom ajunge și noi la victorie, la eliberarea noastră, tot așa precum după pacea dela Tilsit din 1807-1810 Germanii au ajuns în 1813 și 1814 la eliberarea lor de sub jugul lui Napoleon. Intre pacea noastră dela Tilsit și eliberarea noastră va trece probabil mai puțin timp, căci acum istoria merge mai repede.

Jos fanfaronada ! Pentru o muncă serioasă, pentru disciplină și organizare !

*Articol publicat în ziarul „Pravda“
Nr. 42, din 6 Martie 1918. (N. Red.)*

RAPORT ASUPRA RĂZBOIULUI ȘI A PĂCII, PREZENTAT LA 7 MARTIE 1918, LA CONGRESUL AL VII-lea AL PARTIDULUI

Raportul politic ar putea să fie format din înșirarea măsurilor luate de Comitetul Central, dar momentul de față nu cere un asemenea raport, ci o privire generală asupra revoluției noastre; numai o astfel de privire generală poate să ducă la o întemeiere cu adevărat marxistă a tuturor hotărârilor noastre. Trebuie să analizăm întreaga dezvoltare anterioară a revoluției și să lămurim de ce s'a modificat mersul dezvoltării ei ulterioare. S'au produs, în revoluția noastră, revirimente cari vor avea o însemnătate uriașă pentru revoluția internațională: mă refer la revoluția din Octombrie.

Primele succese ale revoluției din Februarie s'au datorat faptului că proletariatul a fost urmat nu numai de masele sătești, ci și de burghezie. De aici ușurința victoriei raportate împotriva țarismului și pe care nu reușisem s'o dobândim în 1905. Crearea spontană, cu dela sine putere, a Sovietelor de Deputați ai Muncitorilor în revoluția din Februarie a repetat experiența din 1905: am trebuit să proclamăm principiul puterii sovietice. Masele au tras învățăminte asupra sarcinilor revoluției din propria lor experiență de luptă. Evenimentele din 20-21 Aprilie au constituit îmbinarea sui-generis a unei demonstrații cu un fel de insurecție armată. Acest lucru a fost suficient pentru a provoca prăbușirea guvernului burghez. Din acel moment începe o lungă perioadă de politică îm-

păciuitoare, care rezultă din însăși esența guvernului mic-burghez venit la putere. Evenimentele din Iulie nu putuseră încă înfăptui dictatura proletariatului, masele nu erau încă pregătite. Deaceia niciuna din organizațiile de răspundere n'a lansat măcar chemări în acest sens. Dar, ca operație de recunoaștere în tabăra dușmanului, evenimentele din Iulie au avut o însemnătate uriașă. Lovitura lui Cornilov și evenimentele ce au urmat au constituit de fapt lecțiile practice cari au făcut cu puțință victoria din Octombrie. Greșala acelor cari au vrut ca și în Octombrie să împartă puterea s'a datorat faptului că ei nu au văzut legătura dintre victoria din Octombrie și zilele din Iulie, deslănțuirea ofensivei, lovitura lui Cornilov, etc., etc., cari făcuseră ca mase de milioane să-și dea seama că puterea sovietică devenise un lucru inevitabil. Urmează apoi marșul nostru triumfal prin toată Rusia, marș însoțit de năzuința tuturor către pace. Noi știam că prin renunțarea unilaterală la război nu vom obține pacea; am arătat acest lucru încă la conferința din Aprilie *). În perioada dintre Aprilie și Octombrie, soldații și-au dat seama cât se poate de limpede că politica de împăciuire prelanțe războiul la nesfârșit, că duce la încercările nebunești, absurde ale imperialiștilor de a trece la ofensivă și de a se împotmoli și mai mult într'un război care va mai dura ani de zile. În aceste împrejurări era necesar să se treacă cu orice preț și cât mai repede la o politică activă de pace, era necesar ca puterea să fie luată în mâinile Sovietelor, era necesar să fie măturată cu desăvârșire proprietatea moșierească asupra pământului. Voi știți că

*) A VII-a conferință generală a partidului bolșevic a avut loc la Petrograd, dela 24 la 29 Aprilie 1917. Conferința a elaborat linia partidului în legătură cu toate problemele fundamentale ale războiului și ale revoluției, indicând partidului drumul luptei pentru trecerea dela revoluția burghezo-democratică la revoluția socialistă. A se vedea : Lenin, *Opere complete*, vol. XX, pag. 263-264, ed. rusă. (N. Red.)

aceasta era susținută nu numai de Kerenski, ci și de Avxentiev, care mergea până la arestarea membrilor comitetelor agrare. Și această politică, această lozincă: „puterea către Soviete“, pe care noi am făcut-o să pătrundă în conștiința masselor populare celor mai largi, ne-a dat în Octombrie posibilitatea de a birui atât de ușor la Petersburg, a transformat ultimele luni ale revoluției ruse într'un continuu marș triumfal.

Războiul civil a devenit un fapt. Cele prezise de noi la începutul revoluției și chiar la începutul războiului, și cari erau privite cu neîncredere și chiar cu ironie de către o parte considerabilă a cercurilor socialiste, și anume transformarea războiului imperialist în război civil, a devenit fapt, la 25 Octombrie 1917, într'una din cele mai mari și mai înapoiate țări beligerante. În acest război civil, majoritatea covârșitoare a populației a fost de partea noastră și deaceia am obținut victoria cu o extraordinară ușurință.

Trupele ce plecau de pe front aduceau, oriunde veneau, cea mai mare hotărîre revoluționară de a sfârși cu politica de împăciuire. Elementele conciliatoare, gărzile albe, odraslele de moșieri, au rămas fără niciun sprijin în sânul populației. Războiul dus împotriva lor se transforma treptat, pe măsură ce masele largi și unitățile militare trimise împotriva noastră treceau de partea bolșevicilor, într'un marș triumfal al revoluției. Am văzut lucrul acesta la Petersburg, pe frontul dela Gatcina, unde cazacii pe cari Kerenski și Crasnov încercau să-i mâne împotriva Capitalei roșii au șovăit; am văzut apoi lucrul acesta la Moscova, la Orenburg, în Ucraina. În toată Rusia valul războiului civil se umfla și peste tot biruiam cu o ușurință extraordinară, tocmai pentru că fructul era copt, pentru că masele trecuseră deja prin toată experiența politicii de înțelegere cu burghezia. Lozinca „toată puterea către Soviete“, pe care masele o verificaseră în practică printr'o

lungă experiență istorică, deveni carne din carnea și sânge din sângele lor.

Din acest motiv, primele luni de după 25 Octombrie 1917 ale revoluției ruse au fost un continuu marș triumfal. Din cauza acestui continuu marș triumfal, dificultățile de cari se ciocnise încă dela început și de cari nu putea să nu se ciocnească revoluția socialistă, au fost uitate, au trecut pe planul al doilea. Una din deosebirile fundamentale dintre revoluția burgheză și cea socialistă constă în faptul că pentru revoluția burgheză, care se naște din feudalism, se creează treptat în sânul vechii orânduiri organizații economice noi, cari modifică treptat societatea feudală din toate punctele de vedere. Revoluția burgheză avea o singură sarcină: să măture, să scuture, să sfarme toate cătușele vechii societăți. Îndeplinind această sarcină, orice revoluție burgheză împlinește tot ceea ce se așteaptă dela ea: ea stimulează dezvoltarea capitalismului.

Cu totul alta este situația revoluției socialiste. Cu cât este mai înapoiată țara pe care zigzagurile istoriei au pus-o în situația de a începe revoluția socialistă, cu atât mai greu îi este acestei țări să treacă dela vechile rapoorturi capitaliste la cele socialiste. În acest caz, sarcinii de a distruge i se adaugă sarcini noi, nemăsurat de grele, sarcini de organizare. Dacă geniul creator al poporului în cursul revoluției ruse, după ce a trecut prin marea experiență din 1905, n'ar fi făurit Sovietele încă din Februarie 1917, ele n'ar fi putut nicidecum lua puterea în Octombrie, căci succesul depindea numai de existența unor forme organizatorice gata pregătite ale unei mișcări ce cuprindea milioane de oameni. Această formă gata pregătită au fost Sovietele. Astfel am avut noi în domeniul politic acele succese strălucite, acel continuu marș triumfal trăit de noi, datorit faptului că noua formă a puterii politice fusese gata pregătită, și nu ne rămăsese altceva decât să transformăm, prin câteva decrete, puterea Soviete-

telor, din starea embrionară în care se găsea în primele luni ale revoluției, în forma legal recunoscută, stabilită în statul rus: Republica Sovietică Rusă. Aceasta s'a născut dintr'odată și s'a născut atât de ușor, din cauză că în Februarie 1917 masele creaseră Sovietele, înainte chiar ca vreun partid oarecare să fi avut timpul să proclame această lozincă. Insuși geniul creator al poporului, care a trecut prin experiența amară a anului 1905 și care a învățat din această experiență, — iată creatorul acestei forme a puterii proletare. Sarcina obținerii victoriei împotriva dușmanului intern a fost o sarcină extrem de ușoară. Sarcina creării puterii politice a fost extrem de ușoară, căci masele ne dăduseră scheletul, temelia acestei puteri. Republica Sovietelor s'a născut dintr'odată, dar mai rămâneau două sarcini extrem de grele, a căror soluționare nu putea nicidecum să conșteia în marșul triumfal din primele luni ale revoluției noastre; și noi nu ne-am îndoit și nu ne puteam îndoi că revoluția socialistă avea să fie pusă mai târziu în fața unor sarcini extrem de grele.

Erau în primul rând sarcini de organizare internă, pe cari le are orice revoluție socialistă. Deosebirea dintre revoluția socialistă și cea burgheză constă tocmai în faptul că în cel de al doilea caz există formele gata pregătite ale raporturilor capitaliste, pe când puterea sovietică — proletară — nu capătă aceste forme gata pregătite, abstracție făcând de formele cele mai dezvoltate ale capitalismului, cari au cuprins în fond numai câteva vârfuri ale industriei, atingând numai foarte puțin agricultura. Organizarea evidenței, a controlului în marile întreprinderi, transformarea întregului mecanism economic al statului într'o singură mașină mare, într'un organism economic care să lucreze astfel încât sute de milioane de oameni să fie călăuziți de un singur plan, iată uriașa sarcină de organizare care apăsă pe umerii noștri. În condițiunile actuale ale activității noastre, sarcina aceasta nu putea fi nicide-

cum îndeplinită „printr'un act de curaj“, astfel precum izbutiserăm să înfăptuim sarcinile războiului civil. Însăși natura lucrurilor nu admite o asemenea soluționare. Dacă pe calediniștii noștri i-am înfrânt atât de ușor; dacă în clipa creării Republicii Sovietice am întâmpinat o rezistență ce nici măcar nu merita o atenție serioasă; dacă acest mers al evenimentelor era determinat de întreaga dezvoltare obiectivă anterioară și nu rămânea decât să se rostească ultimul cuvânt, să se schimbe firma, în loc de: „Sovietul există ca organizație profesională“, să se scrie: „Sovietul este singura formă a puterii de stat“, — cu totul altfel se prezentau lucrurile în domeniul sarcinilor de organizare. În acest domeniu am întâmpinat dificultăți uriașe. Aici era limpede din capul locului, pentru toți cei ce doreau să reflecteze în mod serios asupra sarcinilor revoluției noastre, că numai pe calea lungă și grea a autodiscipliniei va putea fi biruită descompunerea pricinuită de război în cadrul societății capitaliste, că numai printr'o muncă extrem de grea, de îndelungată și de dârză puteam noi scăpa de această descompunere și birui elementele cari o sporreau și cari priveau revoluția ca un mijloc de a scăpa din vechile strânsori, căutând însă totodată să profite de ea cât mai mult posibil. Ivirea în mare număr a acestor elemente era inevitabilă într'o țară mic-burgheză, într'un moment în care ruina era nemaipomenită; ne așteaptă o luptă de sute de ori mai grea împotriva lor, o luptă care nu promite nicio atitudine de efect, o luptă pe care abia am început-o. Suntem abia la prima treaptă a acestei lupte. Ne așteaptă încercări grele. Astfel cum se prezintă situația obiectivă în acest domeniu, nu ne vom putea mărșini în niciun caz la executarea aceluși marș triumfal, cu steagurile fluturând în vânt, de pe timpul acțiunii împotriva calediniștilor. Oricine va încerca să transpună această metodă de luptă în domeniul sarcinilor de organizare pe cari le are de îndeplinit revoluția, va da cu totul

faliment, ca om politic, ca socialist și ca militant al revoluției socialiste.

Și acest lucru urma să li se întâmple unora dintre tinerii noștri tovarăși, amețiți la început de marșul triumfal al revoluției, în momentul în care în fața acesteia s'a ivit în mod concret a doua dintre greutățile uriașe cari apasă acum pe umerii ei, problema internațională. Dacă am terminat atât de ușor cu bandele lui Kerenski, dacă am creat atât de ușor puterea noastră de stat, dacă am obținut fără cea mai mică greutate decretul de socializare a pământului și decretul asupra controlului muncitoresc, toate acestea le-am obținut atât de ușor numai datorită faptului că o fericită îmbinare de împrejurări ne-a fost pentru o clipă pavăză împotriva imperialismului internațional. În niciun caz și cu niciun chip, imperialismul internațional cu întreaga forță a capitalurilor lui, cu înalta lui tehnică militară, care reprezintă o forță reală, o adevărată fortăreață a capitalului internațional, nu putea să trăiască în pace alături de Republica Sovietică; nu putea atât din cauza situației sale obiective, cât și din cauza intereselor economice ale clasei capitaliste, pe care o întru-chipează, și din cauza legăturilor comerciale, a relațiilor financiare internaționale. În acest sens conflictul este inevitabil. Și din aceasta rezultă dificultatea cea mai mare a revoluției ruse, cea mai însemnată problemă istorică a acesteia: necesitatea de a rezolva problemele internaționale, necesitatea de a provoca revoluția internațională, de a înfăptui trecerea dela revoluția noastră strict națională la revoluția mondială. Această sarcină se pune în fața noastră cu toată nemaipomenita ei greutate. Repet: foarte mulți dintre tinerii noștri prieteni cari se consideră de stânga au început să uite lucrul de căpetenie, și anume motivul pentru care, în săptămânile și lunile de măreț triumf ce au urmat după Octombrie, am avut posibilitatea de a merge atât de ușor din triumf în triumf. Și totuși lu-

crurile s'au petrecut astfel numai pentrucă o conjunctură internațională specială ne-a fost, vremelnic, pavăză împotriva imperialismului. Nu-i ardea acestuia de noi. Și ni s'a părut atunci că nici nouă nu trebuie să ne ardă de imperialism. Or, unora dintre imperialiști nu le ardea de noi numai pentrucă întreaga forță uriașă — socială, politică și militară — a imperialismului mondial actual era în acel moment divizată de un război lăuntric între două grupuri. Rechinii imperialiști angajați în această luptă ajunseseră la o extremă încordare, se încheștaseră pe viață și pe moarte, ajunseseră până acolo încât niciunul din aceste grupuri nu a putut să concentreze forțe cât de cât serioase împotriva revoluției ruse. În Octombrie, noi am nimerit tocmai într'un asemenea moment: revoluția noastră nimerise tocmai — lucru paradoxal, dar adevărat — în momentul fericit în care dezastre nemaipomenite, sub forma nimicirii a milioane de vieți omenești, se abătuseră asupra imensei majorități a țărilor imperialiste, moment în care suferințele nemaipomenite ale războiului istoviseră popoarele, moment în care, în al patrulea an de război, țările beligerante ajunseseră într'o situație fără eșire, la o răspântie, și când se punea în mod obiectiv întrebarea: popoarele aduse într'o asemenea stare vor putea oare ele lupta mai departe? Numai datorită faptului că revoluția noastră a nimerit în acest moment fericit, în care cele două gigantice grupuri de tâlhari nu putuseră niciunul să se arunce imediat asupra celuilalt și nici să se unească împotriva noastră, numai de un asemenea moment al relațiilor politice și economice internaționale s'a putut folosi și s'a și folosit revoluția noastră, pentru a-și realiza strălucitul ei marș triumfal prin Rusia europeană, pentru a se întinde în Finlanda, pentru a începe să se întindă și în Caucaz și în România. Numai astfel se explică faptul că în cercurile înaintate ale partidului nostru au apărut militanți de partid — intelectuali supraoameni —

cari, îmbătați de acest marș triumfal, și-au zis: vom birui și imperialismul internațional, vom avea și în această pricină un marș triumfal, nici în această direcție nu vor fi greutăți reale. Aceasta a caracterizat situația obiectivă a revoluției ruse, care s'a putut folosi doar în mod provizoriu de slăbiciunea imperialismului internațional, dat fiind că se oprise pentru o clipă mașina care trebuia să dea năvală peste noi precum dă un tren năvală peste o roabă și o sdrobește; iar mașina se oprise pentru că se ciocniseră două grupuri de tâlhari. Ici și colo mișcarea revoluționară creștea; însă în toate țările imperialiste, fără excepție, ea se găsea încă, de cele mai multe ori, într'un stadiu inițial. Ritmul ei de dezvoltare nu era deloc acelaș ca la noi. Oricine aprofunda condițiunile economice ale revoluției socialiste în Europa, nu putea să nu vadă limpede că e infinit mai greu de început revoluția în Europa, pe când la noi ea e infinit mai ușor de început, dar că va fi mai greu de continuat. Această situație obiectivă ne-a adus în fața unei cotituri extrem de grele și de brusce a istoriei. După neîntreruptul nostru marș triumfal din Octombrie, Noembrie și Decembrie pe frontul nostru intern împotriva contrarevoluției, împotriva dușmanilor puterii sovietice, a trebuit să facem față ciocnirii cu adevăratul imperialism internațional, în adevărata lui atitudine dușmănoasă față de noi. Dela o perioadă de marș triumfal a trebuit să trecem la perioada unei situații extrem de grele, căreia nu i se putea desigur face față prin cuvinte și prin lozinci de efect, oricât de plăcut ar fi fost acest lucru, dat fiind că în țara noastră desorganizată aveam masse atât de istovite, ajunse într'o asemenea stare, încât nu mai puteau în niciun chip continua războiul; atât de frânte de cei trei ani de război chinuitor, încât ajunseseră cu totul incapabile de serviciu militar. Încă înainte de revoluția din Octombrie am putut vedea reprezentanți ai masselor de soldați, cari, fără să fi făcut parte din partidul bolșevic, nu

s'au sfiit să rostească în fața întregii burghezii adevărul: de luptat, armata rusă nu va lupta. Această situație a armatei a dat naștere unei crize uriașe. Această țară de mici agricultori, desorganizată de un război care a adus-o într'o situație disperată, a fost pusă într'o situație extraordinar de grea: armată n'avem, dar trebuie totodată să continuăm să trăim alături de un tâlhar înarmat până'n dinți, care este și rămâne deocamdată tâlhar și pe care, desigur, agitația în favoarea unei păci fără anexiuni și despăgubiri îl lasă rece. Un pașnic animal domestic era culcat lângă un tigru și încerca să-l convingă că pacea trebuie să se încheie fără anexiuni și fără despăgubiri. Atunci când acest lucru nu s'ar fi putut obține decât prin atacarea tigrlui. De această perspectivă, cercurile conducătoare ale partidului nostru — intelectualii și o parte din organizațiile muncitorești — au încercat să scape înainte de toate prin fraze, prin subterfugii: aceasta nu trebuie să se întâmple. Pacea aceasta constituia o perspectivă prea de necrezut pentru ca noi, cari până acum luptasem în câmp deschis, cu steagurile fluturând în vânt, noi cari îi biruisem pe toți vrăjmașii noștri prin strigăte, noi să putem ceda, să putem primi condițiuni umilitoare. Niciodată. Suntem revoluționari prea mândri; și, înainte de toate, declarăm: „Neamțul nu va putea trece la ofensivă“.

Acesta a fost primul subterfugiu cu care s'au consolat acești oameni. Istoria ne-a pus acum într'o situație extraordinar de grea; desfășurând o muncă de organizare nemaipomenit de grea, trebuie să trecem cu bine printr'un șir de înfrângeri dureroase. Privind lucrurile în perspectiva lor istorică, pe plan universal, nu începe îndoială că n'am putea spera în victoria finală a revoluției noastre, dacă aceasta ar urma să rămână izolată, dacă n'ar urma să se producă și în alte țări mișcări revoluționare. Dacă partidul bolșevic a luat totul în mâinile sale, dacă am luat totul asupra noastră, am făcut acest lucru convinși fiind că

revoluția se maturizează în toate țările și că la urma urmelor — și nu la începutul începuturilor — oricari vor fi greutățile prin cari vom trece, oricari vor fi înfrângerile care ne vor fi sortite, revoluția socialistă internațională va veni, căci ea vine; ea va ajunge la maturitate, căci ea se coace și se va coace până la capăt. Scăparea noastră din strânsoarea tuturor acestor greutăți este — repet — revoluția europeană. Având ca punct de pornire acest adevăr, cu desăvârșire abstract, și luându-l ca îndreptar, noi trebuie să veghem ca el să nu se transforme cu timpul într'o frază goală, căci orice adevăr abstract, aplicat fără niciun discernământ, se transformă într'o frază goală. Dacă veți spune că în dosul fiecărei greve se ascunde hidra revoluției, că cel ce nu înțelege acest lucru nu e socialist, va fi just. Da, în dosul fiecărei greve se ascunde revoluția socialistă. Dar dacă veți spune că orice grevă constituie un pas direct spre revoluția socialistă, veți rosti o frază goală, fără sens. Am auzit această poveste de atâtea ori, încât ni s'a făcut lehamite, iar muncitorii au respins toate aceste fraze anarhiste, căci după cum nu începe îndoială că în dosul fiecărei greve se ascunde hidra revoluției socialiste, tot atât de vădită este și absurditatea afirmației că se poate trece dela orice grevă la revoluție. Pe cât de absolut indiscutabil este faptul că toate dificultățile revoluției noastre vor fi învinse numai atunci când se va fi maturizat revoluția socialistă mondială, care se coace acum pretutindeni, pe atât de desăvârșit absurdă este afirmația că orice dificultate dată, concretă, actuală a revoluției noastre poate fi neglijată, spunându-se: „Mizez pe mișcarea socialistă internațională, pot face orice prostie“. „Liebknecht ne va scoate din încurcătură, căci, în orice caz, el va învinge“. El va crea o organizație atât de admirabilă, va trasa totul în așa fel, încât noi vom prelua forme gata pregătite, precum am preluat de-a-gata doctrina marxistă dela Europa Occidentală, fapt datorită căruia

ea a biruit la noi în câteva luni, pe când pentru biruința ei în Europa Occidentală au fost necesari zeci de ani. Ar fi prin urmare din partea noastră o aventură absurdă transpunerea vechii metode de a soluționa problemele luptei prin marșuri triumfale, în noua perioadă istorică, deschisă acum, și care ne-a pus în față nu putregaiul de teapa lui Kerenski și a lui Cornilov, ci un rechin internațional, imperialismul Germaniei, țară în care revoluția este abia în proces de maturizare, dar în care, în mod evident, nu s'a maturizat încă. O aventură de acest gen a fost și afirmația că dușmanul nu va îndrăzni să treacă la ofensivă împotriva revoluției. Tratatul de la Brest-Litovsk n'au reprezentat încă momentul în care noi aveam să fim nevoiți să acceptăm orice condiții de pace. Raportul obiectiv de forțe era de asemenea natură, încât obținerea unui răgaz ar fi fost prea puțin lucru. Tratatul de la Brest-Litovsk ar fi trebuit să arate tuturor că Neamțul va trece la ofensivă, că revoluția pe care o poartă în pânțele ei societatea germană nu este încă atât de matură încât să se poată naște acum; nu li se poate aduce nicio învinuire imperialiștilor germani pentru faptul că, prin atitudinea lor, n'au pregătit încă această explozie, sau — cum spun tinerii noștri prieteni cari se socotesc oameni de stânga — o situație în care Neamțul să nu poată trece la ofensivă. Când li se spune că n'avem armată, că am fost nevoiți să demobilizăm, și am fost nevoiți să facem acest lucru deși nu uitasem cătuși de puțin că alături de pașnicul nostru animal domestic se află un tigru, ei nu vor să înțeleagă. Dacă am fost nevoiți să demobilizăm armata, n'am uitat de fel că războiului nu i se poate pune capăt prin ordinul dat numai de una din părți de a înfige baioneta în pământ.

Și, în general, cum se face că nicio tendință, niciun curent de idei, nicio organizație a partidului nostru n'a fost împotriva acestei demobilizări? Ce se întâmplase cu

noi, ne pierdusem oare cu totul mințile ? Cătuși de puțin. Nu bolșevicii, ci ofițerii spuneau, încă înainte de Octombrie, că armata nu mai poate lupta, că ea nu va mai putea fi ținută pe front nici măcar câteva săptămâni. După luna Octombrie lucrul acesta devenise limpede pentru oricine dorea să vadă faptul — trista, amara realitate — și nu să se ascundă după deget s'au să-și tragă șapca pe ochi, eschivându-se prin fraze îngâmfate. Armată n'avem. Este imposibil s'o ținem în loc. Cel mai nimerit lucru ce se poate face este acela de a o demobiliza cât se poate mai repede. Ea reprezintă o parte bolnavă a organismului; ea a îndurat nemaipomenite chinuri, a fost măcinată de lipsurile războiului, în care intrase nepregătită din punct de vedere tehnic, și a eșit din el într'o asemenea stare, încât cade în panică la orice atac. Pentru acest fapt nu putem aduce nicio învinuire unor oameni cari au îndurat suferințe atât de grozave. Incă în cursul primei perioade a revoluției ruse, am declarat cu toată sinceritatea, în sute de rezoluții: „ne-am înecat în sânge, nu mai putem lupta“. S'ar fi putut trăgăni în mod artificial sfârșirea războiului, s'ar fi putut practica șarlatania lui Kerenșki, s'ar fi putut amâna sfârșitul cu încă câteva săptămâni, dar realitatea obiectivă și-ar fi croit totuși drum. Armata constituie o parte bolnavă a organismului statului rusesc, ea nu mai poate suporta poverile acestui război. Cu cât o vom demobiliza mai repede, cu atât mai repede va fi resorbită de părțile mai puțin bolnave, cu atât mai curând țara va putea fi gata de a face față unor încercări noi și grele. Iată ce-am simțit noi atunci când am luat în unanimitate, fără cel mai mic protest, această hotărîre — absurdă din punctul de vedere al evenimentelor externe — de a demobiliza armata. Și am făcut bine. Am arătat că a crede în posibilitatea reținerii armatei pe front înseamnă a ne face doar iluzii ușuratece. Cu cât armata va fi mai repede demobilizată, cu atât mai repede va începe

însănătoșirea întregului organism social. Iată de ce a constituit o greșală atât de adâncă, o atât de amară supra-apreciere a evenimentelor, fraza revoluționară: „Neamțul nu poate trece la ofensivă“, din care decurgea cealaltă frază: „Putem declara încetarea stării de război. Nici război, nici semnare a păcii“. Dar dacă Neamțul trece la ofensivă? „Nu, nu va putea trece la ofensivă“. Voi aveți însă dreptul să puneți în joc nu soarta revoluției internaționale, ci chestiunea concretă de a ști dacă nu vă veți pomeni cumva complici ai imperialismului german, în cazul ivirii unui asemenea moment. Dar noi, cari din Octombrie 1917 am devenit cu toții partizani ai apărării Patriei, noi știm cu toții că am rupt-o cu imperialiștii nu prin vorbe, ci în fapt: am desființat tratatele secrete, am învins burghezia din țara noastră și am propus o pace pe față, o pace cinstită, astfel că toate popoarele au putut vedea într'adevăr toate intențiile noastre. Cum de-au putut niște oameni cari împărtășesc serios punctul de vedere al apărării Republicii Sovietice, să se arunce în această aventură, care și-a și dat roadele? Și este tocmai așa, căci criza grea prin care trece partidul nostru, datorită formării unei opoziții de stânga în sânul lui, constituie una dintre cele mai mari crize prin cari trece revoluția rusă.

Criza aceasta va fi învinsă. În niciun caz, nici partidul nostru și nici revoluția noastră nu-și vor frânge gâtul din pricina ei, deși la un moment dat acest lucru fusese cât pe aci să se întâmple, devenise foarte posibil. Chezășie că nu ne vom frânge gâtul din pricina acestei probleme este faptul că în locul vechii metode de rezolvare a divergențelor fracționiste, în locul vechii metode care consta într'o cantitate extraordinară de literatură, de discuții, într'un destul de mare număr de sciziuni, în locul acestei metode vechi, evenimentele au dat oamenilor o nouă metodă de studiu. Această metodă constă în a verifica totul în lumina faptelor, a evenimentelor, a învățămintelor istoriei

mondiale. Spuneți că Neamțul nu poate trece la ofensivă. Din tactica voastră reieșea că putea fi declarată încetarea stării de război. Istoria v'a dat o lecție, ea a spulberat aceste iluzii. Da, revoluția germană e în proces de creștere, dar nu astfel cum am dori noi, nu atât de repede cum le-ar place intelectualilor ruși, nu în ritmul pe care l-a elaborat istoria noastră în Octombrie, când, intrând într'un oraș, noi proclamam puterea sovietică și, în câteva zile, nouă zecimi din muncitorime veneau alături de noi. Revoluția germană are nenorocul de a nu păși atât de repede. Dar, între noi doi, care e cel care trebuie să țină socoteală de celălalt ? Noi de ea, ori ea de noi ? Ați vrut ca ea să țină socoteală de voi, și istoria v'a dat o lecție. O lecție, căci constituie un adevăr absolut faptul că fără revoluția germană noi vom fi pierduți, nu la Petrograd poate, nu la Moscova, ci la Vladivostoc, ori în locuri și mai îndepărtate încă, în cari va trebui poate să ne ducem, și aflate poate la o distanță și mai mare decât cea dela Petrograd până la Moscova. Dar, în orice caz, admitând toate peripecțiile posibile și imaginabile, dacă revoluția germană nu va veni, vom fi pierduți. Și cu toate acestea, acest fapt nu clintește absolut deloc convingerea noastră că trebuie să știm să ținem piept, fără fanfaronade, chiar și celei mai grele situații. »

Revoluția nu va veni atât de repede precum ne-am așteptat. Lucrul acesta e dovedit de istorie, trebuie să știi să-l iei ca pe un fapt, trebuie să știi să ții socoteală de faptul că revoluția socialistă mondială nu poate începe în țările înaintate atât de ușor cum a început în Rusia, țara lui Nicolae și a lui Rasputin, în care unei părți imense a populației îi era absolut indiferent ce se întâmplă prin ținuturile periferice și cam ce popoare trăesc pe acolo. Intr'o asemenea țară era ușor să începi revoluția: era ca și când ai ridica o pană.

Dar a începe fără pregătire revoluția într'o țară cu capitalism dezvoltat și în care acesta i-a dat până și celui din urmă om o cultură democratică și o organizație, ar constitui o greșală și o absurditate. Aici nu facem decât să abordăm perioada chinuitoare a începutului revoluțiilor socialiste. Acesta e un fapt. Nu știm noi și nu știe nimeni; se prea poate — acest lucru este absolut cu putință — ca revoluția să birue peste câteva săptămâni, sau chiar peste câteva zile, dar pe acest lucru nu putem miza. Trebuie să fim pregătiți pentru a face față unor dificultăți extraordinare, unor înfrângeri nemaipomenit de grele, inevitabile, căci în Europa revoluția n'a început încă — deși ea poate să înceapă chiar mâine, — și atunci când va începe, nu ne vor mai chinui desigur îndoelile noastre, nu vor mai exista problemele războiului revoluționar, atunci va fi un continuu marș triumfal. Lucrul acesta se va întâmpla, se va întâmpla neapărat, dar nu s'a întâmplat încă. Iată faptul simplu pe care ni l-a arătat istoria, fapt cu care ne-a dat o lovitură dureroasă, dar un om lovit face cât doi oameni neloviți. Socot deaceea că după ce istoria ne-a dat o lovitură atât de dureroasă, nimicindu-ne speranța că Neamțul nu va putea trece la ofensivă și că vom putea obține totul „printr'un act de curaj“ — lecția aceasta va pătrunde foarte repede, mulțumită organizațiilor noastre sovietice, în conștiința masselor din întreaga Rusie Sovietică. Masele acestea sunt în necontenită mișcare, țin întruniri, se pregătesc de congres, adoptă rezoluții, cugetă asupra celor ce s'au petrecut. La noi nu se produc vechile noastre dispute prerevoluționare, cari rămâneau cuibărite înlăuntrul cercurilor strâmte de partid; toate hotărârile sunt puse în discuția masselor, cari cer ca aceste hotărâri să fie verificate prin experiență, prin practică; în discuția acestor mase cari nu se lasă niciodată antrenate de discursuri fără teme, cari nu se lasă niciodată abătute din drumul impus de mersul obiectiv

al evenimentelor. Fără îndoială că atunci când ești un intelectual sau un bolșevic de stânga, poți să vrei să fugi de dificultăți, poți desigur să vrei să nu ții seamă de faptul că nu există armată, că revoluția nu izbucnește în Germania. Masele cuprind milioane de oameni — și politica începe atunci când e vorba de milioane, nu de mii, ci de milioane de oameni; numai atunci începe politica serioasă — milioanele acestea de oameni știu ce înseamnă armata, ele au văzut soldații ce se întorceau de pe front. Ele știu — dacă luăm nu persoane izolate, ci adevărata masă — că nu suntem în stare să luptăm, că fiecare om a îndurat pe front toate suferințele imaginabile. Masa a înțeles adevărul: dacă n'ai armată, iar lângă tine se află o fiară sălbatică, ești silit să iscălești un tratat de pace extrem de greu și de umilitor. Lucrul acesta este inevitabil, atâta vreme cât nu s'a ivit revoluția, atâta vreme cât nu veți fi însănoșit armata noastră, atâta vreme cât nu o veți fi trimis acasă. Până atunci nu se va vindeca bolnavul. Iar pe tâlharul german nu-l vom lua „printr'un act de curaj“, nu-l vom da peste cap așa cum i-am dat peste cap pe Kerenski și pe Cornilov. Iată învățătura pe care au tras-o masele, fără rezervele pe cari vroiau să le sugereze unii, doritori de a ocoli cruda realitate.

Mai întâi, în Octombrie și Noembrie, un continuu marș triumfal; apoi, deodată, revoluția rusă este zdrobită în câteva săptămâni de către tâlharul german, revoluția rusă este gata să primească condițiunile unui tratat de jaf. Da, cotiturile istoriei sunt foarte grele. La noi toate aceste cotituri au fost grele. Când, în 1907, am semnat o convenție nemaipomenit de rușinoasă cu Stolîpin, când am fost nevoiți să trecem prin grajdul Dumei stolîpiniste, când ne-am luat obligații prin semnarea unor fițuici monarhiste *), am trăit în proporții mai mici acelaș lucru pe

*) Este vorba de jurământul pe care erau nevoiți să-l dea în scris membrii Dumei de Stat. (N. Red.)

care-l trăim acum. Pe atunci unii oameni, cari făceau parte din cea mai aleasă avantgardă a revoluției, au declarat (și nici ei n'au avut umbră de îndoială cu privire la dreptatea lor): „noi avem mândria noastră revoluționară; noi credem în revoluția rusă; în instituțiile stolipiniste legale nu vom intra niciodată“. Ba veți intra. Viața masselor, istoria, sunt mai tari decât toate afirmațiile voastre. Dacă nu veți vrea să intrați, vă va sili istoria să faceți acest lucru. Aceștia erau niște militanți foarte de stânga. Dar la prima cotitură a istoriei nu a mai rămas din ei, ca fracțiune, decât fumul. Dacă noi am știut să rămânem revoluționari, activând în condițiuni îngrozitoare și ieșind cu bine din aceste împrejurări, vom ști să ieșim din ele și acum; căci nu este vorba de un capriciu al nostru, ci de necesitatea obiectivă, creată într'o țară ruinată până în ultimul grad și determinată de faptul că, în ciuda dorinței noastre, revoluția europeană a îndrăznit să întârzie, iar imperialismul german, tot în ciuda dorinței noastre, a îndrăznit să treacă la ofensivă.

În acest caz, trebuie să știm să batem în retragere. Realitatea neînchipuit de amară, de tristă, nu poate fi ascunsă în dosul unor fraze goale; trebuie să spunem: „Să dea Dumnezeu să nu ne retragem în prea mare dezordine“. Să ne retragem în ordine, nu suntem în stare; să dea Dumnezeu deci să nu ne retragem în prea mare dezordine, ca să putem câștiga un cât de mic interval de timp, ca partea bolnavă a organismului nostru să se poată întrema măcar cât de cât.

În întregimea lui, organismul e sănătos: el va birui boala. Dar nu i se poate cere să o birue imediat, la moment, nu poate fi oprită în loc o armată care fuge. Când unuia dintre tinerii noștri prieteni, care dorea să fie de stânga, i-am spus: pleacă pe front, tovarășe, și ia cunoștință de cele ce se petrec în sânul armatei, această propunere a fost primită ca o ofensă: „se intenționează tri-

miterea noastră în surghiun, ca să nu mai putem face agitație aici în favoarea marilor principii ale războiului revoluționar“. Făcând această propunere, ce-i drept, nu m'am gândit la trimiterea în surghiun a adversarilor de fracțiune: nu era altceva decât propunerea de a merge să se constate, cu ochi proprii, că armata fuge într'un mod nemaipomenit. O știam și mai înainte; nu puteam să ținem ochii închiși și să nu vedem că descompunerea a ajuns până la fapte nemaiauzite, până la vânzarea unor tunuri de-ale noastre pe nimic Nemiților. Știam toate acestea precum știam și faptul că armata nu poate fi menținută în loc, iar subterfugiul că Neamțul nu va deslănțui ofensiva a constituit cea mai teribilă aventură. Dacă revoluția europeană întârzie să izbucnească, ne așteaptă cele mai grele înfrângeri, deoarece nu avem armată, nu avem organizații, și deoarece aceste două probleme nu pot fi acum rezolvate. Dacă nu poți să te acomodezi, dacă nu ești dispus să te târăști pe burtă, prin noroi, nu ești revoluționar, ci un palavragiu, și nu pentru că așa îmi place mie propun eu să ne târîm astfel, ci pentru că alt drum nu există, pentru că istoria n'a luat un curs atât de favorabil încât revoluția să devină matură pretutindeni în acelaș timp.

Lucrurile se petrec astfel: războiul civil a început ca o încercare de ciocnire cu imperialismul, încercare care a dovedit că imperialismul e putred până în măduva oaselor și că în fiecare armată elementele proletare încep să se ridice. Da, vom ajunge să vedem revoluția mondială internațională, dar deocamdată ea nu este decât un foarte bun, foarte frumos basm, și înțeleg foarte bine că basmele frumoase plac copiilor. Întreb însă: poate oare un revoluționar serios să creadă în basme? Fiecare basm conține și elemente de realitate: dacă le-ai povesti copiilor un basm în care cocoșul și pisica n'ar vorbi în limba oamenilor, basmul nu i-ar interesa. Tot așa, dacă îi veți spune po-

porului că în Germania va izbucni războiul civil, garan-
tând totodată că în locul ciocnirii cu imperialismul se va
produce revoluția internațională cuprinzând câmpurile de
luptă, poporul vă va spune că-l înșelați. În felul acesta voi
veți învinge numai în mintea voastră, în cadrul dorințe-
lor voastre, greutățile pe cari ni le-a adus în cale istoria.
Va fi foarte bine dacă proletariatul german va fi în stare
să pornească la acțiune. Dar ați găsit voi măsura eveni-
mentelor, ați găsit voi instrumentul capabil să stabilească
că revoluția germană se va naște în cutare sau în cutare
zi? Nu, nu știți acest lucru și nici noi nu-l știm. Voi mizați
totul pe o carte. Dacă izbucnește revoluția, va fi totul sal-
vat. Desigur! Dar dacă ea nu va lua cursul dorit de noi,
dacă ea nu va birui mâine, cum rămâne atunci? Atunci
massa vă va spune: ați procedat ca niște aventurieri, ați mi-
zat pe o înlănțuire fericită de evenimente care nu s'a pro-
dus, v'ați dovedit incapabili să faceți față situației ivite în
locul revoluției internaționale, care va veni negreșit, dar care
azi nu e coaptă încă.

Am intrat în perioada unor grele înfrângeri, prici-
nite de un imperialism înarmat până'n dinți unei țări
care și-a demobilizat armata, care a trebuit să demobili-
zeze. Cele prezise de noi s'au realizat în întregime: în lo-
cul păcii dela Brest-Litovsc am obținut — din vina celor
ce n'au vrut s'o accepte — o pace mult mai umilitoare. Noi
știam că din vina armatei încheiem pace cu imperialismul.
Ne-am aflat la masa verde alături de Hoffmann *) și nu de
Liebknecht, și prin acest fapt am dat ajutor revoluției ger-
mane. Voi însă acum îi dați ajutor imperialismului ger-
man, predându-i bogățiile voastre de milioane — tunuri,
obuze — și lucrul acesta ar fi trebuit să-l prevadă oricine
a văzut starea grozav de dureroasă în care se găsea

*) Hoffmann Max (1869-1927) — general german, șef al delegației
germane în timpul tratativilor de pace dela Brest-Litovsc, în 1918.
(N. Red.)

armata. La cel mai mic atac din partea Nemților, am fi fost în mod sigur și inevitabil zdrobiți, acest lucru îl spune orice om cinstit de pe front. În câteva zile am devenit prada inamicului.

După lecția primită, vom lichida sciziunea noastră, criza noastră, oricât de grea ar fi boala; căci în ajutor ne va veni un aliat infinit mai sigur: revoluția mondială. Când ni se vorbește despre ratificarea acestei păci tilsiene, a acestei păci nemaipomenite, mai umilitoare, mai tâlhărești decât cea dela Brest-Litovsc, răspund: nici vorbă, da. Trebuie s'o ratificăm, căci noi privim lucrurile din punctul de vedere al masselor. Incercarea de a transpune tactica pe care am folosit-o în interiorul unei singure țări, în Octombrie-Noembrie — perioadă de triumf a revoluției — de a o transpune, prin jocul imaginației noastre, în domeniul desfășurării evenimentelor revoluției mondiale, această încercare este sortită să dea greș. Când ni se spune că obținerea unui răgaz este o închipuire, când un ziar ce se întitulează „Comunistul“ — după denumirea Comunei, probabil — umple coloană după coloană, încercând să răstoarne teoria răgazului, eu declar: multe ciocniri fracționiste, multe sciziuni mi-a fost dat să trăesc, așa că am o practică bogată pe acest tărâm; trebuie însă să spun că pentru mine este limpede că boala nu se va vindeca prin punerea în aplicare a vechii metode — a sciziunilor fracționiste în partid — căci viața o va vindeca mai înainte. Viața face pași repezi. În această privință ea lucrează admirabil. Istoria își avântă atât de repede locomotiva, încât, înainte ca redacția „Comunistului“ să fi izbutit să-și scoată numărul următor, majoritatea muncitorilor din Petrograd va fi început deja să fie desamăgită de ideile cuprinse în el, căci viața arată că obținerea răgazului este un fapt. Iată, acum semnăm pacea, căpătăm un răgaz, ne folosim de el în vederea întăririi apărării patriei, căci dacă am avea război, am avea și acea armată fugind în panică, care

ar trebui neapărat să fie oprită și pe care tovarășii noștri n'ar putea-o și n'au putut-o opri, căci războiul e mai tare decât predicile, decât zece mii de raționamente. Dat fiind că n'au înțeles situația obiectivă, ei nu pot opri armata, n'ar putea-o opri. Această armată bolnavă molipsea întregul nostru organism, și noi am suferit iarăși o nemaipomenită înfrângere, o nouă lovitură dată revoluției de către imperialismul german — o lovitură grea — datorită faptului că am rămas în mod ușuratic fără mitraliere în fața loviturilor imperialismului. Pe când așa, vom folosi răgazul căpătat, pentru a convinge poporul să-și strângă rândurile, să lupte, îl vom folosi pentru a spune muncitorilor și țăranilor ruși: „Creați o autodisciplină, o disciplină aspră, altfel veți zăcea sub călcâiul cisme germane, așa cum zăceți azi și cum veți zăcea în mod inevitabil până când poporul va învăța să lupte, să-și creeze o armată capabilă nu de a fugi, ci de a înfrunta suferințe fără seamă“. Acest lucru este inevitabil, din cauză că revoluția germană nu s'a născut încă și nu putem garanta că ea va veni mâine.

Iată de ce teoria răgazului, pe care o respinge în întregime puhoiul de articole din „Comunistul“, este impusă de însăși viața reală. Oricine poate vedea că răgazul căpătat este un fapt, că fiecare se folosește de el. Am crezut că vom pierde Petrogradul în câteva zile, atunci când trupele germane cari se apropiau erau la o depărtare de câteva etape de marș și când cei mai buni marinari și cei mai buni muncitori dela uzina Putilov, cu tot entuziasmul lor admirabil, rămăseseră izolați; când s'a produs nemaipomenitul haos, acea panică ce a făcut ca trupele să fugă până la Gacina; când ni s'a întâmplat să reluăm ceea ce nici nu pierdusem, și acest lucru se petrecea astfel: un telegrafist sosea într'o gară, se așeza la aparat și telegrafia: „Nici picior de Neamț, Gara e ocupată de noi“. După câteva ore, comisariatul comunicațiilor mă anunța telefonic:

„A mai fost ocupată încă o stație, ne apropiem de Iamburg. Nici picior de Neamț. Telegrafisul își ia postul în primire“. Iată prin ce am trecut. Iată istoria reală a războiului de unsprezece zile. Ne-au descris-o marinarii, muncitorii dela uzinele Putilov, pe cari ar trebui să-i aducem la congresul Sovietelor. Să povestească ei adevărul. Este un adevăr grozav de amar, de umilitor și de dureros, dar el e de o sută de ori mai folositor, și poporul rus îl înțelege.

Aveți tot dreptul să vă pasionați pentru revoluția internațională pe câmpurile de luptă, căci ea va veni. Toate vor veni la vremea lor, acum însă pășiți pe calea disciplinei liber consimțite, supuneți-vă cu prețul oricăror sfodări, pentru a crea o ordine exemplară, pentru ca măcar o oră pe zi muncitorii să facă instrucție de luptă. Iată un lucru ceva mai greu de făcut decât zugrăvirea unui basm prea frumos. Acest lucru este necesar acum, prin acest lucru este ajutată revoluția germană, revoluția internațională. Câte zile de răgaz am căpătat, nu știm; un răgaz însă am căpătat. Trebuie să demobilizăm cât mai repede armata, căci ea reprezintă un organ bolnav, iar deocamdată vom da ajutor revoluției finlandeze.

Da, desigur, călcăm tratatul. L-am și călcat de vreo treizeci-patruzeci de ori. Numai copiii pot să nu înțeleagă că într'o asemenea epocă, într'un moment în care începe perioada lungă și plină de chinuri a eliberării, care, după ce a creat de curând puterea sovietică, a făcut-o să urce trei trepte în dezvoltarea ei; numai copiii pot să nu înțeleagă că în asemenea epocă se impune necesitatea unei lupte îndelungate și prudente. Un tratat rușinos de pace stârnete revoltă, dar atunci când tovarășul dela „Comunistul“ discută tema războiului, el face apel la sentimente, uitând că oamenii strângeau pumnii și vedeau roșu înaintea ochilor. Ce susțin ei? „Niciodată un revoluționar conștient nu va suporta una ca asta, nu va admite această rușine“. Zia-

rul lor poartă titlul „Comunistul“, dar ar trebui să se denumească „Sleahțiciul“ *), căci el privește lucrurile din punctul de vedere al aceluia nobil polonez care spunea, murind într'o poză frumoasă, cu spada'n mână: „Pacea e rușinoasă, războiul e onorabil“. Ei judecă din punctul de vedere al unui nobil polonez, în timp ce eu judec din punctul de vedere al țaranului.

Dacă eu accept pacea atunci când armata fuge, când nu poate să nu fugă dacă nu vrea să piardă mii de oameni, o accept pentru ca să nu fie și mai rău. E rușinos tratatul? Dar orice țaran și orice muncitor serios îmi va da dreptate, căci aceștia înțeleg că pacea este un mijloc de a aduna forțe. Istoria cunoaște — lucrul acesta l-am amintit de atâtea ori — istoria cunoaște eliberarea Germanilor de sub jugul lui Napoleon, după pacea dela Tilsit; dinadins am denumit eu pacea noastră o pace tilsitiană, deși noi n'am ajuns să semnăm clauze ca acelea ale acestei păci, precum obligația de a-i da cuceritorului trupele noastre, pentru a-l ajuta să cucerească alte popoare; or, istoria a ajuns până acolo, și lucrurile vor ajunge până acolo și la noi, dacă ne vom pune nădejdea în revoluția internațională pe câmpurile de luptă. Băgați de seamă ca istoria să nu vă ducă și ia această formă a sclaviei militare. Și atâta timp cât revoluția socialistă n'a biruit în toate țările, Republica Sovietică poate încă să cadă în sclavie. La Tilsit, Napoleon le-a impus Germanilor condițiuni de pace nemaipomenit de rușinoase. Lucrurile s'au petrecut atunci în așa mod, încât pacea s'a încheiat de mai multe ori. Hoffmannul acelor vremuri — Napoleon — îi prindea pe Germani călcând tratatul de pace. Tot așa ne va prinde și pe noi Hoffmann. Numai că noi ne vom strădui să nu ne prindă atât de repede.

*) Sleahță — nobilimea poloneză. (N. Red.)

Ultimul război i-a dat poporului rus învățătura amară, dureroasă, dar serioasă, de a se organiza, de a se disciplina, de a se supune, de a crea o disciplină exemplară. Învățați dela Nemți disciplina lor, altfel suntem un popor pierdut și vom trăi veșnic în sclavie.

Acesta și numai acesta a fost mersul istoriei. Istoria ne sugerează ideea că pacea este un răgaz pentru război, războiul e un mijloc de a obține o pace mai bună sau mai rea. La Brest-Litovsc raporturile de forță au corespuns păcii pe care o semnează un învins, dar nu unei păci umilitoare. Raporturile de forță dela Pscov au corespuns unei păci rușinoase, unei păci mai umilitoare; iar în etapa următoare, la Petrograd și la Moscova, ni se va dicta o pace de patru ori mai umilitoare. Noi nu vom afirma că puterea sovietică nu este decât o formă, precum ne-au spus-o tinerii prieteni din Moscova, noi nu vom afirma că de dragul cutărui sau cutărui principiu revoluționar poate fi sacrificat conținutul, ci vom spune: poporul rus trebuie să înțeleagă că trebuie să se disciplineze, să se organizeze, și că atunci va putea suporta orice pace tilsitiană. Intreaga istorie a războaielor de eliberare ne dovedește că, atunci când aceste războaie au cuprins masse largi, eliberarea s'a produs repede. Și noi spunem: dacă acesta e mersul istoriei, atunci va trebui să renunțăm la pace, să reîncepem războiul și acest lucru se poate întâmpla chiar foarte curând. Fiecare om trebuie să fie gata. Pentru mine nu există nici umbră de îndoială că Germanii fac pregătiri în apropierea Narvei, dacă este adevărat că ea n'a fost luată, precum scriu toate ziarele; dacă nu la Narva, lângă Narva, dacă nu la Pscov, lângă Pscov, Nemții își concentrează armata regulată, își organizează căile ferate, pentru ca la următorul salt să ocupe Petrogradul. Fiara aceasta știe să sară. A dovedit-o. Și va mai sări o dată. În privința aceasta nu trebuie să fie nici umbră de îndoială. Trebuie de aceea să fim gata, trebuie să știm să

nu facem pe fanfaronii, să acceptăm chiar și un răgaz de o singură zi, căci și de o zi te poți folosi pentru evacuarea Petrogradului, a cărui cădere ar însemna pentru sute de mii de proletari de ai noștri nemaipomenite chinuri. Repet din nou că sunt gata să semnez și socotesc de datoria mea să semnez un tratat, de douăzeci, chiar de o sută de ori mai umilitor, pentru a obține măcar câteva zile pentru evacuarea Petrogradului, căci în felul acesta ușurez chinurile muncitorilor, cari altfel ar putea cădea sub jugul Germanilor; înlesnesc scoaterea din Petrograd a materialelor — praf de pușcă, etc. — de cari avem nevoie; fac acest lucru pentru că sunt partizan al apărării naționale, pentru că sunt partizan al pregătirii armatei, fie chiar oricât de departe în dosul frontului, unde este desfășurată acum acțiunea de însănătoșire a armatei noastre bolnave, demobilizate.

Cât de lung ne va fi răgazul, nu știm; ne vom strădui să folosim momentul. Poate că răgazul va fi mai lung, ori poate că va dura numai câteva zile. Totul este cu puțință, nimeni nu știe, nimeni nu poate ști, căci marile puteri sunt toate legate, împiedicate, nevoite să lupte pe câteva fronturi. Atitudinea lui Hoffmann este determinată pe de o parte de faptul că Republica Sovietică trebuie zdrobită, pe de altă parte de faptul că el duce război pe o serie întreagă de fronturi, și în sfârșit de faptul că în Germania revoluția este în proces de maturizare, de creștere; Hoffmann știe acest lucru; după cum se afirmă, el nu poate lua acum, imediat, Petrogradul, Moscova. Dar va putea s'o facă mâine, lucrul acesta este absolut cu puțință. Repet: într'un asemenea moment, când armata este bolnavă, când folosim orice clipă pentru a obține cu orice preț măcar o zi de răgaz, noi afirmăm că orice revoluționar serios care e legat de masse și care știe ce înseamnă războiul, ce înseamnă massa, trebuie să disciplineze, să vindece armata, să caute s'o ridice pentru un nou război;

orice asemenea revoluționar ne va da dreptate, va recunoaște drept just orice tratat rușinos, căci acest lucru este în interesul revoluției proletare și al regenerării Rusiei, este tămăduirea unui organ bolnav al ei. Orice om cu judecată înțelege că, semnând această pace, noi nu încetăm revoluția noastră muncitorească, oricine înțelege că, iscălit pacea cu Germanii, noi nu suspendăm ajutorul nostru militar; noi le trimitem Finlandezilor arme, dar nu detașamente cari se dovedesc incapabile de luptă.

Poate că vom accepta războiul; poate că mâine vom ceda și Moscova pentru a trece apoi la ofensivă; vom duce armata noastră împotriva armatei inamice, atunci când în starea de spirit a poporului se va fi petrecut acea schimbare care se pregătește și pentru care va fi poate nevoie de mult timp, dar care se va ivi atunci când masele largi vor vorbi altfel decât vorbesc azi. Sunt nevoit să primesc și cea mai împovărătoare pace, deoarece nu pot socoti acum că a sosit această vreme. Când se va ivi clipa regenerării, toată lumea va simți acest lucru și se va vedea că rușul nu e un prost; el vede, el va înțelege că e nevoie să te stăpânești, că lozinca aceasta trebuie să fie îndeplinită, — și aceasta este sarcina principală a congresului partidului nostru și a congresului Sovietelor.

Trebuie să știm să activăm pe calea cea nouă. Lucrul acesta e infinit mai greu, dar nicidecum lipsit de speranțe. Lucrul acesta nu va distruge puterea sovietică, dacă n'o vom distruge noi înșine printr'o aventură stupidă. Va veni vremea când poporul va spune: nu mă mai las chinuit. Dar acest lucru se va putea întâmpla numai dacă nu ne vom lansa în această aventură, dacă vom ști să lucrăm în condițiuni grele sub tratatul extraordinar de umilitor pe care l-am iscălit zilele acestea, căci cu un singur război, cu un singur tratat de pace, nu se rezolvă o asemenea criză istorică. Atunci când, după câteva tratate umilitoare de pace cari se transformau în răgazuri urmate de noi umilințe și de noi călcări de

tratate, poporul german iscălea în 1807 o pace tilsitiană, el era stingherit de organizarea lui monarhică. Nouă, organizarea sovietică a masselor ne va ușura misiunea.

Lozinca noastră trebuie să fie una: să învățăm temeinic arta militară, să facem ordine la căile ferate. Fără căi ferate, războiul revoluționar socialist este cea mai rea trădare. Trebuie să facem rânduială și să adunăm acea energie și putere cari vor face ca revoluția să dea tot ce are mai bun.

Din moment ce ați căpătat un răgaz, luați-l și folosiți-l. fie numai și pentru un ceas, spre a păstra contactul cu regiunile mai îndepărtate din dosul frontului, spre a forma acolo noi armate. Renunțați la iluziile pentru cari viața v' a pedepsit și vă va pedepsi încă și mai mult. Înaintea noastră se conturează o epocă de grele înfrângeri; ea este o realitate, trebuie să știm să ținem seamă de ea, trebuie să fim pregătiți pentru a desfășura o activitate stăruitoare în condițiuni de ilegalitate, în condițiunile unei evidente aserviri față de Germani; n'are niciun rost să ascundem aceasta: avem de-aface cu o adevărată pace tilsitiană. Dacă vom ști să activăm astfel, atunci vom putea spune cu toată siguranța, și în ciuda înfrângerilor. că vom învinge.

Raport publicat în 1923, în cartea „Congresul al VII-lea al Partidului Comunist Rus (b). Dare de seamă stenografiată, din 6-8 Martie 1918” (N. Red.)

SARCINA PRINCIPALĂ A CLIPEI DE FAȚĂ

*Săracă ești și imbelșugată,
Puternică ești și neputincioasă,
Măicuță Rusia !*

Istoria omenirii face, în aceste clipe, o cotitură din cele mai mari și mai grele, o cotitură de o imensă semnificație — putem chiar spune, fără cea mai mică exagerare, — de o semnificație eliberatoare universală. Dela război la pace: dela războiul dintre marii rechini cari, trimit la abator milioane de fii ai poporului muncitor și exploatat, spre a stabili o nouă modalitate a împărțirii prăzilor furate de cei mai puternici tâlhari, la războiul făcut de asupriți împotriva asupritorilor, spre a se elibera de sub jugul capitalului; din bezna suferințelor, a chinurilor, a foametei, a sălbăticitirii, la viitorul luminos al societății comuniste, al hunei stări generale și al păcii durabile; și nu e nicio mirare că în punctele cele mai hotărâtoare ale acestei cotituri atât de brusce, când în jurul nostru pârâe și se năruie lumea cea veche, trosnind și făcând un vuet îngrozitor, iar alături se naște în chinuri de nedescris noua lume, unii sunt, ici colo, apucați de amețeală; ici și colo, unii sunt cuprinși de disperare; ici și colo, unii încearcă să evadeze din realitatea uneori prea amară, căutând refugiu într-o frazeologie frumoasă și atrăgătoare.

Rusiei i-a fost dat să simtă deosebit de palpabil, să străbată deosebit de greu și de dureros cele mai brusce dintre cotiturile brusce ale istoriei, care virează dela imperialism la revoluția comunistă. Noi am sdrobit în câteva zile una din cele mai vechi, mai puternice, mai barbare

și mai bestiale monarhii. În decurs de câteva luni, noi am străbătut etapele politicii de conciliere cu burghezia, ale lichidării iluziilor mic-burgheze, lucru care a necesitat în alte țări zeci de ani. Dohorînd burghezia, ne-au fost de ajuns câteva săptămâni pentru a învinge, în război civil, împotrivirea ei fățișă. Am străbătut dela un capăt la altul o țară imensă, într'un victorios marș triumfal al bolșevismului. Am trezit la viață liberă și de sine stătătoare păturile cele mai de jos ale masselor celor ce muncesc, asuprite de țarism și de burghezie. Am instaurat și am consolidat Republica Sovietică, un nou tip de stat, infinit superior și infinit mai democratic decât cele mai bune dintre republicile burghezo-parlamentare. Am instituit dictatura proletariatului susținut de țărănimea săracă și am inaugurat un sistem de prefaceri socialiste de largi proporții. Am trezit în sânul a milioane și milioane de muncitori din toate țările încredere în propriile lor forțe și am aprins flacăra entuziasmului lor. Am lansat în toată lumea chemarea la revoluția internațională muncitorească. Am aruncat o sfidare rechinilor imperialiști din toate țările.

Și în câteva zile am fost doborîți la pământ de un mare rechin imperialist, care s'a năpustit asupra oamenilor noștri desarmați. Acest rechin ne-a constrâns să semnăm o pace nemaipomenit de grea și de umilitoare, preț al îndrăznelii noastre de a ne fi smuls, fie și pentru un foarte scurt răstimp, din cleștele de fier al războiului imperialist. Rechinul strivește, sugrumă și sfârtecă Rusia cu atât mai mare înverșunare, cu cât se ridică mai amenințător înaintea lui spectrul revoluției muncitorești în propria lui țară.

Am fost nevoiți să iscălim o pace „tilsitiană”. Nu ne trebuie autoamăgiri. Trebuie să avem bărbăția de a privi în față adevărul amar, așa cum este el. Trebuie să cunoaștem în toată adâncimea ei prăpastia înfrângerii, a des-

membrării, a aservirii, a umilirii, în care am fost aruncați. Cu cât ne vom da seama mai limpede de toate acestea, cu atât mai tare, mai călită, mai oțelită va fi voința noastră de eliberare, năzuința noastră de a ne ridica din nou din starea de aservire la independență, hotărîrea noastră ne-strămutată de a face cu orice preț ca Rusia să nu mai fie săracă și neputincioasă, ci ca ea să ajungă puternică și îmbelșugată în deplinul înțeles al cuvântului.

Și ea poate să ajungă astfel, căci ne-au rămas totuși destul spațiu și destule bogății naturale pentru a asigura pentru toată lumea mijloace de existență, într-o cantitate, dacă nu îmbelșugată, cel puțin îndestulătoare. Noi avem tot ce ne trebuie, și bogății naturale, și rezerve de forțe umane, și minunatul avânt pe care marea revoluție l-a imprimat acțiunii creatoare a poporului, — pentru a făuri o Rusie cu adevărat puternică și îmbelșugată.

Rusia va ajunge să fie astfel, dacă va îndepărta orice descurajare și frazeologie, încleștându-și fălcile, adunându-și toate puterile, încordându-și toți nervii, toți mușchii și înțelegând că salvarea este posibilă *numai* pe calea revoluției socialiste internaționale, pe care am pășit noi. A merge înainte pe această cale fără a te descuraja din cauza înfrângerilor, a îngrămădi, pietricică cu pietricică, fundamentul solid al societății socialiste, a activa fără răgaz spre a crea disciplină și autodisciplină, spre a întări pretutindeni organizarea, ordinea, spiritul practic, colaborarea armonioasă a forțelor întregului popor, acțiunea de evidență și de control general al producției și al distribuirii produselor, iată calea creării forței militare și a forței socialiste.

Nedemne sunt de un adevărat socialist fanfaronada sau căderea în disperare, atunci când a suferit o grea înfrângere. Nu este adevărat că n'ar exista pentru noi altă cale de eșire și că ne-ar rămâne doar să alegem între moartea „fără glorie“ (din punctul de vedere al nobililor

polonezi), reprezentată de o pace extrem de grea, și o moarte „glorioasă“ într-o luptă desnădăjduită. Nu este adevărat că iscăbind o pace „tilsitiană“ ne-am fi trădat idealurile sau prietenii. N'am trădat nimic și pe nimeni, n'am consfințit și n'am acoperit nicio minciună, n'am refuzat să ajutăm pe niciun prieten, pe niciun tovarăș de suferință cu tot ce puteam, cu tot ce era în puterile noastre. Un comandant de armată care-și retrage în interiorul țării rămășițele armatei zdrobite sau cuprinse de panică și care, în caz de extremă nevoie, acoperă această retragere printr'o pace dintre cele mai grele și mai umilitoare, nu săvârșește nicio trădare față de acele unități ale armatei pe cari nu este în stare să le ajute și cari au fost izolate de către inamic. Acest comandant își face numai datoria, alegând singura cale de salvare a ceea ce mai poate fi salvat, refuzând aventura, neînfrumusețând înaintea poporului amarul adevăr, „cedând spațiu pentru a câștiga timp“, folosind *orice* răgaz, fie el cât de minim, pentru a-și aduna forțele, pentru a-i îngădui armatei atinse de descompunere și demoralizare, să răsufle sau să se vindece.

Am iscălit o pace „tilsitiană“. Când, în 1807, Napoleon I i-a impus Prusiei pacea dela Tilsit, cuceritorul zdrobise toate armatele germane, ocupase capitala țării și toate orașele mari, introdusese poliția lui proprie, impusese învingătorilor obligația de a-i da cuceritorului corpuri de armată auxiliare, în vederea desfășurării a noi războaie de jaf, și fărâmițase Germania, încheind alianțe cu unele state germane împotriva altor state germane. Și, cu toate acestea, chiar și după o *asemenea* pace, poporul german a rezistat, a știut să-și adune forțele, a știut să se ridice și să-și cucerească dreptul la libertate și la independență.

Pilda păcii dela Tilsit (care a constituit numai unul dintre tratatele grele și umilitoare impuse Germanilor în acea epocă) arată limpede oricui dorește și știe să gândească, cât de copilărească și naivă este ideea că o pace

grea este în orice condițiuni abisul pierzaniei, iar războiul — drumul gloriei și al mântuirii. Epocile de război ne învață că pacea a jucat adesea în istorie rolul unui răgaz pentru adunarea forțelor în vederea unor noi lupte. Pacea dela Tilsit a constituit pentru Germania cea mai mare umilință și totodată un reviriment în sensul unui mare avânt național. Pe atunci situația istorică nu i-a îngăduit acestui avânt alt desnodământ decât acela al alcătuirii statului *burghez*. Pe atunci — cu peste o sută de ani în urmă — doar un mănunchi de nobili și câteva grupulețe de intelectuali *burghezi* făceau istoria, în timp ce masele de muncitori și de țărani rămâneau în stare de somnolență și de adormire. Din acest motiv istoria nu se putea pe atunci târi decât cu grozavă încetineală.

În prezent, capitalismul a ridicat la un nivel cu mult mai înalt cultura în general și cultura masselor în special. Prin grozăviile și suferințele lui fără seamăn, războiul a sguđuit și a trezit masele. Războiul a stimulat istoria și ea sboară acum cu iuțeala unei locomotive. Istoria o fac acum, în mod independent, milioane și zeci de milioane de oameni. Capitalismul este acum copt pentru socialism.

Și de aceea, dacă Rusia se îndreaptă acum — și ea se îndreaptă fără îndoială — dela o pace „tilsitiană“, pe calea avântului național, spre un mare război de apărare a patriei, desnodământul acestui avânt nu este statul *burghez*, ci revoluția socialistă internațională. Din ziua de 25 Octombrie 1917, suntem adepții apărării naționale. Suntem pentru „apărarea patriei“, dar războiul de apărare a patriei către care ne îndreptăm va fi un război în favoarea patriei socialiste, în favoarea socialismului ca patrie, în favoarea Republicii Sovietice ca *detașament* al armatei mondiale a socialismului.

„Urgisit fie Neamțul, moarte Nemților!“ — aceasta a fost și rămâne lozinca patriotismului obișnuit, adică *burghez*. Noi însă spunem: „Urgisiți fie tâlharii imperialiști și capita-

lismul, moarte capitalismului !” și totodată: „Învață dela Neamț ! Rămâi credincios alianței frățești cu muncitorii germani. Ei întârzie în a ne veni în ajutor. Să câștigăm timp, să-i așteptăm, ei ne vor veni în ajutor“.

Da, învață dela Neamț ! Istoria merge în zigzaguri, pe drumuri ocolite. S'a întâmplat ca tocmai Neamțul, care întruchipează în prezent un imperialism bestial, să întruchipeze totodată și principiul disciplinei, al organizării, al colaborării armonioase bazate pe cea mai modernă industrie mecanizată, pe cea mai amănunțită evidență și pe cel mai sever control.

Or, tocmai aceste lucruri ne lipsesc nouă. Tocmai aceste lucruri trebuie să le învățăm noi. Tocmai aceste lucruri îi lipsesc marii noastre revoluții, pentru ca, după un început victorios, să ajungă, printr'un șir de grele încercări, la obținerea victoriei definitive. Tocmai de acest lucru are nevoie Republica Socialistă Sovietică pentru ca să nu mai fie săracă și neputincioasă, pentru ca să devină, pentru totdeauna, puternică și îmbelșugată.

Articol publicat în ziarul „Izvestia al Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia“, Nr. 46, din 12 Martie 1918. (N. Red.)

SARCINILE IMEDIATE ALE PUTERII SOVIETICE

SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ A REPUBLICII SOVIETICE RUSE ȘI SARCINILE FUNDAMENTALE ALE REVOLUȚIEI SOCIALISTE

Mulțumită păcii obținute, oricât de apăsătoare și de șubredă ar fi ea, Republica Sovietică Rusă capătă pentru câțva timp posibilitatea de a-și concentra forțele în cel mai important și mai anevoios sector al revoluției socialiste, anume în domeniul organizării.

Sarcina aceasta a fost pusă în mod limpede și precis în fața poporului asupra al celor ce muncesc, în aliniatul 4 (partea a 4-a) al rezoluției adoptate în ziua de 16 Martie 1918 la congresul extraordinar al Sovietelor *), ținut la Moscova, în aliniatul (sau în partea) rezoluției care se referă la autodisciplina celor ce muncesc și la lupta necruțătoare împotriva haosului și a desorganizării.

Firește, șubrezenia păcii obținute de Republica Sovietică

*) Rezoluția asupra ratificării tratatului dela Brest-Litovsc, adoptată de al IV-lea congres extraordinar al Sovietelor din întreaga Rusie, a fost scrisă de Lenin. Al patrulea aliniat al rezoluției glăsuiește : „Congresul pune în modul cel mai insistent înaintea tuturor muncitorilor, a soldaților și a țăranilor, înaintea întregului popor asupra al celor ce muncesc, cea mai însemnată dintre sarcinile actuale, de imediată necesitate în momentul de față : sporirea activităților și autodisciplinei celor ce muncesc, crearea pretutindeni a unor organizații solide și bine încheiate, cari să cuprindă pe cât posibil întreaga producție și întreaga distribuție a produselor; combaterea necruțătoare a haosului, a desorganizării, a ruinei economice cari sunt inevitabile istoricește, ca moștenire a acestui război extrem de dureros, dar cari constituie în acelaș timp cea mai mare piedică în calea victoriei definitive a socialismului și a consolidării bazelor societății socialiste“. Această rezoluție a fost publicată în „Pravda“, la 16 Martie 1918. (Vezi *Lenin, Opere*, vol. XXII, pag. 410, ed. a 3-a rus). (N. Red.)

Rusă nu se datorește faptului că ea s'ar gândi acum la reluarea operațiunilor militare; în afară de contrarevoluționarii burghezi și de cei ce le țin isonul (menșevicii, etc.), niciun om politic cu mintea întreagă nu se gândește la așa ceva. Șubrezenia păcii provine din faptul că în sânul statelor imperialiste cari se învecinează cu Rusia la Apus și la Răsărit și cari dispun de uriașe forțe militare, poate în orice clipă birui partidul militarist, ispitit de slăbiciunea momentană a Rusiei și îmboldit de capitaliști, cari urăsc socialismul și sunt porniți pe jaf.

Astfel stând lucrurile, singura noastră garanție de pace, singura garanție reală și nu pe hârtie, nu este decât rivalitatea dintre puterile imperialiste, rivalitate ajunsă la culme, și care se manifestă pe de o parte prin reluarea măcelului imperialist al popoarelor din Apus, iar pe de altă parte prin agravarea până la extrem a competiției imperialiste dintre Japonia și America pentru dominarea Oceanului Pacific și a coastelor lui.

Se înțelege că Republica noastră Socialistă Sovietică, atât de slab apărată, se găsește într'o situație internațională extrem de șubredă, într'o situație hotărât critică. E nevoie de o extrem de mare încordare a tuturor forțelor noastre, spre a folosi acest răgaz dat de un concurs de împrejurări, pentru tămăduirea rănilor grave pricinuite de război întregului organism social al Rusiei și pentru ridicarea economică a țării, fără de care nici nu poate fi vorba de vreo sporire cât de cât serioasă a capacității noastre de apărare.

Se înțelege deasemenea că vom fi în stare să dăm un ajutor scrios revoluției socialiste din Apus, care a întârziat datorită unui șir întreg de cauze, numai în măsura în care vom ști să înfăptuim sarcina organizatorică în fața căreia ne aflăm.

Condiția esențială a succesului în sarcina organizatorică ce ni se impune este în primul rând ca diriguitorii po-

litici ai poporului, adică membrii Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia și, în plus, toți reprezentanții conștiinței ai masselor celor ce muncesc, să înțeleagă temeinic deosebirea radicală ce există în această privință între revoluțiile burgheze din trecut și actuala revoluție socialistă.

În revoluțiile burgheze, sarcina de căpetenie a masselor muncitoare a constat în îndeplinirea muncii negative sau destructive de nimicire a feudalismului, a monarhiei, a rămășițelor evului-mediu. Munca pozitivă sau constructivă a organizării noii societăți a fost îndeplinită de către o minoritate avută, minoritatea burgheză a populației. Ea și-a îndeplinit relativ ușor această sarcină, în ciuda împotrivirii muncitorilor și a țăranilor săraci, nu numai pentru că împotrivirea masselor aflate sub exploatarea capitalului fusese pe atunci extrem de slabă, ca urmare a fărâmițării și a lipsei lor de cultură, ci și pentru că forța organizatoare fundamentală a societății capitaliste construite în mod anarhic este piața națională și internațională, care crește în mod spontan în lărgime și în adâncime.

Dimpotrivă, sarcina de căpetenie a proletariatului și a țăranimii sărace condusă de proletariat este, în orice revoluție socialistă — deci și în revoluția noastră socialistă care a început în Rusia la 25 Octombrie 1917 — activitatea pozitivă sau constructivă în vederea înjghebării unei extrem de complexe și de gingașe rețele de noi raporturi organizatorice, menite a îngloba producția și distribuția planificată a produselor necesare existenței a zeci de milioane de oameni. O asemenea revoluție poate fi îndeplinită cu succes numai prin acțiunea istorică, independentă, creatoare, a majorității populației și în primul rând a majorității celor ce muncesc. Numai dacă proletariatul și țăranimea săracă vor găsi în ele înșile destulă conștiință, destulă tărie ideologică, abnegație și perseverență, numai astfel va fi asigurată victoria revoluției socialiste. Prin crea-

rea unui nou tip de stat, a statului sovietic, care oferă maselor muncitoare și asupraite posibilitatea de a participa în mod activ, cu spirit de inițiativă, la opera de construire a noii societăți, noi n'am soluționat decât o mică parte a acestei grele sarcini. Dificultatea principală aparține domeniului economic: este aceea de a institui pretutindeni evidență riguroasă și controlul sever al producției și al distribuirii produselor, sporirea productivității muncii, *socializarea efectivă* a producției.

Desvoltarea partidului bolșevic, devenit în prezent partidul guvernamental al Rusiei, vădește în chip deosebit de limpede în ce constă cotitura istorică prin care trecem și care constituie specificul momentului politic actual, cotitură care cere o nouă orientare a puterii sovietice, adică o formulare nouă a unor sarcini noi.

Cea dintâi sarcină a oricărui partid al viitorului este aceea de a convinge majoritatea poporului de justetea programului și a tacticii sale. Această sarcină a fost pe primul plan, atât sub domnia țarismului, cât și în timpul politicii Cernovilor și a Teretelilor, de împăcare cu Kerenski și cu Kișkin. Acum, sarcina aceasta — care e desigur departe de a fi împlinită și care nu poate fi niciodată epuizată — a fost, în linii esențiale, realizată, căci, precum a arătat în chip neîndoelnic ultimul congres al Sovietelor, ținut la Moscova, majoritatea muncitorilor și a țăranilor din Rusia sunt în mod evident de partea bolșevicilor.

A doua sarcină a partidului nostru era cucerirea puterii politice și înfrângerea rezistenței exploataților. Nici această sarcină n'a fost deloc epuizată și nu poate fi trecută cu vederea, căci monarhiștii și cadeții pe de o parte, ciurcii și lingăii lor — menșevicii și socialiștii-revoluționari de dreapta — pe de altă parte, continuă încercările

lor de a se uni ca să răstoarne puterea sovietică. În general însă sarcina înfrângerii rezistenței exploatatorilor a fost adusă la îndeplinire deja în răstimpul dintre 25 Octombrie 1917 și (aproximativ) luna Februarie 1918 sau capitularea lui Bogaevski *).

Pe ordinea de zi se înscrie acum ca sarcină actuală, specifică momentului de față, o a treia sarcină, aceea de a organiza *administrarea* Rusiei. Se înțelege că noi ne-am pus această sarcină, lucrând pentru îndeplinirea ei încă din prima zi după 25 Octombrie 1917. Până acum însă, atâta timp cât împotrivirea exploatatorilor a avut încă forma unui război civil fățiș, sarcina administrării *nu putuse* încă deveni sarcina *principală*, sarcina *centrală*.

În prezent însă, ea a devenit. Noi, partidul bolșevic, am reușit să *convîngem* Rusia. Am reușit s'o *cucerim* din mâinile celor bogați, pentru cei săraci; din mâinile exploatatorilor, pentru cei ce muncesc. Trebuie acum s'o *administram*. Și marea dificultate care caracterizează momentul actual este de a pricepe bine particularitățile acestei tranziții dela o fază în care sarcina noastră centrală era aceea de a convinge poporul și de a reprima pe exploatatori cu ajutorul armelor, la o fază în care sarcina noastră centrală este aceea a *administrării*.

Pentru prima oară în istoria lumii un partid socialist a izbutit ca, în linii mari, să ducă la capăt cucerirea puterii și reprimarea exploatatorilor, a izbutit să abordeze *în mod direct sarcina administrării*. Trebuie să ne dovedim vrednici realizatori ai acestei foarte grele (și totodată foarte rodnice) sarcini a revoluției socialiste. Trebuie să *înțelegem* că pentru a administra bine *nu este de ajuns* să știm să *convîngem*, nu este de ajuns să *învîngem* în războiul civil, ci trebuie să știm să și *organizăm* în mod practic. Sarcina aceasta este cea mai grea, căci este vorba de or-

*) Bogaevski M. P. (1881-1918) — unul din conducătorii contrarevoluției căzăcești dela Don. (N. Red.)

ganizarea într'un fel nou a celor mai adânci temelii, a temeliilor economice ale vieții a zeci și zeci de milioane de oameni. Și ea este și cea mai rodnică, fiindcă numai *după ce va fi ea* (în linii principale și esențiale) *realizată*, se va putea spune că Rusia a devenit o republică nu numai sovietică, ci și socialistă.

. LOZINCA GENERALĂ A MOMENTULUI DE FAȚĂ

Situația obiectivă descrisă mai sus, creată de pacea extrem de grea și de șubredă, de ruina economică cea mai îngrozitoare, de șomajul și de foametea ce ne-au fost lăsate moștenire de război și de dominația burgheziei (reprezentată de Kerenski și de menșevici și socialiștii-revoluționari de dreapta, cari îl susțineau), toate acestea au pricinuit în mod inevitabil o oboseală extremă și chiar sleirea forțelor masselor largi ale celor ce muncesc. Acestea cer în mod imperios — și nu pot să nu ceară — un anumit repaos. La ordinea zilei se impune restabilirea forțelor de producție distruse de război și de gospodărirea burgheziei; vindecarea rănilor pricinuite de război, de înfrângeră suferită în război, de speculă și de încercările burgheziei de a restabili puterea doborâtă a exploataților; ridicarea economică a țării; menținerea riguroasă a unei ordine elementare. Ar putea să pară paradoxal, și totuși, în fapt, datorită condițiunilor obiective mai sus arătate, este absolut sigur că în acest moment puterea sovietică poate pune pe baze solide trecerea Rusiei la socialism, cu condiția numai de a realiza în mod practic, cu toată opunerea burgheziei, a menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari de dreapta, tocmai aceste prime sarcini elementare care consistă în a salvarda bazele vieții sociale. Realizarea practică a acestor sarcini elementare și biruirea dificultăților de organizare legate de primii pași fă-

cuți spre socialism, constituie astăzi — în virtutea particularităților concrete ale situației prezente și dată fiind existența puterii sovietice, cu legile ei asupra socializării pământului, asupra controlului muncitoresc, etc., — cele două fețe ale aceleiași medalii.

Să ții în mod ordonat și conștiincios socoteala banilor, să gospodărești cu economie, să nu trândăvești, să nu furi, să păstrezi în procesul muncii disciplina cea mai severă, — toate aceste lozinci, de cari pe drept cuvânt își băteau joc proletarii revoluționari atunci când burghezia își masca în dosul unor asemenea precepte dominația ei de clasă exploatoare, devin acum, după doborîrea burgheziei, lozinci imediate și principale ale momentului. Iar dacă, pe de o parte, aplicarea în practică de către masa celor ce muncesc a acestor lozinci este *singura* condiție de salvare a țării martirizate în mod groaznic de războiul imperialist și de tâlharii imperialiști (în frunte cu Kerenski), pe de altă parte, aplicarea lor în practică de către puterea *sovietică*, prin metodele *ei* și pe baza legilor *ei*, este necesară și *suficientă* pentru victoria definitivă a socialismului. Tocmai acest lucru nu-l pot pricepe cei ce refuză cu dispreț să pună pe primul plan lozinci atât de „răsuflate” și de „banale”. În sânul unei țări de mici agricultori, care a răsturnat abia de un an țarismul și care s’ă eliberat de mai puțin de o jumătate de an de diferiții Kerenski, a mai rămas, firește, destul anarhism spontan, întărit de sălbăticia și de bestialitatea inerente oricărui război lung și reacționar; deasemeni se ivesc nu arareori stări de disperare, stări de îndârjire fără obiect; dacă adăugăm la toate acestea și politica de provocare practică de lacheii burgheziei (de menșevici, de socialiștii-revoluționari de dreapta, etc.), e ușor de înțeles cât de îndelungate și de dârze vor trebui să fie eforturile celor mai buni și mai conștienți muncitori și țărani, pentru a determina o schimbare totală în starea de spirit a masselor și pentru a face ca aces-

te masse să treacă la o muncă ordonată, consecventă și disciplinată. Numai o asemenea trecere, înfăptuită de masele sărăcimii (ale proletarilor și ale semiproletarilor), poate desăvârși victoria împotriva burgheziei și, mai ales, împotriva burgheziei țărănești, cea mai tenace și mai numeroasă.

NOUA FAZĂ A LUPTEI ÎMPOTRIVA BURGHEZIEI

Burghezia a fost la noi învinsă, dar n'a fost încă extirpată, n'a fost încă nimicită și nici măcar complect zdrobită. Se înscrie de aceea pe ordinea de zi o nouă formă, superioară, a luptei împotriva burgheziei, trecerea de la sarcina elementară a continuării exproprierii capitaliștilor, la sarcina mult mai complicată și mai grea a creării condițiunilor în cari burghezia să nu poată exista sau apărea din nou. E evident că această sarcină este infinit superioară și că, atât timp cât ea nu va fi încă realizată, nu vom avea încă socialism.

Dacă luăm ca măsură de comparație revoluțiile din Europa apuseană, ne aflăm acum aproximativ la nivelul realizărilor din 1793 și 1871. Avem dreptul legitim de a ne mândri că ne-am ridicat până la acest nivel și că într-o anumită privință am mers, fără îndoială, întrucâtva mai departe și anume: am decretat și am instaurat în întreaga Rusie un tip superior de stat, puterea sovietică. Nu ne putem însă mulțumi în niciun caz cu realizările de până acum, căci abia am început trecerea spre socialism, fără însă a fi realizat încă esențialul în această privință.

Esențială este organizarea celei mai riguroase evidente și a celui mai sever control obștesc al producției și al distribuirii produselor. Dar în întreprinderile, ramurile și domeniile economice luate din mâinile burgheziei n'am reușit încă să organizăm evidența și controlul, iar în lipsa acestora nici vorbă nu poate fi de a doua condiție mate-

rială, tot atât de esențială pentru instaurarea socialismului, anume sporirea productivității muncii, pe plan general național.

Din acest motiv, sarcina momentului actual n'ar putea fi definită prin simpla formulă a continuării ofensivei împotriva capitalului. Deși e neîndoios faptul că n'am dat până acum capitalului lovitura de grație și că e absolut necesară continuarea ofensivei împotriva acestui dușman al celor ce muncesc, o atare definire n'ar fi precisă, concretă. n'ar ține seamă de *specificul* momentului actual, când, în interesul reușitei ofensivei *ulterioare* trebuie *pentru moment* „să întrerupem“ ofensiva.

Lucrul acesta poate fi ilustrat comparând situația noastră în războiul dus împotriva capitalului, cu situația unei armate victorioase care i-a cucerit inamicului, să zicem, jumătate sau două treimi din teritoriu și este nevoie să-și întrerupă ofensiva pentru a-și aduna forțele, pentru a-și mări rezervele de muniții, pentru a repara și a întări liniile de comunicație, pentru a construi noi depozite, pentru a aduce noi rezerve, etc. În asemenea condițiuni, întreruperea ofensivei armatei victorioase este necesară tocmai în vederea cuceririi dela inamic și a restului de teritoriu, adică tocmai în vederea obținerii victoriei depline. Cel ce n'a înțeles că tocmai acesta e caracterul „întreruperii“ ofensivei împotriva capitalului, întrerupere impusă în acest moment de situația obiectivă, n'a înțeles nimic din momentul politic prin care trecem.

Bine înțeles, despre o „întrerupere“ a ofensivei împotriva capitalului se poate vorbi numai punând cuvântul între ghilimele, adică folosindu-l ca metaforă. În decursul unui război obișnuit poate fi dat un ordin general de întrerupere a ofensivei, poate fi într'adevăr oprită înaintarea. În războiul împotriva capitalului, înaintarea nu poate fi oprită și nici nu poate fi vorba de a se renunța la continuarea exproprierii capitalului. Este vorba numai de a

muta *centrul de greutate* al activității noastre economice și politice. Până acum, se aflau pe primul plan măsurile de expropriere directă a expropriatorilor. În prezent se impune pe primul plan organizarea evidenței și a controlului în întreprinderile în cari au fost deja expropriați capitaliștii, precum și în toate celelalte întreprinderi.

Dacă am vrea acum să continuăm exproprierea capitalului în acelaș ritm ca și înainte, am suferi, desigur, o înfrângere, căci pentru orice om cu judecată este limpede, este evident faptul că activitatea noastră pentru organizarea evidenței și a controlului proletar *a rămas în urma* activității noastre de directă „expropriere a expropriatorilor“. Incordându-ne toate puterile în domeniul acțiunii de organizare a evidenței și a controlului, vom izbuti să ducem la îndeplinire această misiune, vom recâștiga timpul pierdut, vom câștiga „campania“ noastră împotriva capitalului.

Dar recunoașterea necesității de a se recâștiga un timp pierdut nu înseamnă oare a recunoaște că am făcut greșeli? Cătuși de puțin. Să dăm iarăș o pildă din domeniul războiului. Dacă inamicul poate fi zdrobit și respins numai cu ajutorul detașamentelor de cavalerie ușoară, lucrul acesta trebuie să fie făcut. Dar dacă acest lucru nu poate să fie săvârșit cu succes decât până la o anumită limită, este dela sine înțeles că dincolo de această limită devine necesară aducerea artileriei grele. Recunoscând necesitatea recâștigării timpului pierdut în legătură cu aducerea artileriei grele, nu recunoaștem deloc că atacul victorios al cavaleriei a constituit o greșală.

Lacheii burgheziei ne-au imputat adesea faptul că am dat împotriva capitalului un atac „cu garda roșie“. Imputare absurdă, vrednică tocmai de lacheii sacului cu bani. Căci *atunci când s'a produs* acest atac „cu garda roșie“ împotriva capitalului fusese impus în mod categoric de împrejurări: în primul rând, capitalul opunea rezis-

tență militară, în persoana lui Kerenski și a lui Crasnov, a lui Savincov și Gotz (Ghegheicori mai opune și azi o asemenea rezistență), a lui Dutov și a lui Bogaevski. Rezistența militară nu poate fi zdrobită decât prin mijloace militare, și gărzile roșii au îndeplinit marea și nobilă operă istorică a eliberării poporului muncitor și exploatat de sub jugul exploatatorilor.

În al doilea rând, n'am fi putut pune atunci în primul plan, în locul metodelor represive, metode de administrare, din cauză că arta administrării nu este înăscută în oameni, ci se dobândește prin experiență. Pe atunci noi n'aveam această experiență. În prezent o avem. În al treilea rând, pe atunci nu puteam avea la dispoziția noastră specialiști în diferite ramuri ale științei și ale tehnicii, căci aceștia, ori luptau în rândurile Bogaevskilor, ori mai aveau încă posibilitatea de a opune, prin *sabotaj*, o rezistență pasivă sistematică și înverșunată. Acum însă am înfrânt sabotajul. Atacul „cu garda roșie” împotriva capitalului a izbutit, a fost victorios, dat fiind că am învins atât rezistența militară a capitalului, cât și rezistența lui prin sabotaj.

Inseamnă oare că atacul „cu garda roșie” împotriva capitalului ar fi *întotdeauna indicat*, în orice împrejurare? Că n'aveam alte mijloace de luptă împotriva capitalului? Ar fi o copilărie să se creadă așa ceva. Am biruit cu ajutorul cavaleriei ușoare, avem însă și artilerie grea. Am biruit prin metode de represiune, vom ști să biruim și prin metode de administrare. Trebuie să știi să schimbi metodele de luptă împotriva dușmanului, atunci când se schimbă împrejurările. Nu vom renunța nici o singură clipă de a-i reprima prin metoda „gărzii roșii” pe domnii Savincov și Ghegheicori, ca și pe ceilalți contrarevoluționari, moșieri și burghezi. Dar nu vom fi atât de proști pentru a pune pe primul plan procedeele „gărzii roșii” într'un moment când epoca în care atacurile „cu garda roșie” au fost necesare

e, în fond, încheiată (și victorios încheiată) și când bate la ușă o epocă în care puterea de stat proletară îi va folosi pe specialiștii burghezi pentru a ara în așa fel terenul, încât să nu mai poată încolți în el nicio burghezie.

Este vorba de o epocă sau, mai exact, de o fază specifică de dezvoltare, iar pentru a birui în mod definitiv capitalul trebuie să știm să adaptăm formele luptei noastre la condițiunile specifice ale acestei faze.

Fără îndrumările specialiștilor din diferitele ramuri ale științei, ale tehnicii și ale experienței practice, trecerea la socialism e cu neputință, căci socialismul are nevoie de o progresivă conștientă și masivă spre o productivitate a muncii mai înaltă decât cea a capitalismului și pe baza realizărilor acestuia. Socialismul trebuie să înfăptuiască acest progres *într'un mod care e al său*, prin metode proprii, vorbind concret, prin metode *sovietice*. Dar, în marea lor masă, specialiștii sunt în mod inevitabil burghezi, datorită tuturor condițiunilor vieții sociale multumită cărora ei au devenit specialiști. Dacă, punând mâna pe putere, proletariatul nostru ar fi rezolvat repede, pe scară națională, problema ținerii evidenței, problema controlului și a organizării (lucrul acesta era irealizabil din cauza războiului și a stării înapoiate a Rusiei), înfrângând sabotajul și organizând evidența și controlul general, noi i-am fi supus cu totul pe specialiștii burghezi. Din cauza mării noastre „întârzieri“ în organizarea evidenței și a controlului general, și cu toate că am izbutit să biruim sabotajul, noi nu am creat încă o situație care să pună la dispoziția noastră pe specialiștii burghezi; în cea mai mare parte sabotorii „se angajează“ în servicii, dar pe cei mai buni organizatori și pe cei mai mari specialiști statul îi poate folosi ori după metoda cea veche, burgheză (în schimbul unui salariu mare), sau într'un fel nou, proletar (adică înfăptuind condițiunile necesare instituirii evidenței și a controlului efectuate de jos, de către întregul po-

por, ceeace ar supune și ar atrage, în mod necesar și dela sine, de partea noastră pe specialiști).

Ar trebui să recurgem acum la vechiul mijloc burghez, acceptând să plătim un preț foarte ridicat pentru „serviciile“ marilor specialiști burghezi. Lucrul acesta îl văd toți cei ce cunosc chestiunea, dar nu toți aceștia se gândesc serios la semnificația unei asemenea măsuri a statului proletar. Este limpede că o asemenea măsură constituie un compromis, o abatere dela principiile Comunei din Paris și ale oricărei puteri proletare, principii cari cer ca salariile să fie aduse la nivelul câștigului unui muncitor mijlociu, și ca lupta împotriva carierismului să fie dusă în fapt și nu prin vorbe.

Nu numai atât. E limpede că o asemenea măsură nu este numai o întrerupere — într'un anumit domeniu și într'un anumit grad — a ofensivei împotriva capitalului (căci capitalul nu înseamnă o sumă de bani, ci anumite raporturi sociale); ea este și *un pas înapoi* săvârșit de puterea noastră de stat sovietică, socialistă, care a proclamat dela început și a inaugurat o politică de reducere a salariilor mari până la nivelul câștigului unui lucrător mijlociu.

Firește, recunoașterea noastră că facem un pas înapoi, îi va face să chicotească pe lacheii burgheziei, în deosebi pe cei de calibru mai mic. ca de pildă menșevicii, grupul dela „Novaia Jizni“, și socialiștii-revoluționari de dreapta. Noi nu trebuie însă să ne sinchisim de chicotelile lor. Noi trebuie să analizăm particularitățile drumului celui nou, și extrem de greu, care duce spre socialism, fără a ascunde greșelile și slăbiciunile noastre, ci străduindu-ne să desăvârșim la timp ceeace este încă nedesăvârșit. Ascunzând masselor faptul că atragerea specialiștilor burghezi prin câștiguri extrem de mari constituie o abatere dela principiile Comunei, ar însemna să ne coborâm la nivelul politicianilor burghezi și să înșelăm masele. Expli-

când pe față cum și dece am săvârșit acest pas înapoi, discutând apoi în mod public ce mijloace există pentru a recâștiga terenul pierdut, înseamnă să educăm masele și să învățăm împreună cu ele, în practică, cum se clădește socialismul. Nu cred să fi existat în istorie campanie militară victorioasă în care învingătorul să nu fi săvârșit anumite greșeli, să nu fi suferit înfrângeri parțiale, să nu fi dat vremea înapoi aici, colo, pe o chestiune sau alta. Iar „campania“ întreprinsă de noi împotriva capitalismului e de un milion de ori mai grea decât cea mai grea campanie militară, și ar fi stupid și rușinos să cădem în descurajare din cauza unei retrageri izolate, parțiale.

• Să privim chestiunea din punct de vedere practic. Să presupunem că Republica Sovietică Rusă are nevoie de 1000 de savanți și specialiști de prim ordin, din diferite ramuri ale științei, ale tehnicii, ale experienței practice, pentru a conduce munca poporului spre o cât mai grabnică ridicare economică a țării. Să presupunem că aceste „stele de primă mărime“ — cei mai mulți dintre oamenii aceștia sunt, desigur, cu atât mai stricați de moravurile burgheze, cu cât strigă mai mult că sunt stricați muncitorii — vor trebui să fie plătiți cu câte 25.000 ruble pe an. Să presupunem că această sumă (de 25 milioane de ruble) va trebui să fie dublată (spre a se acorda premii pentru îndeplinirea deosebit de reușită și de rapidă a celor mai importante dintre însărcinările tehnico-organizatorice) sau chiar mărită de patru ori (spre a se atrage câteva sute de specialiști străini mai pretențioși). Se pune întrebarea: poate fi considerată drept excesivă, sau copleșitoare pentru Republica Sovietică o cheltuială anuală de cincizeci sau de o sută de milioane de ruble, când e vorba de a se reorganiza munca națională în conformitate cu ultimul cuvânt al științei și al tehnicii? Firește că nu. Majoritatea covârșitoare a muncitorilor și a țăranilor conștienți va aproba această cheltuială, căci toți aceștia știu din

practică că starea noastră înapoiată ne face să pierdem miliarde și că *nu* am atins încă acel grad de organizare a evidenței și a controlului, care să determine participarea generală și benevolă la munca *noastră* a „stelelor“ intelectualității burgheze.

Se înțelege că problema mai are și o altă latură. Nu se poate contesta influența demoralizatoare pe care o exercită lefurile mari asupra puterii sovietice (mai ales că, dată fiind rezezițiunea cu care s'a produs revoluția, ar fi fost imposibil ca noului regim să nu i se alătore un număr oarecare de aventurieri și de escroci, cari, împreună cu incapabilii și cu cei lipsiți de scrupule din rândurile comisarilor de tot felul, n'ar avea nimic împotriva să ajungă „stele“... în arta de a fura banul public), precum și asupra masei muncitoare. Orice om cu judecată, orice om cinstit din mijlocul muncitorilor și țăranilor săraci va fi însă de acord cu noi, va recunoaște că nu ne putem descotorosi dintr'odată de moștenirea nenorocită a capitalismului, că nu putem scuti Republica Sovietică de acest „tribut“ de 50 sau 100 de milioane de ruble (tribut plătit pentru propria noastră stare înapoiată în ce privește organizarea ținerii evidenței și a controlului efectuate *de jos, de către întregul popor*) decât organizându-ne, întărind disciplina în propriile noastre rânduri, curățind rândurile noastre de toți cei ce „mențin moștenirea capitalismului“ și „respectă tradițiile capitalismului“, adică de leneși, de trântori, de hoți ai banului public (acum întreg pământul, toate fabricile, toate căile ferate sunt „tezaurul“ Republicii Sovietice). Dacă elementele conștiente dintre muncitorii de avangardă și dintre țăranii săraci vor izbuti ca, în timp de un an, cu ajutorul instituțiilor sovietice, să se organizeze, să se disciplineze, să-și încordeze puterile și să creeze o puternică disciplină a muncii, peste un an ne vom scutura de acest „tribut“, pe care l-am putea reduce chiar și mai curând... exact în măsura succese-

lor disciplinei noastre în muncă și a organizării noastre muncitorești-țărănești. Cu cât mai repede ne vom fi însușiți noi, muncitorii și țărani, o mai bună disciplină și o mai înaltă tehnică a muncii, utilizând în acest scop specialiști burghezi, cu atât mai repede ne vom descotorosi de orice „tribut” plătit acestor specialiști.

Activitatea, desfășurată de noi spre a organiza, sub conducerea proletariatului, evidența și controlul, exercitate de întregul popor asupra producției și a distribuirii produselor, a rămas mult în urma activității noastre în domeniul exproprierii imediate a expropriatorilor. Această constatare este de cea mai mare însemnătate pentru a înțelege particularitățile momentului actual și sarcinile ce decurg de aici pentru puterea sovietică. Centrul de greutate al luptei împotriva burgheziei devine organizarea acestei evidențe și a acestui control. Numai pornind dela acest fapt putem defini în mod just sarcinile imediate ale politicii economice și financiare relative la naționalizarea băncilor, la monopolizarea comerțului extern, la controlul de stat al circulației banilor, la introducerea unui impozit pe avere și pe venit, satisfăcător din punct de vedere proletar, și la introducerea muncii obligatorii.

În aceste domenii, am rămas mult în urmă cu preferențele socialiste (și e vorba de domenii foarte, foarte importante), am rămas în urmă tocmai din cauză că, în general, evidența și controlul nu sunt deajuns de organizate. Bine înțeles, aceasta este o sarcină foarte grea și, dată fiind ruina economică creată de război, ea nu poate fi soluționată decât cu trecerea timpului; nu ne este însă îngăduit să uităm că tocmai în această privință burghezia — și mai ales mica burghezie și burghezia țărănească, ambele numeroase — dăce împotriva noastră o luptă foarte serioasă, subminând controlul care se înfiripează, subminând de pildă monopolul grânelor, cucerind poziții în vederea speculei și a comerțului de speculă. Suntem încă

departe de a fi pus în aplicare în mod suficient ceea ce am decretat, și sarcina de căpetenie a momentului constă tocmai în concentrarea tuturor eforturilor în vederea *înfăptuirii* practice, efective, a principiilor esențiale ale preferențelor care au devenit lege, dar nu încă realitate.

✓ Pentru a continua naționalizarea băncilor și a merge hotărât pe calea transformării băncilor în centre de contabilitate publică sub socialism, trebuie să obținem, în primul rând și mai presus de orice, succese reale privind sporirea numărului sucursalelor Băncii Poporului, atragerea depunerilor, înlesnirea pentru public a operațiunilor de vărsare și de retragere a fondurilor, desființarea „cozilor“, prinderea și *împușcarea* șperțarilor, a pungășilor, etc. Să punem întâi în practică în mod real lucrurile mai simple, să organizăm bine ceea ce avem, iar după aceea vom pregăti și lucrurile mai complicate.

Să întărim și să punem ordine în monopolurile de stat deja introduse (cel al grânelor, al pielei, etc.), pregătind astfel monopolizarea de către stat a comerțului exterior; fără această monopolizare nu ne vom putea descotorosi de capitalul străin prin plățirea unui „tribut“. Dar însăși posibilitatea construirii socialismului va depinde de faptul dacă vom ști ca, în decursul unei anumite perioade de tranziție, să apărăm independența noastră economică internă, plățind un tribut oarecare capitalului străin.

Am mai rămas mult în urmă și cu perceperea impozitelor în general, a celor pe avere și pe venit în special. Contribuția impușă burgheziei — măsură care în principiu e absolut admisibilă și merită aprobarea proletariatului arată că suntem încă, în această privință, mai aproape de metodele de cucerire (a Rusiei) din mâinile celor bogați pentru cei săraci, decât de metodele de administrare. Dar pentru a deveni mai puternici și pentru a ne pune pe picioare, trebuie să trecem la aceste metode, trebuie să înlocuim contribuția pe care i-o luăm burgheziei, printr'un

impozit pe avere și venit perceput în mod permanent și regulat, impozit care va da *mai mult* statului proletar, și care necesită din partea noastră tocmai o mai bună organizare, o mai bună punere la punct a evidenței și a controlului.

Intârzierea noastră în a introduce munca obligatorie arată încă odată că pe ordinea de zi se impune tocmai activitatea pregătitoare, organizatorică, menită, pe de o parte, să consolideze definitiv cuceririle de până acum, și necesară, pe de altă parte, pregătirii operației prin care capitalul va fi „încercuit“ și silit „să se predea“. Ar trebui să începem imediat introducerea muncii obligatorii, dar în mod gradat și cu mare băgare de seamă, verificând cu ajutorul experienței practice fiecare pas, iar ca primul pas, introducând, firește, munca obligatorie *pentru cei bogați*. Introducerea cărțuliei de muncă, de consum și de buget pentru fiecare burghez, inclusiv cel dela țară, ar fi un pas serios înainte pe calea „încercuirii“ totale a inamicului și a organizării unei evidențe și a unui control real exercitate de întregul popor asupra producției și a distribuirii produselor.

INSEMNĂTATEA LUPTEI PENTRU O EVIDENȚĂ ȘI UN CONTROL AFLATE ÎN MÂNA ÎNTREGULUI POPOR

Statul, care timp de secole a fost un organ de asuprire și de jefuire a poporului, ne-a lăsat moștenire ura aprigă și neîncrederea masselor față de tot ce este în legătură cu statul. A învinge această ură și această neîncredere este o sarcină foarte grea, pe care numai puterea sovietică este în stare s'o aducă la îndeplinire, și care chiar și acesteia îi cere foarte mult timp și multă perseverență. În problema evidenței și a controlului — chestiune fundamentală pentru revoluția socialistă, a doua zi după doborârea burgheziei — această „moștenire“ se simte deosebit de

acut. Va mai trece în mod inevitabil un oarecare timp, până când massele, cari după doborîrea moșierilor și a burgheziei s'au simțit pentru prima dată libere, vor înțelege nu din cărți, ci din propria lor experiență *sovietică*, vor înțelege și vor simți că, fără ținerea unei evidențe și a unui control de stat, cari să cuprindă toate aspectele producției și ale distribuirii produselor, puterea celor ce muncesc, libertatea celor ce muncesc *nu* se pot menține, iar întoarcerea sub jugul capitalismului e *inevitabilă*.

Toate deprinderile și tradițiile burgheziei, și în special ale micii burghezii se opun deasemeni controlului *de stat* pronunțându-se pentru inviolabilitatea „sacrei proprietăți private“, a „sacrei“ întreprinderi private. Se vede acum deosebit de limpede cât de justă este teza marxistă că anarhismul și anarho-sindicalismul nu sunt decât curente *burgheze* și ce contradicție de neîmpăcat există între ele și socialism, dictatura proletară, comunism. Lupta pentru a face să pătrundă în masse ideea evidenței și a controlului de stat, a evidenței și a controlului *sovietic*, lupta pentru a înfăptui această idee, pentru a rupe cu trecutul blestemat care a deprins massele să vadă în procurarea pâinii și a îmbrăcăminteii o chestiune „privată“, să vadă în vânzare-cumpărare un lucru care „nu mă privește decât pe mine“. — lupta aceasta este cea mai mare luptă de însemnătate istorică, universală, lupta conștiinței socialiste împotriva tendințelor arbitrare burghezo-anarhiste. Controlul muncitoresc a fost introdus la noi prin lege, dar în viața practică și în conștiința masselor largi proletare, el abia, abia începe să pătrundă. În activitatea noastră agitatorică noi nu explicăm deajuns — muncitorii și țărani înaintați nu pătrund și nu-și explică deajuns — faptul că lipsa unui sistem de evidență a producției și distribuirii produselor ucide germenii socialismului, echivalând cu jefuirea tezaurului public, căci toată averea aparține tezaurului, iar tezaurul este puterea sovietică, puterea majo-

rității celor ce muncesc; că neglijența pe tărâmul evidenței și al controlului constituie un ajutor direct dat Cornilovilor germani și ruși, cari nu vor putea doborî puterea celor ce muncesc *decât* dacă noi nu vom izbuti să rezolvăm problema evidenței și a controlului, și cari cu ajutorul întregii burghezii țărănești, cu ajutorul cadeților, al menșevicilor, al socialiștilor-revoluționari de dreapta, ne „pândesc“, așteptând un moment prielnic. Și, atâta timp cât controlul muncitoresc nu va fi devenit fapt, atâta timp cât muncitorii înaintați nu vor fi organizat și dus la bun sfârșit un război victorios și necruțător împotriva celor ce calcă acest control sau nu se sinchisesc de el, nu se va putea trece dela primul pas spre socialism (dela controlul muncitoresc) la cel de al doilea pas, adică la reglementarea producției de către muncitori.

Statul socialist poate lua ființă numai ca o rețea de comune de producție și de consum, cari își socotesc în mod conștiincios producția și consumația, își economisesc forța de muncă și își sporesc neconținut productivitatea muncii, obținând astfel posibilitatea de a reduce ziua de lucru la șapte, la șase ore și chiar la mai puțin. Aici n'o vom scoate la capăt dacă nu vom organiza o evidență și un control cât se poate de severe, atotcuprinzătoare, aflate în mâna întregului popor asupra *grânelor și a aprovizionării cu grâne* (iar apoi și asupra tuturor celorlalte produse de primă necesitate). Capitalismul ne-a lăsat moștenire societățile de consum, organizații de masă capabile să ușureze trecerea la ținerea evidenței și la controlul masiv al distribuirii produselor. În Rusia aceste societăți sunt mai slab dezvoltate decât în țările înaintate, ele au cuprins totuși peste zece milioane de membri. Decretul relativ la societățile de consum, publicat zilele acestea, constituie un fapt extrem de semnificativ, arătând în mod limpede specificul situației și sarcinile Republicii Socialiste Sovietice în momentul actual.

Acest decret constituie un acord încheiat cu cooperativele burgheze și cu acele cooperative muncitorești cari rămân la punctul de vedere burghez. Acordul sau compromisul constă în primul rând în faptul că reprezentanții instituțiilor de mai sus nu numai că au luat parte la discuția decretului, dar au și primit în fapt dreptul de vot deliberativ, dat fiind că acele părți ale decretului cari au întâmpinat din partea acestor instituții o opoziție hotărâtă au fost înlăturate. În al doilea rând, fondul compromisului constă în faptul că puterea sovietică a renunțat la principiul intrării gratuite în cooperativă (singurul principiu consecvent proletar), precum și la reunirea întregii populații dintr'o localitate dată într'o singură cooperativă. Ca o abatere dela acest principiu — singurul principiu socialist, singurul care corespunde sarcinii desființării claselor — „cooperativele muncitorești de clasă“ (cari se numesc, în cazul acesta, „de clasă“ numai pentru că se subordonează intereselor de clasă ale burgheziei) au căpătat dreptul de a-și continua existența. În sfârșit, propunerea puterii sovietice de a se exclude cu totul burghezia dela conducerea cooperativelor a fost și ea mult atenuată, încât interdicția de a face parte din organele de conducere privește numai pe proprietarii întreprinderilor comerciale și industriale cu caracter capitalist privat.

Dacă, lucrând prin intermediul organelor puterii sovietice, proletariatul ar fi izbutit să organizeze pe scară națională evidența și controlul sau să pună măcar bazele unui asemenea control, n'ar mai fi fost nevoie de asemenea compromisuri. Prin secțiunile de alimentare ale sovietelor, prin organele de aprovizionare de pe lângă soviete, noi am fi putut reuni populația într'o singură cooperativă, condusă în chip proletar, fără concursul cooperativelor burgheze, fără a face concesii principiului pur burghez în virtutea căruia o cooperativă muncitorească rămâne muncitorească *alături* de cea burgheză, *în loc* ca

ea să-și subordoneze în întregime această cooperativă burgheză, operând contopirea amândurora, luând *asupra-și toată* conducerea și luând supravegherea consumației celor bogați în mâinile ei.

Incheind o astfel de înțelegere cu cooperativele burgheze, puterea sovietică și-a definit în chip concret sarcinile tactice și metodele specifice de acțiune în cadrul actualii faze de dezvoltare, și anume: conducând elementele burgheze, folosindu-le, făcându-le anumite concesii parțiale, noi creăm condițiunile unei înaintări mai încete decât am crezut la început, dar totodată mai sigure, cu baze și linii de comunicație mai temeinic asigurate, cu pozițiile cucerite mai bine întărite. Sovietele pot acum (*și trebuie*) să-și măsoare succesele în opera de construcție socialistă, între altele, cu unități de măsură extrem de clare, de simple și de practice. Care este numărul exact al comunităților (comune, sate, cartiere, etc.) cuprinse de mișcarea cooperatistă și în ce măsură se desfășoară aceasta în așa fel încât să poată cuprinde întreaga populație ?

SPORIREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

În orice revoluție socialistă, după ce a fost îndeplinită sarcina cuceririi puterii de către proletariat și pe măsură ce se îndeplinește în linii mari și fundamentale sarcina expropriării expropriatorilor, se impune în mod necesar pe primul plan sarcina centrală a creării unui sistem social superior capitalismului, cu alte cuvinte sarcina sporirii productivității muncii, iar în legătură cu aceasta (și în acest scop), aceea a unei organizări superioare a muncii. Puterea noastră sovietică se găsește tocmai într'o situație în care, datorită biruințelor obținute împotriva exploatatorilor, dela Kerenski și până la Cornilov, ea a căpătat posibilitatea de a trece în mod direct la realizarea acestei sarcini, de a o lua direct în mână. Și aci e

din capul locului limpede că dacă puterea centrală de stat poate fi luată în stăpânire în câteva zile, dacă rezistența militară a exploatatorilor și sabotajul lor, chiar dacă se produc în cele mai diferite colțuri ale unei țări atât de mari, pot fi reprimare în câteva săptămâni, rezolvarea temeinică a problemei sporirii productivității muncii necesită în orice caz (mai ales după un război atât de chinuitor și de dezastruos) câțiva ani. Fără îndoială că durata sforțării ce urmează a fi făcută este direct determinată, în cazul de față, de împrejurări obiective.

Sporirea productivității muncii necesită în primul rând asigurarea bazei materiale a mării industrii: dezvoltarea producției combustibilului și a fierului, a producției de mașini, a industriei chimice. Republica Sovietică Rusă se află într'o anumită privință în condițiuni favorabile, întrucât ea dispune — chiar și după pacea dela Brest-Litovsc — de enorme rezerve de minereu (în Ural), de combustibil, în Siberia apuseană (hulă), în Caucaz și în Sud-Est (petrol), în centru (turbă), de uriașe bogății forestiere, de căderi de apă, de materii prime pentru industria chimică (Carabugaz), etc. Exploatarea acestor bogății naturale cu metodele celei mai moderne tehnici va crea baza unui extraordinar avânt al forțelor de producție.

O altă condiție a sporirii productivității muncii este, în primul rând, avântul învățământului și al culturii maselor populare. Acest avânt se desfășoară acum cu o iuțeală formidabilă, lucru pe care nu-l văd oamenii obișnuiți de rutina burgheză, incapabili să înțeleagă marele elan către lumină și către inițiativă care se manifestă acum datorită organizării sovietice, în straturile „de jos“ ale poporului. În al doilea rând, o condiție a ridicării economice este și întărirea disciplinei celor ce muncesc și a priceperii lor în muncă, sporirea și intensificarea muncii lor, perfecționarea organizării acesteia.

În această privință, ne aflăm într-o situație proastă, ba chiar disperată, dacă ar fi să dăm crezare celor ce s'au lăsat intimidați de către burghezie sau cari o slujesc din interes. Oamenii aceștia nu înțeleg că n'a existat și nu poate exista revoluție în desfășurarea căreia aderenții vechiului sistem să nu țiepe că domnește ruina economică, anarhia etc. E firesc ca în sânul unor mase cari s'au scuturat abia de curând de un jug nemaipomenit de sălbatic să se producă un adânc și larg proces de fierbere și de frământare, ca elaborarea noilor baze ale disciplinei muncii să constituie un proces de foarte lungă durată, ca până la obținerea victoriei depline împotriva moșierimii și a burgheziei o astfel de elaborare nici să nu fi putut începe.

Dar, fără a ne lăsa câtuși de puțin influențați de disperarea, adesea prefăcută, pe care o împrăstie burghezii și intelectualii burghezi (disperați de a nu-și putea păstra vechile privilegii), nu trebuie nicidecum să ascundem un rău evident. Dimpotrivă, îl vom scoate la lumină și vom întări metodele noastre sovietice de combatere a răului, căci succesul socialismului nu poate fi închipuit fără victoria disciplinei proletare conștiente împotriva manifestărilor arbitrare mic-burgheze, această garanție sigură a eventualei restaurări a regimurilor unor Kerenski și Cornilov.

Avantgarda cea mai conștientă a proletariatului rus și-a și pus sarcina întăririi disciplinei muncii. Așa, de pildă, comitetul central al sindicatului metalurgiștilor și consiliul central al sindicatelor au început elaborarea măsurilor și proiectelor de decret corespunzătoare. Activitatea aceasta trebuie să fie sprijinită și trebuiesc depuse toate eforturile ca s'o facem să progreseze. Trebuie să punem pe ordinea de zi, să realizăm și să experimentăm plata în acord, aplicarea a tot ce este științific și progresiv în sistemul Taylor, coordonarea salariului cu rezultatele generale ale producției, sau cu re-

zultatele exploatării transportului pe căile ferate și pe apă, etc., etc.

În comparație cu națiunile înaintate, Rusul este un prost lucrător. Și nici n'ar fi putut fi altfel în regimul țarist, în care rămășițele iobăgiei erau atât de vii. Să învățăm cum să lucrăm, iată sarcina pe care puterea sovietică e datoare s'o pună înaintea poporului în toată amploarea ei. Ultimul cuvânt al capitalismului în această direcție, sistemul Taylor, reunește la un loc — ca toate progresele capitalismului de altfel — bestialitatea rafinată a exploatării burgheze și o serie de rodnice cuceriri științifice privind analiza mișcărilor mecanice din timpul muncii, suprimarea mișcărilor neîndemânatică și inutile, elaborarea celor mai juste metode de lucru, introducerea celor mai bune procedee de evidență și de control, etc. Republica sovietică trebuie să-și însușească cu orice preț tot ce e valabil în cuceririle din acest domeniu ale științei și ale tehnicii. Posibilitatea realizării socialismului depinde tocmai de succesele pe cari le vom dobândi prin îmbinarea puterii sovietice și a organizării administrative sovietice cu cele mai recente progrese ale capitalismului. Trebuie să organizăm în Rusia studiul și predarea sistemului Taylor, experimentarea și adaptarea lui sistematică. Totodată, pășind pe calea sporirii productivității muncii, trebuie să ținem seama de specificul perioadei de tranziție dela capitalism la socialism, specific care necesită pe de o parte punerea temeliilor organizării socialiste a întrecerii, iar pe de altă parte aplicarea constrângerii, așa ca lozinca dictaturii proletariatului să nu fie compromisă de inconsistența puterii proletare, în viața practică.

ORGANIZAREA EMULAȚIEI

Printre absurditățile pe cari burghezia le răspândește cu nesăț pe socoteala socialismului, este și afirmația

că socialiștii ar nega importanța emulației. În realitate însă, numai socialismul, desființând clasele și deci și robirea masselor, deschide pentru prima dată drumul desfășurării emulației pe un plan cu adevărat de masă. Și tocmai organizația sovietică, trecând dela democratismul formal al republicii burgheze la participarea reală a masselor muncitoare la *conducere*, dă emulației toată amploarea. În domeniul politic acest lucru este mult mai ușor realizabil decât în cel economic, dar, pentru izbânda socialismului, tocmai acesta din urmă este important.

Să luăm, drept pildă, acel mijloc de organizare a emulației care este publicitatea. Republica burgheză garantează doar în mod formal publicitatea, căci în fapt ea subordonează presa capitalului, distrând „plebea“ cu picante fleacuri politice, tăinuind cele ce se petrec în ateliere, în lumea afacerilor comerciale, a furniturilor, etc., sub vălul „secretului comercial“, care apără „sfânta proprietate“. Puterea sovietică a desființat secretul comercial, a pășit pe o cale nouă, însă n'am făcut încă aproape nimic spre a folosi publicitatea în interesul emulației economice. Trebuie să ne punem sistematic pe lucru, pentru ca, odată cu reprimarea necruțătoare a presei burgheze, mincinoasă și calomniatoare până în măduva oaselor, să se întreprindă crearea unei presei a cărei activitate să nu conștie în a distra și a înșela masele cu picanterii și fleacuri politice, ci în a supune judecății masselor tocmai problemele economice de toate zilele, înlesnind cunoașterea serioasă a lor. Fiecare fabrică, fiecare sat este o comună de producție și de consum, care are dreptul și datoria de a aplica legile sovietice generale, fiecare în felul ei („în felul ei“ nu în sensul călcării acestor legi, ci în sensul diversității formelor lor de aplicare), de a rezolva în felul ei problema evidenței producției și a distribuirii produselor. În regimul capitalist, lucrul acesta era o „afacere privată“ a fiecărui capitalist, moșier sau chiabur. În cadrul

puterii sovietice, acest lucru nu mai este o afacere privată, ci o problemă de stat de cea mai mare importanță.

Iar noi, aproape că nici nu ne-am apucat încă de munca uriașă, anevoioasă, dar rodnică, de a organiza emulștia între comune, de a introduce sistemul dărilor de seamă și al publicității în procesul de producție al grânelor, a îmbrăcămintei, etc., de a transforma dările de seamă seci, moarte, birocratice, în pilde vii, fie respingătoare, fie atrăgătoare. În cadrul modului capitalist de producție, importanța unei pilde izolate, să zicem cea a unei cooperative de producție, ar fi, inevitabil, extrem de limitată, și numai iluziile mic-burgheze au putut da loc la visul de a îndrepta capitalismul prin influența exemplului dat de câteva instituții virtuose. După trecerea puterii politice în mâinile proletariatului, după exproprierea expropriatorilor, lucrurile se schimbă din temelie și, după cum au arătat în repetate rânduri marii socialiști, puterea exemplului capătă pentru prima oară capacitatea de a avea efect asupra masselor. Comunele model trebuie să fie și vor fi un mijloc de educare; dela ele trebuie să învețe și să primească imbold comunele rămase în urmă. Presa trebuie să fie un instrument al operei construirii socialiste, dând informațiuni amănunțite asupra succeselor obținute de comunele model, studiind cauzele succeselor lor, metodele lor de gospodărire, și punând, pe de altă parte, „pe lista reagră” comunele cari se încapățânează să păstreze „trălițiile capitalismului”, adică cele ale anarhiei, ale trândăriei, ale desordinei, ale speculei. În societatea capitalistă statistica era monopolul exclusiv al „oficialității” sau al unor oameni de strictă specialitate, noi însă trebuie s'o luăm în sânul masselor, s'o popularizăm, pentru ca poporul muncitor să învețe treptat, el însuși, să înțeleagă și să vadă cum și cât trebuie să muncim, cum și cât ne putem dihni, încât compararea rezultatelor practice ale diferitelor feluri în cari sunt gospodărite comunele să devină

obiectul interesului și al studiului general, pentru ca acele comune cari se disting să fie imediat răsplătite (prin reducerea pe un anumit timp a zilei de muncă, prin mărirea câștigului, prin punerea la dispoziția lor a unui număr mai mare de bunuri și de valori culturale și estetice, etc.).

Atunci când în arena istorică intră în calitate de conducătoare și de diriguitoare a societății o clasă nouă, lucrul acesta nu se produce niciodată fără o perioadă de puternice „sdruncinări“, sguduiri, lupte și furtuni pe de o parte, fără o perioadă de dibuiri, de experimente, de șovăeli, de ezitări în alegerea noilor metode corespunzătoare noii situații obiective, pe de altă parte. Nobilimea feudală, sortită pieirii, s'a răsbunat împotriva burgheziei învingătoare, de care era înlăturată, nu numai organizând comploturi, încercări de răskoale și restaurații, ci și bătându-și joc de nepriceperea, de neîndemânarea, de greșelile „parveniților“, ale „neobrăzaților“, cari îndrăzneau să ia în mână „sfânta cârmă“ a statului fără a avea pentru aceasta pregătirea seculară a prinților, a baronilor, a nobililor, a aristocrației, tot așa precum în Rusia Cornilovii și Kerenski, Gotzii și Martovii, toată această șleahță de eroi ai afacerismului sau ai scepticismului burghez se răzbuună acum împotriva clasei muncitoare pentru „nerușinata“ ei încercare de a lua puterea.

Va fi nevoie, bine înțeles, nu de săptămâni, ci de luni și de ani îndelungați, pentru ca noua clasă socială, până acum asuprită, apăsată de întuneric și de nevoi, să se poată familiariza cu noua situație, să se poată orienta, să poată pune la punct munca și ridica organizatori din rândurile ei. Se înțelege că partidul conducător al proletariatului revoluționar n'a putut dobândi experiența și deprinderea de a conduce marile instituții croite pentru milioane și zeci de milioane de cetățeni; că transformarea vechilor obiceiuri, ce aparțin aproape în mod exclusiv domeniului agitației, e un lucru de lungă durată. Dar în acea-

stă privință nu e nimic imposibil, și din moment ce vom avea conștiința limpede a necesității acestei schimbări, hotărîrea fermă de a o înfăptui, stăruință în urmărirea acestui mare și anevoios țel, o vom realiza. În sânul „poporului“, adică în mijlocul muncitorilor și al țăranilor cari nu exploatează munca altuia, se găsesc o mulțime de oameni având talent organizatoric; ei erau striviți de capital, nimiciți, svârliți afară cu miile; noi nu știm încă să-i găsim, să-i încurajăm, să-i punem pe picioare, să-i ridicăm în posturi de răspundere. Dar vom învăța acest lucru, dacă vom porni la treabă cu tot entuziasmul revoluționar, indispensabil oricărei revoluții victorioase.

Niciuna din mișcările populare adânci și viguroase pe cari le-a cunoscut istoria nu s'a desfășurat fără o spumă murdară, fără un roi de aventurieri și de pungăși, de lăudăroși și de gălăgioși aciuiți pe lângă novatorii neexperimentați; fără un haos stupid, fără confuzii și agitații zadarnice, fără încercările unora dintre „conducători“ de a se apuca de douăzeci de treburi deodată și a nu duce la bun sfârșit niciuna. Javrele societății burgheze, dela Bielorusov până la Martov, n'au decît să schiaune și să latre oridecâteori cade o așchie în timpul tăierii pădurii celei mari și bătrâne! Pentru aceasta doar sunt ei javre, ca să latre la caravana proletară! N'au decît să latre! Noi vom merge înainte pe drumul nostru, căutând să descoperim și să punem la încercare, cu cea mai mare băgare de seamă și răbdare, pe adevărații organizatori, oameni cu minte lucidă și cu spirit practic, oameni cari să reunească în persoana lor devotamentul față de socialism și priceperea de a organiza fără zarvă (și în ciuda haosului și a gălăgiei) munca comună, solidă și unită a unui mare număr de oameni în cadrul organizației sovietice. *Numai* asemenea oameni vom trebui noi — după ce-i vom fi pus de zece ori la încercare, trecându-i dela însărcinările cele mai simple la cele mai grele — să-i ridicăm în posturile responsabile

de diriguitori ai muncii poporului, de diriguitori ai administrației. N'am învățat încă să facem acest lucru. Il vom învăța.

„ORGANIZAREA ARMONIOASĂ“ ȘI DICTATURA

Rezoluția ultimului congres al Sovietelor, ținut la Moscova, arată ca principală sarcină a momentului făurirea unei „organizări armonioase“ și întărirea disciplinei. Toată lumea „votază“ și „subscrie“ în prezent cu dragă inimă rezoluții de acest fel, dar de cele mai multe ori nu se gândește că înfăptuirea lor practică necesită exercitarea constrângerii, și anume tocmai constrângerea sub forma dictaturii. Ar fi însă cea mai mare prostie și cel mai absurd utopism să credem că trecerea dela capitalism la socialism este posibilă fără constrângere și fără dictatură. Teoria lui Marx s'a ridicat încă de mult și cu toată hotărârea împotriva acestei nerozii mic-burghezo-democratice și anarhiste. Iar Rusia anilor 1917—1918 confirmă în această privință teoria lui Marx într'un mod atât de evident, de palpabil și de sugestiv, încât numai oamenii cu desăvârșire obtuzi, sau cari s'au hotărît cu tot dinadinsul să întoarcă adevărul pe dos mai pot greși în această privință. Ori dictatura lui Cornilov (dacă-l considerăm pe acesta ca tipul rus al Cavaignacului burghez), ori dictatura proletariatului; pentru o țară a cărei dezvoltare este extrem de rapidă, cu cotituri extrem de brusce, în mijlocul unui nemaipomenit dezastru economic pricinuit de cel mai grozav dintre războaie, *nici nu poate fi vorba* de o altă ieșire. Toate soluțiile intermediare constituie ori acte prin cari poporul este înșelat de către burghezie — care nu poate mărturisi adevărul, nu poate mărturisi că ea are nevoie de Cornilov — ori efectul spiritului obtuz al democraților mic-burghezi, al Cernovilor, al Țeretelilor, al Martovilor, cu flecăreala lor pe tema unității democrației,

a dictaturii democrației, a frontului democrat comun și a altor absurdități. Cel ce nici din mersul revoluției ruse din anii 1917—1918 n'a învățat că soluțiile intermediare sunt imposibile, este un om pierdut.

Nu e greu, pe de altă parte, să te convingi că în orice trecere dela capitalism la socialism dictatura este necesară din două motive principale, sau în două direcții principale. În primul rând, capitalismul nu poate fi biruit și desrădăcinat fără înfrângerea necruțătoare a împotrivirii exploatatorilor, cari nu pot fi deposedați dintr'odată de bogăția lor, de superioritatea lor în domeniul organizării și al cunoștințelor și cari vor încerca deci în mod inevitabil încă destul de multă vreme să răstoarne puterea de stat a sărăcimii, puterea pe care ei o urăsc. În al doilea rând, orice mare revoluție și îndeosebi cea socialistă, chiar fără niciun război extern, e de neînchipuit fără izbucnirea unui război intern, adică a unui război civil, care înseamnă o ruină economică și mai mare decât cea a războiului extern, înseamnă mii și milioane de cazuri de șovăire și de trecere dintr'o tabără într'alta, o stare de extremă imprecizie, dezechilibru și haos. Și bine înțeles, toate elementele de descompunere ale vechii societăți, cari sunt, în mod inevitabil, foarte numeroase și legate mai ales de mica burghezie (căci în orice război și în orice criză mica burghezie este ruinată și distrusă în primul rând), nu pot să nu „se manifeste“ cu prilejul unei răsturnări atât de adânci. Iar aceste elemente de descompunere *nu se pot manifesta* decât măbind numărul crimelor, al actelor de huliganism, al cazurilor de corupție, de speculă și de tot felul de ticăloșii. Pentru a le pune capăt tuturor acestora, e nevoie de timp și de o *mână de fier*.

Istoria nu cunoaște nicio mare revoluție în care poporul să nu fi simțit în mod instinctiv acest lucru și să nu fi dat dovadă de o energie salvatoare, împușcând pe hoți la locul crimei. Păcatul revoluțiilor de până acum a con-

tat în faptul că entuziasmul revoluționar, care menținea masele în starea de încordare, dându-le forța necesară pentru a reprima fără cruțare elementele de descompunere, n'a fost de lungă durată. Cauza socială, adică de clasă, a instabilității entuziasmului revoluționar al maselor a fost slăbiciunea proletariatului, *singurul* în stare (când e destul de numeros, de conștient, de disciplinat) să atragă de partea lui majoritatea poporului muncitor și exploatat (sau, vorbind în mod mai simplu și mai popular, majoritatea sărăcimii) și să păstreze puterea un timp destul de îndelungat pentru a putea înfrânge în mod complet pe toți exploatorii și toate elementele de descompunere.

Accastă experiență istorică a tuturor revoluțiilor, acest învățământ istoric pe plan mondial — economic și politic — a fost concretizat de Marx în formula scurtă, răspicată, precisă și strălucită: dictatura proletariatului. Faptul că revoluția rusă a abordat în mod just realizarea acestei sarcini de însemnătate istorică, mondială, a fost *dovedit* de mersul triumfal al organizației sovietice printre toate popoarele și neamurile Rusiei. Căci puterea sovietică nu este decât o formă organizatorică a dictaturii proletariatului, a dictaturii clasei de avangardă, care ridică la un nou democratism, la o participare independentă în conducerea statului zeci și zeci de milioane de fii ai poporului exploatat al celor ce muncesc, cari prin propria lor experiență învață să vadă în avangarda disciplinată și conștientă a proletariatului pe conducătorul lor cel mai sigur.

Dar dictatura e o vorbă mare. Și vorbele mari nu trebuie aruncate în vânt. Dictatura este un regim politic de fier, caracterizat prin îndrăsneală și rapiditate revoluționară, necruțător în reprimarea atât a exploataților, cât și a huliganilor. Dar regimul nostru politic este extrem de moale; el seamănă în majoritatea cazurilor mai curând cu piftia decât cu fierul. Nu ne e îngăduit să uităm nicio clipă că elementele arbitrare burgheze și mic-burgheze luptă

împotriva puterii sovietice pe două căi: pe de o parte, acționând din afară, prin metodele Savincovilor, ale Gotzilor, ale Gheghecorilor, ale Cornilovilor, prin comploturi și rebeliuni, prin abjectul lor reflex „ideologic“, prin valurile de minciuni și de calomnii din presa cadeților, a socialiștilor-revoluționari de dreapta și a menșevicilor; iar pe de altă parte aceste elemente arbitrate acționează din interior, folosind orice factor de descompunere, orice slăbiciune, pentru a corupe, pentru a mări indisciplina, demățul și haosul. Cu cât ne apropiem mai mult de clipa totalei striviri militare a burgheziei, cu atât mai periculoase devin pentru noi elementele de anarhie mic-burgheză. Și lupta împotriva acestor elemente nu poate fi dusă numai prin propagandă și agitație, numai prin organizarea emulației, numai prin selecționarea organizatorilor; lupta trebuie dusă și prin constrângere.

— Pe măsură ce misiunea fundamentală a puterii noastre devine nu represiunea militară, ci administrarea, manifestarea tipică a reprimării și a constrângerii va deveni nu împușcarea pe loc, ci judecarea. În această privință, masele revoluționare au pornit, după 25 Octombrie 1917, pe un drum just: încă înainte de a se fi dat vreun decret asupra disolvării aparatului judecătoresc burghezo-democratic, ele au și început să-și organizeze tribunalele lor muncitorești și țărănești, dovedind în acest chip vitalitatea revoluției. Dar tribunalele noastre revoluționare și populare sunt nemaipomenit, neînchipuit de slabe. Se simte că n'a fost încă definitiv spulberată concepția, răspândită în popor, după care tribunalele ar fi instituții oficiale ostile, concepție rămasă din epoca în care domina jugul moșierilor și al burgheziei. Nu există la noi suficientă conștiință a faptului că tribunalul este un organ chemat tocmai să atragă sărăcimea în întregimea ei, fără excepție, la conducerea statului (căci activitatea judecătorească este una din funcțiunile conducerii statului), că tribunalul este

un *organ* al puterii proletariatului și a țăranimii sărace, că tribunalul este un *instrument de învățare a disciplinei*. Nu există suficientă conștiință a faptului simplu și evident că, din moment ce foametea și șomajul sunt principalele nenorociri ale Rusiei, ele nu pot fi biruite prin niciun fel de elan, ci numai printr'o organizare și o disciplină generalizată, atotcuprinzătoare, înglobând întregul popor, spre a se spori producția pâinii pentru oameni și a pâinii pentru industrie (combustibilul), spre a se organiza la timp aprovizionarea și o justă distribuire. Că deaceea *oricine* calcă disciplina muncii în orice întreprindere, în orice domeniu de activitate, poartă *vina* chinurilor foametei și ale șomajului, că pe vinovat trebuie să știi să-l descoperi, să-l dai în judecată și să-l pedepsești fără cruțare. Elementul anarhic mic-burghez, în contra căruia va trebui să desfășurăm de azi înainte lupta cea mai dârză, se manifestă tocmai prin aceea că lumea e puțin conștientă de legătura economică și politică ce există între starea de foamete și de șomaj, de o parte, și delăsarea tuturor și a fiecăruia în domeniul organizării și al disciplinei, de altă parte; deosemeni și prin faptul că mai e încă solid înrădăcinată *mentalitatea micului proprietar*: să înhaț o bucată cât mai mare; restul nu mă privește !

În sânul căilor ferate, cari întruchipează poate cel mai bine legăturile economice ale organismului creat de capitalismul mare, această luptă a elementului arbitrar mic-burghez în contra organizării proletare iese cu deosebire în evidență. Factorul „administrativ“ furnizează un mare număr de sabotori și de șperțari; elementele proletare luptă, prin tot ce au ele mai bun, pentru înscăunarea disciplinei; dar și de o parte și de alta se află desigur mulți oameni șovăitori, „slabi“, incapabili să reziste în fața ispitei speculei, a mitei, a profitului personal, obținut prin păgubirea întregului aparat, de a cărui bună funcționare depinde biruirea foametei și a șomajului.

E caracteristică lupta ce s'a desfășurat pe acest teren în jurul ultimului decret privitor la administrarea căilor ferate, decret prin care se acordă unora dintre conducători puteri dictatoriale (sau puteri „nelimitate“). Reprezentanții conștiinți (și în cea mai mare parte, probabil, inconștiinți) ai desmățului mic-burghez voiau să vadă în acordarea de puteri „nelimitate“ (adică dictatoriale) unor anumite persoane o abatere dela principiul colegialității, dela democratism și dela alte principii ale puterii sovietice. În sânul socialiștilor-revoluționari de stânga s'a desfășurat pe alocuri o agitație de-a-dreptul huliganică împotriva decretului asupra puterilor dictatoriale, adică o agitație care făcea apel la cele mai rele instincte și la spiritul de mic proprietar, gata oricând să „înhațe“ o felie cât mai mare. A apărut astfel o problemă de uriașă însemnătate: în primul rând, problema principială: oare numirea unor persoane investite cu puteri dictatoriale nelimitate este în general compatibilă cu principiile de bază ale puterii sovietice? În al doilea rând, ce legătură există între cazul acesta — sau, dacă vreți, precedentul acesta — și sarcinile speciale ale puterii de stat în momentul concret actual? Atât prima cât și cea de a doua problemă trebuie să fie cercetate cu toată atenția.

Experiența indiscutabilă a istoriei ne arată că dictatura personală a fost foarte adesea, în istoria mișcărilor revoluționare, expresia, purtătoarea și înfăptuitoarea dictaturii claselor revoluționare. Fără îndoială că dictatura personală era compatibilă cu democratismul burghez. Dar în această chestiune calomnatorii burghezi ai puterii sovietice, ca și ciracii lor mic-burhezi, dau în mod permanent dovadă de mare dibăcie: pe de o parte, ei declară puterea sovietică pur și simplu un lucru absurd, anarhic și barbar, ignorând cu grijă toate paralelele istorice și dovezile teoretice aduse de noi spre a dovedi că Sovietele prezintă forma superioară a democrației, ba mai mult: în-

ceputul formei *socialiste* a democratismului; pe de altă parte, însă, ei ne pretind un democratism superior celui burghez, afirmând: cu democratismul vostru sovietic, bolșevic (adică nu burghez, ci *socialist*), dictatura personală este absolut incompatibilă.

Raționamente din cale afară de șubrede. Nefiind anarhiști, trebuie să acceptăm necesitatea statului, adică a constrângerii, pentru trecerea dela capitalism la socialism. Forma constrângerii este determinată de gradul de desvoltare al clasei revoluționare în chestiune, apoi de anumite împrejurări speciale, ca de pildă starea de lucruri lăsată de un lung război reacționar, în sfârșit de formele pe cari le ia împotrivirea burgheziei sau a micii burghezii. Nu există deaceea absolut nicio contradicție principială între democratismul sovietic (adică socialist) și exercitarea de către anumite persoane a unor puteri dictatoriale. Deosebirea dintre dictatura proletară și cea burgheză constă în faptul că dictatura proletară își îndreaptă loviturile împotriva minorității exploatoare și în interesul majorității exploatate, și apoi în faptul că e exercitată — și prin intermediul unor anumiți *inși* — nu numai de către masele exploatate ale celor ce muncesc, ci și de către organizații clădite tocmai în așa fel încât aceste mase să fie trezite și ridicate spre opera creatoare pe care le-o atribuie istoria (organizațiile sovietice aparțin tocmai acestui fel de organizații).

Cu privire la cea de a doua problemă, aceea a importanței pe care o are o putere dictatorială personală, din punctul de vedere al sarcinilor specifice ale clipei de față, trebuie să spunem că orice mare industrie mecanizată, adică tocmai isvorul și fundamentul material al producției socialiste, necesită o absolută și strictă unitate de voință, menită a îndruma munca în comun a sute, mii și zeci de mii de oameni. Atât din punct de vedere tehnic, cât și din punct de vedere economic, ca și din punct de vedere isto-

ric, această necesitate este evidentă, și toți cei ce au cugețat asupra socialismului au recunoscut-o întotdeauna ca o condiție a acestuia. Cum poate fi asigurată însă cea mai strictă unitate de voință? Prin aceea că voința a mii de oameni este subordonată voinței unui singur om.

Atunci când cei ce participă la procesul muncii comune au o conștiință și o disciplină ideală, această subordonare poate evoca mai curând conducerea blândă a unui dirijor. Când nu există însă o disciplină și o conștiință ideală, ea poate să îmbrace formele aspre ale dictaturii. În orice caz însă, *supunerea necondiționată* față de o voință unică este absolut necesară pentru bunul mers al proceselor de muncă organizată după modelul mării industrii mecanizate. La căile ferate, această supunere este îndoit, întreit necesară. Și tocmai trecerea dela o sarcină politică la o a doua sarcină, lipsită de orice asemănare *exterioară* cu cea dintâi, alcătuește originalitatea momentului actual. Revoluția a sfârșit abia de curând cătușele cele mai vechi, cele mai solide, cele mai grele, cari țineau masele în supunere de frica bâtei. Acest lucru s'a întâmplat ieri, iar azi aceeași revoluție — și tocmai în interesul socialismului — cere *supunerea necondiționată* a masselor față de *voința unică* a conducătorilor procesului muncii. Se înțelege că asemenea trecere nu se poate produce dintr'odată. Ea este realizabilă numai cu prețul unor mari sguđiri, turburări, întoarceri la trecut, cu prețul unei uriașe încordări a energiei avangardei proletare, care călăuzește poporul spre o lume nouă. La toate aceste fapte nu se gândesc cei ce cad în isteria filistină a gazetelor „Novaia Jizni“ („Viața Nouă“), „Vperiod“ („Înainte“), „Dielo Naroda“ („Cauza Poporului“) și „Naș Vec“ („Secolul Nostru“) *).

*) „Novaia Jizni“ și „Vperiod“ — ziare menșevice.
 „Dielo Naroda“ — ziar al socialiștilor-revoluționari.
 „Naș Vec“ — ziar al cadeților. (N. Red.)

Luați psihologia unui reprezentant mijlociu, obișnuit, al masei muncitoare și exploatate și comparați această psihologie cu condițiile materiale obiective ale vieții lui sociale. Până la revoluția din Octombrie, el nu a văzut *niciodată* ca, în fapt, clasele avute, clasele exploatatoare să fi sacrificat realmente ceva, să se fi lipsit în folosul lui de lucruri cu adevărat importante pentru ele. El n'a văzut *încă* să i se fi dat pământul și libertatea de atâtea ori făgăduite, sau pacea; el n'a văzut ca aceste clase să fi renunțat la interesele lor imperialiste și la tratatele secrete imperialiste, să fi sacrificat din capitaluri și profituri. El a văzut aceasta abia după 25 Octombrie 1917, când și-a luat toate acestea singur, cu forța, trebuind după aceea să-și apere tot cu forța cuceririle împotriva Kerenskilor, a Gotzilor, a Gheghecicorilor, a Dutovilor, a Cornilovilor. Se înțelege că un oarecare timp toată atenția lui, toate gândurile, toate forțele lui sufletești s'au îndreptat într'o singură direcție, în aceea de a răsufla, de a-și îndrepta spinarea, de a-și desfășura forțele, de a se bucura de bunurile imediate ale vieții, cari acum pot fi luate și cari înainte nu-i fuseseră date de exploatatorii as-tăzi doborâți. Se înțelege că e necesar un oarecare timp pentru ca un reprezentant obișnuit al masei nu numai să vadă singur, nu numai să se convingă, dar să și simtă că nu e posibil ca pur și simplu „să iei“, să înhați, să smulgi, că acest lucru duce la sporirea ruinei economice, la pierzanie, la revenirea lui Cornilov. Schimbarea corespunzătoare în condițiunile de viață (deci și în psihologia), maseilor muncitoare obișnuite, abia, abia începe. Și întreaga noastră sarcină, sarcina Partidului Comunist (bolșevic), exponent conștient al năzuințelor de eliberare ale celor exploatați, este de a înțelege această schimbare, de a înțelege necesitatea ei, de a se pune în fruntea masei obosite care caută, istovită fiind, o cale de ieșire, de a fi călăuzită pe o cale justă, pe calea disciplinei muncii, pe calea

care știe să împace sarcina de a agita în meetinguri asupra condițiilor de muncă, cu sarcina supunerii necondiționate în timpul muncii față de voința conducătorului sovietic, a dictatorului.

Burghezii, menșevicii, grupul dela „Novaia Jizni“, pentru cari „agitația în meetinguri“ nu este decât haos, confuzie, explozie a egoismului de mic-proprietar, își bat joc de asemenea lucruri și — de cele mai multe ori — clocolesc de furie din cauza lor. Dar fără această agitație în meetinguri masa celor asupriți n'ar fi putut niciodată trece dela disciplina impusă de către exploataatori, la acceptarea unei discipline conștiente și benevole. Agitația în meetinguri reprezintă tocmai adevăratul democratism al celor ce muncesc, mijlocul prin care aceștia își îndreaptă spinarea, deșteptarea lor la o viață nouă, cei dintâi pași săvârșiți pe un teren pe care ei înșiși l-au curățat de toate lighioanele (de exploataatori, de imperialiști, de moșieri, de capitaliști) și pe care ei vor să învețe a-l organiza ei înșiși în felul lor, pentru sine, după principiile puterii lor „sovietice“, și nu după principiile unei puteri ostile, boerești, burgheze. A fost nevoie tocmai de victoria din Octombrie, dobândită de poporul muncitor împotriva exploataatorilor, a fost nevoie de o întreagă perioadă istorică în care oamenii muncii să discute mai întâi noile condiții de viață și noile sarcini, pentru ca să devie posibilă o trecere bine întemeiată la forme mai înalte ale disciplinei muncii, la însușirea conștientă a ideii despre necesitatea dictaturii proletariatului, la o supunere absolută, în timpul muncii, față de ordinele personale date de reprezentanții puterii sovietice.

Această trecere a început acum.

Am rezolvat cu succes prima sarcină a revoluției; am văzut că masele celor ce muncesc au elaborat în sânul lor condiția fundamentală a succesului ei: reunirea eforturilor împotriva exploataatorilor, pentru doborârea lor. Octom-

brie 1905, Februarie și Octombrie 1917 constituie etape de importanță istorică universală.

Am rezolvat cu succes și a doua sarcină a revoluției: aceea de a trezi și de a ridica tocmai acele straturi sociale „de jos“, cari, împinse de exploatatori în jos, abia după 25 Octombrie 1917 au obținut toată libertatea de a-i doborî pe aceștia și de a începe să se mai uite și prinprejur, pentru a-și orându-i viața în felul lor. Insuflețirea prin meetinguri a masselor muncitoare celor mai asuprite, mai umilite și mai puțin pregătite, trecerea acestora de partea bolșevicilor, instalarea peste tot, de către aceste masse, a propriei lor organizări sovietice, iată a doua mare etapă a revoluției.

Incepe acum a treia. Trebuie să consolidăm ceea ce am cucerit noi înșine, ceea ce am decretat, legiferat, discutat, fixat, trebuie să consolidăm toate acestea în formele trainice ale *disciplinei zilnice a muncii*. Este sarcina cea mai anevoioasă, dar și cea mai rodnică, căci numai îndeplinind-o vom ajunge la orânduirea socialistă. Trebuie să învățăm să îmbinăm democratismul masselor muncitoare care se manifestă la meetinguri — democratism furtunos, care clocotește ca apele de primăvară, revărsându-se peste maluri — cu disciplina *de fier* în timpul muncii, cu *supunerea absolută* în timpul lucrului, față de voința unei singure persoane, a conducătorului sovietic.

N'am învățat încă acest lucru.

Îl vom învăța.

Restaurarea exploatării burgheze ne amenința ieri în persoana Cornilovilor, a Gotzilor, a Dutovilor, a Gheghecorilor, a Bogaevskilor. Pe aceștia i-am biruit. Restaurarea aceasta, aceeași restaurare, ne amenință azi într'o altă formă, aceea a elementului arbitrar și anarhic mic-burghez, a spiritului de mic proprietar: „nu mă bag, nu mă amestec“, sub forma atacurilor și a incursiunilor zilnice,

mărunte, dar numeroase, ale acestui element anarhic împotriva disciplinei proletare. Trebuie să biruim acest element mic-burghez, și-l vom birui.

DESVOLTAREA ORGANIZAȚIEI SOVIETICE

Caracterul socialist al democratismului sovietic, adică *proletar*, în aplicarea lui concretă prezentă, constă în primul rând în aceasta: corp electoral sunt masele exploatate ale celor ce muncesc, burghezia fiind exclusă dela vot; în al doilea rând, în faptul că dispăre orice formalitate și îngradire birocratică a alegerilor, că masele fixează ele înșile ordinea și data alegerilor, având totodată deplină libertate de a-i revoca pe cei aleși; în al treilea rând, în faptul că se crează cea mai bună organizație de masă a avangardei celor ce muncesc, a proletariatului din marea industrie, organizație care-i îngăduie acestuia să conducă masele largi ale celor exploatați, să le atragă la o viață politică independentă, să le educe politicește în baza propriei lor experiențe; în faptul că astfel, pentru prima oară, populația, în întregimea ei, pornește să învețe realmente să guverneze și începe să guverneze.

Acestea sunt principalele trăsături distinctive ale democrației puse în aplicare în Rusia, democrație superioară, care rupe cu denaturarea burgheză a democrației și înseamnă trecerea la democrația socialistă și la condițiuni în cari va putea începe dispariția statului.

Se înțelege că elementul arbitrar desorganizator mic-burghez (care se manifestă în mod *inevitabil*, într'un fel sau altul, în orice revoluție proletară, și care în revoluția noastră se manifestă cu deosebită forță, datorită caracterului mic-burghez al țării, datorită stării ei înapoiate și urmărilor războiului reacționar) nu poate să nu-și pună pecetea și asupra Sovietelor.

Trebuie să muncim fără preget pentru a desvolta organizația Sovietelor și puterea sovietică. Există tendința

mic-burgheză de a-i transforma pe membrii Sovietelor în „parlamentari“ sau, pe de altă parte, în birocrați. Trebuie să luptăm împotriva acestei tendințe, atrăgându-i pe toți membrii Sovietelor să participe în mod efectiv la munca administrativă. Secțiunile Sovietelor se transformă în multe părți în organe cari se contopesc treptat cu comisarariatele. Scopul nostru este să atragem întreaga populație săracă să participe în mod efectiv la administrarea țării, iar măsurile pe cari le vom lua pentru realizarea acestui scop — cu cât vor fi mai variate, cu atât va fi mai bine — trebuiesc minuțios înregistrate, studiate, sistematizate, verificate printr'o experiență mai largă, legiferate. Scopul nostru este îndeplinirea *gratuită* a îndatoririlor de stat de către *fiecare* om al muncii, de îndată ce a isprăvit cele opt ore ale „sarcinii“ sale din producție; trecerea la această stare de lucruri este deosebit de anevoioasă, dar numai această trecere constituie garanția consolidării definitive a socialismului. Noutatea și dificultățile acestei schimbări au drept urmare, firește, că se fac mulți pași, ca să zicem așa, pe dibuite, că provoacă multe greșeli și șovăeli; altfel nici nu poate fi realizat în mod rapid un progres. În ceea ce privește pe mulți dintre cei ce vor să fie luați drept socialiști, originalitatea situației actuale constă în faptul că aceștia s'au deprins să opună în mod abstract capitalismul socialismului, punând între aceste sisteme, cu un aer grav, cuvântul: „salt“ (unii, amintindu-și crâmpoie din cele citite la Engels, adaugă cu un aer și mai grav: „salt din domeniul necesității în domeniul libertății“). Că marii dascăli ai socialismului înțelegeau prin „salt“ o întorsătură considerată prin prisma cotiturilor istoriei mondiale și că aceste salturi cuprind perioade de câte 10 ani, ba chiar și mai mult, lucrul acesta nu-l pot pricepe cei mai mulți dintre așa zișii socialiști cari „au citit cărți“ asupra socialismului, dar cari niciodată n'au aprofundat în mod serios chestiunea. E firesc ca în asemenea momente

să apară din rândurile faimoasei „intelectualități“ un număr infinit de bocitoare: una bocește după Adunarea Constituantă, alta după disciplina burgheză, a treia după regimul capitalist, a patra după moșierul civilizat, a cincea după trecuta situație — de mare putere imperialistă — a țării, etc.

Adevăratul interes pe care-l prezintă epocile de mari salturi constă în aceea că mulțimea dărâmurilor trecutului, ce se îngrămădesc câteodată mai repede decât mugurii noii ordine (nu întotdeauna vizibili din capul locului), necesită priceperea de a scoate în evidență tocmai ceea ce este esențial în linia sau în lanțul dezvoltării. Sunt momente istorice în cari faptul cel mai important pentru succesul revoluției este acumularea a cât mai multe dărâmături, adică aruncarea în aer a cât mai multe instituții vechi; sunt momente în cari, după ce s'a dărâmat destul, se impune pe ordinea de zi activitatea „prozaică“ („plictisitoare“ pentru un revoluționar mic-burghez) a curățirii terenului de dărâmături; sunt momente când mai importantă decât orice este îngrijirea atentă a mugurilor noii lumi, cari răsar de sub dărâmături pe un teren încă prea puțin curățat de moloz.

Nu este de ajuns să fii revoluționar și partizan al socialismului sau în general comunist. Trebuie să știi să găsești în fiecare clipă dată acea verigă a lanțului pe care trebuie să o apuci cu toată puterea pentru a avea în mână întreg lanțul și pentru a pregăti astfel temeinic trecerea la veriga următoare: ordinea în care se succed verigile, forma lor, modul în care sunt legate ele una de alta, deosebirile dintre ele în lanțul evenimentelor istorice, nu sunt nici atât de simple și nici atât de rudimentare ca într'un lanț oarecare făcut de un fierar.

Lupta împotriva deformării birocratice a organizației sovietice este garantată de soliditatea legăturilor dintre Soviete și „popor“ — înțelegând prin acest cuvânt po-

porul asuprit al celor ce muncesc —, de suplețea și elasticitatea acestei legături. Sărăcimea nu consideră niciodată parlamentele burgheze ca institutii „ale ei“, fie ele chiar ale republicii capitaliste celei mai bune din lume, din punctul de vedere al democratismului. Sovietele sunt însă pentru masa muncitorilor și a țăranilor o instituție „a lor“ nu una străină. „Social-democrații“ moderni de nuanța lui Scheidemann sau, ceea ce este aproape acelaș lucru, de nuanța lui Martov, au aversiune pentru Soviete, se simt atrași de venerabilele parlamente burgheze sau de Adunările Constituante, tot așa precum cu 60 de ani în urmă Turgheniev *) se simțea atras de Constituția monarhică și aristocratică moderată și nu avea decât aversiune pentru democratismul țăranesc al lui Dobroliubov și al lui Cernișevski.

Tochmai contactul apropiat dintre Soviete și „poporul“ muncitor crează forme speciale de exercitare a dreptului de revocare și forme de control de jos, în general forme cari acum trebuie să fie dezvoltate cu deosebită râvnă. Astfel, Sovietele învățământului public, cari sunt de fapt conferințe în cari se adună periodic alegătorii sovietici și delegații lor, pentru a discuta și a controla activitatea din acest domeniu a autorităților sovietice, merită toată simpatia și sprijinul nostru. N'ar fi nimic mai prostesc decât faptul de a transforma Sovietele în ceva anchilozat, într'un scop în sine. Cu cât mai hotărît trebuie noi azi să ne pronunțăm pentru o putere tare și necruțătoare, pentru dictatura personală în cutare procese de muncă, în cutare momente ale îndeplinirii funcțiunilor *pur executive*, — cu atât mai

*) *Turgheniev I. S.* (1818-1883) — celebru scriitor rus, care exprimă în operele sale literare protestul elementelor progresiste ale societății rusești împotriva orânduirii iobage. Inșă, în cursul luptei ce s'a desfășurat în sânul mișcării sociale rusești în deceniile al șaselea și al șaptelea ale veacului trecut, între cele două tabere — cea revoluționar democratică, ai cărei ideologi de frunte au fost Dobroliubov și Cernișevski, și cea liberalo-conservatoare — Turgheniev s'a situat pe pozițiile acesteia din urmă.

variate trebuie să fie formele și metodele controlului de jos, pentru a se paraliza orice umbră de posibilitate de a se denatura puterea sovietică, pentru a se extirpa mereu și fără preget neghina birocratismului.

I N C H E E R E

O situație internațională nemaipomenit de grea și de primejdioasă; necesitatea de a manevra și de a da îndărăt; perioadă de așteptare a unor noi explozii ale revoluției care se coace cu chinuitoare încetineală în Apus: înlăuntrul țării, perioadă de înceată construcție și de necruțătoare „chemare la ordine“, perioadă de luptă îndelungată și stăruitoare a rigurosului spirit de disciplină proletar împotriva elementelor de amenințator desmăț și de arbitrar mic-burghez — iată, pe scurt, trăsăturile distinctive ale fazei speciale de dezvoltare a revoluției socialiste prin care trecem acum. În lanțul istoric al evenimentelor, aceasta e veriga pe care trebuie să o prindem din toate puterile pentru a fi la înălțimea situației până când vom putea trece la veriga următoare, verigă care ne atrage prin deosebita ei strălucire, prin strălucirea victoriilor revoluției proletare internaționale.

Incercați să puneți față în față noțiunea obișnuită, curentă, a „revoluționarului“ și lozincile ce decurg din particularitățile fazei prin care trecem: manevrare, retragere, așteptare, construire înceată, necruțătoare chemare la ordine, introducerea unei discipline severe, luptă împotriva desmățului... Nicio mirare că, la auzul acestor lozinci, unii „revoluționari“ sunt cuprinși de nobilă indignare, începând să ne „atace“ acuzându-ne că am dat uitării tradițiile revoluției din Octombrie, că facem o politică de conciliere cu specialiștii burghezi, că facem compromisuri cu burghezia, că avem spirit mic-burghez, că suntem reformiști, etc., etc.

Păcatul acestor jalnici revoluționari este acela că până și aceia dintre ei ce sunt călăuziți de intențiile cele mai bune și cari se deosebesc prin devotamentul lor absolut față de cauza socialismului nu înțeleg îndeajuns starea specială și „deosebit de neplăcută“ prin care trebuie negreșit să treacă o țară înapoiată care, sfâșiată de un război reacționar și nenorocit, a început revoluția socialistă cu mult înaintea țărilor mai înaintate; ei n’au destulă tărie în momentele grele ale unei tranziții anevoioase. Este firesc că tocmai partidul „socialiștilor-revoluționari de stânga“ e cel ce face partidului nostru o opoziție „oficială“ de acest fel. Excepții individuale dela prototipurile grupurilor și ale claselor există și vor exista întotdeauna. Dar tipurile sociale rămân. Intr’o țară cu o populație în sânul căreia micii proprietari constituie o mare majoritate față de populația pur proletară, se va simți în mod inevitabil — și din când în când extrem de puternic — deosebirea dintre revoluționarul proletar și revoluționarul mic-burghez. Acesta din urmă șovăe și se clatină la fiecare cotitură a evenimentelor, trece dela revoluționarismul înverșunat din Martie 1917, la proslăvirea „coalitiei“ în Mai, la ura împotriva bolșevicilor (sau la deplângerea „spiritului de aventură“ al acestora) în Iulie, la îndepărtarea fricoasă de bolșevici către sfârșitul lui Octombrie, și la susținerea lor în Decembrie; în sfârșit, în Martie și în Aprilie 1918, acest gen de oameni strâmbă din nas cu dispreț, afirmând: „Noi nu suntem dintre cei ce cântă imnuri de slavă muncii „organice“, practicismului și obiceiului de a face totul în mod treptat“.

Izvorul social al acestor tipuri este patronul mărunț care și-a ieșit din minți de pe urma grozăviilor războiului, a ruinei subite, a nemaipomenitelor chinuri ale foametei și ale dezastrului; pentru a găsi o cale de ieșire și de salvare, el se sbate isteric, oscilând între încrederea în proletariat și sprijinirea lui, de o parte, și accese de disperare

de altă parte. Trebuie să înțelegem limpede și să ne între bine în cap că pe o asemenea bază socială nu se poate clădi niciun fel de socialism. Numai clasa care pășește fără șovăire pe drumul ei, care nu-și pierde curajul și nu cade în disperare nici la cele mai grele, mai dure și mai primejdioase cotituri, poate să conducă masele muncitoare și exploatare. N'avem nevoie de elanuri isterice. Avem nevoie de pasul cadențat al batalioanelor de fier ale proletariului.

Scris la 11 Martie. Publicat pentru prima oară în 12 Martie 1918 în „Izvestia a Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia“, Nr. 46. (N. Red.)

T A B L A D E M A T E R I I

PERIOADA DE PREGĂTIRE ȘI INFĂPTUIRE A MARI REVOLUȚII SOCIALISTE DIN OCTOMBRIE

	Pag.
DESPRE SARCINILE PROLETARIATULUI IN ACTUALA RE- VOLUȚIE — — — — —	5
DESPRE DUALITATEA PUTERII — — — — —	12
SARCINILE PROLETARIATULUI IN REVOLUȚIA NOASTRĂ. <i>Proect de platformă a partidului proletar</i>	
Caracterul de clasă al revoluției care a avut loc — — — —	17
Politica externă a noului guvern — — — — —	19
Dualitatea sui-generis a puterii și semnificația ei de clasă	20
Tactica specifică ce rezultă din cele precedente — — —	24
Defensismul revoluționar și semnificația lui de clasă — — —	26
Cum poate fi terminat războiul ? — — — — —	28
Noul tip de stat pe care îl creează revoluția noastră — — —	30
Programul agrar și cel național — — — — —	34
Naționalizarea băncilor și a sindicatelor capitaliste — — —	37
Situația din Internaționala Socialistă — — — — —	38
Falimentul Internaționalei dela Zimmerwald. E necesară crearea Internaționalei a III-a — — — — —	46
Ce nume trebuie să poarte partidul nostru, care să fie just științificește și care să ajute la limpezirea conștiinței politice a proletariatului ? — — — — —	51
REZOLUȚIA CONFERINȚEI DIN APRILIE IN CHESTIUNEA AGRARĂ — — — — —	56
REZOLUȚIA CONFERINȚEI DIN APRILIE IN CHESTIUNEA NAȚIONALĂ — — — — —	61
PRIMUL CONGRES AL DEPUTAȚILOR ȚĂRANILOR DIN IN- TREGA RUSIE. 4-28 Mai 1917. <i>Proect de rezoluție în chestiunea agrară</i> — — — — —	64

	Pag
PRIMUL CONGRES AL SOVIETELOR DE DEPUTAȚI AI MUN- CITORILOR ȘI AI SOLDAȚILOR DIN INTREAGA RUSIE. 3-23 Iunie 1917. <i>Cuvântarea din 4 Iunie 1917 cu privire la atitudinea față de Guvernul Provizoriu</i> — —	67
CU PRIVIRE LA LOZINCI* — — — — —	83
INVĂȚĂMINTELE REVOLUȚIEI — — — — —	93
Postfață — — — — —	110
CATASTROFA CE NE AMENINȚĂ ȘI MIJLOACELE DE A O EVITA	
Se aprobează foametea — — — — —	111
Completa inactivitate a guvernului — — — — —	113
Măsurile de control sunt universal cunoscute și ușor de înfăptuit — — — — —	117
Naționalizarea băncilor — — — — —	119
Naționalizarea sindicatelor capitaliste — — — — —	126
Desființarea secretului comercial — — — — —	130
Gruparea forțată în carteluri — — — — —	135
Reglementarea consumației — — — — —	139
Subminarea de către guvern a activității organizațiilor de- mocratice — — — — —	143
Crahul financiar și combaterea lui — — — — —	148
Putem oare pași înainte dacă ne e teamă de a merge spre socialism ? — — — — —	153
Lupta împotriva ruinei economice și războiul — — — — —	157
Democrația revoluționară și proletariatul revoluționar — —	161
MARXISMUL ȘI INSURECȚIA. <i>Scrisoare către Comitetul Cen- tral al P. M. S. D. R.</i> — — — — —	165
SARCINILE REVOLUȚIEI — — — — —	173
Politica de înțelegere cu capitaliștii duce la dezastru — —	175
Trecerea puterii în mâinile Sovietelor — — — — —	176
Pace popoarelor — — — — —	176
Pământ celor ce muncesc — — — — —	179
Lupta împotriva foametei și a ruinei — — — — —	180
Lupta împotriva contrarevoluției moșierilor și a capitaliștilor	181
Desvoltarea pașnică a revoluției — — — — —	182
SFATURILE UNUIA CARE E DEPARTE — — — — —	185
REZOLUȚIE ASUPRA INSURECȚIEI ARMATE — — — — —	188
SCRISOARE CĂTRE MEMBRII PARTIDULUI BOLȘEVIC — — — — —	189
SCRISOARE CĂTRE MEMBRII COMITETULUI CENTRAL — — — — —	194

STATUL ȘI REVOLUȚIA.

Prefață la ediția întâia	— — — — —	197
Prefață la ediția doua	— — — — —	199

Capitolul I. Societatea bazată pe clase și statul

1. Statul — Produsul ireductibilității antagonismelor de clasă		200
2. Detașamentele speciale de oameni înarmați, închisorile, etc.		204
3. Statul — Instrument de exploatare a clasei asuprite	— —	207
4. „Pieirea“ statului și revoluția violentă	— — — — —	211

Capitolul II. Statul și revoluția. Experiența anilor 1848-1851

1. Ajunul revoluției	— — — — —	219
2. Bilanțul revoluției	— — — — —	223
3. Cum a pus Marx chestiunea în 1852	— — — — —	230

Capitolul III. Statul și revoluția. Experiența Comunei din Paris din 1871. Analiza lui Marx

1. În ce constă eroismul încercării comunarilor ?	— — —	233
2. Prin ce trebuie să fie înlocuită mașina de stat sfărâmată ?		238
3. Desființarea parlamentarismului	— — — — —	243
4. Organizarea unității națiunii	— — — — —	249
5. Nimicirea statului parazit	— — — — —	253

Capitolul IV. Continuare. Lămuririle suplimentare ale lui Engels

1. „Problema locuințelor“	— — — — —	256
2. Polemica cu anarhiștii	— — — — —	259
3. Scrisoarea către Bebel	— — — — —	263
4. Critica proiectului programului dela Erfurt	— — — — —	266
5. Prefața din 1891 la „Războiul civil“ al lui Marx	— — —	273
6. Engels despre depășirea democrației	— — — — —	278

Capitolul V. Bazele economice ale pieirii statului

1. Cum pune Marx chestiunea	— — — — —	282
2. Tranziția dela capitalism la comunism	— — — — —	284
3. Prima fază a societății comuniste	— — — — —	290
4. Faza superioară a societății comuniste	— — — — —	294

	Pag.
Capitolul VI. Înțelesul vulgar dat marxismului de către oportuniști	304
1. Polemica lui Plehanov cu anarhiștii	305
2. Polemica lui Kautsky cu oportuniștii	306
3. Polemica lui Kautsky cu Pannekoek	314
Postfață la ediția întâia	325
AL DOILEA CONGRES AL SOVIETELOR DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR ȘI AI SOLDAȚILOR DIN ÎNTREGA RUSIE. 25-26 Octombrie (7-8 Noembrie) 1917.	
1. Către muncitori, soldați și țărani!	327
2. Raport asupra chestiunii păcii, făcut în ziua de 26 Octombrie 1917	329
3. Cuvânt de încheiere la discuția raportului asupra chestiunii păcii. 26 Octombrie (8 Noembrie) 1917	335
4. Raport asupra chestiunii pământului, făcut în ziua de 26 Octombrie 1917	339
PROECT DE REGULAMENT ASUPRA CONTROLULUI MUNCITORESC	345
APEL AL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT (BOLȘEVIC) DIN RUSIA. <i>Către toți membrii partidului și către toate clasele celor ce muncesc din Rusia</i>	347
ALIANȚA DINTRE MUNCITORIME ȘI ȚĂRĂNIMEA MUNCITOREȘI EXPLOATATĂ. <i>Scrisoare către redacția „Pravdei”</i>	353
TEZE ASUPRA ADUNĂRII CONSTITUANTE	356
PROECT DE DECRET ASUPRA SOCIALIZĂRII ECONOMIEI NAȚIONALE	362
INTREBĂRI PUSE DELEGAȚILOR PRIMULUI CONGRES GENERAL AL ARMATEI ÎN VEDEREA DEMOBILIZĂRII ARMATEI	366
CUM TREBUE SĂ FIE ORGANIZATĂ EMULAȚIA ?	368
PROECT DE DECLARAȚIE A DREPTURILOR POPORULUI MUNCITOR ȘI EXPLOATAT	381
PROECT DE DECRET PENTRU DISOLVAREA ADUNĂRII CONSTITUANTE	385
TEZE ASUPRA ÎNCHEERII ÎMEDIATE A UNEI PĂCI SEPARATE ȘI ANEXIONISTE	388
CONVORBIRE TELEFONICĂ A LUI V. I. LENIN ȘI I. V.	

	Pag.
STALIN CU MEMBRII SOVIETULUI DIN DVINSK	
18 Februarie 1918 — — — — —	398
PATRIA SOCIALISTĂ ESTE IN PRIMEJDIE ! 21 Februarie 1918	400
UN LUCRU STRANIU ȘI MONSTRUOS — — — — —	402
PE TERENUL PRACTIC — — — — —	412
O LECȚIE SERIOASĂ ȘI RĂSPUNDERI SERIOASE — — — — —	415
RAPORT ASUPRA RĂZBOIULUI ȘI A PĂCII, PREZENTAT LA 7 MARTIE 1918, LA CONGRESUL AL VII-lea AL PARTIDULUI — — — — —	422
SARCINA PRINCIPALĂ A CLIPEI DE FAȚĂ — — — — —	450
SARCINILE IMEDIATE ALE PUTERII SOVIETICE	
Situafia internațională a Republicii Sovietice Ruse și sarcinile fundamentale ale revoluției socialiste — — — — —	456
Lozinca generală a momentului de față — — — — —	461
Noua fază a luptei împotriva burgheziei — — — — —	463
Insemnătatea luptei pentru o evidență și un control aflate în mâna întregului popor — — — — —	473
Sporirea productivității muncii — — — — —	477
Organizarea emulației — — — — —	480
„Organizarea armonioasă” și dictatura — — — — —	485
Desvoltarea organizației sovietice — — — — —	496
Incheere — — — — —	500
Tabla de materii — — — — —	503

LEI 140.—